

Grup CaixaBank

DOCUMENTACIÓ LEGAL

Corresponent a l'exercici 2016

Comptes anuals i Informe de Gestió del Grup CaixaBank que el Consell d'Administració, en la sessió del 23 de febrer de 2017, acorda elevar a la Junta General d'Accionistes.

Traducció dels comptes anuals emesos originalment en castellà i preparats d'acord amb les Normes Internacionals d'Informació Financera adoptades per la Unió Europea (IFRSs). En el cas de discrepància, preval la versió en castellà.

INFORME D'AUDITORIA INDEPENDENT DE COMPTES ANUALS CONSOLIDATS

Als accionistes de CaixaBank, S.A.:

Informe sobre els comptes anuals consolidats

Hem auditat els comptes anuals consolidats adjunts de CaixaBank, S.A. (en endavant, la Societat dominant) i societats dependents (en endavant, el Grup), que comprenen el balanç consolidat al 31 de desembre de 2016, el compte de pèrdues i guanys consolidat, l'estat d'ingressos i despeses reconeguts consolidat, l'estat total de canvis en el patrimoni net consolidat, l'estat de fluxos d'efectiu consolidat i la memòria consolidada corresponents a l'exercici acabat a l'esmentada data.

Responsabilitat dels administradors en relació amb els comptes anuals consolidats

Els administradors de la Societat dominant són responsables de formular els comptes anuals consolidats adjunts, de manera que expressin la imatge fidel del patrimoni consolidat, de la situació financera consolidada i dels resultats consolidats de CaixaBank, S.A. i societats dependents, de conformitat amb les Normes Internacionals d'Informació Financera, adoptades per la Unió Europea, i demés disposicions del marc normatiu d'informació financera aplicable al Grup a Espanya, que s'identifica a la Nota 1 de la memòria consolidada adjunta, i del control intern que consideren necessari per permetre la preparació de comptes anuals consolidats lliures d'incorrecció material, deguda a frau o error.

Responsabilitat de l'auditor

La nostra responsabilitat és expressar una opinió sobre els comptes anuals consolidats adjunts basada en la nostra auditoria. Hem dut a terme la nostra auditoria de conformitat amb la normativa reguladora d'auditoria de comptes vigent a Espanya. L'esmentada normativa exigeix que complim els requeriments d'ètica, així com que planifiquem i executem l'auditoria amb la finalitat d'obtenir una seguretat raonable que els comptes anuals estan lliures d'incorreccions materials.

Una auditoria requereix l'aplicació de procediments per obtenir evidència d'auditoria sobre els imports i la informació revelada en els comptes anuals consolidats. Els procediments seleccionats depenen del judici de l'auditor, inclosa la valoració dels riscos d'incorrecció material en els comptes anuals consolidats, deguda a frau o error. A l'efectuar aquestes valoracions del risc, l'auditor té en compte el control intern rellevant per la formulació per part dels administradors de la Societat dominant dels comptes anuals consolidats, amb la finalitat de dissenyar els procediments d'auditoria que siguin adequats en funció de les circumstàncies, i no amb la finalitat d'expressar una opinió sobre l'eficàcia del control intern de l'entitat. Una auditoria també inclou l'avaluació de l'adequació de les polítiques comptables aplicades i de la raonabilitat de les estimacions comptables realitzades per la direcció, així com l'avaluació de la presentació dels comptes anuals consolidats presos en el seu conjunt.

Considerem que l'evidència d'auditoria que hem obtingut proporciona una base suficient i adequada per la nostra opinió d'auditoria.

Opinió

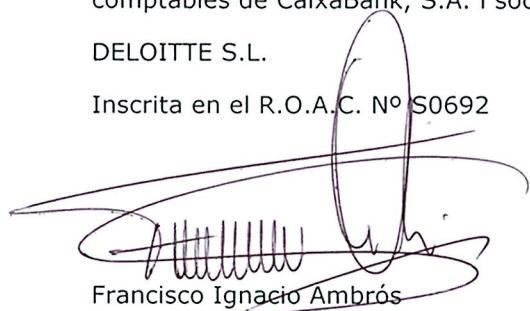
Segons la nostra opinió, els comptes anuals consolidats adjunts expressen, en tots els aspectes significatius, la imatge fidel del patrimoni consolidat i de la situació financera consolidada de CaixaBank, S.A. i societats dependents a 31 de desembre de 2016, així com dels seus resultats consolidats i fluxos d'efectiu consolidats corresponents a l'exercici anual acabat a l'esmentada data, de conformitat amb les Normes Internacionals d'Informació Financera, adoptades per la Unió Europea, i demés disposicions del marc normatiu d'informació financera que resulten d'aplicació a Espanya.

Informe sobre altres requeriments legals i reglamentaris

L'informe de gestió consolidat adjunt de l'exercici 2016 conté les explicacions que els administradors de la Societat dominant consideren oportunes sobre la situació de CaixaBank, S.A. y societats dependents, l'evolució dels seus negocis i sobre altres assumptes i no forma part integrant dels comptes anuals consolidats. Hem verificat que la informació comptable que conté l'esmentat informe de gestió concorda amb la dels comptes anuals consolidats de l'exercici 2016. La nostra feina com a auditors es limita a la verificació de l'informe de gestió consolidat amb l'abast esmentat en aquest mateix paràgraf i no inclou la revisió d'informació diferent de l'obtinguda a partir dels registres comptables de CaixaBank, S.A. i societats depenents.

DELOITTE S.L.

Inscrita en el R.O.A.C. N° S0692

A handwritten signature in dark ink, consisting of a large, stylized 'F' and 'I' followed by a series of vertical strokes and a final flourish.

Francisco Ignacio Ambrós

24 de febrer de 2017

ÍNDEX

- **Comptes anuals del Grup CaixaBank de l'exercici 2016**
- **Informe de gestió del Grup CaixaBank de l'exercici 2016**

COMPTES ANUALS DEL GRUP CAIXABANK DE L'EXERCICI 2016

- Balanços a 31 de desembre de 2016 i 2015
- Comptes de pèrdues i guanys corresponents als exercicis anuals finalitzats el 31 de desembre de 2016 i 2015
- Estats d'ingressos i despeses reconeguts corresponents als exercicis anuals finalitzats el 31 de desembre de 2016 i 2015
- Estats totals de canvis en el patrimoni net corresponents als exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2016 i 2015
- Estats de fluxos d'efectiu corresponents als exercicis anuals finalitzats el 31 de desembre de 2016 i 2015
- Memòria corresponent a l'exercici anual finalitzat el 31 de desembre de 2016

BALANÇOS CONSOLIDATS

A 31 de desembre de 2016 i 2015, en milers d'euros
CAIXABANK, SA I SOCIETATS QUE COMPONEN EL GRUP CAIXABANK

Actiu

	31-12-2016	31-12-2015 (*)
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista (Nota 10)	13.259.957	6.615.172
Actius financers mantinguts per negociar (Nota 11)	11.667.687	13.312.220
Derivats	9.575.832	9.806.191
Instruments de patrimoni	294.923	250.543
Valors representatius de deute	1.796.932	3.255.486
<i>Promemòria: prestats o lliurats com a garantia amb dret de venda o pignoració</i>	<i>1.796.932</i>	<i>751.331</i>
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats (Nota 12)	3.139.646	1.785.804
Instruments de patrimoni	1.806.976	816.728
Valors representatius de deute	1.332.670	969.076
Actius financers disponibles per a la venda (Nota 13)	65.076.973	62.997.235
Instruments de patrimoni	2.946.030	3.379.273
Valors representatius de deute	62.130.943	59.617.962
<i>Promemòria: prestats o lliurats com a garantia amb dret de venda o pignoració</i>	<i>9.377.156</i>	<i>3.319.455</i>
Préstecs i partides a cobrar (Nota 14)	207.640.937	210.473.400
Valors representatius de deute	561.139	927.655
Préstecs i bestretes	207.079.798	209.545.745
Entitats de crèdit	6.741.354	6.649.545
Clientela	200.338.444	202.896.200
<i>Promemòria: prestats o lliurats com a garantia amb dret de venda o pignoració</i>	<i>80.981.698</i>	<i>64.393.412</i>
Inversions mantingudes fins al venciment (Nota 15)	8.305.902	3.820.114
<i>Promemòria: prestats o lliurats com a garantia amb dret de venda o pignoració</i>	<i>2.875.627</i>	<i>520.793</i>
Derivats - Comptabilitat de cobertures (Nota 16)	3.090.475	3.917.462
Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura de risc de tipus d'interès (Nota 16)	134.586	3.279
Inversions en negocis conjunts i associades (Nota 17)	6.420.710	9.673.694
Negocis conjunts	1.193.962	1.142.773
Entitats associades	5.226.748	8.530.921
Actius emparats per contractes d'assegurances i reassegurances (Nota 18)	344.144	391.225
Actius tangibles (Nota 19)	6.436.908	6.293.319
Immobilitzat material	3.004.662	3.039.823
<i>D'ús propi</i>	<i>3.004.662</i>	<i>3.039.823</i>
Inversions immobiliàries	3.432.246	3.253.496
Actius intangibles (Nota 20)	3.687.352	3.671.588
Fons de comerç	3.050.845	3.050.845
Altres actius intangibles	636.507	620.743
Actius per impostos	10.521.402	11.123.143
Actius per impostos corrents	878.739	1.029.933
Actius per impostos diferits (Nota 26)	9.642.663	10.093.210
Altres actius (Nota 21)	1.795.723	2.217.157
Existències	1.012.896	1.135.337
Resta dels altres actius	782.827	1.081.820
Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda (Nota 22)	6.404.860	7.960.663
Total Actiu	347.927.262	344.255.475
Promemòria		
Garanties concedides (Nota 27)	3.486.709	3.304.480
Compromisos contingents concedits (Nota 27)	75.651.105	65.374.524

(*) Es presenta exclusivament a efectes comparatius.

Les Notes 1 a 42 i els Annexos 1 a 7 adjunts formen part integrant del Balanç consolidat a 31 de desembre de 2016.

BALANÇOS CONSOLIDATS

A 31 de desembre de 2016 i 2015, en milers d'euros
CAIXABANK, SA I SOCIETATS QUE COMPONEN EL GRUP CAIXABANK

Passiu

	31-12-2016	31-12-2015 (*)
Passius financers mantinguts per negociar (Nota 11)	10.292.298	12.200.290
Derivats	9.394.559	9.498.607
Posicions curtes de valors	897.739	2.701.683
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats (Nota 12)	3.763.976	2.359.517
Dipòsits	3.763.976	2.359.517
Clientela	3.763.976	2.359.517
Passius financers a cost amortitzat (Nota 23)	254.093.295	253.498.820
Dipòsits	223.511.848	218.372.716
Bancs centrals	30.029.382	23.753.214
Entitats de crèdit	6.315.758	10.509.238
Clientela	187.166.708	184.110.264
Valors representatius de deute emesos	27.708.015	32.336.159
Altres passius financers	2.873.432	2.789.945
<i>Promemòria: passius subordinats</i>	4.118.792	4.345.199
Derivats - comptabilitat de cobertures (Nota 16)	625.544	756.163
Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès (Nota 16)	1.984.854	2.213.205
Passius emparats per contractes d'assegurances (Nota 18)	45.803.579	40.290.523
Provisions (Nota 24)	4.730.271	4.597.740
Pensions i altres obligacions de prestacions definides postocupació	2.028.612	1.958.334
Altres retribucions als empleats a llarg termini	972.767	900.311
Qüestions processals i litigis per impostos pendents	633.224	514.206
Compromisos i garanties concedits	228.553	381.477
Resta de provisions	867.115	843.412
Passius per impostos	1.186.209	1.555.970
Passius per impostos corrents	218	379
Passius per impostos diferits (Nota 26)	1.185.991	1.555.591
Capital reemborsable a la vista	0	0
Altres passius (Nota 21)	1.805.635	1.499.638
Passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	86.039	79.059
Total Passiu	324.371.700	319.050.925

(*) Es presenta exclusivament a efectes comparatius.

Les Notes 1 a 42 i els Annexos 1 a 7 adjunts formen part integrant del Balanç consolidat a 31 de desembre de 2016.

BALANÇOS CONSOLIDATS

A 31 de desembre de 2016 i 2015, en milers d'euros
CAIXABANK, SA I SOCIETATS QUE COMPONEN EL GRUP CAIXABANK

Patrimoni net

	31-12-2016	31-12-2015 (*)
FONS PROPIS (Nota 25)	23.399.819	23.688.634
Capital	5.981.438	5.823.990
Capital desemborsat	5.981.438	5.823.990
Prima d'emissió	12.032.802	12.032.802
Altres elements de patrimoni net	7.499	5.120
Guany acumulats	5.239.487	4.850.813
Altres reserves	(716.893)	413.916
Menys: Accions pròpies	(14.339)	(19.713)
Resultat de l'exercici atribuït als propietaris de la dominant	1.047.004	814.460
Menys: Dividends a compte (Nota 6)	(177.179)	(232.754)
UN ALTRE RESULTAT GLOBAL ACUMULAT (Nota 25)	126.621	1.480.290
Elements que no es reclassificaran en resultats	0	0
Elements que es poden reclassificar en resultats	126.621	1.480.290
Conversió en divises	2.332	378.102
Derivats de cobertura. Cobertures de fluxos d'efectiu (porció efectiva)	25.316	85.622
Actius financers disponibles per a la venda	(26.494)	816.586
Instruments de deute	366.815	761.777
Instruments de patrimoni	(393.309)	54.809
Participació en altres ingressos i despeses reconeguts d'inversions en negocis conjunts i associades	125.467	199.980
INTERESSOS MINORITARIS (participacions no dominants) (Nota 25)	29.122	35.626
Altres resultat global acumulat	50	530
Altres elements	29.072	35.096
Total Patrimoni net	23.555.562	25.204.550
Total Passiu i Patrimoni net	347.927.262	344.255.475

(*) Es presenta exclusivament a efectes comparatius.

Les Notes 1 a 42 i els Annexos 1 a 7 adjunts formen part integrant del Balanç consolidat a 31 de desembre de 2016.

COMPTES DE PÈRDUES I GUANYS CONSOLIDATS

Exercicis anuals finalitzats el 31 de desembre de 2016 i 2015, en milers d'euros

CAIXABANK, SA I SOCIETATS QUE COMPONEN EL GRUP CAIXABANK

	2016	2015 (*)
Ingressos per interessos (Nota 29)	6.753.052	8.373.068
Despeses per interessos (Nota 30)	(2.596.196)	(4.020.418)
MARGE D'INTERESSOS	4.156.856	4.352.650
Ingressos per dividendes (Nota 31)	198.618	202.719
Resultats d'entitats valorades pel mètode de la participació (Nota 17)	628.518	375.135
Ingressos per comissions (Nota 32)	2.261.910	2.258.170
Despeses per comissions (Nota 32)	(171.657)	(143.395)
Guanyos o pèrdues en donar de baixa en comptes actius i passius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats (net) (Nota 33)	786.714	772.543
Guanyos o pèrdues per actius i passius financers mantinguts per negociar (net) (Nota 33)	21.176	43.409
Guanyos o pèrdues resultants de la comptabilitat de cobertures (net) (Nota 33)	12.689	9.920
Diferències de canvi (net)	28.562	37.856
Altres ingressos d'explotació (Nota 34)	588.419	481.541
Altres despeses d'explotació (Nota 34)	(995.774)	(780.809)
Ingressos d'actius emparats per contractes d'assegurances o reassurances (Nota 34)	803.630	735.197
Despeses de passius emparats per contractes d'assegurances o reassurances (Nota 34)	(493.129)	(520.701)
MARGE BRUT	7.826.532	7.824.235
Despeses d'administració	(3.745.413)	(4.239.792)
Despeses de personal (Nota 35)	(2.745.349)	(3.178.805)
Altres despeses d'administració (Nota 36)	(1.000.064)	(1.060.987)
Amortització (Notes 19 i 20)	(370.202)	(365.923)
Provisions o reversió de provisions (Nota 24)	(486.532)	(422.315)
Deteriorament del valor o reversió del deteriorament d'actius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats (Nota 37)	(582.077)	(2.094.068)
Actius financers disponibles per a la venda	(233.048)	(267.202)
Préstecs i partides a cobrar	(467.974)	(1.655.348)
Inversions mantingudes fins al venciment	118.945	(171.518)
RESULTAT DE L'ACTIVITAT D'EXPLOTACIÓ	2.642.308	702.137
Deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'inversions en negocis conjunts o associades (Nota 17)	(3.986)	132.722
Deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'actius no financers (Nota 38)	(228.413)	(455.484)
Actius tangibles	(224.278)	(407.408)
Actius intangibles	(503)	(48.076)
Altres	(3.632)	0
Guanyos o pèrdues per donar de baixa en comptes actius no financers i participacions (net) (Nota 39)	(151.752)	33.795
Fons de comerç negatiu reconegut en resultats (Nota 7)	66.925	602.183
Guanyos o pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a activitats interrompudes (net) (Nota 40)	(787.020)	(377.249)
GUANYS O PÈRDUES ABANS D'IMPOSTOS PROCEDENTS DE LES ACTIVITATS CONTINUADES	1.538.062	638.104
Despeses o ingressos per impostos sobre els guanyos de les activitats continuades (Nota 26)	(482.183)	180.758
GUANYS O PÈRDUES DESPRÉS D'IMPOSTOS PROCEDENTS DE LES ACTIVITATS CONTINUADES	1.055.879	818.862
Guanyos o pèrdues després d'impostos procedents d'activitats interrompudes	(944)	(2.360)
RESULTAT DEL PERÍODE	1.054.935	816.502
Atribuïble a interessos minoritaris (participacions no dominants) (Nota 25)	7.931	2.042
Atribuïble als propietaris de la dominant	1.047.004	814.460
Benefici per acció		
Benefici bàsic per acció (euros) (Nota 6)	0,18	0,14
Benefici diluït per acció (euros) (Nota 6)	0,18	0,14

(*) Es presenta exclusivament a efectes comparatius (vegeu Nota 1 «Comparació de la informació»).

Les Notes 1 a 42 i els Annexos 1 a 7 adjunts formen part integrant del Compte de Pèrdues i Guanys consolidat de l'exercici anual finalitzat el 31 de desembre de 2016.

ESTATS DE CANVIS EN EL PATRIMONI NET CONSOLIDATS (PART A)

ESTATS D'INGRESSOS I DESPESES RECONEGUTS CONSOLIDATS

Exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2016 i 2015, en milers d'euros

CAIXABANK, SA I SOCIETATS QUE COMPONEN EL GRUP CAIXABANK

	2016	2015 (*)
RESULTAT DEL PERÍODE	1.054.935	816.502
ALTRE RESULTAT GLOBAL	(1.354.149)	(341.396)
Partides que no es reclassificaran en resultats	0	0
Elements que es poden reclassificar en resultats	(1.354.149)	(341.396)
Conversió de divises	(375.135)	200.865
<i>Guany/(pèrdues) per canvi de divises comptabilitzats en el patrimoni net</i>	<i>(130.474)</i>	<i>189.498</i>
<i>Transferit a resultats</i>	<i>(244.661)</i>	<i>11.367</i>
<i>Altres reclassificacions</i>		
Cobertures de fluxos d'efectiu (porció efectiva)	(85.293)	182.755
<i>Guany/(pèrdues) de valor comptabilitzats en el patrimoni net</i>	<i>(68.004)</i>	<i>224.767</i>
<i>Transferit a resultats</i>	<i>(17.289)</i>	<i>(42.012)</i>
<i>Transferit a l'import en llibres inicial dels elements coberts</i>		
<i>Altres reclassificacions</i>		
Actius financers disponibles per a la venda	(843.676)	(795.196)
<i>Guany/(pèrdues) de valor comptabilitzats en el patrimoni net</i>	<i>(443.562)</i>	<i>(408.641)</i>
<i>Transferit a resultats</i>	<i>(400.114)</i>	<i>(386.555)</i>
<i>Altres reclassificacions</i>		
Actius no corrents en venda i grups alienables d'elements mantinguts per a la venda	0	0
<i>Guany/(pèrdues) de valor comptabilitzats en el patrimoni net</i>		
<i>Transferit a resultats</i>		
<i>Altres reclassificacions</i>		
Entitats valorades pel mètode de la participació	(74.513)	133.509
<i>Guany/(Pèrdues) per valoració</i>	<i>(74.513)</i>	<i>133.509</i>
<i>Imports transferits al compte de pèrdues i guanys</i>		
<i>Altres reclassificacions</i>		
Participació en altres ingressos i despeses reconeguts de les inversions en negocis conjunts i		
Impost sobre els guanys relatiu als elements que es poden reclassificar en resultats	24.468	(63.329)
RESULTAT GLOBAL TOTAL DEL PERÍODE	(299.214)	475.106
Atribuïble a interessos minoritaris (participacions no dominants)	7.451	2.012
Atribuïble als propietaris de la dominant	(306.665)	473.094

(*) Es presenta exclusivament a efectes comparatius.

Les Notes 1 a 42 i els Annexos 1 a 7 adjunts formen part integrant de l'Estat d'Ingressos i Despeses Reconeguts consolidat de l'exercici anual acabat el 31 de desembre de 2016.

ESTATS DE CANVIS EN EL PATRIMONI NET CONSOLIDATS (PART B)

ESTATS TOTALS DE CANVIS EN EL PATRIMONI NET CONSOLIDATS

Exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2016 i 2015, en milers d'euros

CAIXABANK, SA I SOCIETATS QUE COMPONEN EL GRUP CAIXABANK

	Patrimoni net atribuït a l'entitat dominant										Interessos minoritaris		Total
	Fons propis										Altres resultats global acumulats	Altres elements	
	Capital	Prima d'emissió	Altres elements del patrimoni net	Guany acumulats	Altres reserves	Menys: Accions pròpies	Resultat atribuïble als propietaris de la dominant	Menys: Dividends a compte	Altre resultat global acumulat				
2016													
Saldo d'obertura (abans de reexpressió)	5.823.990	12.032.802	5.120	4.850.813	413.916	(19.713)	814.460	(232.754)	1.480.290	530	35.096	25.204.550	
Efectes de la correcció d'errors												0	
Efectes dels canvis en les polítiques comptables												0	
Saldo d'obertura a 31-12-2015	5.823.990	12.032.802	5.120	4.850.813	413.916	(19.713)	814.460	(232.754)	1.480.290	530	35.096	25.204.550	
Resultat global total del període							1.047.004		(1.353.669)	(480)	7.931	(299.214)	
Altres variacions del patrimoni net	157.448	0	2.379	388.674	(1.130.809)	5.374	(814.460)	55.575	0	0	(13.955)	(1.349.774)	
Emissió d'accions ordinàries	157.448			(157.448)								0	
Dividends (o remuneracions als socis)				(283.205)				(177.179)			(4.656)	(465.040)	
Compra d'accions pròpies (Nota 25)						(2.008.803)						(2.008.803)	
Venda o cancel·lació d'accions pròpies (Nota 25)						(703.684)	2.014.177					1.310.493	
Transferències entre components del patrimoni net				889.327	(307.621)		(814.460)	232.754				0	
Altres augments/disminucions del patrimoni net			2.379	(60.000)	(119.504)						(9.299)	(186.424)	
Saldo de tancament a 31/12/2016	5.981.438	12.032.802	7.499	5.239.487	(716.893)	(14.339)	1.047.004	(177.179)	126.621	0	50	29.072	23.555.562

Les Notes 1 a 42 i els Annexos 1 a 7 adjunts formen part integrant de l'estat total de canvis en el patrimoni net consolidat de l'exercici anual acabat el 31 de desembre de 2016.

ESTATS DE CANVIS EN EL PATRIMONI NET CONSOLIDATS (PART B)

ESTATS TOTALS DE CANVIS EN EL PATRIMONI NET CONSOLIDATS

Exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2016 i 2015, en milers d'euros

CAIXABANK, SA I SOCIETATS QUE COMPONEN EL GRUP CAIXABANK

	Patrimoni net atribuït a l'entitat dominant										Interessos minoritaris		Total
	Fons propis										Altres elements		
	Capital	Prima d'emissió	Altres elements del patrimoni net	Guany acumulats	Altres reserves	Menys: Accions pròpies	Resultat atribuïble als propietaris de la dominant	Menys: Dividends a compte	Altre resultat global acumulat	Altre resultat global acumulat			
2015													
Saldo d'obertura (abans de reexpressió)	5.714.956	12.032.802	0	4.524.957	544.876	(11.013)	620.020	(53.615)	1.821.656	560	37.369	25.232.568	
Efectes de la correcció d'errors												0	
Efectes dels canvis en les polítiques comptables												0	
Saldo d'obertura a 31-12-2014	5.714.956	12.032.802	0	4.524.957	544.876	(11.013)	620.020	(53.615)	1.821.656	560	37.369	25.232.568	
Resultat global total del període							814.460		(341.366)	(30)	2.042	475.106	
Altres variacions del patrimoni net	109.034	0	5.120	325.856	(130.960)	(8.700)	(620.020)	(179.139)	0	0	(4.315)	(503.124)	
Emissió d'accions ordinàries	109.034			(109.034)								0	
Emissió d'altres instruments de patrimoni												0	
Dividends (o remuneracions als socis)				(264.955)				(232.754)			(205)	(497.914)	
Compra d'accions pròpies						(38.587)						(38.587)	
Venda o cancel·lació d'accions pròpies				92	(20)	29.887						29.959	
Transferències entre components del patrimoni net				665.374	(98.969)		(620.020)	53.615				0	
Altres augments/disminucions del patrimoni net			5.120	34.379	(31.971)						(4.110)	3.418	
Saldo de tancament a 31/12/2015	5.823.990	12.032.802	5.120	4.850.813	413.916	(19.713)	814.460	(232.754)	1.480.290	530	35.096	25.204.550	

Les Notes 1 a 42 i els Annexos 1 a 7 adjunts formen part integrant de l'estat total de canvis en el patrimoni net consolidat de l'exercici anual acabat el 31 de desembre de 2016.

ESTATS DE FLUXOS D'EFECTIU CONSOLIDATS (MÈTODE INDIRECTE)

Exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2016 i 2015, en milers d'euros

CAIXABANK, SA I SOCIETATS QUE COMPONEN EL GRUP CAIXABANK

	2016	2015 (*)
A) FLUXOS D'EFECTIU DE LES ACTIVITATS D'EXPLOTACIÓ	14.145.969	2.539.493
Resultat del període	1.054.935	816.502
Ajustos per obtenir els fluxos d'efectiu de les activitats d'explotació	6.181.210	5.444.288
Amortització	370.202	365.923
Altres ajustos	5.811.008	5.078.365
Augment/(Disminució) net dels actius d'explotació	2.554.125	6.482.782
Actius financers mantinguts per negociar	1.864.377	(1.271.690)
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	(1.573.686)	(628.917)
Actius financers disponibles per a la venda	(2.794.520)	7.697.526
Préstecs i partides a cobrar	1.566.538	787.122
Altres actius d'explotació	3.491.416	(101.259)
Augment/(Disminució) net dels passius d'explotació	4.254.551	(9.935.272)
Passius financers mantinguts per negociar	(1.907.992)	217.024
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	1.688.575	633.010
Passius financers a cost amortitzat	6.547.081	(5.964.461)
Altres passius d'explotació	(2.073.113)	(4.820.845)
Cobraments/(Pagaments) per impost sobre els guanys	101.148	(268.807)
B) FLUXOS D'EFECTIU DE LES ACTIVITATS D'INVERSIÓ	(2.906.210)	4.764.308
Pagaments:	(4.910.698)	(2.294.023)
Actius tangibles	(459.494)	(421.803)
Actius intangibles	(179.366)	(136.163)
Inversions en negocis conjunts i associades	(104.890)	(757.842)
Entitats dependents i altres unitats de negoci	0	(815.703)
Actius no corrents i passius que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	(35.160)	(162.512)
Inversions mantingudes fins al venciment	(4.131.788)	0
Cobraments:	2.004.488	7.058.331
Actius tangibles	209.403	158.185
Actius intangibles	0	600
Inversions en negocis conjunts i associades	699.607	852.203
Actius no corrents i passius que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	1.095.478	303.445
Inversions mantingudes fins al venciment	0	5.616.376
Altres cobraments relacionats amb activitats d'inversió	0	127.522
C) FLUXOS D'EFECTIU DE LES ACTIVITATS DE FINANÇAMENT	(4.596.291)	(5.411.793)
Pagaments:	(7.406.883)	(7.423.752)
Dividends (Nota 6)	(460.384)	(497.709)
Passius subordinats	0	(48.600)
Adquisició d'instruments de patrimoni propi	(346)	(38.587)
Altres pagaments relacionats amb activitats de finançament	(6.946.153)	(6.838.856)
Cobraments:	2.810.592	2.011.959
Alienació d'instruments de patrimoni propi	1.310.592	29.959
Altres cobraments relacionats amb activitats de finançament	1.500.000	1.982.000
D) EFECTE DE LES VARIACIONS DELS TIPUS DE CANVI	1.317	2.276
E) AUGMENT/(DISMINUCIÓ) NET DE L'EFECTIU I EQUIVALENTS (A+B+C+D)	6.644.785	1.894.284
F) EFECTIU I EQUIVALENTS A L'INICI DEL PERÍODE	6.615.172	4.720.888
G) EFECTIU I EQUIVALENTS AL FINAL DEL PERÍODE (E+F)	13.259.957	6.615.172
COMPONENTS DE L'EFECTIU I EQUIVALENTS AL FINAL DEL PERÍODE		
Efectiu	1.584.407	1.796.141
Saldos equivalents a l'efectiu en bancs centrals	10.909.339	3.975.426
Altres actius financers	766.211	843.605
TOTAL EFECTIU I EQUIVALENTS AL FINAL DEL PERÍODE	13.259.957	6.615.172

(*) Es presenta exclusivament a efectes comparatius.

Nota 1: L'import dels interessos rebuts i pagats a 31 de desembre de 2016 ha estat de 6.608 i 3.022 milions d'euros, respectivament (8.682 i 4.411 milions d'euros a 31 de desembre de 2015, respectivament).

Nota 2: L'import dels dividendes percebuts a 31 de desembre de 2016 ha pujat a 546 milions d'euros (405 milions d'euros a 31 de desembre de 2015).

Les Notes 1 a 42 i els Annexos 1 a 7 adjunts formen part integrant de l'estat de fluxos d'efectiu consolidat de l'exercici anual acabat el 31 de desembre de 2016.

Memòria del Grup CaixaBank de l'exercici 2016

ÍNDEX DE NOTES DE LA MEMÒRIA	PÀGINA
<u>1. Naturalesa de l'Entitat i altra informació</u>	12
<u>2. Principis, polítiques comptables i criteris de valoració aplicats</u>	25
2.1. Combinacions de negocis i principis de consolidació	25
2.2. Instruments financers	29
2.3. Cobertures comptables.....	39
2.4. Reclassificació d'actius financers	41
2.5. Actius que garanteixen operacions de finançament (<i>Asset Encumbrance</i>).....	42
2.6. Compensació d'actius i passius financers	44
2.7. Baixa d'instruments financers.....	44
2.8. Garanties financeres	45
2.9. Deteriorament del valor dels actius financers	46
2.10. Operacions de refinançament o reestructuració.....	51
2.11. Operacions en moneda estrangera	53
2.12. Reconeixement d'ingressos i despeses.....	54
2.13. Fons d'inversió, fons de pensions i altres patrimonis gestionats	55
2.14. Beneficis als empleats.....	56
2.15. Impost sobre beneficis.....	58
2.16. Actius tangibles	59
2.17. Actiu intangible	60
2.18. Existències.....	62
2.19. Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda i passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	62
2.20. Arrendaments	64
2.21. Actius contingents	65
2.22. Provisions i passius contingents	65
2.23. Operacions d'assegurances.....	66
2.24. Estat de fluxos d'efectiu.....	68
2.25. Estats de canvis en el patrimoni net. Part A) Estats d'ingressos i despeses reconeguts	68
2.26. Estats de canvis en el patrimoni net. Part B) Estats totals de canvis en el patrimoni net	68
<u>3. Gestió del risc</u>	70
3.1. Entorn i factors de risc	70
3.2. Govern, gestió i control de riscos	76
3.3. Risc de crèdit.....	100
3.4. Risc de mercat.....	139
3.5. Risc estructural de tipus.....	146
3.6. Risc de liquiditat.....	150
3.7. Risc operacional	158
3.8. Risc de compliment.....	166
3.9. Risc reputacional.....	167
3.10. Risc actuarial	169
3.11. Risc legal i regulatori	172
3.12. Situació de recursos propis.....	174
<u>4. Gestió de la solvència</u>	176
<u>5. Distribució de resultats</u>	182
<u>6. Retribució a l'accionista i beneficis per acció</u>	183
<u>7. Combinacions de negocis, adquisició i venda de participacions en el capital d'entitats dependents</u>	185
<u>8. Informació per segments de negoci</u>	187

9. Retribucions del «personal clau de la direcció»	192
10. Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	200
11. Actius i passius financers mantinguts per negociar	201
12. Actius i passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	204
13. Actius financers disponibles per a la venda	205
14. Préstecs i partides a cobrar	208
14.1. Valors representatius de deute	209
14.2. Préstecs i bestretes	210
14.3. Fons de deteriorament	214
15. Inversions mantingudes fins al venciment	216
16. Derivats – comptabilitat de cobertures (actiu i passiu)	217
17. Inversions en negocis conjunts i associades	221
18. Actius i passius emparats per contractes d'assegurances i reassegurances	228
19. Actius tangibles	230
20. Actiu intangible	233
21. Altres actius i passius	237
22. Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	240
23. Passius financers a cost amortitzat	243
23.1. Dipòsits d'entitats de crèdit	244
23.2. Dipòsits de la clientela	244
23.3. Valors representatius de deute emesos	245
23.4. Altres passius financers	252
23.5. Passius subordinats.....	252
24. Provisions	254
24.1. Pensions i altres obligacions definides postocupació	255
24.2. Provisions per a altres retribucions als empleats a llarg termini i beneficis per terminació	259
24.3. Provisions per a qüestions processals i litigis per impostos pendents	261
24.4. Provisió per compromisos i garanties concedits	261
24.5. Resta de provisions	261
25. Patrimoni net	263
25.1. Fons propis.....	263
25.2. Altre resultat global acumulat	266
25.3. Interessos minoritaris	267
26. Situació fiscal	269
27. Garanties i compromisos contingents concedits	273
28. Altra informació significativa	275
28.1. Operacions a compte de tercers.....	275
28.2. Actius financers transferits	275
28.3. Dipòsits de valors i serveis d'inversió	282
28.4. Actius financers donats de baixa del balanç a causa del seu deteriorament	282
29. Ingressos per interessos	283
30. Despeses per interessos	284
31. Ingressos per dividends	285
32. Comissions	286
33. Guanys o pèrdues per actius i passius financers	287

<u>34. Altres ingressos i despeses d'explotació i ingressos i despeses d'actius i passius emparats per contractes d'assegurances o reassegurances</u>	288
<u>35. Despeses de personal</u>	289
<u>36. Altres despeses d'administració</u>	291
<u>37. Deteriorament del valor o reversió del deteriorament d'actius financers no valorats a valor raonable amb canvi en resultats</u>	294
<u>38. Deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'actius no financers</u>	295
<u>39. Guanys o pèrdues en donar de baixa en comptes actius no financers i participacions (net)</u>	296
<u>40. Guanys o pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a operacions interrompudes</u>	297
<u>41. Operacions amb parts vinculades</u>	298
<u>42. Altres requeriments d'informació</u>	304
42.1. Medi ambient	304
42.2. Serveis d'atenció al client	304
<u>Annex 1 - Participacions de CaixaBank en societats dependents del Grup CaixaBank</u>	307
<u>Annex 2 – Participacions de CaixaBank en negocis conjunts del Grup CaixaBank</u>	313
<u>Annex 3 – Participacions en societats associades de CaixaBank (societats multigrup)</u>	314
<u>Annex 4 - Deduccions de l'Impost sobre Societats per reinversió de beneficis</u>	321
<u>Annex 5 – Notificacions sobre adquisició i venda de participacions en el capital en l'exercici 2016</u>	322
<u>Annex 6 – Informe bancari anual</u>	324
<u>Annex 7 – Estats financers consolidats reexpressats</u>	328

Memòria corresponent a l'exercici anual finalitzat el 31 de desembre de 2016

CAIXABANK, SA I SOCIETATS QUE COMPONEN EL GRUP CAIXABANK

D'acord amb la normativa vigent sobre contingut dels comptes anuals consolidats, aquesta Memòria completa, amplia i comenta el balanç, el compte de pèrdues i guanys, l'estat de canvis en el patrimoni net i l'estat de fluxos d'efectiu, i hi forma una unitat, amb l'objectiu de mostrar la imatge fidel del patrimoni i de la situació financera del Grup consolidat CaixaBank a 31 de desembre de 2016, com també dels resultats de les seves operacions, dels canvis en el patrimoni net i dels fluxos d'efectiu, que s'han produït en l'exercici anual acabat en aquesta data.

1. Naturalesa de l'Entitat i altra informació

Naturalesa de l'Entitat

Caixabank, SA i les seves societats dependents integren el Grup CaixaBank (d'ara endavant, «Grup CaixaBank» o el «Grup»). CaixaBank, SA (d'ara endavant, «CaixaBank»), amb NIF A08663619 i domicili social a Barcelona, avinguda Diagonal, 621, és l'entitat sorgida del procés de transformació de Critería CaixaCorp, SA, que va culminar amb la inscripció de CaixaBank en el Registre de Bancs i Banquers del Banc d'Espanya el dia 30 de juny de 2011, i l'inici de la seva cotització en borsa, ja com a entitat de crèdit, des de l'endemà, 1 de juliol de 2011.

A 31 de desembre de 2016, Critería Caixa, SAU (d'ara endavant, Critería o CriteríaCaixa) és l'accionista majoritari de CaixaBank amb una participació econòmica del 45,32% (56,76% a 31 de desembre de 2015), i una participació en drets de vot del 44,68% (56,17% a 31 de desembre de 2015). Critería està participada al 100% per la Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa" (d'ara endavant, la Fundació Bancària "la Caixa"). Addicionalment, la Fundació Bancària "la Caixa" té 3.493 accions de CaixaBank a 31 de desembre de 2016 (a 31 de desembre de 2015 no en tenia cap).

L'objecte social de CaixaBank consisteix principalment en:

- a) la realització de tota classe d'activitats, operacions, actes, contractes i serveis propis del negoci de banca en general, inclosa la prestació de serveis d'inversió i serveis auxiliars i la realització d'activitats d'agència d'assegurances;
- b) la recepció de fons del públic en forma de dipòsit irregular o en altres d'anàlogues, per a la seva aplicació per compte propi a operacions actives de crèdit i de microcrèdit i a altres inversions, per prestar a la clientela serveis de gir, transferència, custòdia, mediació, entre d'altres; i
- c) l'adquisició, tinença, gaudi i alienació de tota classe de títols valor i la formulació d'oferta pública d'adquisició i venda de valors, així com de tota classe de participacions en qualsevol societat o empresa.

Com a entitat bancària cotitzada, està subjecta a la supervisió del Banc Central Europeu, del Banc d'Espanya i de la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV).

Bases de presentació

Els comptes anuals consolidats del Grup han estat formulats pels Administradors d'acord amb el marc normatiu d'informació financera aplicable al Grup, que és el que s'estableix en les Normes Internacionals d'Informació Financera (d'ara endavant, NIIF) adoptades per la Unió Europea mitjançant Reglaments Comunitaris, d'acord amb el Reglament 1606/2002 del Parlament Europeu i del Consell, de 19 de juliol de 2002 i posteriors modificacions. En la seva preparació s'han tingut en compte la Circular 4/2004 del Banc d'Espanya, de 22 de desembre (d'ara endavant, la Circular), relativa a les Normes d'Informació Financera Pública i Reservada i als Models d'Estats Financers de les Entitats de Crèdit, que constitueix l'adaptació de les NIIF adoptades per la Unió Europea al sector de les entitats de crèdit espanyoles, així com les posteriors modificacions.

Els comptes anuals s'han preparat a partir dels registres de comptabilitat mantinguts per CaixaBank i per la resta d'entitats integrades en el Grup, i es presenten d'acord amb el marc normatiu d'informació financera que li és d'aplicació i en particular, els principis i criteris comptables que conté, de manera que mostren la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera, dels resultats del Grup i dels fluxos d'efectiu existents durant el corresponent exercici. Els comptes anuals adjunts inclouen certs ajustos i reclassificacions que tenen per objecte homogeneïtzar els principis i criteris seguits per les societats integrades amb els de CaixaBank.

Les xifres es presenten en milers d'euros, llevat que s'indiqui explícitament que es fa servir una altra unitat monetària. Determinada informació financera d'aquesta Memòria ha estat arrodonida i, consegüentment, les xifres mostrades com a totals en aquest document poden variar lleugerament de l'operació aritmètica exacta de les xifres anteriors.

Normes i interpretacions emeses per l'International Accounting Standards Board (IASB) que han entrat en vigor en l'exercici 2016

A la data de formulació d'aquests comptes anuals consolidats les normes més significatives que han entrat en vigor són les següents:

Normes i interpretacions	Títol	Aplicació obligatòria per a exercicis iniciats a partir de:
<i>Aprovades per ser aplicades a la UE</i>		
Modificació de la NIC 19	Plans de prestacions definides: aportacions dels empleats	1 de gener de 2016
Modificació de la NIC 1	Iniciativa sobre informació a revelar	1 de gener de 2016
Modificació de la NIC 16 i NIC 38	Aclariment dels mètodes acceptables d'amortització	1 de gener de 2016
Modificació de la NIIF 11	Comptabilització de les adquisicions de participacions en les operacions conjuntes	1 de gener de 2016
Modificació de la NIC 27	Mètode de la participació en els estats financers separats	1 de gener de 2016

Modificació de la NIC 19: «Contribucions d'empleats a plans de prestació definida»

Aquesta modificació s'emet per facilitar la possibilitat de deduir les contribucions d'empleats a plans de prestació definida del cost del servei en el mateix període en què es paguen si compleixen certs requisits, sense necessitat de fer càlculs per atribuir la reducció a cada any de servei. Les contribucions d'empleats o tercers establertes en els termes formals d'un pla de beneficis es registraran de la manera següent:

- Si la contribució és independent del nombre d'anys de servei, es pot reconèixer com una reducció del cost del servei en el mateix període en què es paga (és una opció comptable que s'ha d'aplicar consistentment al llarg del temps).
- Si la contribució depèn d'un nombre específic d'anys de servei, ha de ser obligatòriament atribuïda a aquests períodes de servei.

Modificació de la NIC 1: «Presentació dels estats financers»

Aquesta modificació s'emet amb la finalitat de reforçar l'aplicació del judici en les revelacions d'informació financera. En relació amb la materialitat, s'aplica a totes les partides dels estats financers sense distinció, i no és necessari revelar informació immaterial.

Així mateix, els epígrafs de l'estat de situació financera i de resultat es podran agregar o disgregar d'acord amb la seva rellevància.

Finalment, pel que fa a l'ordre de les notes de la memòria no cal seguir l'ordre que suggereix el paràgraf 114 de la IAS 1.

Modificació de les NIC 16 i 38: «Mètodes acceptables de depreciació i amortització»

Aquesta modificació, que s'aplicarà amb caràcter prospectiu, aclareix que no es permeten els mètodes d'amortització basats en ingressos, ja que no reflecteixen el patró esperat de consum dels beneficis econòmics futurs d'un actiu.

Modificació de la NIIF 11: «Adquisicions de participacions en operacions conjuntes»

La modificació, que s'aplicarà amb caràcter prospectiu, requereix que quan l'operació conjunta sigui un negoci s'hi apliqui el mètode d'adquisició de la NIIF 3 «Combinacions de negocis». Fins ara no estava específicament tractat.

Modificació de la NIC 27: «Mètode de la participació en estats financers individuals»

La modificació permetrà la utilització del mètode de la participació en el registre comptable en els estats financers individuals de les participacions en entitats dependents, negocis conjunts i associades.

Normes i interpretacions emeses per l'IASB no vigents

En la data de formulació d'aquests comptes anuals consolidats, les següents són les normes i interpretacions més significatives per al Grup que han estat publicades per l'IASB, però que no han entrat encara en vigor; bé perquè la seva data d'efectivitat és posterior a la data dels comptes anuals consolidats, o bé perquè encara no han estat aprovades per la Unió Europea:

Normes i interpretacions	Títol	Aplicació obligatòria per a exercicis iniciats a partir de:
<u>Aprovades per ser aplicades a la UE</u>		
NIIF 9	Instruments financers	1 de gener de 2018
NIIF 15	Ingressos d'activitats ordinàries procedents de contractes amb clients	1 de gener de 2018
<u>No aprovats per a la seva aplicació</u>		
NIIF 16	Arrendaments	1 de gener de 2019
Modificació de la NIIF 4	Aplicació de la NIIF 9 Instruments financers amb la NIIF 4 Contractes d'Assegurances	1 de gener de 2018
Modificació de la NIC 12	Reconeixement d'Actius per Impostos Diferits per Pèrdues no efectuades	1 de gener de 2017
Modificació de la NIC 7	Iniciativa sobre informació a revelar	1 de gener de 2017
Modificació de la NIIF 2	Classificació i Mesurament de Transaccions amb Pagaments basats en Accions	1 de gener de 2018
Modificació de la NIC 40	Propietats d'Inversió	1 de gener de 2018
Interpretació CINIIF 22	Transaccions en Moneda Estrangera i Contraprestació Anticipada	1 de gener de 2018

El Grup ha decidit no exercir l'opció d'aplicació anticipada, en cas que sigui possible. Així mateix, en la data actual, el Grup està analitzant tots els futurs impactes de l'adopció d'aquestes normes, en particular de la NIIF 9 i la NIIF 16, i no és possible facilitar una estimació raonable dels seus efectes fins que aquesta anàlisi no estigui completa.

Aprovades per a la seva aplicació a la UE

NIIF 9: «Instruments financers: Classificació i valoració» (vegeu Nota 3).

La NIIF 9 substitueix la part de classificació i valoració actual d'instruments financers de la NIC 39. Hi ha diferències molt rellevants amb la norma actual en relació amb els actius financers. Entre d'altres, l'aprovació d'un nou model de classificació basat en dos úniques categories de cost amortitzat i valor raonable, la desaparició de les actuals classificacions d'“Inversions mantingudes fins al venciment” i “Actius financers disponibles per a la venda”, l'anàlisi de deteriorament només per als actius que van a cost amortitzat i la no bifurcació de derivats implícits en contractes d'actius financers (vegeu Nota 3).

En relació amb els passius financers, les categories de classificació proposades per la NIIF 9 són similars a les ja establertes actualment en la NIC 39, de manera que no hi hauria d'haver diferències gaire rellevants, llevat del requisit de registre de les variacions del valor raonable relacionat amb el risc propi de crèdit com un component del patrimoni, en el cas dels passius financers de l'opció de valor raonable.

NIIF 15: «Ingressos procedents de contractes amb clients»

Aquesta norma substitueix les actuals NIC 11 ‘Contractes en construcció’ i NIC 18 ‘Ingressos ordinaris’, així com les interpretacions vigents sobre ingressos (IFRIC 13 ‘Programes de fidelització de clients’, IFRIC 15 ‘Acords per a la construcció d'immobles’, IFRIC 18 ‘Transferències d'actius procedents de clients’ i SIC 31

‘Ingressos ordinaris – Permutes de serveis de publicitat’). El nou model de NIIF 15 és molt més restrictiu i basat en regles, per la qual cosa l'aplicació dels nous requisits pot donar lloc a canvis en el perfil dels ingressos.

En la data actual, el Grup està analitzant tots els futurs impactes d'adopció d'aquesta norma i no és possible proporcionar una estimació raonable dels seus efectes fins que aquesta anàlisi estigui completa.

No aprovades per ser aplicades a la UE

NIIF 16 «Arrendaments».

Aquesta norma substitueix l'actual NIC 17 ‘Arrendaments’, així com les interpretacions vigents sobre arrendaments (IFRIC 4 ‘Determinació de si un acord conté un arrendament’, SIC 15 ‘Arrendaments operatius — Incentius’ i SIC 27 ‘Avaluació de l'essència de les transaccions que adopten la forma legal d'un arrendament’).

La NIIF 16 estableix els principis per al reconeixement, mesurament, presentació i desglossament sobre els arrendaments. L'objectiu d'aquesta norma és assegurar que els arrendataris i els arrendadors proporcionin informació rellevant d'una forma que representi aquestes transaccions de manera fidel. La proposta de la NIIF 16 per a l'arrendatari és la d'un model únic, en què tots els arrendaments es registren en balanç i amb un impacte similar als actuals arrendaments financers (amortització del dret d'ús i despesa financera pel cost amortitzat del passiu). Tanmateix, per a l'arrendador la proposta és continuar amb el model dual, similar a l'actual NIC 17.

Modificació NIIF 4 «Aplicació de la NIIF 9 Instruments Financers amb la NIIF 4 Contractes d'Assegurança»

El setembre de 2016 l'IASB va emetre aquesta modificació per abordar les preocupacions sorgides de les diferents dates de vigència de la NIIF 9 i la propera Norma sobre contractes d'assegurança, i va introduir:

- a) un enfocament de la superposició opcional que permet a les entitats que emeten contractes dins l'abast de la NIIF 4 reclassificar, entre el resultat del període i els altres ingressos i despeses reconeguts del període, un import igual a la diferència entre l'import presentat en el resultat del període per a actius financers designats aplicant la NIIF 9, i l'import que s'hauria presentat en el resultat del període per a aquests actius si l'asseguradora hagués aplicat la NIC 39; i
- b) una exempció temporal opcional de la NIIF 9 per a les entitats les activitats de les quals estiguin connectades predominantment amb assegurances.

Algunes parts interessades han suggerit que l'IASB hauria de permetre que totes les asseguradores diferissin l'aplicació de la NIIF 9. Aquestes van expressar la seva preocupació que dos conjunts de canvis de comptabilització importants en un període curt de temps podrien donar lloc a un cost significatiu i a un esforç per a preparadors i usuaris dels estats financers. Així mateix, l'aplicació de la NIIF 9 abans de la futura Norma sobre contractats d'assegurances pot donar lloc a volatilitat i asimetries comptables en el seu compte de resultats i OCI.

Si s'endossessin les modificacions sense cap canvi per part de la Comissió Europea, el Grup CaixaBank no podria aplicar l'excepció temporal opcional a les inversions que estan afectes al seu negoci assegurador.

Modificació NIC 12 «Reconeixement d'Actius per Impostos Diferits per Pèrdues no Realitzades»

A través d'aquestes modificacions l'IASB aclareix, entre altres aspectes, el següent:

- Les disminucions per sota del cost en l'import en llibres d'un instrument de deute a taxa fixa mesurat a valor raonable per al qual la base fiscal es manté al cost donen lloc a una diferència temporària deduïble. Això s'aplica independentment de si el tenidor de l'instrument de deute espera recuperar l'import en llibres de l'instrument de deute per la venda o l'ús, és a dir, segueix conservant-lo, o si és probable que l'emissor pagui tots els fluxos d'efectiu contractuals. Normalment, el cobrament del principal complet no incrementa o disminueix el guany fiscal que es presenta a efectes fiscals, perquè la base fiscal és igual a l'entrada de beneficis econòmics.
- Quan una entitat avalua si estaran disponibles els guanys fiscals contra els quals es pugui utilitzar una diferència temporària deduïble, considerarà si la legislació fiscal restringeix les fonts dels guanys fiscals contra les que pugui fer deduccions en el moment de la reversió d'aquesta diferència temporària deduïble. Si la legislació fiscal no imposa aquestes restriccions, una entitat avaluarà una diferència temporària deduïble en combinació amb tota la resta. Tanmateix, si la legislació fiscal restringeix l'ús de pèrdues per ser deduïdes contra ingressos d'un tipus específic, una diferència temporària deduïble s'avaluarà en combinació només amb les del tipus apropiat.
- L'estimació del guany fiscal futur probable podria incloure la recuperació d'alguns dels actius d'una entitat per un import superior al seu import en llibres si hi ha evidència suficient que és probable que l'entitat ho aconsegueixi. Per exemple, quan es mesura un actiu a valor raonable, l'entitat considerarà si hi ha evidència suficient per concloure que és probable que recuperarà l'actiu per més del seu import en llibres. Aquest podria ser el cas, per exemple, quan una entitat espera mantenir un instrument de deute a taxa fixa i cobrar els fluxos d'efectiu contractuals.

Modificació de la NIC 7 «Iniciativa sobre informació a revelar»

El gener de 2016 l'IASB va modificar la NIC 7 per requerir que les entitats proporcionin informació que permeti els usuaris dels estats financers avaluar els canvis en els passius que sorgeixen de les activitats de finançament, incloent-hi tant els derivats de fluxos d'efectiu com els que no impliquen fluxos d'efectiu. Per fer-ho, potser cal revelar (i) canvis derivats de fluxos d'efectiu per finançament, (ii) els canvis que sorgeixen de l'obtenció o pèrdua del control de subsidiàries o altres negocis, (iii) l'efecte de les variacions en les taxes de canvi de la moneda estrangera, (iv) els canvis en els valors raonables, i (v) altres canvis.

Modificació de la NIIF 2 «Classificació i Mesurament de Transaccions amb Pagaments basats en Accions»

Hi ha situacions en què un pagament basat en accions que es liquida en efectiu es modifica, cancel·lant-lo i substituint-lo per un nou pagament basat en accions que es liquida amb instruments de patrimoni i, la data de substitució, el valor raonable dels incentius de substitució és diferent del valor reconegut per als incentius originals. Abans de l'emissió de la modificació, hi havia diversitat en la manera com les entitats comptabilitzaven aquestes modificacions.

Mitjançant aquestes modificacions l'IASB requereix que una transacció amb pagaments basats en accions que es liquida amb instruments de patrimoni es reconegui en patrimoni en la mesura en què els béns o serveis han estat rebuts en la data de la modificació. Aquest mesurament es farà per referència al valor raonable de la data de modificació dels instruments de patrimoni concedits.

El passiu pel pagament basat en accions, que es liquidava en efectiu originalment, es dona de baixa en la data de modificació atès que es considera liquidat quan l'entitat concedeix el pagament basat en accions que es liquidarà amb instruments de patrimoni que substitueixen l'efectiu. Això és així perquè, en la data de modificació, l'entitat deixa d'estar obligada a transferir efectiu (o altres actius) a la contrapart. Qualsevol

diferència entre l'import en llibres del passiu donat de baixa en llibres i l'import de patrimoni reconegut en la data de la modificació es reconeixerà de manera immediata en el resultat del període.

Modificació de la NIC 40: «Propietats d'Inversió»

La modificació, que s'aplica amb caràcter prospectiu, clarifica els principis perquè es duguin a terme transferències a, o de, propietat d'inversió quan, i només quan, hi hagi un canvi en l'ús i aquest canvi impliqui una anàlisi de si la propietat compleix la definició de propietat d'inversió. El canvi en l'ús s'ha d'evidenciar.

CINIIF 22: «Transaccions en Moneda Estrangera i Contraprestació Anticipada»

Aquesta interpretació proporciona un guia aclaridora sobre el tipus de canvi que cal utilitzar en transaccions que impliquin una contraprestació anticipada (pagada o rebuda) en una moneda estrangera.

Responsabilitat de la informació i estimacions efectuades

Els comptes anuals de CaixaBank i les consolidades del Grup CaixaBank, corresponents a l'exercici 2016, han estat formulades pel Consell d'Administració a la reunió celebrada el 23 de febrer de 2017. Aquests comptes anuals estan pendents d'aprovació per la Junta General d'Accionistes. No obstant això, el Consell d'Administració de CaixaBank espera que siguin aprovats sense modificacions. Els comptes anuals de CaixaBank i les consolidades del Grup CaixaBank corresponents a l'exercici 2015 van ser aprovades per la Junta General Ordinària d'Accionistes celebrada el 28 d'abril de 2016, i es presenten exclusivament a efectes comparatius amb la informació referida a l'exercici 2016 (vegeu 'Comparació de la informació' en aquesta mateixa Nota). CaixaBank està integrada en el Grup Criteria, que al seu torn està integrat en el Grup Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona "la Caixa" l'entitat dominant del qual és Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa".

En l'elaboració dels comptes anuals s'han utilitzat judicis, estimacions i assumpcions efectuades pels Administradors del Grup per quantificar alguns actius, passius, ingressos, despeses i compromisos que hi figuren registrats. Aquestes estimacions es refereixen, principalment, a:

- El valor raonable de determinats actius i passius financers (Nota 2.2)
- Les pèrdues per deteriorament de determinats actius financers, i del valor raonable de les garanties que hi van associades (Notes 13 a 15)
- La valoració de les participacions en negocis conjunts i associades (Nota 17)
- La determinació dels resultats de les participacions en societats associades (Nota 17).
- La vida útil i les pèrdues per deteriorament dels actius tangibles i actius intangibles (Notes 19 i 20)
- La valoració dels fons de comerç i dels actius intangibles (Nota 20)
- Les pèrdues per deteriorament dels actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda (Nota 22)
- Les hipòtesis actuàries utilitzades en el càlcul dels passius per contractes d'assegurança (Nota 18)
- Les hipòtesis actuàries utilitzades en el càlcul de passius i compromisos postocupació (Nota 24)
- La valoració de les provisions necessàries per a la cobertura de contingències laborals, legals i fiscals (Nota 24)
- La despesa de l'impost de societats determinada sobre el tipus impositiu esperat a final d'any, i l'activació dels crèdits fiscals i la seva recuperabilitat (Nota 26)

Aquestes estimacions s'han fet en funció de la millor informació disponible en la data de preparació d'aquests comptes anuals, per bé que és possible que esdeveniments futurs obliguin a modificar-los en propers exercicis.

Comparació de la informació i variacions del perímetre de consolidació

Les xifres corresponents a l'exercici anual de 2015, incloses en els comptes anuals adjuntes de l'exercici 2016, es presenten únicament i exclusivament a efectes comparatius.

Amb relació al compte de resultats de 2015, s'han reclassificat els resultats obtinguts en la compravenda de divises de l'operativa amb clients que deixen de presentar-se en els epígrafs de «Diferències de canvi (net)» i «Guanyos o pèrdues per actius i passius financers mantinguts per negociar (net)» i es presenten a l'epígraf «Ingressos per Comissions». Això ha suposat, al 2015, la reclassificació de 101 milions d'euros, 86 milions d'euros dels quals corresponien en l'epígraf «Diferències de canvi (net)».

Així mateix, els resultats per les vendes de participacions estratègiques deixen de presentar-se el 2016 en l'epígraf «Guanyos o pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a activitats interrompudes» i es presenten en l'epígraf «Guanyos o pèrdues per donar de baixa en comptes actius i passius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats (net)» dins el resultat de les operacions financeres. Durant el 2015, el Grup CaixaBank va registrar resultats per vendes de 99 milions d'euros d'aquesta naturalesa, que s'han reclassificat en els saldos comparatius.

El mes d'octubre de 2015 el Grup CaixaBank va iniciar la comercialització d'una nova modalitat de renda vitalícia immediata en què part dels compromisos amb els prenedors es calculen per referència al valor raonable dels actius afectes. Aquestes inversions afectes, que a 31 de desembre de 2015 es presentaven en l'epígraf «Actius financers mantinguts per negociar» s'han reclassificat a l'epígraf «Altres actius a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanyos», on també es registren les inversions afectes als contractes en què el prenedor assumeix el risc de la inversió (*Unit Link*), en entendre que els riscos i beneficis associats a aquesta part del nou producte són equivalents a la cartera d'*Unit Link* i la nova classificació en reflecteix més adequadament la realitat econòmica. Els saldos reclassificats, mantinguts en aquestes inversions, han estat de 219 milions d'euros a 31 de desembre de 2015. De forma consistent, s'han reclassificat 284 milions d'euros a la mateixa data de l'epígraf de «Passius emparats per contractes d'assegurances» a l'epígraf «Altres passius a valor raonable amb canvis en el compte de pèrdues i guanyos». Tant els compromisos amb els prenedors reclassificats com els actius financers afectes es continuen valorant a valor raonable amb els canvis registrats en el compte de pèrdues i guanyos. La diferència entre els imports reclassificats en les diferents dates obeeix a la tresoreria afecta a aquesta nova modalitat.

No s'ha produït cap canvi significatiu addicional de normativa que afecti la comparació dels comptes anuals adjunts dels exercicis 2016 i 2015.

Estacionalitat de les transaccions

Les activitats de CaixaBank no tenen un caràcter cíclic o estacional rellevant. No obstant això, en aplicació de la interpretació CINIIF 21 determinades taxes i gravàmens es registren com a despesa quan sorgeix l'obligació sobre la base de la regulació que els és aplicable.

En aquest sentit, el Grup registra l'1 de gener de cada any l'Impost sobre Béns Immobles, que ha suposat una despesa de 51 milions d'euros en el compte de pèrdues i guanyos de l'exercici 2016 (47 milions d'euros en l'exercici anterior); mentre que les aportacions al Fons de Garantia de Dipòsits (FGD) i al Fons Únic de Resolució (FUR) es registren una vegada rebuda la comunicació que determina l'import de la contribució a cada fons.

Respecte el FUR, el Grup va registrar el mes d'abril de 2016 la contribució d'aquest exercici per un import de 87 milions d'euros, dels quals 74 milions d'euros s'han reconegut en el compte de pèrdues i guanyos sota l'epígraf «Altres despeses d'explotació» i 13 milions d'euros sota l'epígraf «Préstecs i partides a cobrar –

Entitats de crèdit», perquè la Societat va optar per materialitzar el 15% de la contribució mitjançant compromisos de pagament irrevocables per als quals s'ha lliurat col·lateral en efectiu (la contribució de l'exercici 2015 va ser registrada el mes de novembre de 2015 per un import de 93 milions d'euros sota l'epígraf «Altres despeses d'explotació» del compte de pèrdues i guanys). Les contribucions ordinàries de les entitats es fan prenent en consideració (i) la proporció que l'entitat representi sobre el total agregat de les entitats, en termes de passius totals, exclosos els recursos propis i l'import garantit de dipòsits, i (ii) el perfil de risc de cada entitat, que inclou una avaluació de la probabilitat de ser objecte de resolució, la complexitat de la seva estructura i resolubilitat, i indicadors de la situació financera i nivell de risc entre d'altres.

En el cas del FGD, el Grup va registrar el mes de novembre de 2016 l'aportació d'aquest exercici per un import de 187 milions d'euros en el compte de pèrdues i guanys sota l'epígraf «Altres despeses d'explotació» (l'aportació de l'exercici 2015 va ser de 186 milions d'euros i es va registrar el 31 de desembre 2015). En la sessió de 15 de juliol de 2016 la Comissió Gestora del Fons va acordar fixar l'aportació anual al compartiment de garantia de dipòsits en l'1,6 per mil de la base de càlcul dels dipòsits efectivament garantits (igual al percentatge d'aportació per a l'exercici 2015). Els dipòsits garantits de menys de 100.000 euros mantenen la garantia directa del Fons de Garantia de Dipòsits, i a més, comptaran amb un tractament preferent màxim en la jerarquia de creditors. Les aportacions anuals de les entitats al compartiment de garantia de dipòsits s'ajusten en funció del seu perfil de risc, segons el mètode de càlcul desenvolupat pel Banc d'Espanya.

D'altra banda, a l'hora de determinar la informació que s'ha de revelar als comptes anuals consolidats, s'ha tingut en compte la seva importància relativa en relació amb el període comptable anual.

Participacions en el capital d'entitats de crèdit

El Grup CaixaBank no manté a 31 de desembre de 2016 cap participació directa igual o superior al 5% del capital o dels drets de vot en entitats de crèdit diferent de les participacions en societats dependents i associades que es detallen als Annexos 1 i 3. No hi ha cap entitat de crèdit espanyola o estrangera, o grup en què s'integri una entitat de crèdit, que tingui una participació igual o superior al 5% del capital o dels drets de vot d'alguna de les entitats de crèdit que són societats dependents del Grup CaixaBank.

Coefficient de reserves mínimes

Durant tot l'exercici 2016, CaixaBank ha complert amb els mínims exigits per la normativa aplicable per a aquest coeficient.

Permuta amb Criteriacaixa sobre les participacions en Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia

El dia 3 de desembre de 2015 els Consells d'Administració de CaixaBank i de Criteriacaixa van signar un contracte de permuta sota el qual CaixaBank s'obligava a lliurar a Criteriacaixa el 17,24% de The Bank of East Asia, Limited (BEA) i el 9,01% de Grupo Financiero Inbursa, SAB de CV (GFI) i Criteriacaixa s'obligava, per part seva, a lliurar a CaixaBank el 9,9% d'accions pròpies de CaixaBank titularitat de Criteriacaixa i 642 milions d'euros en efectiu.

El 30 de maig de 2016 va quedar tancada l'operació, una vegada obtingudes totes les autoritzacions administratives preceptives i complertes les condicions previstes al contracte de permuta.

CaixaBank ha transmès finalment a Criteriacaixa la seva participació al BEA, representativa d'aproximadament un 17,3% del seu capital social, i al GFI, representativa d'aproximadament un 9,01% del seu capital social, i al seu torn Criteriacaixa ha transmès a CaixaBank un nombre d'accions pròpies de CaixaBank representatives d'aproximadament el 9,89% del seu capital social i un import en efectiu que ha quedat fixat en 678 milions d'euros.

Tal com estava previst en el contracte de permuta, la variació respecte del que es va anunciar el 3 de desembre de 2015 en la participació a transmetre a Criteriacaixa en el BEA (17,24%), en les accions pròpies de CaixaBank a lliurar per Criteriacaixa (9,9%) i en l'import en efectiu a pagar per Criteriacaixa (642 milions d'euros) correspon als fluxos econòmics rebuts per cada part des de la data de la signatura del contracte de permuta (3 de desembre de 2015), això és, per les accions del BEA rebudes per CaixaBank com a *scrip dividend*, les accions de CaixaBank rebudes per Criteriacaixa com a *scrip dividend* i a l'ajust net pels dividends rebuts en efectiu per Criteriacaixa i CaixaBank corresponents a les accions objecte de transmissió sota el contracte de permuta.

Com a conseqüència de les transmissions previstes en el contracte de permuta s'han modificat els acords relatius al BEA i GFI a fi que Criteriacaixa ocupi la posició de CaixaBank com a nou accionista. CaixaBank continuarà amb el seu rol de soci bancari (*banking partner*) de tots dos bancs per seguir cooperant amb ells en activitats comercials. En cas de fer inversions estratègiques en bancs que operin al continent americà i a la zona d'Àsia-Pacífic, CaixaBank mantindrà el seu compromís de fer la inversió a través del GFI i BEA, respectivament, llevat en el cas del GFI, si aquest banc decideix no participar en la inversió.

Les transmissions afectes al contracte de permuta han tingut un resultat de 14 milions d'euros nets en els resultats consolidats de CaixaBank en el moment de tancament i un impacte en capital regulatori de nivell 1 (CET1) al voltant de -0,3% (*phased-in*) i +0,2% (*fully loaded*).

La Junta General d'Accionistes de CaixaBank celebrada el 28 d'abril de 2016 va atorgar al Consell d'Administració la facultat de reduir el capital social mitjançant l'amortització de 584.811.827 accions pròpies (9,9% del capital social) que havien de ser adquirides en virtut d'aquesta permuta o de no executar la reducció de capital si, sobre la base de l'interès social i a causa de noves circumstàncies que poguessin afectar CaixaBank, la reducció no resultés aconsellable. El 22 de setembre de 2016 el Consell d'Administració va fer ús de la facultat atorgada i va vendre 585 milions d'accions pròpies que representaven un 9,9% del capital social amb l'objectiu de reforçar la ràtio de capital regulatori a la vista de l'oferta pública d'adquisició sobre el Banco BPI i complir amb l'objectiu vigent del Pla Estratègic de CaixaBank de mantenir una ràtio de capital de nivell 1 ordinari (CET 1) *fully loaded* d'entre el 11% i el 12%. L'operació va pujar a 1.322 milions d'euros (vegeu Nota 25.1).

Oferta pública d'adquisició sobre el Banco BPI

En data 18 d'abril de 2016 CaixaBank va informar el mercat de la decisió del seu Consell d'Administració de llançar una oferta pública d'adquisició voluntària (OPA) sobre l'entitat portuguesa Banco BPI.

El preu en metàl·lic de l'OPA es va fixar en 1,113 euros per acció i es va condicionar a l'eliminació del límit de drets de vot del Banco BPI, assolir més del 50% del capital del Banco BPI i obtenir les autoritzacions regulatòries aplicables. El preu de l'OPA coincidia amb la cotització mitjana ponderada de l'acció del Banco BPI en els sis mesos anteriors.

Anteriorment, CaixaBank havia tingut converses amb el BCE per mantenir-lo informat de tot el procés i va sol·licitar la suspensió de qualsevol procediment administratiu contra el Banco BPI relacionat amb la seva situació d'excés de concentració de riscos amb la finalitat de permetre a CaixaBank trobar una solució a aquesta situació per al cas que finalment prengué el control del Banco BPI.

El Consell de Supervisió del BCE també va decidir suspendre, durant aquest període, el procés sancionador contra el Banco BPI per l'incompliment de grans riscos que va tenir lloc abans de 2015.

Es va informar CaixaBank que el Consell de Supervisió del BCE va prendre aquestes decisions en el context de l'OPA anunciada i que estaven subjectes que CaixaBank prengué finalment el control del Banco BPI.

En resposta a aquesta petició, segons ha informat CaixaBank el dia 22 de juny de 2016, el Consell de Supervisió del BCE va decidir concedir a CaixaBank un termini de quatre mesos, a comptar des de la conclusió de l'adquisició del Banco BPI per CaixaBank, per solucionar l'incompliment de grans riscos del Banco BPI. Amb relació a aquest aspecte, a finals de 2016 el Banco BPI va arribar a un acord amb Unitel per a la venda del 2% de la seva inversió en Banco de Fomento Angola (BFA), operació que va ser tancada el 5 de gener de 2017. Aquesta operació permetrà la desconsolidació del BFA del balanç consolidat del BPI i consegüentment, resoldre la situació d'excés de concentració de riscos derivada de la seva participació de control al BFA.

El Consell de Supervisió del BCE també va decidir suspendre, durant aquest període, el procés sancionador contra el Banco BPI per l'incompliment de grans riscos que va tenir lloc abans de 2015.

Es va informar CaixaBank que el Consell de Supervisió del BCE va prendre aquestes decisions en el context de l'OPA anunciada i que estaven subjectes que CaixaBank prengué finalment el control del Banco BPI.

En relació amb l'OPA anunciada en data 18 d'abril de 2016, la Junta General Extraordinària d'Accionistes del Banco BPI va aprovar el 21 de setembre de 2016 l'eliminació de la limitació dels drets de vot del 20% de CaixaBank. Com a conseqüència d'aquesta eliminació, la Comissió del Mercat de Valors Mobiliaris de Portugal va acordar el cessament de la dispensa d'OPA obligatòria atorgada a CaixaBank el 2012 respecte al Banco BPI, i es va col·locar d'aquesta manera CaixaBank en el deure de llançament d'una OPA obligatòria respecte al Banco BPI. En conseqüència, l'OPA sobre el Banco BPI anunciada amb el caràcter de voluntària va passar a ser una OPA de caràcter obligatori. El nou preu per acció es va fixar en 1,134 euros, equivalent a la mitjana ponderada per volum del preu de cotització de l'acció del Banco BPI en els sis mesos anteriors.

L'acceptació de l'Oferta pels destinataris va quedar sotmesa al compliment dels requisits legals i reglamentaris respectius, incloent-hi els que preveu la llei estrangera quan els destinataris hi estiguin subjectes. En data 17 d'octubre de 2016 es va obtenir l'autorització del BCE i la venda del 2% de BFA a Unitel el 5 de gener de 2017 va acomplir una altra de les clàusules imprescindibles per a la formalització de l'oferta per part de CaixaBank sobre el 54,5% de BPI.

Fets posteriors

Pla de desvinculacions 2017

En data 10 de gener de 2017 s'ha llançat un pla de desvinculacions voluntàries incentivades per al col·lectiu d'empleats nascuts entre l'1 de març de 1953 i el 31 de desembre de 1959. A aquest Pla s'hi han adherit 350 persones amb un cost aproximat de 150 milions d'euros. La data de sortida està fixada per a l'1 de març de 2017.

Presa de control sobre el Banco BPI

Com a conseqüència de la venda del 2% del BFA a Unitel el 5 de gener de 2017, el BPI redueix la seva participació al BFA i passa a perdre'n el control, la qual cosa ha produït una pèrdua atribuïble a CaixaBank per un import de 102 milions d'euros, que ha estat registrada en el compte de pèrdues i guanys de l'exercici 2017.

En data 16 de gener de 2017 la Comissió del Mercat de Valors Mobiliaris de Portugal ha registrat el fullet de l'OPA de CaixaBank sobre el BPI a 1,134 euros per acció, i s'ha obert el període d'acceptació d'aquesta OPA amb data de finalització el 7 de febrer de 2017. Després de l'obtenció de les autoritzacions necessàries i del tancament del període d'acceptació de l'OPA, aquesta operació ha permès a CaixaBank assolir un 84,51% de participació al BPI. El desemborsament efectuat pel 39,01% de capital social adquirit a través de l'Oferta ha estat de 645 milions d'euros.

Una vegada finalitzada l'Oferta, la ràtio de capital *Common Equity Tier 1* (CET1) regulatori o *phase-in* de CaixaBank proforma, a data de 31 de desembre de 2016, se situa en un 12,0% i en un 11,2% per a l'escenari *fully loaded*. En termes de capital total, i tenint en compte l'emissió de deute subordinat efectuada per CaixaBank el dia 8 de febrer de 2017 (vegeu detalls a la secció «Emissió d'Obligacions Subordinades» d'aquesta mateixa Nota), les ràtios proforma se situarien en el 15,4% i el 14,7% *phase-in* i *fully loaded*, respectivament. La informació proforma està basada en estimacions internes preliminars prèvies a la presa de control i a la determinació del valor raonable dels actius i passius del Banco BPI.

A partir d'aquest moment s'han iniciat els processos necessaris per dur a terme l'assignació del preu pagat per al registre comptable de l'operació, d'acord amb la normativa comptable. Com a resultat d'aquesta anàlisi es podria posar de manifest una diferència negativa amb registre en el compte de resultats, o una diferència positiva i per tant el registre d'un fons de comerç. A la data de formulació d'aquests comptes, per bé que s'han iniciat els treballs per a la determinació del valor raonable dels actius i passius adquirits, no és possible estimar l'impacte que això pot tenir.

Col·locació accelerada d'accions de CaixaBank per part de Critericaixa

En data 6 de febrer de 2017 Critericaixa va informar, mitjançant Fet Rellevant, de la col·locació al mercat d'un paquet de 318.305.355 accions de CaixaBank, titularitat de Critericaixa i representatives d'aproximadament un 5,3% del capital social de CaixaBank, mitjançant col·locació accelerada o *accelerated book building*. L'import de l'operació ha pujat a un total de 1.069 milions d'euros, amb un preu de venda de 3,36 euros per acció.

Després d'aquesta col·locació, Critericaixa, accionista majoritari de CaixaBank, ostenta una participació del 40%.

Emissió d'Obligacions Subordinades

En data de 8 de febrer de 2017, CaixaBank comunica els termes econòmics d'una emissió d'Obligacions Subordinades per un import de 1.000 milions d'euros. Les Obligacions Subordinades tindran un import nominal unitari de 100.000 euros, s'emetraran a un preu d'emissió del 99,973% i meritiran interessos des de

la data d'emissió (inclusivament) i fins al 15 de febrer de 2022 (exclusivament) a un tipus del 3,50% anual. A partir d'aquesta data (inclusivament), les Obligacions Subordinades meritiran un interès fix anual igual al tipus swap a 5 anys aplicable més un marge del 3,35%.

La data d'emissió de les Obligacions Subordinades, així com el seu desemborsament i el tancament de l'Emissió, ha tingut lloc el 15 de febrer de 2017. La data de venciment final de l'Emissió tindrà lloc el 15 de febrer de 2027.

CaixaBank sol·licitarà el còmput de les Obligacions Subordinades com a capital de nivell 2.

2. Principis, polítiques comptables i criteris de valoració aplicats

En l'elaboració dels comptes anuals consolidats del Grup CaixaBank corresponents a l'exercici 2016 s'han aplicat els següents principis i polítiques comptables i criteris de valoració:

2.1. Combinacions de negocis i principis de consolidació

Els comptes anuals consolidats comprenen, a més de les dades corresponents a la societat dominant, la informació corresponent a les entitats dependents, negocis conjunts i associades. El procediment d'integració dels elements patrimonials d'aquestes societats es fa en funció del tipus de control o influència que s'hi exerceix.

Entitats dependents

El Grup considera entitats dependents aquelles sobre les quals es té capacitat de control. Aquesta capacitat de control es manifesta quan:

- es disposa del poder per dirigir-ne les activitats rellevants, és a dir, les que afecten de manera significativa el rendiment, per disposició legal, estatutària o acord;
- es té capacitat present, és a dir, pràctica, d'exercir els drets per fer servir aquell poder per tal d'influir en el seu rendiment,
- i a causa de la seva implicació, s'està exposat o es té dret a rendiments variables de l'entitat participada.

Generalment, els drets de vot proporcionen el poder per dirigir les activitats rellevants d'una entitat participada. Per al seu còmput, es tenen en compte tots els drets de vot, directes i indirectes, inclosos els potencials, com, per exemple, opcions de compra adquirides sobre instruments de capital de la participada. En determinades situacions, es pot tenir el poder per dirigir les activitats sense disposar de la majoria dels drets de vot.

En aquests casos es valora si de manera unilateral es té la capacitat pràctica per dirigir les seves activitats rellevants. Entre aquestes activitats rellevants, hi ha les financeres, les operatives o les relacionades amb el nomenament i la remuneració dels òrgans de direcció, entre altres.

Els comptes anuals de les entitats dependents es consoliden, sense excepcions per raons de la seva activitat, amb els de CaixaBank mitjançant el mètode d'integració global, que consisteix en l'agregació dels actius, passius i patrimoni net, ingressos i despeses, de naturalesa similar, que consten en els seus comptes anuals individuals. El valor en llibres de les participacions, directes i indirectes, en el capital de les entitats dependents s'elimina amb la fracció del patrimoni net de les entitats dependents que aquelles representen. La resta de saldos i transaccions entre les societats consolidades s'eliminen en el procés de consolidació.

La participació de tercers en el patrimoni i en els resultats de l'exercici del Grup CaixaBank es presenta en els capítols «Interessos minoritaris (participacions no dominants)» del balanç consolidat i «Resultat atribuïble a interessos minoritaris (participacions no dominants)» del compte de pèrdues i guanys, respectivament (vegeu Nota 25).

Pel que fa a la consolidació dels resultats de les entitats dependents adquirides en l'exercici, s'efectua per l'import del resultat generat des de la data d'adquisició. De manera anàloga, els resultats de les entitats

dependents que deixen de ser-ho en l'exercici es consoliden per l'import del resultat generat des de l'inici de l'exercici i fins a la data en què es perd el control.

Les adquisicions i les alienacions, quan no impliquen un canvi de control en l'entitat participada, es registren com a operacions patrimonials i no es reconeix cap pèrdua ni guany en el compte de pèrdues i guanys. La diferència entre la contraprestació lliurada o rebuda i la disminució o l'augment dels interessos minoritaris, respectivament, es reconeix en reserves.

La NIIF 10 estableix que, quan es produeix la pèrdua de control d'una entitat dependent, els actius, els passius, els interessos minoritaris i les altres partides que puguin estar reconegudes en ajustos per valoració s'han de donar de baixa del balanç consolidat i s'ha de registrar el valor raonable de la contraprestació rebuda, així com de qualsevol inversió romanent. La diferència entre aquests dos valors es reconeix en el compte de pèrdues i guanys consolidat.

Quant a les aportacions no monetàries a entitats controlades conjuntament, l'IASB ha reconegut l'existència d'un conflicte normatiu entre la NIC 27, que estableix que, en cas de pèrdua de control, la participació romanent es valori al seu valor raonable i es registri en el compte de pèrdues i guanys el resultat complet de l'operació, i el paràgraf 48 de la NIC 31, juntament amb la interpretació SIC 13, que, per a transaccions sota el seu abast, únicament permet reconèixer la part del resultat atribuïble a la participació posseïda per la resta de participants en l'entitat controlada conjuntament. El Grup ha optat per aplicar de forma consistent a les transaccions que es trobin dins l'abast d'aquestes normes el que estableix la NIC 27.

L'Annex 1 d'aquesta Memòria facilita informació rellevant sobre aquestes entitats. La informació correspon a les últimes dades disponibles reals o estimades en el moment de redactar aquesta Memòria.

Negocis conjunts

El Grup considera com a negocis conjunts les entitats sobre les quals es tenen acords contractuals de control conjunt, en virtut dels quals les decisions sobre les activitats rellevants es prenen de forma unànime per les entitats que comparteixen el control i es té dret als seus actius nets.

Les participacions en negocis conjunts es valoren per aplicació del mètode de la participació, és a dir, per la fracció del net patrimonial que representa la participació de cada entitat en el seu capital una vegada considerats els dividendes que se n'han percebut i altres eliminacions patrimonials.

L'amortització dels actius intangibles de vida útil definida identificats com a conseqüència de l'elaboració d'un *Purchase Price Allocation* – PPA per a l'assignació del preu d'adquisició pagat s'efectua amb càrrec al capítol «Resultats d'entitats valorades pel mètode de la participació» del compte de pèrdues i guanys.

L'Annex 2 i, si escau, la Nota 17 d'aquesta Memòria faciliten informació rellevant sobre aquestes societats. Per a les societats cotitzades en borsa s'indiquen les dades públiques més recents. Per a la resta, la informació correspon a les últimes dades disponibles reals o estimades en el moment de redactar aquesta Memòria.

Entitats associades

Les entitats associades són aquelles sobre les quals el Grup CaixaBank, directament o indirectament, exerceix una influència significativa i no són entitats dependents o negocis conjunts. La influència significativa es fa palesa, en la majoria dels casos, mitjançant una participació igual o superior al 20% dels drets de vot de l'entitat participada. Si els drets de vot són inferiors al 20%, la influència significativa s'evidenciarà si es produeix alguna de les circumstàncies assenyalades en la NIC 28. Algunes circumstàncies

que habitualment posen de manifest l'existència d'influència significativa són el fet de tenir representació en el Consell d'Administració, participar en els processos de fixació de polítiques de la participada, l'existència de transaccions d'importància relativa entre l'entitat i la participada, l'intercanvi de personal directiu o el subministrament d'informació tècnica essencial.

Excepcionalment, no tenen la consideració d'entitats associades les entitats en què es mantenen drets de vot en l'entitat participada superior al 20%, però en què es pot demostrar clarament que aquesta influència no existeix, i per tant, el Grup CaixaBank no té el poder d'intervenir en les polítiques financeres i operatives. Partint d'aquests criteris, a 31 de desembre de 2016, el Grup manté diverses inversions, d'importos poc significatius, amb participacions entre el 20 i el 50% classificades en el balanç en el capítol «Actius financers disponibles per a la venda».

Les inversions més representatives en les quals es té influència significativa amb un percentatge inferior al 20% són les següents:

- Erste Bank: la relació amb aquesta participada es va iniciar el 2008 i es va reclassificar com a entitat associada el 2009. Hi ha un acord de col·laboració preferent entre l'accionista de control d'Erste Bank (la Fundació Erste) i CaixaBank, que formalitza el caràcter amistós i l'orientació a llarg termini de la inversió, un acord de cooperació empresarial i comercial entre Erste Bank i CaixaBank, i un acord de col·laboració entre la Fundació Erste i "la Caixa". De conformitat amb aquest acord de col·laboració preferent, CaixaBank té dret a designar un conseller en el Consell de Vigilància d'Erste Bank. El desembre de 2014, CaixaBank va reforçar el seu acord estratègic amb la Fundació Erste mitjançant una modificació a l'acord de col·laboració preferent. De conformitat amb el nou acord, CaixaBank té dret a designar un segon conseller en el Consell de Vigilància d'Erste Bank. CaixaBank votarà en la Junta General d'Accionistes en el mateix sentit que la Fundació Erste pel que fa únicament a l'elecció de membres del Consell de Vigilància. Amb aquest acord, CaixaBank va entrar a formar part del grup de socis estables del banc austríac, juntament amb un grup de caixes austríaques i algunes de les seves fundacions, i el *holding* WSW, i conjuntament mantenen una participació de prop del 30% del capital. A 31 de desembre de 2016, la participació de CaixaBank és del 9,92%.
- Repsol: CaixaBank, amb una participació a 31 de desembre de 2016 del 10,05%, és actualment l'accionista majoritari de Repsol i ha ocupat històricament des de la seva fundació una posició rellevant en el seu accionariat i en el seu Consell d'Administració. El Conseller Delegat de CaixaBank és conseller, Vicepresident primer, membre de la Comissió Delegada i de la Comissió de Retribucions de Repsol. A més, CaixaBank té un altre conseller en el Consell d'Administració de Repsol, que és membre de la Comissió de Nomenaments i de la Comissió de Sostenibilitat.

En els comptes anuals consolidats, les entitats associades es valoren mitjançant el mètode de la participació, és a dir, per la fracció del seu net patrimonial que representa la participació del Grup en el seu capital, una vegada considerats els dividendes percebuts i altres eliminacions patrimonials. En el cas de transaccions amb una entitat associada, les pèrdues i guanys corresponents s'eliminen en el percentatge de participació del Grup en el seu capital. S'imputa en el compte de resultats del Grup la part proporcional segons la participació econòmica del resultat de les entitats associades.

El Grup no ha utilitzat estats financers d'entitats per a les quals s'aplica el mètode de la participació, que es refereixin a una data diferent de la de la societat dominant del Grup.

L'amortització dels actius intangibles de vida útil definida identificats com a conseqüència de l'elaboració d'un *Purchase Price Allocation* – PPA per a l'assignació del preu d'adquisició pagat s'efectua amb càrrec al capítol «Resultats d'entitats valorades pel mètode de la participació» del compte de pèrdues i guanys.

L'Annex 3 i, si escau, la Nota 17 d'aquesta Memòria faciliten informació rellevant sobre aquestes societats. Per a les societats cotitzades en borsa s'indiquen les dades públiques més recents. Per a la resta, la informació correspon a les últimes dades disponibles reals o estimades en el moment de redactar aquesta Memòria.

Entitats estructurades

Una entitat estructurada és aquella entitat que ha estat dissenyada de manera que els drets de vot i altres drets similars no siguin el factor primordial a l'hora de decidir qui controla l'entitat, per exemple en cas que els drets de vot es refereixin només a tasques administratives i les activitats rellevants es gestionin a través d'acords contractuals.

En els casos en què el Grup constitueix entitats, o participa d'aquestes entitats, per tal de permetre l'accés als clients a determinades inversions o per transmetre a tercers alguns riscos, s'analitza si hi ha control sobre l'entitat participada i, per tant, si aquesta ha de ser o no objecte de consolidació.

- *Entitats estructurades consolidables:*

Per tal de determinar si sobre una entitat estructurada hi ha control, i per tant s'ha de consolidar en el Grup, s'analitzen els drets contractuals existents diferents dels drets de vot. Per fer-ho, es consideren el disseny i el propòsit de cada entitat, així com, entre altres, l'evidència de la capacitat per dirigir activitats rellevants, possible existència de relacions especials o la capacitat per influir en l'import dels rendiments a què es troba exposat.

Es produeixen casos en què el Grup té una exposició alta als rendiments variables existents i manté el poder de decisió sobre l'entitat, o bé de manera directa, o bé a través d'un agent. És el cas dels fons de titulització. La informació relativa a aquests fons, els suports financers atorgats als vehicles i la seva motivació consten detallats en la Nota 28.2. A 31 de desembre de 2016 no hi ha acords de suport financer significatius addicionals a un altre tipus d'entitats estructurades consolidades que les descrites anteriorment.

- *Entitats estructurades no consolidables:*

El Grup constitueix vehicles per tal de permetre l'accés als seus clients a determinades inversions o per a la transmissió de riscos o altres finalitats. Atès que sobre aquests vehicles el Grup no manté el control ni compleix els criteris per a la seva consolidació que es defineixen en la NIIF 10, no es consoliden.

A 31 de desembre de 2016, el Grup no té interessos ni ha concedit cap suport financer a entitats estructurades no consolidables que siguin significatius.

Combinacions de negocis

Les normes comptables defineixen les combinacions de negocis com la unió de dues o més entitats en una única entitat o grup d'entitats, en què l'«entitat adquirent» és la que, en la data d'adquisició, assumeix el control d'una altra entitat.

Per a aquelles combinacions de negocis en què el Grup adquireix el control, es procedeix a determinar el cost de la combinació, que generalment coincidirà amb el valor raonable de la contraprestació transferida. Aquesta contraprestació estarà integrada pels actius lliurats, els passius assumits davant els anteriors propietaris del negoci adquirit i els instruments de capital emesos per l'entitat adquirent.

També s'avalua, en la data d'adquisició, la diferència entre:

- i) la suma del valor raonable de la contraprestació transferida, dels interessos minoritaris i de les participacions prèvies mantingudes en l'entitat o el negoci adquirit.
- ii) L'import net dels actius identificables adquirits i dels passius assumits, mesurats al seu valor raonable.

La diferència positiva entre i) i ii) es registra en l'epígraf "Actius intangibles – Fons de comerç" del balanç, sempre que no sigui possible l'assignació a elements patrimonials concrets o a actius intangibles identificables de l'entitat o del negoci adquirit. Si la diferència és negativa, es registra en l'epígraf «Fons de comerç negatiu reconegut en resultats» del compte de pèrdues i guanys.

2.2. Instruments financers

Classificació dels actius i passius financers

Els actius financers es presenten en el balanç en les diferents categories en què es classifiquen a l'efecte de la seva gestió i valoració: «Actius financers mantinguts per negociar», «Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats», «Actius financers disponibles per a la venda», «Préstecs i partides a cobrar» i «Inversions mantingudes fins al venciment», llevat que s'hagin de presentar com a «Actius no corrents classificats com a mantinguts per a la venda» o corresponguin a «Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista», «Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès» o «Derivats – Comptabilitat de cobertures», que es presenten de forma independent.

Al seu torn, els passius financers es classifiquen en les categories següents: «Passius financers mantinguts per negociar», «Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats» i «Passius financers a cost amortitzat», llevat que s'hagin de presentar com a «Passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda» o corresponguin a «Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura de risc d'interès» o «Derivats – Comptabilitat de cobertures», que es presenten de forma independent.

Actius i passius financers mantinguts per negociar: aquesta cartera està integrada principalment pels actius i passius financers adquirits o emesos amb la intenció de dur-los a terme a curt termini o que formen part d'una cartera d'instruments financers, identificats i gestionats conjuntament, per a la qual hi ha evidència d'actuacions recents dirigides a obtenir guanys a curt termini. També es consideren passius financers mantinguts per negociar les posicions curtes de valors com a conseqüència de vendes d'actius adquirits temporalment amb pacte de retrocessió no opcional o de valors rebuts en préstec. Finalment, es consideren com a actius o passius financers mantinguts per negociar els derivats actius i passius que no compleixen amb la definició de contracte de garantia financera ni han estat designats com a instruments de cobertura.

Actius i passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats: s'inclouen, si escau, aquells instruments financers designats per CaixaBank en el seu reconeixement inicial, com per exemple els actius o passius financers híbrids que s'han de valorar íntegrament pel seu valor raonable o amb derivats financers per reduir l'exposició a variacions en el valor raonable, o es gestionen conjuntament amb passius financers i derivats a fi de reduir l'exposició global al risc de tipus d'interès. En general, en aquesta categoria s'hi inclouen tots aquells actius o passius financers que, en ser-hi classificats, s'eliminen o es redueixen significativament incoherències en el seu reconeixement o valoració (asimetries comptables). Els instruments financers d'aquesta categoria hauran d'estar sotmesos, permanentment, a un sistema de mesurament, gestió i control de riscos i resultats, integrat

i consistent, que permeti comprovar que el risc es redueix efectivament. Els actius i els passius financers només es poden incloure en aquesta cartera en la data d'adquisició o quan s'originen.

Actius financers disponibles per a la venda: està integrada pels valors representatius de deute i instruments de patrimoni que no s'han classificat en altres categories.

Préstecs i partides a cobrar: inclou el finançament atorgat a tercers amb origen en les activitats típiques de crèdit i préstec fetes per CaixaBank, els deutes contrets amb CaixaBank dels compradors de béns i els usuaris dels serveis que presta i pels valors representatius de deute que no tenen un preu cotitzat en un mercat actiu.

Inversions mantingudes fins al venciment: recull els valors representatius de deute negociats en un mercat actiu, o aquells per als quals es pot estimar un valor raonable de forma fiable fins i tot sense estar cotitzats en un mercat actiu, amb venciment fix i fluxos d'efectiu d'import determinat o determinable, que es té la intenció i la capacitat demostrada de conservar en cartera fins que vencin.

Passius financers a cost amortitzat: es registren els passius financers que no s'han classificat com a mantinguts per negociar o com a altres passius financers a valor raonable amb canvis en resultats. Els saldos que es registren en aquesta categoria responen a l'activitat típica de captació de fons de les entitats de crèdit, independentment de la forma d'instrumentalització i el termini de venciment.

Valoració dels instruments financers i registre de les variacions sorgides en la seva valoració posterior

Tots els instruments financers es registren inicialment pel seu valor raonable, que, si no hi ha evidència en contra, és el preu de la transacció.

Posteriorment, en una data determinada, el valor raonable d'un instrument financer correspon a l'import pel qual podria ser lliurat, si es tracta d'un actiu, o liquidat, si es tracta d'un passiu, en una transacció efectuada entre parts interessades, informades en la matèria, que actuïn en condicions d'independència mútua. La referència més objectiva del valor raonable d'un instrument financer és el preu que es pagaria per ell en un mercat actiu, transparent i profund, per la qual cosa s'agafa el preu de cotització o preu de mercat.

Quan no hi hagi preu de mercat, per estimar-ne el valor raonable es recorre al preu de transaccions recents d'instruments anàlegs i, en cas que no n'hi hagi, a models de valoració suficientment contrastats i reconeguts per la comunitat financera internacional, considerant les característiques específiques de l'instrument que s'ha de valorar i, molt especialment, els diferents tipus de risc associat a aquest.

Excepte en els derivats de negociació, totes les variacions en el valor dels instruments financers per raó de la meritació d'interessos i conceptes assimilats es registren en el compte de pèrdues i guanys de l'exercici en què es va produir la meritació. Els dividends percebuts d'altres societats es registren en el compte de pèrdues i guanys de l'exercici en què neix el dret a percebre'ls.

Les variacions en les valoracions que es produeixin després del registre inicial per causes diferents de les esmentades en el paràgraf anterior es tracten com es descriu a continuació, en funció dels tipus dels actius i passius financers:

- Els instruments financers inclosos en «Actius financers mantinguts per negociar», «Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats», «Passius financers mantinguts per negociar» i «Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats» es valoren inicialment pel seu valor raonable i, posteriorment, les variacions que s'hi produeixen es registren amb contrapartida en el compte de pèrdues i guanys.

- Per la seva part, els instruments financers inclosos en «Actius financers disponibles per a la venda» es valoren inicialment pel seu valor raonable i, posteriorment, les variacions que s'hi produeixen, netes del seu impacte fiscal, es registren amb contrapartida en els epígrafs de «Patrimoni net. Un altre resultat global acumulat – Elements que es poden reclassificar en resultats – Actius financers disponibles per a la venda» i «Patrimoni net. Un altre resultat global acumulat – Elements que es poden reclassificar en resultats – Conversió de divises» del balanç.
- Els derivats es registren en el balanç pel seu valor raonable. En el moment de la seva contractació, i llevat de prova en contra, el preu de transacció és el seu valor raonable i es registren com un actiu si aquest és positiu o com un passiu si és negatiu. En cas que en el moment de la contractació el seu preu difereixi del seu valor raonable, la diferència es registra immediatament en el compte de pèrdues i guanys per als derivats classificats en els nivells 1 i 2 de la jerarquia de valor raonable (vegeu l'apartat «Valor raonable dels instruments financers» d'aquesta mateixa Nota).

Els canvis posteriors del valor raonable dels derivats es registren en el compte de pèrdues i guanys, llevat de si es tracta de derivats de comptabilitat de cobertura de fluxos d'efectiu que es registren en l'epígraf «Patrimoni net. Un altre resultat global acumulat – Elements que es poden reclassificar en resultats – Derivats de cobertura. Cobertures de fluxos d'efectiu» del patrimoni net.

Els derivats implícits en altres instruments financers o en altres contractes es registren separatament com a derivats quan els seus riscos i característiques no estan estretament relacionats amb els de l'instrument o contracte principal, i sempre que es pugui donar un valor raonable fiable al derivat implícit considerat de forma independent.

- Els instruments financers inclosos en la cartera de «Préstecs i partides a cobrar» i «Passius financers a cost amortitzat» es valoren al seu cost amortitzat. El cost amortitzat és el cost d'adquisició corregit, en més o en menys segons el cas, pels reemborsaments de principal i la part imputada en el compte de pèrdues i guanys, mitjançant la utilització del mètode del tipus d'interès efectiu, de la diferència entre l'import inicial i el valor de reemborsament al venciment. A més, el cost amortitzat es minora per l'import de les correccions de valor motivades pel deteriorament experimentat pels actius.

El tipus d'interès efectiu és el tipus d'actualització que iguala exactament el valor inicial d'un instrument financer amb els fluxos d'efectiu estimats per tots els conceptes fins al venciment o la cancel·lació. Per als instruments financers a tipus d'interès fix, el tipus d'interès efectiu coincideix amb el tipus d'interès contractual més, si escau, les comissions i els costos de transacció que formen part del rendiment financer. En el cas que aquest tipus d'interès fix sigui contingent, la Societat l'incorpora a l'estimació del tipus d'interès efectiu només si és altament probable la consecució de l'esdeveniment desencadenant. Per calcular el tipus d'interès efectiu dels instruments financers a tipus d'interès variable, s'utilitza el tipus d'interès variable com si fos fix fins a la propera revisió del tipus d'interès de referència.

Valor raonable dels instruments financers

A continuació es presenta a 31 de desembre de 2016 i 2015 el valor raonable dels instruments financers, així com el seu corresponent valor en llibres:

Actius

(Milers d'euros)

	31-12-2016		31-12-2015	
	Valor en llibres	Valor raonable	Valor en llibres	Valor raonable
Actius financers mantinguts per negociar (Nota 11)	11.667.687	11.667.687	13.312.220	13.312.220
Derivats	9.575.832	9.575.832	9.806.191	9.806.191
Instruments de patrimoni	294.923	294.923	250.543	250.543
Valors representatius de deute	1.796.932	1.796.932	3.255.486	3.255.486
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats (Nota 12)	3.139.646	3.139.646	1.785.804	1.785.804
Instruments de patrimoni	1.806.976	1.806.976	816.728	816.728
Valors representatius de deute	1.332.670	1.332.670	969.076	969.076
Actius financers disponibles per a la venda (Nota 13)	65.076.973	65.076.973	62.997.235	62.997.235
Instruments de patrimoni	2.946.030	2.946.030	3.379.273	3.379.273
Valors representatius de deute	62.130.943	62.130.943	59.617.962	59.617.962
Préstecs i partides a cobrar (Nota 14)	207.640.937	226.366.169	210.473.400	240.398.093
Valors representatius de deute	561.139	566.529	927.655	982.586
Préstecs i bestretes	207.079.798	225.799.640	209.545.745	239.415.507
Entitats de crèdit	6.741.354	7.463.042	6.649.545	7.248.949
Clientela	200.338.444	218.336.598	202.896.200	232.166.558
Inversions mantingudes fins al venciment (Nota 15)	8.305.902	8.409.854	3.820.114	3.861.116
Derivats - Comptabilitat de cobertures (Nota 16)	3.090.475	3.090.475	3.917.462	3.917.462
Total	298.921.620	317.750.804	296.306.235	326.271.930

Passius

(Milers d'euros)

	31-12-2016		31-12-2015	
	Valor en llibres	Valor raonable	Valor en llibres	Valor raonable
Passius financers mantinguts per negociar (Nota 11)	10.292.298	10.292.298	12.200.290	12.200.290
Derivats	9.394.559	9.394.559	9.498.607	9.498.607
Posicions curtes	897.739	897.739	2.701.683	2.701.683
Altres passius financers a valor raonable amb canvis en resultats (Nota 12)	3.763.976	3.763.976	2.359.517	2.359.517
Dipòsits	3.763.976	3.763.976	2.359.517	2.359.517
Clientela	3.763.976	3.763.976	2.359.517	2.359.517
Passius financers a cost amortitzat (Nota 23)	254.093.295	255.408.777	253.498.820	256.639.379
Dipòsits	223.511.848	224.685.124	218.372.716	221.461.813
Bancs centrals	30.029.382	30.182.316	23.753.214	24.025.913
Entitats de crèdit	6.315.758	6.345.127	10.509.238	10.625.051
Clientela	187.166.708	188.157.681	184.110.264	186.810.849
Valors representatius de deute emesos	27.708.015	27.836.299	32.336.159	32.291.729
Altres passius financers	2.873.432	2.887.354	2.789.945	2.885.837
Derivats - Comptabilitat de cobertures (Nota 16)	625.544	625.544	756.163	756.163
Total	268.775.113	270.090.595	268.814.790	271.955.349

Tots els instruments financers es classifiquen en un dels nivells següents en funció de la metodologia utilitzada en l'obtenció del valor raonable:

Nivell I: a partir de preus cotitzats en mercats actius.

Nivell II: mitjançant tècniques de valoració en les quals les hipòtesis considerades corresponen a dades de mercat observables directament o indirectament, o preus cotitzats en mercats actius per a instruments similars.

Nivell III: mitjançant tècniques de valoració en les quals algunes de les hipòtesis significatives no estan recolzades en dades directament observables en el mercat.

El desglossament dels instruments financers mantinguts pel Grup CaixaBank a 31 de desembre de 2016 i 2015 en funció del mètode de càlcul del valor raonable és el següent:

Valor raonable d'actius

(Milers d'euros)

	31-12-2016			31-12-2015		
	Nivell I	Nivell II	Nivell III	Nivell I	Nivell II	Nivell III
Actius financers mantinguts per negociar	2.104.647	9.563.040	0	3.546.563	9.765.657	
Derivats	14.693	9.561.139		42.372	9.763.819	
Instruments de patrimoni	294.923			250.543		
Valors representatius de deute	1.795.031	1.901		3.253.648	1.838	
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	3.139.646			1.785.804		
Instruments de patrimoni	1.806.976			816.728		
Valors representatius de deute	1.332.670			969.076		
Actius financers disponibles per a la venda	60.662.436	3.838.759	575.778	61.072.609	1.242.035	682.591
Instruments de patrimoni	2.374.973	605	570.452	2.698.296	631	680.346
Valors representatius de deute	58.287.463	3.838.154	5.326	58.374.313	1.241.404	2.245
Préstecs i partides a cobrar	0	332.324	226.033.845	478.302	183.430	239.736.361
Valors representatius de deute		332.324	234.205	478.302	183.430	320.854
Préstecs i bestretes	0	0	225.799.640	0	0	239.415.507
<i>Entitats de crèdit</i>			7.463.042			7.248.949
<i>Clientela</i>			218.336.598			232.166.558
Inversions mantingudes fins al venciment	6.138.097	2.271.757		264.168	3.431.426	165.522
Derivats - comptabilitat de cobertura		3.090.475			3.917.462	
Total	72.044.826	19.096.355	226.609.623	67.147.446	18.540.010	240.584.474

Valor raonable de passius

(Milers d'euros)

	31-12-2016			31-12-2015		
	Nivell I	Nivell II	Nivell III	Nivell I	Nivell II	Nivell III
Passius financers mantinguts per negociar	944.174	9.348.124	0	2.786.572	9.413.718	0
Derivats	46.435	9.348.124		84.889	9.413.718	
Posicions curtes	897.739			2.701.683		
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	3.763.976			2.359.517		
Dipòsits	3.763.976			2.359.517		
<i>Clientela</i>	3.763.976			2.359.517		
Passius financers a cost amortitzat	0	0	255.408.777	0	0	256.639.379
Dipòsits			224.685.124			221.461.813
<i>Bancs centrals</i>			30.182.316			24.025.913
<i>Entitats de crèdit</i>			6.345.127			10.625.051
<i>Clientela</i>			188.157.681			186.810.849
Valors representatius de deute emesos			27.836.299			32.291.729
Altres passius financers			2.887.354			2.885.837
Derivats - comptabilitat de cobertures		625.544			756.163	
Total	4.708.150	9.973.668	255.408.777	5.146.089	10.169.881	256.639.379

Procés de determinació del valor raonable

El procés de determinació del valor raonable establert en l'Entitat assegura que els actius i els passius són valorats adequadament. S'ha establert una estructura de comitès en què es basa el procés de proposta i aprovació per a la contractació d'instruments financers en el mercat. Els *inputs* de mercat i altres paràmetres i metodologies de valoració i quantificació de riscos, així com els condicionants del registre de les operacions i possibles impactes de caràcter comptable, jurídic o fiscal, són objecte d'anàlisi per part de les àrees responsables i de manera prèvia a l'autorització. Els aspectes associats a la valoració d'instruments derivats i instruments de renda fixa són responsabilitat d'una unitat independent, organitzativament situada a l'Àrea de Riscos de CaixaBank, que comunica les decisions adoptades a l'entorn de gestió on el nou producte hagi de ser objecte de contractació. Sense cap menyscabament de l'autonomia i independència en la seva presa de decisions respecte de l'exercici de la funció de valoració i quantificació de riscos, aquesta anàlisi comporta un procés de contrast, conciliació i, en la mesura que es pugui, de consens amb les Àrees de negoci.

Per al Grup CaixaBank, la majoria d'instruments financers registrats com a actius financers disponibles per a la venda tenen com a referència objectiva per a la determinació del seu valor raonable les cotitzacions de mercats actius (Nivell 1) i, per tant, per determinar-ne el valor raonable s'utilitza el preu que se'n pagaria en un mercat organitzat, transparent i profund («el preu de cotització» o «el preu de mercat»). S'inclouen en aquest nivell, de manera general, els valors representatius de deute amb mercat líquid, els instruments de capital cotitzat i els derivats negociats en mercats organitzats, així com els fons d'inversió.

Respecte dels instruments classificats en el Nivell 2 per als quals no hi ha un preu de mercat, el valor raonable s'estima recorrent a preus cotitzats recents d'instruments anàlegs i a models de valoració suficientment contrastats i reconeguts per la comunitat financera internacional, considerant les peculiaritats específiques de l'instrument que s'ha de valorar i, molt especialment, els diferents tipus de riscos associats a aquest. D'aquesta manera, el valor raonable dels derivats OTC (*Over The Counter*) i d'instruments financers (principalment valors representatius de deute) negociats en mercats organitzats poc transparents es determina mitjançant la utilització de mètodes, com per exemple el «valor actual net» (VAN), en què cada flux s'estima i es descompta tenint en compte el mercat al qual pertany, l'índex a què fa referència i el risc de crèdit assumit amb l'emissor o la contrapartida, o models de determinació de preus d'opcions basats en paràmetres observables en el mercat, com per exemple *Black'76* per a *caps, floors* i *swaptions*; *black-scholes* per a opcions de renda variable i tipus de canvi. Gairebé la totalitat d'instruments financers registrats com a derivats de negociació i derivats de cobertura es valoren d'acord amb el criteri expressat del Nivell 2.

Els «Préstecs i partides a cobrar» i els «Passius financers a cost amortitzat» figuren majoritàriament classificats en el Nivell 3. El seu valor raonable s'estima mitjançant el descompte de fluxos de caixa previstos, incorporant en aquest descompte una estimació dels riscos de tipus d'interès, crèdit i liquiditat. Per a aquestes estimacions s'utilitzen, entre altres, les ràtios de cancel·lació anticipada històriques i les ràtios per pèrdues de crèdit estimades a partir de models interns.

Per a l'obtenció del valor raonable de la resta d'instruments financers classificats en el Nivell 3, per a la valoració dels quals no hi ha dades observables directament en el mercat, s'utilitzen tècniques alternatives, entre les quals hi ha la sol·licitud de preu a l'entitat comercialitzadora o la utilització de paràmetres de mercat corresponents a instruments amb un perfil de risc assimilable a l'instrument objecte de valoració, ajustats amb l'objectiu de recollir els diferents riscos intrínsecs.

Pel que fa als instruments de capital no cotitzats, classificats en el Nivell 3, es considera que el seu cost d'adquisició minorat per qualsevol pèrdua per deteriorament obtinguda partint de la informació pública disponible és la millor estimació del seu valor raonable.

A continuació es presenten els mètodes principals de valoració, hipòtesi i *inputs* utilitzats en l'estimació del valor raonable segons el tipus d'instrument financer de què es tracti, i els saldos corresponents a 31 de desembre de 2016 i 2015:

Actius

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015		
	Nivells 2 i 3	Nivells 2 i 3	Principals tècniques de valoració	Principals <i>inputs</i> utilitzats
Actius financers mantinguts per negociar (Nota 11)	9.563.040	9.765.657		
Derivats	9.561.139	9.763.819	Swaps: Mètode del Valor Present; Opcions sobre tipus de canvi: Model de <i>Black-Scholes</i> ; Opcions sobre tipus d'interès: Model de Black; Opcions sobre índexs i accions: Model de <i>Black-Scholes</i> , Volatilitat Local, Model de Heston; Opcions sobre taxes d'inflació: Model de <i>Black Normal</i> ; Crèdit: Descompte de Fluxos i Intensitat de <i>Default</i>	Dades observables de mercat, correlacions (renda variable), dividends (renda variable)
Valors representatius de deute	1.901	1.838	Mètode del Valor Present	Tipus d'interès de mercat i primes de risc. Comparables de mercat
Actius financers disponibles per a la venda (Nota 13)	4.414.537	1.924.626		
Instrument de patrimoni	571.057	680.977	Mètode del Valor Present	Dades observables de mercat (tipus d'interès, primes de riscos, comparables de mercat), <i>Net Asset Value</i> o Valor Teòric Comptable
Valors representatius de deute	3.843.480	1.243.649		
Derivats - Comptabilitat de cobertures (Nota 16)	3.090.475	3.917.462	Swaps: Mètode del Valor Present; Opcions sobre tipus d'interès: Model de Black	Dades observables de mercat
Total	17.068.052	15.607.745		

Passius

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015		
	Nivells 2 i 3	Nivells 2 i 3	Principals tècniques de valoració	Principals inputs utilitzats
Passius financers mantinguts per negociar (Nota 11)	9.348.124	9.413.718		
Derivats	9.348.124	9.413.718	Swaps: Mètode del Valor Present; Opcions sobre tipus de canvi: Model de <i>Black-Scholes</i> ; Opcions sobre tipus d'interès: Model de Black; Opcions sobre índexs i accions: Model de <i>Black-Scholes</i> , Volatilitat Local, Model de Heston; Opcions sobre taxes d'inflació: Model de <i>Black Normal</i> ; Crèdit: Descompte de Fluxos i Intensitat de <i>Default</i>	Dades observables de mercat, correlacions (renda variable), dividendes (renda variable)
Posicions curtes	0	0	Mètode del Valor Present	Dades observables de mercat
Derivats - Comptabilitat de cobertures (Nota 16)	625.544	756.163	Swaps: Mètode del Valor Present; Opcions sobre tipus d'interès: Model de Black	Dades observables de mercat
Total	9.973.668	10.169.881		

Les valoracions obtingudes pels models interns podrien ser diferents si s'haguessin aplicat altres mètodes o altres assumpcions en el risc de tipus d'interès, en els diferencials de risc de crèdit, de risc de mercat, de risc de canvi, o en les seves corresponents correlacions i volatilitats. No obstant això, els Administradors del Grup consideren que els models i tècniques aplicats reflecteixen adequadament el valor raonable dels actius i passius financers registrats en el balanç, així com dels resultats generats per aquests instruments financers.

Ajustos a la valoració per risc de crèdit i de finançament

El *Credit Valuation Adjustment* (CVA) és un ajust a la valoració dels derivats OTC (*Over The Counter*), conseqüència del risc associat a l'exposició creditícia que s'assumeix amb cada contrapartida.

El *Debit Valuation Adjustment* (DVA) és un ajust a la valoració similar al CVA, però en aquest cas neix com a conseqüència del risc propi de CaixaBank que assumeixen les seves contrapartides en els derivats OTC.

El *Funding Value Adjustment* (FVA) és un ajust a la valoració dels derivats de l'operativa de clients no perfectament col·lateralitzats que recull els costos de finançament associats a la liquiditat necessària per dur-los a terme.

El càlcul del CVA es fa tenint en compte l'exposició esperada amb cada contrapartida en cada termini futur. El CVA per a una determinada contrapartida és igual a la suma del CVA per a la totalitat dels terminis. Els ajustos a fer es calculen mitjançant l'estimació de l'exposició ("*Expected Exposure*"), la probabilitat d'incompliment ("*Probability of Default*") i la severitat ("*Loss Given Default*"), per a tots els productes derivats sobre qualsevol subjacent, en l'àmbit d'entitat legal amb què CaixaBank mantingui exposició.

Anàlogament, el DVA es calcula com el producte de l'exposició esperada negativa per les probabilitats d'incompliment i multiplicant el resultat per la severitat de CaixaBank.

Les dades necessàries per al càlcul de la probabilitat d'incompliment així com de la severitat provenen dels mercats de crèdit (*Credit Default Swaps*), i s'hi aplica el de la contrapartida per als casos en què aquest existeixi. Per als casos en què aquesta informació no estigui disponible, CaixaBank desenvolupa un exercici que considera, entre altres, el sector i rating de la contrapart que permet assignar la probabilitat, així com la severitat, calibrades directament a mercat o amb factors d'ajust a mercat de la probabilitat de fallida i pèrdues esperades històriques.

En el cas de l'FVA, aquest ajust comparteix parcialment metodologies amb el del CVA/DVA, atès que també es basa en l'exposició creditícia futura dels derivats, per bé que en aquest cas les exposicions no es compensen per contrapartida sinó a nivell agregat a l'efecte de reconèixer la gestió conjunta de la liquiditat.

Les dades necessàries per al càlcul del cost de finançament per a CaixaBank es basen també en cotitzacions preses de mercat de les seves emissions i derivats de crèdit.

Els ajustos de CVA/FVA i DVA/FVA registrats en el balanç a 31 de desembre de 2016 pugen a -236,7 i 52,7 milions d'euros, respectivament, sobre els valors raonables dels derivats. A 31 de desembre de 2015 pujaven a -205,4 i 53,6 milions d'euros, respectivament. La variació de valor dels ajustos ocorreguda en l'exercici 2016 per un import de 30,7 milions d'euros, ha suposat un impacte positiu en el capítol «Guanyos o pèrdues d'actius i passius financers mantinguts per negociar (net)» del compte de pèrdues i guanyos. Així mateix, en l'exercici 2016 l'afectació del CVA dels derivats vençuts o cancel·lats va suposar el registre d'un impacte negatiu d'1,4 milions d'euros registrada en el capítol «Guanyos o pèrdues d'actius i passius financers mantinguts per negociar (net)» del compte de pèrdues i guanyos (vegeu Nota 33).

Traspassos entre nivells

El criteri aplicat per a la revaluació de la cartera es revisa com a mínim amb periodicitat mensual. S'hi poden donar dues circumstàncies:

- Millores del nivell de valoració dels instruments financers com a conseqüència d'haver obtingut preus publicats pels contribuïdors de preus de mercat o perquè ha millorat la qualitat del preu publicat.
- Empitjorament del nivell de valoració dels instruments financers com a conseqüència del fet que els contribuïdors de preus de mercat han deixat de publicar preus o perquè ha empitjorat la qualitat del preu publicat.

A continuació es faciliten els traspassos entre nivells de valoració d'instruments financers produïts en l'exercici 2016:

Traspassos entre nivells

(Milers d'euros)

	DE:		Nivell II		Nivell III		
	A:	Nivell II	Nivell III	Nivell I	Nivell III	Nivell I	Nivell II
ACTIUS							
Actius financers disponibles per a la venda		936					
PASSIUS							
Total		936		0			0

En l'exercici 2016 s'han produït traspassos, principalment, des del nivell 1 fins al nivell 2. La causa principal ha estat que no s'han pogut obtenir preus prou líquids d'un difusor de mercat per a la valoració del títol.

Moviments d'instruments financers de Nivell 3

El moviment que s'ha produït durant els exercicis 2016 i 2015 en el saldo del Nivell 3 es detalla a continuació:

Moviments de Nivell 3 - 2016

(Milers d'euros)

	Instruments financers a valor raonable amb canvis en resultats		Actius financers disponibles per a la venda	
	Valors representatius de deute	Derivats de negociació	Valors representatius de deute	Instruments de capital
Saldo a 31-12-2015	0	0	2.245	680.346
Utilitats o pèrdues totals	0	0		
A pèrdues i guanys				(397.671)
A ajustos de valoració del patrimoni net			(369)	35.307
Compres			5.667	45
Liquidacions i altres			(2.217)	252.425
Saldo a 31-12-2016	0	0	5.326	570.452
Total d'utilitats o pèrdues del període per als instruments mantinguts al final del període	0	0	369	362.364

Moviments de Nivell 3 - 2015

(Milers d'euros)

	Instruments financers a valor raonable amb canvis en resultats		Actius financers disponibles per a la venda	
	Valors representatius de deute	Derivats de negociació	Valors representatius de deute	Instruments de capital
Saldo a 31-12-2014	0	0	16.894	858.904
Alta per combinacions de negoci (Nota 7)				2.160
Utilitats o pèrdues totals			(2.836)	(89.275)
A pèrdues i guanys				(243.882)
A ajustos de valoració del patrimoni net			(2.836)	154.607
Compres				137.714
Variació neta dels instruments financers a cost amortitzat			(1.854)	(229.157)
Amortitzat			(9.959)	
Saldo a 31-12-2015	0	0	2.245	680.346
Total d'utilitats o pèrdues del període per als instruments mantinguts al final del període	0	0	2.836	89.275

Anàlisi de sensibilitat

Amb l'objectiu de determinar si es produeix una variació significativa en el valor dels instruments financers classificats en el Nivell 3, com a conseqüència de canvis en una o més dades d'entrada no observables de mercat que reflecteixin supòsits alternatius raonablement probables, el Grup CaixaBank ha efectuat una anàlisi sobre els instruments més significatius, que ha posat de manifest que no es produïrien alteracions substancials dels valors obtinguts.

L'efecte sobre el valor raonable dels principals instruments financers classificats com a Nivell 3 de modificar els valors dels *inputs* no observables més importants, prenent el valor més alt (escenari favorable) i més baix (escenari més desfavorable) a 31 de desembre de 2016 és el següent:

Impactes en canviar assumpcions en la valoració d'instruments financers de Nivell 3

(Milers d'euros)

	Impacte potencial en el compte de resultats		Impacte potencial en ajustos per valoració (*)	
	Escenari més favorable	Escenari més desfavorable	Escenari més favorable	Escenari més desfavorable
Actius financers disponibles per a la venda - Instruments de capital			19.966	(19.966)
Total	0	0	19.966	(19.966)

(*) S'ha considerat una variació del -5%, +5% en la valoració.

2.3. Cobertures comptables

El Grup CaixaBank utilitza derivats financers com a eina de gestió dels riscos financers (vegeu Nota 3). Quan aquestes operacions compleixen determinats requisits, es consideren «de cobertura».

Quan el Grup CaixaBank designa una operació com de cobertura, es fa des del moment inicial de l'operació o dels instruments inclosos en l'esmentada cobertura, i l'operació es documenta de conformitat amb la normativa vigent. En la documentació de les operacions de cobertura s'identifiquen clarament l'instrument o els instruments coberts i l'instrument o els instruments de cobertura, a més de la naturalesa del risc que es pretén cobrir, i els criteris o mètodes seguits per valorar l'eficàcia de la cobertura durant tota la seva durada.

El Grup CaixaBank considera com a operacions de cobertura les que són altament eficaces. Una cobertura es considera altament eficaç si durant el termini previst de durada d'aquesta les variacions que es produeixen en el valor raonable o en els fluxos d'efectiu atribuïts al risc cobert en l'operació de cobertura són compensades en la seva pràctica totalitat per les variacions en el valor raonable o en els fluxos d'efectiu, segons el cas, de l'instrument o dels instruments de cobertura.

Per mesurar l'efectivitat de les operacions de cobertura, s'analitza si des de l'inici i fins al final del termini definit per a l'operació de cobertura es pot esperar, de manera prospectiva, que els canvis en el valor raonable o en els fluxos d'efectiu de la partida coberta que siguin atribuïbles al risc cobert es compensaran gairebé en la seva totalitat pels canvis en el valor raonable o en els fluxos d'efectiu, segons el cas, de l'instrument o dels instruments de cobertura, i que, retrospectivament, els resultats de la cobertura han oscil·lat dins un rang de variació del 80% al 125% respecte del resultat de la partida coberta.

Els mètodes de valoració utilitzats per a l'estimació del valor raonable dels instruments coberts i de cobertura s'ajusten a les millors pràctiques de mercat i les mesures, tant retrospectives com prospectives, d'eficàcia satisfan el marc normatiu:

- L'eficàcia de la cobertura es troba dins l'interval 80-125%.
- La fórmula utilitzada per a l'avaluació retrospectiva de la cobertura és la següent:

$$80\% \geq \frac{(\text{Variació PV} + \text{realitzats del mes}) \text{ dels elements de cobertura}}{(\text{Variació PV} + \text{realitzats del mes}) \text{ dels elements coberts}} \leq 125\%$$

PV: *present value* o valor raonable és la valoració actual dels fluxos futurs de l'operació.
Realitzats: fluxos ja liquidats de l'operació.

- L'avaluació es fa com a mínim en cadascun dels moments en què l'entitat prepara els estats financers anuals o intermedis per als mètodes retrospectius i diàriament per als prospectius.
- Les mesures de VaR i sensibilitat verifiquen l'elevada correlació estadística entre les variacions de valor raonable de l'element cobert i l'element que cal cobrir, que provenen del risc cobert (principalment risc de tipus d'interès).
- Les mesures de VaR i sensibilitat consideren el valor temporal dels diners (sensibilitats basades en descompte de fluxos i, per tant, en valors actuals).
- En el mètode prospectiu es verifica que la ràtio de la sensibilitat de tipus d'interès de l'element que s'ha de cobrir i la sensibilitat de tipus d'interès dels instruments de cobertura se situa dins l'interval 80-125%.
- Macrocobertura de tipus d'interès: amb freqüència diària, es verifica que la ràtio entre el VaR 1d 99% de la cartera global (element que s'ha de cobrir i cobertura a mercat) i el VaR 1d 99% de l'element que s'ha de cobrir és inferior al 10%.

Les operacions de cobertura efectuades pel Grup CaixaBank es classifiquen en dues categories:

- Cobertures de valor raonable, que cobreixen l'exposició a la variació en el valor raonable d'actius i passius financers o de compromisos en ferm no reconeguts encara, o d'una porció identificada dels esmentats actius, passius o compromisos en ferm, atribuïble a un risc en particular i sempre que afectin el compte de pèrdues i guanys.

Cobertures dels fluxos d'efectiu, que cobreixen la variació dels fluxos d'efectiu que s'atribueixen a un risc particular associat a un actiu o passiu financer o una transacció prevista altament probable, sempre que pugui afectar el compte de pèrdues i guanys.

D'altra banda, el Grup CaixaBank cobreix el risc de tipus d'interès d'un determinat import d'actius o passius financers, sensibles al tipus d'interès, que formen part del conjunt d'instruments de la cartera però que no estan identificats com a instruments concrets. Aquestes cobertures, que es denominen macrocobertures, poden ser de valor raonable o de fluxos d'efectiu.

En les cobertures de valor raonable, les diferències de valor produïdes tant en els elements de cobertura com en els elements coberts, per la part corresponent al tipus de risc cobert, es reconeixen en el compte de pèrdues i guanys. En les macrocobertures de valor raonable, les diferències de valoració dels elements coberts, atribuïbles al risc de tipus d'interès, es registren directament en el compte de pèrdues i guanys, però la seva contrapartida, en lloc de registrar-se en els epígrafs en què es registren els elements coberts, es registra en els capítols «Actiu – Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès» o «Passiu – Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès», en funció de la naturalesa de l'element cobert.

En les cobertures de fluxos d'efectiu, la part eficaç de la variació de valor de l'instrument de cobertura es registra transitòriament en l'epígraf «Un altre resultat global acumulat – Elements que es poden reclassificar en resultats – Derivats de cobertura. Cobertures de fluxos d'efectiu» del patrimoni net fins al moment en què es produeixen les transaccions que han estat motiu de cobertura. A partir d'aquest moment, els imports prèviament registrats en el patrimoni net es porten al compte de pèrdues i guanys de manera simètrica als fluxos d'efectiu coberts. Els elements coberts es registren d'acord amb els criteris explicats en la Nota 2.2, sense cap modificació pel fet de ser considerats instruments coberts.

Quan els derivats de cobertura deixen de complir els requisits per ser-ho es reclassifiquen com a derivats de negociació. En el cas de cobertures de valor raonable, els ajustos prèviament registrats a l'element cobert s'imputen al compte de pèrdues i guanys utilitzant el mètode del tipus d'interès efectiu resultant a la data d'interrupció de la cobertura. Per al cas de cobertures de fluxos d'efectiu, l'import acumulat de l'instrument

de cobertura reconegut en el patrimoni net es mantindrà així fins que es produeixi la transacció coberta, moment en què es registrarà en el compte de pèrdues i guanys, llevat que es prevegi que no es farà la transacció, cas en què es registrarà immediatament.

Majoritàriament, el Grup CaixaBank cobreix de manera individualitzada el risc de mercat associat als derivats contractats amb clients mitjançant la contractació de derivats simètrics en mercat i els registra tots dos en la cartera de negociació. D'aquesta manera, el risc de posició, o risc de mercat generat per aquesta operativa és poc significatiu.

2.4. Reclassificació d'actius financers

A 31 de desembre de 2016, els imports dels actius financers reclassificats i les conseqüències relacionades són els següents:

Actius financers reclassificats

(Milers d'euros)

	Valor en llibres a 31-12-2016	Valor raonable a 31-12-2016	Valor en llibres en la d'interès efectiu en la data de reclassificació	Rang de tipus data de reclassificació
Primer semestre 2013 (1)				
ES00000122D7	50.746	57.968	49.961	6,16
ES00000123B9	85.377	101.285	86.740	6,38

(1) Reclassificació al març de 2013 d'«Actius financers disponibles per a la venda» a «Inversions mantingudes fins al venciment» d'un import nominal de 5.916 milions d'euros de bons diversos, dels quals 130 milions d'euros estan comptabilitzats a 31 desembre 2016. Els motius de la reclassificació es van deure a l'estratègia de mantenir aquesta inversió de manera efectiva fins al seu venciment i al fet de tenir la capacitat suficient per fer-ho.

Les pèrdues i guanys que haurien estat reconeguts en els resultats o en un altre resultat global si no s'haguessin produït les reclassificacions d'actius financers, així com els guanys, les pèrdues, els ingressos i les despeses reconeguts en el compte de resultats, consten resumits en els quadres següents:

Resultats que s'haurien reconegut si no s'haguessin reclassificat els actius

(Milers d'euros)

	Import
Contribució dels actius financers reclassificats durant l'exercici 2016	0
Reconeixement en el patrimoni net	
Reconeixement en el resultat de l'exercici	
Canvis de valor raonable	(1.773)
Que s'haurien reconegut en patrimoni net si els actius financers no s'haguessin reclassificat	(1.773)
Que s'haurien reconegut en el resultat de l'exercici si els actius financers no s'haguessin reclassificat	

Adicionalment a les anteriors reclassificacions, durant l'exercici 2016 s'han reclassificat 1.054 milions d'euros corresponents a títols inicialment classificats en les categories de «Préstecs i partides a cobrar» (700 milions d'euros) i «Inversions mantingudes fins al venciment» (354 milions d'euros), amb destinació a les carteres de «Préstecs i partides a cobrar» (110 milions d'euros) i «Actius financers disponibles per a la venda» (944 milions d'euros), com a conseqüència de canvis en la jerarquia de valors i canvis en la intenció del Grup pel que fa a la manera com es recuperaran aquestes inversions (vegeu Notes 14 i 15).

2.5. Actius que garanteixen operacions de finançament (*Asset Encumbrance*)

A continuació es detallen els actius que garanteixen determinades operacions de finançament i els que estan lliures de càrregues o garanties a 31 de desembre de 2016 i 2015:

Actius que garanteixen operacions de finançament i actius lliures de càrrega

(Milers d'euros)

	31-12-2016		31-12-2015	
	Valor en llibres d'actius compromesos	Valor en llibres d'actius no compromesos	Valor en llibres d'actius compromesos	Valor en llibres d'actius no compromesos
Instruments de patrimoni	0	3.237.554	0	3.626.145
Valors representatius de deute	14.015.220	11.206.846	4.882.193	20.400.228
Préstecs i partides a cobrar	77.778.187	141.070.775	61.047.293	157.539.665
Altres actius	3.851.952	54.834.447	2.395.393	68.411.288
Total	95.645.358	210.349.622	68.324.879	249.977.326

Aquests actius corresponen, principalment, a préstecs que garanteixen les emissions de cèdules hipotecàries, cèdules territorials i bons de titulització; a valors representatius de deute que són lliurats en operacions de cessions temporals d'actius; a bons de titulització posats en garantia d'operacions de préstec de valors i als actius posats en garantia (préstecs o instruments de deute) per accedir a operacions de finançament del BCE. També s'inclouen com a actius compromesos el saldo d'efectiu lliurat per garantir l'operativa de derivats.

Com a complement a la taula anterior referida a actius propis, en la taula següent s'incorpora informació dels actius rebuts. Aquestes garanties rebudes són principalment per l'operativa d'adquisició temporal d'actius, préstec de valors, efectiu i valors representatius de deute rebuts per garantir l'operativa de derivats i a l'autocartera emesa de deute avalat i deute sènior. A continuació es detallen els col·laterals rebuts i els que estan lliures de càrregues o garanties i es podrien comprometre per obtenir finançament a 31 de desembre de 2016 i 2015:

Actius que garanteixen operacions de finançament

(Milers d'euros)

	31-12-2016		31-12-2015	
	Valor raonable d'actius compromesos	Valor raonable d'actius no compromesos	Valor raonable d'actius compromesos	Valor raonable d'actius no compromesos
Col·lateral rebut	3.466.126	15.525.120	2.370.017	20.360.312
Instruments de patrimoni	0	0	0	0
Valors representatius de deute	3.466.126	13.364.143	2.370.017	16.426.531
Altres garanties rebudes	0	2.160.977	0	3.933.781
Autocartera emesa (*)	0	975.145	0	1.462.272
Total	3.466.126	16.500.265	2.370.017	21.822.584

(*) És l'autocartera emesa diferent de les cèdules hipotecàries/territorials o bons de titulització, és a dir, deute sènior retintut en la part de valor raonable d'actius no compromesos

A continuació es recull la ràtio d'actius col·lateralitzats (“*Asset Encumbrance*”) a 31 de desembre de 2016 i 2015:

Ràtio d'actius col·lateralitzats

(Milions d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Actius i col·lateral rebut compromès	99.111.485	70.694.896
Instruments de patrimoni	0	0
Valors representatius de deute	17.481.346	7.252.210
Préstecs i partides a cobrar	77.778.187	61.047.293
Altres actius	3.851.952	2.395.393
Total actius + Total actius rebuts	324.986.227	341.032.535
Instruments de patrimoni	3.237.554	3.626.145
Valors representatius de deute	42.052.335	44.078.969
Préstecs i partides a cobrar	218.848.962	218.586.958
Altres actius	60.847.376	74.740.463
Ràtio actius col·lateralitzats (<i>Asset Encumbrance</i>)	30,50%	20,73%

Durant el 2016 la ràtio ha augmentat en 9,77 punts percentuals, a causa de l'increment del finançament obtingut del BCE, que té com a col·lateral, principalment garanties el subjacent de les quals és inversió creditícia que s'ha transformat en fons de titulització i cèdules per descompte al Banc Central Europeu, la colateralització de valors rebuts en préstec de valors amb garanties el subjacent dels quals és inversió creditícia que s'ha transformat en fons de titulització i a l'augment del finançament en operacions de cessions temporals de valors representatius de deute.

A continuació es recull la relació entre els passius garantits i els actius que els garanteixen a 31 de desembre de 2016 i 2015:

Passius garantits

(Milions d'euros)

	31-12-2016		31-12-2015	
	Passius coberts, passius contingents o títols cedits	Actius, garanties rebudes i autocartera emesa (*)	Passius coberts, passius contingents o títols cedits	Actius, garanties rebudes i autocartera emesa (*)
Passius financers	83.179.417	97.148.388	56.330.344	68.040.774
Derivats	2.845.180	3.851.952	2.826.761	2.395.393
Dipòsits	59.022.547	67.520.077	28.672.993	28.156.644
Emissions	21.311.689	25.776.359	24.830.590	37.488.737
Altres fonts de càrregues	1.910.189	1.963.096	2.701.683	2.654.122
Total	85.089.606	99.111.485	59.032.027	70.694.896

(*) Llevat de cèdules i bons de titulització compromesos.

2.6. Compensació d'actius i passius financers

Els actius i passius financers es compensaran, i, en conseqüència, es presentaran en el balanç pel seu import net, només quan es tingui el dret, legalment exigible, de compensar els imports dels instruments esmentats i la intenció de liquidar-ne la quantitat neta, o de fer l'actiu i procedir al pagament del passiu de forma simultània, amb les consideracions següents:

- El dret, exigible legalment, de compensar els imports reconeguts no ha de dependre d'un esdeveniment futur i ha de ser legalment executable en totes les circumstàncies, incloent-hi casos d'impagament o insolvència de qualsevol de les parts.
- S'admetran com a equivalents a «liquidacions per l'import net» aquelles liquidacions en què es compleixin les condicions següents: s'elimini la totalitat, o pràcticament la totalitat, del risc de crèdit i de liquiditat, i la liquidació de l'actiu i del passiu es faci en un únic procés de liquidació.

A 31 de desembre de 2016 el Grup CaixaBank presenta compensades dues operacions d'intercanvi de col·laterals que es materialitzen mitjançant operacions amb pacte de recompra que suposen simultàniament l'adquisició i cessió de determinats col·laterals. Les operacions amb pacte de recompra neixen com una operació simultània que es compensa, i no es permet cancel·lar-ne una sense cancel·lar l'altra. Les operacions d'intercanvi es formalitzen amb caràcter general a 12 mesos. A 31 de desembre de 2015 no es mantenien posicions compensades d'actius i passius financers.

A continuació es detalla aquesta operació de compensació:

Compensació d'actius i passius

(Milers d'euros)

	31-12-2016		
	Import brut reconegut (A)	Import compensat en balanç (B)	Import net presentat en balanç (C = A - B)
Adquisició temporal d'actius	1.013.791	1.013.752	39
Total Actiu	1.013.791	1.013.752	39
Cessió temporal d'actius	1.013.752	1.013.752	0
Total Passiu	1.013.752	1.013.752	0

2.7. Baixa d'instruments financers

Un actiu financer es dona totalment o parcialment de baixa en el balanç quan expiren els drets contractuals sobre els fluxos d'efectiu de l'actiu financer o quan es transfereixen a un tercer separat de l'entitat.

El tractament comptable que cal aplicar a les transferències d'actius està condicionat pel grau i la manera com es traspassen a tercers els riscos i beneficis associats a la propietat dels actius que es transfereixen. En aquest cas:

- Si es transfereixen de manera substancial a tercers els riscos i avantatges inherents a la propietat de l'actiu financer –com en el cas de les vendes incondicionals, les vendes amb pacte de recompra pel seu valor raonable en la data de recompra, les vendes d'actius financers amb una opció de compra adquirida o de venda emesa profundament fora de diner o les titulitzacions d'actius en què el cedent no reté finançaments subordinats ni concedeix cap tipus de millora creditícia als nous titulars, entre altres–, aquest es dona de baixa del balanç, i es reconeix simultàniament qualsevol dret o obligació retingut o sorgit com a conseqüència de la transferència.
- Si es retenen substancialment els riscos i avantatges inherents a la propietat de l'actiu financer transferit –com en el cas de les vendes d'actius financers amb pacte de recompra per un preu fix o

pel preu de venda més la rendibilitat habitual d'un prestador, els contractes de préstec de valors en què el prestatari té l'obligació de tornar-los o actius similars i altres casos anàlegs, no es dona de baixa del balanç i es continua valorant amb els mateixos criteris utilitzats abans de la transferència i es reconeix comptablement:

- Un passiu financer associat per un import igual al de la contraprestació rebuda, que es valora posteriorment al seu cost amortitzat, llevat que compleixi els requisits per classificar-lo com a altres passius a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys.
 - Els ingressos de l'actiu financer transferit, però no donat de baixa, i les despeses del nou passiu financer, sense compensar.
- Si no es transfereixen ni es retenen substancialment els riscos i avantatges inherents a la propietat de l'actiu financer transferit –com en el cas de les vendes d'actius financers amb una opció de compra adquirida o de venda emesa que no estan profundament dins ni fora de diners, les titulitzacions en què el cedent assumeix un finançament subordinat o un altre tipus de millores creditícies per una part de l'actiu transferit i altres casos semblants–, es distingeix entre:
 - Si l'entitat cedent no reté el control de l'actiu financer transferit, es dona de baixa del balanç i es reconeix qualsevol dret o obligació retingut o sorgit com a conseqüència de la transferència.
 - Si l'entitat cedent reté el control de l'actiu financer transferit, el continua reconeixent en el balanç per un import igual a la seva exposició als canvis de valor que pugui experimentar i reconeix un passiu associat a l'actiu financer transferit. L'import net de l'actiu transferit i el passiu associat és el cost amortitzat dels drets i obligacions retinguts, si l'actiu es mesura pel cost amortitzat, o el valor raonable dels drets i obligacions retinguts, si l'actiu transferit es mesura pel seu valor raonable.

D'acord amb els termes dels contractes de cessió, gairebé la totalitat de la cartera d'inversions creditícies titulitzada pel Grup CaixaBank no compleix els requisits per donar-la de baixa del balanç.

De la mateixa manera, els passius financers es donaran de baixa del balanç quan s'hagin pagat o cancel·lat les obligacions derivades del contracte, o quan hagin expirat.

2.8. Garanties financeres

Garanties financeres concedides

Es consideren garanties financeres els contractes pels quals s'exigeixen a l'emissor pagaments específics per reemborsar al creditor pel deute incorregut quan un deutor específic incompleix la seva obligació de pagament d'acord amb unes condicions contractuals, independentment de la manera com estigui instrumentada l'obligació, ja sigui una fiança (incloent-hi les fiances per a la participació en subhastes i concursos), avals financers i tècnics, promeses d'aval formalitzades irrevocables, contractes d'assegurança o derivats de crèdit.

Els avals financers són qualsevol tipus d'aval que garanteixen, directament o indirectament, instruments de deute, com ara préstecs, crèdits, operacions d'arrendament financer i ajornament en el pagament de tot tipus de deutes.

Totes aquestes operacions es registren en la promemòria del balanç en comptes d'ordre en la categoria de «Garanties concedides».

Quan es formalitzen les garanties financeres i els contractes de garantia, es reconeixen pel seu valor raonable més els costos de transacció, entès com la prima rebuda més el valor actual dels fluxos d'efectiu futurs, en l'epígraf de l'actiu «Préstecs i partides a cobrar», amb contrapartida en l'epígraf «Passius financers a cost amortitzat – Altres passius financers» o en el capítol «Altres passius». Els canvis en el valor raonable dels contractes es registren com un ingrés financer en el compte de pèrdues i guanys.

Les carteres de garanties financeres i contractes de garantia, sigui quin sigui el seu titular, instrumentació o altres circumstàncies, s'analitzen periòdicament per determinar el risc de crèdit a què es troben exposades i, si escau, estimar l'import de les provisions que cal constituir. En aquest procés s'apliquen criteris similars als que s'estableixen per quantificar les pèrdues per deteriorament d'instruments de deute valorats al seu cost amortitzat, que es comenten en la Nota 2.9 següent, excepte en el cas dels avals tècnics, als quals se'ls apliquen els criteris continguts en la Nota 2.22.

Les provisions constituïdes per a aquests contractes estan registrades en l'epígraf «Provisions – Compromisos i garanties concedits» del passiu del balanç. Les dotacions i recuperacions de les provisions es registren en el capítol «Provisions o reversió de provisions» del compte de pèrdues i guanys.

En cas que calgui constituir una provisió específica per contractes de garantia financera, les corresponents comissions pendents de meritació es reclassifiquen de l'epígraf de «Passius financers a cost amortitzat – Altres passius financers» a l'epígraf «Provisions – Compromisos i garanties concedits».

Garanties financeres rebudes

El Grup no ha rebut garanties significatives sobre les quals s'estigui autoritzat a vendre o pignorar sense que s'hagi produït un impagament per part del propietari de la garantia, excepte per les pròpies de l'activitat de tresoreria (vegeu Nota 2.5).

2.9. Deteriorament del valor dels actius financers

Un actiu financer es considera deteriorat quan hi ha una evidència objectiva d'un impacte negatiu en els fluxos d'efectiu futurs que es van estimar en el moment de formalitzar-se la transacció, com a conseqüència que l'acreditat no pot o no podrà fer front als seus compromisos contractuals dins el termini establert i en la forma pertinent o quan no pugui recuperar-se íntegrament el seu valor en llibres. La disminució del valor raonable per sota del cost d'adquisició no constitueix per si mateixa una evidència de deteriorament.

Com a criteri general, la correcció del valor en llibres dels instruments financers a causa del seu deteriorament s'efectua amb càrrec en el capítol «Deteriorament del valor o reversió del deteriorament d'actius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats» del compte de pèrdues i guanys del període en què es manifesta l'esmentat deteriorament, i les recuperacions de les pèrdues per deteriorament registrades prèviament, en el cas de produir-se, es reconeixen en el mateix epígraf del compte de pèrdues i guanys del període en què el deteriorament s'elimina o es redueix.

Durant l'exercici 2016, el Grup CaixaBank ha evolucionat els seus models interns per al càlcul de les provisions col·lectives, així com per determinar els ajustos sobre la valoració de referència atorgada en taxacions individuals completes o sobre el resultat de mètodes automatitzats de valoració per als actius adjudicats. Aquests models interns, consistents amb la Circular 4/2016 publicada pel Banc d'Espanya, s'han utilitzat per reestimar les pèrdues incorregudes per risc de crèdit i deteriorament d'actius adjudicats a 31 de desembre 2016.

La nova estimació de la cobertura per a insolvències a 31 de desembre de 2016 ha reduït la necessitat de provisions de la cartera creditícia en 676 milions d'euros i es recull en l'epígraf «Deteriorament del valor o reversió del deteriorament d'actius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats (Nota 37)» del compte de pèrdues i guanys consolidat adjunt.

Instruments de deute valorats al seu cost amortitzat

En funció del risc d'insolvència imputable al client o a l'operació, es classifiquen en alguna de les categories següents:

- *Risc normal*: comprèn totes les operacions que no compleixen els requisits per classificar-les en altres categories.
- *Risc normal en vigilància especial*: comprèn totes les operacions que, sense complir els criteris per classificar-les individualment com a risc dubtós o fallit, presenten debilitats que poden suposar assumir pèrdues per a CaixaBank superiors a les d'altres operacions similars classificades com a normals. CaixaBank presumeix que les operacions que presenten imports vençuts amb més de 30 dies d'antiguitat tenen debilitats, llevat que hi hagi una prova en contra.

Inclou, entre d'altres, (i) operacions incloses en un acord de sostenibilitat que no han completat el període de prova. Aquest període de prova, llevat que hi hagi evidència que permeti la seva reclassificació a normal abans, es compleix quan han transcorregut dos anys des de la modificació de condicions subjectes a l'acord i les operacions estan al corrent de pagament i s'ha reduït el principal subjecte a les modificacions de l'acord, (ii) operacions de refinançament, refinançades o reestructurades que no sigui procedent reclassificar com a dubtoses i estan encara en període de prova (vegeu Nota 2.10), i (iii) operacions d'acreditats en concurs de creditors en què no sigui procedent la seva classificació com a riscos dubtosos o fallits.

- *Risc dubtós*:
 - *Per raó de la morositat del client*: comprèn l'import total dels instruments de deute, sigui quin sigui el titular i la garantia, que tinguin algun import vençut per principal, interessos o despeses pactats contractualment, amb més de 90 dies d'antiguitat, llevat que sigui procedent classificar-los com a fallits. També s'inclouen en aquesta categoria les garanties concedides en què l'avalat ha incorregut en morositat.

Es classificaran també en dubtós per raó de la morositat les operacions en què tots els titulars són arrossegadors pels criteris de risc persona. S'aplica a un acreditat l'arrossegament per risc persona quan les operacions amb imports vençuts amb més de 90 dies d'antiguitat siguin superiors al 20% dels imports pendents de cobrament.

Es reclassifiquen a risc normal aquelles operacions en què, com a conseqüència del cobrament de part dels imports vençuts, desapareixen les causes que han motivat la seva classificació com a risc dubtós d'acord amb el que s'ha indicat en els paràgrafs anteriors i el titular no té imports vençuts amb més de 90 dies d'antiguitat en altres operacions en la data de reclassificació a la categoria de risc normal.

- *Per raons diferents de la morositat del client*: comprèn els instruments de deute, vençuts o no, en què sense concórrer les circumstàncies per classificar-los en les categories de fallits o dubtosos per raó de la morositat del client, es presenten dubtes raonables sobre el seu reemborsament total, principal i interessos, en els termes pactats contractualment, així com les exposicions fora de balanç no qualificades de dubtoses per raó de la morositat del titular l'impagament de les quals sigui probable i la seva recuperació, dubtosa.

En aquesta categoria s'inclouen, entre d'altres, les operacions de titulars que després d'una revisió individualitzada es determina que es troben en situacions que suposin un deteriorament de la seva solvència.

CaixaBank ha establert una metodologia d'indicadors que constitueixen un índex per a la identificació del deteriorament i alerten de dificultats financeres significatives de l'acreditat (estructura economicofinancera inadequada), incompliments de les clàusules contractuals (impagaments recurrents o retards en el pagament), alta probabilitat d'entrada en una situació concursal i la desaparició d'un mercat actiu per a l'actiu financer en qüestió, a causa de dificultats financeres.

Aquests indicadors són aplicables als acreditats que es defineixen com a significativament rellevants i la seva activació implica la necessitat d'una anàlisi individualitzada que conclouï en la qualificació de les operacions com a normals o dubtoses.

A més de les operacions qualificades en aquesta categoria després d'una revisió individualitzada, es qualificaran d'operacions dubtoses per raó diferent de la morositat les que compleixin algun dels criteris següents:

- Operacions amb saldos reclamats o sobre els quals l'entitat hagi decidit reclamar judicialment el seu reemborsament, encara que estiguin garantits, així com les operacions sobre les quals el deutor hagi suscitat litigi de la resolució del qual en depengui el cobrament.
 - Operacions d'arrendament financer en què s'hagi decidit rescindir el contracte per recuperar la possessió del bé.
 - Operacions dels titulars que estiguin declarats o consti que es declararan en concurs de creditors sense petició de liquidació.
 - Garanties concedides a avalats declarats en concurs de creditors per als quals consti que s'hagi declarat o s'hagi de declarar la fase de liquidació, o pateixen un deteriorament notori i irrecuperable de la seva solvència, encara que el beneficiari de l'aval no n'hagi reclamat el pagament.
 - Operacions de refinançament, refinançades o reestructurades a les quals correspongui la seva classificació en dubtós (vegeu Nota 2.10), incloent-hi aquelles que, havent estat en dubtós durant el període de prova, siguin refinançades o reestructurades novament o arribin a tenir imports vençuts amb una antiguitat superior als 30 dies.
- *Risc fallit*: en aquesta categoria es classifiquen els instruments de deute, vençuts o no, per als quals després d'una anàlisi individualitzada es considera que tenen possibilitats remotes de recuperació i es procedeix a donar-los de baixa de l'actiu, sens perjudici de les actuacions que pugui dur a terme el Grup CaixaBank per intentar aconseguir cobrar-los fins que no s'hagin extingit definitivament els seus drets, sigui per prescripció, condonació o altres causes.

S'inclouen en aquesta categoria (i) les operacions dubtoses per raó de morositat amb una antiguitat superior a 4 anys o, abans d'assolir aquesta antiguitat, quan l'import no cobert amb garanties eficaces s'hagi mantingut amb una cobertura del 100% durant més de 2 anys, així com (ii) operacions de titulars declarats en concurs de creditors per als quals consti que s'hagi declarat o s'hagi de declarar la fase de liquidació. En ambdós supòsits no es consideren fallits si tenen garanties reals eficaces que cobreixen almenys el 10% de l'import en llibres brut de l'operació.

Per classificar en aquesta categoria operacions abans que transcorrin els terminis indicats, és necessari que l'entitat provi en la seva anàlisi individualitzada que han adquirit la condició de fallits.

Sobre la base dels criteris de gestió i seguiment de risc de crèdit, CaixaBank considera com a acreditats individualment significatius aquells que per la seva exposició i el seu nivell de risc requereixen una anàlisi individualitzada. El compliment de qualsevol de les condicions següents és suficient per ser considerats acreditat individualment rellevant:

- Acreditats amb una exposició total superior a 20 milions d'euros.
- Acreditats amb una exposició total superior a 10 milions d'euros que es considerin d'alt risc perquè es donen determinades circumstàncies com haver estat refinançats, morositat emergent o superar determinats llindars de pèrdua esperada.
- Acreditats amb una exposició total superior a 5 milions d'euros i el saldo en situació dubtosa dels quals superi el 5% d'aquesta.

A més de les operacions anteriors, es consideren acreditats individualment significatius aquells que per qualsevol altre motiu es consideri que requereixen un tractament individual.

Tots aquells acreditats que no compleixin el que s'ha exposat anteriorment són objecte de tractament col·lectiu.

La cobertura calculada o provisió es defineix com la diferència entre l'import en llibres brut de l'operació i el valor actualitzat de l'estimació dels fluxos d'efectiu que s'espera cobrar, descomptats amb el tipus d'interès efectiu de l'operació. Es tenen en compte les garanties eficaces rebudes.

CaixaBank calcula l'import necessari per a la cobertura del risc imputable al titular i al risc país, sempre que el risc no hagi estat transferit a fallit.

Als efectes de l'estimació de les cobertures, l'import del risc és, per als instruments de deute, l'import en llibres brut i, per a les exposicions fora de balanç, l'estimació de les quanties que s'espera desemborsar.

D'acord amb la normativa aplicable, el mètode de càlcul de la cobertura està determinat en funció de si l'acreditat és individualment significatiu i la seva classificació comptable.

- Si el client, a més de ser individualment significatiu, es troba en situació de dubtós (per raó de la morositat o bé per raons diferents de la morositat, la cobertura específica de les operacions s'estima mitjançant una anàlisi detallada dels fluxos del client, tenint en compte la situació del titular i els fluxos que s'espera recuperar, que s'avaluen mitjançant dues metodologies en funció de la capacitat del client per generar fluxos per la seva activitat o no.

El càlcul del valor present dels fluxos d'efectiu futurs estimats d'un actiu financer amb garantia, reflectirà els fluxos d'efectiu que podrien resultar de l'execució d'aquesta, menys els costos d'obtenció i venda de la garantia, independentment del fet que l'execució d'aquesta sigui probable o no.

- A la resta de casos, la cobertura s'estima de forma col·lectiva mitjançant metodologies internes, partint de l'experiència històrica de CaixaBank i tenint en compte el valor actualitzat i ajustat de les garanties considerades com a eficaces.

El càlcul de la cobertura col·lectiva s'efectua partint de models interns de la Societat, que estan subjectes a la Política de Models i Paràmetres que està vigent, consistents amb la Circular 4/2016.

L'objectiu del càlcul de provisions partint de models interns és estimar, en l'àmbit de carteres, la pèrdua de les exposicions continguda en aquestes carteres. La Societat no fa únicament un càlcul en l'àmbit de cartera, sinó que hi ha una assignació de cobertura en l'àmbit de cada exposició individual. El procés de càlcul consta de dos elements:

1. Determinació de la base provisionable, que es divideix en dos passos (i) càlcul de l'import d'exposició, consistent en la suma de l'import en llibres brut en el moment del càlcul més els imports fora de balanç (disponibles o risc de firma), que s'espera que puguin estar desemborsats en el moment en què el client compleixi les condicions perquè sigui considerat dubtós, i (ii) càlcul del valor recuperable de les garanties eficaces vinculades a l'exposició. A l'efecte de determinar el valor recuperable d'aquestes garanties, en el cas de garanties immobiliàries, els models estimen l'import de venda futura d'aquesta garantia al qual descompten la totalitat de les despeses que es produirien fins a la venda.

Tenen la consideració de garanties eficaces les garanties pignoratives sobre dipòsits dineraris, instruments de patrimoni cotitzats i valors representatius de deute emesos per emissors de solvència reconeguda; les garanties hipotecàries sobre habitatges, oficines i locals polivalents acabats i finques rústiques, deduïdes, si escau, les càrregues prèvies, i les garanties personals, com ara avals, fiances o incorporació de nous titulars, que impliquin la responsabilitat directa i solidària dels nous garants davant de CaixaBank. Els nous garants són persones o entitats amb solvència suficientment demostrada a l'efecte de garantir el reemborsament total de l'operació en els termes acordats.

Les garanties anteriors no es consideren eficaces quan hi ha una correlació adversa entre l'eficàcia de la garantia i la qualitat creditícia del deutor (per exemple, la pignoració d'accions del mateix titular).

2. Determinació de la cobertura a aplicar sobre aquesta base provisionable. Aquest càlcul es fa tenint en compte la probabilitat d'incompliment del titular amb l'operació, la probabilitat de regularització o cura i la pèrdua que es produiria en cas que no es donés aquesta regularització o cura.

Per a carteres poc materials per a què, des d'un punt de vista de processos o per manca de representativitat de l'experiència històrica de la Societat es consideri que l'enfocament de models interns no és adequat, la Societat pot utilitzar els percentatges per defecte de cobertura que estableixi el Banc d'Espanya.

Tant les operacions classificades sense risc apreciable com aquelles operacions que com a conseqüència de la tipologia del seu garant siguin classificades sense risc apreciable podran tenir un percentatge de cobertura del 0%. Aquest percentatge només s'aplicarà sobre el risc cobert.

Les cobertures individualitzades o col·lectives de les operacions dubtoses no han de ser inferiors a la cobertura genèrica que els correspondria si estiguessin classificades com a risc normal en vigilància especial.

La cobertura final que s'apliqui a una operació serà la més alta entre la cobertura pel risc de crèdit imputable al titular i la de risc-país. Aquesta última no és significativa per a CaixaBank.

A fi d'assegurar la fiabilitat i coherència de les estimacions de cobertures, CaixaBank efectua proves retrospectives (*backtesting*), mitjançant les quals contrasta les estimacions efectuades amb les pèrdues reals efectivament observades i proves de comparació i referència (*benchmarking*), mitjançant les quals contrasta les estimacions amb les estimacions de pèrdua esperada a l'efecte de solvència i qualsevol altra referència que es consideri rellevant.

Valors representatius de deute classificats com a disponibles per a la venda

El valor de mercat dels instruments de deute cotitzats es considera una estimació raonable del valor actual dels seus fluxos d'efectiu futurs.

Quan hi ha una evidència objectiva que les diferències negatives sorgides en la valoració d'aquests actius tenen origen en el seu deteriorament, es deixen de presentar en l'epígraf del patrimoni net «Un altre resultat global acumulat – Elements que poden reclassificar-se en resultats – Actius financers disponibles per a la venda» i es registra en el compte de pèrdues i guanys l'import considerat com a deteriorament acumulat fins a aquest moment. En cas de recuperar-se posteriorment la totalitat o una part de les pèrdues per deteriorament, el seu import es reconeix en el compte de pèrdues i guanys del període en què es produeix la recuperació.

Instruments de patrimoni classificats com a disponibles per a la venda

Quan hi ha una evidència objectiva de deteriorament, com pot ser una disminució del 40% en el valor raonable o una situació de pèrdua continuada durant un període superior als 18 mesos, les minusvàlues latents es reconeixen seguint amb els criteris de registre de les pèrdues per deteriorament aplicats als valors representatius de deute classificats com a disponibles per a la venda, excepte pel fet que qualsevol recuperació que es produeixi de les esmentades pèrdues es reconeix en l'epígraf del patrimoni net «Un altre resultat global acumulat – Elements que poden reclassificar-se en resultats – Actius financers disponibles per a la venda».

En la determinació de si hi ha deteriorament, el Grup CaixaBank té en compte si hi ha factors en l'entorn tecnològic, de mercat, legals o d'un altre tipus en què opera l'entitat avaluada que puguin indicar que el cost de la inversió pot no ser recuperable. Així mateix, també es té en compte la volatilitat que mostra cada títol individualment en la seva cotització, per determinar si és un percentatge recuperable mitjançant la seva venda en el mercat. Aquestes consideracions poden portar a l'existència de llistats diferents per a determinats títols o sectors dels esmentats en el paràgraf anterior.

Instruments de patrimoni valorats al cost d'adquisició

Les pèrdues per deteriorament dels instruments de patrimoni valorats al seu cost d'adquisició equivalen a la diferència positiva entre el seu valor en llibres i el valor actual dels fluxos de caixa futurs esperats, actualitzats al tipus de rendibilitat de mercat per a altres valors similars. En l'estimació del deteriorament d'aquesta classe d'actius es pren en consideració el patrimoni net de l'entitat participada, llevat dels «resultats globals acumulats» deguts a cobertures per fluxos d'efectiu, determinat en funció de l'últim balanç aprovat, corregit per les plusvàlues tàcites existents a la data de valoració.

Les pèrdues per deteriorament es registren en el compte de pèrdues i guanys del període en què es manifesten, i minoren directament el cost de l'instrument.

2.10. Operacions de refinançament o reestructuració

D'acord amb el que estableix la normativa, aquestes operacions corresponen a aquelles en què el client ha presentat, o es preveu que pugui presentar, dificultats financeres per atendre les seves obligacions de pagament en els termes contractuals vigents i, per aquest motiu, s'ha procedit a modificar, cancel·lar i/o fins i tot formalitzar una nova operació.

Aquestes operacions es podran materialitzar a través de:

- La concessió d'una nova operació (operació de refinançament) amb la qual es cancel·len totalment o parcialment altres operacions (operacions refinançades) que han estat prèviament concedides per qualsevol empresa del Grup CaixaBank al mateix titular o altres empreses del seu grup econòmic. Passen a estar al corrent de pagaments els riscos prèviament vençuts.

- La modificació de les condicions contractuals d'operació existent (operacions reestructurades) de manera que variï el seu quadre d'amortització (carències, augment del termini, rebaixa del tipus d'interès, modificació del quadre d'amortització, ajornament de tot o part del capital al venciment, etc.).
- L'activació de clàusules contractuals pactades en origen que dilatin el reemborsament del deute (carència flexible).
- La cancel·lació parcial del deute sense que hi hagi aportació de fons del client (adjudicació, compra o dació de les garanties, o condonació de capital, interessos, comissions o qualsevol altra despesa derivada del crèdit atorgat al client).

L'existència d'impagaments previs és un indicatiu de dificultats financeres. Es presumeix, llevat que hi hagi una prova en contra, que hi ha una reestructuració o refinançament quan la modificació de les condicions contractuals afecti operacions que han estat vençudes durant més de 30 dies almenys una vegada en els tres mesos anteriors a la seva modificació. No obstant això, no és condició necessària l'existència d'impagaments previs perquè una operació es consideri de refinançament o reestructurada.

La cancel·lació d'operacions, modificació de condicions contractuals o activació de clàusules que dilatin el reemborsament davant la impossibilitat de fer front a venciments futurs constitueix també un refinançament/reestructuració.

Davant les anteriors, les renovacions i renegociacions es concedeixen sense que el prestatari tingui, o es prevegi que pugui tenir en el futur, dificultats financeres; és a dir, es formalitzen per motius comercials i no per tal de facilitar el pagament en la concessió de l'operació.

Perquè una operació pugui considerar-se com a tal, els titulars han de tenir capacitat per obtenir en el mercat, en la data, operacions per un import i amb unes condicions financeres anàlogues a les que li apliqui l'entitat. Aquestes condicions, al seu torn, han d'estar ajustades a les que es concedeixin en aquesta data a titulars amb perfil de risc similar.

Com a norma general, les operacions refinançades o reestructurades i les noves operacions efectuades per al seu refinançament es classifiquen en la categoria de risc normal en vigilància especial. Tanmateix, tenint en compte les característiques concretes de l'operació es classifiquen en risc dubtós quan compleixen els criteris generals per classificar com a tals els instruments de deute i en particular i) operacions sustentades en un pla de negoci inadequat, ii) operacions que incloguin clàusules contractuals que dilatin el reemborsament com períodes de carència superiors a 24 mesos, i iii) operacions que presentin imports donats de baixa del balanç per estimar-se irrecuperables que superin les cobertures que resultin d'aplicar els percentatges establerts per a risc normal en vigilància especial.

Les operacions refinançades o reestructurades i les noves operacions efectuades per al seu refinançament romanen identificades com en vigilància especial durant un període de prova fins que es compleixin tots els requisits següents:

- Que s'hagi conclòs, després d'una revisió de la situació patrimonial i financera del titular, que no és previsible que pugui tenir dificultats financeres i que, per tant, resulta altament probable que pugui complir les seves obligacions davant l'entitat dins el termini establert i en la forma pertinent.
- Que hagi transcorregut un termini mínim de dos anys des de la data de formalització de l'operació de reestructuració o refinançament o, si és posterior, des de la data de reclassificació des de la categoria de risc dubtós.
- Que el titular hagi pagat les quotes meritades de principal i interessos des de la data en què s'hagi formalitzat l'operació de reestructuració o refinançament o, si és posterior, des de la data

de reclassificació des de la categoria de dubtós. Addicionalment, és necessari: **i)** que el titular hagi satisfet mitjançant pagaments regulars un import equivalent a tots els imports (principal i interessos) que es trobin vençuts en la data de l'operació de reestructuració o refinançament, o que s'hagin donat de baixa com a conseqüència d'aquesta; **ii)** o bé, quan sigui més adequat tenint en compte les característiques de les operacions, que s'hagin verificat uns altres criteris objectius que demostrin la capacitat de pagament del titular.

L'existència de clàusules contractuals que dilatin el reemborsament, com ara períodes de carència per al principal, implica que l'operació romanguí identificada com a risc normal en vigilància especial fins que es compleixin tots els criteris.

- Que el titular no tingui cap altra operació amb imports vençuts més de 30 dies al final del període de prova.

Quan es compleixen tots els requisits anteriors, les operacions deixen d'estar identificades en els estats financers com operacions de refinançament, refinançades o reestructurades.

Durant el període de prova anterior, un nou refinançament o reestructuració de les operacions de refinançament, refinançades, o reestructurades, o l'existència d'imports vençuts en aquestes operacions amb una antiguitat superior als 30 dies, suposa la reclassificació d'aquestes operacions a la categoria de risc dubtós per raons diferents de la morositat, sempre que estiguin classificades en la categoria de risc dubtós abans de l'inici del període de prova.

Les operacions refinançades o reestructurades i les noves operacions efectuades per al seu refinançament romanen identificades com a risc dubtós fins que es verifiquin els criteris generals per als instruments de deute i en particular els requisits següents:

- Que hagi transcorregut un període d'un any des de la data de refinançament o reestructuració.
- Que el titular hagi pagat les quotes meritedes de principal i interessos (és a dir, al corrent de pagament) i hagi reduït el principal renegociat, des de la data en què s'hagi formalitzat l'operació de reestructuració o refinançament o, si és posterior, des de la data de reclassificació d'aquella a la categoria de dubtós.
- Que s'hagi satisfet mitjançant pagaments regulars un import equivalent a tots els imports, principal i interessos, que es trobin vençuts a la data de l'operació de reestructuració o refinançament, o que es s'hagin donat de baixa com a conseqüència d'aquesta, o bé, quan sigui més adequat tenint en compte les característiques de les operacions, que s'hagin verificat uns altres criteris objectius que demostrin la capacitat de pagament del titular.
- El titular no tingui cap altra operació amb imports vençuts en més de 90 dies en la data de reclassificació a la categoria de risc normal en vigilància especial de l'operació de refinançament, refinançada o reestructurada.

2.11. Operacions en moneda estrangera

La moneda funcional i la moneda de presentació del Grup CaixaBank és l'euro. Conseqüentment, tots els saldos i transaccions expressats en monedes diferents de l'euro es consideren expressats en moneda estrangera. S'entén per «moneda funcional» la moneda de l'entorn econòmic principal en què opera el Grup CaixaBank. En funció del país d'ubicació de les sucursals, la moneda funcional pot ser diferent de l'euro. La moneda de presentació és aquella amb la qual el Grup CaixaBank elabora els seus estats financers.

Totes les transaccions en moneda estrangera es registren en el moment del seu reconeixement inicial, aplicant-hi la taxa de canvi de comptat entre la moneda funcional i la moneda estrangera.

Al final de cada període sobre el qual s'informa, les partides monetàries en moneda estrangera, incloses les operacions de compravenda de divises contractades i no vençudes considerades de cobertura, es converteixen a euros utilitzant el tipus de canvi mitjà del mercat de divises de comptat corresponent als tancaments de cada exercici. Les partides no monetàries valorades a cost històric es converteixen a euros, aplicant-hi el tipus de canvi de la data d'adquisició i les partides no monetàries valorades a valor raonable, que es converteixen al tipus de canvi de la data de determinació del valor raonable.

Les operacions de compravenda de divises a termini contractades i no vençudes, que no són de cobertura, es valoren als tipus de canvi del mercat de divises a termini en la data de tancament de l'exercici.

Els tipus de canvi aplicats en la conversió dels saldos en moneda estrangera a euros són els publicats pel BCE a 31 de desembre de cada exercici.

Les diferències de canvi que es produeixen en convertir els saldos en moneda estrangera a la moneda funcional del Grup es registren, com a criteri general, en el compte de pèrdues i guanys, en el capítol «Diferències de canvi (net)». Tanmateix, les diferències de canvi sorgides en variacions de valor de partides no monetàries es registren en l'epígraf del patrimoni net «Un altre resultat global acumulat – Elements que es poden reclassificar en resultats – Diferències de canvi» del balanç, fins al moment que es facin, mentre que les diferències de canvi produïdes en instruments financers classificats a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys es registren en el compte de pèrdues i guanys, sense diferenciar-les de la resta de variacions del seu valor raonable.

Per tal d'integrar en els comptes anuals del Grup CaixaBank els estats financers individuals de les sucursals a l'estranger amb moneda funcional diferent de l'euro, s'apliquen els criteris següents:

- Es converteixen els estats financers de les sucursals a l'estranger a la moneda de presentació del Grup CaixaBank. La conversió es fa aplicant el tipus de canvi utilitzat en la conversió de saldos en moneda estrangera, excepte per als ingressos i les despeses, que es converteixen al tipus de canvi de tancament de cada mes.
- Es registra la diferència de canvi resultant en l'epígraf del patrimoni net «Un altre resultat global acumulat – Elements que es poden reclassificar en resultats – Conversió en divises» del balanç, fins a la baixa en balanç de l'element a què correspongui, moment en què es reclassificarà al compte de pèrdues i guanys.

2.12. Reconeixement d'ingressos i despeses

A continuació es resumeixen els criteris més significatius emprats pel Grup CaixaBank en el reconeixement dels seus ingressos i despeses:

Ingressos i despeses per interessos, dividends i conceptes assimilats

Els ingressos i les despeses per interessos i conceptes assimilats es reconeixen comptablement en funció del seu període de meritació, per aplicació del mètode del tipus d'interès efectiu i independentment del flux monetari o financer que se'n deriva. Els interessos meritats per deutors classificats com a dubtosos, inclosos els de risc de país, s'abonen a resultats en el moment del seu cobrament, la qual cosa és una excepció al criteri general. Els dividends percebuts d'altres societats es reconeixen com a ingrés en el moment en què neix el dret a percebre'ls, que és el de l'anunci oficial de pagament de dividend per l'òrgan adequat de la societat.

Comissions

El registre en el compte de pèrdues i guanys dels ingressos i les despeses en concepte de comissions és diferent en funció de la seva naturalesa.

- Les *comissions financeres*, com per exemple les comissions d'obertura de préstecs i crèdits, formen part del rendiment integral o cost efectiu d'una operació financera i es reconeixen en el mateix capítol que els productes o costos financers, és a dir, a «Ingressos per interessos» i «Despeses per interessos». Les comissions que es cobren per endavant s'imputen en el compte de pèrdues i guanys durant la vida de l'operació, excepte si es compensen els costos directes relacionats.

Les comissions que compensen costos directes relacionats, entesos com aquells que no s'haurien produït si no s'hagués concertat l'operació, es registren en el capítol «Altres ingressos d'explotació» en el moment de constituir-se l'operació d'actiu quan aquests costos directes s'identifiquen individualment.

Per a la part romanent d'aquestes comissions, una vegada deduïts els costos directes identificats individualment, aquestes comissions s'imputen en el compte de pèrdues i guanys per compensar la resta de costos directes relacionats, amb el límit del 0,4% del principal de l'instrument financer, o el límit màxim de 400 euros. Qualsevol excés de comissions, si escau, s'imputa en el compte de pèrdues i guanys durant la vida de l'operació (vegeu Notes 29 i 31).

Quan l'import total de les comissions financeres no supera els 90 euros, es reconeixen de manera immediata en el compte de pèrdues i guanys.

Per als instruments financers valorats pel seu valor raonable, amb canvis en pèrdues i guanys, l'import de la comissió es registra immediatament en el compte de pèrdues i guanys.

- Les *comissions no financeres*, derivades de la prestació de serveis, es registren en els capítols «Ingressos per comissions» i «Despeses per comissions», al llarg del període de prestació del servei, excepte les que responen a un acte singular, que es meriten en el moment en què es produeixen.

Ingressos i despeses no financers

Es reconeixen comptablement d'acord amb el criteri de meritació.

Cobraments i pagaments diferits en el temps

Es reconeixen comptablement per l'import que resulta d'actualitzar financerament a taxes de mercat els fluxos d'efectiu previstos.

2.13. Fons d'inversió, fons de pensions i altres patrimonis gestionats

Els fons d'inversió i els fons de pensions gestionats per les societats consolidades no es registren en el balanç consolidat del Grup, ja que els seus patrimonis són propietat de tercers. Les comissions meritàdes en l'exercici per aquesta activitat es registren en el capítol «Ingressos per comissions» del compte de pèrdues i guanys consolidat.

El balanç consolidat tampoc no recull altres patrimonis gestionats per les societats consolidades que són propietat de tercers i per la gestió de la qual es percep una comissió (vegeu Nota 28.1).

2.14. Beneficis als empleats

Recull totes les formes de contraprestació concedida a canvi dels serveis prestats pels empleats del Grup o per indemnitzacions per cessament. Es poden classificar en quatre categories:

- Beneficis als empleats a curt termini.
- Beneficis postocupació.
- Altres beneficis als empleats a llarg termini.
- Beneficis per terminació.

Beneficis als empleats a curt termini

Correspon als beneficis dels empleats diferents d'indemnitzacions per cessament, que s'espera liquidar totalment abans dels dotze mesos següents al final del període anual sobre el qual s'informa, originats pels serveis que han prestat els empleats en aquest període. Inclou sous, salaris i aportacions a la Seguretat Social; drets per permisos retribuïts i absències retribuïdes per malaltia; participació en guanys i incentius i beneficis no monetaris als empleats, com ara atencions mèdiques, allotjament, automòbils i lliurament de béns i serveis gratuïts o parcialment subvencionats.

El cost dels serveis prestatos consta registrat en l'epígraf «Despeses d'administració – Despeses de personal» del compte de pèrdues i guanys.

La concessió de facilitats creditícies als empleats per sota de les condicions de mercat té la consideració de retribució no monetària, i s'estima per la diferència entre les condicions de mercat i les pactades amb els empleats. Aquesta diferència es registra en l'epígraf «Despeses d'administració – Despeses de personal» amb contrapartida en el capítol «Ingressos per interessos» del compte de pèrdues i guanys.

Beneficis postocupació

Són beneficis postocupació tots els que el Grup CaixaBank ha assumit amb el seu personal i que es liquidaran després de finalitzar la seva relació laboral amb el Grup. Inclou els beneficis per retir, com per exemple el pagament de pensions i els pagaments únics per retir, i altres beneficis postocupació, com la contractació d'assegurances de vida i d'atenció mèdica a empleats una vegada finalitzada la seva relació laboral.

Plans d'aportació definida

Els compromisos postocupació mantinguts pel Grup CaixaBank amb els seus empleats es consideren compromisos d'aportació definida, quan es realitzen contribucions de caràcter predeterminat a una entitat separada, sense tenir obligació legal ni efectiva de fer contribucions addicionals si l'entitat separada no pot atendre les retribucions als empleats relacionades amb els serveis prestatos en l'exercici corrent i en els anteriors. Les aportacions efectuades per aquest concepte en cada exercici es registren en l'epígraf «Despeses d'administració – Despeses de personal» del compte de pèrdues i guanys.

Els compromisos postocupació que no compleixin les condicions anteriors es consideren compromisos de prestació definida.

Plans de prestació definida

Es registra en l'epígraf «Provisions – Pensions i altres obligacions de prestacions definides postocupació» del balanç el valor actual dels compromisos postocupació de prestació definida, nets del valor raonable dels actius del pla (vegeu Nota 24).

Es consideren actius del pla aquells amb els quals es liquidaran directament les obligacions del pla i compleixen les condicions següents:

- No són propietat de CaixaBank sinó d'un tercer separat legalment i sense el caràcter de part vinculada.
- Només estan disponibles per pagar o finançar retribucions postocupació, i no estan disponibles pels creditors de CaixaBank ni tan sols en situació concursal. Tampoc no poden retornar a CaixaBank, excepte quan els actius que queden en el pla són suficient per complir totes les obligacions, del pla o de CaixaBank, relacionades amb les retribucions postocupació o serveixen per reemborsar les retribucions postocupació que CaixaBank ja ha satisfet als empleats.

Gairebé la totalitat dels compromisos de prestació definida de CaixaBank estan assegurats mitjançant pòlisses contractades amb VidaCaixa, SA, de Seguros y Reaseguros, entitat que depèn del Grup i, en conseqüència, aquests contractes d'assegurança no compleixen les condicions requerides per ser actius afectes al pla. El valor raonable dels contractes d'assegurança figura registrat en l'actiu del balanç individual de CaixaBank, en el capítol «Altres actius – Contractes d'assegurances vinculats a pensions».

La resta dels compromisos de prestació definida de CaixaBank, la majoria provinents de processos de fusió, estan assegurats mitjançant pòlisses contractades amb entitats que no tenen la condició de part vinculada i que sí que compleixen les condicions requerides per ser actius afectes al pla. El valor raonable d'aquests contractes d'assegurança figura registrat com a menor valor de les obligacions en el capítol «Provisions – Pensions i altres obligacions de prestacions definides postocupació». Quan el valor dels actius del pla és superior al valor de les obligacions, la diferència positiva es registra en el capítol «Altres actius».

En el procés de consolidació s'incorporen els actius i passius de VidaCaixa, SA de Seguros y Reaseguros, que inclouen les provisions matemàtiques de les pòlisses contractades, per la qual cosa, en el procés de consolidació s'elimina l'import registrat en el capítol «Altres actius – Contractes d'assegurances vinculats a pensions» i es minora el capítol «Passius emparats per contractes d'assegurances» pel mateix import.

Els beneficis postocupació es reconeixen de la manera següent:

- El cost dels serveis es reconeix en el compte de pèrdues i guanys i inclou els components següents:
 - El cost dels serveis del període corrent, entès com l'increment del valor actual de les obligacions que s'originen com a conseqüència dels serveis prestats en l'exercici pels empleats, es reconeix en l'epígraf «Despeses d'administració – Despeses de personal».
 - El cost dels serveis passats, que té l'origen en modificacions introduïdes en els beneficis postocupació ja existents o en la introducció de noves prestacions, així com el cost de reduccions, es reconeix en el capítol «Previsions o reversió de previsions».
 - Qualsevol guany o pèrdua que sorgeixi d'una liquidació del pla es registra en el capítol «Provisions o reversió de provisions».
- L'interès net sobre el passiu/(actiu) net de beneficis postocupació de prestació definida, entès com el canvi durant l'exercici en el passiu/(actiu) net per prestacions definides que sorgeix pel transcurs del temps, es reconeix en el capítol «Despeses per interessos» o en el capítol «Ingressos per interessos», en el cas de resultar un ingrés, del compte de pèrdues i guanys.
- La revaluació del passiu/(actiu) net per beneficis postocupació de prestació definida es reconeix en el capítol «Un altre resultat global acumulat» del balanç. La norma permet l'opció que es reclassifiquin posteriorment a reserves voluntàries o es mantinguin com a ajustos per valoració. En aquest sentit, el Grup ha optat per la seva reclassificació a reserves voluntàries.

Inclou:

- Les pèrdues i guanys actuaries generats en l'exercici que tenen l'origen en les diferències entre hipòtesis actuaries prèvies i la realitat, i en els canvis en les hipòtesis actuaries utilitzades.
- El rendiment dels actius afectes al pla, excloent-ne les quantitats incloses en l'interès net sobre el passiu/(actiu) per beneficis postocupació de prestació definida.
- Qualsevol canvi en els efectes del límit de l'actiu, excloent-ne les quantitats incloses en l'interès net sobre el passiu/(actiu) per beneficis postocupació de prestació definida.

Altres beneficis als empleats a llarg termini

Les altres retribucions a llarg termini, enteses com els compromisos assumits amb el personal prejubilat (el que ha cessat de prestar els seus serveis a l'Entitat però que, sense estar legalment jubilat, continua amb drets econòmics davant d'aquesta fins que passi a la situació legal de jubilat), els premis d'antiguitat i altres conceptes similars es tracten comptablement, en el que sigui d'aplicació, segons el que s'ha establert anteriorment en els plans postocupació de prestació definida, amb l'excepció que les pèrdues i guanys actuaries es reconeixen en el capítol «Provisions o reversió de provisions» del compte de pèrdues i guanys (vegeu Nota 24).

Beneficis per terminació

El succés que dóna lloc a aquesta obligació és la finalització del vincle laboral entre l'Entitat i l'empleat com a conseqüència d'una decisió de l'Entitat per rescindir-lo, la creació d'una expectativa vàlida a l'empleat o la decisió d'un empleat d'acceptar beneficis per una oferta irrevocable de l'Entitat a canvi de donar per finalitzat el contracte laboral.

Es reconeixen un passiu i una despesa des del moment en què l'Entitat no pot retirar l'oferta d'aquests beneficis feta als empleats o des del moment en què reconeix els costos per una reestructuració que suposi el pagament de beneficis per terminació. Aquests imports es registren com una provisió en l'epígraf «Provisions – Altres retribucions als treballadors a llarg termini» del balanç, fins al moment que es liquidin.

2.15. Impost sobre beneficis

La despesa per Impost sobre Beneficis es considera una despesa de l'exercici i es reconeix en el compte de pèrdues i guanys, excepte si és conseqüència d'una transacció els resultats de la qual es registren directament en el patrimoni net, en aquest cas, el seu efecte fiscal corresponent també es registra en patrimoni net.

La despesa per impost sobre beneficis es calcula com a suma de l'impost corrent de l'exercici, que resulta d'aplicar el tipus de gravamen sobre la base imposable de l'exercici, i de la variació dels actius i passius per impostos diferits reconeguts durant l'exercici en el compte de pèrdues i guanys. La quantia resultant es minora per l'import de les deduccions que fiscalment són admissibles.

Es registren com a actius i/o passius per impostos diferits les diferències temporànies, les bases imposables negatives pendents de compensació i els crèdits per deduccions fiscals no aplicades. Aquests imports es registren aplicant-los el tipus de gravamen al qual s'espera recuperar-los o liquidar-los.

Tots els actius fiscals estan registrats en l'epígraf «Actius per impostos» del balanç i es mostren segregats entre corrents, pels imports a recuperar en els propers dotze mesos, i diferits, pels imports a recuperar en exercicis posteriors.

De la mateixa manera, els passius fiscals estan registrats en l'epígraf «Passius per impostos» del balanç i també es mostren segregats entre corrents i diferits. Com a corrents es recull l'import a pagar per impostos en els propers dotze mesos i com a diferits els que es preveu liquidar en exercicis futurs.

Cal assenyalar que els passius per impostos diferits sorgits per diferències temporànies associades a inversions en entitats dependents, participacions en negocis conjunts o entitats associades, no es reconeixen quan el Grup CaixaBank controla el moment de reversió de la diferència temporània i, a més, és probable que aquesta no revertirà en un futur previsible.

D'altra banda, els actius per impostos diferits només es reconeixen quan s'estima probable que reverteixin en un futur previsible i es disposarà de suficients guanys fiscals per poder recuperar-los.

En cada tancament comptable es procedeix a la revisió dels impostos fiscals diferits registrats per assegurar que es mantenen vigents i, si és necessari, s'ajusten d'acord amb les noves estimacions efectuades. Amb caràcter semestral es fa un test de deteriorament dels actius fiscals registrats per assegurar-ne la recuperació.

2.16. Actius tangibles

Inclou l'import dels immobles, terrenys, mobiliari, vehicles, equips informàtics i altres instal·lacions adquirides en propietat o en règim d'arrendament financer. El capítol «Actius tangibles» del balanç es desglossa en dos epígrafs: «Immobilitzat material» i «Inversions immobiliàries».

El primer recull els actius tangibles d'ús propi i els actius cedits en arrendament operatiu. L'immobilitzat material d'ús propi està integrat pels actius que el Grup CaixaBank té per a ús actual o futur amb propòsits administratius o per a la producció o subministrament de béns i que s'espera que siguin utilitzats durant més d'un exercici econòmic.

A l'epígraf «Inversions immobiliàries» es recullen els valors nets dels terrenys, edificis i altres construccions que es mantenen per explotar-los en règim de lloguer o per obtenir-ne una plusvàlua mitjançant la venda.

Amb caràcter general, els actius tangibles es presenten al cost d'adquisició, net de l'amortització acumulada i de la correcció de valor que resulta de comparar el valor net de cada partida amb el corresponent import recuperable.

L'amortització es calcula, aplicant el mètode lineal, sobre el cost d'adquisició dels actius menys el seu valor residual. En són una excepció els terrenys, que no s'amortitzen perquè s'estima que tenen una vida indefinida.

Les dotacions en concepte d'amortització dels actius tangibles s'efectuen amb contrapartida en el capítol «Amortització» del compte de pèrdues i guanys i, bàsicament, equivalen als percentatges d'amortització següents, determinats en funció dels anys de vida útil estimada dels diferents elements.

Amortització dels actius tangibles

	Anys de vida útil estimada
Immobles	
Construcció	16 - 50
Instal·lacions	8 - 25
Mobiliari i instal·lacions	4 - 50
Equips electrònics	4 - 8
Altres	7 - 14

Amb motiu de cada tancament comptable, el Grup CaixaBank analitza si hi ha indicis que el valor net dels elements del seu actiu tangibles excedeixi el seu corresponent import recuperable, entès aquest com l'import més elevat entre el seu valor raonable menys els costos de venda necessaris i el seu valor en ús.

A CaixaBank, els actius tangibles d'ús propi estan assignats majoritàriament a la unitat generadora d'efectiu (UGE) del Negoci Bancari. Sobre aquesta UGE es fa el corresponent test de deteriorament per tal de verificar que es generen els fluxos d'efectiu suficients per suportar el valor dels actius que la integren.

En el cas particular de les inversions immobiliàries, el seu valor raonable correspon al valor de taxació de mercat de l'actiu en el seu estat actual efectuat per experts independents. Per a la determinació del valor raonable a 31 de desembre de 2016 s'han sol·licitat taxacions d'acord amb els criteris establerts per l'Ordre ECO/805/2003 quan l'última taxació disponible tenia una antiguitat superior a 2 anys. Per als immobles amb un valor comptable brut inferior a 250 milers d'euros s'utilitzen taxacions estadístiques.

En aquest sentit, el Grup CaixaBank compta amb una política corporativa que garanteix la competència professional i la independència i objectivitat de les agències de valoració externes, d'acord amb el que estableix la normativa, que requereix que les agències de valoració compleixin els requisits de neutralitat i credibilitat per tal que l'ús de les seves estimacions no menyscabi la fiabilitat de les seves valoracions. Aquesta política estableix que la totalitat de societats i agències de valoració i taxació amb què el Grup CaixaBank treballi a Espanya han d'estar inscrites en el Registre Oficial del Banc d'Espanya i que les seves valoracions s'han de fer seguint la metodologia establerta en l'Ordre ECO/805/2003, de 27 de març. Les principals societats i agències amb què ha treballat el Grup CaixaBank a Espanya, durant l'exercici 2016 es detallen en la Nota 19.

Si es determina que cal reconèixer una pèrdua per deteriorament es registra amb càrrec a l'epígraf «Deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'actius no financers – Actius tangibles» del compte de pèrdues i guanys, i es redueix el valor en llibres dels actius fins al seu import recuperable. Després del reconeixement de la pèrdua per deteriorament, s'ajusten els càrrecs futurs en concepte d'amortització en proporció al valor en llibres ajustat i a la seva vida útil romanent.

De manera similar, quan es constata que s'ha recuperat el valor dels actius, es registra la reversió de la pèrdua per deteriorament reconeguda en períodes anteriors i s'ajusten els càrrecs futurs en concepte d'amortització. En cap cas la reversió de la pèrdua per deteriorament d'un actiu no pot representar un increment del seu valor en llibres superior al que tindria si no s'haguessin reconegut pèrdues per deteriorament en exercicis anteriors.

Així mateix, una vegada a l'any o quan s'observen indicis que ho aconsellen, es revisa la vida útil estimada dels elements de l'immobilitzat i, si cal, s'ajusten les dotacions en concepte d'amortitzacions en el compte de pèrdues i guanys d'exercicis futurs.

Les despeses de conservació i manteniment es carreguen en el capítol «Despeses d'administració – Altres despeses d'administració» del compte de pèrdues i guanys. Igualment, els ingressos d'explotació de les inversions immobiliàries es registren en el capítol «Altres ingressos d'explotació» del compte de pèrdues i guanys, mentre que les despeses d'explotació associades es registren en el capítol «Altres despeses d'explotació».

2.17. Actiu intangible

Tenen la consideració d'actius intangibles els actius no monetaris identificables que no tenen aparença física i que sorgeixen com a conseqüència d'una adquisició a tercers o que han estat desenvolupats internament.

Fons de comerç

El fons de comerç representa el pagament anticipat efectuat per l'entitat adquirent pels beneficis econòmics futurs procedents d'actius que no han pogut ser identificats individualment i reconeguts per separat. Només es registra fons de comerç quan les combinacions de negoci es fan a títol onerós.

En els processos de combinacions de negoci, el fons de comerç sorgeix com a diferència positiva entre:

- La contraprestació lliurada més, si escau, el valor raonable de les participacions prèvies en el patrimoni del negoci adquirit i l'import dels socis externs.
- El valor raonable net dels actius identificats adquirits menys els passius assumits.

El fons de comerç es registra en l'epígraf «Actiu intangible – Fons de comerç» i no s'amortitza en cap cas.

Amb motiu de cada tancament comptable o quan hi hagi indicis de deteriorament es procedeix a estimar si s'hi ha produït algun deteriorament que en redueixi el valor recuperable per sota del cost net registrat i, en cas afirmatiu, es procedeix al seu oportú sanejament amb contrapartida en l'epígraf «Deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'actius no financers – Actius intangibles» del compte de pèrdues i guanys. Les pèrdues per deteriorament no són objecte de reversió posterior.

Altres actius intangibles

Aquesta partida inclou l'import dels actius intangibles identificables, entre altres conceptes, actius intangibles sorgits en combinacions de negoci i els programes informàtics.

Són de vida útil indefinida quan, sobre la base de les anàlisis efectuades de tots els factors rellevants, es conclou que no hi ha un límit previsible del període durant el qual s'espera que generin fluxos d'efectiu nets a favor del Grup i de vida útil definida per als casos restants.

Els actius intangibles de vida útil indefinida no s'amortitzen. No obstant això, amb motiu de cada tancament comptable, o sempre que hi hagi indicis de deteriorament, es revisen les vides útils romanents per tal d'assegurar que aquestes continuen sent indefinides o, en cas contrari, procedir en conseqüència.

Els actius intangibles amb vida útil definida s'amortitzen en funció d'aquesta, aplicant-hi criteris similars als adoptats per a l'amortització dels actius tangibles.

La despesa per l'amortització d'aquests actius es registra en el capítol «Amortització» del compte de pèrdues i guanys.

Les pèrdues que es produeixen en el valor registrat d'aquests actius, ja siguin de vida útil indefinida com definida, es reconeixen comptablement amb contrapartida en l'epígraf «Deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'actius no financers – Actius intangibles» del compte de pèrdues i guanys. Els criteris per al reconeixement de les pèrdues per deteriorament d'aquests actius i, si escau, de les recuperacions de pèrdues per deteriorament registrades en exercicis anteriors són similars als aplicats per als actius tangibles.

Programes informàtics desenvolupats per la mateixa entitat

Els programes informàtics desenvolupats internament es reconeixen com a actius intangibles quan, entre altres requisits, es compleix que es té la capacitat per utilitzar-los o vendre'ls i a més són identificables i es pot demostrar la seva capacitat de generar beneficis econòmics en el futur.

Les despeses en què s'ha incorregut durant la fase d'investigació es reconeixen directament en el compte de pèrdues i guanys de l'exercici en què s'incorren, i no es poden incorporar posteriorment al valor en llibres de l'actiu intangible.

A 31 de desembre de 2016 i 2015, gairebé la totalitat dels actius intangibles corresponents a programari han estat desenvolupats per tercers.

2.18. Existències

Aquest epígraf del balanç recull els actius no financers que es mantenen per a la seva venda en el curs ordinari del negoci, els actius que estan en procés de producció, construcció o desenvolupament amb aquesta finalitat o es preveu consumir-los en el procés de producció o en la prestació de serveis.

Les existències es valoren per l'import més baix entre el seu cost, incloses les despeses de finançament, i el seu valor net de realització. Per valor net de realització s'entén el preu estimat de venda neta dels costos estimats de producció i comercialització. Els principis comptables i criteris de valoració aplicats als actius rebuts en pagament de deutes, classificats en aquest epígraf, són els mateixos que estan recollits en la Nota 2.19.

El cost de les existències que no siguin intercanviables de forma ordinària i el dels béns i serveis produïts i segregats per a projectes específics es determina de manera individualitzada, mentre que el cost de les altres existències es determina majoritàriament per aplicació del mètode de «primera entrada primera sortida» (FIFO) o del cost mitjà ponderat, segons que correspongui.

Tant les disminucions com, si escau, les posteriors recuperacions del valor net de realització de les existències es reconeixen en l'epígraf «Deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'actius no financers – Altres» del compte de pèrdues i guanys de l'exercici en què tenen lloc.

El valor en llibres de les existències es dóna de baixa del balanç i es registra com a despesa en el compte de pèrdues i guanys en el període en què es reconeix l'ingrés procedent de la venda. La despesa es registra en l'epígraf «Altres despeses d'explotació» del compte de pèrdues i guanys.

2.19. Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda i passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda

Els actius registrats en aquest epígraf del balanç recullen el valor en llibres de les partides individuals, o integrades en un conjunt (grup de disposició) o que formen part d'una unitat de negoci que es pretén alienar (operacions en interrupció), la venda dels quals és altament probable que tinguin lloc en les condicions en què aquests actius es troben actualment en el termini d'un any a comptar de la data a què es refereixen els comptes anuals. Addicionalment, es poden classificar com a mantinguts per a la venda els actius que s'espera alienar en el termini d'un any però el retard ve causat per fets i circumstàncies fora del control del Grup i hi ha prou evidències que la Societat es manté compromesa amb el seu pla per vendre. La recuperació del valor en llibres d'aquestes partides tindrà lloc previsiblement a través del preu que s'obtingui en la seva alienació.

Concretament, els actius immobiliaris o altres actius no corrents rebuts per cancel·lar, totalment o parcialment, les obligacions de pagament de deutors per operacions creditícies es consideren «Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda», llevat que s'hagi decidit fer un ús continuat d'aquests actius.

El Grup CaixaBank té centralitzada gairebé la totalitat dels actius immobiliaris adquirits o adjudicats en pagament de deutes en la seva societat instrumental BuildingCenter, SAU, amb l'objectiu d'optimitzar-ne la gestió.

Els actius no corrents mantinguts per a la venda es valoren inicialment, generalment, per l'import més baix entre l'import en llibres dels actius financers aplicats i el valor raonable menys els costos de venda de l'actiu a adjudicar:

- Per a l'estimació de les cobertures dels actius financers aplicats, es pren com a import a recuperar de la garantia el valor raonable menys els costos de venda estimats de l'actiu adjudicat quan l'experiència de vendes de la Societat ratifica la seva capacitat de fer aquest actiu al seu valor raonable. Aquest import en llibres recalculat es compara amb l'import en llibres previ i la diferència es reconeix com un increment o un alliberament de cobertures, segons que correspongui.
- Per determinar el valor raonable menys els costos de venda de l'actiu a adjudicar la Societat parteix, com a valor de referència, del valor de mercat atorgat en taxacions ECO individuals completes en el moment de l'adjudicació o recepció. A aquest valor de mercat se li aplica un ajust determinat pels models interns de valoració a l'efecte d'estimar el descompte sobre el valor de referència i els costos de venda. Aquests models interns tenen en compte l'experiència de vendes de béns similars (en termes de terminis, preu i volum), la tendència de valor dels béns i el temps que es triga fins a la seva venda, entre altres factors.

Posteriorment al reconeixement inicial, el Grup compara l'import en llibres amb el valor raonable menys els costos de venda i registra qualsevol possible deteriorament addicional en el compte de pèrdues i guanys. Per fer-ho, la Societat actualitza la valoració de referència que serveix per a l'estimació del valor raonable amb una freqüència màxima entre 1 i 2 anys. De manera similar al procediment seguit en el reconeixement inicial, la Societat també aplica a la valoració de referència un ajust determinat pels models interns de valoració, consistents amb la Circular 4/2016.

L'esmentat valor raonable es determina sobre la base de les taxacions o valoracions efectuades per experts independents, seguint els criteris establerts per l'Ordre ECO/805/2003, que tenen una antiguitat màxima de 2 anys, i aquestes s'ajusten posteriorment d'acord amb un model intern de valoració. Els habitatges el valor raonable dels quals és inferior a 250.000 euros s'actualitzen mitjançant taxacions estadístiques.

En aquest sentit, el Grup CaixaBank té una política corporativa que garanteix la competència professional, la independència i l'objectivitat de les agències de valoració externes, d'acord amb el que estableix la normativa, que requereix que les agències de valoració compleixin els requisits de neutralitat i credibilitat per tal que l'ús de les seves estimacions no menyscabi la fiabilitat de les seves valoracions. Aquesta política estableix que totes les societats i agències de valoració i taxació amb què CaixaBank treballi a Espanya han d'estar inscrites en el Registre Oficial del Banc d'Espanya i les seves valoracions s'han de fer seguint la metodologia que estableix l'Ordre ECO/805/2003, de 27 de març. Les principals societats i agències amb què ha treballat el Grup CaixaBank a Espanya, durant l'exercici 2016 es detallen en la Nota 19.

Els actius no corrents mantinguts per a la venda no s'amortitzen mentre romanen en aquesta categoria.

Les pèrdues per deteriorament d'un actiu, o grup de disposició, es reconeixen en el capítol «Guanys o pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a operacions interrompudes (net)» del compte de pèrdues i guanys. Els guanys d'un actiu no corrent mantingut per a la venda per increments posteriors del valor raonable (menys els costos de venda) augmenten el seu valor en llibres i es reconeixen en el mateix capítol del compte de pèrdues i guanys fins a un import igual al de les pèrdues per deteriorament anteriorment reconegudes.

D'acord amb el que es detalla en la nota 2.9, l'impacte derivat del desenvolupament dels models interns per al càlcul de deteriorament d'actius adjudicats suposa un registre de provisions de 656 milions d'euros i està recollit en l'epígraf de «Guanys o pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a activitats interrompudes (net) (Nota 40)» del compte de pèrdues i guanys consolidat adjunt.

2.20. Arrendaments

Arrendaments financers

Tenen la consideració d'arrendaments financers les operacions en les quals, substancialment, tots els riscos i els avantatges que recauen sobre el bé objecte de l'arrendament es transfereixen a l'arrendatari.

En les operacions que el Grup CaixaBank intervé com a arrendadora del bé, es registren com un finançament prestat en el capítol «Préstecs i partides a cobrar» del balanç per l'import resultant de la suma dels valors actuals dels fluxos a cobrar de l'arrendatari. Aquests fluxos incorporen el preu d'exercici de l'opció de compra a favor de l'arrendatari al venciment del contracte, en els casos en què aquest preu d'exercici sigui suficientment inferior al valor raonable del bé a la data de venciment de l'opció, de manera que sigui raonablement probable que s'hagi d'exercir.

Quan el Grup CaixaBank actua com a arrendatari, el cost dels actius arrendats figura registrat en els epígrafs corresponents del balanç, segons la naturalesa del bé, i, simultàniament, es registra un passiu pel mateix import, que serà el menor del valor raonable del bé arrendat o de la suma dels valors actuals de les quantitats que cal pagar a l'arrendador més, si escau, el preu d'exercici de l'opció.

Aquests actius s'amortitzen utilitzant els mateixos criteris que es fan servir per a la resta d'actius tangibles d'ús propi.

Tant els ingressos financers quan s'actua com a arrendador com les despeses financeres quan s'actua com a arrendatari es registren en el compte de pèrdues i guanys en els epígrafs «Ingressos per interessos» o «Despeses per interessos», respectivament.

Arrendaments operatius

Es tracten com a arrendaments operatius les operacions en les quals, substancialment, tots els riscos i els avantatges que recauen sobre el bé objecte de l'arrendament, i també la seva propietat, es mantenen per a l'arrendador.

En les operacions que el Grup CaixaBank actua com a arrendadora, el cost d'adquisició dels béns arrendats figuren registrats en l'epígraf «Actius tangibles» del balanç. Els actius s'amortitzen utilitzant els mateixos criteris que es fan servir per a la resta d'actius tangibles d'ús propi i els ingressos corresponents a aquests contractes es reconeixen en el capítol «Altres ingressos d'explotació» del compte de pèrdues i guanys.

Quan el Grup CaixaBank actua com a arrendatari, les despeses d'aquests contractes es registren en l'epígraf «Despeses d'administració - Altres despeses d'administració» del compte de pèrdues i guanys.

Transaccions de venda amb arrendament posterior

En les vendes d'actius al seu valor raonable amb arrendament operatiu posterior, els resultats generats en l'operació es reconeixen immediatament en el compte de pèrdues i guanys. En cas que la venda s'efectuï a un preu inferior al seu valor raonable, els resultats també es reconeixen immediatament en el compte de pèrdues i guanys, excepte si la pèrdua queda compensada per quotes futures de l'arrendament per sota dels preus de mercat, en aquest cas es diferirà i s'imputarà en proporció a les quotes pagades durant el període en el qual s'espera utilitzar l'actiu. Al contrari, si el preu de venda és superior al valor raonable, l'excés es diferirà i s'imputarà en el compte de pèrdues i guanys durant el període que s'espera utilitzar l'actiu.

En les operacions de venda i posterior arrendament, el Grup CaixaBank té establert un procediment per fer un seguiment prospectiu de l'operació, prestant especial atenció a l'evolució en el mercat dels preus de lloguer d'oficines en comparació amb les rendes fixades contractualment que ha de pagar CaixaBank i a la situació dels actius venuts.

S'ha establert que la revisió es faci anualment, llevat que circumstàncies excepcionals en el mercat de lloguer d'oficines aconsellin una freqüència més gran. És previst fer les provisions necessàries si, com a resultat de la revisió descrita, es posa de manifest alguna situació permanent i significativa que les fa necessàries.

Adicionalment, en el moment inicial, s'avalua si el contracte d'arrendament inclou un instrument financer derivat implícit que requereixi una segregació.

2.21. Actius contingents

Els actius contingents sorgeixen per successos inesperats o no planificats dels quals neix la possibilitat d'una entrada de beneficis econòmics. Els actius contingents no són objecte de reconeixement en els estats financers i d'aquesta manera no es registra un ingrés que potser mai no es materialitzi.

Els actius contingents són objecte d'avaluació continuada amb l'objectiu d'assegurar que la seva evolució es reflecteix adequadament en els estats financers. Quan l'entrada de beneficis econòmics passa a ser pràcticament certa, es procedeix al reconeixement de l'ingrés i de l'actiu en els estats financers del període en què ha tingut lloc aquest canvi. Si l'entrada de beneficis econòmics s'ha convertit en probable, s'informa en notes sobre el corresponent actiu contingent.

2.22. Provisions i passius contingents

Les provisions cobreixen obligacions presents en la data de formulació dels comptes anuals sorgits com a conseqüència de fets passats dels quals es poden derivar perjudicis patrimonials i es considera probable la seva ocurrencia; són concrets respecte a la seva naturalesa, però indeterminats respecte al seu import i/o moment de cancel·lació.

En els comptes anuals del Grup CaixaBank es recullen totes les provisions significatives respecte de les quals s'estima que la probabilitat que calgui atendre l'obligació és més elevada que la probabilitat que no calgui fer-ho. Les provisions es registren en el passiu del Balanç en funció de les obligacions cobertes, d'entre les quals s'identifiquen els fons per a pensions i obligacions similars, les provisions per a impostos i les provisions per a compromisos i garanties concedits.

Les provisions, que es quantifiquen tenint en consideració la millor informació disponible sobre les conseqüències del succés en què porten la seva causa i són reestimades amb motiu de cada tancament comptable, s'utilitzen per afrontar les obligacions específiques per a les quals van ser originàriament reconegudes. Es procedeix a la seva reversió, total o parcial, quan aquestes obligacions deixen d'existir o disminueixen.

La política de CaixaBank respecte de les contingències fiscals és proveir les actes d'inspecció incoades per la Inspecció de Tributs amb relació als principals impostos que hi són aplicables, tant si han estat objecte de recurs com si no ho han estat, més els corresponents interessos de demora. Pel que fa als procediments judicials en curs, es proveeixen aquells la probabilitat de pèrdua dels quals s'estima que superi el 50%.

Durant l'exercici 2016 el Grup ha donat de baixa provisions que tenia registrades conjuntament amb les bestretes que s'havien efectuat diferents organismes pel mateix import de 146 milions d'euros. A 31 de desembre de 2015 aquests imports no es presentaven compensats i representaven 86 milions d'euros.

Quan hi ha l'obligació present però no és probable que hi hagi una sortida de recursos que incorporin beneficis econòmics, es registra com a passius contingents. Els passius contingents poden evolucionar de manera diferent de la inicialment esperada, per la qual cosa són objecte de revisió continuada per tal de determinar si aquesta eventualitat de sortida de recursos s'ha convertit en probable. Si es confirma que la sortida de recursos és més probable que es produeixi que no pas que no es produeixi, es reconeix la corresponent provisió en el balanç.

Les provisions es registren en el capítol «Provisions» del passiu del balanç en funció de les obligacions cobertes. Els passius contingents es reconeixen en comptes per ordre del balanç.

2.23. Operacions d'assegurances

El Grup aplica els requeriments establerts en la NIIF 4 «Contractes d'assegurança» a tots els actius i passius dels seus estats financers consolidats que es deriven de contractes d'assegurança, d'acord amb la definició prevista en aquesta norma.

El Grup no separa cap component de dipòsit associat als contractes d'assegurança; aquesta dissociació és de caràcter voluntari. Així mateix, s'estima que el valor raonable de les opcions de rescat emeses a favor dels prenedors de contractes d'assegurança té un valor nul o, en cas contrari, la seva valoració forma part del valor dels passius per contractes d'assegurança.

D'acord amb els criteris assenyalats en les NIIF, les entitats asseguradores han de dur a terme un test de suficiència, en relació amb els compromisos contractuals assumits, dels passius per contractes d'assegurança registrats en el seu balanç.

Amb aquest objectiu, es determina:

- i) La diferència entre el valor en llibres dels seus contractes d'assegurances, net dels costos d'adquisició diferits o de qualsevol actiu intangible relacionat amb els contractes d'assegurança objecte d'avaluació, i el valor actual dels fluxos d'efectiu derivats dels contractes d'assegurança i dels fluxos d'efectiu connexos, com ara els costos de tramitació de les reclamacions i els fluxos d'efectiu que procedeixin d'opcions i garanties implícites.
- ii) La diferència entre el valor en llibres i el valor actual dels fluxos d'efectiu projectats dels actius financers afectes als contractes d'assegurança.

A l'efecte de determinar el valor actual dels fluxos d'efectiu dels contractes d'assegurança, s'utilitza el mateix tipus d'interès que s'utilitza per estimar el valor actual dels actius financers afectes als contractes d'assegurança.

A continuació es detallen els components principals recollits com a provisions tècniques:

- *Primes no consumides i riscos en curs*

La provisió per a primes no consumides correspon a la fracció de les primes meritades en l'exercici que s'ha d'imputar al període comprès entre el tancament de cada exercici i el final del període de cobertura de la pòlissa.

La provisió per a riscos en curs té per objecte complementar la provisió de primes no consumides en la mesura que el seu import no sigui suficient per cobrir la valoració de tots els riscos i despeses corresponents al període de cobertura no transcorregut a la data de tancament de l'exercici.

- *Assegurances de vida*

Aquesta provisió està integrada principalment per les provisions matemàtiques dels contractes d'assegurança, així com per les primes no consumides dels contractes d'assegurança amb un període de cobertura igual o inferior a l'any. Les provisions matemàtiques representen l'excés del valor actual actuarial de les obligacions futures de les companyies asseguradores dependents sobre el de les primes que ha de satisfer el prenedor de l'assegurança.

Les entitats asseguradores utilitzen les taules de mortalitat i supervivència PERM/F-2000P per a tots els contractes nous a partir del 15 d'octubre de 2000. Per als contractes anteriors a aquesta data, apliquen les taules PERM/F-2000C.

- *Relatives a l'assegurança de vida quan el risc de la inversió l'assumeixen els prenedors*

Corresponen a les provisions tècniques dels contractes d'assegurances en què el prenedor assumeix el risc de la inversió.

- *Prestacions*

Recull l'import total de les obligacions pendents derivades dels sinistres que han tingut lloc abans de la data de tancament de l'exercici. El Grup calcula aquesta provisió com la diferència entre el cost total estimat o cert dels sinistres ocorreguts i pendents de declaració, liquidació o pagament, incloses les despeses externes i internes de gestió i tramitació dels expedients, i el conjunt dels imports ja pagats per raó d'aquests sinistres.

- *Provisions per a participació en beneficis i per a extorns*

Inclou l'import dels beneficis meritats a favor dels assegurats o beneficiaris encara no assignats a la data de tancament. No recull l'efecte d'assignar part de les plusvàlues latents de la cartera d'inversions a favor dels prenedors d'assegurança.

Les provisions tècniques corresponents a la reassegurança acceptada es determinen d'acord amb els mateixos criteris utilitzats en l'assegurança directa.

Les provisions tècniques de l'assegurança directa i de la reassegurança acceptada es presenten en el balanç consolidat en l'epígraf «Passius emparats per contractes d'assegurança» (vegeu Nota 18).

Les provisions tècniques vinculades als riscos cedits a entitats reasseguradores es calculen en funció dels contractes de reassegurança subscrits, seguint criteris anàlegs als establerts en les assegurances directes. El seu import es presenta en l'epígraf «Actius emparats per contractes d'assegurances i reassegurances» del balanç consolidat (vegeu Nota 18).

Així mateix, el Grup aplica l'opció comptable prevista a la NIIF 4 que permet la correcció d'asimetries comptables. D'acord amb aquesta opció comptable, l'entitat asseguradora pot, però no se li exigeix, reconèixer la pèrdua o guany reconegut però no realitzada dels actius associats als contractes d'assegurances, així com les seves variacions, en la provisió d'assegurances de vida o en un compte de passiu de forma simètrica a com s'ha registrat aquesta pèrdua o guany reconegut però no realitzada. L'ajust corresponent en aquests passius (o en els costos d'adquisició diferits o en els actius intangibles) es reconeix en un altre resultat global si, i només si, els guanys o pèrdues no realitzades es reconeixen en altres ingressos i despeses reconeguts.

2.24. Estat de fluxos d'efectiu

Els conceptes utilitzats en la presentació dels estats de fluxos d'efectiu són els següents:

- Fluxos d'efectiu: entrades i sortides de diners en efectiu i dels seus equivalents; és a dir, les inversions a curt termini de gran liquiditat i baix risc d'alteracions en el seu valor.
- Activitats d'explotació: s'utilitza el mètode indirecte per a la presentació dels fluxos d'efectiu de les activitats d'explotació, que reflecteix el flux procedent de les activitats típiques de les entitats de crèdit, així com d'altres activitats que no es poden qualificar com d'inversió o de finançament.
- Activitats d'inversió: les d'adquisició, alienació o disposició per altres mitjans d'actius a llarg termini, com ara participades i inversions estratègiques i altres inversions no incloses en l'efectiu i els seus equivalents.
- Activitats de finançament: activitats que produeixen canvis en la composició del patrimoni net i dels passius que no formen part de les activitats d'explotació, com els passius financers subordinats. S'han considerat com a activitats de finançament les emissions efectuades pel Grup CaixaBank col·locades en el mercat institucional, mentre que les col·locades en el mercat detallista entre els nostres clients s'han considerat com a activitat d'explotació.

2.25. Estats de canvis en el patrimoni net. Part A) Estats d'ingressos i despeses reconeguts

En aquest estat es presenten els ingressos i les despeses reconeguts com a conseqüència de l'activitat del Grup durant l'exercici, i es distingeix entre els registrats com a resultats en el compte de pèrdues i guanys i els altres ingressos i despeses reconeguts directament en el patrimoni net.

Les partides utilitzades en la presentació de l'estat són les següents:

- i) El resultat de l'exercici.
- ii) L'import net dels ingressos i les despeses reconeguts transitòriament com «Un altre resultat global acumulat» en el patrimoni net.
- iii) L'import net dels ingressos i les despeses reconeguts definitivament en el patrimoni net.
- iv) L'impost sobre beneficis meritat pels conceptes anteriors.
- v) El total dels ingressos i les despeses reconeguts calculats com la suma dels conceptes anteriors.

2.26. Estats de canvis en el patrimoni net. Part B) Estats totals de canvis en el patrimoni net

En aquest estat es presenten tots els canvis produïts en el patrimoni net del Grup, incloent-hi els originats en canvis en els criteris comptables i en correccions d'errors. En l'estat es presenta una conciliació del valor en llibres al començament i al final de l'exercici de totes les partides que formen el patrimoni net, agrupant els moviments en funció de la seva naturalesa:

- i) Ajustos per canvis en criteris comptables i correccions d'errors: inclou els canvis en el patrimoni net que sorgeixen com a conseqüència de la reexpressió retroactiva dels saldos dels estats financers distingint els que tenen origen en canvis en els criteris comptables dels que corresponen a correcció d'errors.
- ii) Total d'Ingressos i despeses reconeguts: recull, de manera agregada, el total de les partides registrades a l'estat de canvis en el patrimoni net part A) Ingressos i Despeses reconeguts, indicades anteriorment.

- iii) Altres variacions en el patrimoni net: recull la resta de partides registrades en el patrimoni net, com poden ser augments o disminucions de capital, distribució de dividends, operacions amb instruments de capital propis, pagaments amb instruments de capital propis, traspassos entre partides del patrimoni net i qualsevol altre increment o disminució del patrimoni net.

3. Gestió del risc

3.1. Entorn i factors de risc

La gestió adequada del risc és essencial per al negoci de qualsevol entitat de crèdit i, en especial, per a les que com CaixaBank duen a terme la seva activitat principalment en el segment detallista i defineixen la confiança dels seus clients i dels seus accionistes com un valor fonamental.

L'entorn de 2016 s'ha caracteritzat per ser extremadament exigent i canviant, amb múltiples fronts oberts en aspectes fonamentals per a l'acompliment correcte de la missió econòmica i social que fan les entitats financeres a Europa, així com per complir les expectatives de rendibilitat d'accionistes, clients i inversors.

Des de la perspectiva de Grup CaixaBank, en aquest exercici hi ha hagut quatre factors de risc principals que han influït significativament en la Gestió, tant per la seva incidència en l'any com en anticipació a la seva evolució a mitjà termini.

Aquests factors de risc són:

1. Entorn macroeconòmic.

L'economia mundial ha crescut un 3,1% el 2016, un ritme molt similar al 3,2% de 2015. Encara que es tracta d'un avenç una mica inferior al previst, cal destacar que l'any ha anat de menys a més, ja que hi ha hagut una acceleració de les economies emergents durant la segona meitat de l'any.

El notable avenç econòmic a nivell global el 2016 s'ha vist afavorit pel manteniment d'unes polítiques monetàries "ultraacomodatícies" per part dels principals bancs centrals i per una lleugera recuperació del preu del petroli, que ha alleujat les pressions financeres de diversos països emergents (exportadors de cru), alhora que ha continuat suposant vent de cua per als principals importadors (ja que la seva cotització encara ha estat baixa).

De cara a 2017, el món continuarà presentant un bon ritme d'avenç, encara que navegarà en un entorn de més incertesa. En particular, el creixement de l'activitat econòmica mundial accelerarà notablement fins al 3,5%, reforçat novament per les economies emergents i per una lleugera millora dels avançats. Pel que fa a la incertesa, els esdeveniments que condicionaran el futur econòmic del 2017 seran majoritàriament de caràcter polític. Washington, Londres, París i Berlín són quatre de les capitals mundials sobre les quals discorrerà bona part d'aquesta incertesa.

A Washington, hi ha expectació per saber l'orientació que adopta la nova Administració. L'escenari central sobre el qual s'especula és que, sota la influència més moderada del partit republicà, l'orientació sigui pragmàtica. I, per tant, que s'evitin desequilibris rellevants a mitjà termini sobre l'economia estatunidenca, i guerres comercials i disputes polítiques, que generarien costos elevats per a l'economia mundial. A Londres, s'iniciaran les negociacions de sortida de la Unió Europea. I, a París i Berlín, es conformaran nous governs que seran importants per al futur del projecte europeu.

A Europa, precisament, la recuperació ha continuat prosperant a un ritme moderat durant el 2016 (un 1,7% per al conjunt de la eurozona), a causa de la política monetària expansiva del BCE, la caiguda del preu del petroli i les reformes estructurals dutes a terme en els diversos països. Així mateix, l'impacte del Brexit sobre el creixement de l'eurozona ha estat més contingut del que es preveia inicialment, encara que això no significa que a mitjà termini no sigui superior. Això dependrà de la incertesa que envolti el procés de negociacions i de l'acord final que s'assoleixi. De moment, l'expectativa de creixement de l'eurozona per a 2017 (de l'1,5%) se situa en un nivell similar al de 2016; és una taxa lleugerament inferior conseqüència de la moderació de diversos elements de suport de caràcter conjuntural, com el preu del cru.

En aquest context, l'economia espanyola ha avançat un sòlid 3,2% el 2016, el segon any consecutiu per damunt del 3%. Aquest acompliment extraordinari s'explica per la confluència d'uns factors de suport temporal, tant externs (el baix preu del petroli i les polítiques del BCE), com interns (l'impuls fiscal), que s'han sumat a la recuperació cíclica de l'economia.

El 2017, encara que els vents de cua tindran menys empenta, l'evolució dels factors de fons serà favorable, per la qual cosa es preveu un avenç del PIB del 2,6%. En particular, la creació de llocs de treball es mantindrà en cotes significatives, el sector exterior continuarà evolucionant favorablement, el sector immobiliari continuarà en un camí positiu, la consolidació fiscal continuarà (amb l'ajuda, en part, de les noves mesures presentades pel Govern), i el crèdit bancari es continuarà recuperant.

Per tant, la previsió per a 2017 és que serà un any que presentarà notables taxes de creixement econòmic, en l'àmbit mundial i també d'Espanya, malgrat enfrontar-se a importants riscos derivats de la forta incertesa que generaran els diferents esdeveniments polítics.

2. Canvis regulatoris.

El 2016 han proliferat les novetats en la Regulació i en la Supervisió en múltiples àmbits: estructura financera, comptabilitat, govern corporatiu, gestió i control de riscos i publicació al Mercat. Sense ànim d'exhaustivitat, cal ressaltar els canvis següents:

- **Adaptació a l'evolució de la regulació de requeriments de capital per als riscos de Pilar I (crèdit, mercat i operacional):** després de la crisi financera, la UE va dur a terme una reforma exhaustiva del marc regulatori financer per recuperar l'estabilitat financera i la confiança del mercat. Partint de la Directiva de Requeriments de Capital (CRD IV) i del Reglament de Requeriments de Capital (CRR), així com el seguiment regulatori i implementació dels Estàndards Tècnics de Regulació (*Regulatory Technical Standards, RTS*) i els Estàndards Tècnics d'Implementació (*Implementing Technical Standards, ITS*) d'ambdues normes, els organismes reguladors van evolucionant la matèria d'una manera contínua. En aquest context, després d'una revisió addicional del marc, la Comissió Europea ha publicat fa poc un paquet de reformes del sistema financer pel qual proposa modificar, entre d'altres, la Directiva de requeriments de capital (CRD IV) i el Reglament de requeriments de capital (CRR). Alguns dels elements clau d'aquesta reforma són el requeriment de la ràtio de palanquejament (LR), la ràtio de finançament d'estable net (NSFR), els requeriments de capital per risc de mercat del *Fundamental Review of the Trading Book (FRTB)* i els requeriments de capital per risc de contrapartida SA-CCR, que transposen les propostes finals del Comitè de Basilea. Així mateix, es modifica la base de càlcul dels límits sobre les exposicions a grans riscos i s'elimina l'exempció que emparava les exposicions amb el sector públic.

Durant l'any 2016 destaquen diverses publicacions del Comitè de Basilea, tant per reduir la variabilitat en el càlcul d'Actius Ponderats per Risc entre entitats bancàries, així com per clarificar les definicions dels actius problemàtics (exposicions en mora i refinançaments, amb dificultats de pagament). Així mateix, durant els últims mesos de 2016, l'EBA ha dut a terme diverses revisions i ha llançat diversos processos de consulta. Hi destaca la revisió del règim prudencial de les exposicions als grans riscos, el tractament de les operacions palanquejades, l'estimació dels paràmetres de risc i tècniques de modelització dels models interns i els requeriments relatius a la divulgació d'informació sobre exposicions sobiranes i risc operacional. CaixaBank està treballant per avaluar impactes i, si escau, procedir a l'adaptació de les noves directrius.

A 31 de desembre de 2016, una part significativa d'aquestes novetats regulatòries tenen un contingut, àmbit d'aplicació o calendari d'implantació per determinar. Aquesta situació és representativa de la realitat durant l'exercici, i per bé que constitueix una prova fefaent de l'esforç polític i regulador per millorar la qualitat del sistema financer europeu i global, dificulta la gestió i la decisió d'inversió de les entitats i la presa de decisions informades per part dels inversors.

- **Govern intern:** en els últims anys, les qüestions de govern intern han rebut la creixent atenció de diversos organismes internacionals. El seu esforç principal ha estat corregir les pràctiques de govern intern febles o superficials de les institucions, tal com s'ha identificat arran de la crisi financera. Les debilitats en el govern corporatiu en diverses institucions han contribuït a una presa de riscos excessiva i imprudent en el sector bancari. Els acords de govern intern sòlids són fonamentals per a un bon funcionament de les institucions, tant individualment com per al sistema bancari que conformen.

A fi d'abordar els efectes potencialment perjudicials dels règims de govern corporatiu mal dissenyats en la gestió racional del risc, l'EBA va llançar el passat 28 d'octubre un procés de consulta sobre directrius de govern intern (*Draft Guidelines on Internal Governance*), posant més èmfasi en els deures i les responsabilitats de l'òrgan de direcció de les institucions en la seva funció de supervisió del risc, inclòs el seu rol en els seus Comitès. L'objectiu d'aquestes directrius és millorar l'estatus de la funció de gestió del risc, millorant el flux d'informació entre aquesta i l'òrgan de direcció i garantir un control eficaç de la gestió del risc per part dels supervisors. Així mateix, pretenen assegurar que l'òrgan de direcció és conscient dels riscos que poden generar les estructures complexes i opaques i millorar la transparència. S'està treballant en la seva anàlisi i adaptació a l'Entitat.

Així mateix, s'ha donat més importància a l'establiment d'una cultura del risc, un codi de conducta i la gestió dels conflictes d'interessos. Es proporciona més orientació sobre el marc de la gestió del risc, sobre com s'organitzen les funcions de control intern i com s'implementen els controls interns.

- **Millora i compliment dels requisits del marc del Pilar III de Basilea**, en relació amb la transparència cap al mercat, que es plasma en l'Informe de Rellevància Prudencial (IRP). En el document relatiu a l'exercici 2015 publicat el primer semestre de 2016, s'hi han inclòs nous continguts, en anticipació als requerits pel Comitè de Basilea (en vigor al tancament de 2016), així com una nova evolució en l'adopció de les millors pràctiques, en compliment dels principis i les recomanacions de l'*Enhanced Disclosure Taskforce* (EDTF) del *Financial Stability Board* (FSB). Entre aquests, destaca la publicació trimestral d'informació prudencial en el web de CaixaBank per facilitar la tasca d'inversors i d'analistes. Així mateix, el 14 de desembre passat l'EBA va publicar les directrius finals sobre requeriments de divulgació, que proporcionen orientació a les entitats per poder complir els requisits establerts en el CRR i en el marc Pilar III.
- **Norma Internacional d'Informació Financera (NIIF) 9 «Instruments financers»**

La NIIF 9 estableix de manera exhaustiva el conjunt de requeriments comptables per al registre i la valoració dels actius i passius financers (excloent-ne la part relativa a macrocobertures). La seva data de primera aplicació és l'1 de gener de 2018, moment en què reemplaçarà l'actual Norma Internacional de Comptabilitat (NIC) 39 «Instruments financers: reconeixement i valoració».

Respecte de la classificació i valoració dels actius financers, l'enfocament de la NIIF 9 es basa a considerar de manera conjunta tant les característiques dels fluxos de caixa que es deriven dels instruments com el model de negoci sota el qual es gestionen. A la pràctica, es redueixen el nombre de carteres i els models de deteriorament previstos actualment en la NIC 39. Els actius financers els fluxos de caixa dels quals representen només pagaments de principal i interessos es registren a cost amortitzat si es mantenen en un model de negoci que té com a objectiu cobrar els fluxos anteriors, mentre que es valoren a valor raonable, registrant els canvis de valoració en altres ingressos i despeses, si l'objectiu és tant cobrar els fluxos com vendre'ls. La resta d'actius financers, entre ells els que incorporen derivats implícits, s'hauran de valorar íntegrament a valor raonable amb canvis registrats en el compte de pèrdues i guanys.

Per a tots els actius que no estiguin valorats a valor raonable amb canvis registrats en el compte de pèrdues i guanys, les entitats hauran de reconèixer les pèrdues esperades de crèdit diferenciant entre els actius la qualitat creditícia dels quals no ha empitjorat de manera significativa des del seu reconeixement inicial d'aquells actius que sí que ho han fet.

És precisament la part corresponent al deteriorament de valor de la NIIF 9 la que presenta canvis més substancials respecte de l'actual model de NIC 39, basat en la comptabilització de les pèrdues incorregudes per risc de crèdit. En particular, la NIIF 9 requerirà que una entitat basi el seu mesurament de les provisions per insolvències utilitzant un enfocament de deteriorament que diferencia entre tres estats. El mesurament de les pèrdues esperades depèn de si s'ha produït un increment significatiu en el risc de crèdit des del reconeixement inicial, de tal manera que: (i) la pèrdua esperada en l'horitzó temporal de 12 mesos (estat 1) s'aplica a tots els actius (des del seu reconeixement inicial), sempre que no hi hagi un increment significatiu del risc de crèdit; (ii) la pèrdua esperada total (estats 2 i 3) s'ha de registrar quan s'ha produït aquest increment significatiu del risc de crèdit, mesurat en base individual o col·lectiva. Per als actius financers considerats com a deteriorats que estan classificats en l'estat 3, els interessos financers es meritran sobre el valor net comptable.

L'avaluació respecte de si s'ha produït un increment significatiu en el risc de crèdit s'ha de basar en informació raonable i sustentable que estigui disponible sense cost o esforç desproporcionat, que sigui indicativa d'increments en el risc creditici des del reconeixement inicial, i ha de reflectir informació històrica, corrent i amb vista al futur (*forward-looking*).

De la comparació del nou model de pèrdua esperada previst en la NIIF 9 amb l'actual model de pèrdua incorreguda previst en la NIC 39 convé destacar el següent:

- En el moment del reconeixement inicial, la NIIF 9 requereix el reconeixement de la pèrdua esperada davant del reconeixement de la pèrdua incorreguda.
- En el model de pèrdua esperada hi haurà un increment en el judici necessari per determinar la informació *forward-looking* i les hipòtesis de comportament que afecten la vida dels instruments que s'han de considerar, i com aquestes hipòtesis s'incorporen en la valoració de la pèrdua esperada.
- El requeriment de calcular pèrdues a vida per a les exposicions que hagin patit un deteriorament significatiu des del seu reconeixement inicial.

En relació amb els passius financers, les categories previstes en la NIIF 9 són similars a les previstes actualment en la NIC 39 i la seva valoració no canviarà, excepte pel requisit de registrar les variacions en el valor raonable relacionades amb el risc propi de crèdit com un

component del patrimoni en el cas de mantenir passius financers als quals s'ha aplicat l'opció de valor raonable.

Per a la comptabilitat de cobertures s'ha reemplaçat la granularitat dels actuals requeriments de la NIC 39 per un nou model capaç de reflectir millor en els estats financers les activitats internes de gestió de riscos. Hi ha canvis respecte de la NIC 39 en diversos aspectes, com les partides cobertes, els instruments de cobertura, la comptabilització del valor temporal de les opcions i l'avaluació de l'eficàcia, que permetran a les entitats amb activitat financera del Grup ampliar les operacions a les quals s'aplica la comptabilitat de cobertura i facilitar-ne l'aplicació, mentre que la resta d'entitats es veuran beneficiades principalment per la possibilitat de cobrir riscos no financers.

El Grup va iniciar el 2015 els treballs preparatoris per a la implementació d'aquesta norma. Liderat per un Comitè de Projecte Intern, l'objectiu principal és la realització de les tasques necessàries per a la implementació de la NIIF 9, en la totalitat d'àrees del banc afectades, de manera que se'n garanteixi el compliment en la data de primera aplicació, i avaluar els potencials impactes quantitatius i qualitatius (en negoci, infraestructura, etc.) amb prou anticipació a l'efecte de la seva millor gestió.

Entre les principals tasques del Comitè, destaquen:

- Elaborar en un primer moment una definició d'enfocament que permeti identificar els aspectes clau de la nova norma comptable, un diagnòstic dels diferents aspectes que cal analitzar i un pla d'acció a l'efecte de garantir la implantació de la NIIF 9,
- Garantir la identificació i planificació de totes les necessitats quantitatives i qualitatives i de planificació d'aquestes, de manera adequada per tal d'aconseguir una implementació a la data d'aplicació,
- Garantir la capacitat de fer un càlcul d'impacte previ a la data de primera aplicació.

El Comitè, liderat per la Direcció Executiva de Gestió Global de Risc, en coordinació amb la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital, és l'enllaç amb el Comitè de Direcció del Grup i s'encarrega també de la gestió operativa i presa de decisions estratègiques (recursos, terminis, definició de models, etc.).

El projecte l'integren diferents equips (sistemes, models, *impairment*, intervenció, polítiques comptables, seguiment), que són els encarregats de la gestió del dia a dia del projecte. Addicionalment, s'ha creat un Comitè de Seguiment, format pels responsables de les àrees esmentades.

S'han definit una sèrie d'objectius principals d'implantació, relatius tant a la classificació i la valoració com al model de provisions que, iniciats en l'exercici 2015, s'estendran fins a finals del tercer trimestre de 2017, moment en què s'espera que gairebé la totalitat de desenvolupaments per a l'operativa del càlcul estiguin conclusos; els aspectes que quedin pendents es conclouran a mitjan quart trimestre de 2017.

En concret, amb relació al model d'actius i passius financers s'està analitzant la tipologia de les carteres i el model de negoci per determinar-ne la classificació i valoració definitiva i, per tant, l'impacte quantitatiu que pugui comportar.

D'altra banda, en l'altre gran àmbit d'aplicació al model de provisions basades en pèrdua esperada, s'està en procés d'implementació de les polítiques per determinar la classificació de les operacions i el seu nivell de cobertura.

L'Entitat està actualment calculant els impactes potencials que l'aplicació de la NIIF 9 pot tenir en el valor dels actius i passius financers actualment reportats, incloent-hi l'estimació de les provisions per insolvències. Per tot l'anterior, actualment l'Entitat no està en posició de facilitar impactes quantitatius.

3. Impactes de l'evolució tecnològica.

Com a conseqüència de la innovació financera i de l'accés de nous participants en la indústria, els bancs estan exposats a més competència directa en els mercats financers. La facilitat d'accés a informació verificable (*hard data*) comporta que els agents econòmics puguin accedir directament al mercat o puguin marxar a altres entitats no bancàries de serveis financers (*shadow banks*), cosa que redueix el poder de mercat de la banca tradicional.

La proliferació accelerada de solucions digitals a les necessitats de clients particulars i d'empreses envaeix molts dels grans negocis que desenvolupa la banca tradicional, cosa que pot deteriorar la seva capacitat d'operació i donar lloc a nous patrons de consum, de pagament, d'estalvi i de finançament. En aquest context, estan apareixent múltiples *FinTechs*: empreses de nova creació, que presten serveis vinculats a la indústria financera, basant-se en innovacions disruptives en tecnologies de la informació i la comunicació (TIC). En concret, posen en valor una combinació de nous llenguatges de programació, més capacitats d'emmagatzematge i processament de dades, algorismes analítics, menys restriccions legals/regulatòries (també s'inclouen en el concepte de *shadow banking*) i models de negoci més lleugers en costos.

Tots aquests fets donen indicis de més competència present i disrupció considerable en el futur en el negoci bancari. Als Estats Units, els *shadow banks* ja representen prop de la meitat de les activitats de préstec, mentre que a l'Eurozona representen aproximadament una quarta part. També d'origen tecnològic són els «ciberatacs», que consisteixen en l'accés fraudulent a les dades contingudes en les infraestructures tecnològiques d'informació i comunicació de l'Entitat, o en la manipulació fraudulenta dels processos desenvolupats mitjançant aquestes infraestructures, i que cerquen un benefici per als qui els cometem. A més del perjudici per als clients corresponents, tot això pot ser objecte de sancions econòmiques i de lucre cessant amb altres clients per la imatge de vulnerabilitat que han transmès les empreses que els han patit, amb una repercussió mediàtica immediata. Els creixents hàbits de compra en línia/mòbil dels clients faciliten l'actuació de grups criminals, la capacitat i l'abast dels quals estan augmentant de manera notòria.

Per tot això, la rellevància i complexitat exponencial que estan guanyant les TIC en el sector bancari han fet que el concepte de risc tecnològic tingui més protagonisme. Aquest risc, les pèrdues del qual sempre s'han emmarcat dins de la gestió i el mesurament del risc operacional, es defineix com la possibilitat actual o futura de pèrdues a causa de la inadequació o errades de les infraestructures tècniques que puguin donar lloc a inseguretat o inaccessibilitat de dades. En aquest context, l'EBA ha desenvolupat unes directrius per ajudar les autoritats competents en la seva avaluació del risc de les TIC com a part del procés de revisió i avaluació supervisora (SREP) que promouen l'adopció de procediments i metodologies comuns en l'avaluació del risc de les TIC.

Des de desembre de l'any passat els riscos operacionals en general han incrementat, d'acord amb els resultats del qüestionari de *Risk Assessment* de l'EBA, en què el 95% dels bancs que el van contestar van constatar que l'augment de la sofisticació i complexitat de les TIC estava generant noves amenaces per a les seves infraestructures tecnològiques. En aquesta mateixa línia, al desembre de 2016, gairebé el 50% de les institucions observen un augment en el risc operacional del seu banc, dins del qual un dels riscos importants a què s'enfronten és el de les TIC, ja que, actualment, la majoria de les operacions bancàries depenen críticament de plataformes IT i de xarxes de telecomunicació.

4. Confiança i imatge del sector.

D'altra banda, es percep que la confiança de la societat espanyola i europea en la banca continua sense recuperar-se, en un context complex, en què també contribueixen els factors esmentats abans (crisi financera, reacció regulatòria i mediàtica a vegades generalitzada, escàndols sobre la gestió de la informació de clients, etc.). En aquesta línia, també s'hi encabirien les sancions i les decisions judicials a entitats financeres tant a escala global com nacional, en matèria del denominat "risc de conducta". Aquest concepte engloba males pràctiques en el disseny, la venda i la postvenda de productes i serveis financers, amb què l'entitat financera hauria aprofitat el fet de tenir més informació i control del procés per obtenir un benefici més gran, cosa que hauria generat un perjudici a clients, a contraparts o a inversors. A efectes de consum de capital, aquests perjudicis econòmics quedarien recollits en el mesurament i la gestió del risc operacional.

Així mateix, la crisi econòmica, l'elevat palanquejament de famílies i d'empreses, i la pèrdua de valor de les inversions en productes financers, entre altres aspectes, han provocat una erosió generalitzada de la imatge sectorial. Les millors pràctiques i la major sensibilitat social que ha aplicat el Grup CaixaBank en la mitigació dels impactes han repercutit en una diferenciació a ulls dels clients i de l'opinió pública en general; no obstant això, l'Entitat també s'ha vist afectada per aquest deteriorament de la reputació i continuarà treballant per millorar-la.

3.2. Govern, gestió i control de riscos

Malgrat que el Grup CaixaBank ha demostrat que els seus nivells d'apetit al risc, les seves capacitats internes i la prudència en la presa de decisions permeten no només superar crisis financeres, sinó fins i tot reforçar el seu lideratge en banca detallista, continua evolucionant el seu sistema global de gestió de riscos, per maximitzar la seva eficàcia i la satisfacció de les expectatives dels seus *stakeholders*: accionistes, inversors, clients, reguladors, supervisors i la societat en general, obeint al mandat que emana dels valors corporatius de "qualitat, confiança i compromís social".

A continuació, i per facilitar una visió completa de la Gestió i el Control de Riscos, es descriuen els següents elements centrals del marc de gestió del Grup:

- Govern i organització
- Mapa de riscos corporatiu
- Marc d'Apetit al Risc
- Avaluació i planificació de riscos
- Cultura de riscos
- Marc de Control Intern

Estructura de govern i organització

Govern corporatiu

Els òrgans de govern són la Junta General d'Accionistes i el Consell d'Administració. Dins les seves competències, el Consell determina i monitora el model de negoci i l'estratègia, estableix el Mapa de Riscos Corporatiu, el Marc d'Apetit al Risc, és responsable de les polítiques de govern intern, la gestió i el control de riscos i supervisa l'organització per a la seva posada en pràctica i la seva vigilància.

El Consell d'Administració ha designat del seu si una sèrie de comissions, entre les quals hi ha la Comissió de Riscos, les funcions de les quals es resumeixen a continuació.

La Comissió de Riscos

La Comissió de Riscos està composta exclusivament per consellers no executius i que posseeixin els oportuns coneixements, capacitat i experiència per entendre plenament i controlar l'estratègia i la propensió al risc. Almenys un terç dels membres han de ser consellers independents.

Les principals funcions d'aquesta Comissió tenen en compte:

- Assessorar el Consell d'Administració sobre la propensió global al risc, actual i futura, de l'entitat i la seva estratègia en aquest àmbit, i informar sobre el Marc d'Apetit al Risc.
- Proposar al Consell la política de riscos del Grup, incloent-hi els diferents tipus de risc a què s'enfronta la Societat, els sistemes d'informació i control intern que s'utilitzaran per controlar i gestionar els riscos esmentats, així com les mesures previstes per mitigar l'impacte dels riscos identificats, en cas que arribin a materialitzar-se.
- Proposar al Consell d'Administració la naturalesa, la quantitat, el format i la freqüència de la informació sobre riscos que ha de rebre el Consell d'Administració i fixar la que ha de rebre la Comissió.
- Revisar regularment exposicions amb els clients principals, sectors econòmics d'activitat, àrees geogràfiques i tipus de risc.
- Examinar els processos d'informació i control de riscos del Grup, així com els sistemes d'informació i indicadors.

- Valorar el risc de compliment normatiu en el seu àmbit d'actuació i decisió, duent a terme el seu seguiment i l'examen de possibles deficiències amb els principis de deontologia.
- Informar sobre els nous productes i serveis o sobre canvis significatius en els existents.

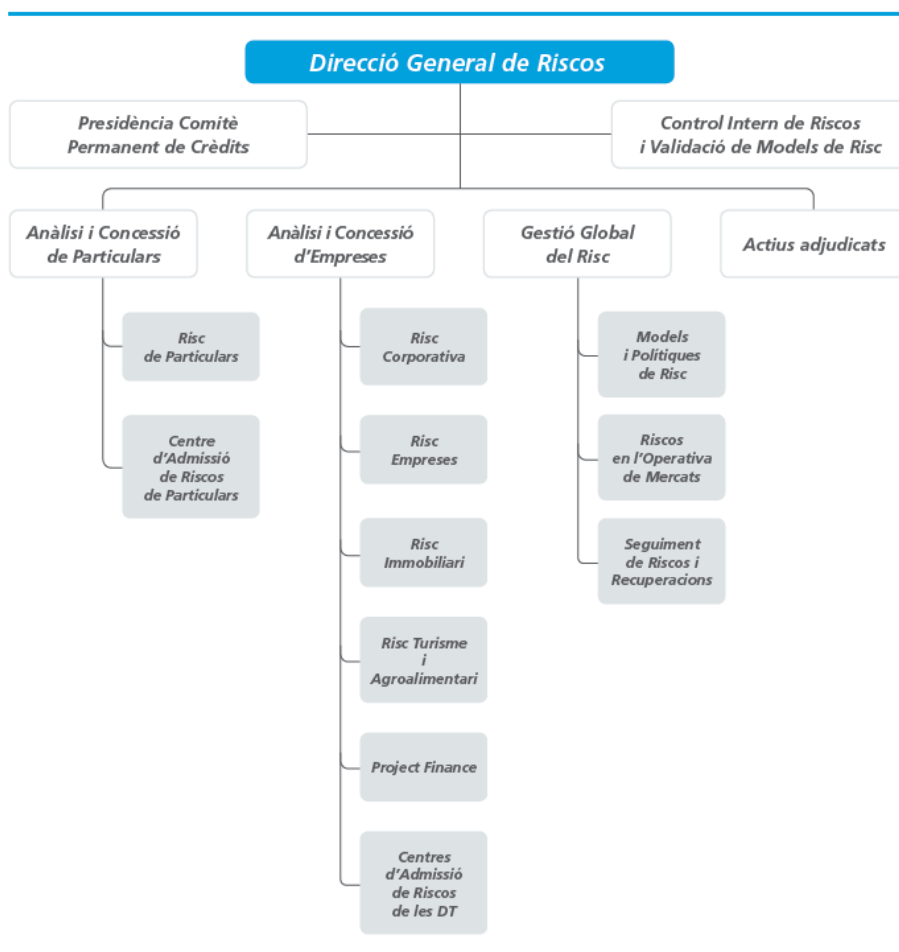
Estructura organitzativa

Direcció General de Riscos

Dins l'equip directiu, el Director General de Riscos (CRO) és el màxim responsable dels riscos del Grup i és independent de les àrees de negoci, tant des del punt de vista jeràrquic com funcional. Té accés directe als òrgans de govern del Grup, especialment a la Comissió de Riscos, als consellers dels quals reporta regularment sobre la situació i evolució esperada del perfil de risc de l'Entitat.

El Director General de Riscos ha estructurat el seu equip de la manera següent:

- Direcció d'Anàlisi i Concessió de Particulars, amb responsabilitat en l'anàlisi i la concessió de crèdit a clients detallistes.
- Direcció d'Anàlisi i Concessió d'Empreses, amb responsabilitat en l'anàlisi i la concessió de risc a la resta de segments de negoci i a sectors especialitzats (Empreses i pimes, Corporativa, Sector Públic, Sobirà, Entitats Financeres, Immobiliari, *Project Finance*, Sector Turisme i Agroalimentari).
- Direcció del Comitè Permanent de Crèdits, que té facultats delegades pel Consell per a l'aprovació d'operacions.
- Direcció de Gestió Global del Risc, amb responsabilitat en la gestió dels riscos i la tutela de la sanitat de l'actiu i els mecanismes de solvència i garantia.
- Direcció d'Actius Adjudicats.
- Direcció de Control Intern de Riscos, que inclou tant les unitats de Control com de Validació de Models de Risc.

Dins les funcions de la Direcció de Riscos es troba la identificació, valoració i integració de les diferents exposicions, així com la rendibilitat ajustada al risc de cada àmbit d'activitat, des d'una perspectiva global del Grup CaixaBank i d'acord amb la seva estratègia de gestió.

D'altra banda, una de les missions més rellevants de la Direcció de Riscos, en col·laboració amb altres àrees de l'Entitat, és liderar la implantació en tota la xarxa territorial dels instruments que permetin la gestió integral dels riscos, sota les directrius de Basilea, per tal d'assegurar l'equilibri entre els riscos assumits i la rendibilitat esperada.

Subdirecció General de Control & Compliance

La Subdirecció General de Control & Compliance va ser creada el desembre de 2015, en dependència directa del Conseller Delegat. Així mateix, amb el reforç el 2016 de les Unitats de Control Intern integrades en la Direcció General de Riscos i en la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital, ha estat reforçada la segona línia de defensa, que actua de forma independent de les unitats de negoci, seguint així el model de les tres línies de defensa sobre el qual s'estructura el Marc de Control Intern de CaixaBank.

Per a més informació es pot consultar la secció de Marc de Control Intern d'aquest mateix apartat.

Direcció General Adjunta d'Auditoria Interna

Per garantir la independència i l'autoritat de la funció, la Direcció d'Auditoria Interna depèn funcionalment de la Comissió d'Auditoria i Control, delegada del Consell d'Administració, i així mateix reporta al President del Consell d'Administració. D'aquesta manera, es garanteix la independència i autoritat de la funció d'Auditoria Interna, que desenvolupa una activitat independent i objectiva d'assegurament i consulta.

Per a més informació sobre l'activitat i les funcions d'Auditoria Interna, es pot consultar la secció de Marc de Control Intern d'aquest mateix apartat.

Com s'indica en els Principis Generals de Gestió del Risc, CaixaBank disposa d'una estructura d'aprovació de les operacions de risc creditici descentralitzada en la Xarxa Territorial que facilita la presa de decisions de manera àgil i pròxima al client. Els responsables de les oficines tenen assignat un nivell d'atribucions per aprovar operacions. En cas que el risc a assumir superi aquestes atribucions, el sistema informa del nivell superior necessari de facultats per aprovar l'operació i traslladar l'expedient.

Hi ha un circuit jeràrquic d'aprovació de les operacions, en què a més nivell de facultats es correspondran operacions amb més risc, així com un coneixement i especialització en l'anàlisi de riscos més elevats. Es detallen els principals nivells de facultats:

- Oficines (Director/Subdirector)
- Director d'Àrea de Negoci
- Centres d'Admissió de Riscos (Analistes de particulars/Analistes d'empreses)
- Directors Territorials
- Serveis Centrals

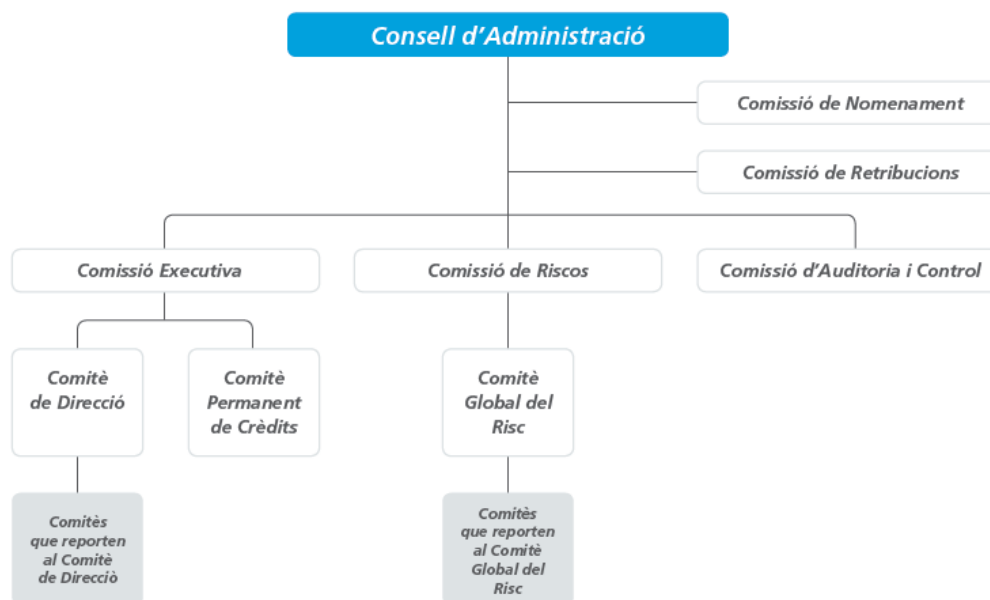
Òrgans col·legiats dins l'àmbit de riscos

L'Alta Direcció del Grup, en el marc de les atribucions delegades pel Consell i les seves Comissions, configura els diversos comitès per al govern, la gestió i el control del risc.

En primera instància, es detallen els Comitès de primer nivell, i posteriorment els de segon nivell que tenen una responsabilitat rellevant en l'àmbit dels riscos del Grup.

PRINCIPALS ÒRGANS DE GESTIÓ DEL RISC

Comitès que reporten a les Comissions delegades del Consell:

- **Comitè de Direcció**

Avalua i pren acords relatius al desenvolupament del Pla Estratègic i operatiu anual, així com els que afecten la vida organitzativa de l'Entitat. A més, aprova els canvis estructurals, els nomenaments, les línies de despesa i les estratègies de negoci.

- **Comitè Permanent de Crèdits**

El Comitè Permanent de Crèdits (CPC) analitza i, si escau, aprova les operacions dins el seu nivell d'atribucions i eleva al Consell d'Administració les que l'excedeixin. És l'última instància en l'esquema de facultats delegades; més enllà d'aquestes, la potestat de concessió retorna al Consell d'Administració.

Al seu torn, el CPC pot aprovar de manera individual operacions que no compleixin tots els criteris establerts segons la tipologia de producte o política específica a aplicar, sempre que no hi hagi cap motiu que faci requerir nivell de sanció del Consell d'Administració.

- **Comitè Global del Risc**

Aquest Comitè té la missió de gestionar, controlar i monitorar de manera global els riscos que afecten l'Entitat i els específics de les participacions financeres més rellevants, així com les implicacions de tots ells en la gestió de la solvència i el capital.

Sota la seva responsabilitat, aquest Comitè vetlla per adequar l'estratègia de CaixaBank en matèria de riscos al que estableixi el Consell d'Administració en el Marc d'Apetit al Risc (RAF), aclarir i solucionar

els dubtes d'interpretació i mantenir informat el Consell de CaixaBank, a través de la seva Comissió de Riscos, de les principals línies d'actuació i de la situació en els àmbits de riscos.

Igualment analitza recurrentment el posicionament global de riscos del Grup i defineix les línies mestres d'actuació que permetin optimitzar la gestió de riscos en el marc dels seus reptes estratègics.

Comitès que reporten al Comitè de Direcció:

- **Comitè ALCO**

El Comitè ALCO (*Asset and Liability Committee*) és responsable de la gestió, seguiment i control dels riscos estructurals de liquiditat, tipus d'interès i tipus de canvi. És responsable d'optimitzar i rendibilitzar l'estructura financera del balanç del Grup CaixaBank, incloent-hi el marge d'interessos i els resultats extraordinaris en el resultat d'operacions financeres, determinar les taxes de transferència interna, monitorar preus, terminis i volums entre les activitats generadores d'actiu i passiu, sota les polítiques, el marc d'apetit al risc i límits de risc aprovats pel Consell d'Administració.

- **Comitè de Transparència**

El Comitè de Transparència actua com a òrgan decisor per a tots els aspectes relacionats amb la transparència en el disseny i la comercialització d'instruments financers, de productes bancaris i d'assegurances d'estalvi i inversió.

Té la responsabilitat de garantir la transparència en la comercialització d'aquests productes, mitjançant la definició i l'aprovació de les polítiques de comercialització, de prevenció de conflictes d'interès, de salvaguarda d'actius de clients, i de millor execució. Així mateix, valida la classificació dels nous instruments financers, productes bancaris i d'assegurances d'estalvi i inversió en funció del seu risc i de la seva complexitat, d'acord amb el que estableix la normativa MiFID, de transparència bancària i d'assegurances.

- **Comitè de Regulació**

El Comitè de Regulació, òrgan dependent del Comitè de Direcció, actua com el responsable del seguiment de l'entorn regulatori que afecta o pot afectar el Grup CaixaBank, la fixació de les posicions estratègiques en relació amb les diferents propostes normatives o prenortatives en funció del seu possible impacte en el Grup i la determinació de les línies mestres de l'estratègia per comunicar aquestes posicions als diferents *stakeholders*, incloent hi la gestió de la representació dels interessos del Grup. Tot això a fi d'anticipar-se als canvis normatius i facilitar l'adaptació del Grup a les noves i creixents exigències regulatòries.

- **Comissió de Planificació**

La Comissió de Planificació creada el juny de 2015 té la missió de coordinar, monitorar i integrar els diferents processos de planificació (reptes, Pla Operatiu, ICAAP, *Funding Plan*, coordinació amb filials, etc.). Entre les seves funcions destaquen: transmetre la cultura de planificació a totes les àrees implicades, establir un llenguatge comú de planificació, aprovar i cercar consens, tant en les fases intermèdies del procés com en el final, elevar proposta al Comitè de Direcció, seguiment del compliment del pla durant l'any, garantir el compliment de les fites definides.

- **Comitè de Govern de la Informació i Qualitat de la Dada (CGIQD)**

És el responsable de vetllar per la coherència, consistència i qualitat de la informació tant a reportar al regulador com a la Direcció del Grup, aportant en tot moment una visió transversal d'aquesta.

Dins les principals funcions del Comitè, destaca definir l'estratègia de gestió de dades, promovent el valor de la informació i les dades com a actiu empresarial i element crític i diferencial, promoure la definició de la Política que regula el marc de Govern de la Informació i Qualitat de la Dada, aprovar objectius de qualitat de la dada (criticitat, indicadors, nivells de tolerància, plans de qualitat) i fer-ne el seguiment i informar els diferents Òrgans de Govern.

Així mateix, el Comitè revisa i aprova les modificacions rellevants relatives a informes crítics (de gestió i regulatoris), dades o estructures de dades que afectin diferents àmbits, i resol les possibles discrepàncies. Finalment, reporta al Comitè de Direcció sobre el grau d'avançament global del pla de Govern de la Informació i Qualitat de la dada, el nivell de qualitat de dades i el nivell de compliment dels requeriments regulatoris en material d'informació i dades.

- **Comitè de Protecció de Dades**

És l'òrgan de caràcter permanent, amb competències de discussió, treball i decisió en tots els aspectes relacionats amb la Protecció de Dades de Caràcter Personal relacionades amb CaixaBank i les empreses del Grup. La finalitat del Comitè s'enfoca a efectuar el seguiment de l'aplicació de la legislació de protecció de dades vigent en cada moment, a la resolució de les incidències que es detectin, i a liderar la implantació de nova normativa i criteris en la matèria.

El Comitè informa de les seves actuacions al Comitè de Direcció, que serà l'encarregat d'informar al Consell d'Administració dels aspectes que consideri més rellevants o que puguin afectar seriosament la reputació o els interessos corporatius de CaixaBank.

- **Comitè de Plans de Reestructuració i Resolució**

Un altre comitè no dependent de la Direcció de Riscos és el Comitè de Plans de Reestructuració i Resolució (CPRR), que coordina tots els aspectes relacionats amb els plans de recuperació i resolució.

En el procés d'elaboració del Pla de Recuperació, el CPRR determina l'abast del Pla i les àrees implicades, en proposa l'actualització com a freqüència mínima anual d'acord amb la normativa aplicable i dirigeix el projecte, supervisant i controlant el procés d'elaboració, que correspon a l'Oficina del Projecte.

En el procés d'aprovació del Pla de Recuperació, el CPRR valida l'Informe proposat per l'Oficina del Projecte i l'eleva al Comitè de Direcció.

En relació amb els indicadors de recuperació, el CPRR revisa trimestralment l'informe que elabora l'Oficina del Projecte i, en funció de la situació presentada en aquest informe, podria elevar una proposta d'activació/tancament d'un Pla de Recuperació.

En l'àmbit dels plans de resolució, el CPRR coordina les peticions d'informació de les autoritats de resolució nacionals (Banc d'Espanya / FROB) i europea (Junta Única de Resolució).

- **Comitè de Responsabilitat Corporativa i Reputació (CRCR)**

El CRCR és responsable de proposar les polítiques generals per a la gestió de la reputació, fer el seguiment de l'estratègia i les pràctiques de responsabilitat social corporativa, així com gestionar, controlar i monitorar de forma global el risc reputacional que afecti el Grup CaixaBank.

Comitès que reporten al Comitè Global del Risc

Pel seu pes en la gestió i control de riscos destaquen:

- **Comitè de Polítiques de Risc**

Aquest Comitè aprova les polítiques de risc de crèdit i mercat del Grup. S'entén per polítiques les directrius que regeixen l'actuació de l'Entitat, així com els procediments que les hagin de sustentar.

El Comitè de Polítiques de Risc té la responsabilitat de fixar polítiques que estiguin alineades amb el marc d'apetit al risc establert per al Grup CaixaBank i suportin aquest marc. Les seves competències, per delegació del Comitè Global de Risc, inclouen la definició i l'aprovació de polítiques de concessió i de seguiment de riscos, així com les polítiques de morositat i de recuperacions.

El Comitè de Polítiques de Risc, juntament amb el Comitè de Nous Productes, que ha d'assegurar que els components de risc i operatives dels nous productes estan adaptats i s'adeqüen al marc establert per la Direcció, també ha d'analitzar i aprovar els productes d'Actiu.

- **Comitè de Risc Operacional**

S'ocupa, dins el marc integral de gestió de risc operacional, d'aplicar, revisar i transmetre aquest marc, així com de la identificació dels punts crítics, i establir procediments de control i mitigació del risc operacional.

- **Comitè de Models i Paràmetres**

El Comitè de Models i Paràmetres revisa i aprova formalment els models i paràmetres del risc de crèdit i mercat (incloent-hi el risc de contrapart-crèdit en l'activitat de tresoreria i operacional), així com qualsevol metodologia derivada de la funció de control que exerceix.

- **Comitè d'Impairment**

S'ocupa de la modificació de la qualificació i les cobertures comptables dels crèdits vinculats als acreditats avaluats individualment partint d'evidències objectives de deteriorament, així com de la modificació dels criteris d'estimació de la provisió dels actius el deteriorament de valor dels quals s'estima de manera col·lectiva i, en general, de qualsevol modificació en l'estructura de dotació que suposi un impacte significatiu en les provisions de deteriorament de la cartera creditícia.

- **Comitè de Recuperacions i Morositat**

Analitza els objectius de morositat traslladats per l'Alta Direcció i els trasllada a les carteres gestionades i als actors del procés. Fa el seguiment i monitorització del nivell de compliment dels objectius marcats i coordina amb les diferents àrees les mesures necessàries per corregir-los en cas de desviacions.

Aquest Comitè defineix i fa el seguiment de les polítiques i procediments de recuperacions, la implantació dels quals es presentarà al Comitè de Polítiques per a la seva aprovació. Efectua el *reporting* al Comitè Global de Risc sobre les competències transferides.

- **Comitè de Valoració i Adquisició d'Actius Immobiliaris (CVAAI)**

Analitza i, si escau, aprova, a proposta de la Direcció Territorial corresponent, les operacions de compra d'actius immobiliaris acceptats en pagament d'operacions de crèdit, concedides a promotors immobiliaris, tenint en compte els aspectes legals de l'operació, el valor de taxació i les expectatives de la inversió.

També aprova la compra d'actius immobiliaris procedents d'empreses en concurs de creditors i excepcionalment quan és la millor opció de recuperació d'una inversió.

- **Comitè de Control Intern**

El Comitè de Control Intern, creat a 2016, té la missió d'assegurar, raonablement, a la Direcció i als Òrgans de Govern l'existència, el disseny adequat i l'aplicació efectiva de les Polítiques i Procediments de Control dels Riscos en l'organització i avaluar l'Entorn de Control dels Riscos del Grup CaixaBank. Està integrat per les Unitats de Control de la segona i tercera línia de defensa y la Unitat de Control de Negoci.

Mapa de Riscos Corporatiu

L'evolució del sistema financer i la transformació del Marc Regulatori posen de manifest la rellevància creixent de l'avaluació dels riscos i del seu entorn de control.

El Grup CaixaBank té un "Mapa de Riscos Corporatiu" per a la identificació, mesurament, seguiment, control i *reporting* dels riscos.

El Mapa de Riscos Corporatiu de CaixaBank inclou un Catàleg de Riscos Corporatiu, actualitzat al desembre de 2016, que facilita el seguiment i *reporting*, intern i extern, dels riscos del Grup, agrupats en tres categories principals: Riscos de Model de Negoci, Riscos específics de l'activitat financera de l'Entitat i Risc Operacional i Reputacional. L'actualització del Catàleg ha suposat, bàsicament, els canvis següents: separar el risc tecnològic com una categoria de risc addicional, abans inclòs dins del risc operacional, i donar rellevància al risc de conducta, al mateix nivell que el risc de compliment.

Els principals riscos que es reporten de manera periòdica a la Direcció i els Òrgans de Govern de CaixaBank són:

- **Riscos de Model de Negoci**

- **Recursos Propis/Solvència:** Restricció de la capacitat del Grup CaixaBank per adaptar el seu volum de recursos propis a les exigències normatives o a la modificació del seu perfil de risc.
- **Liquiditat i Finançament:** Dèficit d'actius líquids, o limitació en la capacitat d'accés al finançament del mercat, per satisfer els venciments contractuals dels passius, els requeriments regulatoris o les necessitats d'inversió del Grup.

- **Riscos específics de l'activitat financera**

- **Crèdit:** pèrdua de valor dels actius del Grup CaixaBank davant una contrapartida pel deteriorament de la capacitat d'aquesta per fer front als seus compromisos.

- **Mercat:** Pèrdua de valor dels actius o increment de valor dels passius inclosos en la cartera de negociació i inversió del Grup, per fluctuacions dels tipus, *spread* de crèdit, factors externs o preus en els mercats on es negocien aquests actius o passius.
- **Estructural de tipus d'interès:** Efecte negatiu sobre el Valor Econòmic del balanç o sobre els resultats, per la renovació de masses d'actiu i passiu a tipus diferents dels establerts anteriorment, a causa de canvis en l'estructura de la corba de tipus d'interès.
- **Actuarial:** Increment del valor dels compromisos contrets per contractes d'assegurança amb clients (negoci assegurador) i per pensions amb empleats (compromisos per pensions) arran de la divergència entre les estimacions de sinistralitat i tipus i l'evolució real d'aquestes magnituds.
- **Risc Operacional i Reputacional**
 - **Legal/Regulatori:** Pèrdues per errors d'interpretació o aplicació de la legislació i de la regulació vigent o per decisions judicials adverses. Addicionalment, inclou el risc de patir un impacte advers en el valor econòmic per canvis legislatius o regulatoris.
 - **Conducta i Compliment:** aplicació per part de CaixaBank de criteris d'actuació contraris als interessos dels seus clients i els seus grups d'interès i deficiències en els procediments que originin actuacions o omissions no ajustades al marc jurídic i regulatori, o als codis i normes internes, de les quals es puguin derivar sancions administratives o danys reputacionals.
 - **Tecnològic:** Pèrdues degudes a la inadequació o les errades del *hardware* i el *software* de les infraestructures tecnològiques, que poden comprometre la disponibilitat, integritat, accessibilitat i seguretat de les infraestructures i les dades.
 - **Processos operatius i esdeveniments externs:** pèrdues o danys provocats per errors operatius en els processos vinculats a l'activitat de l'Entitat, per esdeveniments externs que escapen al control de l'Entitat, o per terceres persones alienes a aquesta, tant de forma accidental com dolosa.
 - **Fiabilitat de la informació financera:** deficiències en l'exactitud, integritat i criteris d'elaboració de les dades necessàries per a l'avaluació de la situació financera i patrimonial del Grup CaixaBank.
 - **Reputacional:** menyscabament de la capacitat competitiva per deteriorament de la confiança en CaixaBank d'alguns dels seus grups d'interès, a partir de l'avaluació que aquests grups efectuen de les actuacions o omissions, realitzades o atribuïdes, de l'Entitat, la seva Alta Direcció o els seus Òrgans de Govern.

CaixaBank ha posat el focus en la solvència i la qualitat com a prioritats estratègiques per reforçar la confiança dels clients en el Grup. A més, en els últims anys CaixaBank ha reforçat les estructures de control i compliment normatiu per minimitzar la probabilitat que s'esdevinguin actuacions o omissions com les que han aflorat recentment en entitats financeres globals, amb una creixent repercussió mediàtica i en la imatge del sector.

Marc d'Apetit al Risc

Context

De manera creixent els Reguladors i els organismes consultius del sector financer han assenyalat la conveniència de definir i implantar un Marc d'Apetit al Risc, com a suport en la presa de decisions i en l'adopció conscient dels riscos.

En particular, es destaquen els principis rectors publicats pel *Financial Stability Board* (novembre de 2013), que els considera un requisit per al bon govern, i per a la gestió i supervisió adequades dels grups financers. L'*European Banking Authority* i el *Single Supervisory Mechanism* han subscrit aquestes recomanacions, malgrat que encara no tenen caràcter normatiu, i les han convertit en un factor fonamental en l'avaluació de la qualitat de govern corporatiu de les entitats financeres, en el context del *Supervisory Review and Evaluation Process* (SREP) del BCE.

En el Grup CaixaBank, la cultura de riscos ha constituït sempre un element diferenciador de la presa de decisions i la gestió del negoci. Aquesta cultura, juntament amb les polítiques i la infraestructura de Riscos i les capacitats del seu equip humà, han permès mantenir un perfil de risc moderat i una solvència destacada en el mercat espanyol, que ha permès consolidar el lideratge del Grup durant la recent crisi financera.

Fruit de la seva vocació de lideratge i excel·lència, el Grup CaixaBank va adoptar el 2014 aquest marc d'actuació, considerat entre les *best practices* del govern intern dels riscos.

Descripció i estructura

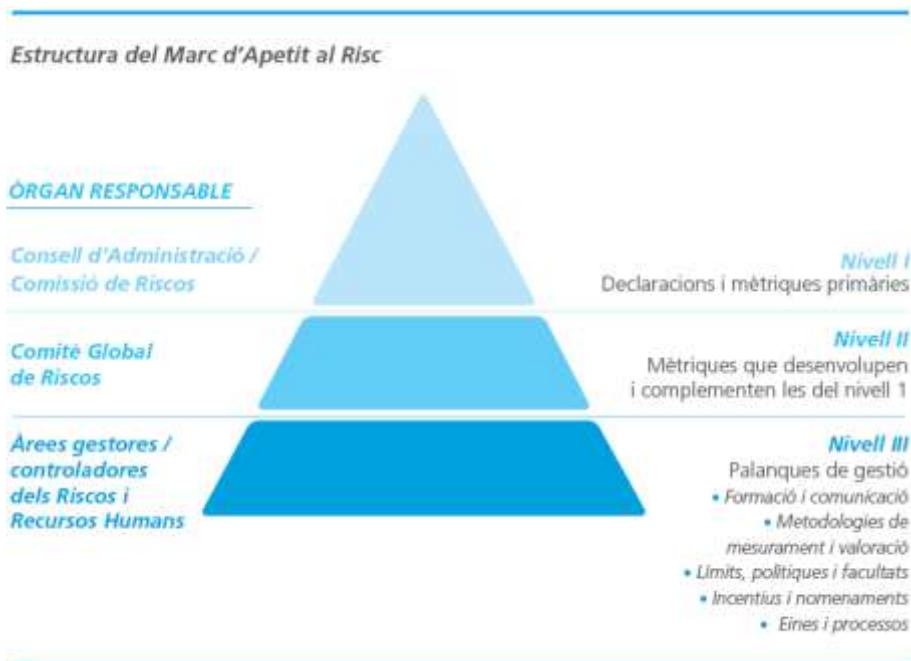
El Marc d'Apetit al Risc (d'ara endavant, el «Marc» o «RAF», com a acrònim de la seva denominació en anglès) és una eina integral i prospectiva, amb la qual el Consell d'Administració determina la tipologia i els llindars de risc que està disposat a acceptar, en la consecució dels objectius estratègics del Grup.

El Consell fixa quatre dimensions prioritàries que expressen l'aspiració del Grup en relació amb els riscos més rellevants, inclosos en el Mapa de Riscos Corporatiu. Són les següents:

- **Protecció davant pèrdues:** CaixaBank es marca com a objectiu mantenir un perfil de risc mitjà-baix i una confortable adequació de capital, per enfortir la seva posició com una de les entitats més sòlides en el mercat bancari europeu.
- **Liquiditat i Finançament:** CaixaBank vol tenir la certesa d'estar permanentment en condicions de complir les seves obligacions i necessitats de finançament de manera oportuna, fins i tot sota condicions adverses de mercat, i es marca com a propòsit tenir una base de finançament estable i diversificada, per preservar i protegir els interessos dels seus dipositants.
- **Composició de negoci:** CaixaBank aspira a mantenir la seva posició de lideratge en el mercat de banca detallista i la generació d'ingressos i de capital de manera equilibrada i diversificada.
- **Franquícia:** CaixaBank es compromet en la seva activitat amb els estàndards més alts ètics i de governança, fomentant la sostenibilitat i l'acció social responsable, i assegurant-ne l'excel·lència operativa.

En línia amb les millors pràctiques del sector financer, l'estructura del Marc complementa aquestes declaracions amb mètriques i palanques de gestió, per traslladar-les de manera coherent, clara i eficaç a la gestió del negoci i dels riscos.

A continuació es representa el Marc com una estructura piramidal que culmina amb els principis i les mètriques de primer nivell, complementades al seu torn per mètriques de més detall (segon nivell), i tot això és integrat en l'activitat diària i en la presa de decisions dels empleats mitjançant les palanques de gestió (tercer nivell).

- El Nivell 1 engloba tant la Declaració d'Apetit al Risc com les mètriques fonamentals, a les quals s'assignen llindars d'apetit i de tolerància. És el Consell d'Administració el que defineix, aprova, monitora i pot modificar aquest nivell amb la periodicitat definida en el mateix reglament de govern del Marc, amb assessorament especialitzat i un seguiment recurrent per part de la Comissió de Riscos.

Es fixen nivells d'«apetit» i de «tolerància» per a cadascuna de les mètriques a través d'un sistema de semàfors d'alerta:

- «Semàfor verd»: objectiu de risc
- «Semàfor ambre»: alerta precoç
- «Semàfor vermell»: incompliment

Adicionalment, i per a una selecció de mètriques recollides en el *Recovery Plan*, s'ha definit un «semàfor negre» que, si s'activés, desencadenaria uns processos de comunicació i de governança propis d'acord amb la gravetat de les situacions així definides.

Amb això, s'assegura un procés integral de monitorització i escalat de potencials deterioraments en el perfil de risc de l'Entitat.

Com a exemple, s'esmenten algunes de les mètriques considerades per a cadascuna de les dimensions:

- Protecció davant pèrdues. Ràtios de solvència regulatòria, càlculs basats en els models i metodologies avançades (pèrdua esperada, VaR) i magnituds de l'àmbit comptable, com ara el cost del risc o la ràtio de morositat.
- Liquiditat i finançament. Mètriques externes (ràtios regulatòries) i internes (de gestió).
- Composició de negoci. Indicadors que fomenten la diversificació (per acreditat, sectorial...) i minimitzen l'exposició a actius no estratègics.

- Franquícia. S'integren els riscos no financers (operacional, reputacional...), tant amb mètriques quantitatives com amb compromisos de tolerància zero davant l'incompliment.
- El Nivell 2 recull mètriques de més detall, que són monitorades per l'equip directiu i, en particular, pel Comitè Global del Risc. Aquests indicadors solen derivar de la descomposició factorial dels de Nivell 1 o d'un major desglossament de la contribució al nivell d'agregació superior per carteres de risc o segments de negoci. També incorporen elements de mesurament del risc més complexos i especialitzats que permeten traslladar les mètriques de primer nivell a la presa de decisions de les unitats gestores dels riscos.

D'aquesta manera, el Consell d'Administració té la certesa que l'equip directiu monitora els mateixos riscos, més detalladament, per identificar i prevenir possibles desviacions en el perfil de risc que ha definit.

- Finalment, el Nivell 3 representa les palanques de gestió que l'equip directiu, a través de les diferents unitats de negoci i de les àrees responsables de l'admissió, seguiment i control de cada risc, defineix i implementa, per alinear l'execució amb el marc establert.

Aquests mecanismes són:

- **Formació i comunicació**, aspectes clau perquè tots els empleats que participen en la presa de decisions del Grup coneguin i interioritzin el seu grau de contribució al Pla Estratègic i al manteniment de l'apetit al risc del Consell. Tant la formació com la comunicació són dos eixos fonamentals en la consolidació i en la difusió d'una cultura de riscos clara i eficaç, en entorns tan canviants i incerts com els que s'estan vivint en el sector financer.
- **Metodologies de mesurament i valoració de riscos**, per poder proporcionar al Consell d'Administració una visió precisa, clara i consistent sobre l'exposició a cadascun dels riscos. En bona part, la funció que exerceix el RAF consisteix en la selecció i proposta als òrgans de govern de les metodologies que millor compleixen les necessitats en cada cas, combinant la perspectiva comptable, regulatòria, econòmica o de pèrdues potencials / en condicions d'estrès, segons que sigui necessari.
- **Límits, polítiques i facultats en aprovació de noves posicions de risc**: aquests tres components permeten traslladar, pel que fa a organització, procés i exposició, el que es pot fer, en coherència amb el Marc d'Apetit al Risc i els altres eixos del marc de gestió de riscos.
- **Incentius i nomenaments**: es tracta de les polítiques de Recursos Humans considerades de més impacte directe a curt termini per encaminar conductes de l'equip directiu i dels empleats en sentit ampli.
- **Eines i processos**: el Marc aprofita la infraestructura tecnològica, els sistemes d'execució i control, així com els processos de *reporting* intern existents en l'Entitat (p. ex. per a la implantació dels límits de concentració de risc en la concessió de crèdit). També se n'han creat alguns *ad hoc*, per assegurar una gestió i un compliment adequats del govern del Marc.

Seguiment i governança del Marc d'Apetit al Risc en el Grup CaixaBank

El Consell d'Administració defineix i supervisa el Perfil de Risc del Grup i actualitza les mètriques i els líndars del Marc quan ho consideri oportú, però amb una periodicitat mínima anual. El desenvolupament del Marc durant el 2016 segueix demostrant la seva utilitat per al Consell i la Comissió de Riscos com a plataforma única i integral per encaminar estratègia, gestió i control del Grup. En la revisió anual duta a

terme en l'exercici, s'han inclòs noves mètriques i s'han modificat l'indadors tenint en compte noves exigències regulatòries i les evolucions estratègiques de l'entitat.

En tot aquest procés la Comissió de Riscos és la responsable d'assistir el Consell en aquesta tasca i de revisar amb més freqüència i profunditat l'evolució de les mètriques de nivell 1, així com el compliment dels plans d'acció per reconduir els riscos subjacents a la zona d'apetit com més aviat millor.

El Comitè Global del Risc és un òrgan executiu que reporta directament a la Comissió de Riscos. És el responsable de proposar el disseny i el desenvolupament i monitorar el compliment del Marc, amb periodicitat mínima mensual. Si s'excedeixen els nivells establerts d'apetit, s'adopten en la gestió les mesures necessàries per reconduir la situació.

Per assegurar el compliment del Marc i una transparència en línia amb les millors pràctiques internacionals, s'ha definit el següent sistema de *reporting* mínim:

- Presentació mensual per part de la Direcció Corporativa de Gestió Global de Riscos en el Comitè Global del Risc, indicant la tendència passada i futura de les mètriques de primer i segon nivell, segons previsions del Pla Estratègic/projeccions fetes dins l'exercici ICAAP. En cas que els nivells de risc actuals siguin superiors al l'indador de:
 - **Apetit:** s'assigna un «semàfor ambre o alerta primerenca» a l'indador, i el Comitè Global del Risc designa el responsable o comitè directiu encarregat de preparar un pla d'acció per tornar a la zona «verda», amb indicació del calendari. La situació del pla d'acció ha de ser reportat a la Comissió delegada de riscos com a part del seu *reporting* recurrent.
 - **Tolerància:** s'assigna un «semàfor vermell», amb una explicació del motiu de la ineficàcia del pla d'acció anterior (en cas que n'hi hagi), així com una proposta d'accions correctives o mitigants per reduir l'exposició, que ha d'aprovar la Comissió de Riscos. El Consell ha de rebre informació amb el contingut i la periodicitat que la Comissió Delegada de Riscos estableixi.
 - **Recovery Plan:** es desencadenaria el procés de governança del Pla, que preveu un conjunt de mesures per:
 - Reduir la possibilitat que l'Entitat faci fallida o entri en un procés de resolució
 - Minimitzar l'impacte en cas de fallida, tractant d'evitar el rescat des del sector públic (*bail out*).

En aquest cas, hi ha l'obligació d'informar el supervisor dels incompliments severos i dels plans d'acció que es preveuen adoptar.

- Presentació trimestral a la Comissió de Riscos, sobre la situació, els plans d'acció i les previsions per a les mètriques de primer nivell.
- Presentació al Consell d'Administració amb periodicitat semestral, sobre la situació, els plans d'acció i les previsions per a cadascuna de les mètriques de primer nivell.

En aquestes sessions, el Consell podria establir la modificació o actualització de les mètriques i dels l'indadors prèviament assignats.

Així mateix, i en cas que en algun dels riscos se superi el nivell de tolerància definit i això pugui suposar una amenaça per a la viabilitat del Grup, el Consell podria activar alguna de les accions establertes al *Recovery Plan*.

Integració en els processos de planificació i exercicis d'estrès

Des de la seva aprovació el novembre de 2014, el Marc s'ha convertit en un pilar fonamental dels processos de planificació interna i de simulació davant potencials escenaris d'estrès. Tant en l'ICAAP com al ILAAP i l'*stress test* de l'EBA 2016, s'ha facilitat al Consell una visió holística del nivell de compliment del RAF en els diferents escenaris, perquè pugui adoptar les decisions pertinents per a la modificació o aprovació de les previsions facilitades pels responsables d'aquests exercicis.

Avaluació i planificació de riscos

Com a complement i reforç que retroalimenta tant el Mapa de Riscos Corporatiu com el Marc d'Apetit al Risc, el Grup CaixaBank disposa de processos institucionals i mecanismes per avaluar tant l'evolució del perfil de risc (recent, futur i hipotètic en escenaris d'estrès) com la seva pròpia capacitat per assegurar un adequat govern, gestió i control.

Risk Assessment

Es tracta d'un procés amb periodicitat anual, en què l'Entitat cerca:

- Identificar, avaluar, qualificar i comunicar internament canvis significatius en els riscos inherents que assumeix l'Entitat en el seu entorn i model de negoci, ja sigui per evolució del nivell de risc (evolutius) o per aparició d'uns altres que podrien convertir-se en materials (emergents), i
- Fer una autoavaluació de les capacitats de gestió, de control i de govern dels riscos, com a instrument explícit que ajuda a detectar millors pràctiques i debilitats relatives en algun dels riscos. Tot això està orientat a maximitzar la transparència interna i la cultura de riscos, així com a la prioritització d'esforços i inversions que tinguin més impacte potencial en el perfil de risc residual del Grup.

Aquest procés, que originalment va néixer en l'Entitat sota el context de l'Informe d'Autoavaluació de Capital (ICAAP), ha anat evolucionant en abast i profunditat en consonància amb l'autoexigència de millora contínua, així com per incorporació de les directrius i de les recomanacions que els organismes reguladors i supervisors europeus han publicat en els últims anys.

Avui dia, es fa com un exercici *stand-alone*, partint d'informació quantitativa, *benchmarks* i *inputs* qualitatius, facilitada pels interlocutors interns de diversos *stakeholders*, de les àrees que participen en la gestió dels riscos, així com de les àrees de control.

Planificació de riscos

L'Entitat efectua una planificació de l'evolució esperada de les magnituds i de les ràtios que delimiten el perfil de risc futur, com a part del Pla Estratègic quadriennal (l'actual comprèn el període 2015-2018), el compliment del qual es revisa de forma recurrent.

Adicionalment, s'avaluen les variacions en aquest mateix perfil sota potencial ocurrencia d'escenaris estressats, tant en exercicis interns, com en els subjectes a supervisió regulatòria (ICAAP, ILAAP, *stress tests* EBA). Amb això, es facilita a l'equip directiu i als òrgans de govern la visió necessària sobre la resistència de l'Entitat davant esdeveniments interns i/o externs.

Cultura de riscos

Principis generals de gestió del risc

Es resumeixen a continuació els principis generals que regeixen la gestió del risc a CaixaBank.

- El risc és inherent a l'activitat de CaixaBank:

La creació de valor en la prestació de serveis d'intermediació financera implica, en diversos graus, l'assumpció de riscos que cal gestionar de manera adequada. Els més rellevants són: risc de crèdit, de mercat, de liquiditat, estructural de tipus d'interès, de participades, operacional i reputacional.

- Responsabilitat última del Consell i implicació de l'Alta Direcció:

El Consell d'Administració té l'última responsabilitat en la gestió del risc. Aprova i revisa periòdicament les principals polítiques i estratègies. La Direcció està implicada en la gestió del risc:

- Informa el Consell d'Administració sobre la situació i l'evolució dels riscos del Grup, a temps i amb visió global. També atén les peticions addicionals d'informació que els òrgans de govern de l'Entitat consideren oportunes.
- Analitza en el Comitè Global del Risc la situació i l'evolució de les principals magnituds del risc, i proposa accions en l'àmbit de la gestió per garantir l'aplicació de les millors pràctiques. Les decisions del Comitè Global del Risc són col·legiades.

- Perfil de risc mitjà-baix.

El perfil objectiu de CaixaBank és mitjà-baix, cosa que es tradueix en un objectiu de rating en la categoria AA/A. El risc i la rendibilitat de les operacions contractades, el grau de confiança de les eines estadístiques utilitzades en el mesurament dels riscos i el nivell i la composició de capitals seran coherents amb aquest nivell de solvència.

- Implicació de tota l'organització.

- Les àrees de risc i control identifiquen, de manera global, la totalitat dels riscos que afecten l'activitat, i desenvolupen la gestió i control dels riscos com a tasca principal amb equips especialitzats.
- Les unitats de negoci de la Xarxa i els centres operatius dels Serveis Centrals són els que disposen del coneixement de primera mà dels clients i de les operacions, factor indispensable per a la documentació i admissió adequades i per al seguiment de la seva evolució.

- Cicle de vida de les operacions.

La gestió comprèn el cicle complet de les operacions: des de l'anàlisi prèvia a la concessió, el seguiment de la solvència i la rendibilitat, fins al reemborsament o la recuperació dels actius deteriorats.

- Decisions conjuntes, tenint en compte que hi ha un sistema de facultats i que sempre es requereix l'aprovació de dos empleats.
- Independència de les unitats de negoci i operatives.

La funció de risc és independent de les unitats de negoci i operatives, i està subjecta a les decisions del Consell d'Administració i de la Direcció General.

- Concessió partint de la capacitat de devolució del titular i d'una rendibilitat adequada.
- Homogeneïtat en els criteris i les eines utilitzades.

La definició dels riscos, els criteris d'anàlisi i les eines per a la gestió i el seguiment són homogenis en tota l'organització. Les polítiques i procediments de risc estan publicats en la normativa interna, a disposició de tota la plantilla. La identificació dels riscos té en compte el desenvolupament de nous productes i negocis, així com els canvis rellevants en els existents, per garantir que s'adeqüen al perfil de risc de l'Entitat.

- Descentralització de les decisions.

La integració en els sistemes del quadre de facultats facilita la descentralització de les decisions, per adoptar-les tan a prop del client com es pugui i assegurar a la vegada l'autorització dels riscos per nivell adequat. Els empleats disposen d'informació adequada per dur a terme la identificació, gestió i comunicació dels riscos, i coneixen les responsabilitats que tenen assignades en relació amb aquestes funcions.

- Ús de tècniques avançades.

El mesurament i anàlisi dels riscos s'efectua amb eines i mètodes avançats, d'acord amb les millors pràctiques del sector. Entre altres, s'utilitzen els càlculs de probabilitat d'incompliment a través d'eines de rating i scoring, els càlculs de severitat i pèrdua esperada de les diferents carteres i eines de rendibilitat ajustada al risc, tant a nivell de client com d'oficina. També s'efectuen càlculs de valor en risc (VaR) per a les diferents carteres, com a element de control i fixació de límits dels riscos de mercat, i la identificació dels diferents riscos operacionals per a cadascuna de les activitats de CaixaBank tant amb tècniques quantitatives com el càlcul de valor en risc (VaR), com a qualitatives mitjançant els indicadors de risc (KRI), els processos d'autoavaluació de riscos operacionals i l'establiment de plans d'acció i mitigació de riscos.

Totes les actuacions en l'àmbit del mesurament, seguiment i gestió del risc es duen a terme d'acord amb la recomanació del Comitè de Supervisió Bancària de Basilea i la normativa que estableixen les directives europees i la legislació espanyola vigent.

- Dotació de recursos adequats.

Els recursos humans i tècnics assignats a la funció de gestió del risc són adequats en nombre i qualitat per complir els seus objectius.

Formació

Amb l'objectiu que els directors d'oficines, gestors de banca premier i assessors de banca privada del Grup ofereixin el millor servei als clients i consolidin la seva confiança, des de l'any 2015 més de 6.000 directors i gestors de banca premier han obtingut el diploma d'Assessorament Financer de la UPF School of Management (de la Universitat Pompeu Fabra) i gairebé el mateix nombre ha obtingut el *Certificate in Wealth Management* del Chartered Institute for Securities & Investment (CISI), titulació reconeguda entre les entitats financeres (com ara HSBC, BNP Paribas, Credit Suisse, Banc Nacional d'Abu Dhabi, Citi Bank, UBS, Barclays o Deutsche Bank) com a referent no només de coneixements en assessorament financer, sinó també en codis de conducta i ètica necessaris per a l'excel·lència en l'atenció al client. D'aquesta manera el Grup es converteix en la primera entitat financera espanyola que certifica la formació dels seus empleats amb un diploma de postgrau universitari en Assessorament Financer i amb un certificat internacional de gran prestigi en el sector financer.

En l'àmbit específic de l'activitat de Riscos, la Direcció General de Riscos i la Direcció General de Recursos Humans defineixen els continguts de formació, tant en les funcions de suport al Consell d'Administració / Alta Direcció, amb continguts específics que facilitin la presa de decisions a alt nivell, com en la resta de les funcions de l'organització, especialment pel que fa a professionals de la xarxa d'oficines. Tot això es fa amb l'objectiu de facilitar la translació a tota l'organització del Marc d'Apetit al Risc, la descentralització de la presa de decisions, l'actualització de competències en l'anàlisi de riscos i l'optimització de la qualitat del risc.

L'Entitat està estructurant la seva oferta formativa a través de l'Escola de Riscos. D'aquesta manera, la formació es planteja com una eina estratègica orientada a donar suport a les àrees de negoci i alhora com el canal de transmissió de la cultura i les polítiques de riscos de la companyia, que ofereix formació, informació i eines per a tots els professionals de l'Entitat. La proposta s'articula com un itinerari formatiu d'especialització en la gestió de riscos que estarà vinculat a la carrera professional de qualsevol empleat de l'Entitat, comprenent des de Banca Retail fins a especialistes de qualsevol àmbit. Es busca que el personal de l'Entitat tingui un coneixement adequat de:

- el sistema financer i els diferents riscos de l'entorn econòmic i del negoci bancari;
- l'organització i el funcionament de la Gestió de Riscos en el Grup;
- els processos i les eines associats a operacions creditícies tant en l'admissió i el seguiment com, eventualment, en les fases de renegociació i recobrament;
- els productes de crèdit i del risc inherent a cadascun, així com de la legislació relativa als contractes de crèdit.

El setembre de 2015, l'Escola de Riscos va llançar la primera promoció del Certificat d'Anàlisi de Risc (destinat a Gestors Comercials, amb un total de 46.200 hores) i la primera promoció del Diploma de Postgrau d'Anàlisi de Risc – Especialitat Retail (destinat a Directors i Subdirectors d'Oficina, que totalitzen 37.900 hores de formació). Més de 2.400 empleats estan actualment en formació: les noves promocions del Certificat d'Anàlisi de Riscos (una edició) i del Diploma de Postgrau d'Anàlisi de Risc (dues edicions) que s'han iniciat durant l'any 2016.

En el marc d'Escola de Riscos, s'han dut a terme les formacions següents en Risc Bancari:

- **Curs Bàsic de Risc Bancari:** Certificació Universitària de nivell bàsic, dirigit a empleats i gestors no especialistes de la xarxa comercial d'oficines i altres col·lectius d'interès que puguin requerir un coneixement bàsic dels criteris de risc de l'organització per a l'acompliment del seu treball. (2a Edició, iniciada el maig de 2016, hi participen 320 empleats i gestors comercials).
- **Diploma de Postgrau en Anàlisi de Risc Bancari:** Diploma universitari dirigit a direccions i subdireccions d'oficines de la xarxa comercial, i altres col·lectius d'interès que, per la seva funció, puguin tenir atribucions en la concessió d'operacions d'actiu, o bé requereixin un coneixement avançat del risc a CaixaBank. El 2016 s'ha iniciat la 2a Edició (març 2016, 1.013 participants) i la 3a Edició (setembre 2016, 648 participants), a més de la 1a Edició de l'Especialitat *Retail* (iniciada el setembre, en què hi participen 690 empleats amb responsabilitat en la xarxa d'oficines).

A més, durant l'any 2016 s'han dut a terme més de 3.500 hores de formació als equips de riscos, distribuïdes en diferents programes de formació que s'han ofert a empleats de la Xarxa d'oficines i de Serveis Centrals de CaixaBank. Hi destaquen els següents:

- **Formació en desenvolupament habilitats professionals:**
 - **Gestió de visites per a Analistes de Risc**, per maximitzar l'efectivitat de les visites a Empreses. Curs emmarcat en la implantació del Nou Model d'Organització dels Centres d'Admissió de Riscos Territorials amb la Carterització de clients i posada en valor del nou model de col·laboració entre l'Àrea d'Admissió de Riscos i Centres d'Empreses, Institucions i Sector Públic, per les quals s'acompanyarà puntualment els/les gestors comercials en visites als clients carteritzats.

- **Formació en Coneixements Específics** en múltiples àmbits d'especialització. Es destaquen per la seva rellevància:
 - **Formació “Impacte modificació de l'Annex IX de la Circular”** adreçada a tots els equips dels Centres d'Admissió de Riscos Territorials i Equip d'Anàlisi de Serveis Centrals, en directe via *Streaming*.
 - **Nous Analistes de Risc**, per introduir-los als criteris i les polítiques de gestió del risc, les eines de què disposen per exercir la seva funció, els principals productes de finançament existents en l'Entitat i els aspectes jurídics relacionats amb el risc. Aquest curs el fan, entre altres, una selecció d'empleats de Gestió Global de Riscos en Serveis Centrals i els TGA (Tècnics en Gestió d'Actiu) adscrits a Centres d'Empreses; això amb la finalitat de complementar la seva visió tècnica i conceptual amb situacions aplicades de les polítiques de risc, particularitats dels productes i reforçar les capacitats en altres riscos que no són de la seva responsabilitat directa (p. ex. Mercat).

Avaluació i retribució de l'acompliment

Tal com s'ha esmentat a la secció del Marc d'Apetit al Risc, el Grup CaixaBank vetlla perquè la motivació extrínseca dels seus empleats sigui coherent amb la cultura de riscos i amb el compliment dels nivells de risc que el Consell està disposat a assumir.

Amb aquest propòsit hi ha dos esquemes diferenciats:

- El 15% del component variable de la compensació dels membres del Comitè de Direcció i del Col·lectiu Identificat depèn directament de l'evolució anual favorable del compliment del Marc d'Apetit al Risc.
- Els empleats de les àrees de negoci estableixen els seus reptes en procés *bottom-up* i *top-down* per assegurar que, en agregat, es compleixen els objectius del Pla Estratègic (de l'any corresponent). Per tant, en la mesura que aquests objectius estan ja calibrats per assegurar el compliment del Marc d'Apetit al Risc, així com altres objectius institucionals (l'adequada identificació i el coneixement dels clients gestionats, segons els principis de *Know-your-customer*), s'assoleix una transmissió i consegüent alineament eficaç i eficient amb el perfil de risc establert pel Consell.

Marc de Control Intern

El Marc de Control Intern de CaixaBank proporciona un grau de seguretat raonable en la consecució dels objectius del Grup.

En línia amb les directrius dels reguladors i les millors pràctiques del sector, s'estructura partint del model de les 3 línies de defensa:

- La primera línia de defensa està formada per les unitats de negoci i de suport del Grup, responsables d'identificar, mesurar, controlar, mitigar i comunicar els principals riscos que afecten el Grup en l'exercici continu de la seva activitat.

L'any 2015 es van reforçar les funcions de control en la primera línia de defensa. Entre d'altres, amb la creació de la Direcció Corporativa de Control de Negoci, com a unitat específica de control de la Direcció General de Negoci.

- La segona línia de defensa actua de forma independent de les unitats de negoci, i té la funció d'assegurar que hi ha polítiques i procediments de gestió i control de riscos, monitorar-ne l'aplicació, avaluar l'entorn de control i reportar tots els riscos materials del Grup.

La segona línia de defensa també ha estat reforçada mitjançant la creació, el desembre de 2015, de la Subdirecció General de Control & Compliance, així com el reforç, el 2016, de les Unitats de Control integrades en la Direcció General de Riscos i en la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital.

- La tercera línia, constituïda per Auditoria Interna, es responsabilitza de l'avaluació de l'eficàcia i l'eficiència de la gestió de riscos, i dels sistemes de control intern, aplicant-hi els principis d'independència i objectivitat.

La gestió i el control global dels riscos que exerceix l'Entitat garanteix un perfil de risc que estigui en concordança amb els objectius estratègics, preserva els mecanismes de solvència i de liquiditat, permet optimitzar la relació rendibilitat-risc i cerca l'excel·lència en el servei a clients, amb processos àgils i transparents.

Control Intern

El desembre de 2016 s'ha constituït el Comitè de Control Intern, presidit per la Subdirecció General de Control & Compliance i integrat per la Unitat de Control de Negoci (primera línia de defensa), les Unitats de Control de la segona línia i Auditoria Interna com tercera línia de defensa.

Les Unitats de Control, cada una sota el seu àmbit d'actuació, tenen les funcions següents:

- Assegurar que hi ha polítiques i procediments adequats amb relació a la gestió dels riscos, i que es compleixin de manera efectiva.
- Assegurar un Entorn de Control adequat i efectiu que mitigui els riscos, sota el seu àmbit d'actuació, que n'inclouï la monitorització a través d'Indicadors.
- Detectar l'existència de *gaps* de control, establir plans de remediació si n'hi ha i efectuar-ne el seguiment d'implantació.
- Assegurar l'existència del *reporting* adequat al Comitè de Control Intern.
- Fomentar la cultura de control i compliment en el seu àmbit d'actuació.

El Comitè de Control Intern té la missió d'assegurar, raonablement, a la Direcció i als Òrgans de Govern l'existència, el disseny adequat i l'aplicació efectiva de les Polítiques i Procediments de Control dels Riscos en l'organització i avaluar l'Entorn de Control dels Riscos del Grup CaixaBank.

Les Unitats de Control que integren la segona línia de defensa són:

- Control Intern de Riscos
- Control Intern d'Informació i Models Financers
- Compliment Normatiu

Control Intern de Riscos

L'objectiu del departament de Control Intern de Riscos és unificar en un únic àmbit organitzatiu, dependent directament de la Direcció General de Riscos, les diverses funcions de segona línia de defensa dins d'aquesta Direcció.

El departament s'organitza en les següents funcions:

- 1) Control Intern de Risc Operacional i de Crèdit i Control de Mercats.

L'objectiu d'aquestes funcions és monitorar, com a segona línia de supervisió:

- La definició i implementació de processos d'acord amb les polítiques del banc en matèria de riscos, assegurant que la presa de riscos sempre es duu a terme dins del marc que han definit i amb un marc de control adequat.
- La consistència i efectivitat dels controls exercits des de la primera línia de defensa sobre els processos d'assumpció de risc per part de l'Entitat.
- El seguiment i control dels riscos assumits, així com reportar-los recurrentment a, entre d'altres, a les àrees de gestió dels riscos, l'Alta Direcció i els comitès competents, així com a organismes de supervisió i terceres entitats.

- 2) Validació interna

La criticitat i importància del procés de gestió del risc i de la determinació del capital exigeix disposar d'entorns de control adequats que garanteixin la fiabilitat del procés. A més, cal que l'entorn de control sigui suficientment especialitzat i que es faci de manera contínua en les entitats. En aquest sentit, la validació interna ha de complir les exigències regulatòries, i ha de representar un suport fonamental a la gestió del risc, en les seves responsabilitats d'emissió d'opinió tècnica i autorització a l'ús de models interns.

La normativa estableix la validació interna com un requisit ineludible previ a la validació supervisora que ha de dur a terme una unitat independent i especialitzada dins la mateixa entitat, amb funcions clarament establertes.

A CaixaBank la funció de validació interna l'exerceix la Unitat de Validació de Models de Risc (VMR), la creació de la qual va ser aprovada pel Comitè de Direcció. VMR és una funció dependent de la Direcció de Control Intern de Riscos que al seu torn depèn de la Direcció General de Riscos. Es garanteix així la seva independència de les àrees responsables del desenvolupament de models de risc i de polítiques i infraestructures de risc. La missió de VMR és emetre una opinió tècnica sobre l'adequació dels models interns utilitzats a l'efecte de gestió interna i/o de caràcter regulatori del Grup CaixaBank.

D'acord amb la missió, l'àmbit d'actuació de VMR engloba els riscos de Crèdit, Mercat i Operacional a més del càlcul del Capital Econòmic, i revisa els aspectes metodològics, de gestió (usos dels models i eines de gestió, polítiques de risc, nivell de cobertura, controls, governança, implantació dels models en els processos de gestió) i la verificació de l'existència d'un entorn tecnològic amb la qualitat de dades suficient per donar suport a les necessitats dels models.

Les activitats de VMR estan alineades amb les exigències normatives dels diferents mecanismes de supervisió i coordinades amb Auditoria Interna en l'exercici de les seves funcions com a segona i tercera línies de defensa, respectivament.

Les activitats de VMR s'agrupen en tres àmbits:

- Planificació anual: VMR disposa d'una planificació anual, que reflecteix les activitats d'anàlisi i les revisions que s'efectuaran cada any per garantir la vigència de les opinions emeses.
- Revisió i seguiment: mitjançant els cicles de validació VMR manté actualitzada l'opinió sobre els diferents models i la seva integració en la gestió (per als models IRB).

En el cas de *roll-out* de models, canvis rellevants i canvis no rellevants VMR fa revisions específiques que complementen els processos de validació ordinaris i tenen com a objectiu aportar valor addicional a les àrees de gestió de risc.

- Activitats de *reporting*:
 - Memòria anual de VMR, sobre les activitats dutes a terme en l'últim exercici.
 - Coordinació del procés d'actualització dels dossiers de seguiment dels models.
 - Seguiment periòdic de les recomanacions emeses.

Els resultats de qualsevol activitat de revisió de VMR deriven en recomanacions i en una opinió global. L'atenció de VMR s'ha de centrar en les principals deficiències identificades, adequant el nivell de seguiment i escalat de les recomanacions en funció de la seva rellevància.

Per assolir els seus objectius, VMR ha d'actuar sota els principis generals definits en el marc global de validació de models de risc. En particular, en el procés de valoració de les revisions són especialment rellevants els principis generals següents:

- Examen crític: ha d'avaluar-se tota la informació rellevant amb relació als models i els seus usos, i s'ha d'emetre una opinió rigorosa, profunda i fonamentada.
- Transparència: l'opinió de VMR ha de ser degudament compresa per les àrees revisades.
- Compliment Normatiu: VMR ha de complir sempre les normes internes i regulatòries que li siguin aplicables. En particular, ha d'assegurar que els models interns compleixen els requisits mínims regulatoris.

Control Intern d'Informació i Models Financers

L'objectiu del departament de Control Intern d'Informació i Models Financers és la supervisió dels riscos associats a la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital. Actualment desenvolupa les següents funcions:

1) Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera (SCIIF)

El SCIIF, com a part del Control Intern de l'Entitat, es defineix com el conjunt de processos que es duen a terme per proporcionar seguretat raonable respecte a la fiabilitat de la informació financera que l'entitat publica en els mercats. Està dissenyada d'acord amb el que estableix la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV) en el seu document «Control intern sobre la informació financera en les entitats cotitzades» (entitats emissores de títols admesos a cotització). Com a segona línia de defensa, supervisa que les pràctiques i els processos desenvolupats a l'Entitat per elaborar la informació financera en garanteixen la fiabilitat i conformitat amb la normativa aplicable. En concret, aquesta funció ha d'avaluar que la informació financera elaborada per les diverses entitats que constitueixen el Grup compleix amb els principis següents:

- a) Les transaccions, els fets i altres esdeveniments recollits per la informació financera efectivament hi són i s'han registrat en el moment adequat (existència i ocurrència).
- b) La informació reflecteix la totalitat de les transaccions, els fets i altres esdeveniments en els quals l'Entitat és part afectada (integritat).
- c) Les transaccions, els fets i altres esdeveniments es registren i valoren de conformitat amb la normativa aplicable (valoració).
- d) Les transaccions, els fets i altres esdeveniments es classifiquen, presenten i revelen en la informació financera d'acord amb la normativa aplicable (presentació, desglossament, i comparabilitat).
- e) La informació financera reflecteix, en la data corresponent, els drets i obligacions a través dels corresponents actius i passius, de conformitat amb la normativa aplicable (drets i obligacions).

A l'Informe Anual de Govern Corporatiu de l'exercici 2016 es presenta el detall d'aquesta funció, així com les activitats que s'han dut a terme en el període.

2) Control Intern de Models de Planificació Financera (CIMPF)

Aquesta funció, creada fa poc, té per objectiu exercir el control intern de segona línia de defensa de les activitats desenvolupades per la Direcció Corporativa de Planificació i Capital, assegurar que hi ha polítiques i procediments adequats que es compleixen de manera efectiva i vetllar perquè hi hagi un Entorn de Control adequat i efectiu que mitigui els riscos associats a aquestes activitats. Així mateix, la funció està orientada a detectar si hi ha *gaps* de control, establir plans de remediació si n'hi ha i efectuar-ne el seguiment d'implantació. La funció s'ha organitzat partint d'un procés de validació fonamentat en dues visions:

- Validació amb visió “producte” de les activitats de la Direcció Corporativa de Planificació i Capital (Pla Operatiu, Pla Estratègic, ICAAP, IRP, *Recovery Plan* i *Stress Test*).
- Validació *on-line*: el procés de validació es fa en paral·lel a l'elaboració del producte, amb l'objectiu de tenir les conclusions abans de la presentació al Consell d'Administració.

Amb l'objectiu de mitigar els riscos, la funció CIMPF cobreix tant aspectes quantitius com qualitius. Els elements essencials del procés de validació global cobreixen les àrees de revisió següents:

- Govern corporatiu
- Entorn tecnològic, bases de dades utilitzades i recursos disponibles
- Metodologies i hipòtesis utilitzades
- Integració en la gestió
- Integritat de la documentació

Compliment Normatiu

L'objectiu de la funció de Compliment Normatiu és la supervisió del risc de compliment. L'Àrea de Compliment Normatiu supervisa el risc de compliment derivat de possibles deficiències en els procediments implantats, mitjançant l'establiment de controls de segon nivell dins el seu àmbit d'actuació (entre d'altres, a través d'activitats de *monitoring*, la revisió de procediments interns o l'anàlisi de deficiències detectades per informes d'experts externs, informes de les inspeccions dels organismes supervisors, reclamacions de clients, etc.). En cas de detecció de deficiències, l'Àrea de Compliment Normatiu insta les àrees de gestió afectades que desenvolupin propostes d'accions de millora sobre les quals es fa un seguiment periòdic.

Així mateix, l'Àrea de Compliment Normatiu duu a terme activitats d'assessorament sobre les matèries de la seva competència i accions de formació i comunicació per potenciar la cultura del compliment a l'organització. Una altra activitat que desenvolupa és vetllar per les bones pràctiques en matèria d'integritat i normes de conducta, per a la qual cosa disposa, entre altres mitjans, del Canal confidencial de consultes i denúncies intern per a empleats implantat en l'entitat. Aquest Canal serveix, a més, per resoldre les denúncies relacionades amb les irregularitats de naturalesa financera i comptable que es puguin produir.

Finalment, cal destacar que l'Àrea de Compliment Normatiu és l'interlocutor, en matèries de la seva competència, dels principals organismes supervisors nacionals i internacionals i, si escau, coordina els requeriments que aquests organismes puguin remetre. Sobre totes aquestes activitats, l'Àrea de Compliment Normatiu fa el report periòdic a l'Alta Direcció, la Comissió d'Auditoria i Control i la Comissió de Riscos.

L'Àrea de Compliment Normatiu desenvolupa la seva activitat a través de 4 direccions: la direcció de Riscos Normatius, la direcció de Prevenció de Blanqueig de Capitals i Finançament del Terrorisme, la direcció d'Internacional i Grup i la direcció de Compliment en l'Àrea de *Corporate & Institutional Banking* - CIB.

Auditoria Interna

Auditoria Interna de CaixaBank desenvolupa una activitat independent i objectiva d'assegurament i consulta, concebuda per agregar valor i millorar les activitats. Contribueix a la consecució dels objectius estratègics del Grup CaixaBank i aporta un enfocament sistemàtic i disciplinat en l'avaluació i millora dels processos de gestió de riscos i controls, i del govern intern.

Per garantir la independència i l'autoritat de la funció, la Direcció d'Auditoria Interna depèn funcionalment de la Comissió d'Auditoria i Control, delegada del Consell d'Administració, i així mateix reporta al President del Consell d'Administració.

D'acord amb el Model de control de 3 Línies de Defensa implantat a CaixaBank, Auditoria Interna actua com a tercera línia de defensa supervisant les actuacions de la primera i segona línies amb l'objectiu de proporcionar una seguretat raonable a l'Alta Direcció i als Òrgans de Govern sobre:

- L'eficàcia i eficiència dels Sistemes de Control Intern per a la mitigació dels riscos de les activitats del Grup.
- El compliment de la legislació vigent, amb especial atenció als requeriments dels Organismes Supervisors.
- El compliment de les polítiques i normatives internes i l'alineació amb el Marc d'Apetit al Risc i les millors pràctiques i bons usos sectorials, per a un govern intern del Grup adequat.
- La fiabilitat i integritat de la informació financera i operativa, incloent-hi l'efectivitat del Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera (SCIIF).

Les funcions d'Auditoria Interna inclouen:

- Reportar de forma periòdica a l'Alta Direcció i a la Comissió d'Auditoria i Control les conclusions dels treballs fets i les debilitats detectades.

Aportar valor mitjançant la formulació de recomanacions proposades per solucionar les debilitats detectades en les revisions i el seguiment de la seva adequada implantació per part dels centres responsables.

3.3. Risc de crèdit

3.3.1 Descripció general

El risc de crèdit és el més significatiu del balanç del Grup CaixaBank i es deriva de l'activitat comercial bancària i asseguradora, de l'operativa de tresoreria i de la participació a llarg termini en el capital d'entitats financeres i empreses líders en els seus sectors. L'exposició màxima al risc de crèdit, a 31 de desembre de 2016, dels instruments financers inclosos en els epígrafs «Actius financers mantinguts per negociar», «Actius financers disponibles per a la venda», «Préstecs i partides a cobrar», «Inversions mantingudes fins al venciment» i «Derivats – comptabilitat de cobertures», inclosos en el balanç de situació adjunt, així com els epígrafs «Garanties concedides» i «Compromisos contingents», inclosos en la promemòria del balanç adjunt, no difereix significativament del seu valor comptable.

Respecte a l'activitat ordinària, CaixaBank orienta la seva activitat creditícia a la satisfacció de les necessitats de finançament a les famílies i a les empreses. La gestió del risc de crèdit es caracteritza per una política de concessió prudent i de cobertures adequades. La inversió creditícia, consolidada en particulars i crèdit hipotecari per a l'adquisició de primer habitatge, presenta una estructura amb un nivell de risc significativament baix pel seu alt grau de diversificació i atomització. De conformitat amb el que estableix el Marc d'Apetit al Risc de CaixaBank, l'Entitat persegueix assumir un risc de crèdit de perfil mitjà-baix, amb la voluntat de mantenir el seu lideratge en el finançament de particulars i pimes, així com per reforçar la prestació de serveis de valor afegit al seguiment de grans empreses, tal com recull el Pla Estratègic 2015-2018.

Adicionalment, s'han dedicat notables esforços a l'adopció i preparació de la implementació de canvis normatius (vegeu el punt 3.1. de Canvis regulatoris d'aquesta Nota). Entre aquests canvis, en destaquen els següents:

- El Grup CaixaBank ja estava aplicant les principals pràctiques de governança consistents amb la Circular 4/2016, i únicament van ser necessàries adaptacions pel que fa a l'ús de metodologies internes per al càlcul del deteriorament per risc de crèdit i per als actius immobiliaris adjudicats o rebuts en pagament de deutes en els comptes individuals. El Grup ja utilitzava models interns per al càlcul de la pèrdua per risc de crèdit en els comptes consolidats.

- La Norma Internacional d'Informació Financera (NIIF) 9 “Instruments financers”, que estableix de forma exhaustiva el conjunt de requeriments comptables per al registre i la valoració dels actius i passius financers. El Grup treballa en la implementació d'aquesta norma. Liderat per un Comitè de Projecte Intern, l'objectiu principal és la realització de les tasques necessàries per a la implementació de la NIIF 9, en la totalitat d'àrees del banc afectades, de manera que se'n garanteixi el compliment en la data de primera aplicació, i avaluar els potencials impactes quantitatius i qualitius (en negoci, infraestructura, etc.) amb l'anticipació suficient a l'efecte de millorar-ne la gestió.

Entre les principals tasques del Comitè, destaquen:

- Elaborar en un primer moment una definició d'enfocament que permeti identificar els aspectes clau de la nova norma comptable, un diagnòstic de diferents aspectes que cal analitzar i un pla d'acció a l'efecte de garantir la implantació de la NIIF 9.
- Garantir la identificació i planificació de totes les necessitats quantitatives i qualitatives i de la planificació d'aquestes, de manera adequada per tal d'aconseguir una implementació a la data d'aplicació.
- Garantir la capacitat de fer un càlcul d'impacte previ a la data de primera aplicació.

El Comitè, liderat per la Direcció Executiva de Gestió Global de Risc, en coordinació amb la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital, és l'enllaç amb el Comitè de Direcció del grup i s'encarrega també de la gestió operativa i presa de decisions estratègiques (recursos, terminis, definició de models, etc.).

El projecte l'integren diferents equips (sistemes, models, *impairment*, intervenció, polítiques comptables, seguiment), que són els encarregats de la gestió del dia a dia del projecte. S'ha creat un Comitè de seguiment format pels responsables de les àrees esmentades.

Adicionalment, s'han definit una sèrie d'objectius principals d'implantació, relatius tant a la classificació i la valoració com al model de provisions que es va iniciar en l'exercici 2015 i s'estendrà fins al 2017, moment en què s'espera el desenvolupament operatiu del càlcul.

L'Entitat està actualment calculant els impactes potencials que l'aplicació de la NIIF 9 pot tenir en el valor dels actius i passius financers actualment reportats, incloent-hi l'estimació de les provisions per insolvències.

- Finalment, pel que fa a l'evolució de les mesures regulatòries de requeriments de capital per als riscos de Pilar I, tant el Comitè de Basilea per a Supervisió Bancària (BCBS) com l'Autoritat Bancària Europea (EBA) sol·liciten anàlisis previsionals de canvis (*Quantitative Impact Study*, QIS) i Enquestes (*Surveys*) a aquest respecte. Això comporta la necessitat de dedicar recursos per a l'anàlisi i el càlcul, així com la dedicació d'Òrgans de Govern i Comitès de Direcció per revisar possibles escenaris i potencials impactes, sense tenir la certesa sobre la seva veritable aplicació final.

Per tal de garantir el nivell de protecció adequat dels clients, persones físiques, d'entitats de crèdit, l'actual marc legal (Llei 2/2011, de 4 de març, d'Economia Sostenible i l'Ordre EHA/2899/2011, de 28 d'octubre, de transparència i protecció del client de serveis bancaris) obliga totes les entitats a establir polítiques, mètodes i procediments que assegurin l'estudi i concessió correctes de les operacions de crèdit. El nou concepte de «préstec responsable» estableix la necessitat de dur a terme una avaluació adequada de la solvència dels clients i de fomentar les pràctiques dirigides a garantir la concessió responsable de les operacions.

Per fer-ho, CaixaBank ha detallat les polítiques, els mètodes i els procediments d'estudi i concessió de préstecs o crèdits responsables segons el que exigeix l'Annex 6 de la Circular 5/2012, de 27 de juny, del Banc d'Espanya, a entitats de crèdit i proveïdors de serveis de pagament, sobre transparència dels serveis bancaris i responsabilitat en la concessió de préstecs.

El document elaborat va ser aprovat pel Consell d'Administració de CaixaBank el mes de gener de 2015, i aconsegueix el que determinen les Circulars 5/2012 i 3/2014 del Banc d'Espanya, i, entre d'altres, estableix les polítiques següents:

- Una relació adequada entre els ingressos i les càrregues que assumeixen els consumidors.
- La verificació documental de la informació facilitada pel prestatari i la seva solvència.
- La informació precontractual i protocols d'informació adequats a les circumstàncies i característiques personals de cada client i de l'operació.
- Una valoració adequada i independent de les garanties immobiliàries.
- No és política de l'Entitat concedir crèdit en moneda estrangera a particulars.

Adicionalment, en l'actual context economicosocial, CaixaBank ha desenvolupat un Pla d'Ajudes a persones físiques amb hipoteca sobre l'habitatge habitual, per ajudar els clients vinculats que es troben amb dificultats econòmiques de caràcter conjuntural. Amb el desenvolupament d'aquest Pla d'Ajudes es persegueixen tres objectius:

- Ser proactius en la prevenció de la insolvència.
- Oferir ajuda a les famílies amb bon comportament històric en la seva relació com a clients de l'Entitat, que estiguin en risc d'entrar en mora a causa de situacions d'atur d'algun dels titulars, malaltia, reducció temporal d'ingressos o altres circumstàncies de caràcter conjuntural.
- Reduir la taxa de morositat.

CaixaBank també s'ha adherit al Codi de Bones Pràctiques per a la reestructuració viable dels deutes amb garantia hipotecària sobre l'habitatge habitual inclòs en el Reial Decret Llei 6/2012, de 9 de març, de mesures urgents de protecció de deutors hipotecaris sense recursos, i modificat per la Llei 1/2013, de 14 de maig, de mesures per reforçar la protecció als deutors hipotecaris, reestructuració de deute i lloguer social.

3.3.2 Principals magnituds

A 31 de desembre de 2016 i 2015, la taxa de morositat (incloent-hi els dubtosos per riscos contingents) se situa en el 6,9% i 7,9%, respectivament. La ràtio de morositat del conjunt del sistema financer espanyol, amb dades de novembre de 2016, se situava en el 9,2%. Els deutors dubtosos s'han situat en 14.754 i 17.100 milions d'euros a 31 de desembre de 2016 i 2015, respectivament. Així mateix, a 31 de desembre de 2016 i 2015, la taxa de cobertura de les provisions constituïdes sobre els actius dubtosos se situa en 47% i 56%, respectivament.

3.3.3 Cicle del risc de crèdit

El cicle complet de gestió del risc de crèdit comprèn tota la vida de l'operació, des de l'anàlisi de la viabilitat i l'admissió del risc segons criteris establerts, fins al seguiment de la solvència i de la rendibilitat i, eventualment, la recuperació dels actius deteriorats. La diligència en la gestió de cadascuna d'aquestes etapes propiciarà l'èxit en el reemborsament.

3.3.3.1 El mesurament i la valoració del risc de crèdit

La Direcció Corporativa de Models i Polítiques de Risc, dins Gestió Global del Risc de CaixaBank, té la missió de construir, mantenir i fer el seguiment dels sistemes de mesurament del risc de crèdit. A més, és l'encarregat d'assegurar i orientar l'ús que es fa d'aquests sistemes i de vetllar perquè les decisions que es prenguin basades en aquestes mesures tinguin en compte la seva qualitat. Tal com estableixen les millors pràctiques, aquesta Direcció Corporativa és independent de les àrees de negoci per garantir que els criteris de valoració no tinguin interferències derivades de consideracions comercials.

D'acord amb el Reglament Delegat (UE) núm. 529/2014 de la Comissió (CRR), CaixaBank utilitza models interns en l'avaluació del risc de crèdit vinculat a les tipologies d'exposició següents:

- Préstecs hipotecaris concedits a persones físiques
- Préstecs personals concedits a persones físiques
- Targetes lliurades a persones físiques
- Préstecs i crèdits atorgats a petites i mitjanes empreses (pimes)
- Préstecs i crèdits atorgats a grans empreses (corporacions)
- Cartera de participacions industrials

Adicionalment als models anteriors, l'Entitat disposa de models interns utilitzats en l'àmbit de gestió, però no a l'efecte de càlcul de requeriments mínims de capital regulatori per a algunes tipologies d'exposició, com per exemple el finançament especialitzat.

Els models interns, amb calibratges específics per tal d'estimar les pèrdues incorregudes, també s'utilitzen per calcular cobertures.

Es revisen periòdicament la totalitat dels models per tal de detectar possibles deterioraments en la qualitat dels mesuraments, així com les estimacions per incorporar les variacions del cycle econòmic. Amb periodicitat mensual, s'avalua gairebé la totalitat de la cartera de clients de banca detallista, que inclou el segment de particulars i el de pimes, fet que permet actualitzar, de manera continuada, el coneixement d'aquestes carteres. La contínua avaluació dels riscos permet conèixer la distribució de l'exposició de les diferents carteres respecte a la qualitat creditícia expressada com a probabilitat d'incompliment.

El mesurament del risc s'articula al voltant dels conceptes bàsics que es descriuen a continuació.

- **Pèrdua esperada:** La pèrdua esperada és el resultat de multiplicar tres magnituds: l'exposició, la probabilitat d'incompliment i la severitat.
- **Exposició:** L'exposició (EAD en el seu acrònim en anglès per a *exposure at default*) estima quin serà el deute pendent en cas d'incompliment del client. Aquesta magnitud és especialment rellevant per a aquells instruments financers que tenen una estructura d'amortització variable en funció de les disposicions que en faci el client (comptes de crèdit, targetes de crèdit i, en general, qualsevol producte revolving).

L'obtenció d'aquesta estimació es basa en l'observació de l'experiència interna de la morositat de l'Entitat, relacionant els nivells de disposició en el moment de l'incompliment i en els 12 mesos anteriors. Per tal de fer-la, es modelitzen per a cada transacció les relacions observades en funció de la naturalesa del producte, el termini fins al venciment i les característiques del client.

- **Probabilitat d'incompliment:** CaixaBank disposa d'eines d'ajuda a la gestió per a la predicció de la probabilitat d'incompliment (PD en el seu acrònim en anglès per a *probability of default*) de cada acreditat que cobreixen gairebé la totalitat de l'activitat creditícia.

Aquestes eines han estat desenvolupades d'acord amb l'experiència històrica de mora de l'Entitat i incorporen les mesures necessàries per ajustar els resultats al cicle econòmic, amb l'objectiu d'oferir mesuraments relativament estables a llarg termini, que poden diferir de les taxes d'incompliment observades en cada moment. Així mateix, aquestes eines estan implantades a tota la xarxa d'oficines i integrades dins les eines habituals de concessió i seguiment dels productes d'actiu.

Les eines d'avaluació del risc de crèdit poden estar orientades al producte o al client. Les eines orientades al producte s'utilitzen bàsicament en l'àmbit d'admissió de noves operacions de banca detallista i prenen en consideració característiques del perfil del deutor, informació derivada de la relació amb els clients, alertes internes i externes i característiques pròpies de l'operació, per determinar la probabilitat d'incompliment d'aquesta operació. D'altra banda, les eines orientades al client avaluen la probabilitat d'incompliment del deutor de manera genèrica, encara que en el cas de persones físiques poden aportar resultats diferenciats per producte. Aquest últim grup d'eines està constituït per anotacions de comportament per al seguiment del risc de persones físiques i per *ratings* d'empreses.

Pel que fa a empreses, les eines de *rating* varien notablement en funció del segment al qual pertanyen. En el cas de microempreses i pimes, el procés d'avaluació es basa en un algorisme modular i es valoren quatre àrees d'informació diferents: els estats financers, la informació derivada de la relació amb els clients, alertes internes i externes i altres aspectes qualitius.

La funció de *Rating* Corporatiu, que depèn de la Direcció de Gestió Global del Risc de CaixaBank, disposa de models interns per qualificar el segment de grans empreses. Aquests models són de caràcter expert, cerquen replicar els *ratings* de les agències de qualificació i requereixen el criteri expert dels analistes. Davant la falta d'una freqüència suficient, en termes estadístics, de morositat interna en aquest segment, la construcció d'aquests models s'ha alineat amb la metodologia de Standard & Poor's, de manera que s'han pogut usar les taxes d'incompliment global publicades per aquesta agència de *rating*, que afegeix fiabilitat a la metodologia. Els models s'han desenvolupat a partir de dades que tenen una profunditat històrica suficientment significativa i, per tant, incorporen de manera raonable l'efecte del cicle i garanteixen estabilitat als mesuraments obtinguts.

Els resultats de totes les eines es vinculen a una escala mestra de risc que permet classificar la cartera creditícia en termes homogenis, és a dir, que permet agrupar riscos a partir d'una mateixa taxa de morositat anticipada.

- **Severitat:** la severitat (LGD en el seu acrònim en anglès per a *loss given default*) correspon al percentatge del deute que no es podrà recuperar en cas d'incompliment del client. CaixaBank efectua una revisió permanent dels procediments de recuperació i regularització dels deutes morosos per tal de minimitzar l'impacte d'una eventual fallida.

Es calculen les severitats històriques amb informació interna de CaixaBank i s'han considerat tots els fluxos de caixa associats als contractes des del moment de l'incompliment fins a la regularització de la situació, o bé fins al moment que s'han declarat fallits. Dins aquest còmput també es té en compte una aproximació de les despeses indirectes (personal d'oficines, infraestructura, etc.) associades al procés.

A més es treballa en la modelització de la severitat per a la seva correcta estimació *a priori*, mitjançant la garantia, la relació préstec/valor, el tipus de producte, la qualitat creditícia de l'acreditat i, tal com requereix la regulació, les condicions recessives del cicle econòmic.

Com a resultat de les polítiques de concessió, l'exigència d'aportació de garanties i la seva relació préstec/valor, així com de la gestió activa de la morositat, que millora els nivells de regularització i recuperació en cas d'incompliment, les severitats estimades per a la cartera actualment sanes són baixes.

- **Pèrdua inesperada:** el mesurament de la pèrdua esperada garanteix un bon control del risc creditici en condicions «normals» de mercat. De fet, la pèrdua esperada es pot considerar com un cost addicional al negoci. Ara bé, de vegades les pèrdues reals poden superar les pèrdues esperades fruit de canvis sobtats en el cicle, o variacions en factors de risc específics de cada cartera, i de la correlació entre el risc de crèdit dels diferents deutors.

La variabilitat de les pèrdues esperades de la cartera constitueix la pèrdua inesperada, la qual representa la pèrdua potencial imprevista. Es calcula com la pèrdua associada a un nivell de confiança suficientment elevat de la distribució de pèrdues, menys la pèrdua esperada. L'Entitat, en el desenvolupament normal del negoci, ha de tenir la capacitat d'absorbir aquestes pèrdues no anticipades.

- **Pèrdua incorreguda:** S'estima la pèrdua incorreguda, és a dir, les necessitats de provisió de les exposicions sota NIC 39, com la diferència entre l'import actual del risc i els fluxos futurs d'efectiu estimats per a les operacions dubtoses. En el cas de les operacions qualificades de normals, s'estimen les pèrdues incorregudes no aflorades, i es prenen com a referència les pèrdues associades a entrades en dubtós en un horitzó de 12 mesos.

Per a les exposicions dubtoses individualment significatives, les estimacions es basen en anàlisis individuals; en la resta de casos, les estimacions es basen en els models interns o col·lectius.

Els paràmetres utilitzats per al càlcul col·lectiu són similars als que s'han comentat anteriorment, amb la particularitat que es tracta de calibratges Point-in-Time, és a dir, que reflecteixen les condicions econòmiques vigents, en contraposició a les mètriques de mitjana del cicle (*Through-the-Cycle*) o en moments de recessió (Downturn) que s'utilitzen per calcular els actius ponderats per risc a l'efecte de solvència (Basilea).

Concretament, la pèrdua incorreguda s'obté com el producte, d'una banda, de la base provisionable, calculada com a EAD menys el valor recuperable de les garanties, i, de l'altra, de la *intensitat* de dotació. Alhora, el valor recuperable de les garanties s'obté aplicant un *haircut* a la valoració d'aquestes garanties (valor de taxació) on el *haircut* captura les despeses que s'incorren en l'adjudicació, possessió, manteniment i venda de les garanties, així com els ajustos al preu de venda segons l'experiència recent de l'Entitat. La *intensitat* esmentada anteriorment és el producte de la probabilitat d'incompliment, per la probabilitat que, després de l'incompliment, l'exposició no es regularitzi, per les pèrdues estimades en el cas que no es de la regularització. Tots aquests paràmetres es calculen a partir de l'experiència recent de l'Entitat i compartint, en la mesura del possible, les metodologies utilitzades per als paràmetres de risc utilitzats a l'efecte de solvència i gestió.

3.3.3.2 Admissió i concessió

La concessió d'operacions d'actiu a CaixaBank segueix com a criteri bàsic l'avaluació de la capacitat de devolució de l'acreditat; no és política de l'Entitat l'aprovació d'operacions per la mera existència de garanties. Tanmateix, encara que es compleixi el criteri bàsic, també és important l'obtenció de garanties addicionals, sobretot en operacions de llarga durada, i la fixació d'un preu d'acord amb el conjunt de característiques de l'operació, que ha de cobrir els costos de finançament, d'estructura i del risc inherent de crèdit.

El procés d'admissió i concessió de noves operacions es basa en l'anàlisi dels intervinents, de la finalitat de l'operació, de la capacitat de devolució i de les característiques de l'operació.

L'Entitat disposa d'un sistema de facultats en la concessió del crèdit que suposa un instrument de delegació molt eficaç pel que fa a la gestió del risc. El sistema es basa en l'establiment de nivells d'aprovació segons uns imports màxims per garantia i client/Grup, quan es tracta de particulars o de grans empreses, i per límits de pèrdua esperada a escala de client / Grup econòmic, per a la resta de segments d'empresa. Les decisions que pel nivell de risc requerit es resolen de manera descentralitzada necessiten sempre la concurrència de la signatura de dos empleats amb facultats de risc suficients per sancionar-les.

La determinació del nivell de facultats de concessió es fonamenta en l'estudi de cinc eixos clau:

- **Import:** entenent per import el total de la suma econòmica sol·licitada juntament amb el risc ja concedit. Aquest import determinarà el nivell de risc base d'aprovació.
- **Garantia:** comprèn el conjunt de béns i/o solvències que estan afectats per assegurar el compliment d'una obligació. Aquest eix analitza el percentatge de cobertura de la garantia sobre l'import finançat.
- **Política de Risc General:** conjunt de polítiques que identifiquen i avaluen variables rellevants de cada sol·licitud.
- **Termini:** el termini és la durada de l'operació sol·licitada i és una variable crítica que afegeix incertesa a l'operació.
- **Preu:** el preu de l'operació ha de cobrir la totalitat de costos, incloent-hi els costos de registre, operatius, la pèrdua esperada i la remuneració al capital.

En aquest sentit, durant l'exercici 2016 s'ha continuat el procés d'actualització dels paràmetres de risc en les carteres amb més materialitat i s'han implantat nous models de gestió amb l'objectiu de millora contínua del poder predictiu d'aquestes eines.

L'actualització dels *scorings* i *ratings* de clients s'efectua de manera mensual amb l'objectiu de mantenir permanentment la qualificació creditícia adequada. En l'àmbit de persones jurídiques, l'Entitat duu a terme accions periòdiques d'actualització d'estats financers i informació qualitativa de les nostres empreses per aconseguir el màxim nivell de cobertura del *rating* intern.

El sistema d'autoritzacions, tant pel que fa a les noves sol·licituds com a les operacions ja existents, es fonamenta en l'expedient electrònic que elimina el moviment físic de l'expedient i millora l'eficiència del procés. Aquest inclou tota la documentació necessària perquè l'operació pugui ser analitzada i resolta pel nivell corresponent, capturant la informació bàsica de manera automàtica dels sistemes d'informació i a través de l'escaneig de la documentació que ofereixi alguna signatura autògrafa dels intervinents (com per exemple, l'oferiment d'un aval).

Per determinar el preu de les operacions s'utilitzen, d'una banda, les eines de *pricing* integrades en el sistema de sol·licituds (basades en la cobertura adequada de la prima de risc, el cost de la liquiditat i les despeses operatives) i, de l'altra, la informació de l'eina de Rendibilitat Ajustada al Risc (RAR). Amb la mètrica RAR, es pretén aconseguir més control de l'equilibri entre la rendibilitat i el risc. Gràcies a ella es poden identificar adequadament els factors determinants de la rendibilitat de cada client i analitzar clients i carteres segons la seva rendibilitat ajustada al risc. Per a gairebé la totalitat dels productes d'empresa, el gestor coneix, en el moment d'admissió, l'impacte de les noves operacions en la rendibilitat ajustada al risc del client, cosa que li permet disposar de més informació a l'hora de posar preu a les operacions.

Hi ha una àrea específica i centralitzada per a les operacions de risc de particulars i autònoms, el *Centre d'Admissió de Riscos de Particulars*. Aquest centre té com a principal objectiu gestionar la concessió de les operacions de risc els titulars de les quals siguin persones físiques i que excedeixin les facultats de les oficines. El compromís de resposta és de 48 hores.

Per a les sol·licituds de persones jurídiques hi ha en l'àmbit territorial diversos Centres d'Admissió de Riscos (CAR). Aquests centres gestionen les sol·licituds fins a uns determinats nivells d'aprovació de risc, de manera que si el nivell de risc sol·licitat per aprovar una operació no excedeix les seves atribucions, aquesta pot quedar aprovada dins el seu àmbit. En cas contrari, la sol·licitud és traslladada a Serveis Centrals.

L'organització interna d'Admissió de Riscos d'Empreses en Serveis Centrals es fa partint de l'estructura següent ajustada a la tipologia de riscos i segments de clients:

- **Riscos Corporativa:** centralitza grups empresarials que tinguin una facturació anual superior a 200 milions d'euros, per als centres de Corporativa.
- **Risc d'Empreses:** comprèn les persones jurídiques o grups d'empreses amb facturació fins a 200 milions d'euros, i els de més de 200 milions d'euros que no gestionen els centres de Corporativa.
- **Risc Immobiliari:** atén empreses promotores de qualsevol segment independentment de la facturació i societats d'inversió immobiliària.
- **Risc Turisme i Agroalimentari:** comprèn totes les empreses o grups empresarials que duen a terme la seva activitat en el sector turisme i agroalimentari.
- **Project Finance:** comprèn totes les operacions que es presenten mitjançant l'esquema de finançament de projecte, o *project finance*.
- **Risc Sobirà, País i Entitats Financeres:** operacions d'institucions autonòmiques o centrals, ajuntaments i institucions públiques locals.
- **Risc Sector Financer i Risc País:** gestió del risc de contrapartida bancari i risc país que porten implícit les operacions de finançament dels diversos segments.

Durant l'any, també cal destacar les actuacions següents:

- S'han adaptat les Polítiques de Risc que regulen el sistema d'Admissió de Riscos de CaixaBank a la Circular 4/2016, de 27 d'abril, del Banc d'Espanya.
- La decisió sobre la concessió d'un risc s'ha de prendre a partir d'informació documentada i verificada sobre els sol·licitants i la finalitat de l'operació. L'Entitat, conscient de la importància de tenir un suport documental correcte per avaluar les operacions, ha desenvolupat un sistema de control documental automàtic. Aquest control automàtic mostra a l'oficina quina documentació cal per a la sol·licitud que està tramitant, en funció del segment al qual pertany el titular i del tipus d'operació.
- S'ha continuat avançant en la preconcessió centralitzada a persones físiques i persones jurídiques en el segment de micro i petita empresa en funció de múltiples criteris de risc. Aquestes campanyes de preconcessió tenen com a objectiu:
 - Focalitzar l'acció comercial, ja que la selecció permet detectar possibles borses de crèdit potencial.
 - Incrementar la relació existent amb clients.
 - Facilitar la detecció de clients potencials.
 - Agilitzar la concessió d'operacions a clients en funció de la seva vinculació i comportament creditici.

Segons la tipologia de campanya, les operacions es podran formalitzar a través de Línia Oberta, caixer o bé requerir la intervenció directa de l'oficina, a la qual es facilita la gestió mitjançant un circuit d'alta ràpida, sense documentació o amb una documentació mínima.

- S'ha avançat en la digitalització dels procediments de les operacions d'actiu (signatura digital i autorització d'operacions). Mitjançant la digitalització s'introdueix més control i més sofisticat sobre les operacions, cosa que aconsegueix una millora en la bondat i qualitat de les dades utilitzades en la concessió d'operacions.
- S'ha aprofundit en la integració en la gestió dels models, en particular, la implantació d'un esquema de *pricing* que considera la rendibilitat del client a més de la rendibilitat de l'operació per a empreses.
- S'ha implementat un **Protocol de Comunicació** per tal de millorar la interlocució entre els Analistes de Riscos i els gestors de l'àrea Comercial.
- En relació amb els mesuraments de la qualitat de servei de l'àrea, se n'ha fet un seguiment més intens, que ha resultat en uns Plans d'Acció per a uns territoris concrets. D'aquest esforç han sortit avenços significatius en l'índex de la percepció de la qualitat durant l'any.
- S'ha implantat amb èxit un pla de dinamització i especialització en productes específics que ha permès impulsar iniciatives i implementar millores. Amb això s'ha aconseguit que els Analistes de Riscos adquireixin un millor coneixement d'alguns productes de finançament específics.

A més, durant el 2016 s'ha finalitzat i normalitzat la implementació de la reorganització dels Centres d'Admissió de Risc (CAR) de les Direccions Territorials, que es va fer al 2015 i que consistia en:

- Integració dels Especialistes de Finançament d'Empreses (EFE) dels Centres d'Empreses a l'equip del CAR de la Direcció Territorial, mantenint la seva ubicació física en aquests centres.
- Redefinició de les funcions dels Analistes de Risc ubicats en els Centres d'Empresa i en els CAR.
- Creació de la funció del Responsable de Coordinació d'Analistes (RCA) en substitució del Cap d'Analistes de Riscos (CAR) i redefinició de les seves funcions per adaptar-les al nou model. Així mateix, s'ha creat la funció de Director de Risc d'Empreses (DRE) per a cadascun dels CAR més grans.
- Establiment d'un model de relació entre els Analistes de Riscos i els Directors de Banca d'Empreses (DBE) i altres gestors de negoci per assegurar la coordinació i servei al client correctes, incloent-hi l'especificació de funcions de cada rol, protocols d'actuació i el circuit d'operacions amb discrepància, entre d'altres.

Els objectius perseguits amb aquesta reorganització eren:

- Acostar la visió de riscos al client i a l'àrea Comercial per guanyar en proximitat i coneixement del client, assignant una cartera de clients a cadascun dels analistes mitjançant un procés de carterització.
- Més agilitat i autonomia en la sanció de les operacions.
- Disposar d'analistes de referència en els CAR especialitzats en alguns segments.
- Facilitar el creixement en producció a la recerca d'inversió en qualitat.

3.3.3.3. Límits als grans riscos

Dins el procés d'admissió, el Grup CaixaBank monitora i controla el compliment dels límits regulatoris (25% sobre fons propis computables) i els llindars d'apetit al risc de concentració. Per a més detall, consulteu l'apartat "3.3.4. Concentració de riscos".

Al tancament del 2016 no hi ha incompliment en els llindars definits.

3.3.3.4 Mitigació del risc de crèdit

Com a polítiques de mitigació del risc de crèdit l'Entitat aplica les següents:

- Polítiques i processos de compensació: els acords de compensació d'operacions, inclosos en les clàusules dels contractes marc de compensació, són utilitzats com a tècniques de mitigació del risc de crèdit, ja que permeten fer una compensació entre contractes d'un mateix tipus. En aquest sentit, en la gestió del risc i el càlcul de recursos propis, els saldos d'efectiu existents i recíprocs entre l'Entitat i la contrapart es compensen.
- La concessió d'operacions en CaixaBank es basa en l'avaluació de la capacitat de devolució de l'acreditat. Si aquest criteri es compleix, addicionalment, s'avalua l'aportació de garanties complementàries (hipoteca, fiança dels socis o de la matriu, o pignoració) i es fixa un preu d'acord amb les condicions anteriors i que garanteixi una cobertura adequada de la prima de risc.

De tota manera, operacions a llarg termini han de tenir garanties més sòlides, ja que la capacitat de devolució sempre està subjecta a la contingència del pas del temps i a la dificultat d'avaluar i controlar els projectes d'inversió. En cap cas aquestes garanties han de substituir una falta de capacitat de devolució o una finalitat incerta de l'operació.

Qualsevol operació de risc comporta la garantia personal del deutor, ja sigui persona física o jurídica que respon del compliment de les seves obligacions amb tots els seus béns presents i futurs. A més de la garantia personal del deutor, podem requerir garanties addicionals. La presa de garanties addicionals és sempre un factor reductor del risc ja que ens permet cobrir-nos de contingències imprevistes (i per tant s'han d'exigir més garanties com més gran és la probabilitat que aquestes es produeixin).

A efectes comptables, es consideraran garanties eficaces les garanties reals i personals per a les quals l'entitat en demostrï la validesa com a mitigant del risc. L'anàlisi de l'eficàcia de les garanties haurà de tenir en compte, entre d'altres, el temps necessari per a execució de les garanties, la capacitat de realització de les garanties per part de l'Entitat, així com la seva experiència en dur-les a termes.

A continuació es descriuen les diferents tipologies de garanties amb les seves polítiques i procediments en la gestió i valoració:

- Garanties personals: destaquen les operacions de risc pur amb empreses, en què es considera rellevant l'aval dels socis, siguin persones físiques o jurídiques, com a responsables màxims del curs de l'operació. Quan es tracta de persones físiques, l'estimació de la garantia s'efectua a partir de les declaracions de béns i, quan l'avalador és persona jurídica, s'analitza en el procés de concessió com un titular.
- Garanties reals: els principals tipus de garanties reals acceptats són els següents:
 - Garanties pignorades: aplicable a préstecs, crèdits oberts, comptes de crèdit, avals, línies de risc o línings, mitjançant pignoració d'operacions de passiu o intermediació de CaixaBank. Per poder admetre'ls com a garantia, els instruments financers han d'estar dipositats a CaixaBank, han d'estar lliures de càrregues, la seva definició contractual no pot d'impedir-ne la pignoració i la seva qualitat creditícia o evolució del valor no pot estar relacionada amb el titular del préstec.

La pignoració roman fins que venç o es cancel·la anticipadament l'actiu o mentre no es doni de baixa.

Els principals tipus de garanties financeres acceptades són:

- llibretes d'estalvi a la vista: s'efectua la pignoració d'un import concret. De la resta se'n pot disposar lliurement i fins i tot pot servir com a garantia d'una altra operació activa.
 - imposicions a termini i làmines d'estalvi: s'hi aplica la retenció efectiva de la totalitat de l'import del producte.
 - participacions en fons d'inversió: hauran de ser fons d'inversió espanyols, o bé fons de gestores internacionals registrats a la CNMV i comercialitzats per CaixaBank a través d'All Funds Bank. La retenció de la garantia s'aplica al nombre de participacions que sumen l'import pignorat, en funció de la valoració en el moment de la pignoració. La resta de participacions poden ser pignorades en altres operacions d'actiu.
 - pòlisses d'assegurança: pignoració en termes de la pòlissa associada i pel valor més baix entre el valor de rescat i l'import dels capitals, pensions i aportacions. La pòlissa pignorada queda afectada pel total.
 - Títols de renda fixa: s'haurà de tractar d'emissions sènior o cèdules hipotecàries, i no podran ser emissions subordinades, convertibles o preferents. Han d'estar admeses a negociació en un mercat regulat de la Unió Europea o assimilable i han de tenir un *rating* mínim de BBB.
 - Títols de renda variable: Poden ser objecte de pignoració els valors dipositats a CaixaBank, sempre que cotitzin en un mercat regulat de la Unió Europea o assimilables.
- Garanties hipotecàries: la hipoteca és un dret real constituït sobre un bé immoble en garantia d'una obligació. La política interna estableix els aspectes següents:
- el procediment d'admissió de garanties i els requeriments necessaris per a la formalització de les operacions, com ara la documentació que ha de ser lliurada a l'entitat i la certesa jurídica que aquesta ha de tenir.
 - processos de revisió de les taxacions registrades per assegurar el seguiment i el control correctes de la garantia. Es duen a terme processos periòdics de contrast i validació dels valors de taxació, per tal de detectar possibles anomalies en l'actuació de les societats de taxació que proveeixen CaixaBank.
 - política de desemborsament, que afecta principalment les operacions de promocions immobiliàries, perquè les disposicions es duguin a terme en funció de la valoració per part d'una societat de taxació del grau d'avançament de les obres.
 - *Loan to value* (LTV) de l'operació. Els capitals que es concedeixen en operacions hipotecàries estan limitats a uns percentatges sobre el valor de la garantia, valor que es defineix com el més baix de tres: el de taxació, l'estimat pel sol·licitant i, en cas que sigui una operació d'adquisició, el que consta en l'escriptura pública de compravenda. Els sistemes informàtics calculen el nivell d'aprovació requerit per a cada tipus d'operació.

3.3.3.5 Seguiment del risc de crèdit

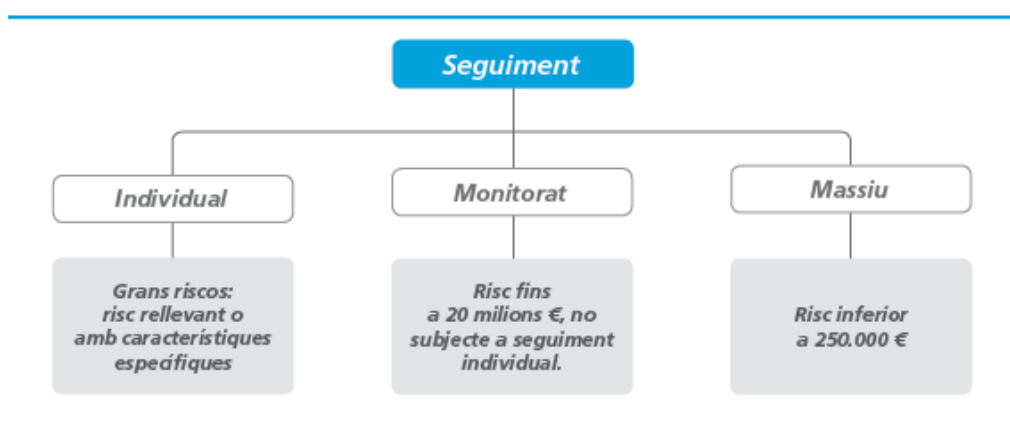
La gestió adequada del risc de crèdit fa imprescindible un seguiment continuat dels acreditats durant tota la vida de les seves operacions. El resultat de l'actuació de seguiment és establir una conclusió que determini

la qualitat del risc assumit amb un acreditat i les accions que cal dur a terme, si escau, inclosa l'estimació del deteriorament. L'objecte del seguiment del risc són acreditats titulars d'instruments de deute i exposicions fora de balanç que comportin risc de crèdit.

Els equips de seguiment del risc a CaixaBank depenen de la Direcció Executiva de Gestió Global del Risc. La seva funció té un doble vessant: d'una banda, l'anàlisi individualitzada i experta dels acreditats o grups econòmics amb nivells de risc significatiu o grans riscos i, de l'altra, el seguiment per models dels titulars inclosos en la cartera de seguiment col·lectiu, basat en alertes implementades en els sistemes.

El seguiment de les carteres s'articula en diferents polítiques i procediments, en funció de la seva exposició i especificitat:

El resultat de l'acció de seguiment és l'establiment de *Plans d'Acció* o de *Qualificacions de Seguiment* sobre cadascun dels acreditats analitzats, i arribar a la conclusió a través de l'anàlisi individual o bé per l'aplicació de models i alertes, que seran una referència per a la política de concessions futures.

3.3.3.6 Gestió de la morositat

La funció de morositat és l'últim pas del procés de gestió del risc de crèdit, i està alineada amb les directrius de gestió de riscos de CaixaBank.

L'activitat recuperadora es concep com un circuit integral de gestió que s'inicia fins i tot abans de l'incompliment, o l'exigibilitat de l'obligació, mitjançant el sistema de prevenció implementat per CaixaBank, i acaba amb la recuperació o situació de fallit definitiu d'aquesta.

És responsabilitat de la xarxa d'oficines de CaixaBank aquesta activitat recuperadora. L'àmplia xarxa de què disposa l'Entitat ens permet cobrir tot el territori nacional, i assegurar proximitat i coneixement del client, punts que són explotats sota criteris d'eficàcia i eficiència.

Una de les prioritats màximes de la gestió de riscos de CaixaBank des de l'inici de la recessió econòmica a Espanya ha estat assegurar-se que els centres encarregats del control de la morositat disposen dels mitjans necessaris per portar a bon terme la seva activitat.

L'objectiu és actuar des del primer moment que es detecten indicis de deteriorament de la solvència del deutor i d'aquesta manera adoptar, amb la màxima diligència, les mesures oportunes per fer el seguiment de les operacions i de les seves garanties associades i, si escau, iniciar les reclamacions per aconseguir la

ràpida recuperació del deute. Aquestes mesures queden plasmades en els tres primers «Principis i premisses de l'activitat recuperadora de l'Entitat»:

- **Prevenció:** Un dels principis més importants que es planteja CaixaBank és la detecció primerenca del risc d'impagament per poder gestionar-lo i normalitzar la situació fins i tot abans que aquesta s'arribi a produir.
- **Orientació al client:** Les gestions recuperadores estan adreçades a ajudar el client a trobar solucions davant situacions d'irregularitats en els pagaments. Aquestes gestions, a més, són alhora una forma de fidelització dels clients, ja que la gestió recuperadora es fa amb el client i per al client, el qual l'ha de conèixer i analitzar per definir la millor actuació tant per a l'Entitat com per al client.

Les incidències es gestionen de manera unitària, és a dir, considerant totes les posicions del client i no cadascuna de les posicions amb incidències per separat. També es té en compte la vinculació del client dins un grup econòmic o amb altres clients. En general, es pretén evitar la duplicitat de gestions, amb el consegüent increment en els costos.

- **Anticipació:** En la mesura que es pugui, CaixaBank cerca actuar amb la màxima anticipació possible per aconseguir solucions primerenques i avançar-se a l'actuació d'altres creditors, per tal d'assolir un millor posicionament davant els deutors i la resta de creditors.

La situació del mercat immobiliari a Espanya planteja situacions d'especial dificultat per als qui van contreure préstecs hipotecaris en els moments de valoració més elevada dels immobles i ara es troben amb la impossibilitat de satisfer les obligacions de pagament.

En aquest context, CaixaBank va ser pionera a acollir-se al Codi de Bones Pràctiques i va adoptar al moment oportú, i continua aplicant avui dia, un conjunt de mesures dirigides als clients particulars que travessen dificultats transitòries per atendre el pagament de préstecs amb garantia hipotecària sobre l'habitatge habitual. Aquestes mesures, que només s'apliquen als clients la relació dels quals amb l'Entitat deixa clara la seva voluntat inequívoca de fer front als compromisos adquirits, pretenen adaptar les condicions de l'operació a la situació actual del deutor. La introducció de períodes de carència, les clàusules d'espera, la reunificació de deutes o la moratòria de quotes són un exemple de les mesures que s'analitzen per decidir amb el client la que s'adequa més a la seva situació particular, sempre amb el criteri de prudència que estableixen els «Principis i les premisses de l'activitat recuperadora»:

- **Prudència:** L'objectiu del procés recuperador és obtenir el màxim import, tan ràpidament com sigui possible i amb el menor cost en qualsevol moment de la vida de l'expedient (inclosa la fase judicial) però sempre actuant amb la màxima prudència en la negociació permanent amb el client. En aquest sentit, les actuacions que impliquin una millora en la classificació d'un client i excedeixin les facultats delegades de la persona responsable de la seva gestió s'hauran de decidir de manera consensuada i mai unilateralment. D'altra banda, s'hauran d'acceptar acords només quan siguin raonables i realistes i compleixin els circuits dissenyats per a la seva aprovació.

3.3.3.7. Recuperacions

Polítiques i estratègies del Grup CaixaBank en relació amb els actius problemàtics del sector de la construcció i promoció immobiliària

El criteri fonamental que guia la gestió dels actius problemàtics del sector promotor en el Grup CaixaBank és facilitar als acreditats el compliment de les seves obligacions.

En primer lloc i amb el compromís dels accionistes i altres empreses del grup acreditat, s'estudia la possibilitat de concedir períodes de carència que permetin el desenvolupament dels sòls finançats, la finalització de les promocions en curs i la comercialització de les unitats acabades.

En l'anàlisi que es duu a terme preval la viabilitat dels projectes, de manera que s'evita l'augment de la inversió per als actius immobiliaris sobre els quals no s'entreu una possibilitat clara de vendes futures.

A més, en el refinançament d'operacions l'objectiu és incorporar noves garanties que reforcin les existents. La política és no esgotar amb segones hipoteques el marge actual de valor que ofereixen les garanties prèvies.

En el cas d'obra acabada, s'analitza la possibilitat d'ajudar a la seva comercialització mitjançant ServiHabitat Servicios Inmobiliarios, SL, societat participada per CaixaBank en un 49%, que gestiona en exclusiva per un període de 10 anys els actius immobiliaris del Grup CaixaBank, bàsicament els immobles de BuildingCenter, SAU, societat instrumental del Grup CaixaBank tenidora dels immobles, i del Grup CaixaBank. Això permet una gestió eficient de la inversió, anticipar-ne la recuperació i afegir-hi valor i rendibilitat.

En tots els casos es duu a terme un control exhaustiu de la qualitat dels adquirents per assegurar la viabilitat de les operacions de finançament a compradors finals.

Finalment, quan no s'albiren possibilitats raonables de continuïtat de l'acreditat, es gestiona l'adquisició de la garantia. El preu d'adquisició es determina a partir de la valoració efectuada per, com a mínim, una societat de taxació inscrita en el Registre Oficial del Banc d'Espanya. En els casos en què el preu de compravenda és inferior al deute, s'anticipa el sanejament del crèdit per ajustar-lo al valor de la transmissió.

Polítiques i estratègies en relació amb els actius adquirits en pagament de deutes

BuildingCenter, SAU és la societat dependent de CaixaBank encarregada de la tinença dels actius immobiliaris del Grup. BuildingCenter adquireix els actius immobiliaris procedents de l'activitat creditícia de CaixaBank, i es gestionen a través de ServiHabitat Servicios Inmobiliarios, SL.

L'adquisició d'actius immobiliaris s'efectua per tres vies diferents:

- 1) Adjudicació en subhasta com a conclusió d'un procediment d'execució, generalment hipotecària. Els preus de concurrència en subhasta es fixen, amb els límits determinats per la legislació aplicable, d'acord amb taxacions actualitzades fetes per societats de taxació homologades pel Banc d'Espanya. La supervisió de les activitats d'adjudicació en subhasta és responsabilitat del Comitè de Subhastes, integrat per les àrees de Riscos i Jurídica de CaixaBank, i dels representants de la societat BuildingCenter, aquesta com a tenidora final dels actius.
- 2) Adquisició d'actius immobiliaris hipotecats concedits a particulars, amb la posterior subrogació i cancel·lació dels deutes. Com en el cas anterior, la fixació dels preus d'adquisició es fa d'acord amb taxacions actualitzades fetes per societats de taxació homologades pel Banc d'Espanya i els paràmetres definits en la normativa aprovada a CaixaBank per a aquest tipus d'operacions.
- 3) Adquisició d'actius immobiliaris concedits a societats, generalment promotores immobiliàries, per a la cancel·lació dels seus deutes. Com en els casos anteriors, els preus d'adquisició es fixen d'acord amb les valoracions de societats de taxació homologades pel Banc d'Espanya i els paràmetres definits en la normativa aprovada a CaixaBank per a aquest tipus d'operacions. El procés d'adquisició inclou la realització de revisions jurídiques i tècniques completes dels immobles. El Comitè de Valoració i Adquisició d'Actius Immobiliaris, integrat per les àrees de Riscos i Jurídica de CaixaBank i per representants de la societat BuildingCenter, aquesta com a tenidora final dels actius, fa un seguiment permanent de l'operativa i és la primera instància d'aprovació de les operacions abans de la seva presentació al Comitè de Direcció de CaixaBank.

El volum acumulat a 31 de desembre de 2016 dels actius adquirits per BuildingCenter, SAU per a la seva administració puja a 6.125 milions d'euros (7.110 milions a 31 de desembre de 2015). L'import dels actius lliurats durant l'exercici 2016 puja a 1.690 milions d'euros.

Les estratègies desenvolupades per a la comercialització d'aquests actius són les següents:

- Desenvolupament de sòl. Alguns dels sòls, tot i ser urbanitzables, tenen pendents algunes actuacions per culminar el seu desenvolupament, com poden ser la finalització del planejament, la reparcel·lació o la seva urbanització, entre altres. El desenvolupament d'aquestes actuacions s'efectua a través dels serveis especialitzats de Servihabitat Servicios Inmobiliarios, sempre sota criteris d'inversió molt exigents, i només s'actua en aquells casos en què la inversió permet el manteniment del valor dels actius afectats.
- Finalització de promocions. Els criteris d'adquisició fixats per CaixaBank han limitat l'adquisició de promocions en curs. Amb l'objectiu que algunes d'aquestes promocions es puguin comercialitzar s'efectua un conjunt d'actuacions menors per a la seva millora. Aquestes actuacions es duen a terme aprofitant els recursos tècnics i l'experiència de Suministros Urbanos y Mantenimientos, SA (Sumasa), una entitat dependent del Grup, també sota criteris d'inversió molt exigents.
- Promoció en permuta. Consisteix a mobilitzar determinats sòls a través d'una operació de cessió a un promotor contra el lliurament d'una part del producte acabat en la promoció. Aquesta estratègia s'utilitza de manera molt restrictiva i amb criteris de selecció del promotor molt exigents pel que fa a solvència i capacitat de desenvolupament del projecte. D'aquesta manera s'aconsegueix transformar el sòl adquirit inicialment en un producte acabat, cosa que en facilita la col·locació en el mercat.
- Promoció pròpia. Restringida a operacions molt concretes en què la qualitat i les característiques de l'actiu fan que el seu desenvolupament sigui la via més clara i segura de recuperar la inversió i generar un marge positiu.
- Explotació en lloguer. Permet aprofitar una demanda en auge i generar ingressos recurrents sense forçar-ne la venda en un mercat de compra en contracció i amb dificultats d'accés al finançament. A més, aquesta estratègia adquireix una dimensió social quan l'oferta es fa als antics propietaris perquè puguin continuar vivint en l'immoble que han cedit per cancel·lar el deute.
- Venda. Servihabitat Servicios Inmobiliarios, societat que gestiona els actius immobiliaris de BuildingCenter, duu a terme una activitat de comercialització intensa a través d'un sistema multicanal –Internet, oficines de CaixaBank, les seves oficines pròpies i API, entre altres–, cosa que la situa permanentment com un referent, tant per volum de comercialització com per reconeixement de marca i innovació.

3.3.3.8 Polítiques de finançament

El Grup CaixaBank compta amb una detallada política de finançament de deutes de clients, que és consistent amb la Circular 4/2016, i que comparteix els principis generals publicats per l'EBA per a aquest tipus d'operacions.

CaixaBank està adherit des de l'inici al Codi de Bones Pràctiques per a la reestructuració viable dels deutes amb garantia hipotecària sobre l'habitatge habitual inclòs en el Reial Decret Llei 6/2012, de 9 de març, de mesures urgents de protecció de deutors hipotecaris sense recursos i modificat per la Llei 1/2013, de 14 de maig, de mesures per reforçar la protecció als deutors hipotecaris, reestructuració de deute i lloguer social.

Els procediments i les polítiques aplicades en la gestió de riscos permeten, en qualsevol moment, fer un seguiment detallat de les operacions creditícies. En aquest sentit, qualsevol operació que CaixaBank detecti que pugui requerir modificacions en les seves condicions, com a conseqüència d'evidència de deteriorament en la solvència de l'acreditat, ja passa a tenir els marcatges necessaris perquè disposi a la data de la seva modificació de la corresponent provisió per deteriorament. Per tant, com que les operacions estan correctament classificades i valorades al millor judici de CaixaBank, no es posen de manifest requeriments addicionals de provisions per deteriorament sobre els préstecs refinançats.

Refinançaments

El detall dels refinançaments per sectors econòmics a 31 de desembre de 2016 i 2015 és el següent:

31-12-2016

(Milers d'euros)

	Total						
	Amb garantia real						Deteriorament de valor acumulat en el valor raonable degudes al risc de crèdit (*)
	Sense garantia real		Import màxim de la garantia real que es pot considerar				
	Nombre d'operacions	Import en llibres brut	Nombre d'operacions	Import en llibres brut	Garantia immobiliària	Resta de garanties reals	
Entitats de crèdit	2	5.018					
Administracions Públiques	35	108.665	733	62.115	61.249		(832)
Altres societats financeres i empresaris individuals (activitat empresarial financera)	49	26.797	12	661	510		(24.906)
Societats no financeres i empresaris individuals (activitat empresarial no financera)	3.150	2.028.662	18.644	3.790.487	2.670.262	12.523	(1.708.964)
<i>De les quals: finançament a la construcció i promoció immobiliària (incloent-hi sòl)</i>	<i>103</i>	<i>65.915</i>	<i>5.390</i>	<i>1.630.791</i>	<i>1.103.752</i>	<i>2.879</i>	<i>(566.891)</i>
Resta de llars	28.906	229.713	141.870	5.480.696	4.658.970	7.886	(834.341)
Total	32.142	2.398.855	161.259	9.333.959	7.390.991	20.409	(2.569.043)

Promemòria: Finançament classificat com a actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda

	Dels quals: Dubtosos						
	Amb garantia real						Deteriorament de valor acumulat en el valor raonable degudes al risc de crèdit (*)
	Sense garantia real		Import màxim de la garantia real que es pot considerar				
	Nombre d'operacions	Import en llibres brut	Nombre d'operacions	Import en llibres brut	Garantia immobiliària	Resta de garanties reals	
Entitats de crèdit							
Administracions Públiques	26	40.555	282	15.913	15.905		(827)
Altres societats financeres i empresaris individuals (activitat empresarial financera)	40	24.609	12	569	425		(24.674)
Societats no financeres i empresaris individuals (activitat empresarial no financera)	1.917	1.168.836	14.425	2.839.235	1.825.563	5.780	(1.601.245)
<i>De les quals: finançament a la construcció i promoció immobiliària (incloent-hi sòl)</i>	<i>66</i>	<i>55.408</i>	<i>3.896</i>	<i>1.251.943</i>	<i>769.736</i>	<i>2.383</i>	<i>(521.221)</i>
Resta de llars	15.546	147.308	94.997	3.077.070	2.441.840	2.765	(715.131)
Total	17.529	1.381.308	109.716	5.932.787	4.283.733	8.545	(2.341.877)

Promemòria: Finançament classificat com a actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda

(*) A 31 de desembre de 2016 i 2015 les cobertures determinades col·lectivament pujaven a 1.572.254 i 1.634.630 milers d'euros, respectivament i les cobertures determinades individualment, a 996.789 i 707.247 milers d'euros, respectivament.

31-12-2015

(Milers d'euros)

	Total						
	Sense garantia real		Amb garantia real				Deteriorament de valor acumulat o pèrdues acumulades en el valor raonable degudes al risc de crèdit
	Nombre d'operacions	Import en llibres brut	Nombre d'operacions	Import en llibres brut	Garantia immobiliària	Resta de garanties reals	
Entitats de crèdit							
Administracions Públiques	113	940.762	103	125.478	125.450		(289)
Altres societats financeres i empresaris individuals (activitat empresarial financera)	25	29.452	12	1.090	990		
Societats no financeres i empresaris individuals (activitat empresarial no financera)	10.794	3.025.090	44.932	7.913.626	6.836.853	27.504	(2.830.167)
<i>De les quals: finançament a la construcció i promoció immobiliària (incloent-hi sòl)</i>	<i>207</i>	<i>89.220</i>	<i>6.364</i>	<i>3.041.237</i>	<i>2.144.428</i>	<i>3.331</i>	<i>(1.029.696)</i>
Resta de llars	41.549	229.137	116.526	7.865.876	5.545.066	9.187	(670.403)
Total	52.481	4.224.441	161.573	15.906.070	12.508.359	36.691	(3.500.859)

Promemòria: Finançament classificat com a actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda

	Dels quals: Dubtosos						
	Sense garantia real		Amb garantia real				Deteriorament de valor acumulat o pèrdues acumulades en el valor raonable degudes al risc de crèdit
	Nombre d'operacions	Import en llibres brut	Nombre d'operacions	Import en llibres brut	Garantia immobiliària	Resta de garanties reals	
Entitats de crèdit							
Administracions Públiques	32	21.519	6	4.134	4.133		(289)
Altres societats financeres i empresaris individuals (activitat empresarial financera)							
Societats no financeres i empresaris individuals (activitat empresarial no financera)	3.155	1.267.136	11.521	4.106.408	2.436.552	4.802	(2.590.801)
<i>De les quals: finançament a la construcció i promoció immobiliària (incloent-hi sòl)</i>	<i>110</i>	<i>82.751</i>	<i>3.403</i>	<i>1.903.798</i>	<i>1.142.400</i>	<i>2.085</i>	<i>(917.214)</i>
Resta de llars	11.286	70.488	25.048	2.189.609	1.243.569	2.557	(552.643)
Total	14.473	1.359.143	36.575	6.300.151	3.684.254	7.359	(3.143.733)

Promemòria: Finançament classificat com a actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda

Els moviments de les operacions refinançades en els exercicis 2016 i 2015 són els següents:

Moviment d'operacions refinançades

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Saldo inicial	16.629.652	16.893.851
Alta per combinació de negocis (Nota 7)		1.120.319
Refinançaments i reestructuracions del període	3.887.446	2.571.325
<i>Promemòria: impacte registrat en el compte de pèrdues i guanys del període</i>	<i>(286.906)</i>	<i>(194.033)</i>
Amortitzacions de deute	(2.874.646)	(1.333.124)
Adjudicacions	(349.000)	
Baixa de balanç (reclassificació a fallits)	(384.996)	(2.412.869)
Altres variacions (*)	(7.744.685)	(209.850)
Saldo al final del període	9.163.771	16.629.652

(*) Desmarcatge d'operacions per complir amb criteris de cura, principalment.

A continuació es facilita informació sobre les garanties rebudes de les operacions refinançades a 31 de desembre de 2016 i 2015, en funció de la classificació del risc d'insolvència del client:

Garanties rebudes en garantia d'operacions refinançades (*)

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Valor de les garanties reals	16.818.386	39.334.059
Del qual: garanteix riscos dubtosos	10.020.152	13.591.292
Valor d'altres garanties	4.898	29.918
Del qual: garanteix riscos dubtosos	1.054	9.483
Total	16.823.284	39.363.977

(*) El valor de la garantia és l'import menor entre la garantia rebuda i el valor del préstec, excepte per a les operacions dubtoses que és el seu valor raonable.

3.3.4 Concentració de riscos

En línia amb els Principis que va publicar el Comitè de Supervisors Bancaris Europeus (CEBS en les seves sigles en anglès) el setembre de 2010¹, poc abans de la seva dissolució i de l'assumpció de les seves funcions per part de l'EBA, la concentració de riscos és una de les principals causes de pèrdues significatives i de potencial destrucció de la solvència d'una entitat financera, fet evidenciat ja durant el període de 2008 a 2009.

Com a pràctica habitual en la indústria, i segons que consta en el Catàleg de Riscos Corporatiu de CaixaBank, el risc de concentració queda englobat conceptualment dins el risc de crèdit. No obstant això, tal com recomanen els supervisors sectorials i fan les millors pràctiques, el perímetre d'anàlisi i de seguiment ha de ser més ampli que la simple inversió creditícia i englobar qualsevol tipus d'actiu.

¹ «CEBS Guidelines on the management of concentration risk under the supervisory Review process (GL31)»

Així mateix, tal com especifica el 7è Principi de CEBS, el Grup CaixaBank ha desenvolupat metodologies, processos i eines per identificar de manera sistemàtica l'exposició agregada en relació amb un mateix client, tipus de producte, ubicació geogràfica i sector econòmic. Allà on s'ha considerat necessari, també s'han definit límits a l'exposició relativa a cadascun d'aquests eixos, dins el marc d'apetit al risc del Grup CaixaBank.

Finalment, l'impacte de la interdependència dels riscos i el grau de diversificació entre aquests és mesurat tant des d'una perspectiva de capital regulatori com de capital econòmic.

Concentració en clients o en «grans riscos»

Com s'ha esmentat a l'apartat «3.3.3.3. Límits als grans riscos», es combina la perspectiva i el mesurament regulatori amb la de gestió, utilitzada com a referència en el Marc d'Apetit al Risc.

D'altra banda, cal destacar que, tal com s'ha comentat a la part introductòria d'aquesta Nota de Gestió del Risc, a la secció de canvis regulatoris, la Comissió Europea ha publicat una sèrie de reformes del sistema financer, dins de les quals hi ha la Directiva de requeriments de capital (CRD IV) i el Reglament de requeriments de capital (CRR). Una de les reformes que proposa la Comissió Europea és el canvi en la definició de la base de càlcul del límit de grans riscos, i limita el capital elegible de tal manera que se substitueixi el Capital Total pel Tier 1, exclouent el Tier 2.

Concentració per tipus de producte

CaixaBank ve integrant en el seu *reporting* intern una perspectiva intrarisc tradicional i, a més, una visió transversal interriscos, per monitorar i oferir als òrgans de gestió i de govern una perspectiva completa de posicions comptablement classificades en préstecs i partides a cobrar, Cartera de Renda Fixa, Cartera de Renda Variable i Derivats.

Adicionalment, amb freqüència mensual s'elabora un informe que mostra totes les posicions el Grup CaixaBank i dels fons d'inversió i de pensió garantits. L'informe analitza l'evolució de la cartera financera en funció de la tipologia de producte, de la cartera comptable, del risc de país i del risc emissor/contrapartida.

Concentració per ubicació geogràfica

A continuació s'informa de la concentració del risc per àrea geogràfica per als exercicis 2016 i 2015, respectivament:

31-12-2016

(Milers d'euros)

	TOTAL	Resta de la Unió			
		Espanya	Europea	Amèrica	Resta del món
Bancs centrals i entitats de crèdit	33.062.955	16.518.162	14.838.596	535.129	1.171.068
Administracions Públiques	79.169.507	75.298.966	3.755.248	12.351	102.942
Administració central	64.991.647	61.123.691	3.753.775	11.752	102.429
Altres Administracions Públiques	14.177.860	14.175.275	1.473	599	513
Altres societats financeres i empresaris individuals	15.051.167	8.625.664	6.041.849	263.388	120.266
Societats no financeres i empresaris individuals	78.350.032	68.599.550	5.089.754	3.211.986	1.448.742
Construcció i promoció immobiliària (incloent-hi)	6.739.498	6.718.439	19.521	610	928
Construcció d'obra civil	4.489.447	3.809.723	218.022	439.892	21.810
Resta de finalitats	67.121.087	58.071.388	4.852.211	2.771.484	1.426.004
Grans empreses	40.314.846	33.602.264	3.750.901	2.137.797	823.884
Pimes i empresaris individuals	26.806.241	24.469.124	1.101.310	633.687	602.120
Resta de llars	114.870.928	112.927.358	1.403.690	163.084	376.796
Habitatges	90.565.684	89.118.605	998.086	127.031	321.962
Consum	11.701.383	11.664.762	16.237	9.878	10.506
Altres fins	12.603.861	12.143.991	389.367	26.175	44.328
SUBTOTAL	320.504.589	281.969.700	31.129.137	4.185.938	3.219.814
TOTAL	320.504.589				

31-12-2015

(Milers d'euros)

	TOTAL	Resta de la Unió			
		Espanya	Europea	Amèrica	Resta del món
Bancs centrals i entitats de crèdit	22.884.953	9.739.061	9.865.456	880.293	2.400.143
Administracions Públiques	73.964.137	68.799.969	5.163.270	0	898
Administració central	54.887.921	49.723.753	5.163.270		898
Altres Administracions Públiques	19.076.216	19.076.216			
Altres societats financeres i empresaris individuals	16.541.716	10.797.983	5.693.050	43.423	7.260
Societats no financeres i empresaris individuals	89.614.643	82.900.033	4.597.299	1.523.329	593.982
Construcció i promoció immobiliària (incloent-hi)	9.521.635	9.420.290	77.751	22.801	793
Construcció d'obra civil	5.936.216	5.269.049	286.103	375.209	5.855
Resta de finalitats	74.156.792	68.210.694	4.233.445	1.125.319	587.334
Grans empreses	39.694.825	34.941.410	3.512.930	750.191	490.294
Pimes i empresaris individuals	34.461.967	33.269.284	720.515	375.128	97.040
Resta de llars	114.573.791	112.701.736	1.094.142	147.803	630.110
Habitatges	92.500.677	91.065.895	1.036.691	127.723	270.368
Consum	10.365.959	10.340.450	14.480	5.694	5.335
Altres fins	11.707.155	11.295.391	42.971	14.386	354.407
SUBTOTAL	317.579.240	284.938.782	26.413.217	2.594.848	3.632.393
Menys: Correccions de valor per deteriorament d'actius no imputats a operacions concretes	105.637				
TOTAL	317.473.603				

El detall del risc d'Espanya per comunitats autònomes per als exercicis 2016 i 2015, respectivament, és el següent:

31-12-2016

1 / 2

(Milers d'euros)

	Total	Andalusia	Balears	Canàries	Castella-la Manxa	Castella i Lleó
Bancs centrals i entitats de crèdit	16.518.162	5.719	87	275	35	138
Administracions Públiques	75.298.966	1.744.799	312.186	366.065	154.891	349.206
Administració central	61.123.691					
Altres Administracions Públiques	14.175.275	1.744.799	312.186	366.065	154.891	349.206
Altres societats financeres i empresaris	8.625.664	17.182	2.585	20.773	1.724	19.025
Societats no financeres i empresaris individuals (activitat empresarial no financera)	68.599.550	5.359.796	1.938.292	2.455.638	1.125.979	1.474.708
Construcció i promoció immobiliària (incloent-hi sòl)	6.718.439	999.433	216.339	450.606	35.756	193.778
Construcció d'obra civil	3.809.723	209.191	60.706	105.814	46.797	55.454
Resta de finalitats	58.071.388	4.151.172	1.661.247	1.899.218	1.043.426	1.225.476
Grans empreses	33.602.264	507.274	688.415	606.900	267.843	298.844
Pimes i empresaris individuals	24.469.124	3.643.898	972.832	1.292.318	775.583	926.632
Resta de llars	112.927.358	18.792.617	4.207.415	6.528.864	2.815.771	3.844.829
Habitatges	89.118.605	14.442.047	3.416.842	5.668.388	2.315.911	3.243.374
Consum	11.664.762	2.017.959	427.732	597.419	260.186	285.188
Altres fins	12.143.991	2.332.611	362.841	263.057	239.674	316.267
TOTAL	281.969.700	25.920.113	6.460.565	9.371.615	4.098.400	5.687.906

31-12-2016

2 / 2

(Milers d'euros)

	Catalunya	Madrid	Navarra	Comunitat Valenciana	País Basc	Resta (*)
Bancs centrals i entitats de crèdit	3.343.395	13.152.713	136	2.637	140	12.887
Administracions Públiques	4.702.276	3.481.394	503.425	1.111.854	718.273	730.906
Administració central						
Altres Administracions Públiques	4.702.276	3.481.394	503.425	1.111.854	718.273	730.906
Altres societats financeres i empresaris	683.017	7.772.121	5.776	53.988	10.846	38.627
Societats no financeres i empresaris individuals (activitat empresarial no financera)	9.759.173	31.737.012	1.144.171	4.424.742	3.210.161	5.969.878
Construcció i promoció immobiliària	1.480.052	2.343.157	145.582	344.451	181.213	328.072
Construcció d'obra civil	1.064.650	1.683.435	78.546	131.540	87.140	286.450
Resta de finalitats	7.214.471	27.710.420	920.043	3.948.751	2.941.808	5.355.356
Grans empreses	3.430.067	21.760.629	171.228	1.369.295	1.936.090	2.565.679
Pimes i empresaris individuals	3.784.404	5.949.791	748.815	2.579.456	1.005.718	2.789.677
Resta de llars	33.409.427	17.053.067	3.493.001	8.669.312	3.474.047	10.639.008
Habitatges	24.028.260	14.314.513	3.002.079	7.111.944	2.914.337	8.660.910
Consum	4.162.916	1.417.543	295.604	830.307	310.460	1.059.448
Altres fins	5.218.251	1.321.011	195.318	727.061	249.250	918.650
TOTAL	51.897.288	73.196.307	5.146.509	14.262.533	7.413.467	17.391.306

(*) Inclou les Comunitats Autònomes que en conjunt no representen més del 10% del total.

31-12-2015

1 / 2

(Milers d'euros)

	Total	Andalusia	Balears	Canàries	Castella-la Manxa	Castella i Lleó
Bancs centrals i entitats de crèdit	9.739.061	58.113	318	3.608	14.591	4.462
Administracions Públiques	68.799.969	1.817.062	497.609	514.206	192.977	372.098
Administració central	49.723.753					
Altres Administracions Públiques	19.076.216	1.817.062	497.609	514.206	192.977	372.098
Altres societats financeres i empresaris individuals (activitat empresarial financera)	10.797.983	73.165	1.058	4.358	1.003	47.562
Societats no financeres i empresaris individuals (activitat empresarial no financera)	82.900.033	8.488.990	2.233.827	4.137.311	1.284.651	2.075.965
Construcció i promoció immobiliària (incloent-hi sòl)	9.420.290	1.277.204	270.861	693.688	185.672	229.936
Construcció d'obra civil	5.269.049	401.632	91.277	140.508	62.518	74.076
Resta de finalitats	68.210.694	6.810.154	1.871.689	3.303.115	1.036.461	1.771.953
Grans empreses	34.941.410	813.765	453.915	489.086	81.380	524.414
Pimes i empresaris individuals	33.269.284	5.996.389	1.417.774	2.814.029	955.081	1.247.539
Resta de llars	112.701.736	17.137.661	3.939.392	5.597.054	3.054.700	3.885.189
Habitatges	91.065.895	13.633.880	3.235.315	4.884.005	2.582.643	3.360.821
Consum	10.340.450	1.663.976	338.358	466.241	229.723	237.868
Altres fins	11.295.391	1.839.805	365.719	246.808	242.334	286.500
TOTAL	284.938.782	27.574.991	6.672.204	10.256.537	4.547.922	6.385.276

31-12-2015

2 / 2

(Milers d'euros)

	Catalunya	Madrid	Navarra	Comunitat Valenciana	País Basc	Resta (*)
Bancs centrals i entitats de crèdit	4.990.159	3.445.688	79	4.406	537.175	680.462
Administracions Públiques	6.537.437	5.565.303	663.056	1.250.850	751.884	913.734
Administració central						
Altres Administracions Públiques	6.537.437	5.565.303	663.056	1.250.850	751.884	913.734
Altres societats financeres i empresaris individuals (activitat empresarial financera)	4.620.904	5.723.958	26.441	55.190	214.398	29.946
Societats no financeres i empresaris individuals (activitat empresarial no financera)	19.950.583	27.217.923	1.784.924	5.605.719	3.461.912	6.658.228
Construcció i promoció immobiliària (incloent-hi sòl)	2.270.237	2.752.307	193.656	619.593	249.851	677.285
Construcció d'obra civil	2.009.938	1.653.073	157.585	263.751	185.042	229.649
Resta de finalitats	15.670.408	22.812.543	1.433.683	4.722.375	3.027.019	5.751.294
Grans empreses	11.064.613	15.973.767	628.139	1.133.566	1.810.840	1.967.925
Pimes i empresaris individuals	4.605.795	6.838.776	805.544	3.588.809	1.216.179	3.783.369
Resta de llars	37.056.694	16.730.344	3.624.610	8.179.110	3.265.396	10.231.586
Habitatges	28.078.066	14.139.100	3.096.204	6.823.870	2.774.374	8.457.617
Consum	4.191.985	1.191.009	265.294	647.408	248.587	860.001
Altres fins	4.786.643	1.400.235	263.112	707.832	242.435	913.968
TOTAL	73.155.777	58.683.216	6.099.110	15.095.275	8.230.765	18.513.956

(*) Inclou les Comunitats Autònomes que en conjunt no representen més del 10% del total.

Concentració per sectors econòmics

La concentració per sectors econòmics està subjecta als límits establerts pel Marc d'Apetit al Risc (Nivell 1) del Grup CaixaBank, i diferencia la posició amb les diferents activitats econòmiques del sector privat empresarial i el finançament al sector públic. En línia amb la política de comunicació interna del Marc d'Apetit al Risc, es presenta l'evolució d'aquestes magnituds de manera mensual al Comitè Global del Risc i trimestral a la Comissió de Riscos (com a mínim) de CaixaBank.

Per al sector privat empresarial, s'ha establert un límit màxim de concentració en qualsevol sector econòmic, agregant la posició comptable registrada com a inversió creditícia, com a cartera financera i participacions accionaries (no s'hi inclou operativa de Tresoreria d'operacions amb pacte de recompra, Dipòsits i cartera financera de negociació).

Adicionalment, en el càlcul del consum de capital econòmic es determina l'efecte diversificació de la cartera de crèdit a partir de la concentració sectorial.

També es fa una anàlisi i seguiment recurrents de l'exposició al sector públic. Aquest es detalla en la secció 3.3.5 Risc Sobirà.

A continuació s'informa de la distribució del crèdit a la clientela per activitat, en els exercicis 2016 i 2015, respectivament:

31-12-2016

(Milers d'euros)

	TOTAL	Del qual: Garantia immobiliària	Del qual: Resta de garanties reals	Préstecs amb garantia real. Import en llibres sobre import de l'última taxació disponible (loan to value)				
				≤ 40%	> 40% ≤ 60%	> 60% ≤ 80%	> 80% ≤ 100%	> 100%
Administracions Públiques	12.531.618	640.599	100.419	125.635	161.165	335.232	76.303	42.683
Altres societats financeres i empresaris individuals (activitat empresarial financera)	7.583.239	328.432	19.025	38.481	265.048	34.019	5.385	4.524
Societats no financeres i empresaris individuals (activitat empresarial no financera)	68.657.838	22.332.909	2.292.158	10.121.628	8.855.126	3.259.569	1.218.906	1.169.838
Construcció i promoció immobiliària (incloent-hi sòl)	6.731.077	5.715.143	29.539	2.279.820	2.479.845	806.500	112.943	65.574
Construcció d'obra civil	4.485.508	744.549	33.683	337.186	276.130	127.370	19.159	18.387
Resta de finalitats	57.441.253	15.873.217	2.228.936	7.504.622	6.099.151	2.325.699	1.086.804	1.085.877
Grans empreses	38.794.633	3.927.722	978.252	1.890.714	1.512.492	730.901	278.441	493.426
Pimes i empresaris individuals	18.646.620	11.945.495	1.250.684	5.613.908	4.586.659	1.594.798	808.363	592.451
Resta de llars	114.475.394	101.445.825	752.702	29.117.048	40.633.279	27.600.815	3.939.202	908.183
Habitatges	90.561.560	89.460.252	221.202	23.690.460	36.060.571	25.870.540	3.511.113	548.770
Consum	11.701.382	4.029.981	199.024	1.946.847	1.489.935	550.694	151.906	89.623
Altres fins	12.212.452	7.955.592	332.476	3.479.741	3.082.773	1.179.581	276.183	269.790
SUBTOTAL	203.248.089	124.747.765	3.164.304	39.402.792	49.914.618	31.229.635	5.239.796	2.125.228
TOTAL	203.248.089							
PROMEMÒRIA								
Operacions de refinançament, refinançades i reestructurades	9.163.771	7.405.688	32.063	2.056.957	3.293.906	1.742.278	223.997	120.615

31-12-2015

(Milers d'euros)

	TOTAL	Del qual: Garantia immobiliària	Del qual: Resta de garanties reals	Préstecs amb garantia real. Import en llibres sobre import de l'última taxació disponible (loan to value)				
				≤ 40%	> 40% ≤ 60%	> 60% ≤ 80%	> 80% ≤ 100%	> 100%
Administracions Públiques	14.152.657	477.420	3.029	31.123	29.043	57.146	111.617	251.520
Altres societats financeres i empresaris individuals (activitat empresarial financera)	10.984.205	216.225	4.708.757	12.955	112.249	46.030	55.346	4.698.402
Societats no financeres i empresaris individuals	64.004.650	30.553.930	2.245.107	8.545.169	9.266.046	9.185.881	3.205.544	2.596.397
Construcció i promoció immobiliària	7.450.440	6.598.855	167.589	1.258.910	2.000.755	2.242.267	694.649	569.863
Construcció d'obra civil	4.279.794	767.642	50.806	217.525	278.908	185.165	64.712	72.138
Resta de finalitats	52.274.416	23.187.433	2.026.712	7.068.734	6.986.383	6.758.449	2.446.183	1.954.396
Grans empreses	19.918.904	2.952.776	428.619	897.427	689.373	1.115.316	268.982	410.297
Pimes i empresaris individuals	32.355.512	20.234.657	1.598.093	6.171.307	6.297.010	5.643.133	2.177.201	1.544.099
Resta de llars i institucions sense finalitats de lucre al servei de les llars	113.860.325	98.724.053	989.490	23.452.996	35.835.784	32.308.555	6.589.093	1.527.115
Habitatges	92.496.925	86.862.302	446.885	19.947.918	32.355.366	29.008.911	5.167.844	829.148
Consum	10.351.891	4.123.516	232.088	1.367.568	1.234.260	1.144.191	436.496	173.089
Altres fins	11.011.509	7.738.235	310.517	2.137.510	2.246.158	2.155.453	984.753	524.878
SUBTOTAL	203.001.837	129.971.628	7.946.383	32.042.243	45.243.122	41.597.612	9.961.600	9.073.434
Menys: Correccions de valor per deteriorament d'actius no imputats a operacions concretes	105.637							
TOTAL	202.896.200							
PROMEMÒRIA								
Operacions de refinançament, refinançades i reestructurades	16.629.652	13.487.804	270.856	2.170.191	2.316.226	2.905.506	2.872.976	3.493.761

A continuació s'informa de la concentració del risc per qualitat creditícia dels títols de renda fixa, en els exercicis 2016 i 2015, respectivament:

31-12-2016

(Milers d'euros)

	Préstecs i partides a cobrar (Nota 14.1)	Actius financers mantinguts per negociar (Nota 11)	Actius financers disponibles per a la venda (Nota 13)	Inversions mantingudes fins al venciment (Nota 15)	TOTAL
AAA	5.059		342.062		347.121
AA+			2.357		2.357
AA	786		135.185		135.971
AA-		5.002	939.739		944.741
A+			549.352		549.352
A			355.619		355.619
A-		6.211	573.486		579.697
BBB+		1.744.749	55.584.506	8.305.902	65.635.157
BBB	150.072	35.221	1.960.310		2.145.603
BBB-		2.223	1.264.583		1.266.806
Investment grade	155.917	1.793.406	61.707.199	8.305.902	71.962.424
	27,8%	99,8%	99,3%	100,0%	98,9%
BB+		3.526	164.473		167.999
BB			61.493		61.493
BB-			91.716		91.716
B+			1.491		1.491
B					0
B-					0
CCC+			68.553		68.553
CCC	1.325				1.325
CC					0
C	11.586				11.586
D	45.550				45.550
Sense qualificació	346.761		36.018		382.779
Non-investment grade	405.222	3.526	423.744	0	832.492
	72,2%	0,2%	0,7%	0,0%	1,1%
Saldo a 31-12-2016	561.139	1.796.932	62.130.943	8.305.902	72.794.916

31-12-2015

(Milers d'euros)

	Préstecs i partides a cobrar (Nota 14.1)	Actius financers mantinguts per negociar (Nota 11)	Actius financers disponibles per a la venda (Nota 13)	Inversions mantingudes fins al venciment (Nota 15)	TOTAL
AAA			319.149		319.149
AA+			3.326		3.326
AA	7.801	52.547	848.735		909.083
AA-		7.754	126.626		134.380
A+		23.445	510.163		533.608
A		14.742	376.288		391.030
A-		20.183	403.582		423.765
BBB+	403.185	3.100.023	42.307.701	3.586.019	49.396.928
BBB		11.582	12.640.126		12.651.708
BBB-		25.068	704.905		729.973
Investment grade	410.986	3.255.344	58.240.601	3.586.019	65.492.950
	44,3%	100,0%	97,7%	93,9%	96,9%
BB+		142	65.706		65.848
BB			209.682		209.682
BB-			6.287		6.287
B+			1.040		1.040
B			2.215		2.215
B-					0
CCC+			71.851		71.851
CCC					0
CC					0
C	13.099				13.099
D	45.562				45.562
Sense qualificació	458.008		1.020.580	234.095	1.712.683
Non-investment grade	516.669	142	1.377.361	234.095	2.128.267
	55,7%	0,0%	2,3%	6,1%	3,1%
Saldo a 31-12-2015	927.655	3.255.486	59.617.962	3.820.114	67.621.217

A 31 de desembre de 2016 i 2015, el *rating* del deute sobirà del Regne d'Espanya se situava, per Standard & Poor's, a BBB+.

La metodologia aplicada per a l'assignació de qualitat creditícia de les emissions de renda fixa es fa en funció del criteri regulatori bancari derivat de la regulació CRD IV i CRR de requeriments de capital, pel qual, si es disposa de més de dues avaluacions creditícies, s'escull el segon millor *rating* d'entre les avaluacions disponibles.

A continuació es desglossa el total de l'exposició creditícia de CaixaBank (exceptuant els títols de renda fixa, anteriorment detallats) en funció dels seus nivells interns per als exercicis 2016 i 2015, respectivament:

Qualitat de l'exposició creditícia (exceptuant els títols de renda fixa)

(Percentatge)

	31-12-2016	31-12-2015
AAA/AA+/AA/AA-	24,0%	23,5%
A+/A/A-	21,8%	22,0%
BBB+/BBB/BBB-	20,0%	17,9%
BB+/BB/BB-	21,5%	20,0%
B+/B/B-	9,9%	12,8%
CCC+/CCC/CCC-	2,8%	3,8%
Total	100,0%	100,0%

3.3.5. Risc sobirà

La posició en deute sobirà del Grup, concentrada principalment a CaixaBank i el Grup Assegurador, està subjecta a la política general d'assumpció de riscos de la Societat que assegura que la totalitat de les posicions preses estiguin alineades amb el perfil de risc objectiu d'aquesta.

En primer lloc, la posició en deute públic, autonòmica i local queda adscrita als límits generals establerts sobre el risc de concentració i de país. En concret, en ambdós s'estableixen procediments de control diaris que impedeixen l'assumpció de noves posicions que suposin incrementar el risc de crèdit sobre els noms o països en què la Societat té una alta concentració de risc, llevat d'aprovació expressa del nivell d'autorització competent.

En particular, per a la renda fixa, s'ha establert un marc que regula les característiques en termes de solvència, liquiditat i ubicació geogràfica de totes les emissions de renda fixa del Grup (com ara obligacions, renda fixa privada, deute públic, participacions preferents, etc.) i qualsevol altra operació de naturalesa anàloga que impliqui per al seu comprador desemborsament d'efectiu i assumpció del risc de crèdit propi del seu emissor o del col·lateral associat. Aquest control s'efectua en la fase d'admissió del risc i durant tota la vida de la posició en cartera.

Respecte a la posició en deute públic de la Sala de Tresoreria, aquestes posicions també queden adscrites al marc de control i límits de risc de mercat establert per a les posicions tresorereres (vegeu l'apartat referent al risc de mercat).

Adicionalment a aquests controls, mensualment s'elabora un Informe que mostra totes les posicions del Grup Consolidat, i dels Fons d'Inversió i de Pensió Garantits. L'informe analitza l'evolució de la cartera en funció de la tipologia de producte, de la cartera comptable, del risc de país i del risc emissor/contrapartida.

A continuació es presenta el valor en llibres de la informació rellevant en relació amb l'exposició al risc sobirà referida a 31 de desembre de 2016 i 2015:

31/12/2016 (Grup CaixaBank, excloent-ne el Grup assegurador)

(Milers d'euros)

País	Venciment residual	Actius financers	Passius	Actius financers	Préstecs i	Inversions
		mantinguts per	financers			
		negociar - valors	mantinguts per	negociar -	partides a	mantingudes
		representatius	negociar -	disponibles per	partides a	mantingudes
		de deute	posicions curtes	a la venda	cobrar	fins al
						venciment
Espanya	Menys de 3 mesos	178.366		2.885.559	967.533	
	Entre 3 mesos i 1 any	681.289	(37.430)	874.544	4.030.415	514.137
	Entre 1 i 2 anys	164.461	(41.225)	537.292	350.381	
	Entre 2 i 3 anys	38.156	(44.864)	4.460.214	1.065.573	
	Entre 3 i 5 anys	350.651	(303.341)	228.716	1.458.765	6.083.828
	Entre 5 i 10 anys	88.943	(359.813)	3.464.955	2.889.429	259.036
	Més de 10 anys	64.044	(73.424)	8.061	1.656.078	
	Total	1.565.910	(860.097)	12.459.341	12.418.174	6.857.001
Itàlia	Menys de 3 mesos	2.999				
	Entre 3 mesos i 1 any	96.863	(27.750)			
	Entre 1 i 2 anys	2.561				
	Entre 2 i 3 anys	6.623				
	Entre 3 i 5 anys	19.370	(9.892)			
	Entre 5 i 10 anys	50.048		261.844		
	Total	178.464	(37.642)	261.844	0	0
Resta	Menys de 3 mesos			351.136	1.885	
	Entre 3 mesos i 1 any			150.390	28.106	
	Entre 1 i 2 anys				9.875	
	Entre 3 i 5 anys				6.333	
	Entre 5 i 10 anys				67.834	
	Total	0	0	501.526	114.033	0
Total països		1.744.374	(897.739)	13.222.711	12.532.207	6.857.001

31/12/2016 (Grup assegurador)

(Milers d'euros)

País	Venciment residual	Actius financers	Passius	Actius financers	Préstecs i	Inversions
		mantinguts per negociar - valors representatius de deute	financers mantinguts per negociar - posicions curtes	disponibles per a la venda		
Espanya	Menys de 3 mesos			133.649		
	Entre 3 mesos i 1 any			861.061		
	Entre 1 i 2 anys			871.245		
	Entre 2 i 3 anys			959.768		
	Entre 3 i 5 anys			2.188.740		
	Entre 5 i 10 anys			8.875.922		
	Més de 10 anys			26.571.415		
	Total	0	0	40.461.800	0	0
Bèlgica	Entre 3 mesos i 1 any			140		
	Entre 1 i 2 anys			3.049		
	Entre 2 i 3 anys			682		
	Entre 3 i 5 anys			10.556		
	Entre 5 i 10 anys			168		
	Més de 10 anys			143		
	Total	0	0	14.738	0	0
Irlanda	Entre 3 i 5 anys			1.795		
	Total	0	0	1.795	0	0
Itàlia	Menys de 3 mesos			16.810		
	Entre 3 mesos i 1 any			5.798		
	Entre 1 i 2 anys			8.717		
	Entre 2 i 3 anys			129.828		
	Entre 3 i 5 anys			224.297		
	Entre 5 i 10 anys			773.191		
	Més de 10 anys			1.331.604		
	Total	0	0	2.490.245	0	0
Resta	Entre 3 mesos i 1 any			2.198		
	Entre 1 i 2 anys			109		
	Entre 2 i 3 anys			3.077		
	Entre 3 i 5 anys			4.518		
	Entre 5 i 10 anys			5.628		
	Més de 10 anys			45.299		
	Total	0	0	60.829	0	0
Total països		0	0	43.029.407	0	0
Total Grup (CaixaBank + Grup assegurador)		1.744.374	(897.739)	56.252.118	12.532.207	6.857.001

31-12-2015 (Grup CaixaBank, excloent-ne Grup assegurador)

(Milers d'euros)

País	Venciment residual	Actius financers	Passius	Actius financers	Préstecs i	Inversions
		mantinguts per negociar - valors representatius de deute	financers mantinguts per negociar - posicions curtes			
Espanya	Menys de 3 mesos	381.417	0	356.521	1.346.568	102.898
	Entre 3 mesos i 1 any	1.378.601	(346.472)	1.054.186	4.056.199	1.028.459
	Entre 1 i 2 anys	222.237	(128.526)	1.215.721	585.245	514.230
	Entre 2 i 3 anys	87.525	(148.744)	548.929	501.447	0
	Entre 3 i 5 anys	192.649	(727.214)	4.658.262	1.723.869	50.576
	Entre 5 i 10 anys	196.487	(962.551)	5.128.868	3.973.599	344.631
	Més de 10 anys	195.044	(269.472)	7.748	1.929.559	0
	Total	2.653.960	(2.582.979)	12.970.235	14.116.486	2.040.794
Itàlia	Menys de 3 mesos	67.751				
	Entre 3 mesos i 1 any	150.667	(34.136)			
	Entre 1 i 2 anys	100.363	(18.099)			
	Entre 2 i 3 anys	8.595	(66.469)			
	Entre 3 i 5 anys	12.903				
	Entre 5 i 10 anys	5.917		2.288.619		
	Total	346.196	(118.704)	2.288.619	0	0
Resta	Menys de 3 mesos	50.025		256.109	36.191	
	Entre 3 mesos i 1 any			561.818		
	Entre 1 i 2 anys	1.172				
	Entre 3 i 5 anys	456				
	Total	51.653	0	817.927	36.191	0
Total països		3.051.809	(2.701.683)	16.076.781	14.152.677	2.040.794

31-12-2015 (Grup assegurador)

(Milers d'euros)

País	Venciment residual	Actius financers mantinguts per negociar - valors representatius de deute	Passius financers mantinguts per negociar - posicions curtes	Actius financers disponibles per a la venda	Préstecs i partides a cobrar	Inversions mantingudes fins al venciment
Espanya	Menys de 3 mesos			124.619		
	Entre 3 mesos i 1 any			866.870		
	Entre 1 i 2 anys			1.098.343		
	Entre 2 i 3 anys			895.820		
	Entre 3 i 5 anys			1.153.450		
	Entre 5 i 10 anys			6.658.815		
	Més de 10 anys			24.240.000		
	Total	0	0	35.037.917	0	0
Bèlgica	Entre 3 mesos i 1 any			551		
	Entre 1 i 2 anys			147		
	Entre 2 i 3 anys			3.156		
	Entre 3 i 5 anys			700		
	Entre 5 i 10 anys			10.795		
	Més de 10 anys			121		
	Total	0	0	15.470	0	0
Irlanda	Entre 3 i 5 anys			1.827		
	Total	0	0	1.827	0	0
Itàlia	Menys de 3 mesos			6.306		
	Entre 3 mesos i 1 any			13.109		
	Entre 1 i 2 anys			22.300		
	Entre 2 i 3 anys			8.302		
	Entre 3 i 5 anys			14.769		
	Entre 5 i 10 anys			182.390		
	Més de 10 anys			1.303.498		
	Total	0	0	1.550.674	0	0
Resta	Menys de 3 mesos			41		
	Entre 3 mesos i 1 any			1.436		
	Entre 1 i 2 anys			2.285		
	Entre 2 i 3 anys			113		
	Entre 3 i 5 anys			7.352		
	Entre 5 i 10 anys			5.265		
	Més de 10 anys			44.407		
	Total	0	0	60.899	0	0
Total països		0	0	36.666.787	0	0
Total Grup (CaixaBank + Grup assegurador)		3.051.809	(2.701.683)	52.743.568	14.152.677	2.040.794

Les posicions curtes de valors representatius de deute constitueixen, fonamentalment, cobertures de gestió de posicions llargues en deute públic espanyol classificades en les carteres mantingudes per negociar i d'actius disponibles per a la venda.

Risc de país

El risc de país és la probabilitat que es produeixi una pèrdua financera per circumstàncies macroeconòmiques, polítiques, socials o per desastres naturals, en un país determinat. Per tant, és un component del risc de crèdit, que incorpora totes les operacions de crèdit transfrontereres, per circumstàncies diferents del risc comercial habitual.

El risc de país té com a objectiu delimitar l'exposició i protegir davant possibles incompliments, i els seus elements principals són:

- Risc sobirà entès com l'incompliment d'entitats sobiranes que no poden ser objecte de constrenyiment per part de cap tribunal.
- Risc de transferència, que consisteix en la impossibilitat de repatriar els drets a l'estranger, com a resultat de les restriccions en el lliure moviment de capitals.
- Finalment, altres riscos que consisteixen en la part de l'exposició a l'estranger el valor de la qual depèn de factors de riscos polítics i econòmics predominants en el país en qüestió. Aquests factors inclouen en particular els riscos de liquiditat, mercat i correlació del país, així com de crèdit davant un xoc sistèmic del país. En definitiva, la possibilitat d'un fort deteriorament del perfil creditici del país en qüestió.

Dins l'exposició de risc de país, es presta una especial atenció al risc sobirà, comprès per deute públic i garanties estatals. En aquest sentit, només s'autoritza aquesta exposició amb països que presentin la més alta qualitat creditícia.

Els límits que marquen l'exposició màxima a un país estan calculats per variables tant qualitatives com quantitatives. Tanmateix, la Direcció de Riscos té la facultat d'assignar límits inferiors si considera que la conjuntura economicopolítica d'un país ho requereix.

Els principis d'admissió de risc de país segueixen la mateixa línia de màxima prudència de l'Entitat. Únicament s'assumeixen, i de manera selectiva, operacions que acompanyin i ajudin els nostres clients en les seves relacions internacionals.

Tot això condueix al fet que l'exposició total a risc de país sigui baixa, i a més estigui molt diversificada en el pla individual, ja que cap país supera l'1% del total d'actius del Grup CaixaBank (exceptuant-ne els països del grup 1, els de menor risc segons el Banc d'Espanya).

3.3.6 Informació relativa al finançament destinada a la promoció immobiliària, l'adquisició d'habitatge i els actius adquirits en pagament de deutes

A continuació es presenta la informació rellevant referida a 31 de desembre de 2016 i 2015 sobre el finançament destinat a la promoció immobiliària, l'adquisició d'habitatge i els actius adquirits en pagament de deutes.

Finançament destinat a la promoció immobiliària

A continuació es detalla el finançament destinat a promotors i promocions, incloses les promocions efectuades per no-promotors, a 31 de desembre de 2016 i 2015.

31-12-2016

(Milers d'euros)	Import brut	Correccions de valor per deteriorament	Valor en llibres	Excés sobre el valor de la garantia real
Finançament destinat a la construcció i promoció immobiliària (incloent-hi sòl)	8.023.602	(1.061.631)	6.961.971	2.063.420
Dels quals: dubtosos	2.434.777	(953.625)	1.481.152	988.580
<i>Promemòria:</i>				
<i>Actius fallits</i>	4.410.756			

Promemòria: Dades del balanç consolidat públic

	Import
Préstecs a la clientela, excloses Administracions Públiques (import en llibres)	187.984.625
Total actius (negocis totals)	347.927.262
Deteriorament de valor i provisions per a exposicions classificades normals	(1.471.859)

31-12-2015

(Milers d'euros)	Import brut	Correccions de valor per deteriorament	Valor en llibres	Excés sobre el valor de la garantia real
Finançament destinat a la construcció i promoció immobiliària (incloent-hi sòl)	9.825.444	(2.375.004)	7.450.440	2.733.252
Dels quals: dubtosos	4.337.149	(2.208.925)	2.128.224	1.630.638
<i>Promemòria:</i>				
<i>Actius fallits</i>	4.302.292			

Promemòria: Dades del balanç consolidat públic

	Import
Préstecs a la clientela, excloses Administracions Públiques (import en llibres)	188.619.485
Total actius (negocis totals)	344.255.475
Deteriorament de valor i provisions per a exposicions classificades normals	(1.882.316)

Els imports indicats en els quadres anteriors no inclouen el finançament atorgat pel Grup CaixaBank a les societats immobiliàries del Grup Criteriacaixa, que puja a 31 de desembre de 2016 i 2015 a 588 i 657 milions d'euros, respectivament.

A continuació es detallen les garanties financeres concedides en relació amb la construcció i promoció immobiliària, que recull el màxim nivell d'exposició al risc de crèdit, que és l'import que hauria de pagar l'Entitat si s'executés la garantia, a 31 de desembre de 2016 i 2015.

Garanties financeres

(Milers d'euros)

	Valor comptable	
	31-12-2016	31-12-2015
Garanties financeres concedides en relació amb la construcció i promoció immobiliària	171.223	204.640
<i>Import registrat en el passiu del balanç</i>	<i>6.166</i>	<i>12.164</i>

A continuació es facilita informació sobre les garanties rebudes de les operacions de finançament a la promoció immobiliària a 31 de desembre de 2016 i 2015, en funció de la classificació del risc d'insolvència del client:

Garanties rebudes en garantia d'operacions de promoció immobiliària (*)

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Valor de les garanties reals	16.710.954	20.508.183
Del qual: garanteix riscos dubtosos	4.616.097	8.224.681
Valor d'altres garanties	162.334	118.456
Del qual: garanteix riscos dubtosos	13.240	8.263
Total	16.873.288	20.626.639

(*) El valor de la garantia és l'import menor entre la garantia rebuda i el valor del préstec, excepte per a les operacions dubtoses que és el seu valor raonable.

Es presenta a continuació la distribució per tipus de garantia del finançament destinat a promotors i promocions, incloses les promocions efectuades per no-promotors:

Finançament destinat a promotors i promocions per tipus de garantia

(Milers d'euros)

	Valor comptable	
	31-12-2016	31-12-2015
Sense garantia hipotecària	1.188.212	1.082.542
Amb garantia hipotecària	6.835.390	8.742.902
Edificis i altres construccions acabats	5.187.722	6.534.443
<i>Habitatge</i>	<i>3.390.538</i>	<i>4.322.162</i>
<i>Resta</i>	<i>1.797.184</i>	<i>2.212.281</i>
Edificis i altres construccions en construcció	668.262	643.015
<i>Habitatge</i>	<i>598.002</i>	<i>540.809</i>
<i>Resta</i>	<i>70.260</i>	<i>102.206</i>
Sòl	979.406	1.565.444
<i>Sòl urbà consolidat</i>	<i>696.961</i>	<i>1.186.723</i>
<i>Resta de sòl</i>	<i>282.445</i>	<i>378.721</i>
Total	8.023.602	9.825.444

Finançament a les llars destinat a l'adquisició d'habitatge

A 31 de desembre de 2016 i 2015, el detall dels crèdits a les llars per a l'adquisició d'habitatges és el següent:

Crèdits a les llars per a l'adquisició d'habitatge

(Milers d'euros)

	Import brut	
	31-12-2016	31-12-2015
Sense hipoteca immobiliària	745.922	785.033
<i>Del qual: Dubtós</i>	5.771	16.740
Amb hipoteca immobiliària	85.853.616	88.881.789
<i>Del qual: Dubtós</i>	3.554.446	3.359.947
Total Finançament per a l'adquisició d'habitatges	86.599.538	89.666.822

Nota: Inclou el finançament per a l'adquisició d'habitatges atorgat per la participada Unió de Crèdits para la Financiación Inmobiliaria EFC, SAU (Credifimo).

L'import dels préstecs concedits durant els exercicis 2016 i 2015 per CaixaBank per al finançament a compradors de les operacions de venda d'habitatges procedents de regularitzacions creditícies puja a 504 i 487 milions d'euros, i el percentatge mitjà finançat és del 82% i 87%, respectivament.

El desglossament a aquestes dates dels crèdits a les llars per a l'adquisició d'habitatges amb garantia hipotecària segons el percentatge que suposa el risc total sobre l'última taxació disponible (LTV) és el següent:

Crèdits a les llars per a l'adquisició d'habitatges per LTV

(Milers d'euros)

Rangs de LTV (*)	31-12-2016		31-12-2015	
	Import brut	<i>Del qual: Debtós</i>	Import brut	<i>Del qual: Debtós</i>
LTV ≤ 40%	20.871.387	278.267	20.295.267	244.861
40% < LTV ≤ 60%	33.305.676	918.962	32.932.773	789.609
60% < LTV ≤ 80%	26.648.797	1.633.109	29.526.924	1.548.651
80% < LTV ≤ 100%	4.329.456	532.990	5.255.027	540.140
LTV > 100%	698.300	191.118	871.798	236.686
Total Finançament per a l'adquisició d'habitatges	85.853.616	3.554.446	88.881.789	3.359.947

(*) LTV calculat partint de les taxacions disponibles en el moment de la concessió del risc. S'actualitzen per a les operacions dubtoses d'acord amb la normativa en vigor.

Actius adquirits en pagament de deutes

A continuació es detallen els actius adjudicats segons la seva procedència i la tipologia de l'immoble a 31 de desembre de 2016 i 2015.

31-12-2016

Actius immobiliaris adjudicats (*)

(Milers d'euros)

	Valor comptable brut	Correccions de valor per deteriorament d'actiu (**)	Del qual: Correccions de valor per deteriorament d'actius des del moment d'adjudicació	Valor comptable net
Actius immobiliaris procedents de finançaments destinats a la construcció i la promoció immobiliària	9.103.128	(4.819.323)	(2.701.044)	4.283.805
Edificis i altres construccions acabats	3.887.167	(1.634.838)	(752.300)	2.252.329
<i>Habitatge</i>	2.794.739	(1.188.241)	(516.283)	1.606.498
<i>Resta</i>	1.092.428	(446.597)	(236.017)	645.831
Edificis i altres construccions en construcció	840.434	(478.528)	(168.736)	361.906
<i>Habitatge</i>	797.160	(453.611)	(154.805)	343.549
<i>Resta</i>	43.274	(24.917)	(13.931)	18.357
Sòl	4.375.527	(2.705.957)	(1.780.008)	1.669.570
<i>Sòl urbà consolidat</i>	2.069.470	(1.198.973)	(668.240)	870.497
<i>Resta de sòl</i>	2.306.057	(1.506.984)	(1.111.768)	799.073
Actius immobiliaris procedents de finançaments hipotecaris a llars per a l'adquisició d'habitatge	2.791.270	(1.019.676)	(462.651)	1.771.594
Resta d'actius immobiliaris adjudicats o rebuts en pagament de deutes	1.337.773	(580.817)	(232.669)	756.956
Finançament a entitats tenidores d'actius immobiliaris adjudicats o rebuts en pagament de deutes	63.963			63.963
Total	13.296.134	(6.419.816)	(3.396.364)	6.876.318

(*) No inclou els adjudicats classificats en l'epígraf «Actius Tangibles - Inversions immobiliàries» per un import de 3.078 milions d'euros nets i inclou els drets de rematada d'immobles procedents de subhasta per un import de 556 milions d'euros nets.

(**) L'import total del deute cancel·lat associat als actius adjudicats puja a 16.504 milions d'euros i el sanejament total d'aquesta cartera puja a 9.691 milions d'euros, dels quals 6.420 milions d'euros són correccions de valor registrades en balanç.

31-12-2015

Actius immobiliaris adjudicats (*)

(Milers d'euros)

	Valor comptable brut	Correccions de deteriorament d'actiu (**)	Del qual: Correccions de valor per deteriorament d'actius des del moment d'adjudicació	Valor comptable net
Actius immobiliaris procedents de finançaments destinats a la construcció i la promoció immobiliària	9.651.226	(4.351.929)	(2.234.180)	5.299.297
Edificis i altres construccions acabats	4.428.026	(1.516.923)	(587.845)	2.911.103
<i>Habitatge</i>	3.229.937	(1.097.180)	(378.856)	2.132.757
<i>Resta</i>	1.198.089	(419.743)	(208.989)	778.346
Edificis i altres construccions en construcció	810.821	(430.797)	(145.432)	380.024
<i>Habitatge</i>	741.698	(396.929)	(128.137)	344.769
<i>Resta</i>	69.123	(33.868)	(17.295)	35.255
Sòl	4.412.379	(2.404.209)	(1.500.903)	2.008.170
<i>Sòl urbà consolidat</i>	2.080.809	(1.032.770)	(534.431)	1.048.039
<i>Resta de sòl</i>	2.331.570	(1.371.439)	(966.472)	960.131
Actius immobiliaris procedents de finançaments hipotecaris a llars per a l'adquisició d'habitatge	2.688.088	(854.113)	(357.376)	1.833.975
Resta d'actius immobiliaris adjudicats o rebuts en pagament de deutes	1.367.690	(550.761)	(207.832)	816.929
Finançament a entitats tenidores d'actius immobiliaris adjudicats o rebuts en pagament de deutes	64.896			64.896
Total	13.771.900	(5.756.803)	(2.799.388)	8.015.097

(*) No inclou els adjudicats classificats en l'epígraf «Actius Tangibles - Inversions immobiliàries» per un import de 2.966 milions d'euros nets i inclou els drets de rematada d'immobles procedents de subhasta per un import de 692 milions d'euros nets.

(**) L'import total del deute cancel·lat associat als actius adjudicats puja a 18.552 milions d'euros i el sanejament total d'aquesta cartera puja a 10.602 milions d'euros, dels quals 5.757 milions d'euros són correccions de valor registrades en balanç.

3.3.7 Risc de contrapartida generat per l'operativa en derivats, operacions amb compromís de recompra i préstec de valors

La quantificació i gestió del risc de contrapartida originat en l'operativa en derivats, operacions de recompra i préstec de valors presenta, bàsicament pel tipus d'instruments financers utilitzats i el grau de rapidesa i flexibilitat exigint principalment per les transaccions tresoreres, certes particularitats a les quals ens referim a continuació.

En el cas de contrapartides bancàries, la màxima exposició autoritzada de risc de crèdit amb una contrapartida es determina mitjançant un càlcul basat fonamentalment en els *ratings* de les entitats i en l'anàlisi dels seus estats financers. En l'operativa amb la resta de contrapartides, incloent-hi el client detallista, les operacions de derivats vinculades a una sol·licitud d'actiu (cobertura del risc de tipus d'interès en préstecs) s'aproven conjuntament amb aquesta. Tota la resta d'operacions s'aproven en funció del compliment de límit del risc assignat (i recollit en la línia de risc de derivats corresponent) o bé en funció de la seva anàlisi individual duta a terme per les àrees de Riscos encarregades de l'anàlisi i l'admissió.

Gairebé la totalitat de les exposicions s'assumeixen amb contrapartides localitzades en països europeus i als Estats Units. D'altra banda, la distribució per *ratings* de les contrapartides reflecteix la importància de l'operativa amb contrapartides qualificades d'*investment grade* o grau d'inversió, que són aquelles que les agències de qualificació creditícia internacionals han considerat segures per la seva elevada capacitat de pagament.

La Direcció Executiva de Gestió Global del Risc és l'encarregada d'integrar aquests riscos en el marc de la gestió global de les exposicions de l'Entitat, encara que la responsabilitat específica en la gestió i admissió del risc de contrapartida derivada de l'activitat amb el sector financer recau sobre la Direcció Executiva de Risc-Anàlisi i Concessió, que prepara les propostes de concessió de línies de risc i analitza les operacions.

Dins del Grup, el control del risc de contrapartida amb entitats de crèdit es duu a terme a CaixaBank mitjançant un sistema integrat i en temps real, cosa que permet conèixer, en qualsevol moment, el límit disponible amb qualsevol contrapartida, per producte i termini. Per a la resta de contrapartides, el control de risc de contrapart es fa en aplicacions d'àmbit corporatiu, en què hi ha tant els límits de les línies de risc de derivats (si escau) com l'exposició creditícia dels derivats i les operacions amb pacte de recompra. El risc es mesura tant pel seu valor de mercat actual com per l'exposició futura (valor de les posicions de risc tenint en compte la variació futura dels factors de mercat subjacent en les operacions).

A més, la Direcció Executiva de Risc-Anàlisi i Concessió, juntament amb la Direcció Executiva d'Assessoria Jurídica, com a part del seguiment dels riscos de crèdit assumit per l'operativa de mercats, gestionen de manera activa i efectuen el seguiment de l'adequació de la documentació contractual que la sustenta. Amb l'objectiu de mitigar l'exposició al risc de contrapartida, CaixaBank manté una sòlida base de contractes de garantia. Gairebé la totalitat dels riscos assumits per l'operativa sobre instruments derivats està coberta per la signatura dels contractes estandarditzats ISDA i/o CMOF, que tenen en compte en les seves clàusules la possibilitat de compensar els fluxos de cobrament i pagament pendent entre les parts per a tota l'operativa coberta per aquests contractes.

D'altra banda, CaixaBank té signats contractes de col·lateral (CSA o Annex III del CMOF) amb les contrapartides interbancàries, que serveixen de garantia del valor de mercat de les operacions de derivats. Igualment, la política de CaixaBank és col·lateralitzar totes les operacions de derivats amb entitats financeres, i el mateix passa amb les operacions amb compromís de recompra, cobertes mitjançant contractes GMRA (Global Master Repurchase Agreement) o similars.

Adicionalment, arran de l'entrada en vigor de la normativa EMIR, el risc de contrapartida dels contractes de derivats OTC contractats amb entitats financeres s'està mitigant mitjançant la compensació de posicions en mercat a través d'Entitats de Contrapartida Central. Així mateix, i per tal de mitigar els riscos de liquidació amb una contrapartida interbancària, s'utilitzen sistemes de liquidació de lliurament contra pagament, de manera que la compensació i la liquidació d'una operació s'efectuen simultàniament i de manera inseparable.

3.3.8 Risc associat a la cartera de participades

En el Grup CaixaBank, les participacions accionaries són objecte d'un seguiment i anàlisi especialitzats.

El risc de la cartera de participades del Grup CaixaBank és l'associat a la possibilitat d'incórrer en pèrdues pels moviments dels preus de mercat i/o per la fallida de les posicions que formen la cartera de participacions amb un horitzó de mitjà i llarg termini.

La Direcció Executiva de Gestió Global del Risc mesura el risc d'aquestes posicions i en deriva el càlcul del consum de capital associat.

Per a les participacions no classificades com a disponibles per a la venda, és a dir, on hi ha una estratègia de permanència a llarg termini, el risc més rellevant és el de crèdit i, per tant, s'hi aplica l'enfocament PD/LGD quan sigui possible. Pel que fa a les participacions classificades en la cartera Disponible per a la Venda, el càlcul s'efectua mitjançant el model intern de valor en risc, atès que el risc més rellevant és el de mercat. El càlcul del risc implícit en la volatilitat dels preus de mercat, l'efectua el Departament de Risc de l'Operativa

en Mercats, mitjançant l'estimació estadística de les pèrdues màximes potencials a partir de l'evolució històrica dels preus. En cas que no es compleixin els requisits per a la utilització dels mètodes anteriors, s'hi aplica el mètode simple de ponderació de risc, d'acord amb l'actual normativa de Basilea III.

Des de la Direcció Executiva de Gestió Global del Risc s'efectua un seguiment continuat d'aquests indicadors per tal de poder adoptar en cada moment les decisions més oportunes en funció de l'evolució observada i prevista dels mercats i de l'estratègia del Grup CaixaBank.

Adicionalment, es duu a terme un *controlling* i una anàlisi financera de les principals participades mitjançant especialistes dedicats en exclusiva a monitorar l'evolució de les dades econòmiques i financeres, així com a entendre i alertar davant de canvis normatius i dinàmiques competitives en els països i sectors en què operen aquestes participades. D'aquesta manera, a l'àrea de Banca Internacional (responsable de les Participacions Bancàries), a l'àrea Financera (per a les Participades Industrials) i a l'àrea de Control de Societats Instrumentals (per a les filials) s'acumula i es comparteix el coneixement sobre aquestes participacions.

Com a norma general en les participacions més rellevants, s'actualitzen de forma recurrent tant les previsions com les dades reals de la contribució de les participades en el compte de resultats i en els fons propis (en els casos que pertoqui). En aquests processos, es comparteix amb l'Alta Direcció una perspectiva sobre els valors borsaris, la perspectiva dels analistes (recomanacions, preus-objectiu, *ratings*, etc.) sobre les empreses cotitzades, que faciliten un contrast recurrent amb el Mercat.

Aquests analistes financers també porten la interlocució amb els departaments de Relació amb Inversors de les participades cotitzades i recullen la informació necessària, incloent-hi informes de tercers (p.e. bancs d'inversió, agències de *rating*), per tal de tenir una perspectiva global de possibles riscos en el valor de les participacions.

D'altra banda, el Departament de Risc de l'Operativa en Mercats integra, dins el seu seguiment de riscos, els derivats i el risc de tipus de canvi associats a la cartera de participades, a més de dur a terme un seguiment recurrent dels riscos vinculats a l'operativa de mercats financers associats a les participades financeres.

Totes aquestes mesures i el seu desenvolupament són necessaris per al seguiment de la gestió de la cartera de participades i per a la presa de decisions estratègiques, referents a la composició de la cartera, efectuades per l'Alta Direcció del Grup CaixaBank.

3.4. Risc de mercat

3.4.1. Exposició

L'activitat financera de les entitats de crèdit implica l'assumpció de risc de mercat, dins el qual agrupem exposicions amb diferents orígens: el risc estructural del balanç comercial derivat de l'evolució del tipus d'interès i dels tipus de canvi, el provocat per la presa de posicions en l'àmbit de tresoreria i l'associat a les participacions de renda variable que formen part del negoci de diversificació del Grup CaixaBank. Encara que en tots els casos el risc es refereix a la pèrdua potencial sobre la rendibilitat o el valor de la cartera derivada dels moviments desfavorables dels tipus o preus del mercat, a continuació es tractarà específicament el risc de mercat vinculat a l'àmbit de tresoreria i les activitats de negociació.

3.4.2. Descripció general

Amb les particularitats metodològiques i complements necessaris a què al·ludirem dins la descripció específica dels diferents grups d'exposicions, hi ha dos tipus de mesures que constitueixen denominador comú i estàndards de mercat per al mesurament del risc que ens ocupa: la sensibilitat i el VaR (*Value at Risk* o valor en risc).

Les anàlisis de sensibilitat donen informació sobre l'impacte d'un increment dels tipus d'interès, tipus de canvi, preus i volatilitats sobre el valor econòmic de les posicions, però no comporten cap hipòtesi sobre quina és la probabilitat d'aquest moviment.

Per homogeneïtzar la mesura del risc del conjunt de la cartera, així com per incorporar certes hipòtesis sobre la magnitud del moviment dels factors de risc de mercat, s'utilitza la metodologia del VaR (estimació estadística de les pèrdues potencials a partir de dades històriques sobre l'evolució dels preus) per a un horitzó temporal d'un dia i amb un interval de confiança estadística del 99% (és a dir, en condicions normals de mercat, 99 de cada 100 vegades les pèrdues diàries reals serien inferiors a les estimades pel VaR).

A continuació es descriuen els principals factors que incideixen en el risc de mercat:

- Risc de tipus d'interès: representa l'exposició dels instruments en cartera el valor dels quals varia amb el nivell de les corbes de tipus d'interès, entre els quals s'inclouen, sense constituir una llista restringida, bons, dipòsits, operacions amb pacte de recompra i derivats.
- Risc de tipus de canvi: representa l'exposició dels instruments en cartera el valor dels quals varia per moviments en els tipus de canvi, entre els quals s'inclouen principalment qualsevol producte amb fluxos en una moneda diferent de l'euro o derivats sobre tipus de canvi.
- Risc de preu de les accions: representa l'exposició dels instruments en cartera el valor dels quals varia davant variacions del preu de les accions i índexs de renda variable.
- Risc d'inflació: representa l'exposició dels instruments en cartera el valor dels quals varia davant variacions de la inflació esperada, entre els quals s'inclouen derivats sobre inflació.
- Risc de preu de primeres matèries: representa l'exposició dels instruments en cartera el valor dels quals varia davant variacions dels preus de les mercaderies, en què s'inclouen principalment derivats sobre primeres matèries.
- Risc de spread de crèdit: representa l'exposició dels instruments en cartera el valor dels quals varia amb els nivells dels *spreads* de crèdit, entre els quals s'inclouen principalment emissions de renda fixa privada.
- Risc de volatilitat: representa l'exposició dels instruments en cartera el valor dels quals varia amb els moviments de la volatilitat del subjacent, en què s'inclouen les opcions.

Addicionalment hi ha altres tipus de riscos de mercat de naturalesa més complexa, entre els quals es destaquen:

- Risc de correlació: representa l'exposició dels instruments en cartera el valor dels quals varia davant variacions en la relació que hi ha entre diferents factors de risc, entre els quals s'inclouen opcions sobre cistelles de subjacents.
- Risc de dividend: representa l'exposició dels instruments en cartera el valor dels quals varia davant variacions dels dividends esperats futurs, entre els quals s'inclouen principalment els derivats de renda variable.

3.4.3. Mitigació del risc de mercat

El Marc d'Apetit al Risc aprovat pel Consell de l'Entitat defineix un límit per al VaR a l'horitzó temporal d'un dia i amb un interval de confiança del 99% per a les activitats de negociació de l'Entitat de 20 milions d'euros, que exclou els derivats de cobertura dels riscos de mercat del *Credit Valuation Adjustment*, comptablement registrats dins de la cartera de negociació.

Com a part del necessari seguiment i control dels riscos de mercat assumits, la Direcció aprova una estructura de límits globals de VaR, coherents amb el Marc d'Apetit al Risc, que es complementa mitjançant la definició de sublímits de VaR, VaR Estressat i Risc Incremental d'Impagament i Migracions, resultats de *Stress Test*, pèrdues màximes i sensibilitats per a les diferents unitats de gestió susceptibles de prendre risc de mercat. Els factors de risc són gestionats per la mateixa Direcció Executiva Financera de CaixaBank mitjançant cobertures econòmiques segons consideri en el seu àmbit en funció de la relació rendibilitat-risc que determina les condicions i expectatives del mercat, sempre dins els límits assignats.

La Direcció de Risc de l'Operativa en Mercats és la responsable del seguiment del compliment d'aquests límits i els riscos assumits, i de la comunicació d'excedits a les àrees responsables per a la seva resolució i el seu posterior seguiment, per a la qual cosa genera diàriament un informe de posició, quantificació de riscos i consum de límits que distribueix a l'Alta Direcció, als responsables de la seva gestió i a Auditoria Interna.

Fora de l'àmbit de la cartera de negociació cal mencionar en el pla comptable l'ús d'eines com microcobertures i macrocobertures de valor raonable, que eliminen les possibles asimetries comptables que es puguin produir en el balanç i en el compte de pèrdues i guanys pel diferent tractament dels instruments coberts i la seva cobertura a mercat. En l'àmbit del risc de mercat s'estableixen i monitoren límits en l'àmbit de cada macrocobertura, en aquest cas expressat com a ràtios entre el risc total i el risc dels elements coberts.

3.4.4. Cicle del risc de mercat

La Direcció de Risc de l'Operativa en Mercats, ubicada a la Direcció Executiva de Gestió Global del Risc dins la Direcció General de Riscos de CaixaBank, és responsable de la valoració dels instruments financers, així com d'efectuar el mesurament, control i seguiment dels riscos associats, de l'estimació del risc de contrapartida i del risc operacional associat a l'activitat en mercats financers. Per al compliment de la seva tasca, aquesta Direcció efectua diàriament un seguiment de les operacions contractades, el càlcul del resultat que suposa l'afectació de l'evolució del mercat en les posicions (resultat diari *marked to market*), la quantificació del risc de mercat assumit, el seguiment del compliment dels límits i l'anàlisi de la relació entre el resultat obtingut i el risc assumit.

Adicionalment a la tasca de Risc de l'Operativa en Mercats, des de la Direcció de Validació de Models de Risc de CaixaBank es fa la funció de validació interna dels models i metodologies utilitzats per a la quantificació i seguiment del risc de mercat.

El model intern per a estimació de recursos propis per risc de mercat de les activitats de negociació va ser aprovat en la versió inicial pel Banc d'Espanya l'any 2006, segons la Circular 3/2003, actualment derogada a aquests efectes pel Reglament (UE) núm. 575/2013 (CRR). El perímetre del model comprèn gairebé la totalitat de la cartera de negociació comptable de CaixaBank, i el seu reflex en el balanç apareix l'actiu i passiu en els epígrafs d'«Actius financers mantinguts per negociar» i «Passius financers mantinguts per negociar», desglossats en la Nota 11. Així mateix, també formen part del perímetre els dipòsits i operacions amb pacte de recompra contractats per les taules de negociació per a la seva gestió. Els derivats de cobertura del risc de crèdit (CD) del *Credit Valuation Adjustment* estan exclosos del model intern i consumeixen, per tant, requeriments regulatoris de capital per mètode estàndard.

Les metodologies utilitzades per a l'obtenció d'aquest mesurament són dues:

- VaR paramètric: basat en el tractament estadístic dels paràmetres amb la volatilitat i les correlacions dels moviments dels preus i dels tipus d'interès i de canvi dels actius que componen la cartera. S'aplica sobre dos horitzons temporals: 75 dies, donant més pes a les observacions més recents, i un any de dades, equiponderant totes les observacions.
- VaR històric: càlcul de l'impacte sobre el valor de la cartera actual de les variacions històriques dels factors de risc; es tenen en compte les variacions diàries de l'últim any i amb un interval de confiança del 99%.

El VaR històric és molt adequat per completar les estimacions obtingudes mitjançant el VaR paramètric, atès que no incorpora cap hipòtesi sobre el comportament estadístic dels factors de risc, mentre que el VaR paramètric assumeix fluctuacions modelitzables a través d'una distribució normal. Addicionalment, el VaR històric incorpora la consideració de relacions no lineals entre els factors de risc, cosa que també el fa especialment vàlid.

L'empitjorament de la qualificació creditícia dels emissors dels actius també pot motivar una evolució desfavorable dels preus cotitzats pel mercat. Per aquesta raó, es completa la quantificació del risc de mercat amb una estimació de les pèrdues derivades de moviments en la volatilitat del diferencial de crèdit de les posicions en renda fixa privada (*Spread* VaR) mitjançant metodologia històrica, que constitueix una estimació del risc específic atribuïble als emissors dels valors.

El VaR total resulta de l'agregació del VaR derivat de les fluctuacions dels tipus d'interès, de canvi (i la volatilitat d'ambdós) i de l'*Spread* VaR, que es fa de forma conservadora assumint correlació zero entre ambdós grups de factors de risc, i de l'addició del VaR de la cartera de Renda Variable i del VaR de la cartera de Primeres Matèries (actualment sense posició), assumint en ambdós casos correlació un amb la resta de grups de factors de risc.

Durant l'exercici 2016 el VaR mitjà al 99% i horitzó temporal d'un dia de les activitats de negociació ha estat de 2,7 milions d'euros. Els consums més elevats, fins a un màxim de 8,1 milions d'euros, es van assolir el mes de juny després del Brexit, fonamentalment per l'anticipació que recull el VaR d'una evolució potencialment negativa del valor diari de mercat de les posicions en renda variable (principalment operativa de derivats sobre accions).

Descomposició dels factors rellevants de risc

A continuació consten els imports de VaR mitjà al 99% i horitzó temporal d'un dia atribuïble als diferents factors de risc. Es pot observar que els consums són de caràcter moderat i es concentren fonamentalment en el risc de corba de tipus d'interès i preu de les accions. Els imports de risc d'inflació, tipus de canvi i volatilitat de tipus d'interès i de canvi resulten d'importància marginal. Respecte a l'exercici anterior disminueix l'exposició al risc de *spread* de crèdit per un posicionament inferior en renda fixa privada.

VaR paramètric per factor de risc

(Milers d'euros)

	Total	Tipus d'interès	Tipus de canvi	Preu d'accions	Inflació	Preu mercaderies	Spread de crèdit	Volatilitat tipus d'interès	Volatilitat tipus de canvi	Volatilitat preu d'accions
VaR mitjà 2015	3.280	1.775	133	716	186	0	1.141	129	51	366
VaR mitjà 2016	2.739	1.252	131	752	318	0	391	76	111	413

Mesures complementàries al VaR

Des del gener del 2012 les mesures de VaR es complementen amb dues mètriques de risc associades als requeriments normatius de la Circular 4/2011 (actualment derogada a aquests efectes per la Regulació EU 575/2013 (CRR)) i aprovats pel Banc d'Espanya després de la seva validació: el VaR estressat i el risc incremental d'impagament i migracions.

El VaR estressat captura la pèrdua màxima deguda a moviments adversos en els preus de mercat en un període històric anual d'estrès, i es calcula amb un interval de confiança del 99% i un horitzó diari (posteriorment s'extrapola a l'horitzó regulatori de 10 dies de mercat multiplicant per l'arrel de 10). El càlcul del VaR estressat està palanquejat en la mateixa metodologia i infraestructura que el càlcul del VaR històric per a VaR. L'única diferència significativa és la finestra històrica seleccionada.

El risc incremental d'impagament i migracions reflecteix el risc associat a les variacions en la qualitat creditícia o incompliment en les posicions de renda fixa i derivats de crèdit en cartera, amb interval de confiança del 99,9%, horitzó anual i horitzó de liquiditat trimestral, que es justifica per l'elevada liquiditat de les emissions en cartera. L'estimació s'efectua mitjançant la simulació Montecarlo de possibles estats futurs de *rating* extern per emissor i emissió a partir de les matrius de transició publicades per les principals agències de *rating*, en què la dependència entre les variacions de qualitat creditícia entre els diferents emissors es modelitza mitjançant una còpula t-Student.

Els valors màxims, mínims i mitjans d'aquestes mesures durant l'exercici 2016, així com el seu valor al final del període de referència, es mostren en la taula següent.

Resum Mesures de Risc - 2016

(Milers d'euros)

	Màxim	Mínim	Mitjà	Últim
VaR 1d	8.142	1.284	2.739	1.708
VaR estressat 1d	13.575	3.247	7.231	5.535
Risc incremental	91.940	9.439	39.349	26.001

Capital regulatori per models interns de risc de mercat

El capital regulatori per risc de mercat mitjançant models interns és la suma de tres càrrecs associats a cadascuna de les mesures esmentades anteriorment: càrrec per VaR, VaR Estressat i Risc Incremental d'Impagament i Migracions. A diferència del que s'ha exposat anteriorment, tant el VaR com el VaR estressat regulatoris es computen amb un horitzó temporal de 10 dies mercat, per a la qual cosa s'escalen els valors obtinguts amb l'horitzó d'1 dia multiplicant-los per l'arrel quadrada de 10.

Els diferents elements que apareixen en la determinació dels càrrecs finals per model intern de risc de mercat per a cadascuna de les mesures anteriors apareixen a continuació. Els càrrecs per VaR i VaR Estressat són anàlegs i corresponen al màxim entre l'últim valor i la mitjana aritmètica dels últims 60 valors multiplicada per un factor dependent del nombre de vegades que el resultat real diari ha estat inferior al VaR a dia estimat. D'una manera semblant, el capital per Risc Incremental és el màxim de l'últim valor i la mitjana aritmètica de les últimes 12 setmanes.

Capital Regulatori a 31 de desembre de 2016

(Milers d'euros)

	Últim valor	Mitjana 60d	Excedits	Multiplificador	Capital
VaR 10d	5.401	7.418	3	3	22.254
VaR estressat 10d	17.502	19.269	3	3	57.806
Risc incremental	26.001	29.091	-	-	29.091
Total					109.151

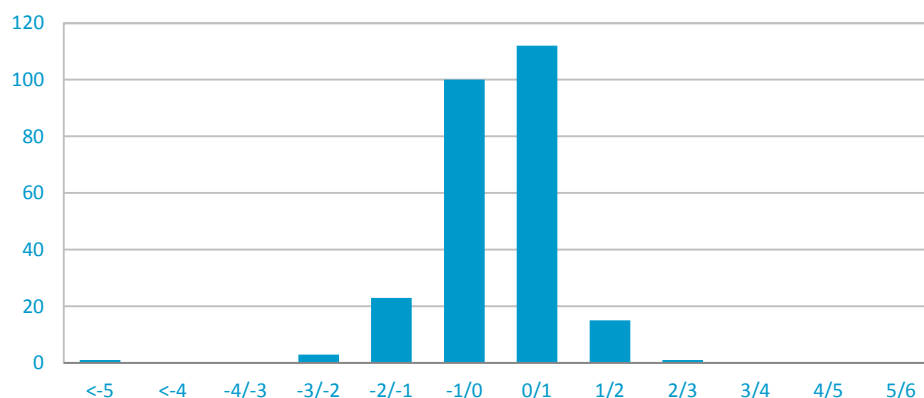
VaR i Pèrdues i Guanys diaris

Per verificar la idoneïtat de les estimacions de risc s'efectua la comparació dels resultats diaris amb la pèrdua estimada pel VaR, cosa que constitueix l'anomenat exercici de *Backtest*. Tal com exigeixen els reguladors bancaris, es fan dos exercicis de validació del model d'estimació de riscos:

- *Backtest* net (o hipotètic), que relaciona la part del resultat diari *marked to market* de les posicions vives al tancament de la sessió anterior amb l'import del VaR estimat amb horitzó temporal d'un dia, calculat amb les posicions vives al tancament de la sessió anterior. Aquest exercici és el més adequat per a l'autoavaluació de la metodologia utilitzada amb vistes a la quantificació del risc.
- *Backtest* brut (o real), que avalua el resultat total obtingut durant el dia (incloent-hi, per tant, l'operativa intradia que s'hagi pogut fer) amb l'import del VaR en l'horitzó d'un dia, calculat amb les operacions vives al tancament de la sessió anterior. D'aquesta manera, s'avalua la importància de l'operativa intradia en la generació de resultats i en l'estimació del risc total de la cartera.

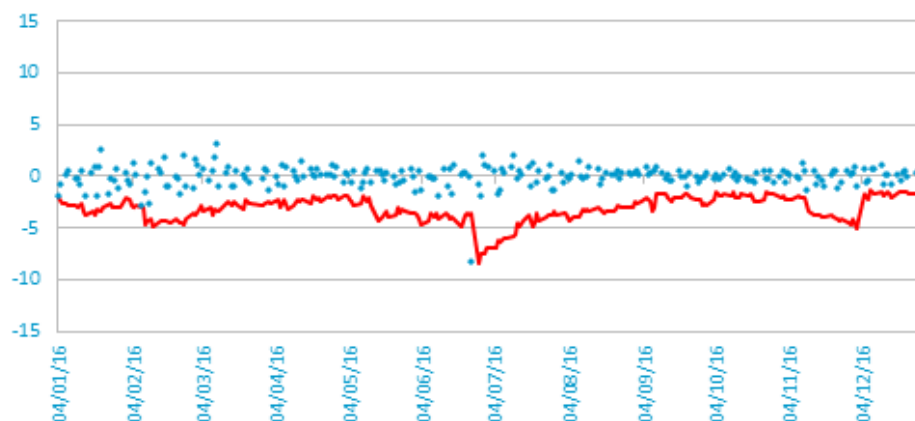
Distribució del resultat net de les activitats de negociació en l'exercici 2016

(Freqüència en nombre de dies. Milions d'euros)

Distribució del resultat net diari vs VaR diari

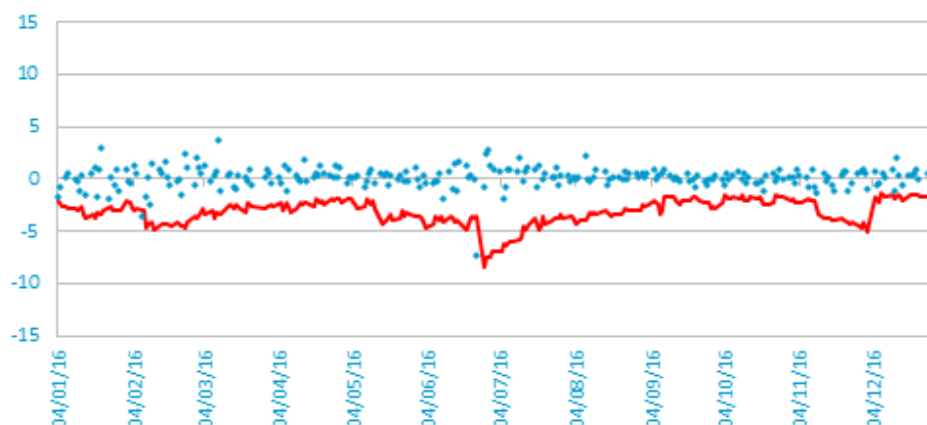
(Milions d'euros)

Distribució del resultat brut diari vs VaR diari

(Milions d'euros)

Durant l'exercici s'han produït tres excedits en l'exercici de *backtesting* net (nombre de vegades en què les pèrdues netes de la cartera han estat superiors al VaR estimat) i tres excedits en l'exercici de *backtesting* brut, deguts principalment a l'elevada volatilitat en els mercats de deute públic i renda variable en l'entorn actual d'alta incertesa política i econòmica.

Stress Testing

Finalment, amb l'objectiu d'estimar les possibles pèrdues de la cartera en situacions extraordinàries de crisi, s'efectuen dos tipus d'exercicis de *stress* sobre el valor de les posicions de negociació:

- Anàlisi de *stress* sistemàtic: calcula la variació del valor de la cartera davant d'una sèrie determinada de canvis extrems en els principals factors de risc. Es consideren els moviments paral·lels de tipus d'interès (pujada i baixada); els moviments de pendent en diferents trams de la corba de tipus d'interès (pronunciament i aplanament); l'augment i la disminució del diferencial entre els instruments subjectes a risc de crèdit i el deute públic (diferencial *bo-swap*); els moviments del diferencial de les corbes euro i dòlar; l'augment i la disminució de la volatilitat de tipus d'interès; l'apreciació i la depreciació de l'euro respecte del dòlar, el ien i la lliura; l'augment i la disminució de la volatilitat de tipus de canvi; l'augment i la disminució del preu de les accions, i, finalment, l'augment i la disminució de la volatilitat de les accions i de les mercaderies.
- Anàlisi d'escenaris històrics: considera l'impacte que sobre el valor de les posicions tindrien situacions realment esdevingudes, com per exemple la caiguda del Nikkei el 1990, la crisi del deute americà i la del *peso* mexicà el 1994, la crisi asiàtica de 1997, la crisi del deute rus el 1998, la creació i l'explosió de la bombolla tecnològica entre el 1999 i el 2000, els atacs terroristes de més impacte en els mercats financers en els últims anys, el *credit crunch* de l'estiu de 2007, la crisi de liquiditat i confiança ocasionada per la fallida de Lehman Brothers el mes de setembre de 2008 o l'increment dels diferencials de crèdit dels països perifèrics de la zona euro pel contagi de la crisi de Grècia i Irlanda el 2010 o la crisi de deute espanyol el 2011 i 2012.

Per completar aquests exercicis d'anàlisi del risc en situacions extremes es determina l'anomenat «pitjor escenari» per a l'activitat de la Sala de Tresoreria, que és la situació dels factors de risc succeïts l'últim any i que implicaria la màxima pèrdua sobre la cartera actual. Posteriorment s'analitza l'anomenada «cua de la distribució», que és la magnitud de les pèrdues que es produirien si el moviment de mercat que les ocasionés es calculés amb un interval de confiança del 99,9%.

El conjunt de les mesures descrites permet afirmar que la gestió del risc de mercat de les posicions de negociació en els mercats de CaixaBank s'adapta a les directrius metodològiques i de seguiment exposades en la normativa vigent.

3.5. Risc estructural de tipus

3.5.1 Risc estructural de tipus d'interès

El risc estructural de tipus d'interès del Grup CaixaBank és gestionat i controlat directament per la Direcció de CaixaBank mitjançant el Comitè de Gestió d'Actius i Passius (ALCO). En l'àmbit del marc d'apetit al risc (RAF), els òrgans competents fan un seguiment i verifiquen que les mètriques de risc de tipus d'interès definides són consistents amb els nivells de tolerància establerts.

CaixaBank gestiona aquest risc amb un doble objectiu:

- Optimitzar el marge financer de l'Entitat dins els límits de volatilitat del marc d'apetit al risc.
- Preservar el valor econòmic del balanç i mantenir-se en tot moment dins els límits de variació de valor del marc d'apetit al risc.

Per aconseguir aquests dos objectius es dur a terme una gestió activa contractant en els mercats financers operacions de cobertura addicionals a les cobertures naturals generades en el mateix balanç, derivades de la complementarietat de la sensibilitat a variacions dels tipus d'interès de les operacions d'actiu i de passiu fetes amb els clients o altres contrapartides.

La Direcció Executiva Financera és l'encarregada d'analitzar i gestionar aquest risc i de proposar al Comitè de Gestió d'Actius i Passius les operacions de cobertura, de gestió de la cartera de renda fixa o altres d'adequades per assolir aquest doble objectiu.

A 31 de desembre de 2016, CaixaBank utilitza Macrocobertures de risc de tipus d'interès del valor raonable com a estratègia per mitigar-ne l'exposició i preservar el valor econòmic del balanç (vegeu Nota 14). Durant l'exercici 2016, CaixaBank ha constituït cobertures per a les noves contractacions de préstecs a tipus fix i per a compres de la cartera de renda fixa a llarg termini.

El quadre següent mostra, mitjançant un *gap* estàtic, la distribució de venciments i revisions de tipus d'interès, a 31 de desembre de 2016, de les masses sensibles del balanç del Grup CaixaBank.

Matriu de venciments i revaloracions del balanç sensible a 31 de desembre de 2016

(Milers d'euros)

	1 any	2 anys	3 anys	4 anys	5 anys	> 5 anys	TOTAL
ACTIU							
Garantia hipotecària	99.247.342	13.533.945	1.280.064	1.000.023	918.976	9.588.461	125.568.811
Altres garanties	51.325.994	3.024.802	1.772.221	858.281	761.066	2.659.598	60.401.962
Valors representatius de deute	7.246.814	522.214	4.064.468	2.473.386	3.851.800	4.189.484	22.348.166
Total Actiu	157.820.150	17.080.961	7.116.753	4.331.690	5.531.842	16.437.543	208.318.939
PASSIU							
Recursos de clients	110.801.175	14.348.576	6.641.697	6.051.597	6.128.048	30.123.556	174.094.649
Emissions	10.015.847	4.282.222	2.163.959	1.506.058	2.641.300	12.085.095	32.694.481
Mercat monetari net	5.466.814	101.843	79.197	26.843.211	20.135	199.209	32.710.409
Total Passiu	126.283.836	18.732.641	8.884.853	34.400.866	8.789.483	42.407.860	239.499.539
Diferència Actiu menys Passiu	31.536.314	(1.651.680)	(1.768.100)	(30.069.176)	(3.257.641)	(25.970.317)	(31.180.600)
Cobertures	(4.450.735)	4.378.835	974.331	(716.919)	1.701.746	(1.887.258)	0
Diferència total	27.085.579	2.727.155	(793.769)	(30.786.095)	(1.555.895)	(27.857.575)	(31.180.600)

Per a les masses sense venciment contractual (com per exemple els comptes a la vista) s'analitza la seva sensibilitat als tipus d'interès que ve explicada per la velocitat de translació dels tipus de mercat i pel seu termini esperat de venciment en funció de l'experiència històrica de comportament dels clients, considerant la possibilitat que el titular retiri els fons invertits en aquest tipus de productes.

Per a la resta de productes, per tal de definir les hipòtesis de cancel·lació anticipada, s'utilitzen models interns que recullen variables de comportament dels clients, dels mateixos productes i variables estacionals, i també es tenen en compte variables macroeconòmiques, per inferir quina serà l'actuació dels clients en el futur.

El risc de tipus d'interès estructural de balanç està subjecte a un control específic i comprèn diverses mesures de risc entre les quals s'inclouen anàlisis de sensibilitat del tipus d'interès sobre el marge d'interessos i sobre el valor econòmic del balanç.

La sensibilitat del marge d'interessos mostra l'impacte que canvis en la corba de tipus d'interès podrien provocar en la revisió de les operacions del balanç. Aquesta sensibilitat s'obté comparant la simulació del marge d'interessos, a un o dos anys, en funció de diferents escenaris de tipus d'interès (moviments paral·lels instantanis i progressius de diferents intensitats així com de canvis de pendent). L'escenari més probable, obtingut a partir dels tipus implícits de mercat, es compara amb altres escenaris de baixada o pujada de tipus i moviments paral·lels i no paral·lels en el pendent de la corba. La sensibilitat del marge d'interessos a un any de les masses sensibles del balanç, considerant un escenari de pujada i un altre de baixada de tipus instantani de 100 punts bàsics cada un, és aproximadament del +6,46% en l'escenari de pujada i del -2,35% en el de baixada.

La sensibilitat del valor patrimonial als tipus d'interès mesura quin seria l'impacte en el valor econòmic davant variacions en els tipus d'interès. La sensibilitat del valor patrimonial de les masses sensibles del

balanç considerant un escenari de pujada i un altre de baixada de tipus instantanis de 100 punts bàsics és, aproximadament, del +3,76% en l'escenari de pujada i del -1,25% en el de baixada, respecte al valor econòmic de l'escenari base.

Atès el nivell actual de tipus d'interès, és important assenyalar que l'escenari d'estrès de baixada de -100 pbs no suposa l'aplicació de tipus d'interès negatius.

La sensibilitat del marge d'interessos i del valor patrimonial són mesures que es complementen i permeten una visió global del risc estructural, més centrada en el curt i mitjà termini en el primer cas, i en el mitjà i llarg termini en el segon.

Per complementar les mesures de sensibilitat del valor patrimonial, s'apliquen mesuraments VaR seguint la metodologia pròpia de l'activitat tesorera.

Segons la normativa vigent, el Grup CaixaBank no consumeix recursos propis pel risc de tipus d'interès estructural assumit, atès el baix perfil de risc del seu balanç. El risc de tipus d'interès de balanç assumit pel Grup CaixaBank és inferior als nivells considerats com a significatius (*outliers*) segons la normativa actual.

A CaixaBank es continua duent a terme un conjunt d'actuacions relatives a la intensificació del seguiment i de la gestió del risc de tipus d'interès de balanç.

3.5.2 Risc estructural de tipus de canvi

CaixaBank manté en el seu balanç actius i passius en moneda estrangera principalment com a conseqüència de la seva activitat comercial, a més dels actius o passius en moneda estrangera que sorgeixen com a conseqüència de la gestió que fa l'entitat per mitigar el risc de tipus de canvi. El contravalor en euros del conjunt d'actius i passius en moneda estrangera en el balanç de CaixaBank a 31 de desembre de 2016 i 2015 és el següent:

(Milers d'euros)	31-12-2016	31-12-2015
Actiu en moneda estrangera		
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	1.244.140	784.511
Actius financers mantinguts per negociar	1.797.646	887.446
Préstecs i partides a cobrar	6.262.541	4.949.625
Participacions (1)	17.741	2.216.111
Altres actius	56.385	16.954
Total actiu en moneda estrangera	9.378.453	8.854.647
Passiu en moneda estrangera		
Passius financers a cost amortitzat	5.560.452	7.952.032
Dipòsits	5.256.794	7.627.579
<i>Bancs centrals</i>	2.608.793	4.818.326
<i>Entitats de crèdit</i>	272.257	540.634
<i>Clientela</i>	2.375.744	2.268.619
Valors representatius de deute emesos	241.092	233.149
Altres passius financers	62.566	91.304
Altres passius	1.898.906	929.554
Total passiu en moneda estrangera	7.459.358	8.881.586

(1) A 31 de desembre de 2015, hi havia exposició en dòlars de Hong Kong i en pesos mexicans per la seva participació al BEA i Inbursa, respectivament (vegeu Nota 1 – Permuta amb Criteriacaixa sobre les participacions en Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia).

La Direcció Executiva Financera de CaixaBank assumeix la responsabilitat de gestió del risc de tipus de canvi generat per l'operativa del balanç en divisa, funció que desenvolupa a través de l'activitat de cobertura en els mercats que duu a terme l'Àrea de Tresoreria, i utilitza per fer-ho els diferents instruments financers disponibles al mercat. Aquesta operativa de cobertura del risc de canvi, es pot fer a través de la contractació d'operacions de comptat, com ara dipòsits actius o passius en divisa, que tenen reflex en el balanç de l'entitat, o a través de la contractació de derivats financers que mitiguen el risc de les posicions d'actius i passius de balanç, però l'import nominal dels quals no està reflectit de manera directa en el balanç i sí en comptes per ordre de derivats financers. La gestió es duu a terme segons la premissa de minimitzar els riscos de canvi assumits, fet que explica la reduïda o pràcticament nul·la exposició del Grup CaixaBank a aquest risc de mercat.

Les petites posicions romanents en moneda estrangera es mantenen majoritàriament davant entitats de crèdit i en divises de primera línia (com poden ser el dòlar, la lliura esterlina o el franc suís), i les metodologies utilitzades per a la quantificació són les mateixes i s'apliquen conjuntament amb els mesuraments de risc propis del conjunt de l'activitat tresorera.

A continuació es presenta el detall per moneda en percentatge dels préstecs i partides a cobrar, participacions i dels passius financers a cost amortitzat:

Detall per moneda de les partides principals de balanç

(Percentatge)

	31-12-2016	31-12-2015
Préstecs i partides a cobrar		
Dòlar EUA	66	63
Ien japonès	10	13
Lliura esterlina	8	8
Franc suís	4	5
Zloty polonès	4	3
Peso mexicà	2	2
Dírham marroquí	1	2
Dòlar canadenc	2	1
Resta	3	3
Total préstecs i partides a cobrar	100	100
Participacions		
Peso mexicà (1)		33
Dòlar hongkonguès (1)		67
Dòlar EUA	68	
Real brasiler.	32	
Total participacions	100	100
Passius financers a cost amortitzat		
Dòlar EUA	77	76
Lliura esterlina	18	19
Resta	5	5
Total passius financers a cost amortitzat	100	100

(1) A 31 de desembre de 2015 hi havia posició en dòlars de Hong Kong i en pesos mexicans per la participació al BEA i GF Inbursa, respectivament (vegeu Nota 1 – Permuta amb CriteriaCaixa sobre les participacions en Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia).

3.6. Risc de liquiditat

3.6.1 Descripció general

El Grup CaixaBank gestiona la liquiditat amb l'objectiu de mantenir en qualsevol moment uns nivells de liquiditat que permetin atendre de manera sobrada els compromisos de pagament puntualment i que no puguin perjudicar l'activitat inversora per manca de fons prestables, mantenint-se, en qualsevol moment, dins el marc d'apetit al risc.

Els elements utilitzats per complir aquest objectiu són:

- Sistema de gestió de liquiditat centralitzat en què hi ha segregació de funcions per assegurar la gestió òptima i el control i seguiment dels riscos.
- Manteniment d'un nivell eficient de fons líquids per fer front als compromisos adquirits, per al finançament dels plans de negoci i per al compliment de les exigències regulatòries.
- Gestió activa de la liquiditat, que consisteix en el seguiment continu dels actius líquids i de l'estructura de balanç.
- Sostenibilitat i estabilitat com a principis de l'estratègia de fonts de finançament, basada en dos eixos:
 - Estructura de finançament basada principalment en dipòsits de la clientela.

- El finançament en els mercats de capitals complementa l'estructura de finançament.

En el Grup CaixaBank el Comitè ALCO és el responsable de la gestió, seguiment i control del risc de liquiditat. Per a això efectua mensualment un seguiment del compliment del marc d'apetit al risc (RAF), del pla de finançament de l'Entitat en un horitzó temporal de llarg termini, de l'evolució de la liquiditat, dels desfasaments previstos en l'estructura de balanç, dels indicadors i alarmes per anticipar una crisi de liquiditat per tal de poder prendre les mesures correctores, tal com es preveu en el Pla de Contingència de Liquiditat. Addicionalment, analitza com quedarien els nivells de liquiditat a cadascun dels escenaris hipotètics de crisi establerts amb diversos models d'estrès que s'integren en la gestió.

La Direcció d'ALM (*Asset Liability Management*) dependent de la Direcció Executiva Financera es responsabilitza de la gestió del risc de liquiditat assegurant la disponibilitat permanent de recursos líquids en el balanç, és a dir, minimitzar el risc de liquiditat estructural propi de l'activitat bancària seguint les premisses establertes en el Comitè ALCO.

La Direcció d'Anàlisi i Seguiment de Balanç, que depèn de la Direcció Executiva Financera de CaixaBank, es responsabilitza de l'anàlisi i el seguiment del risc de liquiditat. L'anàlisi es duu a terme tant en situacions de normalitat de les condicions dels mercats com en situacions d'estrès.

A partir d'aquestes anàlisis s'ha elaborat el Pla de Contingència, aprovat pel Consell d'Administració de CaixaBank, que té definit un pla d'acció per a cadascun dels escenaris de crisi establerts (sistèmics, específics i combinats) i en què es detallen mesures des del punt de vista comercial, institucional i de comunicació per fer front a aquest tipus de situacions i es preveu la possibilitat d'utilitzar una sèrie de reserves en espera o fonts de finançament extraordinàries.

Els actius líquids disponibles estan sota la dependència operativa de la funció de gestió de liquiditat que és responsabilitat de l'àrea d'ALM. Dins d'aquests actius líquids s'inclouen els que aquesta àrea gestiona com a responsable de la gestió de carteres de balanç i els que gestiona l'àrea de *Markets* en la seva funció de responsable d'inversió en carteres de renda fixa derivades de l'activitat de creació de mercat (*market making*) i negociació (*trading*).

En cas que es produeixi una situació d'estrès, el coixí d'actius líquids es gestionarà amb l'únic objectiu de minimitzar el risc de liquiditat.

3.6.2 Termini residual de les operacions

A continuació es presenta el detall per terminis de venciments contractuals dels saldos, sense tenir en compte, en alguns casos, els ajustos de valoració de determinats epígrafs del balanç a 31 de desembre de 2016 i 2015 de CaixaBank, en un escenari de condicions de normalitat de mercats:

31-12-2016

(Milions d'euros)

	A la vista	< 1 mes	1-3 mesos	3-12 mesos	1-5 anys	> 5 anys	Total
Actiu							
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	12.974						12.974
Actius financers mantinguts per a negociar – Derivats		558	133	774	2.270	12.269	16.004
Actius financers mantinguts per a negociar – Valors representatius de deute		59	136	785	601	216	1.797
Actius financers disponibles per a la venda – Valors representatius de deute		1.247	1989	1.823	5.526	3.967	14.552
Préstecs i partides a cobrar	17.630	7.246	6.762	19.245	68.416	104.161	223.460
<i>Préstecs i bestretes</i>	17.630	7.246	6.349	19.170	68.125	103.907	222.427
<i>Valors representatius de deute</i>			413	75	291	254	1.033
Inversions mantingudes fins al venciment				1.034	7.027	245	8.306
Derivats – Comptabilitat de cobertures		87	35	26	1.171	1.782	3.101
Total Actiu	30.604	9.197	9.055	23.687	85.011	122.640	280.194
Passiu							
Passius financers mantinguts per a negociar – Derivats		455	73	408	2007	12.880	15.823
Passius financers a cost amortitzat	126.175	32.413	17.187	27.200	43.364	12.295	258.634
Dipòsits	125.858	29.835	15.002	25.348	34.020	626	230.689
<i>Bancs centrals</i>		1.309	896	1.044	26.819		30.068
<i>Entitats de crèdit</i>		3.817	1.076	134	478	269	5.774
<i>Clientela</i>	125.858	24.709	13.030	24.170	6.723	357	194.847
Valors representatius de deute emesos		2.016	1.108	1.423	9.344	11.314	25.205
Altres passius financers	317	562	1.077	429		352	2.737
Derivats – Comptabilitat de cobertures		2	1	2	162	459	626
Total Passiu	126.175	32.870	17.261	27.610	45.533	25.634	275.083
Diferència Actiu menys Passiu	(95.571)	(23.673)	(8.206)	(3.923)	39.478	97.006	5.111

31-12-2015

(Millions d'euros)

	A la vista	< 1 mes	1-3 mesos	3-12 mesos	1-5 anys	> 5 anys	Total
Actiu							
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	6.284						6.284
Actius financers mantinguts per a negociar – Derivats		949	75	441	2.950	9.555	13.970
Actius financers mantinguts per a negociar – Valors representatius de deute		155	350	1.540	755	455	3.255
Actius financers disponibles per a la venda – Valors representatius de deute		348	271	2014	6.956	7.685	17.274
Préstecs i partides a cobrar	20.862	12.022	19.759	28.181	54.652	104.842	240.318
<i>Préstecs i bestretes</i>	20.862	12.022	19.603	28.173	53.869	104.646	239.175
<i>Valors representatius de deute</i>			156	8	783	196	1.143
Inversions mantingudes fins al venciment		103		2.246	892	579	3.820
Derivats – Comptabilitat de cobertures		24	80	340	1.255	2.232	3.931
Total Actiu	27.146	13.601	20.535	34.762	67.460	125.348	288.852
Passiu							
Passius financers mantinguts per a negociar – Derivats		942	75	432	2.069	10.144	13.662
Passius financers a cost amortitzat	104.969	28.416	31.688	50.421	37.704	14.862	268.060
Dipòsits	104.336	27.254	27.894	47.025	26.177	3.038	235.724
<i>Bancs centrals</i>		643	3.672	1.099	18.320		23.734
<i>Entitats de crèdit</i>		3.031	3.995	2.316	382	355	10.079
<i>Clientela</i>	104.336	23.580	20.227	43.610	7.475	2.683	201.911
Valors representatius de deute emesos		837	3.113	2.355	11.527	11.628	29.460
Altres passius financers	633	325	681	1.041		196	2.876
Derivats – Comptabilitat de cobertures		8		1	278	469	756
Total Passiu	104.969	29.366	31.763	50.854	40.051	25.475	282.478
Diferència Actiu menys Passiu	(77.823)	(15.765)	(11.228)	(16.092)	27.409	99.873	6.374

En els quadres anteriors, s'ha de considerar que projecten els venciments de les operacions en funció del termini contractual i residual, sense considerar cap hipòtesi de renovació dels actius i/o passius. En una entitat financera que tingui un finançament detallista elevat, el venciment mitjà de l'actiu és superior que el de passiu, per la qual cosa es genera un *gap* negatiu a curt termini. A més, cal considerar en l'anàlisi d'aquests quadres que els comptes a la vista de la clientela tenen un alt grau d'estabilitat. D'altra banda, en l'entorn actual de liquiditat, cal tenir en compte, en l'anàlisi, la influència que en aquest càlcul exerceixen els venciments d'operacions de cessió temporal d'actius i de dipòsits obtinguts, mitjançant garanties pignorades en la pòlissa amb el Banc Central Europeu. En conclusió, gran part dels passius són estables, altres tenen una alta probabilitat de renovar-se, i d'altra banda hi ha garanties addicionals disponibles amb el Banc Central Europeu i capacitat de generar nous dipòsits instrumentalitzats mitjançant la titulització d'actius i l'emissió de cèdules hipotecàries i/o territorials. Addicionalment, el Grup disposa d'actius líquids disponibles que permeten obtenir liquiditat de manera immediata. També és important esmentar que el càlcul no considera hipòtesis de creixement, per la qual cosa s'ignoren les estratègies internes de captació neta de liquiditat, especialment important en el mercat detallista.

Per al negoci assegurador, la gestió de la liquiditat derivada dels compromisos (passius) sorgits dels contractes d'assegurances, principalment de vida estalvi, que comercialitza el Grup CaixaBank a través de VidaCaixa s'efectua a través de l'estimació financer-actuarial dels fluxos d'efectiu derivats dels contractes

esmentats. Així mateix, s'apliquen tècniques d'immunització financera a partir del venciment financer actuarial estimat, és a dir no necessàriament contractual, i els actius financers afectes.

En aquest sentit, cal assenyalar que la gestió de la liquiditat del balanç consolidat es realitza de forma diferenciada per al negoci assegurador i la resta, principalment el bancari, raó per la qual els venciments de la cartera d'actius financers del grup assegurador, principalment classificats com a disponibles per a la venda, no es presenten en la matriu de venciments.

A continuació es detallen els venciments de la cartera de VidaCaixa segons valors comptables, una vegada eliminats els saldos mantinguts amb entitats del Grup. Addicionalment, en la Nota 3.3.5 es detallen els venciments del risc sobirà del Grup Assegurador.

Venciments de la cartera d'actius financers del grup assegurador

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Menys d'un mes	684.954	285.153
Entre 1 i 3 mesos	183.509	200.230
Entre 3 i 12 mesos	1.160.155	1.248.781
Entre 1 i 5 anys	5.890.890	5.301.285
Més de 5 anys	39.287.493	34.925.667
Total	47.207.001	41.961.116

Instrumentos financers que inclouen clàusules que provoquen reemborsament accelerat

A 31 de desembre de 2016, CaixaBank té instruments que inclouen clàusules que poden provocar el reemborsament accelerat en cas que es produeixin algun dels esdeveniments recollits en els contractes. El saldo d'aquestes operacions amb clàusules de reemborsament anticipat és de 699,7 milions d'euros, dels quals la totalitat del saldo es correspon amb operacions en què caigudes de qualificació creditícia podrien executar les clàusules de reemborsament anticipat. A continuació, es mostra el detall d'aquestes operacions per naturalesa de contracte:

Instrumentos amb clàusules de reemborsament anticipat

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Préstecs rebuts (1)	699.692	999.692

(1) Aquests préstecs estan inclosos en l'epígraf «Passius financers a cost amortitzat - Dipòsits d'entitats de crèdit» (vegeu Nota 23.1).

Addicionalment, en els contractes marc amb contrapartides financeres per a les operacions de productes derivats (*Contractes CSA*) hi havia un saldo per un import de 36 milions d'euros a 31 de desembre de 2016, subjecte a clàusules anticipades de reemborsament.

3.6.3 Composició dels actius líquids, ràtio LCR (*Liquidity Coverage Ratio*) i NSFR (*Net Stable Funding Ratio*)

A continuació es presenta un detall de la composició dels actius líquids del Grup CaixaBank a 31 de desembre de 2016 i 2015 sota els criteris establerts per a la determinació dels actius líquids d'elevada liquiditat per al càlcul de la ràtio LCR (*liquidity coverage ratio*):

Actius líquids (1)

(Milers d'euros)

	31-12-2016		31-12-2015	
	Valor de mercat	Import ponderat aplicable	Valor de mercat	Import ponderat aplicable
Actius Level 1	34.231.671	34.231.671	39.653.030	39.652.967
Actius Level 2A	80.962	68.818	77.945	66.253
Actius Level 2B	4.629.488	2.669.560	3.778.867	2.030.134
Total actius líquids	38.942.121	36.970.049	43.509.842	41.749.354

(1) Criteris establerts per a l'elaboració de la ràtio LCR (*liquidity coverage ratio*)

La liquiditat bancària materialitzada en actius líquids d'elevada qualitat (denominats *high quality liquid assets* – HQLAS) per al càlcul de la ràtio LCR i afegint el saldo disponible no format pels actius anteriors de la pòlissa de crèdit amb el Banc Central Europeu, pujava a 50.408 i 62.705 milions d'euros a 31 de desembre de 2016 i 2015, respectivament.

Des de l'1 de gener de 2016 es compleix amb el 70% de la ràtio LCR, que va entrar en vigor l'1 d'octubre de 2015, i que suposa mantenir un nivell d'actius disponibles d'elevada qualitat per afrontar les necessitats de liquiditat en un horitzó de 30 dies, sota un escenari d'estrès que considera una crisi combinada del sistema financer i de nom. El límit regulatori establert és del 70% a partir de l'1 de gener de 2016, del 80% a partir de l'1 de gener de 2017 i del 100% a partir de l'1 de gener de 2018. Les dades d'aquesta ràtio per al Grup CaixaBank són:

Ràtio LCR (*)

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Actius líquids d'alta qualitat (numerador)	36.970.049	41.749.353
Sortides d'efectiu netes totals (denominador)	23.116.298	24.253.890
Sortides d'efectiu	28.322.907	28.293.577
Entrades d'efectiu	5.206.609	4.039.687
Ràtio LCR (coeficient de cobertura de liquiditat) (%)	160%	172%

(*) Segons el Reglament delegat (UE) 2015/61 de la Comissió, de 10 d'octubre de 2014, pel qual es completa el Reglament (UE) núm. 575/2013 del Parlament Europeu i del Consell pel que fa al requisit de cobertura de liquiditat aplicable a les entitats de crèdit.

La ràtio LCR s'ha mantingut durant el 2016 per damunt del 130%, que és l'objectiu establert en el Pla Estratègic, i, per tant per damunt del nivell regulatori aplicable el 2016 (70%) i del requerit a partir de 2018 (100%).

Pel que fa a la ràtio NSFR (*Net Stable Funding Ratio*), el Comitè de Basilea va aprovar-ne la definició a l'octubre de 2014. Al novembre de 2016, la Comissió Europea va remetre propostes de canvi en la Directiva 2013/36/UE (coneguda com CRD IV) i en el Reglament 575/2013 (conegut com CRR) al Parlament Europeu i

a la Comissió Europea, en què s'inclou, entre altres aspectes, la regulació sobre la ràtio NSFR. Per tant, avui dia s'està pendent de la seva transposició regulatòria.

Amb relació a aquesta ràtio, l'elevat pes dels dipòsits de la clientela en l'estructura de finançament de CaixaBank, que són més estables i d'una limitada apel·lació al curt termini en els mercats majoristes, fan que mantinguem una estructura de finançament equilibrada, la qual cosa es reflecteix en nivells de la ràtio NSFR per damunt del 100% durant el 2016, encara que la seva exigibilitat no està prevista fins al gener de 2018.

3.6.4 Estratègia de liquiditat

L'estratègia de risc i apetit al risc de liquiditat i finançament s'articula a través de:

- a. la identificació dels riscos de liquiditat rellevants per a l'entitat;
- b. la formulació dels principis estratègics que el Grup ha de seguir en la gestió de cadascun d'aquests riscos;
- c. la delimitació de mètriques rellevants per a cadascun d'aquests riscos;
- d. la fixació de nivells d'apetit, alerta, tolerància i, si escau, estrès, en el Marc d'Apetit al Risc («RAF-*Risk Appetite Framework*»);
- e. l'establiment de procediments de gestió i control per a cadascun d'aquests riscos, que inclouen mecanismes de *reporting* sistemàtic intern i extern;
- f. la definició d'un marc de *stress testing* i un Pla de Contingència de Liquiditat, que permet garantir la gestió del risc de liquiditat en situacions de crisi moderada i greu,
- g. i un marc dels Plans de Recuperació, on es formulen escenaris i mesures per a una situació d'estrès

L'estratègia de liquiditat es resumeix en:

- a. estratègia general de liquiditat: manteniment d'uns nivells de liquiditat dins el Marc d'Apetit al Risc que permetin atendre de manera sobrada els compromisos de pagament puntualment i que no puguin perjudicar l'activitat inversora per manca de fons prestables.
- b. estratègia específica: hi ha estratègies específiques en les matèries següents:
 - gestió del risc de liquiditat intradia
 - gestió del risc de liquiditat a curt termini
 - gestió de les fonts de finançament
 - gestió dels actius líquids
 - gestió dels actius col·lateralitzats
- c. estratègia de gestió de liquiditat en condicions de crisi: que té tres objectius principals:
 - detecció primerenca d'una possible situació de crisi de liquiditat
 - minimització dels efectes negatius en la posició de liquiditat de l'entrada en una situació de crisi
 - gestió de la liquiditat enfocada a superar una potencial situació de crisi de liquiditat

CaixaBank, dins d'aquesta perspectiva de gestió del risc de liquiditat i amb un sentit d'anticipació a possibles necessitats de fons prestables, disposa de diversos mecanismes que li permeten habilitar i escurçar els terminis d'accés al mercat:

- a. manté programes d'emissió registrats en la CNMV a fi d'escurçar els terminis de formalització de l'emissió de valors al mercat.
- b. delegació de la Junta General d'Accionistes per emetre.
- c. per facilitar la sortida en els mercats a curt termini, es disposa actualment de:
 - Línies interbancàries amb un important nombre d'entitats i de tercers estats
 - Línies d'operacions amb pacte de recompra amb diverses contrapartides nacionals
 - Accés a Cambres de Contrapartides Centrals per a l'operatòria d'operacions amb pacte de recompra (LCH Ltd – Londres, LCH SA – París, Meffclear – Madrid i EUREX – Frankfurt)
- d. es disposa de diverses línies obertes amb:
 - L'Institut de Crèdit Oficial (ICO), amb vista a facilitar els crèdits promoguts per aquest organisme, sota la línia de crèdit – mediació.
 - El Banc Europeu d'Inversions (BEI) i el Council of Europe Development Bank (CEB).
- e. capacitat d'emissió de cèdules hipotecàries i territorials.
- f. instruments de finançament amb el Banc Central Europeu per al qual es tenen dipositades una sèrie de garanties que permeten obtenir de manera immediata una liquiditat elevada.
- g. en el Pla de Contingència de Liquiditat i en el *Recovery Plan* es preveu un ampli ventall de mesures que permeten generar liquiditat en situacions de crisi de diversa naturalesa. Entre aquestes s'inclouen potencials emissions de deute *secured and unsecured*, recursos al mercat d'operacions amb pacte de recompra, etc. Per a totes elles se n'avalua la viabilitat davant diversos escenaris de crisi i es descriuen els passos necessaris per a la seva execució i el termini d'execució previst.

El finançament obtingut del Banc Central Europeu, a través dels diferents instruments de política monetària, és de 26.819 milions d'euros a 31 de desembre de 2016 davant els 18.319 milions d'euros a 31 de desembre de 2015. L'import corresponent a 31 de desembre de 2016 es correspon amb les subhastes extraordinàries de liquiditat denominades TLTRO II amb venciment el 2020 (un saldo de 24.319 MM € al juny i 2.500 MM € al desembre) mentre que el saldo disposat a 31 de desembre de 2015 es corresponia amb les subhastes extraordinàries de liquiditat denominades TLTRO (venciment fins al setembre de 2018). Durant l'exercici 2016 s'ha substituït el finançament TLTRO per TLTRO II amb un venciment més ampli i millors condicions financeres i s'ha incrementat la posició presa en 8.500 milions d'euros.

A continuació es recullen les magnituds dels programes d'emissió del Grup CaixaBank a 31 de desembre de 2016:

Capacitat d'emissió de deute

(Milers d'euros)

	Capacitat total d'emissió	Nominal utilitzat a 31/12/2016
Programa de pagarés (1)	3.000.000	24.775
Programa de renda fixa (2)	15.000.000	4.024.600
Programa EMTN (<i>Euro Medium Term Note</i>) (3)	10.000.000	0

(1) Programa de pagarés registrat en la CNMV el 14-07-2016.

(2) Fulllet de Base de Valors no Participatius registrat en la CNMV el 21-07-2016.

(3) Registrat en la Borsa d'Irlanda el 13-06-2016.

Capacitat d'emissió de cèdules

(Milers d'euros)	31-12-2016	31-12-2015
Capacitat d'emissió de Cèdules hipotecàries	4.000.171	2.799.489
Capacitat d'emissió de Cèdules territorials	1.493.769	1.206.060

A continuació es mostren els venciments del finançament majorista (nets d'autocartera):

Venciments de finançament majorista (nets d'autocartera)

(Milers d'euros)	Fins a un mes	1-3 mesos	3-12 mesos	1-5 anys	>5 anys	Totals
Pagarés	0	0	0	0	0	0
Cèdules hipotecàries	1.959.550	1.323.900	608.000	10.279.039	8.831.090	23.001.579
Cèdules territorials	0	0	0	87.800	0	87.800
Deute sènior	0	0	871.400	780.019	103.519	1.754.939
Deute subordinat i participacions preferents	0	0	0	0	793.056	793.056
Bons bescanviables	0	0	0	0	0	0
Total Venciments d'emissions majoristes	1.959.550	1.323.900	1.479.400	11.146.859	9.727.665	25.637.374

Les polítiques de finançament del Grup tenen en compte una distribució equilibrada dels venciments de les emissions, evitant-ne la concentració i duent a terme una diversificació en els instruments de finançament. Addicionalment, la dependència del Grup dels mercats majorista és reduïda.

3.7. Risc operacional

3.7.1 Introducció

El risc operacional és el risc de pèrdues resultat de la inadequació o errada de processos interns, persones i sistemes, o degudes a successos externs. Inclou el risc legal i regulatori i exclou el risc estratègic, el de reputació i el de negoci. La gestió del risc operacional duta a terme té en compte les pèrdues de risc de crèdit o risc de mercat l'origen de les quals és la materialització de riscos operacionals.

L'objectiu global és millorar la qualitat en la gestió del negoci aportant informació de riscos operacionals que permeti la presa de decisions que assegurin la continuïtat de l'organització a llarg termini, la millora en els seus processos i la qualitat de servei al client, ja sigui intern o extern, complint el marc regulatori establert i optimitzant el consum de capital.

L'objectiu global es desagrega en objectius específics diferents, que estableixen les bases per a l'organització i metodologia del treball que s'han d'aplicar en la gestió del risc operacional. Aquests objectius són els següents:

- identificar i anticipar els riscos operacionals existents o emergents.
- assegurar la pervivència a llarg termini de l'organització.
- promoure l'establiment de sistemes de millora contínua dels processos operatius i de l'estructura de controls existent.
- aprofitar les sinergies en la gestió de riscos operacionals en l'àmbit del Grup.
- impulsar una cultura de gestió del risc operacional.

- complir amb el marc regulatori establert i els requeriments per a l'aplicabilitat del model de gestió i càlcul escollits.

3.7.2 Govern Corporatiu

El control i supervisió global del risc operacional s'exerceix a través de la Direcció Executiva de Gestió Global del Risc, on es materialitzen les funcions d'independència requerides pel Comitè de Supervisió Bancària de Basilea i entre les seves responsabilitats hi ha el control i la supervisió del risc operacional.

Les àrees i empreses del Grup són les responsables de la gestió diària del risc operacional dins els seus respectius àmbits. Això implica identificar, avaluar, gestionar i controlar els riscos operacionals de la seva activitat, i informar-ne, col·laborant amb la Direcció de Risc Operacional en la implementació del model de gestió. Aquesta Direcció forma part del Departament d'Informació de la Gestió Global de Riscos, integrat, al seu torn, en la Direcció Corporativa de Models i Polítiques de Risc, dependent de la Direcció Executiva de Gestió Global del Risc.

La Direcció Corporativa de Control de Negoci és la unitat específica de control en la Direcció General de Negoci, i lidera les funcions de seguiment de l'entorn de control en la primera línia de defensa. La Direcció de Risc Operacional és la responsable de definir, estandarditzar i implementar el model de gestió, mesurament i control del risc operacional. Addicionalment, proporciona suport a les àrees i consolida la informació sobre els riscos operacionals de tot el perímetre per al *reporting* a l'Alta Direcció, i als comitès de gestió de risc implicats.

L'àrea de Validació de Models de Risc s'encarrega de validar el model intern de Risc Operacional en el cas de disposar de metodologia interna per a la quantificació del capital.

Auditoria Interna, en el model de les 3 Línies de Defensa implantat a CaixaBank, actua com a tercera línia de defensa i supervisa les actuacions de la primera i segona línies, donant suport a l'Alta Direcció i als Òrgans de Govern amb l'objectiu de proporcionar una seguretat raonable sobre, entre altres aspectes, el compliment normatiu, l'aplicació adequada de les polítiques i normatives internes relatives a la gestió del risc operacional.

3.7.3 Cicle de Risc Operacional

En l'exercici 2016 s'han abordat conjuntament el reforç de la integració en la gestió del risc operacional, accions de formació a tots els nivells organitzatius i la preparació per al futur mètode de càlcul de capital regulatori SMA (*Standardised Measurement Approach*).

Per bé que el mètode utilitzat per al càlcul de requeriments regulatoris de consum de capital es correspon amb el mètode estàndard, el model de mesurament i gestió del risc operacional implantat en el Grup està orientat a donar suport a la gestió amb metodologies sensibles al risc, d'acord amb les millors pràctiques del mercat, i té l'objectiu d'establir un model de risc operacional sustentat en polítiques, processos, eines i metodologies que millori la gestió del risc operacional i ajudi, en darrera instància, a reduir el risc operacional i les futures pèrdues que pugui causar.

Per a la consecució d'aquests objectius, el model de risc operacional es fonamenta al voltant de dos pilars fonamentals:

Operational Risk Management Framework (ORMF)

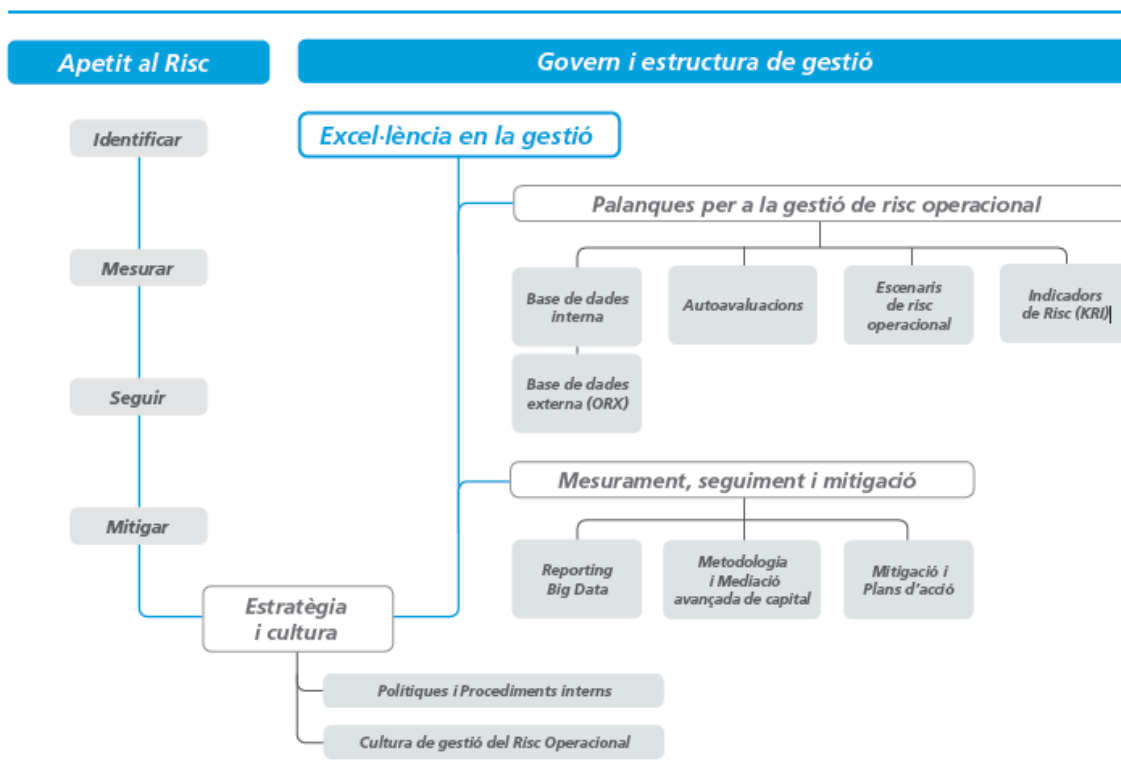
Es tracta del Marc de Govern i Estructura de Gestió del model de risc operacional, recollit en el Marc Integral de Gestió del Risc Operacional i els documents que el despleguen. És l'estructura encarregada de definir l'*Operational Risk Measurement System*, basant-se en polítiques, procediments i processos per a la gestió del risc operacional, alineant-les amb les polítiques generals de risc del Grup.

Operational Risk Measurement System (ORMS)

Es defineix com el sistema, processos i dades que es fan servir per mesurar el risc operacional de l'Entitat. Es tracta d'un sistema que integra la gestió del risc operacional a l'activitat diària, i es basa en la combinació i interacció de metodologies qualitatives i quantitatives.

El model de risc operacional implantat posseeix l'estructura següent:

Les diverses metodologies implementades a través de les palanques de gestió del risc operacional, i les eines i procediments de mesurament, seguiment i mitigació, formen part del conjunt d'eines fonamentals d'identificació, mesurament i avaluació del risc operacional, i s'han constituït també en *best practice* del sector.

L'entorn tecnològic del sistema de risc operacional, per donar resposta a les diferents funcionalitats requerides, es troba completament integrat amb el sistema transaccional i amb el sistema informacional del banc.

El sistema principal es basa en una eina integral, que s'ha adaptat a les necessitats pròpies del banc. Aquest component ofereix la majoria de funcionalitats requerides per a la gestió diària del risc operacional i més de 400 usuaris hi tenen accés a ell.

L'eina s'alimenta diàriament de múltiples fonts d'informació del sistema transaccional (tant del mateix banc com d'algunes de les empreses del Grup CaixaBank), per capturar principalment esdeveniments i efectes de pèrdues i indicadors de risc operacional (KRI), però també disposa d'interfícies per actualitzar l'estructura organitzativa i altres entitats del seu model de dades.

Tots els processos d'autoavaluació de riscos, enriquiment de pèrdues, gestió de KRI, establiment de punts febles i plans d'acció, etc. s'efectuen a través de fluxos de treball que gestiona i controla el producte, i que en cada moment avisa les persones responsables d'una tasca pendent.

El sistema també genera interfícies automàtiques per a la comunicació de pèrdues al consorci internacional Operational Riskdata eXchange (ORX).

Finalment, també és important assenyalar la integració amb el sistema informacional del banc, ja que s'han preparat múltiples interfases que baixen tota la informació del sistema i la carreguen en un entorn *Big Data* per oferir un entorn analític.

3.7.4 Palanques de gestió de Risc Operacional

A continuació es detallen les principals palanques de gestió de risc operacional il·lustrades en la figura anterior.

Mesurament qualitatiu. Autoavaluacions de riscos operacionals

El mesurament qualitatiu de riscos operacionals es fa a partir de la metodologia d'autoavaluacions de riscos operacionals. Es tracta d'una metodologia que permet obtenir un coneixement més ampli del perfil de risc operacional, millorar el nivell d'interacció amb els centres implicats en la gestió del risc operacional i integrar efectivament la gestió dels riscos operacionals.

Durant l'exercici 2016 s'ha completat l'actualització anual de l'autoavaluació de riscos operacionals (més de 600), acompanyada d'un esforç específic de formació als interlocutors, amb l'objectiu de reduir els *gaps* detectats en l'exercici de *backtest* dut a terme després del tancament de la campanya de 2015.

Mesurament quantitatiu. Base de Dades Interna de Risc Operacional

El mesurament de risc operacional a partir de tècniques quantitatives basades en dades de pèrdues operacionals internes és un dels eixos sobre els quals s'articulen tant la gestió del risc operacional com el càlcul del risc operacional per models interns.

El concepte «esdeveniment operacional» és el concepte de més rellevància i sobre el qual pivota tot el model de dades de la Base de Dades Interna.

Es defineix el concepte «esdeveniment operacional» com el succés que materialitza un risc operacional identificat. Del concepte «esdeveniment» es deriva –i hi està íntimament vinculat– el concepte «efecte», que es defineix al seu torn com cadascun dels impactes econòmics individuals corresponents a una pèrdua o recuperació operacional provocada per l'ocurrència d'un esdeveniment operacional.

D'aquesta manera, un esdeveniment operacional pot originar un, múltiples o cap efecte operacional, que al seu torn podran ser detectats en una o diverses àrees.

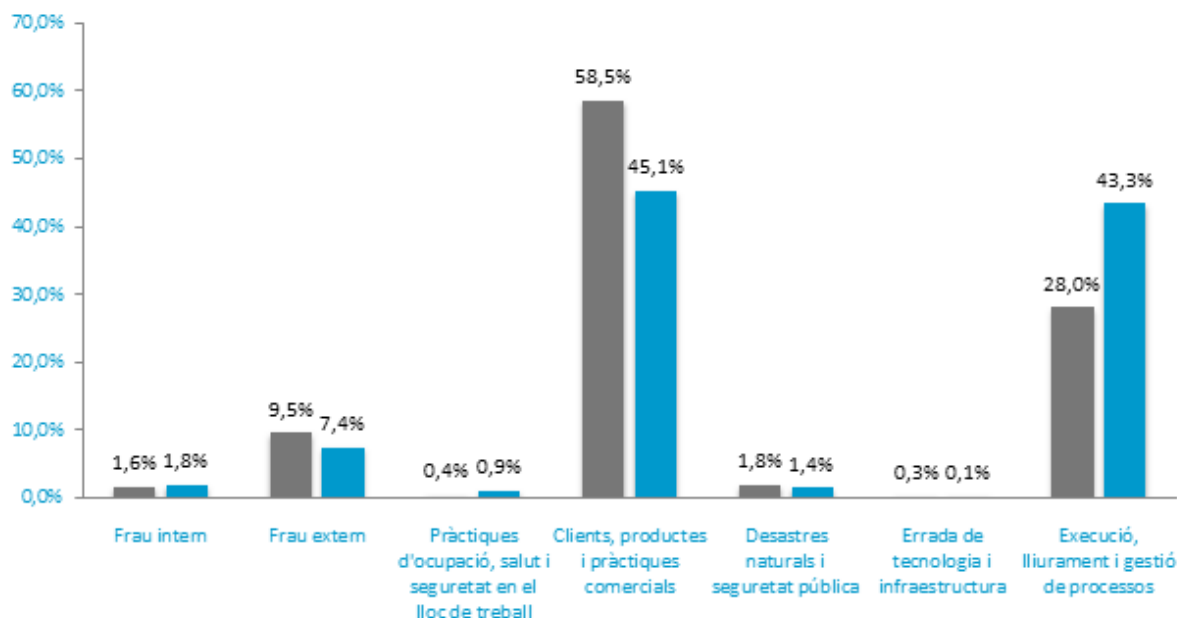

A continuació es mostra un gràfic amb la distribució de les pèrdues operacionals brutes durant els exercicis 2016 i 2015:

Distribució de pèrdues brutes per categories de Risc Operacional

(Percentatge)

■ 2015 ■ 2016

Mesurament quantitatiu. Base de Dades Externa

La implantació d'una metodologia quantitativa basada en dades de pèrdues operacionals permet complementar les dades històriques internes de pèrdues operacionals.

Per a la implantació de la metodologia quantitativa de dades externes, el Grup CaixaBank s'ha adscrit al consorci ORX (Operational Riskdata eXchange), que posseeix informació de pèrdues operacionals de bancs a escala mundial.

Amb l'objectiu de proporcionar informació de més realitat i utilitat a les entitats, el consorci ORX agrupa els bancs per zones geogràfiques i crea diferents subgrups dins aquestes agrupacions.

ORX requereix a totes les seves entitats membres que les dades de pèrdues operacionals identificades es classifiquin sota una sèrie de paràmetres que aquesta defineix, alguns regulatoris i altres específics de l'organització. En aquest sentit, tots els esdeveniments de la Base de Dades tenen informats els paràmetres requerits per ORX.

D'altra banda, ORX permet utilitzar altres serveis proporcionats per aquest consorci i que ajuden a gestionar el risc operacional: servei de notícies ORX News, grup de treball sobre escenaris de risc operacional, iniciatives metodològiques sobre models interns, etc.

Mesurament qualitatiu. Escenaris de risc operacional

La identificació de riscos operacionals a partir de tècniques qualitatives és un dels eixos sobre els quals s'articula la gestió del risc operacional. Per a això s'ha implantat una metodologia de generació d'escenaris de riscos operacionals, que permet:

- obtenir més coneixement del perfil de risc operacional.

- millorar el nivell d'interacció amb les àrees implicades en la gestió del risc operacional.
- integrar efectivament la gestió dels riscos operacionals.

El procés de generació d'escenaris és un procés qualitatiu, recurrent, i amb periodicitat anual, que consisteix en una sèrie de tallers i reunions d'experts amb l'objectiu de generar una sèrie d'escenaris hipotètics de pèrdues operacionals extremes que es puguin utilitzar per detectar punts de millora en la gestió i en la metodologia de càlcul per models interns.

El procés de generació d'escenaris es desenvolupa en cinc etapes recurrents: fixació del perímetre, identificació d'escenaris, tallers d'escenaris, determinació d'escenaris, seguiment i *reporting*.

Durant el 2016 s'ha procedit a la tercera actualització dels escenaris de pèrdues operacionals extremes, aprofundint en la detecció de drivers per a la quantificació de les pèrdues i de la probabilitat d'ocurrència, i facilitant als experts noves propostes d'escenaris obtingudes de la llibreria d'escenaris d'ORX.

Indicadors de Risc Operacional (KRI)

El mesurament de riscos operacionals a partir d'indicadors de risc (KRI) associats a aquests és una de les principals metodologies qualitatives/quantitatives de mesurament del risc operacional. La seva implementació permet:

- anticipar l'evolució dels riscos operacionals i promoure una visió *forward-looking* en la gestió del risc operacional.
- aportar informació de l'evolució del perfil de risc operacional, així com les causes d'aquesta evolució.

Un KRI és una mètrica, índex o mesura que permet detectar i anticipar variacions en els nivells de risc operacional. La seva naturalesa no està orientada a ser un resultat directe d'exposició al risc, sinó a ser mètriques a través de les quals es pugui identificar i gestionar de manera activa el risc operacional.

La metodologia de KRI es basa en l'eina de gestió corporativa.

Durant l'exercici 2016, s'han seguit més de 400 KRI i se n'estudia específicament la idoneïtat, capacitat predictiva, utilitat per a la gestió del risc operacional i importància a l'efecte de seguiment global.

Adicionalment, i dins del conjunt de mètriques RAF (marc d'apetit al risc) de risc operacional, s'ha impulsat la posada en marxa de dos nous indicadors de Nivell 2, un per a *conduct risk* i un altre per a risc tecnològic.

3.7.5 Plans d'acció i mitigació

La generació de plans d'acció i mitigació és una de les baules sobre les quals s'estructura el procés de gestió del risc operacional. Per a això s'ha implantat una metodologia de plans d'acció i mitigació que permet:

- mitigar de manera efectiva els riscos operacionals, i disminuir-ne la freqüència d'ocurrència, l'impacte en cas d'ocurrència o ambdós simultàniament.
- tenir una estructura sòlida de control sustentada en polítiques, metodologies, processos i sistemes.
- integrar efectivament la gestió dels riscos operacionals.

Els plans d'acció i mitigació poden tenir l'origen en qualsevol de les eines de gestió del risc operacional, així com en altres factors: autoavaluacions, escenaris, fonts externes (ORX, premsa especialitzada), KRI, pèrdues per esdeveniments operacionals, informes d'Auditoria Interna i Validació Interna.

El contingut estàndard d'un pla d'acció implica la designació d'un centre responsable, la descripció de les accions que s'emprendran per a la mitigació del risc que el pla ha de cobrir, un percentatge o grau d'avanç que s'actualitza periòdicament i la data de compromís final del pla.

Transmissió del risc (assegurances)

El programa corporatiu d'assegurances davant del risc operacional permet cobrir i contrarestar determinats riscos i, per tant, mitigar-ne l'impacte. La transmissió de riscos depèn de l'exposició, la tolerància i l'apetit al risc que hi hagi en cada moment.

Cada any es fa un pla d'actuació relatiu al sistema de gerència de riscos i assegurances. Aquest pla està basat en la revisió i actualització del sistema de gerència de riscos, la identificació i avaluació de riscos operacionals i fortuits, l'anàlisi de la tolerància al risc i la reducció del cost total del risc (retenció + transferència), que permet integrar i racionalitzar de la manera més eficient possible la gestió i cobertura dels riscos amb el cost més baix possible i amb un nivell de seguretat òptim d'acord amb els estàndards definits.

3.7.6 Pla de continuïtat de negoci

La continuïtat de negoci es refereix a la capacitat d'una organització per continuar proporcionant els seus productes i prestant els seus serveis en nivells acceptables, prèviament establerts, després d'un incident perjudicial. És a dir, es tracta de la planificació del mode de reaccionar davant d'un esdeveniment, esperat o imprevist, o la possibilitat que es materialitzi.

La gestió de la continuïtat de negoci és un procés holístic que implica identificar possibles amenaces per a l'organització i el seu impacte potencial per a les operacions. Ofereix un marc per incrementar la resistència i la resiliència de l'organització de manera que pugui respondre eficaçment per tal de salvaguardar els interessos dels seus grups d'interès principals, la seva reputació, la seva marca i les seves activitats de generació de valor.

La continuïtat de negoci és un altre aspecte a tenir en compte en l'acompliment de la nostra activitat diària, així com a l'hora de concebre i modificar processos empresarials.

Incorporar la continuïtat de negoci a la cultura d'una empresa possibilita la millora contínua de l'organització, cosa que garanteix que es pugui recuperar d'incidents actuals i futurs.

CaixaBank ha adoptat i manté un Sistema de Gestió de la Continuïtat de Negoci (BCMS) basat en la norma internacional ISO 22301:2012 i certificat per The British Standards Institution (BSI) amb el número BCMS 570347.

El Pla de Continuïtat de Negoci forma part del Sistema de Gestió de la Continuïtat de Negoci del Grup.

La metodologia segons la norma ISO 22301:2012 consisteix en un sistema de gestió que implica un procés cíclic de planificació, adopció, revisió i millora respecte als procediments i les activitats de continuïtat de negoci del Grup, que garanteix que pugui assolir els objectius establerts per la Direcció.

El Pla de Continuïtat de Negoci del Grup té quatre elements principals:

- un pla específic per a Serveis Centrals;
- un pla específic per a la Xarxa Territorial;
- un pla específic per a Banca Internacional; i
- plans específics per a empreses del Grup.

S'ha designat CaixaBank com a operador crític d'infraestructures en virtut del que disposa la Llei 8/2011, per la qual s'estableixen mesures per a la protecció de les infraestructures crítiques. El Centre Nacional per a la Protecció de les Infraestructures Crítiques és responsable de fomentar, coordinar i supervisar totes les activitats delegades en la Secretaria d'Estat de Seguretat del Ministeri de l'Interior.

3.7.7 Pla de Contingència Tecnològica i plans d'emergència i mesures de seguretat

Pla de Contingència Tecnològica

Disposar d'un marc de Govern de la Contingència Tecnològica es considera imprescindible per gestionar i controlar correctament les infraestructures tecnològiques. Aquestes infraestructures tecnològiques són bàsiques a l'hora de garantir la continuïtat de les operacions del Banc.

El marc de Govern està basat en una norma internacionalment reconeguda: l'ISO 27031:2011.

Aquest marc de Govern garanteix el compliment de les recomanacions dels Reguladors (Banc d'Espanya, BCE, etc.) i demostra als seus clients, reguladors i altres grups d'interès:

- El compromís de CaixaBank amb la Contingència Tecnològica.
- La implantació i operació d'un Sistema de Gestió de la Contingència Tecnològica segons un estàndard internacional de reconegut prestigi.
- La realització de les millors pràctiques respecte a la gestió de la Contingència Tecnològica.
- L'existència d'un procés basat en la millora contínua.

El resultat és un Cos Normatiu de Govern de Contingència Tecnològica que ha estat auditat per Ernst & Young i que ha emès un certificat de conformitat respecte a la norma ISO 27031.

Plans d'emergència i mesures de seguretat

Hi ha diverses normatives internes sobre mesures de seguretat en els diferents àmbits de l'Entitat, així com un Pla d'Emergència general:

- Seguretat en els edificis centrals
- Seguretat informàtica
- Tractament i confidencialitat de les dades personals

A més, es promouen l'evolució i la millora contínues en les capacitats de protecció i defensa, en els vessants organitzatiu, de compliment i tecnològic, a través del disseny i la implantació de projectes agrupats en programes de seguretat (169 projectes en 22 programes per al 2016). Les línies principals marcades són:

- Estratègia de ciberseguretat:
 - Adaptació de l'estratègia de ciberseguretat a causa del canvi constant que exigeix el complex escenari del cibercrim mundial. En resulta una estratègia innovadora i alineada amb les millors pràctiques i estàndards del mercat.
 - El Grup compta amb un equip de professionals especialitzats en seguretat de la informació, que vetllen dia a dia per disposar de les millors eines en la lluita contra el cibercrim, recolzat en equip d'especialistes en ciberseguretat (*Cyber Security Response Team*), entrenat i preparat les 24 hores del dia per fer front a les amenaces més avançades. La importància i el vincle que té avui dia la ciberseguretat amb la gestió del risc operacional i reputacional comporta una gran responsabilitat per part de tota l'organització. Per això, el Grup promou la divulgació i conscienciació en matèria de seguretat de la informació adreçada a totes les persones relacionades amb l'entitat (empleats, clients, col·laboradors),

com a part fonamental en la seva estratègia de ciberseguretat, fomentant el coneixement i l'aplicació de les millors pràctiques.

- Lluita contra el frau a clients: Millora dels controls en la lluita contra el frau a clients, amb eines capaces de detectar i protegir en origen del cada dia més sofisticat *malware* bancari, tenint en compte els nous models de banca digital.
- Lluita contra el frau intern: Prevenció del robatori d'informació, diners o suplantació d'identitat per part de personal intern.
- Protecció de la informació: Continuació de les accions de xifratge i verificació del compliment dels requisits de seguretat en les externalitzacions de serveis.
- Divulgació de la seguretat: Conscienciació del personal en matèria de seguretat, clau per enfortir la seguretat de CaixaBank, les empreses del grup i els proveïdors.
- Govern de la seguretat: Compliment dels nous requeriments regulatoris i revisió contínua dels controls aplicats.
- Seguretat en proveïdors: Revisió i implantació de les accions resultants per aconseguir el nivell de seguretat requerit pel Grup als seus proveïdors de serveis.

3.8. Risc de compliment

El risc de compliment es defineix com el risc de patir deficiències en els procediments que originin actuacions o omissions no ajustades al marc jurídic, regulatori, o als codis i normes internes, de les quals es puguin derivar sancions administratives o danys reputacionals.

L'objectiu del Grup CaixaBank és, d'una banda, minimitzar la probabilitat que es materialitzi aquest risc i, de l'altra, en cas que es materialitzi, que les deficiències siguin detectades, reportades i solucionades amb celeritat.

La gestió del risc de compliment normatiu no correspon a una àrea específica, sinó a tot el Grup CaixaBank que, a través dels seus empleats, ha d'assegurar el compliment de la normativa vigent, aplicant procediments que traslladin aquesta normativa a l'activitat que fan.

A fi de gestionar el risc de compliment, els òrgans d'administració i direcció impulsen la difusió i promoció dels valors i principis d'actuació inclosos en el Codi Ètic i normes de conducta, i tant els seus membres com la resta d'empleats i directius han d'assumir el seu compliment com a criteri principal i orientador de la seva activitat diària. En virtut d'això, i com a primera línia de defensa, les àrees d'activitat de les quals està subjecta a riscos de compliment implanten i gestionen indicadors o controls de primer nivell que permeten detectar possibles focus de risc i actuar eficaçment per mitigar-los. Com a segona línia de defensa, l'Àrea de Compliment Normatiu duu a terme revisions sobre els procediments interns per tal de contrastar que estan degudament actualitzats i, si escau, identificar situacions de risc per a les quals s'insta les àrees afectades que desenvolupin i implantin les accions de millora necessàries.

3.9. Risc reputacional

El risc reputacional és el possible menyscabament de la capacitat competitiva que es produiria per deteriorament de la confiança en el Grup CaixaBank d'algun dels seus grups d'interès, a partir de l'avaluació que aquests grups efectuen de les actuacions o omissions, dutes a terme o atribuïdes, de l'Entitat, la seva Alta Direcció o els seus òrgans de govern.

L'Àrea de Responsabilitat Social Corporativa i Reputació del Grup CaixaBank, d'acord amb el Comitè de Responsabilitat Corporativa i Reputació del Grup CaixaBank, és l'encarregada de fer el seguiment d'aquells riscos que, si es materialitzen, poden afectar negativament la reputació del Grup CaixaBank.

El Comitè de Responsabilitat Corporativa i Reputació el Grup, que està compost per les àrees la gestió de les quals té més impacte en la reputació, té entre els seus encàrrecs, analitzar els riscos que poden afectar la reputació de l'Entitat i proposar que es duguin a terme accions per gestionar els riscos detectats.

El Comitè reporta el seguiment dels riscos de reputació a la Comissió de Riscos del Consell d'Administració via el Comitè Global del Risc. A més, reporta a la Comissió de Nomenaments del Consell d'Administració, entre les funcions de la qual hi ha: «Supervisar l'actuació de l'Entitat en relació amb els temes de responsabilitat social corporativa i elevar al Consell les propostes que consideri oportunes en aquesta matèria.»

Mapa de Riscos Reputacionals

Una de les principals eines de què es disposa per a la gestió i mitigació dels riscos amb possible impacte en la reputació del Grup és el Mapa de Riscos Reputacionals, que identifica els riscos amb més impacte potencial en la seva reputació i permet jerarquitzar-los segons la criticitat en funció del dany potencial en la reputació i el grau de cobertura de polítiques preventives. Per als riscos més rellevants, s'han establert indicadors que permeten fer un seguiment periòdic sobre l'efectivitat de les mesures preventives implantades. Aquests indicadors, integrats en un quadre de comandament, es presenten periòdicament al Comitè de Responsabilitat Corporativa i Reputació de CaixaBank.

El 2017 està prevista una revisió i, si escau, actualització del mapa de riscos, així com dels seus indicadors de mesurament, per adaptar-lo tant a canvis de l'entorn com a canvis interns de l'organització.

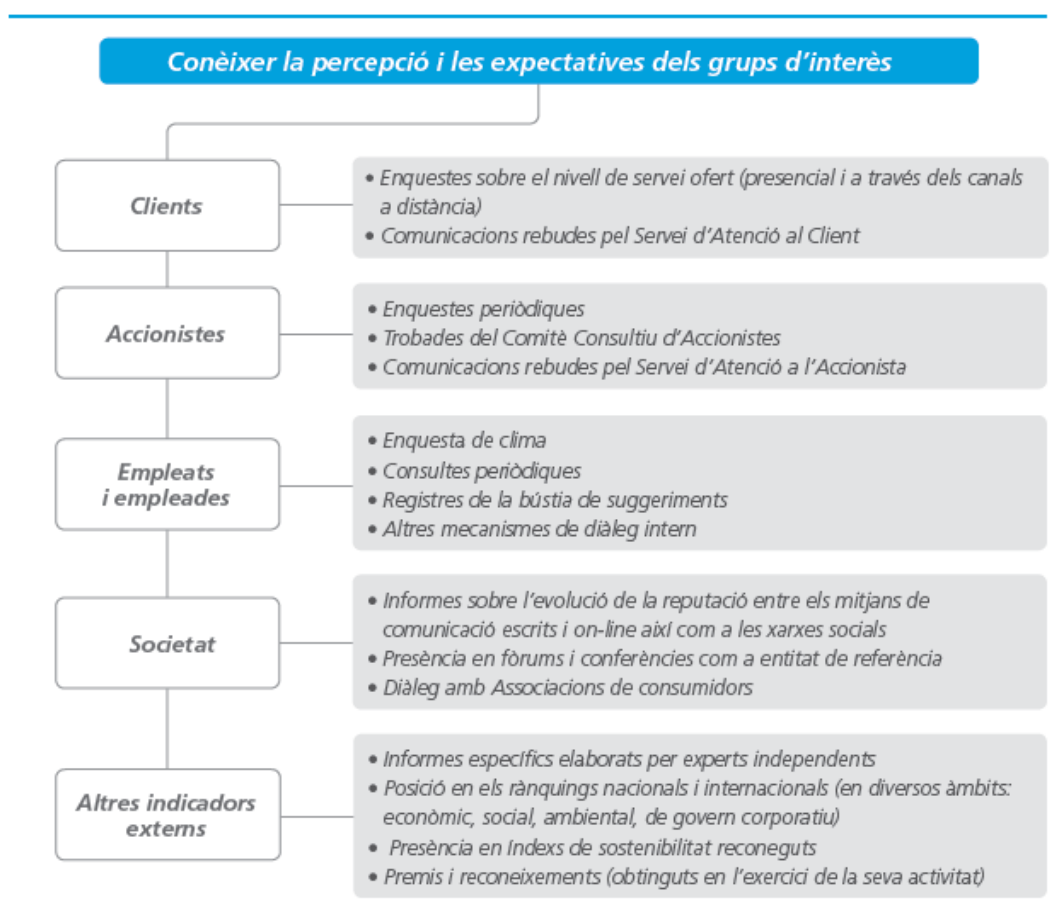
Quadre de Comandament de Reputació

El mesurament de la reputació del Grup es fa mitjançant el Quadre de Comandament de Reputació, que incorpora diferents indicadors de reputació sobre l'Entitat (tant interns com externs). S'hi es recullen quins són els grups d'interès del Grup i els valors reputacionals clau i els atorga un pes en funció de la seva importància per a l'Entitat. Aquest mesurament permet obtenir un Índex Global de Reputació, una mètrica global que permet comparar les dades al llarg del temps i respecte del sector.

L'any 2016 s'han incorporat nous indicadors d'aquest quadre de comandament que reforcen la visió *multistakeholder* de l'índex de reputació. Així mateix s'ha desenvolupat una eina per al càlcul, anàlisi i seguiment intern dels resultats de l'indicador global de reputació.

A més, el Grup CaixaBank disposa de diverses eines i iniciatives per mesurar la reputació davant els seus diferents grups d'interès:

Fites principals dutes a terme en la gestió de la reputació el 2016

El 2016 el Consell va aprovar la Política d'Actuació en matèria de defensa que estableix els criteris d'actuació de CaixaBank amb relació a aquest sector i la implementació de la qual finalitzarà durant el 2017.

Destaca també l'adhesió el 2016 de CaixaBank Asset Management, gestora de fons de CaixaBank, als Principis d'Inversió Responsable de les Nacions Unides (PRI), que suposarà un avenç en la consideració de criteris ètics, socials i mediambientals en les decisions d'inversió de la companyia.

Algunes de les accions dutes a terme el 2016 per reforçar aspectes en què la reputació es pogués veure amenaçada, ha estat el manteniment del contacte amb les associacions de consumidors activant un protocol per explicar aquells temes que més preocupen els clients i la societat (clàusules terra, comissió per ús de caixers per part de no clients) i per donar a conèixer la Política d'Atenció al Client hipotecari i altres serveis que CaixaBank posa a disposició dels seus clients (plans d'ajuda, lloguer social, etc.).

Des del Comitè de Responsabilitat Corporativa i Reputació s'ha impulsat la revisió del protocol existent relatiu a relacions amb persones políticament exposades.

S'ha dut a terme una intensa gestió amb tots els mitjans de comunicació per difondre les fites més importants sobre CaixaBank. A més, s'han ampliat els canals de comunicació que té disponibles el Grup a

les xarxes socials. En ambdós casos, es fa un seguiment constant de les informacions i mencions sobre l'entitat en relació amb els atributs reputacionals més rellevants.

3.10. Risc actuarial

3.10.1 Descripció general

Amb caràcter general, la gestió del risc de l'activitat asseguradora s'efectua d'acord amb el que s'estableix en l'ordenament espanyol d'assegurances. En particular, segons el que estableixen la Llei 20/2015, de 14 de juliol, d'Ordenació, Supervisió i Solvència de les Entitats Asseguradores i Reasseguradores (LOSSEAR), i el Reial Decret 1060/2015, de 20 de novembre, d'Ordenació, Supervisió i Solvència de les Entitats Asseguradores i Reasseguradores (ROSSEAR), i altres disposicions de la Direcció General d'Assegurances i Fons de Pensions (DGSiFP).

Entre altres aspectes, aquesta normativa estableix el marc per a la gestió del risc de crèdit i liquiditat de l'activitat asseguradora, i determina la qualitat creditícia i el nivell de diversificació. Amb relació al risc de tipus d'interès, el Grup gestiona de manera conjunta els compromisos dels contractes d'assegurances i els actius afectes mitjançant tècniques d'immunització financera prevista a les disposicions de la DGSiFP.

En particular en la Nota 3.3.4 es proporciona informació relativa al risc de crèdit associat a actius financers adquirits per a la gestió dels compromisos sorgits en els contractes d'assegurances. En la Nota 3.3.5 es proporciona addicionalment informació quantitativa relativa a la qualitat creditícia partint de l'escala de *ratings* de Standard & Poor's. En la Nota 3.3.5 es descriuen les polítiques del Grup amb relació a l'exposició al risc sobirà. Així mateix, es detalla la informació quantitativa de l'exposició de l'activitat asseguradora en deute sobirà per carteres, països i venciments residuals. En la Nota 3.4 s'inclou informació sobre el risc de liquiditat de l'activitat asseguradora.

L'activitat asseguradora incorpora el risc de subscripció o actuarial.

En termes de la Directiva Europea de Solvència II, el risc de subscripció o actuarial reflecteix el risc derivat de la subscripció de contractes d'assegurances de vida i no vida, tenint en compte els sinistres coberts i els processos seguits en l'exercici de l'activitat, i, segons la desagregació mostrada a continuació, es poden distingir:

- Risc de mortalitat: risc de pèrdua o de modificació adversa del valor dels passius per assegurances, a causa de variacions en el nivell, la tendència o volatilitat de les taxes de mortalitat, sempre que un augment de la taxa de mortalitat generi un augment en el valor dels passius per assegurances.
- Risc de longevitat: risc de pèrdua o de modificació adversa del valor dels passius per assegurances, a causa de variacions en el nivell, la tendència o volatilitat de les taxes de mortalitat, sempre que una davallada de la taxa de mortalitat generi un augment en el valor dels passius per assegurances.
- Risc de discapacitat i morbiditat: risc de pèrdua o de modificació adversa del valor dels passius per assegurances, a causa de variacions en el nivell, la tendència o volatilitat de les taxes de discapacitat, malaltia i morbiditat.
- Risc de caiguda: Risc de pèrdua o de modificació adversa del valor dels beneficis (reducció) o pèrdues (increment) futurs esperats compromisos contrets en virtut de les assegurances subscrietes a causa de variacions en el nivell, la tendència o la volatilitat de les taxes de discontinuïtat, cancel·lació, renovació i rescat de les pòlisses.
- Risc de despeses: Risc de pèrdua o de modificació adversa del valor de les despeses de gestió previstes, compromisos contrets en virtut de les assegurances subscrietes a causa de

variacions en el nivell, la tendència o volatilitat de les despeses d'execució dels contractes d'assegurança o de reassegurança.

- Risc catastròfic: Risc de pèrdua o de modificació adversa del valor dels compromisos contrets en virtut de les assegurances a causa d'una incertesa notable en les hipòtesis de tarifació i constitució de provisions corresponents a successos extrems o extraordinaris.

Per consegüent, en el ram de vida, les principals variables que determinen el risc actuarial són les taxes de mortalitat, supervivència, invalidesa, caiguda i despeses, mentre que per a la resta de rams és la ràtio de sinistralitat la variable essencial.

3.10.2 Cicle de risc actuarial

La gestió del risc actuarial es guia a través del compliment de la normativa establerta per Solvència II (Unió Europea – EIOPA) i la DGSFP (la Direcció General d'Assegurances i Fons de Pensions), a partir de la qual s'estableixen les polítiques, i en el seguiment de l'evolució tècnica dels productes, que depèn fonamentalment dels factors actuariais esmentats anteriorment.

Aquesta gestió estable a llarg termini es veu reflectida en les polítiques de gestió del risc actuarial.

Aquestes polítiques s'han actualitzat i són les següents:

- Subscripció i constitució de reserves: s'identifiquen per a cada línia de negoci els diferents paràmetres utilitzats per a l'acceptació de riscos, la seva gestió, el seu mesurament, la seva tarifació i finalment per a la valoració i constitució de les reserves de les pòlisses constituïdes sota el procés de subscripció. També s'identifiquen els procediments operatius generals utilitzats per a la subscripció i per a la constitució de reserves.
- Reassegurança: S'identifica el nivell de transferència de risc, considerant el perfil de riscos dels contractes d'assegurança directa, així com la tipologia, idoneïtat i funcionament dels acords de reassegurança establerts.

Cal destacar que aquestes polítiques han estat elevades i aprovades pel Comitè Global del Risc de VidaCaixa, el Consell d'Administració de VidaCaixa i el Comitè Global del Risc de CaixaBank.

Se sap que les companyies asseguradores assumeixen risc davant els prenedors i mitiguen aquests riscos adquirint assegurament amb reasseguradors. A través de l'ús de la reassegurança, un assegurador pot reduir el risc, estabilitzar la solvència, utilitzar el capital disponible de forma més eficient i ampliar la seva capacitat de subscripció. No obstant això, i independentment de la reassegurança obtinguda, l'assegurador continua sent contractualment responsable del pagament de tots els sinistres als prenedors.

El Grup documenta, mitjançant el programa de reassegurança, procediments clars per aplicar la política de reassegurança establerta, que inclou:

- L'especificació dels tipus de reassegurança a subscriure, condicions i termes, i exposició agregada per tipus de negoci.
- L'establiment de límits respecte a l'import i tipus d'assegurança que seran automàticament coberts per la reassegurança, per exemple, contractes obligatoris de reassegurança.
- L'establiment de criteris per a l'adquisició de cobertura de reassegurança facultativa.

En aquest sentit, el Grup estableix límits en el risc net retingut per línia de negoci, per risc o per esdeveniment (o una combinació d'ambdós). Aquests límits es justifiquen en una avaluació del perfil de risc i el cost de la reassegurança.

En resum, el tractament de les prestacions, així com la suficiència de les provisions, són principis bàsics de la gestió asseguradora. Les definicions i el seguiment de les polítiques anteriors permeten, si escau, modificar-les per tal d'adequar els riscos a l'estratègia global del Grup.

3.10.3 Eines

Les provisions tècniques s'estimen amb procediments i sistemes específics i la quantificació de les provisions tècniques, així com l'avaluació de la seva suficiència, s'efectuen de manera individualitzada a escala de pòlissa.

Suport tecnològic

El Grup opera en un entorn en què els processos estan altament mecanitzats i els sistemes estan integrats. Totes les operatives de producció, sigui quin sigui el canal, es registren en els sistemes a través de les diferents aplicacions de contractació, de gestió de prestacions i de càlcul de provisions (com ara TAV per a assegurances individuals i ACO o Avanti per a col·lectives). La gestió i control de les inversions que recolzen l'activitat asseguradora de la companyia són dutes a terme mitjançant les aplicacions d'inversions. Totes les aplicacions comptabilitzen de manera automàtica en les aplicacions de suport comptable.

En el marc d'aquests sistemes integrats i automatitzats, hi ha una sèrie d'aplicacions que fan tasques de suport de gestió, entre les quals destaquen aplicacions per al tractament que s'encarreguen de l'elaboració d'informació de *reporting* i gestió de riscos. Així mateix, es disposa d'un *Datamart* de riscos i Solvència, com a eina de suport per al compliment de tots els requeriments establerts per la Directiva de Solvència II.

Informes elaborats

Com s'ha comentat anteriorment, s'elabora un seguiment de l'evolució tècnica dels productes que permet fer un seguiment i control del risc actuarial del Grup.

La posició i control de riscos del grup assegurador és objecte de seguiment periòdic per part del Comitè de Direcció, d'Inversions i Global de Riscos de VidaCaixa i del Comitè Global del Risc i l'ALCO de CaixaBank.

Solvència II

En data 1 de gener de 2016 entra en vigor la Directiva 2009/138/CE, del Parlament i del Consell, de 25 de novembre de 2009, sobre l'accés a l'activitat d'assegurança i de reassegurança i el seu exercici (Solvència II). Aquesta Directiva la complementa la Directiva 2014/51/UE, del Parlament Europeu i del Consell, de 16 d'abril de 2014 (també coneguda com a Òmnibus).

La Directiva s'ha transposat a l'ordenament jurídic espanyol a través de la Llei 20/2015, de 14 de juliol, d'ordenació, supervisió i solvència de les entitats asseguradores i reasseguradores (LOSSEAR), i del Reial decret 1060/2015, de 20 de novembre (ROSSEAR).

La Directiva de Solvència II es desplega en el Reglament delegat (UE) 2015/35 de la Comissió, de 10 d'octubre de 2014, pel qual es completa la Directiva de Solvència II, el qual és d'aplicació directa.

Així mateix, la Directiva de Solvència es completa amb dos tipus de normes: els estàndards tècnics aprovats per la Comissió Europea (ITS), els quals són d'aplicació directa, i les directrius publicades per EIOPA. La Direcció General d'Assegurances i Fons de Pensions (DGSFP), mitjançant Resolució de 18 de desembre de 2015, va fer seves les recomanacions que contenen les directrius publicades per EIOPA.

Per tal de complir aquesta nova normativa, el Grup Assegurador ha dut a terme un procés d'adaptació durant els últims anys, i ha treballat activament en la implantació de Solvència II des de l'inici del projecte, participant en els grups de treball en l'àmbit del sector assegurador i en els test d'impacte quantitatiu i qualitatiu efectuats pels supervisors, i desenvolupant les adaptacions i millores necessàries en els sistemes i la gestió.

Durant 2016 s'ha remès al supervisor el balanç d'obertura de Solvència II i el *reporting* periòdic de les QRTs (Quantitative Reporting Templates) trimestrals definitius. Així mateix, s'ha remès al supervisor el primer ORSA (Informe d'autoavaluació dels seus riscos propis i de la seva solvència) en fase definitiva de Solvència II.

3.11. Risc legal i regulatori

El risc legal i regulatori s'entén com la probabilitat de patir pèrdues o disminució de la rendibilitat del Grup CaixaBank a conseqüència de modificacions en el marc regulatori o de decisions judicials desfavorables per a l'Entitat. Inclou dos riscos:

- (i) el derivat de canvis legislatius o regulatoris, és a dir, per modificacions en el marc jurídic general o en la normativa específica del sector (bancària, asseguradora i gestió d'actius) que originin una pèrdua o disminució de rendibilitat del Grup; i
- (ii) el procedent de demandes judicials o administratives, és a dir, demandes d'administracions públiques, clients, inversors, proveïdors o empleats al·legant incompliment o abusos de la llei, de clàusules contractuals, o falta de transparència en els productes comercialitzats pel Grup.

Conscients de l'impacte que pot tenir el marc regulatori en les actuacions de l'entitat i la seva possible afectació a la sostenibilitat a llarg termini, el Grup CaixaBank fa un seguiment continu dels canvis regulatoris. La transcendència i l'abast de les noves mesures regulatòries comporten la implicació de l'Alta Direcció, especialment a través del Comitè de Regulació, que s'ha constituït com un òrgan dependent del Comitè de Direcció.

La Direcció de Regulació, dins l'Àrea d'Assessoria Jurídica, assumeix la tasca de monitorització constant dels canvis regulatoris i de gestió de les alertes regulatòries, en coordinació amb les diferents àrees.

Durant l'exercici 2016, l'agenda regulatòria va seguir avançant de forma intensa; no només seguien evolucionant el marc prudencial i els desenvolupaments de gestió de crisi, sinó que augmentava la regulació en temes relacionats amb la protecció al consumidor i inversor. En conseqüència, l'Entitat ha participat, entre altres, en:

- Processos consultius del Comitè de Basilea sobre la revisió de les seves propostes per al mètode estàndard (SA) de consum de capital derivat dels riscos de crèdit, mercat i operacional.
- Processos consultius relatius a la gestió de crisi, mitjançant contribució a la consulta de l'EBA sobre l'informe provisional per a la Comissió Europea (CE) sobre una futura proposta legislativa sobre l'aplicació del *Total Loss-Absorbing Capacity (TLAC)* a la UE i la revisió de *Minimum Requirement of Eligible Liabilities (MREL)*.
- Seguiment de normes comptables internacionals, en particular, la interacció de la NIIF 9 (actius financers) amb la NIIF 4 (contractes d'assegurances) i la NIIF 16 (arrendaments financers) (vegeu Nota 1).

- Seguiment dels desenvolupaments d'ESMA i la Comissió Europea de la Directiva sobre mercats d'instruments financers, coneguda com «MiFID 2», i sobre el Reglament sobre mercats financers pel qual es modifica el Reglament 648/2012 EMIR (MiFIR).
- La revisió Consultes de l'EBA sobre els desenvolupaments normatius de la Directiva de Serveis de Pagaments (PSD2), en particular en relació amb l'autenticació reforçada i comunicació segura.
- Seguiment de la incorporació a la normativa nacional de diferents Directives europees, en particular, l'Avantprojecte de Llei reguladora dels contractes de crèdit immobiliari.

Així mateix, s'ha treballat de manera activa en la implementació de diferents normes i decisions adoptades pel Tribunal Suprem:

- Reglament 1286/2014 sobre els documents de dades fonamentals relatius a productes d'inversió detallista vinculats i els productes d'inversió basats en assegurances (PRIIP).
- Directiva 2014/65/UE relativa als mercats d'instruments financers i per la qual es modifiquen la Directiva 2002/92/CE i la Directiva 2011/61/UE (MiFID II)
- La Llei 5/2015, de 27 d'abril, de foment del finançament empresarial. Valoració d'impactes i implementació.
- Llei 3/2016, de 9 de juny, del Parlament d'Andalusia, per a la protecció dels drets de les persones consumidores i usuàries en la contractació de préstecs i crèdits hipotecaris sobre habitatge. Valoració d'impactes i implementació.
- Implementació dels Pronunciaments del Tribunal Suprem sobre clàusules abusives i interessos usuaris en operacions de finançament destinades a consumidors continguts en: les STS 23/12/2015 sobre distribució de despeses de formalització d'hipoteques; la STS 25/11/2015 declara usuraris els interessos ordinaris en finançament amb consumidors que excedeixin el doble de l'interès de mercat; la STS 03/06/2016 declara abusius els interessos moratoris en operacions hipotecàries amb consumidors que superin 2 punts l'interès ordinaris pactat.
- Implementació de *Dodd-Frank Act* per a les operacions de derivats als Estats Units, en qualitat de *Financial End User*.

D'altra banda, la rellevància concedida a la **gestió del risc fiscal** pel marc normatiu en l'entorn nacional i internacional, així com el creixent interès dels grups d'interès i societat en general per la gestió tributària de les empreses, determinen que l'Àrea Fiscal, en coordinació amb les àrees responsables corresponents, hagi seguit impulsant durant aquest període de 2016 accions per a la millora de la gestió del risc fiscal i de l'efectivitat de les mesures de control. Entre aquestes, cal destacar:

- El Consell d'Administració de CaixaBank ha aprovat el 2016 la Política de Control i Gestió del Risc Fiscal del Grup com a últim element clau en la formalització de la governança fiscal del Grup CaixaBank, després de l'aprovació prèvia el 2015 de l'adhesió de CaixaBank al Codi de Bones Pràctiques Tributàries i de l'aprovació de l'Estratègia Fiscal del Grup CaixaBank.
- CaixaBank ha continuat durant el 2016 la revisió i actualització recurrent dels procediments normalitzats existents i així mateix ha iniciat la implementació de noves solucions per a la gestió i automatització del tractament de dades en el compliment d'obligacions tributàries existents, així com de noves obligacions tributàries que han d'atendre's el 2017.

3.12. Situació de recursos propis

Tal com es declara en el marc d'apetit al risc, el Grup CaixaBank té com a objectiu mantenir un perfil de risc mitjà-baix i una confortable adequació de capital, per enfortir la seva posició com una de les entitats més sòlides en el mercat bancari europeu.

L'adequació de capital per cobrir eventuais pèrdues inesperades és mesurada des de dues perspectives i metodologies diferents: la del capital regulatori i la del capital econòmic.

En el sector bancari en general, i de manera creixent durant la crisi financera dels últims anys, s'utilitza principalment el capital regulatori, atès que és aquesta la mètrica requerida pels reguladors i la que els inversors i analistes poden comparar entre entitats financeres. No obstant això, Grup CaixaBank ha desenvolupat i utilitza el capital econòmic com a referència addicional, atès que permet una visió més ajustada de l'agregació i de la diversificació dels riscos.

Capital Regulatori

La solvència de les entitats financeres està regulada, des de l'1 de gener de 2014, pel Reglament (UE) núm. 575/2013 (CRR) i la Directiva 2013/36/UE del Parlament Europeu i del Consell, tots dos del 26 de juny de 2013, que incorporen el marc normatiu de Basilea III (Bis III) a la Unió Europea.

Adicionalment, i després de la transposició legal europea, el Comitè de Basilea i altres organismes competents han publicat normes i documents addicionals, amb noves especificacions en el càlcul de recursos propis. Això comporta un estat de permanent desenvolupament, per la qual cosa CaixaBank va adaptant contínuament els processos i els sistemes per assegurar que el càlcul del consum de capital i de les deduccions directes de recursos propis estiguin totalment alineats amb els nous requeriments establerts.

Tal com preveu la norma, el Grup està subjecte a requeriments mínims de recursos propis computables i de divulgació, tant a escala individual com subconsolidada.

Capital econòmic

El model de capital econòmic és la base de l'estimació interna d'exigències de recursos propis que complementa la visió reguladora de la solvència. A diferència d'aquesta, el capital econòmic és sempre una estimació pròpia que s'ajusta en funció del mateix nivell de tolerància al risc, volum i tipus d'activitat.

En aquest sentit, és responsabilitat del Consell d'Administració i de la Direcció de CaixaBank assegurar que en qualsevol circumstància hi hagi un nivell suficient de fons propis que permeti fer front a qualsevol esdeveniment, amb un alt nivell de confiança.

Amb aquest propòsit, CaixaBank utilitza el mateix nivell de confiança que l'utilitzat en el càlcul de Pilar I. En concret és el 99,9% de la formulació de Basilea III, que permet mantenir el nivell de *rating* objectiu desitjat i adequar-se a les millors pràctiques del sector.

D'aquesta manera, el capital econòmic no és un substitutiu del capital regulatori, sinó que és un complement a la visió reguladora de solvència per aproximar-se més al perfil de riscos real que assumeix el Grup CaixaBank i incorporar riscos no considerats, o considerats parcialment, en les exigències regulatòries.

A més dels riscos ja establerts en el Pilar I (risc de crèdit, de mercat i operacional), s'inclouen el risc estructural de tipus d'interès, de liquiditat i altres riscos (el de negoci, el reputacional, de concentració i l'actuarial).

El model de capital econòmic és l'utilitzat en la informació supervisora de Pilar II de Basilea III del Grup CaixaBank atès que mesura, amb criteri propi, el conjunt de riscos a què està sotmesa l'activitat del Grup.

4. Gestió de la solvència

Marc normatiu

El 2010, el Comitè de Supervisió Bancària de Basilea va aprovar la reforma del marc regulatori global de capital, conegut com Basilea III, arran de la crisi financera internacional. Amb efecte 1 de gener de 2014, va entrar en vigor a la Unió Europea el paquet legislatiu que va transposar aquest marc, compost pel Reglament 575/2013 (CRR) i la Directiva 2013/36 (CRD IV). L'objectiu de les modificacions introduïdes és millorar la capacitat del sector bancari per absorbir els impactes de crisis econòmiques i financeres, reforçant la gestió i governança del risc, la transparència i la divulgació d'informació. Aquestes millores es tradueixen, en particular, en millors requeriments en la quantitat i qualitat de capital i la introducció de mesures de liquiditat i palanquejament. El Reglament CRR va tenir una aplicació directa a Espanya, i la Directiva CRD IV va ser implementada a través del Reial Decret Llei 14/2013, la Llei 10/2014 i el Reial Decret 84/2015, juntament amb altres disposicions de rang inferior, com la Circular 2/2016 del Banc d'Espanya (BdE). El CRR estableix un calendari d'implantació progressiva dels nous requeriments a la Unió Europea. A la Circular 2/2014, parcialment derogada per la Circular 2/2016 i la 3/2014, es van exercir les opcions regulatòries aplicables durant el període transitori de Basilea III. No obstant això, aquestes Circulars han quedat superades l'1 d'octubre de 2016 pel Reglament Europeu 2016/445 del BCE, que aborda una harmonització d'algunes discrecionalitats i opcions nacionals significatives.

D'altra banda, durant el 2014 el BCE va assumir responsabilitats de supervisió en l'àrea euro després de l'entrada en vigor dels Reglaments 1024/2013 del Consell i 468/2014 del BCE que donaven lloc a la creació del Mecanisme Únic de Supervisió (MUS). Sota l'empara del MUS, el BCE assumeix la supervisió directa de les entitats més significatives, entre les quals es troba CaixaBank, i indirecta de la resta d'entitats, que estaran supervisades directament per les corresponents autoritats nacionals.

Durant l'any 2015 el BCE va completar el primer cicle anual del procés de revisió i avaluació supervisora (en les seves sigles en anglès, SREP, *Supervisory Review Evaluation Process*) des de la creació del MUS, donant forma al Pilar 2 del marc normatiu de Basilea.

L'SREP es configura com un procés supervisor continu basat en avaluació de suficiència de capital, liquiditat, govern corporatiu, gestió i control dels riscos, harmonitzat en l'àmbit europeu per l'Autoritat Bancària Europea (EBA). El procés SREP pot derivar en requeriments addicionals de capital, liquiditat o altres mesures qualitatives en funció dels riscos i les debilitats detectades pel supervisor de forma específica a cadascuna de les entitats. La finalitat última de l'SREP és valorar la viabilitat de les entitats de manera individualitzada, tenint en compte, a més, anàlisis transversals i comparatives amb entitats similars. Els potencials requeriments de capital addicionals com a resultat de l'SREP (requeriments «Pilar 2») es completen, en cas que s'hi apliquin, amb els requeriments de coixí combinat (CBR, *Combined Buffer Requirement*) compost pels possibles coixins de conservació de capital, de capital anticíclic i per riscos sistèmics.

A més de les actuacions de l'àmbit supervisor exposades anteriorment, l'any 2014 es va aprovar la Directiva 2014/59/UE, per la qual s'estableix un marc per a la reestructuració i resolució d'entitats de crèdit, coneguda comunament per les seves sigles en anglès, BRRD (*Bank Recovery and Resolution Directive*). El 2015 es va transposar la BRRD al marc regulatori espanyol mitjançant la Llei 11/2015 i altres normes de rang inferior. Amb la BRRD i la Directiva 2014/49 del Sistema de Garantia de Dipòsits es millora la capacitat del sector bancari d'absorbir els impactes de crisis econòmiques i financeres i la capacitat de resolució d'entitats de manera ordenada, mantenint en tots dos casos l'estabilitat financera, la protecció als dipositants i evitant el rescat públic (*bail-out*).

La BRRD estableix que els Estats Membres han d'assegurar que les entitats elaboren i mantenen un pla de recuperació (*Recovery Plan*) amb l'objectiu de possibilitar l'adopció de mesures per part de l'entitat, amb vista a restablir la seva posició financera després d'un deteriorament important d'aquesta. Com a complement a la BRRD i la legislació nacional, l'EBA ha emès diverses guies en relació amb la definició d'un Pla de Recuperació.

El Grup CaixaBank va desenvolupar el primer Pla de Recuperació el 2014, amb dades de tancament de 2013. El Pla de Recuperació 2016 (amb dades de 2015) suposa la tercera versió, i va ser aprovat pel Consell d'Administració el setembre de 2016.

El Pla de Recuperació de CaixaBank es troba plenament integrat en la gestió i el govern intern dels riscos i del capital. Destaca la implicació de l'Alta Direcció en el Comitè de Plans de Recuperació i Resolució, i la integració dels indicadors de recuperació en el marc d'apetit al risc, formant part dels informes de seguiment habituals de l'entitat.

La BRRD també introdueix el marc per a la creació del Mecanisme Únic de Resolució (MUR), posteriorment desplegat en el Reglament 806/2014. En el MUR les decisions les pren la Junta Única de Resolució i les executen les Autoritats Nacionals de Resolució (FROB i BdE, a Espanya), que a més dissenyen el pla de resolució (*Resolution Plan*) de cada entitat, que col·labora aportant la informació necessària. Addicionalment, la BRRD introdueix l'exigència d'una nova ràtio mínima d'absorció de pèrdues, Minimum Requirement of Eligible Liabilities (MREL, per les seves sigles en anglès). El MUR, que ha entrat en vigor l'1 de gener de 2016, establirà el requeriment de MREL a les entitats, previsiblement durant l'any 2017, després de la valoració dels seus plans de resolució, que s'haurà de cobrir mitjançant recursos propis computables i altres passius admissibles.

La Comissió Europea va presentar el 23 de novembre de 2016 un paquet de reformes d'una sèrie de normes bancàries que es presentaran al Parlament Europeu i al Consell perquè les examini i adopti. Aquestes reformes tenen per objecte completar l'actual marc prudencial i de resolució del sector bancari mitjançant la implementació d'una sèrie de mesures que redueixin el risc de les entitats davant situació de *shock*, en consonància amb les conclusions del Consell ECOFIN de juny de 2016 i amb els estàndards internacionals previstos pel G-20. Les reformes tenen en compte la mida, la complexitat i el perfil empresarial dels bancs. També s'inclouen mesures que pretenen donar suport al finançament a les pimes i recolzar la inversió en infraestructures. Es preveu que el procés de modificació de la normativa s'estengui durant tot 2017, llevat de la modificació de la BRRD relativa a la jerarquia de creditors, la transposició als estats membres de la qual s'espera durant el primer semestre del 2017 i la seva entrada en vigor, al juliol de 2017.

Durant l'any 2017 hi ha previstos diferents desplegaments regulatoris addicionals en l'àmbit internacional, tant per part del Comitè de Basilea com per part de l'EBA, com ara: seguir avançant en la revisió dels requeriments de consum de capital de risc de crèdit, mercat i operacional, tractament del deute sobirà en el marc prudencial i la revisió del risc per ajust de crèdit (CVA), en el desenvolupament de la IFRS-9 i de la IFRS 16, entre d'altres iniciatives.

Solvència en el Grup CaixaBank

A 31 de desembre de 2016, el Grup CaixaBank assoleix una ràtio de *Common Equity Tier 1* (CET1) de 13,2% (+30 punts bàsics des del 31 de desembre 2015, dels quals +97 punts bàsics es deuen a l'ABO (*Accelerated Bookbuilding Offering*, en les seves sigles en anglès) (vegeu Nota 1 - Permuta amb CriteriaCaixa sobre les participacions en Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia) i una ràtio de Capital Total de 16,2% (15,9% a 31 de desembre de 2015).

Els actius ponderats per risc (APR) se situen a 31 de desembre de 2016 en 134.864 milions d'euros, fet que suposa una disminució de 8.448 milions d'euros respecte al tancament de l'exercici anterior (-5,9%), en part deguts a la permuta d'actius amb Criteriacaixa (vegeu Nota 1).

Aplicant els criteris previstos per al final del període transitori (*fully loaded*), CaixaBank assoleix a 31 de desembre de 2016 una ràtio CET1 de 12,4% i una ràtio de Capital Total de 15,4%.

Els requisits mínims de capital regulatori segons el Banc Central Europeu (BCE) exigeixen que CaixaBank mantingui el 2016 una ràtio CET1 regulatòria del 9,25%, que inclou el mínim comú exigít pel Pilar 1 del 4,5%, així com un 4,75% addicional que agrega els requeriments específics de Pilar 2 i el coixí de conservació de capital del 2,5%, que suposarà un recàrrec del 0,625% el 2016. La transposició vigent de la CRD IV en la legislació aplicable a Espanya preveu que aquests coixins s'apliquin de manera progressiva a partir de 2016, en 4 anys. A més, CaixaBank va rebre el 2015 la decisió del Banc d'Espanya sobre el coixí de capital exigible com a AEIS a partir de l'1 de gener de 2016 (0,25% d'implantació gradual en 4 anys fins al 2019). Aquestes decisions, en el seu conjunt, han exigít que CaixaBank hagi de mantenir el 2016 una ràtio CET1 9,3125%.

Per a l'any 2017, el Banc Central Europeu (BCE) exigeix que CaixaBank mantingui una ràtio CET1 regulatòria del 7,375%, que inclou: el mínim exigít per Pilar I del 4,5%; el requeriment de Pilar II (procés de revisió supervisora) d'1,5%; el coixí de conservació de capital de l'1,25% (2,5% d'implantació gradual en 4 anys fins al 2019) i el coixí AEIS (Altra Entitat d'Importància Sistèmica) del 0,125% (0,25% d'implantació gradual en 4 anys fins al 2019). A efectes *fully loaded*, el nivell mínim de CET1 se situaria per tant en el 8,75%.

Anàlogament, partint de l'exigència de Pilar I del 8%, els requeriments mínims de Capital Total assolirien el 10,875% *phase-in* i 12,25% *fully loaded*.

Aquest requeriment, comparat amb els nivells actuals de la ràtio CET1, constata que els requeriments aplicables a CaixaBank no implicarien cap limitació de les que preveu la normativa de solvència sobre distribució de dividends, de retribució variable i d'interessos als titulars de valors de capital de nivell 1 addicional.

La ràtio de palanquejament es manté en el 5,7%. Aquesta mesura, no sensible al risc, pretén limitar el creixement excessiu del balanç respecte al capital disponible o Tier 1. Tot i que encara no s'ha definit un nivell mínim, el Comitè de Basilea i la Comissió Europea han proposat fixar el mínim regulatori en el 3 %.

En el quadre següent es detallen els recursos propis computables del Grup CaixaBank a 31 de desembre de 2016 i 31 de desembre de 2015:

Recursos propis computables

(Milers d'euros)

	31-12-2016		31-12-2015	
	Import	en %	Import	en %
Patrimoni net comptable	23.555.562		25.204.550	
Fons Propis Comptables	23.399.819		23.688.634	
<i>Capital</i>	5.981.438		5.823.990	
<i>Resultat</i>	1.047.004		814.460	
<i>Reserves i altres</i>	16.371.377		17.050.184	
Interessos minoritaris i ajustos per valoració	155.743		1.515.916	
Resta d'instruments de CET1	(632.187)		(1.220.107)	
Ajust comptabilitat interessos minoritaris i ajustos per valoració	(111.629)		(916.652)	
Altres ajustos (1)	(520.558)		(303.455)	
Instruments CET1	22.923.375		23.984.443	
Deduccions CET1	(5.134.157)		(5.499.031)	
Actius intangibles	(4.026.071)		(4.905.186)	
Inversions financeres	0		(238.215)	
Actius per impostos diferits	(685.185)		(210.748)	
Resta de deduccions de CET1	(422.901)		(144.882)	
CET1	17.789.218	13,2%	18.485.412	12,9%
TIER 1	17.789.218	13,2%	18.485.412	12,9%
Instruments T2	4.087.736		4.444.175	
Finançaments subordinats	4.087.736		4.147.222	
Fons genèrics i excés de provisions IRB			296.953	
Deduccions T2	(85.079)		(102.092)	
TIER 2	4.002.657	3,0%	4.342.083	3,0%
CAPITAL TOTAL	21.791.875	16,2%	22.827.495	15,9%
Promemòria: Actius Ponderats per Risc	134.863.962		143.311.653	
<i>Risc de crèdit</i>	98.190.228		99.295.288	
<i>Risc de les participacions</i>	23.703.136		28.559.485	
<i>Risc de mercat</i>	1.688.891		4.125.916	
<i>Risc operacional</i>	11.281.707		11.330.963	

(1) Principalment previsió de dividendes pendents de pagament.

Ràtio de palanquejament

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Exposició (*)	309.678.048	321.503.823
Ràtio de palanquejament	5,7%	5,7%

(*) Actiu total del perímetre reservat, incloent elements fora de balanç, derivats i operacions de finançament de valors, minorat per les deduccions de Tier 1.

A continuació es detallen els moviments de capital regulatori en els exercicis 2016 i 2015:

Moviments en el capital regulatori

(Milers d'euros)

	31-12-2016		31-12-2015	
	Import	en %	Import	en %
CET1 a l'inici del període	18.485.412	12,9%	18.094.935	13,0%
Moviments d'instruments de CET1	(1.061.068)		716.944	
Benefici	1.047.004		814.460	
Dividend	(536.066)		(468.555)	
Reserves	(1.169.301)		(6.294)	
Ajustos de valoració i altres	(402.705)		377.333	
Moviments de deduccions de CET1	364.874		(326.467)	
Actius immaterials	879.115		(25.532)	
Inversions financeres	238.215		(106.936)	
Actius fiscals diferits	(474.437)		(210.748)	
Resta de deduccions de CET1	(278.019)		16.749	
CET1 al final del període	17.789.218	13,2%	18.485.412	12,9%
Tier 2 a l'inici del període	4.342.083	3,0%	4.355.136	3,1%
Moviments en instruments de Tier 2	(356.439)		(73.169)	
Computabilitat i amortització finançament subordinat	(59.486)		(49.602)	
Excessos de provisió IRB	(296.953)		(23.567)	
Moviment de deduccions de Tier 2	17.013		60.116	
Tier 2 al final del període	4.002.657	3,0%	4.342.083	3,0%

A continuació s'inclou informació sobre els requeriments de capital obtinguts per mètode de càlcul del risc per als exercicis 2016 i 2015:

Detall d'actius ponderats per risc per mètode

(Milers d'euros)

	31-12-2016		31-12-2015	
	Actius ponderats per risc	%	Actius ponderats per risc	%
Risc de crèdit	98.190.228	72,8%	99.295.288	69,3%
Mètode estàndard	48.815.577	36,2%	45.852.946	32,0%
Mètode IRB	49.374.651	36,6%	53.442.342	37,3%
Risc de les participacions	23.703.136	17,6%	28.559.485	19,9%
Mètode PD/LGD	14.111.263	10,5%	19.468.229	13,6%
Mètode simple	9.426.977	7,0%	8.841.129	6,2%
Mètode VaR	164.896	0,1%	250.127	0,2%
Risc de mercat	1.688.891	1,3%	4.125.916	2,9%
Models interns (IMM)	1.688.891	1,3%	4.125.916	2,9%
Risc operacional	11.281.707	8,4%	11.330.963	7,9%
Mètode estàndard	11.281.707	8,4%	11.330.963	7,9%
Total	134.863.962	100,0%	143.311.653	100,0%

Finalment, durant el 2016, l'EBA va fer un exercici de resistència de la banca (*Stress Test*). Aquest exercici va cobrir el 70% dels actius del sector bancari europeu, i va avaluar la capacitat de les entitats europees principals, entre elles, CaixaBank a través del Grup Criteriacaixa, per resistir una situació macroeconòmica adversa en el període 2016-2018. L'EBA va publicar els resultats el 29 de juliol de 2016. Per bé que no existia un llindar de capital comú que calgués superar, la projecció constitueix un element rellevant en la decisió de capital del BCE en el marc de l'SREP. CaixaBank, com a part del Grup Criteriacaixa, presenta una situació de capital sobrada en els dos escenaris proposats.

Una vegada aplicada, en un exercici intern, la metodologia i l'escenari macroeconòmic advers d'aquesta avaluació sobre CaixaBank, la ràtio CET1 se situaria el desembre de 2018 en el 9,8% en visió regulatòria (8,5% en *fully loaded*). La permuta d'actius de CaixaBank amb Criteriacaixa, formalitzada durant el primer semestre de 2016, hauria reforçat aquestes ràtios CET1 fins al 10,1% sota visió regulatòria (9,1% *fully loaded*).

Les autoritats europees han plantejat aquest exercici sobre tot el Grup Criteriacaixa, que inclou, a més de CaixaBank, les participacions industrials i els actius immobiliaris de Criteriacaixa, segons el màxim nivell de consolidació prudencial vigent a 31 de desembre de 2015. Segons aquest perímetre, el Grup Criteriacaixa ha obtingut una ràtio CET1 regulatòria del 9,0% al final de l'escenari advers (7,8% en *fully loaded*).

5. Distribució de resultats

La distribució del benefici de CaixaBank de l'exercici 2016, que el Consell d'Administració proposarà a la Junta General d'Accionistes per a la seva aprovació, es presenta a continuació:

Distribució de resultats de CaixaBank

(Milers d'euros)

	2016
Base de repartiment	
Pèrdues i guanys	1.035.077
Distribució:	
A dividendes (1)	536.066
A dividendes a compte (setembre 2016)	177.180
A dividend complementari (2)	358.886
A reserves (3)	499.011
A reserva legal (4)	31.490
A reserva voluntària (5)	467.521
Benefici net de l'exercici	1.035.077

- (1) Import màxim estimat (vegeu nota 2 següent).
- (2) El Consell d'Administració té previst proposar a la Junta General d'Accionistes el pagament d'un dividend complementari de 0,06 euros per acció, que s'abonarà en abril de 2017. L'import que consta com total a distribuir és l'import màxim estimat, que es reduirà en funció del nombre d'accions en autocartera que CaixaBank tingui en el moment del pagament del dividend, atès que, d'acord amb el que exigeix la Llei de Societats de Capital, les accions pròpies no podran percebre dividend.
- (3) Import estimat (vegeu Nota 5 posterior).
- (4) Import que permet arribar al 20% de la xifra de capital social a 31 de desembre de 2016. Per tant, no cal destinar un import equivalent al 10% del benefici (article 274 de la Llei de societats de capital).
- (5) Import estimat que es destina a la reserva voluntària. Aquest import s'incrementarà en la mateixa quantia en què es redueixi l'import destinat al pagament del dividend complementari (vegeu Notes 1 i 2 anteriors).

A continuació es presenten els estats comptables provisionals formulats per posar de manifest l'existència de resultats i de liquiditat suficients per a la distribució del dividend a compte del resultat de l'exercici 2016 aprovat pel Consell d'Administració del dia 22 de setembre de 2016 i publicat mitjançant Fet Rellevant d'aquesta mateixa data:

Exercici 2016

(Milers d'euros)

Data de l'acord distribució del dividend a compte	22-09-2016
Data del tancament comptable utilitzat	31-08-2016
Beneficis des de l'1 de gener de 2016	946.575
Import màxim a distribuir (*)	946.575
Import màxim dividend a compte	177.307
Romanent	769.268
Disponible en comptes corrents	4.106.953
Import màxim dividend a compte	177.307
Liquiditat romanent en la data de pagament de dividend	3.929.646

(*) Excepte per la distribució reglamentària a la reserva legal.

6. Retribució a l'accionista i beneficis per acció

Retribució a l'accionista

Durant l'exercici 2016 l'accionista ha estat retribuït de la manera següent:

Distribució de dividendes pagats en l'exercici 2016

(Milers d'euros)

	Euros per acció	Import màxim (*)	Import satisfet en efectiu	Data d'anunci	Data de pagament
Dividend programa Dividend/Acció, equivalent al tercer dividend a compte de l'exercici 2015	0,04	232.960	15.604	25-02-2016	18-03-2016
Dividend en efectiu, equivalent al dividend complementari de l'exercici 2015	0,04	n/a	236.233	28-04-2016	01-06-2016
Dividend en efectiu, equivalent al primer dividend a compte de l'exercici 2016	0,03	n/a	177.180	22-09-2016	30-09-2016
Dividend programa Dividend/Acció, equivalent al segon dividend a compte de l'exercici 2016	0,04	236.410	31.367	17-11-2016	08-12-2016
Total distribuït	0,15		460.384		

(*) Inclou l'efectiu pagat als accionistes i el valor raonable d'accions lliurades.

En data 25 de febrer de 2016, el Consell d'Administració va proposar que la remuneració corresponent al segon augment de capital aprovat per la Junta General Ordinària d'Accionistes de 23 d'abril de 2015 fos de 0,04 euros per acció i que es fes sota el Programa Dividend/Acció. El període de negociació dels drets d'assignació gratuïta va finalitzar el passat 15 de març amb el pagament d'un import en efectiu de 15.604 milers d'euros als accionistes que van optar per la venda dels seus drets. La resta dels titulars van optar per rebre accions de nova emissió de CaixaBank. El nombre definitiu d'accions ordinàries d'1 euro de valor nominal cada una que es van emetre en l'augment de capital alliberat va ser de 86.252.367 accions, utilitzant la reserva indisponible dotada a aquest efecte.

La Junta General Ordinària d'Accionistes celebrada el 28 d'abril de 2016 va aprovar la distribució d'un dividend complementari de l'exercici 2015 en efectiu de 0,04 euros per acció, abonat l'1 de juny de 2016.

El Consell d'Administració celebrat el dia 22 de setembre de 2016 va aprovar la distribució d'un dividend a compte dels beneficis nets de l'exercici 2016. Aquest dividend, que s'emmarca dins la política de dividendes aprovada per a l'any 2016, ha estat en efectiu de 0,03 euros per acció i es va abonar el 30 de setembre de 2016.

Adicionalment, el Consell d'Administració del 17 de novembre de 2016 va aprovar el pagament d'un dividend, mitjançant la forma d'*scrip*, equivalent al segon dividend a compte del resultat de l'exercici 2016 emmarcat en el programa Dividend/Acció, culminant amb el pagament de 31.368 milers d'euros als accionistes que van optar per la venda de drets a CaixaBank per un preu fix de 0,04 euros per dret. La resta d'accionistes van optar per rebre accions d'una ampliació de capital alliberada, que es va fer el 16 de desembre de 2016, mitjançant l'emissió de 71.195.347 accions, d'1 euro de valor nominal cadascuna.

En línia amb el Pla Estratègic 2015-2018, CaixaBank va reiterar la seva intenció de remunerar els seus accionistes distribuint un import en efectiu igual o superior al 50% del benefici net consolidat.

Els dividendes pagats per CaixaBank al seu accionista majoritari durant l'exercici 2016 han pujat a 460.580 milers d'euros (533.964 milers d'euros en l'exercici 2015).

Benefici per acció

El benefici bàsic per acció es determina com el quocient entre el resultat net consolidat atribuït a l'entitat dominant en el període i el nombre mitjà ponderat de les accions en circulació durant aquest període, exclòs el nombre mitjà de les accions pròpies mantingudes durant aquest.

Per procedir al càlcul del benefici diluït per acció, tant l'import del resultat atribuïble als accionistes ordinaris com la mitjana ponderada de les accions en circulació, net de les accions pròpies, han estat ajustats per tots els efectes de dilució inherents a les accions ordinàries potencials (opcions sobre accions, *warrants* i deute no necessàriament convertible). A 31 de desembre de 2016, hi ha compromisos amb empleats basats en accions registrats en patrimoni per un import de 7.499 milers d'euros.

A continuació es presenta el càlcul del benefici bàsic i diluït per acció, tenint en compte el resultat consolidat del Grup CaixaBank atribuïble a la societat dominant, corresponent als exercicis 2016 i 2015:

Càlcul del benefici bàsic i diluït per acció

	2016	2015
<i>Numerador</i>		
Resultat atribuït a l'entitat dominant (en milers d'euros)	1.047.004	814.460
<i>Denominador (milers d'accions)</i>		
Nombre mitjà d'accions en circulació (*)	5.841.965	5.711.768
Ajust per l'emissió de deute obligatòriament convertible		
Nombre ajustat d'accions (denominador del benefici bàsic per acció)	5.841.965	5.711.768
Benefici bàsic per acció (en euros) (**)	0,18	0,14
Benefici diluït per acció (en euros) (***)	0,18	0,14

(*) Nombre d'accions en circulació a l'inici de l'exercici, exclòs el nombre mitjà d'accions pròpies mantingudes en autocartera durant el període. S'han tingut en compte els ajustos retroactius de la NIC 33.

(**) Si s'hagués considerat el resultat individual de CaixaBank de l'exercici 2016, el benefici bàsic seria 0,18 euros per acció.

(***) Les accions potencialment dilutives no tenen impacte en el càlcul del benefici diluït per acció.

7. Combinacions de negocis, adquisició i venda de participacions en el capital d'entitats dependents

Les combinacions de negocis i els moviments de participacions principals en entitats dependents en els exercicis 2016 i 2015 han estat els següents:

Combinacions de negocis – 2016

En l'exercici 2016 no s'han produït combinacions de negoci.

Combinacions de negocis - 2015

Adquisició de Barclays Bank, SAU

El dia 31 d'agost de 2014, CaixaBank va anunciar la subscripció amb Barclays Bank PLC d'un contracte per a l'adquisició de Barclays Bank, SAU.

En data 2 de gener de 2015 es va formalitzar l'adquisició de la totalitat del capital de Barclays Bank, SAU, després de l'obtenció de les autoritzacions regulatòries necessàries. El preu provisional pagat en efectiu en aquesta data va pujar a 820 milions d'euros. En data 23 d'abril de 2015, es va fixar entre les parts el preu definitiu de la transacció, que ha pujat a 815,7 milions d'euros. Els Consells d'Administració de Barclays Bank, SAU i CaixaBank van aprovar el 30 de març de 2015 el Projecte Comú de Fusió de CaixaBank (societat absorbent) i Barclays Bank, SAU (societat absorbida). L'escriptura de fusió es va inscriure en el Registre Mercantil el 14 de maig de 2015, i posteriorment es va procedir a la integració tecnològica i operativa de Barclays Bank, SAU en CaixaBank.

CaixaBank va obtenir, el 2 de gener de 2015, el control de Barclays Bank, SAU. A partir d'aquest moment, es van iniciar els processos per dur a terme l'assignació del preu pagat, necessaris per al registre comptable de l'operació, i es va registrar una diferència negativa de fusió de 602 milions d'euros. Els costos extraordinaris per reestructuració com a conseqüència de la transacció van pujar a un import d'aproximadament 323 milions d'euros (226 milions d'euros nets d'impostos), i inclouen 190 milions d'euros corresponents a l'Acord Laboral de reestructuració, 67 milions d'euros de les despeses en què s'ha incorregut associades a la transacció, 64 milions d'euros registrats en concepte de sanejaments d'actius que entren en desús i 2 milions d'euros registrats en concepte d'amortitzacions.

Operacions amb entitats dependents – 2016

En l'Annex 1 d'aquesta Memòria es presenten les dades més rellevants, el percentatge de participació, el capital social, les reserves i els resultats, així com el cost de la participació directa de les entitats dependents.

Les operacions amb entitats dependents no han tingut efectes en la informació financera consolidada. Les operacions més rellevants en l'exercici 2016 han estat:

BuildingCenter, SAU

El mes d'abril de 2016, es van produir dues aportacions del soci únic de la companyia: una aportació dinerària no reintegrable per un import de 753.700 milers d'euros i una aportació no dinerària de crèdits per un import de 446.300 milers d'euros.

El mes de juliol de 2016 es va fer l'aportació al patrimoni net de BuildingCenter de 1.150 immobles valorats en 70.789 milers d'euros.

Aquestes transaccions no han tingut efectes en informació financera del Grup, en fer-se entre societats dependents.

VipCartera, SL, El Monte Participaciones Preferentes, SAU, Guatazal, SL, Leucanto Inversiones 1, SL, Iniciativas Turísticas de Cajas, SA, Viajes Cajasol, SA, Cajasol Participaciones Preferentes, SAU, Naviera Argos, AIE, Saldañuela Residencial, SA, CaixaPreference, SAU y Tenedora de Vehículos, SA.

El 2016 es van liquidar aquestes societats.

Canvi de denominació social d'entitats dependents:

- ***CaixaRenting, SAU*** passa a denominar-se CaixaBank Equipment Finance, SAU.
- ***e-la Caixa, SA*** ha canviat la denominació social a CaixaBank Digital Business, SA.
- ***Caixa Card 1 EFC, SAU*** es modifica la denominació social a CaixaBank Payments, EFC EP, SAU.

8. Informació per segments de negoci

La informació per segments de negoci té com a objectiu dur a terme un control, un seguiment i una gestió interna de l'activitat i dels resultats del Grup CaixaBank, i es construeix en funció de les diferents línies de negoci establertes segons l'estructura i l'organització del Grup. El Consell d'Administració és el màxim òrgan en la presa de decisions operatives de cada negoci.

Per definir els segments de negoci es tenen en compte els riscos inherents i les particularitats de gestió de cadascun d'ells. Així mateix, per a la segregació per negocis de l'activitat i els resultats es prenen com a base les unitats de negoci bàsiques, sobre les quals es disposa de xifres comptables i de gestió. S'apliquen els mateixos principis generals que els emprats en la informació de gestió del Grup, i els criteris de mesurament, valoració i principis comptables aplicats són bàsicament iguals que els emprats en l'elaboració dels comptes anuals, sense que hi hagi assignacions asimètriques.

Partint d'aquests criteris, la informació per segments mostrava històricament dos negocis diferenciats: negoci bancari i d'assegurances i negoci de participacions.

En el primer trimestre de 2015 es va dur a terme una redefinició del model de gestió del crèdit immobiliari, i s'han configurat un equip i uns centres formats per gestors especialitzats en els crèdits immobiliaris que requerien un seguiment i una gestió diferenciats. Partint d'aquest model, es va procedir a mostrar separatament, per a l'exercici 2015, els resultats del negoci immobiliari *non-core*, dins el negoci bancari i d'assegurances.

Després de més d'un any des de la seva implantació, aquest model està plenament consolidat. Per tant, amb l'objectiu de reflectir la realitat actual de gestió, i atès que es disposa de la informació per mostrar comparatives interanuals homogènies, els resultats per segments de negoci es passen a presentar d'acord amb **tres segments de negoci**:

Negoci bancari i d'assegurances: és la principal activitat del Grup CaixaBank; inclou la totalitat del negoci bancari (banca detallista, empreses, corporativa i institucional, tresoreria i mercats) juntament amb la d'assegurances i gestió d'actius, desenvolupat, bàsicament, en el territori espanyol a través de la xarxa d'oficines i de la resta de canals complementaris. Recull tant l'activitat com els resultats generats pels clients del Grup, siguin particulars, empreses o institucions. També incorpora la gestió de la liquiditat i ALCO i els ingressos pel finançament a la resta de negocis.

Aquest segment inclou els resultats de les companyies asseguradores del Grup, fonamentalment VidaCaixa, els productes detallistes de les quals es distribueixen a la mateixa base de clients i a través de la xarxa d'oficines de CaixaBank.

Negoci immobiliari *non-core*: inclou els resultats, nets del seu cost de finançament, dels actius immobiliaris *non-core*, que inclouen:

- El crèdit promotor *non-core*.
- Els actius immobiliaris adjudicats (disponibles per a la venda i en lloguer) propietat, en la seva majoria, de la filial immobiliària BuildingCenter, SA.
- Altres actius i participacions de naturalesa immobiliària.

Participacions: inclou les participacions significatives en l'àmbit de la diversificació internacional o de serveis del Grup.

- Participacions bancàries internacionals: recull els resultats de Erste Group Bank, Banco BPI i els resultats fins al maig de 2016 de The Bank of East Asia i Grupo Financiero Inbursa (vegeu Nota 1 -

Permuta amb Criteriacaixa sobre les participacions en Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia).

- Participacions de serveis: inclou els resultats de Repsol, SA i Telefónica, SA, així com els impactes significatius en resultats d'altres participacions rellevants en l'àmbit de la diversificació sectorial, incorporades en les últimes adquisicions del Grup.

El marge brut del negoci de participacions, inclou, essencialment, els ingressos per l'aplicació del mètode de la participació de les participacions i per dividends, nets del corresponent cost de finançament.

Les despeses d'explotació de cada segment de negoci recullen tant les directes com les indirectes, assignades segons criteris interns d'imputació.

El 2016, l'assignació de capital als negocis immobiliaris *non-core* i de participacions es fa partint de l'objectiu corporatiu de mantenir una ràtio regulatòria *Common Equity Tier 1* (CET1) BIS III *fully loaded* entre l'11% i el 12%. En aquest sentit, el capital assignat a aquests negocis considera tant el consum de recursos propis per actius ponderats per risc a l'11% com la totalitat de les deduccions aplicables. Atès que es distribueixen la totalitat dels fons propis del Grup CaixaBank, la diferència entre els fons propis comptables i el capital regulatori assignat a aquests negocis s'imputa al negoci bancari i d'assegurances.

A continuació es presenten els resultats del Grup CaixaBank dels exercicis 2016 i 2015 per segments de negoci.

Resultat atribuït

(Milers d'euros)

	Gener - desembre	
	2016	2015
Negoci bancari i d'assegurances	1.979.027	1.606.452
Negoci immobiliari <i>non-core</i>	(1.124.602)	(1.198.458)
Participacions (*)	192.579	406.466
Total resultat atribuït dels segments sobre els quals s'informa	1.047.004	814.460
Més: Altres resultats (inclou resultat atribuït a minoritaris)	7.931	2.042
Més: Impostos sobre beneficis i/o resultat d'operacions interrompudes	483.127	(178.398)
Total resultats abans d'impostos	1.538.062	638.104

(*) El negoci de Participacions recull també els resultats de Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia fins a la materialització de l'acord de la permuta.

Comptes de pèrdues i guanys consolidats del Grup CaixaBank – Segregació per negocis

(Milions d'euros)

	Negoci bancari d'assegurances		Negoci immobiliari <i>non-core</i>		Participacions (**)	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Marge d'interessos	4.387	4.658	(66)	(89)	(164)	(216)
Ingressos per dividendes i resultats d'entitats valorades pel mètode de la participació	159	122	18	21	651	435
Comissions netes	2.089	2.113	1	2		
Guany/pèrdues per actius i passius financers i altres	846	742		5	2	116
Ingressos i despeses emparats per contractes d'assegurances i reassegurances	311	214				
Altres ingressos i despeses d'explotació	(156)	(81)	(251)	(218)		
Marge brut	7.636	7.768	(298)	(279)	489	335
Despeses d'administració	(3.687)	(4.187)	(55)	(49)	(4)	(4)
Amortització	(309)	(310)	(61)	(56)		
Marge d'explotació	3.640	3.271	(414)	(384)	485	331
Pèrdues per deteriorament d'actius financers i altres provisions	(769)	(1.698)	(136)	(655)	(164)	(163)
Resultat de l'activitat d'explotació	2.871	1.573	(550)	(1.039)	321	168
Guany/(Pèrdues) en baixa d'actius i altres	21	446	(1.034)	(680)	(91)	170
Resultat abans d'impostos procedent de les activitats continuades	2.892	2.019	(1.584)	(1.719)	230	338
Impost sobre beneficis	(904)	(408)	459	521	(37)	68
Resultat després d'impostos procedent de les activitats continuades	1.988	1.611	(1.125)	(1.198)	193	406
Resultat atribuït a minoritaris i altres	9	5				
Resultat atribuït al Grup	1.979	1.606	(1.125)	(1.198)	193	406
<i>Fons propis (*)</i>	<i>19.071</i>	<i>18.161</i>	<i>1.579</i>	<i>1.651</i>	<i>2.434</i>	<i>4.151</i>
<i>Actius totals</i>	<i>327.606</i>	<i>317.780</i>	<i>12.949</i>	<i>15.317</i>	<i>7.372</i>	<i>11.158</i>
<i>Actius ponderats per risc</i>	<i>108.143</i>	<i>107.920</i>	<i>13.310</i>	<i>13.819</i>	<i>13.500</i>	<i>21.573</i>

(*) Fons propis mitjans assignats als negocis.

(**) El negoci de Participacions recull també els resultats de Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia fins a la materialització de l'acord de la permuta al maig de 2017.

El negoci bancari i d'assegurances presenta un model de gestió integral bancari i bancari i assegurador. Dins un marc regulatori que comparteix objectius de supervisió i comptables similars, la gestió comercial i de riscos es fa de manera conjunta, perquè es tracta d'un model de negoci integrat.

Grup CaixaBank comercialitza els productes d'assegurances, complementàriament amb la resta de productes financers, a través de la xarxa comercial de CaixaBank a la mateixa base de clients. La gestió comercial es fa de forma integrada perquè la major part dels productes d'assegurances ofereixen alternatives d'estalvi (vida-estalvi i pensions) als productes bancaris (dipòsits i fons d'inversió).

A causa d'aquest model de gestió integral bancari i assegurador, en la informació sobre segregació per negocis, es presenten els resultats del negoci bancari i assegurador com un únic segment.

A continuació es detalla la contribució al Grup CaixaBank dels ingressos de l'activitat d'assegurances i gestió de plans de pensions:

Contribució d'assegurances i pensions als ingressos del Grup

(Milions d'euros)

	2016	2015
Marge d'interessos	297	285
Resultats d'entitats valorades pel mètode de la participació	125	100
Comissions netes	367	302
Guany/Pèrdues per altres actius i passius financers i altres	88	2
Ingressos i despeses d'actius i passius emparats per contractes d'assegurances o reassegurances	311	214
Altres ingressos i despeses d'explotació	13	16
Total ingressos	1.201	919

Així mateix, CaixaBank ostenta una participació del 100% a VidaCaixa, SA, que ostenta una participació a SegurCaixa Adeslas, SA del 49,92%.

El resultat després d'impostos del Grup VidaCaixa en l'exercici 2016 ha pujat a 492 milions d'euros (340 milions d'euros el 2015). Així mateix, el grup assegurador ha generat 9.492 milions d'euros de primes meritades el 2016 (7.189 milions d'euros el 2015).

Es detallen a continuació els principals epígrafs del balanç del Grup VidaCaixa corresponents a 31 de desembre de 2016, així com la seva comparativa respecte l'any anterior:

Epígrafs clau del balanç del Grup VidaCaixa

(Milions d'euros)

	2016	2015
Total actius	55.352	59.835
<i>La posició en deute sobirà (Nota 3.3.5)</i>	<i>43.029</i>	<i>36.667</i>
Provisions tècniques	51.287	44.586

A continuació es presenta informació sobre els ingressos del Grup CaixaBank per segments de negoci i àrea geogràfica dels exercicis 2016 i 2015:

Distribució dels interessos i rendiments assimilats per àrea geogràfica

(Milers d'euros)

	Gener - desembre			
	CaixaBank		Grup CaixaBank	
	2016	2015	2016	2015
Mercat interior	4.570.701	5.774.018	6.741.035	8.365.032
Exportació	12.017	8.036	12.017	8.036
a) Unió Europea	7.286	3.375	7.286	3.375
b) Països OCDE				
c) Resta de països	4.731	4.661	4.731	4.661
Total	4.582.718	5.782.054	6.753.052	8.373.068

Distribució dels ingressos ordinaris (*)

(Milers d'euros)

	Gener - desembre					
	Ingressos ordinaris procedents de clients		Ingressos ordinaris entre segments (**)		Total ingressos ordinaris	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Negoci bancari i d'assegurances	11.113.628	12.379.756			11.113.628	12.379.756
<i>Espanya</i>	11.086.109	12.363.121			11.086.109	12.363.121
<i>Resta de països</i>	27.519	16.635			27.519	16.635
Negoci immobiliari <i>non-core</i>	288.533	321.442			288.533	321.442
<i>Espanya</i>	288.533	321.442			288.533	321.442
<i>Resta de països</i>					0	0
Participacions	652.564	550.504			652.564	550.504
<i>Espanya</i>	385.072	165.833			385.072	165.833
<i>Resta de països</i>	267.492	384.671			267.492	384.671
Total	12.054.725	13.251.702	0	0	12.054.725	13.251.702

(*) Corresponen als següents epígrafs del Compte de Pèrdues i Guanys Públic del Grup CaixaBank, determinats d'acord amb la Circular 5/2014 del Banc d'Espanya.

1. Ingressos per interessos
2. Ingressos per dividends
3. Resultats d'entitats valorades pel mètode de la participació
4. Ingressos per comissions
5. Guanys/pèrdues per actius/passius financers
6. Guanys/pèrdues de la comptabilitat de cobertures
7. Altres ingressos d'explotació
8. Ingressos d'actius emparats per contractes d'assegurances i reassegurances

(**) No hi ha ingressos ordinaris entre segments. Els ingressos del negoci bancari i d'assegurances derivats del finançament de la resta de negocis no s'han considerat com a ingressos ordinaris d'aquest segment.

9. Retribucions del «personal clau de la direcció»

En el marc de la Circular 4/2004 del Banc d'Espanya, i de la normativa comptable internacional aplicable, el «personal clau de la Direcció» de CaixaBank, entès com les persones que tenen autoritat i responsabilitat per planificar, dirigir i controlar les activitats de l'Entitat, directament o indirectament, està integrat per tots els membres del Consell d'Administració (siguin o no executius) i de l'Alta Direcció. Pels seus càrrecs, cadascuna de les persones que integren aquest col·lectiu es considera «part vinculada» a CaixaBank. Per aquest motiu, CaixaBank ha de revelar, entre altres transaccions, la informació que es recull en aquesta Nota.

També es consideren parts vinculades a CaixaBank els familiars pròxims al «personal clau de la Direcció», així com les societats en què el personal clau o els seus familiars pròxims exerceixen control, control conjunt o influència significativa, o bé tenen, directament o indirectament, un poder de vot important. De les transaccions del Grup CaixaBank amb aquestes i amb la resta de parts vinculades se n'informa en la Nota 41.

Remuneracions al Consell d'Administració

La Junta General Ordinària d'Accionistes de CaixaBank celebrada el 23 d'abril de 2015 va aprovar la política de remuneració dels membres del Consell d'Administració per als exercicis 2015 a 2018, de conformitat amb el que estableix l'article 529 *novodecies* de la Llei de societats de capital, introduït per la Llei 31/2014, de 3 de desembre, per a la millora de govern corporatiu.

La política de remuneració dels membres del Consell d'Administració s'ajusta al sistema de remuneració previst en els Estatuts Socials i en el Reglament del Consell, tot això de conformitat amb el que disposen la Llei de societats de capital i la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit (LOSS).

La remuneració dels consellers no executius consisteix únicament en components fixos, a exclusió de components variables, sistemes de previsió social, remuneracions en espècie o sistemes basats en accions o referenciats al seu valor, tal com es detalla a continuació. Els Consellers no executius mantenen una relació merament orgànica amb CaixaBank, i en conseqüència no disposen de contractes subscrits amb la Societat per l'exercici de les seves funcions ni tenen reconegut cap tipus de pagament per finalització del càrrec de Conseller.

L'article 34 dels Estatuts Socials de CaixaBank, modificat per acord de la Junta General d'Accionistes de 25 d'abril de 2013, estableix que la retribució dels Consellers en la seva condició de tals consistirà en una quantitat fixa anual la xifra màxima de la qual determinarà la Junta General d'Accionistes i es mantindrà vigent mentre la Junta General no n'acordi la modificació. Aquesta xifra màxima es destina a retribuir el conjunt de Consellers en la seva condició de tals, i es distribueix de la manera que el Consell d'Administració consideri més oportuna, a proposta de la Comissió de Retribucions, pel que fa a la distribució entre els membres, en especial al President, que per l'exercici d'aquesta funció té establerta una retribució fixa addicional, i en consideració a les funcions i la dedicació de cadascun d'ells i a la seva pertinença a les diferents Comissions.

Així mateix, els Consellers, dins el límit màxim establert per la Junta General d'Accionistes, podran ser retribuïts amb el lliurament d'accions de la Societat o d'una altra companyia cotitzada del Grup al qual pertanyi, d'opcions sobre aquestes o de retribucions referenciades al valor de les accions. Aquesta retribució l'ha d'acordar la Junta General d'Accionistes. L'acord ha d'expressar, si escau, el nombre màxim d'accions que es podran assignar en cada exercici a aquest sistema de remuneració; el preu d'exercici o el

sistema de càlcul del preu d'exercici de les opcions sobre accions; el valor de les accions que, si escau, es prengui com a referència, i el termini de durada del pla.

Independentment del que s'ha dit anteriorment, s'estableix que els administradors que tinguin atribuïdes funcions executives en la Societat, sigui quina sigui la naturalesa de la seva relació jurídica amb aquesta, tindran dret a percebre una retribució per la prestació d'aquestes funcions, que determinarà el Consell d'Administració a proposta de la Comissió de Retribucions i que podrà consistir en una quantitat fixa, una quantitat complementària variable i també sistemes d'incentius, així com una part assistencial que podrà incloure els sistemes de previsió i assegurances oportuns i, si escau, la Seguretat Social. La prestació de funcions executives podrà ser retribuïda, a més, mitjançant el lliurament d'accions de la Societat o d'una altra companyia cotitzada del Grup al qual pertanyi, d'opcions sobre aquestes o mitjançant altres retribucions referenciades al valor de les accions. En cas de cessament no degut a l'incompliment de les seves funcions, poden tenir dret a una indemnització.

Addicionalment, d'acord amb l'apartat 6 de l'article 34 dels Estatuts Socials i davant l'enorme dificultat pràctica d'una pòlissa independent, els Consellers no executius formen part com a assegurats de la pòlissa de responsabilitat civil per a administradors i directius del Grup CaixaBank, per cobrir les responsabilitats en què aquests puguin incórrer com a conseqüència de l'exercici de les seves funcions. Els imports corresponents a la part de la prima imputable es consideren retribució en espècie.

Les remuneracions i altres prestacions meritades el 2016 i 2015 a favor de les persones que en aquests exercicis han integrat el Consell d'Administració de CaixaBank es detallen a continuació (per a l'exercici 2016 es presenta per concepte retributiu de manera individualitzada), incloent-hi tant les remuneracions als consellers per la seva condició de tals com, en el cas del Conseller Delegat i del Vicepresident del Consell, les quantitats percebudes en concepte de remuneració per les seves funcions executives:

2016

(Milers d'euros)

	Càrrec	Tipus conseller	Consell d'Administració	Altres Comissions del Consell	Remuneració salarial fixa	Remuneració salarial variable (1)	Altres prestacions a llarg termini (2)	Altres conceptes (3)	Altres càrrecs en societats del Grup	TOTAL 2016	TOTAL 2015
Gual Solé, Jordi (4)	President	Dominical	318	18				4		340	
Fainé Casas, Isidre (4)			545	30				4		579	1.158
Massanell Lavilla, Antonio	Vicepresident	Executiu	90	50	960	275	100	62		1.537	1.586
Gortázar Rotaache, Gonzalo	Conseller Delegat	Executiu	90	50	764	709	255	54	894	2.816	2.862
Aurín Pardo, Eva (5)			90					4	75	169	185
Bassons Boncompte, Maria Teresa	Consellera	Dominical	90	30				4		124	125
Fundación Caja Navarra, representada per Juan Franco Pueyo (6)			75					1		76	93
Fundación de Carácter Especial Monte San Fernando, representada per Guillermo Sierra Molina (7)										0	42
Fundación Privada Monte de Piedad y Caja de Ahorros San Fernando de Huelva, Jerez y Sevilla (Fundación Cajazol), representada pel Sr. Guillermo Sierra Molina (8)	Conseller	Dominical	90					1		91	8
Fisas Vergés, M. Verónica (9)	Consellera	Independent	83					4		87	
Gabarró Serra, Salvador	Conseller	Dominical	90	80				4		174	175
Ibarz Alegría, Javier	Conseller	Dominical	90	100				4	90	284	285
K. C. Li, Arthur (10)										0	94
Llobet María, María Dolors (11)			45	25				2	45	117	250
López Burniol, Juan José (11)			45	50				2		97	195
Minc, Alain	Conseller	Independent	90	90				4		184	180
Moraleda Martínez, María Amparo	Consellera	Independent	90	166				4		260	261
Reed, John S.	Conseller	Independent	90					4		94	94
Rodés Castañé, Leopoldo (12)										0	62
Rosell Lastortras, Juan	Conseller	Independent	90	50				4	15	159	145
Sáinz de Vicuña y Barroso, Antonio	Conseller	Independent	90	146				4		240	241
Serna Masiá, José (13)	Conseller	Dominical	45					2		47	
Usarraga Unsain, Koro (14)	Consellera	Independent	38	8				2		48	
Vives Torrents, Francesc Xavier	Conseller	Independent	90	50				4		144	148
Total			2.364	943	1.724	984	355	178	1.119	7.667	8.189

(1) La retribució variable correspon a la meritada pel conseller en l'exercici 2016. Aquesta es percep meitat en accions i meitat en efectiu i una part es difereix en tres anys. Inclou addicionalment la part meritada del pla de retribució variable a llarg termini basat en accions aprovat per la Junta General d'Accionistes de 23 d'abril de 2015.

(2) Inclou les primes de l'assegurança de previsió i els beneficis discrecionals de pensió, d'acord amb la Circular 2/2016 de Banc d'Espanya.

(3) Inclou la retribució en espècie (primes de la pòlissa col·lectiva de responsabilitat civil per a tots els consellers i les primes d'assegurança de salut i primes d'assegurança de vida pagades a favor dels consellers executius), interessos i dividends meritats sobre la retribució variable diferida, altres primes d'assegurances pagades i altres beneficis. En aquells casos en què el conseller és una persona jurídica, la remuneració en espècie per la prima de responsabilitat civil inclou l'import corresponent a la prima d'assegurança del representant persona física. L'import de primes per responsabilitat civil inclòs és de 79 mil euros.

- (4) El 30 de juny de 2016 es va produir la renúncia del senyor Isidre Fainé com a President i el nomenament en aquest lloc del senyor Jordi Gual. El senyor Jordi Gual va acceptar el càrrec el 14 de setembre de 2016.
- (5) Renúncia el 15 de desembre de 2016.
- (6) La Fundación Caja Navarra va causar baixa com a consellera el 27 d'octubre de 2016, en el marc de la modificació de l'Acord d'integració entre CaixaBank i Banca Cívica i del Pacte d'Accionistes.
- (7) La Fundación de Carácter Especial Monte San Fernando va causar baixa com a consellera el 18 de juny de 2015, com a conseqüència de la seva extinció, per la fusió per absorció d'aquesta per la Fundación Privada Monte de Piedad y Caja de Ahorros San Fernando de Huelva, Jerez y Sevilla.
- (8) La Fundación Cajasol va ser nomenada consellera de CaixaBank el 19 de novembre de 2015 i l'1 de desembre va acceptar el càrrec.
- (9) Alta el 25 de febrer de 2016.
- (10) Renúncia el 31 de desembre de 2015.
- (11) Renúncia el 30 de juny de 2016.
- (12) Baixa per defunció el 8 de juliol de 2015.
- (13) Nomenat conseller el 30 de juny de 2016 i el 8 de juliol va acceptar el càrrec.
- (14) Nomenada consellera el 30 de juny de 2016 i el 4 d'agost va acceptar el càrrec.

En el Consell d'Administració celebrat el 30 de juny de 2016 es va acordar acceptar les renúncies que van presentar al càrrec de conseller el senyor Isidre Fainé Casas, el senyor Juan José López Burniol i la senyora M. Dolors Llobet María, els dos primers per no incórrer en incompatibilitats en complir-se el termini establert en la Disposició Transitòria Segona de la Llei 26/2013, de caixes d'estalvis i fundacions bancàries, i la tercera en haver complert ja 6 anys de consellera i estar per tant a prop de finalitzar el seu mandat. En la mateixa sessió es van nomenar consellers, a proposta de la Comissió de Nomenaments, el senyor Jordi Gual Solé i el senyor José Serna Masiá, com a consellers dominicals, i a la senyora Koro Usarraga Unsain com a consellera independent. Així mateix, es va designar com a President del Consell d'Administració, amb caràcter no executiu, a proposta de la Comissió de Nomenaments i subjecte a l'efectivitat prèvia de la condició de conseller, el senyor Jordi Gual Solé. Aquests nomenaments han estat acceptats pels designats després de rebre's les comunicacions d'idoneïtat per a l'exercici del càrrec per part del Banc Central Europeu. Addicionalment es va designar el senyor Jordi Gual Solé membre de la Comissió Executiva del Consell d'Administració de CaixaBank.

En data 15 de desembre de 2016 la senyora Eva Aurín Pardo va renunciar a la seva condició de vocal del Consell d'Administració. Així mateix, el Consell d'Administració, amb l'informe favorable previ de la Comissió de Nomenaments i després d'haver rebut del Banc Central Europeu la comunicació de la seva idoneïtat per a l'exercici del càrrec de conseller, va acordar el nomenament del senyor Alejandro García-Bragado Dalmau com a vocal del Consell d'Administració amb la condició de conseller dominical a proposta de la Fundació Bancària "la Caixa", qui va acceptar amb efectes a 1 de gener de 2017. El mateix dia, el senyor Alejandro García-Bragado presenta la seva renúncia al càrrec de Secretari del Consell amb efectes des del 31 de desembre de 2016 i el Consell d'Administració, amb l'informe favorable previ de la Comissió de Nomenaments, nomena per a aquest càrrec el senyor Oscar Calderón de Oya, actual Secretari General i Vicesecretari Primer, qui, amb efectes a partir de l'1 de gener de 2017, tindrà la condició de Secretari General i del Consell.

La Junta General Ordinària d'Accionistes celebrada el 28 d'abril de 2016 va acordar fixar en 18 el nombre de membres del Consell d'Administració. A 31 de desembre de 2016 els membres del Consell d'Administració són 16 (17 membres a 31 de desembre de 2015), i per tant hi ha 2 vacants.

Les remuneracions percebudes durant l'exercici 2016 pels membres del Consell d'Administració de CaixaBank per la seva funció de representació de l'Entitat en els Consells d'Administració de societats cotitzades i d'altres societats, en les quals aquella tingui una presència o representació significativa, i que siguin societats del perímetre de CaixaBank, excloses les societats del grup, s'eleven a 1.113 milers d'euros (1.217 milers d'euros el 2015), i figuren registrades en els comptes de pèrdues i guanys de les esmentades societats.

CaixaBank no té concretes obligacions en matèria de compromisos per pensions amb els membres, antics i actuals, del Consell d'Administració per la seva condició de Consellers. Els saldos dels riscos i compromisos contingents, així com els compromisos postocupació de prestació definits meritats amb els Consellers Executius i l'Alta Direcció s'informen en la Nota 41.

No hi ha indemnitzacions pactades en cas d'acabament de les funcions com a Consellers en la seva condició de tals, i únicament hi ha condicions indemnitzatòries pactades per al cas del Vicepresident Executiu i el Conseller Delegat, mentre que Consellers executius.

Remuneracions a l'Alta Direcció

L'Alta Direcció de CaixaBank està integrada, a 31 de desembre de 2016, per 12 persones (10 persones a 31 de desembre de 2015), que ocupen els següents càrrecs a l'Entitat: Directors Generals (5), Directors Generals Adjunts (1), Directors Executius (5) i el Secretari General i del Consell (1). A 31 de desembre de 2015, els Directors Generals i Directors Executius eren 4, respectivament.

Les remuneracions totals meritades pels membres de l'Alta Direcció de CaixaBank durant els exercicis 2016 i 2015 es detallen en el quadre següent. Les remuneracions es registren en el capítol «Despeses de personal» del compte de pèrdues i guanys de CaixaBank.

Detall de les remuneracions a l'Alta Direcció

(Milers d'euros)

	2016	2015
Retribucions salarials (*)	9.170	8.340
Prestacions postocupació	1.140	1.033
Altres prestacions a llarg termini	89	65
Total	10.399	9.438

(*) Aquest import inclou la retribució fixa, en espècie, i variable total meritada per l'Alta Direcció, tant en efectiu com en accions, així com la part de retribució variable diferida (efectiu i accions) que s'ha de meritjar linealment en tres anys. Així mateix, inclou la part meritada del pla de retribució variable a llarg termini basat en accions aprovat per la Junta General d'Accionistes del 23 d'abril de 2015.

NOTA: Per a una comparació correcta de les Remuneracions de l'Alta Direcció entre els exercicis 2016 i 2015 cal tenir en compte la diferent composició d'aquesta.

Les remuneracions percebudes durant l'exercici 2016 per l'Alta Direcció de CaixaBank per la seva activitat de representació de l'Entitat dominant en els Consells d'Administració de societats cotitzades i d'altres societats en les quals aquella tingui una presència o representació significativa i que siguin societats del perímetre de CaixaBank s'eleven a 715 milers d'euros (577 milers d'euros el 2015), i consten registrades en els comptes de pèrdues i guanys de les societats esmentades.

Hi ha pactes amb els membres del Comitè de Direcció sobre indemnitzacions en cas de cessament o rescissió anticipada dels contractes.

Informació adicional referent al Consell d'Administració

L'article 229.3 de la Llei de Societats de Capital estableix el deure de comunicar al Consell d'Administració de la societat qualsevol situació de conflicte, directe o indirecte, que cadascun dels Consellers o les persones vinculades poguessin tenir amb l'interès de la societat.

A aquests efectes, els membres del Consell d'Administració de la societat han comunicat la següent informació, a 31 de desembre de 2016:

Conflictes d'interès

Conseller	Conflicte
Massanell Lavilla, Antonio	<ul style="list-style-type: none">- Abstenció en la deliberació i votació de l'acord relatiu als termes de la finalització del contracte entre CaixaBank i la família Slim sobre Grupo Financiero Inbursa.- Abstenció en la deliberació i votació de l'acord relatiu a l'execució de la permuta d'actius (accions d'Inbursa i del BEA a canvi d'accions pròpies de CaixaBank) acordada el 3 de desembre de 2015 entre CaixaBank i Criteria- Abstenció en la deliberació i votació d'acords relatius a la prestació de serveis i condicions retributives dels consellers executius.- Abstenció en la deliberació i votació de l'acord relatiu a la seva proposta de nomenament com a membre del Consell d'Administració de Repsol, SA- Abstenció en la deliberació i votació de l'acord relatiu a la concessió de finançament a persones vinculades
Gortázar Rotaeché, Gonzalo	<ul style="list-style-type: none">- Abstenció en la deliberació i votació de l'acord relatiu a la concessió de finançament a persones vinculades- Abstenció en la deliberació i votació d'acords relatius a la prestació de serveis i condicions retributives dels consellers executius
Sierra Molina, Guillermo (representant persona física de Fundación Cajasol)	<ul style="list-style-type: none">- Aprovació dels termes de la finalització del contracte entre CaixaBank i la família Slim sobre Grupo Financiero Inbursa- Acord sobre la negociació de CaixaBank amb les fundacions antigues accionistes de Banca Cívica de la modificació del Pacte de Socis i de la proposta de designació de Consellers.
Bassons Boncompte, M. Teresa	<ul style="list-style-type: none">- Aprovació dels termes de la finalització del contracte entre CaixaBank i la família Slim sobre Grupo Financiero Inbursa- Aprovació de l'execució de la permuta d'actius (accions d'Inbursa i del BEA a canvi d'accions pròpies de CaixaBank) acordada el 3 de desembre de 2015 entre CaixaBank i Criteria.- Abstenció en la deliberació i votació de l'acord relatiu a la concessió de finançament a persones vinculades
Fisas Vergés, M. Verónica	<ul style="list-style-type: none">- Abstenció en la deliberació i votació de l'acord relatiu al seu informe d'idoneïtat per a la proposta de la seva ratificació i nomenament com a membre del Consell d'Administració- Abstenció en la deliberació i votació de l'acord relatiu a la proposta de la seva ratificació i nomenament a sotmetre a la Junta General d'Accionistes.- Abstenció en la deliberació i votació de l'acord relatiu a contractes de <i>renting</i> i concessió de finançament a persones vinculades
Gabarró Serra, Salvador	<ul style="list-style-type: none">- Aprovació dels termes de la finalització del contracte entre CaixaBank i la família Slim sobre Grupo Financiero Inbursa- Aprovació de l'execució de la permuta d'actius (accions d'Inbursa i del BEA a canvi d'accions pròpies de CaixaBank) acordada el 3 de desembre de 2015 entre CaixaBank i Criteria.
Ibarz Alegria, Javier	<ul style="list-style-type: none">- Aprovació dels termes de la finalització del contracte entre CaixaBank i la família Slim sobre Grupo Financiero Inbursa- Aprovació de l'execució de la permuta d'actius (accions d'Inbursa i del BEA a canvi d'accions pròpies de CaixaBank) acordada el 3 de desembre de 2015 entre CaixaBank i Criteria.

Conflictes d'interès

Conseller	Conflicte
Moraleta Martínez, M. Amparo	- Abstenció en la deliberació i votació de l'acord relatiu a la concessió de finançament a persones vinculades - Abstenció en la deliberació i votació de la proposta de designació de nous auditors de comptes a sotmetre a la Junta General d'Accionistes.
Rosell Lastortras, Juan	- Abstenció en la deliberació i votació de l'acord relatiu a la concessió de finançament a persones vinculades
Sainz de Vicuña y Barroso, Antonio	- Abstenció en la deliberació i votació de la proposta de designació de nous auditors de comptes a sotmetre a la Junta General d'Accionistes.
Serna Masiá, José	- Abstenció en la deliberació i votació de l'acord relatiu a la concessió de finançament a persones vinculades
Usarraga Unsain, Koro	- Abstenció en la deliberació i votació de l'acord relatiu al seu nomenament com a membre de la Comissió d'Auditoria i Control del Consell d'Administració de la societat.
Vives Torrents, Xavier	- Abstenció en la deliberació i votació de l'acord relatiu al seu nomenament com a membre de la Comissió Executiva del Consell d'Administració de la societat.

De conformitat amb el que disposa l'article 229.1 de la Llei de societats de capital, els membres del Consell d'Administració s'han d'abstenir de dur a terme activitats per compte propi o compte d'altri que comportin una competència efectiva, sigui actual o potencial, amb la societat o que, de qualsevol altre manera, els situïn en un conflicte permanent amb els interessos de la societat. De conformitat amb l'article 230 de la Llei de Societats de Capital, la Societat pot dispensar aquesta prohibició en el cas que no s'espera un perjudici per a la Societat o que, si se n'espera algun, sigui compensat pels beneficis que preveu obtenir-se de la dispensa. La dispensa s'ha de concedir mitjançant un acord exprés i separat de la Junta General.

Accions de CaixaBank propietat de Consellers

A 31 de desembre de 2016, les participacions (directes i indirectes) dels membres del Consell d'Administració en el capital de la Societat són les següents:

Accions de CaixaBank propietat de Consellers

	Directa	Indirecta	Nre. d'accions total	Percentatge (*)
Jordi Gual Solé	44.226		44.226	0,001%
Antonio Massanell Lavilla	106.912		106.912	0,002%
Gonzalo Gortázar Rotaache	568.998		568.998	0,010%
M. Teresa Bassons Boncompte	19.369		19.369	0,000%
Fundació Cajasol	53.742.911		53.742.911	0,898%
Salvador Gabarró Serra	9.053		9.053	0,000%
Javier Ibarz Alegría	10.808		10.808	0,000%
Alain Minc	12.932		12.932	0,000%
John S. Reed	12.564		12.564	0,000%
Joan Rosell Lastortras	0	42.031	42.031	0,001%
Antonio Sainz de Vicuña y Barroso	609		609	0,000%
José Serna Masiá	2.040	10.462	12.502	0,000%
Francesc Xavier Vives Torrents	3.345		3.345	0,000%
Total	54.533.767	52.493	54.586.260	0,913%

(*) % calculat sobre el capital escriturat a 31 de desembre de 2016.

10. Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista

El desglossament del saldo d'aquest capítol dels balanços és el següent:

Detall d'efectiu, saldos en bancs centrals i altres dipòsits a la vista

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Efectiu	1.584.407	1.796.141
Saldo en efectiu en bancs centrals	10.909.339	3.975.426
Altres dipòsits a la vista	766.211	843.605
Total	13.259.957	6.615.172

El saldo en efectiu en bancs centrals inclou els saldos mantinguts per al compliment del coeficient de reserves mínimes obligatòries en el banc central en funció dels passius computables. Les reserves exigides es remuneren al tipus d'interès de les operacions principals de finançament de l'Eurosistema.

11. Actius i passius financers mantinguts per negociar

La composició del saldo d'aquest capítol dels balanços és la següent:

Detall d'actius i passius financers mantinguts per negociar

(Milers d'euros)	31-12-2016		31-12-2015	
	Actiu	Passiu	Actiu	Passiu
Derivats de negociació	9.575.832	9.394.559	9.806.191	9.498.607
Instruments de patrimoni	294.923		250.543	
Valors representatius de deute	1.796.932		3.255.486	
Posicions curtes		897.739		2.701.683
Total	11.667.687	10.292.298	13.312.220	12.200.290

Derivats

A continuació es presenta un desglossament, per tipus de productes, del valor raonable dels derivats contractats pel Grup a 31 de desembre de 2016 i 2015:

Valor raonable per producte

(Milers d'euros)	31-12-2016		31-12-2015	
	Actiu	Passiu	Actiu	Passiu
Compravenda de divises no vençudes	513.005	400.586	891.899	818.893
Compres de divises contra euros	332.869	35.583	610.909	97.506
Compres de divises contra divises	127.120	111.224	173.973	185.942
Vendes de divises contra euros	53.016	253.779	107.017	535.445
Compravenda d'actius financers	7.283	2.954	33.176	905
Compres	3.521	2.881	31.992	111
Vendes	3.762	73	1.184	794
Futurs financers sobre accions i tipus d'interès	0	0	0	0
Opcions sobre accions	150.989	131.769	111.598	141.764
Comprades	150.989		111.598	
Emeses		131.769		141.764
Opcions sobre tipus d'interès	297.705	308.680	342.339	349.648
Comprades	297.705		342.339	
Emeses		308.680		349.648
Opcions sobre divises	73.263	110.824	21.407	36.679
Comprades	73.263		21.407	
Emeses		110.824		36.679
Altres operacions sobre accions i tipus d'interès	6.075.235	6.211.164	6.800.079	6.639.042
Permutes financeres sobre accions	112.939	106.648	318.747	290.505
Acords sobre tipus d'interès futurs (FRA)	728	758	3.830	1.246
Permutes financeres sobre tipus d'interès	5.961.568	6.103.758	6.477.502	6.347.291
Derivats de crèdit	0	15.842	0	0
Comprats				
Venuts		15.842		
Derivats sobre mercaderies i altres riscos	2.458.352	2.212.740	1.605.693	1.511.676
Permutes financeres	2.452.481	2.205.761	1.595.505	1.501.115
Comprats	5.871	215	10.188	
Venuts		6.764		10.561
Total	9.575.832	9.394.559	9.806.191	9.498.607

A continuació es presenta un detall, per contrapart, del valor raonable dels derivats financers:

Valor raonable per contrapart

(Milers d'euros)	31-12-2016		31-12-2015	
	Actiu	Passiu	Actiu	Passiu
Mercats organitzats	14.693	46.435	9.195	83.985
Mercats no organitzats	9.561.139	9.348.124	9.796.996	9.414.622
Entitats de crèdit	3.872.936	4.149.794	3.944.557	4.823.163
Altres entitats financeres	2.782.356	4.579.157	2.456.326	3.581.505
Resta de sectors	2.905.847	619.173	3.396.113	1.009.954
Total	9.575.832	9.394.559	9.806.191	9.498.607

Instruments de patrimoni

El desglossament dels saldos d'aquest epígraf és el següent:

Detall d'instruments de patrimoni

(Milers d'euros)	31-12-2016	31-12-2015
Accions de societats espanyoles	293.434	248.905
Accions de societats estrangeres	1.489	1.638
Total	294.923	250.543

Valors representatius de deute

El detall del saldo d'aquest epígraf per contraparts és el següent:

Detall d'actius mantinguts per negociar – Valors representatius de deute (**)

(Milers d'euros)	31-12-2016	31-12-2015
Deute Públic espanyol (*)	1.565.910	2.653.961
<i>Lletres del tresor</i>	691.001	1.554.818
<i>Obligacions i bons de l'Estat</i>	546.439	439.492
<i>Resta d'emissions</i>	328.470	659.651
Deute Públic estranger (*)	178.465	397.848
Emesos per entitats de crèdit	11.409	113.931
Altres emissors espanyols	27.363	27.668
Altres emissors estrangers	13.785	62.078
Total	1.796.932	3.255.486

(*) Vegeu Nota 3.3.5, apartat "Informació relativa a l'exposició al risc sobirà".

(**) Vegeu classificació per 'ratings' en la Nota 3.3.4, apartat 'Risc associat als valors representatius de deute'.

Posicions curtes

A continuació es presenta un detall, per tipus de productes, de les posicions curtes.

(Milers d'euros)	31-12-2016	31-12-2015
Per préstecs de valors	0	0
Instruments de patrimoni	0	0
Per descoberts en cessions (*)	897.739	2.701.683
Valors representatius de deute (Nota 2.5)	897.739	2.701.683
Total	897.739	2.701.683

(*) Vegeu Nota 3.3.5, apartat "Informació relativa a l'exposició al risc sobirà".

Les posicions curtes per descoberts en cessions de "Valors representatius de deute", són operacions a curt termini contractades amb l'objectiu de compensar les posicions no registrades en balanç que han estat venudes o cedides temporalment.

12. Actius i passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats

El desglossament del saldo d'aquests capítols dels balanços consolidats a 31 de desembre de 2016 i 2015 és el següent:

Detall d'actius i passius designats a valor raonable amb canvi en resultats

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Actius	3.139.646	1.785.804
Instruments de patrimoni	1.806.976	816.728
Valors representatius de deute	1.332.670	969.076
Passius	3.763.976	2.359.517
Dipòsits	3.763.976	2.359.517
<i>Clientela</i>	3.763.976	2.359.517

Altres actius financers a valor raonable amb canvis en resultats

En aquest epígraf es recullen les inversions lligades a l'operativa de productes d'assegurances de vida quan el risc d'inversió és assumit pel prenedor, les denominades assegurances *unit link*. Aquest producte es comercialitza a través de VidaCaixa, SAU de Seguros y Reaseguros.

Altres passius financers a valor raonable amb canvis en resultats

En aquest capítol es recullen, exclusivament, les provisions matemàtiques corresponents als productes d'assegurances de vida *unit link*.

13. Actius financers disponibles per a la venda

El desglossament del saldo d'aquest capítol dels balanços, tenint en compte la naturalesa de les operacions, és el següent:

Detall d'actius financers disponibles per a la venda

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Instruments de patrimoni	2.946.030	3.379.273
Accions de societats cotitzades	2.288.453	2.553.453
Accions de societats no cotitzades	570.452	680.346
Participacions en el patrimoni de fons d'inversió i altres cotitzades	87.125	145.474
Valors representatius de deute (*)	62.130.943	59.617.962
Deute Públic espanyol (**)	52.935.106	48.008.151
<i>Lletres del tresor</i>	2.337.234	11.520
<i>Obligacions i bons de l'Estat</i>	47.655.781	46.162.857
<i>Resta d'emissions</i>	2.942.091	1.833.774
Deute Públic estranger (**)	3.317.012	4.735.417
Emesos per entitats de crèdit	3.813.610	4.681.035
Altres emissors espanyols	338.081	611.957
Altres emissors estrangers	1.727.134	1.581.402
Subtotal	65.076.973	62.997.235
Total	65.076.973	62.997.235

(*) Vegeu classificació per 'ratings' en la Nota 3.3.4, apartat 'Risc associat als valors representatius de deute'.

(**) Vegeu Nota 3.3.5, apartat "Informació relativa a l'exposició al risc sobirà".

En l'exercici 2016, el Grup CaixaBank ha venut en mercat renda fixa classificada en aquest epígraf de balanç, aprofitant oportunitats de mercat i materialitzant plusvàlues latents per un import brut de 608 milions d'euros, que estan registrats a «Guanyos o pèrdues per actius i passius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats» del compte de pèrdues i guanyos adjunt (vegeu Nota 33).

A continuació es facilita l'inventari amb detall del percentatge de participació i del valor de mercat de les principals societats cotitzades, classificades com a instruments de capital disponibles per a la venda en considerar-se que el Grup CaixaBank no hi exerceix una influència significativa.

Valor de mercat de societats que cotitzen en borsa

(Milers d'euros)

Societats	31-12-2016		31-12-2015	
	% part.	Valor mercat	% part.	Valor mercat
Telefónica, SA	5,15%	2.288.453	5,01%	2.553.453
Valor de mercat		2.288.453		2.553.453

A continuació es presenten els moviments de l'epígraf «Instruments de patrimoni» dels exercicis 2016 i 2015:

Moviments actius financers per a la venda – Instruments de patrimoni - 2016

(Milers d'euros)

	Compres i ampliacions de capital	Vendes	Imports transferits al compte de pèrdues i guanys	Ajustos a valor de mercat	Altres	Total
Total saldo a 31-12-2015						3.379.273
Telefónica, SA	80.179			(345.179)		(265.000)
Societat de gestió d'Actius procedents de la Reestructuració Bancària, SA (Sareb) (*)					243.765	243.765
Visa Europe Ltd.			(165.074)	32.489		(132.585)
Visa Inc				2,088	37.979	40.067
Altres	10.340	(61.492)	(32.041)	17.874	(21.123)	(86.442)
Moviments any 2016	90.519	(61.492)	(197.115)	(292.728)	260.621	(200.195)
Moviment pèrdues per deteriorament (Nota 37)						(233.048)
Saldo a 31-12-2016						2.946.030

(*) Traspàs des d'«Inversions mantingudes fins al venciment», a causa de la reconversió de deute subordinat en accions el juny de 2016 (vegeu Nota 15).

Moviments actius financers per a la venda – Instruments de patrimoni - 2015

(Milers d'euros)

	Alta per combinacions de negoci (Nota 7)	Compres i ampliacions de capital	Vendes	Imports transferits al compte de pèrdues i guanys	Ajustos a valor de mercat	Altres	Total
Total saldo a 31-12-2014							3.895.450
Telefónica, SA		569.130	(470.411)	(98.618)	(358.808)		(358.707)
Altres	2.946	38.581	(54.305)	(45.470)	187.884	(19.918)	109.718
Moviments any 2015	2.946	607.711	(524.716)	(144.088)	(170.924)	(19.918)	(248.989)
Moviment pèrdues per deteriorament (Nota 37)							(267.188)
Saldo a 31-12-2015							3.379.273

S'han dut a terme les anàlisis de deteriorament per als instruments de patrimoni classificats com a «Actius financers disponibles per a la venda» (vegeu Nota 2.9), i s'ha constatat la necessitat de transferir a resultats en l'exercici 2016 un import de 233 milions d'euros, registrant-se en l'epígraf de «Deteriorament del valor o reversió del deteriorament de valor d'actius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats» (vegeu Nota 37).

Les variacions més significatives en l'exercici 2016 dels instruments de patrimoni disponibles per a la venda han estat les següents:

Visa Europe Ltd.

En data 21 de juny de 2016 Visa Inc. va completar el procés d'adquisició de Visa Europe Ltd. iniciat al novembre de 2015. Considerant l'interès econòmic del Grup CaixaBank en Visa Europe Ltd, a través de la seva participació directa classificada com a disponible per a la venda i indirecta a través de Servired, aquesta transacció suposa el reconeixement d'una plusvàlua bruta de 165 milions d'euros (115 milions nets) en el compte de resultats consolidat del Grup de 2016 i l'entrada en cartera d'accions de Visa Inc.

La informació financera rellevant de les participacions més significatives classificades com a actius financers disponibles per a la venda és la següent:

(Milions d'euros)

Denominació social	Domicili	% participació	% Drets de vot	Patrimoni net	Últim resultat publicat
Telefónica, SA (1)	Gran Vía, 28 28013 Madrid	5,15%	5,15%	27.093	2.225
Sociedad de gestión de Activos Procedentes de la Reestructuración Bancaria, SA (Sareb) (2)	Paseo de la Castellana, 89 28046 Madrid	12,24%	12,24%	(3.161)	0
Caser, Compañía de Seguros y Reaseguros, SA (2)	Avenida de Burgos, 109 28050 Madrid	11,51%	11,51%	1.100	65

(1) Entitats cotitzades. La informació relativa al patrimoni net i últim resultat publicat és a 30-09-2016

(2) Entitats no cotitzades. La informació relativa al patrimoni net i últim resultat publicat és a 31/12/2015

A continuació es presenten els moviments principals de l'epígraf «Valors representatius de deute» dels balanços:

Moviments actius financers disponibles per a la venda - Valors representatius de deute

(Milers d'euros)

	2016	2015
Saldo a l'inici de l'exercici	59.617.962	67.205.087
Més:		
Alta per combinacions de negocis (Nota 7)		7.740
Compres	23.439.630	26.249.106
Plusvàlues/(minusvàlues) contra ajustos de patrimoni net (Nota 25.2)	97.169	48.722
Imports transferits al compte de pèrdues i guanys (Nota 33)	607.525	616.833
Menys:		
Vendes i amortitzacions	(20.892.740)	(34.183.021)
Interessos implícits meritats	(634.322)	(326.492)
Reclassificacions i traspassos	(104.281)	
Pèrdues per deteriorament d'actius (Nota 37)	0	(13)
Saldo al tancament de l'exercici	62.130.943	59.617.962

14. Préstecs i partides a cobrar

La composició del saldo d'aquest capítol dels balanços, tenint en compte la naturalesa de l'instrument financer en el qual tenen origen, és la següent:

Detall de préstecs i partides a cobrar

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Valors representatius de deute (*)	561.139	927.655
Préstecs i bestretes	207.079.798	209.545.745
Entitats de crèdit	6.741.354	6.649.545
Clientela	200.338.444	202.896.200
Total	207.640.937	210.473.400

(*) Vegeu classificació per 'ratings' en la Nota 3.3.4, apartat 'Risc associat a valors representatius de deute.

A continuació es facilita un detall dels ajustos de valoració principals inclosos en cadascun dels diversos tipus d'actius del capítol «Préstecs i partides a cobrar»:

31-12-2016

(Milers d'euros)

	Saldo brut	Ajustos per valoració			Saldo en balanç
		Fons de deteriorament	Interessos meritats	Comissions Altres	
Valors representatius de deute	561.036	(1.198)	1.301		561.139
Préstecs i bestretes	213.591.405	(6.688.507)	463.440	(286.540)	207.079.798
Entitats de crèdit	6.738.721	0	2.641	(8)	6.741.354
Clientela	206.852.684	(6.688.507)	460.799	(286.532)	200.338.444
Total	214.152.441	(6.689.705)	464.741	(286.540)	0 207.640.937

31-12-2015

(Milers d'euros)

	Saldo brut	Ajustos per valoració			Saldo en balanç
		Fons de deteriorament	Interessos meritats	Comissions Altres	
Valors representatius de deute	926.928		727		927.655
Préstecs i bestretes	218.553.485	(9.171.536)	473.226	(309.430)	209.545.745
Entitats de crèdit	6.649.504	(5)	117	(71)	6.649.545
Clientela	211.903.981	(9.171.531)	473.109	(309.359)	202.896.200
Total	219.480.413	(9.171.536)	473.953	(309.430)	0 210.473.400

Qualitat creditícia de la cartera de préstecs i partides a cobrar

A continuació s'ofereix el detall de la cartera de préstecs i partides a cobrar en funció de la seva classificació creditícia a 31 de desembre de 2016 i 2015:

31-12-2016

(Milers d'euros)

	Import brut	Correccions de valor per deteriorament	Valor en llibres
Risc normal	199.801.043	(1.471.859)	198.329.184
Risc dubtós	14.351.398	(5.217.846)	9.133.552
Total	214.152.441	(6.689.705)	207.462.736

31-12-2015

(Milers d'euros)

	Import brut	Correccions de valor per deteriorament	Valor en llibres
Risc normal	202.873.746	(1.882.316)	200.991.430
Risc dubtós	16.606.667	(7.289.220)	9.317.447
Total	219.480.413	(9.171.536)	210.308.877

Garanties rebudes

A continuació s'ofereix el detall de les garanties rebudes per a la concessió d'operacions de CaixaBank a 31 de desembre de 2016 i 2015:

Garanties rebudes (*)

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Valor de les garanties reals	343.466.181	359.226.844
Del qual: garanteix riscos dubtosos	22.671.881	27.970.675
Valor d'altres garanties	3.276.490	2.853.904
Del qual: garanteix riscos dubtosos	229.645	155.107
Total	346.742.671	362.080.748

(*) El valor de la garantia és l'import menor entre la garantia rebuda i el valor del préstec, excepte per a les operacions dubtoses que és el seu valor raonable.

14.1. Valors representatius de deute

La composició del saldo d'aquest epígraf dels balanços es detalla a continuació:

Detall de préstecs i partides a cobrar – Valors representatius de deute

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Altres emissors espanyols	118.009	626.910
Altres emissors estrangers	443.027	300.018
Total	561.036	926.928

A 31 de desembre de 2015, en valors representatius de deute emesos per altres emissors espanyols de renda fixa privada s'inclouïen bons per valor nominal de 700 milions d'euros emesos per fons de titulització multicedents als quals Banca Cívica va aportar cèdules emeses per l'entitat durant diversos exercicis. El 2016 aquests bons han estat reclassificats a l'epígraf d'«Actius financers disponibles per a la venda» (vegeu Nota 2.4).

14.2. Préstecs i bestretes

Préstecs i bestretes – Entitats de crèdit

El detall d'aquest epígraf, segons la seva naturalesa i la seva situació de crèdit, sense tenir en compte els ajustos de valoració, és el següent:

Detall de préstecs i bestretes a entitats de crèdit

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
A la vista	4.837.695	3.293.728
Altres comptes	4.837.695	3.293.728
A termini	1.901.026	3.355.776
Comptes a termini	928.490	459.476
Adquisició temporal d'actius	972.521	2.896.295
Actius dubtosos	15	5
Total	6.738.721	6.649.504

Préstecs i bestretes – Crèdit a la clientela

El detall d'aquest epígraf, segons la seva naturalesa i la seva situació de crèdit, sense tenir en compte els ajustos de valoració, és el següent:

Préstecs i bestretes – Crèdit a la clientela per naturalesa

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Per naturalesa i situació de les operacions	206.852.684	211.903.981
Administracions Públiques	12.305.908	14.046.653
Crèdit comercial	8.094.858	7.118.857
Deutors amb garantia real	118.732.831	123.253.645
Adquisició temporal d'actius	1.440.504	4.559.764
Altres deutors a termini	42.426.782	37.953.455
Arrendaments financers	2.700.690	2.438.482
Deutors a la vista i diversos	6.799.713	5.926.458
Actius dubtosos	14.351.398	16.606.667
Per contrapart	206.852.684	211.903.981
Sector públic: Administracions públiques espanyoles	12.829.892	14.562.185
Sector públic: D'altres països	113.145	268.413
Sector privat: Resident	183.594.101	188.830.940
Sector privat: No resident	10.315.546	8.242.443
Per modalitat de tipus d'interès	206.852.684	211.903.981
A tipus d'interès fix	36.224.915	44.736.793
A tipus d'interès variable	170.627.769	167.167.188

El saldo de «Deutors a la vista i diversos» inclou l'actiu registrat en el marc de la combinació de negocis amb Banco de Valencia. En l'adjudicació a CaixaBank del Banco de Valencia, es va subscriure un protocol de mesures de suport financer instrumentat en un Esquema de Protecció d'Actius mitjançant el qual el FROB assumirà, durant un termini de 10 anys, el 72,5% de les pèrdues que experimentin la cartera de pimes i autònoms i de riscos contingents de Banco de Valencia, una vegada aplicades les provisions ja existents en aquests actius. En el context de l'assignació del preu pagat, es va registrar un actiu per tal de reflectir el 72,5% de la pèrdua esperada per a la cartera protegida. La pèrdua esperada total menys les provisions existents a Banco de Valencia es va registrar com un ajust a valor raonable que va augmentar el fons de deteriorament dels préstecs i partides a cobrar.

El període de càlcul i liquidació de les pèrdues netes és anual. CaixaBank ha de presentar abans del 28 de febrer de cada any el llistat de pèrdues, plusvàlues i recuperacions corresponent a l'exercici anual anterior. El FROB farà efectiu els pagaments, si escau, sempre que la pèrdua neta estigui per damunt del llindar pactat, i abans del 30 de juny de cada any. Les característiques dels actius garantits i el llarg termini de l'acord, 10 anys, dificulta el fet de poder estimar el calendari efectiu de les liquidacions que haurà de fer el FROB, que dependrà de la pèrdua incorreguda real que es vagi produint en cada exercici sobre els actius garantits, i una vegada superat el llindar de primera pèrdua que assumeix CaixaBank. Durant l'exercici 2016 no s'ha produït liquidació per part del FROB sobre el càlcul realitzat de pèrdues, plusvàlues i recuperacions relatiu a l'exercici 2015. En el moment de formular aquesta memòria, el Grup està preparant el càlcul corresponent a l'exercici 2016.

Arrendament financer

En totes les modalitats d'arrendament financer comercialitzades pel Grup CaixaBank, ja sigui de béns d'equip o immobiliari, es transfereixen els riscos i beneficis a l'arrendatari, incorporant sempre en el contracte l'opció de compra per un import inferior al valor raonable del bé en el mercat. En els casos en què l'opció de compra sigui similar al valor raonable, s'incorpora un pacte de recompra per part del proveïdor del bé.

Els béns cedits en règim d'arrendament financer es recullen pel valor actual de les quotes que ha de pagar l'arrendatari, més el valor residual garantit i no garantit, sense incloure-hi les càrregues financeres ni l'impost sobre el valor afegit. A continuació se n'ofereix el detall:

Arrendaments financers

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Quotes que ha de pagar l'arrendatari	2.469.007	2.207.964
Import compromès per tercers	29.778	16.560
Valor residual no garantit	201.905	213.958
Total	2.700.690	2.438.482

A continuació es presenta un detall per terminis, dels pagaments a rebre per les quotes (capital i interessos, sense incloure-hi impost ni valors residuals) dels contractes d'arrendament financer, tant del sector públic com del sector privat:

Pagaments mínims a rebre d'arrendaments financers a 31 de desembre de 2016

(Milers d'euros)

	Fins a 1 any	Entre 1 i 5 anys	Més de 5 anys	Total
Pagaments mínims a rebre	794.401	1.946.314	873.661	3.614.376

Actius deteriorats i actius en situació irregular

El detall de les quotes de capital i interessos vençudes i no deteriorades, a 31 de desembre de 2016 i 2015, classificats per la naturalesa de l'instrument financer, és el següent:

31-12-2016

Vençuts no deteriorats

(Milers d'euros)

	< 1 mes	1-2 mesos	2-3 mesos	Total
Préstecs i bestretes a la clientela	245.043	92.252	54.632	391.927
Administracions públiques espanyoles	28.440	301	376	29.117
Altres sectors residents	185.814	86.823	53.647	326.284
Altres sectors no residents	30.789	5.128	609	36.526
Total	245.043	92.252	54.632	391.927

31-12-2015

Vençuts no deteriorats

(Milers d'euros)

	< 1 mes	1-2 mesos	2-3 mesos	Total
Préstecs i bestretes a la clientela	99.743	47.425	33.696	180.864
Administracions públiques espanyoles	9.120	1.810	323	11.253
Altres sectors residents	84.375	42.162	30.569	157.106
Altres sectors no residents	6.248	3.453	2.804	12.505
Total	99.743	47.425	33.696	180.864

A continuació es detalla el saldo dels actius dubtosos, tenint en compte la naturalesa i contrapart:

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Sector públic	190.262	71.368
Sector privat	14.161.136	16.535.299
Préstecs hipotecaris	9.716.884	11.591.862
Resta de préstecs	1.350.269	1.545.330
Comptes de crèdit	2.332.534	2.674.187
<i>Factoring</i>	56.349	26.312
Crèdit comercial	16.211	46.998
Altres deutors	688.889	650.610
Total	14.351.398	16.606.667

NOTA: Inclouen 5.304 i 5.819 milions d'euros a 31 de desembre de 2016 i 2015, respectivament, d'actius dubtosos per raons diferents de la morositat.

A continuació es detalla el moviment que s'ha produït durant els exercicis 2016 i 2015 en el saldo del compte «Actius dubtosos».

Actius per crèdits dubtosos

(Milers d'euros)

	2016	2015
Saldo a l'inici de l'exercici	16.606.667	19.683.870
Més:		
Alta per combinacions de negoci (Nota 7)		2.127.641
Addició de nous actius	6.502.547	8.669.430
Menys:		
Actius adjudicats i adquirits a promotors i particulars	(1.366.279)	(2.959.665)
Actius normalitzats i altres	(4.927.773)	(7.185.841)
Actius donats de baixa per alienació	(988.091)	(1.246.924)
Altres actius donats de baixa	(1.475.673)	(2.481.844)
Saldo al tancament de l'exercici	14.351.398	16.606.667

En l'exercici 2016, CaixaBank ha fet diverses operacions de venda d'actius en cartera (principalment actius dubtosos i actius donats de baixa de balanç a causa del seu deteriorament), per un import brut de 2005 milions d'euros (vegeu Nota 28.4). La plusvàlua abans d'impostos obtinguda en aquestes transaccions ha pujat a 64 milions d'euros, i està registrada en el compte de pèrdues i guanys en el capítol «Deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'actius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats – Préstecs i partides a cobrar» (vegeu Nota 37).

L'import dels productes vençuts i no cobrats dels actius dubtosos acumulats a 31 de desembre de 2016 i 2015 puja a 1.137 i 1.659 milions d'euros, respectivament, i figura registrat a «Altres comptes d'ordre» complementaris als comptes que figuren en el balanç.

L'antiguitat dels saldos d'actius dubtosos a 31 de desembre de 2016 i 2015, en funció de la garantia de l'actiu, és la següent:

31-12-2016

Terminis per garantia

(Milers d'euros)

	< 6 mesos	6-9 mesos	9-12 mesos	> 12 mesos	Total
Habitatges acabats residència habitual del prestatari	506.479	213.690	113.235	1.682.900	2.516.304
Resta d'habitatges acabats	115.734	36.683	27.796	669.208	849.421
Finques rústiques en explotació i oficines, locals i naus polivalents acabats	176.436	52.553	51.616	1.479.559	1.760.164
Parcel·les, solars i resta d'actius immobiliaris	1.107.942	576.788	318.722	3.419.588	5.423.040
Operacions amb garantia hipotecària	1.906.591	879.714	511.369	7.251.255	10.548.929
Altres garanties	737.669	577.219	118.751	1.882.786	3.316.425
Operacions sense risc apreciable	90.215	44.222	28.163	323.444	486.044
Resta de garanties	827.884	621.441	146.914	2.206.230	3.802.469
Total	2.734.475	1.501.155	658.283	9.457.485	14.351.398

31-12-2015

Terminis per garantia

(Milers d'euros)

	< 6 mesos	6-9 mesos	9-12 mesos	> 12 mesos	Total
Habitatges acabats residència habitual del prestatari	992.015	423.790	406.343	3.570.641	5.392.789
Resta d'habitatges acabats	214.342	142.412	113.209	1.825.779	2.295.742
Finques rústiques en explotació i oficines, locals i naus polivalents acabats	304.002	150.424	157.766	1.989.679	2.601.871
Parcel·les, solars i resta d'actius immobiliaris	306.221	223.017	106.491	1.846.166	2.481.895
Operacions amb garantia hipotecària	1.816.580	939.643	783.809	9.232.265	12.772.297
Altres garanties	917.054	446.008	153.057	1.972.382	3.488.501
Operacions sense risc apreciable	59.848	32.905	24.573	228.543	345.869
Resta de garanties	976.902	478.913	177.630	2.200.925	3.834.370
Total	2.793.482	1.418.556	961.439	11.433.190	16.606.667

14.3. Fons de deteriorament

A continuació es mostra el moviment que s'ha produït en el saldo de les provisions que cobreixen les pèrdues per deteriorament dels actius que integren el saldo del capítol «Préstecs i partides a cobrar» dels exercicis 2016 i 2015:

2016

(Milers d'euros)

	Saldo 31-12-2015	Dotacions netes (Nota 37)	Utilitzacions (Nota 28.4)	Traspassos i altres	Saldo 31/12/2016
Cobertura per risc de crèdit del titular	9.168.386	334.195	(1.727.575)	(1.095.133)	6.679.873
Valors representatius de deute		1.198			1.198
Préstecs i bestretes	9.168.386	332.997	(1.727.575)	(1.095.133)	6.678.675
Entitats de crèdit	5	(375)		370	0
Sector públic	10.535	(10.009)	(2.400)	5.627	3.753
Altres sectors (*)	9.157.846	343.381	(1.725.175)	(1.101.130)	6.674.922
Cobertura per risc de país	3.150	6.682	0	0	9.832
Crèdit a la clientela	3.150	6.682			9.832
Total	9.171.536	340.877	(1.727.575)	(1.095.133)	6.689.705

(*) Inclou, a 31 de desembre de 2016 i 2015, fons per a altres actius financers que pugen a 4.675 i 8.545 milers d'euros, respectivament.

2015

(Milers d'euros)

	Saldo de negoci 31-12-2014	Alta per combinacions Saldo de negoci (Nota 7)	Dotacions netes (Nota 37)	Utilitzacions (Nota 28.4)	Traspassos i altres	Saldo 31/12/2015
Cobertura per risc de crèdit del titular	10.592.686	1.564.443	1.387.625	(2.728.936)	(1.647.432)	9.168.386
Préstecs i bestretes	10.592.686	1.564.443	1.387.625	(2.728.936)	(1.647.432)	9.168.386
Entitats de crèdit	4	88	(104)		17	5
Sector públic	1.012		(666)	34	10.155	10.535
Altres sectors (*)	10.591.670	1.564.355	1.388.395	(2.728.970)	(1.657.604)	9.157.846
Cobertura per risc de país	1.886	569	835	0	(140)	3.150
Crèdit a la clientela	1.886	569	835		(140)	3.150
Total	10.594.572	1.565.012	1.388.460	(2.728.936)	(1.647.572)	9.171.536

(*) Inclou, a 31 de desembre de 2015 i 2014, fons per a altres actius financers que pugen a 8.545 i 7.166 milers d'euros, respectivament.

A 31 de desembre de 2016 i 2015, considerant les provisions constituïdes per riscos contingents (vegeu Nota 24), el total de provisions per crèdit a la clientela i riscos contingents pugen a 6.880 i 9.512 milions d'euros, respectivament. Els fons de provisió per cobertures de riscos contingents es registren en el capítol «Provisions» del passiu del balanç consolidat adjunt, i pujaven a 196 i 349 milions d'euros a 31 de desembre de 2016 i 2015 (vegeu Nota 24). La ràtio de cobertura puja al 47%.

El detall de les provisions per a la cobertura del risc de crèdit en funció de la forma de la seva determinació és el següent:

Provisions de la inversió creditícia pel mètode de determinació

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Cobertura específica determinada individualment	2.336.687	2.880.757
Cobertura específica determinada col·lectivament	2.881.159	4.408.463
Cobertura col·lectiva per a pèrdues incorregudes no comunicades (IBNR)	1.471.859	1.882.316
Total	6.689.705	9.171.536

El detall de les provisions per a la cobertura del risc de crèdit en funció de la situació de l'actiu:

Provisions en funció de la situació de l'actiu

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Cobertura de dubtosos per raons de la morositat	3.192.554	5.089.099
Cobertura de dubtosos per raons diferents de la morositat	2.025.292	2.200.121
Saldo final	5.217.846	7.289.220

15. Inversions mantingudes fins al venciment

El desglossament del saldo d'aquest capítol dels balanços, tenint en compte la naturalesa de les operacions, és el següent:

(Milers d'euros)	31-12-2016	31-12-2015
Valors representatius de deute (*)	8.305.902	3.820.114
Deute públic espanyol (**)	6.857.001	2.040.794
<i>Obligacions i bons de l'Estat</i>	<i>6.857.001</i>	<i>2.040.794</i>
<i>Resta d'emissions</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Emesos per entitats de crèdit	0	24.116
Altres emissors espanyols	1.448.901	1.755.204
Altres emissors estrangers	0	0
Total	8.305.902	3.820.114

(*) Vegeu classificació per *ratings* en la Nota 3.3.4 de l'apartat «Risc associat a valors representatius de deute».

(**) Vegeu Nota 3.3.5, apartat «Informació relativa a l'exposició al risc sobirà».

L'epígraf «Inversions mantingudes fins al venciment» inclou, entre d'altres, bons de SAREB, amb garantia irrevocable de l'Estat, el valor nominal dels quals a 31 de desembre de 2016 puja a 1.448 milions d'euros (1.962 milions d'euros a 31 de desembre de 2015). El mes de juny de 2016 es va produir una reconversió de deute subordinat de SAREB en accions. Després d'aquesta conversió, CaixaBank manté una inversió neta comptable en capital de 244 milions d'euros en l'epígraf d'«Actius financers disponibles per a la venda – Instruments de patrimoni» i en deute subordinat de 110 milions d'euros registrada en l'epígraf de «Préstecs i partides a cobrar».

Així mateix, a 31 de desembre de 2016 i 2015, estan registrats en l'epígraf «Cartera d'inversions a venciment» diversos bons vinculats a la cancel·lació en l'exercici 2013 del préstec concedit al Fons per al Finançament dels Pagaments a Proveïdors, per un import total de 762 i 1.786 milions d'euros, respectivament, amb venciment entre el 31 de maig de 2017 i el 31 de gener de 2022.

En l'exercici 2016, s'han produït compres d'emissions tant de deute públic espanyol, principalment d'obligacions i bons de l'estat per un import nominal de 5.649 milions d'euros i venciments per un import nominal de 1.124 milions d'euros, així com el venciment d'una emissió d'entitats de crèdit per un import nominal de 24,1 milions d'euros.

Després de les anàlisis de deteriorament efectuades, s'ha constatat la necessitat d'alliberar en resultats en l'exercici 2016 un import de 119 milions d'euros, amb relació a les inversions financeres en instruments de deute registrats en aquest epígraf (vegeu Nota 37).

16. Derivats – comptabilitat de cobertures (actiu i passiu)

El detall per tipus de producte del valor raonable dels derivats designats com a derivats de cobertura, a 31 de desembre de 2016 i 2015, és el següent:

Valor raonable per producte

(Milers d'euros)

	31-12-2016		31-12-2015	
	Actiu	Passiu	Actiu	Passiu
Opcions sobre accions	0	0	261.099	0
Comprades(*)	0		261.099	
Emeses				
Opcions sobre tipus d'interès	0	42.363	0	50.112
Comprades				
Emeses		42.363		50.112
Opcions sobre divises	0	0	0	0
Comprades	0		0	
Emeses				
Altres operacions sobre accions i tipus d'interès	2.954.811	376.113	3.504.255	470.206
Permutes financeres sobre accions				
Acords sobre tipus d'interès futurs (FRA)				
Permutes financeres sobre tipus d'interès	2.954.811	376.113	3.504.255	470.206
Derivats sobre mercaderies i altres riscos	135.664	207.068	152.108	235.845
Permutes financeres	135.664	206.304	152.108	231.027
Venudes		764		4.818
Total	3.090.475	625.544	3.917.462	756.163

(*) Inclou el derivat implícit en l'emissió efectuada el novembre de 2013 de bons bescanviables en accions de Repsol, mantinguts a 31 de desembre de 2015, cancel·lat en l'amortització anticipada del bo (vegeu Nota 23.3).

El detall per tipologia del mercat en què es negocia i per tipus de contrapart del valor raonable dels derivats designats com a derivats de cobertura és el següent:

Valor raonable per contrapart

(Milers d'euros)

	31-12-2016		31-12-2015	
	Actiu	Passiu	Actiu	Passiu
Mercats organitzats				
Mercats no organitzats	3.090.475	625.544	3.917.462	756.163
Entitats de crèdit	1.993.090	502.466	2.454.824	676.014
Altres entitats financeres	1.091.284	115.345	266.971	29.001
Resta de sectors	6.101	7.733	1.195.667	51.148
Total	3.090.475	625.544	3.917.462	756.163

El detall per tipus de cobertura del valor raonable dels derivats designats com a derivats de cobertura és el següent:

Valor raonable per tipus de cobertura

(Milers d'euros)

	31-12-2016		31-12-2015	
	Actiu	Passiu	Actiu	Passiu
Cobertures de valor raonable	2.897.579	420.278	3.448.337	521.718
<i>Microcobertures</i>	18.983	2.780	868	2.015
<i>Macrocobertures</i>	2.878.596	417.498	3.447.469	519.703
Cobertures de fluxos d'efectiu	192.896	205.266	469.125	234.445
<i>Microcobertures</i>	148.207	205.266	419.036	234.242
<i>Macrocobertures</i>	44.689	0	50.089	203
Total	3.090.475	625.544	3.917.462	756.163

A 31 de desembre de 2016 i 2015, les posicions principals cobertes i els derivats assignats per cobrir-les eren:

- Cobertura de valor raonable:
 - Macrocobertura de valor raonable: Cobreix posicions en balanç exposades a risc de tipus d'interès. En concret cobreix emissions a tipus fix i determinades masses de préstecs.

A continuació es descriu breument la naturalesa dels principals riscos coberts i els instruments utilitzats, agrupats en funció del seu objectiu de gestió:

- Macrocobertures de valor raonable, principalment, emissions:
La cobertura es fa mitjançant la transformació de l'instrument financer cobert de tipus fix a tipus variable, sent el tipus d'interès la naturalesa del risc cobert. Els instruments de cobertura utilitzats són, principalment, permutes de tipus d'interès que transformen l'element cobert de tipus fix a tipus variable.
Els valors dels instruments de cobertura recollits en l'actiu i en el passiu del balanç a 31 de desembre de 2016 pugen a 2.769,2 i 331,9 milions d'euros, respectivament.
- Macrocobertures de valor raonable préstecs a tipus fix:
La cobertura es fa mitjançant la transformació dels préstecs de tipus fix a tipus variable, sent el tipus d'interès la naturalesa del risc cobert. Hi ha una cobertura per a una cartera tancada de préstecs i una altra per a una cartera dinàmica en què es cobreixen els préstecs a tipus fix constituïts amb posterioritat a l'1 de gener de 2016. Els instruments de cobertura utilitzats són, principalment, permutes de tipus d'interès que transformen l'element cobert de tipus fix a tipus variable.
Els valors dels instruments de cobertura recollits en el passiu del balanç a 31 de desembre de 2016 per a la cartera de préstecs tancada i dinàmica pugen a 85,4 milions d'euros.

El valor dels ajustos dels elements coberts registrats a les rúbriques d'«Actiu – Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès» i «Passiu – Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès» del balanç a 31 de desembre de 2016 pugen a 134,6 i 1.984,9 milions d'euros, respectivament.

- Microcobertures de valor raonable: L'objectiu d'aquestes cobertures és mitigar l'impacte de les variacions de valor de l'element cobert derivades dels riscos objecte de la cobertura. A 31 de desembre de 2016, tenim cobertures determinades posicions de renda fixa d'administracions públiques de la cartera de disponibles per a la venda.

- Microcobertures de valor raonable títols de renda fixa a tipus fix: La cobertura es fa mitjançant la transformació de l'instrument financer cobert de tipus fix a tipus variable, sent el tipus d'interès la naturalesa del risc cobert. Els instruments de cobertura utilitzats són, principalment, permutes de tipus d'interès que transformen l'element cobert de tipus fix a tipus variable.

Els valors dels instruments de cobertura recollits en l'actiu i en el passiu del balanç a 31 de desembre de 2016 pugen a 17,0 i 1,2 milions d'euros, respectivament.

- Cobertura de fluxos d'efectiu:

- Macrocobertura de fluxos d'efectiu: Pretenen cobrir, per a un grup d'elements de balanç, l'exposició a la variació dels fluxos d'efectiu atribuïts als riscos coberts.

A continuació es descriu breument la naturalesa dels principals riscos coberts i els instruments utilitzats, agrupats en funció del seu objectiu de gestió:

- Macrocobertures de préstecs a tipus variable:

Els objectius generals i l'estratègia específica respecte a aquesta cobertura és la intenció de protegir CaixaBank de la variabilitat en els fluxos dels actius coberts com a conseqüència de moviments entre la corba de tipus de mercat.

D'aquesta manera es protegeix el banc de la volatilitat en els ingressos.

Per a la cobertura d'aquest risc s'han contractat en el mercat permutes sobre tipus d'interès, que transformen el tipus variable a tipus fix.

El valor dels instruments de cobertura registrats en l'actiu del balanç a 31 de desembre de 2016 puja a 31,8 milions d'euros.

- Les microcobertures de fluxos d'efectiu persegueixen cobrir l'exposició de l'element objecte de la cobertura a la variació dels fluxos d'efectiu atribuïda als riscos coberts.

A continuació es descriu breument la naturalesa dels principals riscos coberts i els instruments utilitzats, agrupats en funció del seu objectiu de gestió:

- Microcobertures de deute públic indexat a la inflació:

L'objectiu d'aquesta microcobertura és establitzar l'impacte en el marge financer derivat del reconeixement dels interessos vinculats al deute públic indexat a la inflació i eliminar el risc subjacent de l'índex de referència.

Per a la cobertura del risc esmentat s'han contractat en mercat permutes sobre tipus d'interès i permutes i opcions sobre inflació, que transformen el tipus variable indexat a la inflació de l'emissió en un tipus fix.

El valor dels instruments de cobertura registrats en l'actiu i el passiu del balanç a 31 de desembre de 2016 puja a 146,2 i 205,2 milions d'euros, respectivament.

En l'exercici 2016 s'han dut a terme els tests d'eficàcia corresponents amb relació a les cobertures anteriors. Les eventuals ineficàcies de les cobertures han estat registrades en el compte de pèrdues i guanys, en l'epígraf «Guanys o pèrdues resultants de la comptabilitat de cobertures, netes» (vegeu Nota 33).

17. Inversions en negocis conjunts i associades

A continuació es presenta el desglossament del cost de les participacions associades i negocis conjunts:

Detall de participacions en associades i negocis conjunts

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Participacions en associades	5.777.723	9.151.876
Repsol, SA	2.903.712	3.308.050
Erste Group Bank, AG	1.272.003	1.161.620
Banco BPI, SA	1.445.812	1.381.218
The Bank of East Asia, Ltd (*)		2.316.146
Grupo Financiero Inbursa, SAB de CV (*)		872.839
Resta de societats	156.196	112.003
Participacions en negocis conjunts	1.193.999	1.142.809
SegurCaixa Adeslas, SA, de Seguros Generales y Reaseguros	1.052.668	1.017.413
Comercia Global Payments, Entidad de Pago, SL	91.459	90.471
Resta de societats	49.872	34.925
Subtotal	6.971.722	10.294.685
Menys:		
Fons de deteriorament	(551.012)	(620.991)
Total	6.420.710	9.673.694

(*) Vegeu Nota 1- «Permuta amb CriteriaCaixa sobre les participacions al Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia»

El detall dels fons de comerç inclosos en el cost de les participacions associades i negocis conjunts a 31 de desembre de 2016 i 2015 és el següent:

Detall de fons de comerç

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Banco BPI, SA	350.198	350.198
SegurCaixa Adeslas, SA, de Seguros Generales y Reaseguros	299.618	299.618
The Bank of East Asia, LTD (*)		746.167
Grupo Financiero Inbursa (*)		282.210
Altres	17.965	1.497
Total	667.781	1.679.690

(*) Vegeu Nota 1 - «Permuta amb CriteriaCaixa sobre les participacions en Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia».

A continuació es presenten els moviments del capítol «Inversions en negocis conjunts i associades» dels exercicis 2016 i 2015:

Moviments de participacions - 2016

(Milers d'euros)	Valor teòric comptable	Fons de comerç	Fons de deteriorament	Total
Saldo a 31-12-2015	8.614.995	1.679.690	(620.991)	9.673.694
Compres i ampliacions de capital	123.688	7.354	(15.821)	115.221
Vendes i reduccions de capital	(2.673.753)	(984.608)	119.827	(3.538.534)
Resultat del període	628.518			628.518
Dividends declarats	(274.536)			(274.536)
Diferències de conversió	(89.201)	(43.384)		(132.585)
Canvis del mètode de consolidació	11.279	14.807		26.086
Ajustos de valoració de participades	(25.460)			(25.460)
Reclassificacions i altres	(11.589)	(6.078)	(34.027)	(51.694)
Saldo a 31-12-2016	6.303.941	667.781	(551.012)	6.420.710

Moviments de participacions - 2015

(Milers d'euros)	Valor teòric comptable	Fons de comerç	Fons de deteriorament	Total
Saldo a 31-12-2014	8.240.324	1.700.514	(674.441)	9.266.397
Compres i ampliacions de capital	188.713			188.713
Vendes i reduccions de capital	(178.925)	(70.010)	11.732	(237.203)
Resultat del període	375.135			375.135
Dividends declarats	(334.046)			(334.046)
Diferències de conversió	137.788	59.440		197.228
Ajustos de valoració de participades	133.509			133.509
Reclassificacions i altres	52.497	(10.254)	41.718	83.961
Saldo a 31-12-2015	8.614.995	1.679.690	(620.991)	9.673.694

A continuació es detallen les compres i vendes, sense considerar el fons de deteriorament, en els exercicis 2016 i 2015:

Detall de compres i vendes - 2016

(Milers d'euros)	Valor teòric comptable	Fons de comerç	Total
Compres i ampliacions de capital			
Repsol, SA	61.840		61.840
The Bank of East Asia, Ltd.	26.152		26.152
Banco BPI, SA	22.463		22.463
GP Brasil-Serviços Pagamento			0
Altres	13.233	7.354	20.587
	123.688	7.354	131.042
Vendes i reduccions de capital			
The Bank of East Asia, Ltd.	(1.525.553)	(711.670)	(2.237.223)
Grupo Financiero Inbursa, SAB de CV	(561.094)	(272.938)	(834.032)
Repsol, SA	(575.864)		(575.864)
Altres	(11.242)		(11.242)
	(2.673.753)	(984.608)	(3.658.361)

Detall de compres i vendes - 2015

(Milers d'euros)

	Valor teòric comptable	Fons de comerç	Total
<u>Compres i ampliacions de capital</u>			
Repsol, SA	100.887		100.887
The Bank of East Asia, Ltd.	53.995		53.995
Brillance-Bea Auto Finance	22.773		22.773
GP Brasil-Serviços Pagamento	6.067		6.067
Altres	4.991		4.991
	188.713	0	188.713
<u>Vendes i reduccions de capital</u>			
Boursorama, SA	(113.084)	(66.306)	(179.390)
Self Trade Bank, SA	(38.629)		(38.629)
Investbya Holding, SL	(11.056)		(11.056)
GDS-Risk Solutions, Correduría de Seguros, SL	(331)	(3.704)	(4.035)
Altres	(15.825)		(15.825)
	(178.925)	(70.010)	(248.935)

En l'exercici 2016 les variacions més rellevants han estat les següents:

Repsol, SA

A 31 de desembre de 2016 la participació de CaixaBank en el capital de Repsol, SA és del 10,05% (12,14% a 31 de desembre de 2015). La variació en la participació de Repsol correspon principalment a l'entrega d'un total de 29.824.636 accions representatives del 2,07% del capital social de Repsol per a l'amortització anticipada del bo bescanviable en accions de la societat (vegeu Nota 23). Addicionalment, s'ha produït una dilució de la participació del 0,51% a causa dels *scrip dividend* de l'exercici 2016 i s'han fet compres durant el període d'accions representatives del 0,49% del capital de Repsol. Com a conseqüència d'aquestes adquisicions s'ha posat de manifest una diferència per primera consolidació no significativa, registrada en l'epígraf «Fons de comerç negatiu reconegut en resultats» del compte de pèrdues i guanys adjunt.

The Bank of East Asia i Grupo Financiero Inbursa

Tal com s'explica en la Nota 1, CaixaBank ha transmès a Critería la seva participació al BEA, representativa d'aproximadament 17,24% del seu capital social, i al GFI, representativa d'aproximadament 9,01% del seu capital social, i al seu torn Critería ha transmès a CaixaBank un nombre d'accions pròpies de CaixaBank representatives d'aproximadament 9,89% del seu capital social i un import en efectiu que ha quedat fixat en 678 milions d'euros.

A continuació es facilita el percentatge de participació i el valor de mercat de les societats cotitzades principals classificades com a associades a 31 de desembre de 2016 i 2015:

Principals societats que cotitzen en borsa

(Milers d'euros)	31-12-2016		31-12-2015	
	% part.	Valor mercat	% part.	Valor mercat
Repsol, SA	10,05%	1.976.047	12,14%	1.720.158
Erste Group Bank, AG	9,92%	1.186.298	9,92%	1.232.556
Banco BPI, SA (*)	45,50%	749.727	44,10%	700.927
The Bank of East Asia, LTD (**)			17,24%	1.556.516
Grupo Financiero Inbursa (**)			9,01%	987.801
Valor de mercat		3.912.072		6.197.958

(*) Vegeu Nota 1- «Oferta pública d'adquisició sobre el Banco BPI»

(**) Vegeu Nota 1- «Permuta amb CriteriaCaixa sobre les participacions al Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia»

Deteriorament del valor de les participacions

A l'efecte d'analitzar el valor recuperable de la cartera de participacions associades i multigrup, el Grup CaixaBank té establerta una metodologia per a l'avaluació trimestral d'indicadors que assenyalen l'aparició d'indicis de deteriorament en el valor registrat d'aquestes societats. Concretament, s'avalua l'evolució del negoci per a les participades i, si escau, la cotització de la societat durant el període considerat, així com els preus objectius publicats per analistes independents de reconegut prestigi. A partir d'aquestes dades, el Grup determina el valor recuperable associat a la participació i, en cas que superi el valor registrat d'aquestes societats, es considera que no hi ha indicis de deteriorament.

El Grup CaixaBank ha efectuat proves de deteriorament per tal d'avaluar el valor recuperable de les seves participacions i comprovar la correcció del valor pel qual consten registrades. S'han utilitzat mètodes de valoració generalment acceptats, com per exemple models de descompte de fluxos de caixa (DCF), corbes de regressió, models de descompte de dividends (DDM) i d'altres. En cap cas s'han considerat potencials primes de control en la valoració.

Les projeccions de balanç i compte de resultats s'han fet, com a criteri de referència base, a un horitzó temporal de 5 anys, tenint en compte el seu caràcter d'inversions a llarg termini, i s'actualitzen i s'ajusten semestralment.

Les hipòtesis utilitzades es basen en dades macroeconòmiques de cada país i del sector, en línia amb fonts externes de reconegut prestigi, així com en plans estratègics publicats per a entitats cotitzades, o interns per a no cotitzades. S'ha aplicat la mateixa metodologia a les participacions associades i negocis conjunts. Les principals hipòtesis utilitzades han estat les següents:

- Taxes de descompte individualitzades per a cada negoci i país, que han oscil·lat entre el 10,1% i el 10,9% per a les participacions bancàries (entre el 9,4% i el 13,8% en les proves efectuades a 31 de desembre de 2015), i entre el 7,6% i el 10% per a la resta de participacions significatives (entre el 8,1% i el 10% en les proves efectuades a 31 de desembre de 2015).
- Les taxes de creixement utilitzades per calcular el valor residual més enllà del període cobert per les projeccions efectuades se situen entre l'1% i el 2,5%, per a les participacions bancàries (entre el 2,5% i el 4,3% en les proves efectuades a 31 de desembre de 2015), i entre el 0,5% i el 2% per a la resta de participacions significatives (entre el 0,5% i el 2% en

les proves de deteriorament efectuades a 31 de desembre de 2015). Aquests creixements s'han determinat en funció de les dades de l'últim període projectat i no superen mai l'increment del PIB nominal estimat per al país o països on les entitats participades duen a terme la seva activitat.

Atès el grau d'incertesa d'aquestes assumpcions, se'n fan anàlisis de sensibilitat utilitzant canvis raonables en les hipòtesis clau sobre les quals es basa l'import recuperable de les participacions analitzades, amb l'objectiu de confirmar si aquest import recuperable continua excedint l'import a recuperar. En aquest sentit, de manera complementària a l'escenari central, s'han calculat variacions possibles en les principals hipòtesis dels models i s'han fet anàlisis de sensibilitat sobre les variables més significatives, incloent-hi els diferents drivers de negoci i de compte de resultats de les participades, per tal de contrastar la resistència del valor d'aquestes participacions a escenaris més adversos.

Les anàlisis de sensibilitat efectuades són les següents:

- Per a les participacions bancàries: han calculat variacions possibles en les principals hipòtesis clau del model, taxa de descompte: -0,5%, + 0,5%, taxa de creixement: -0,5%, +0,5%, marge d'interès: - 0,05% +0,05% i risc de crèdit: -0,05% + 0,05%.
- Per a les participacions en negoci assegurador: variacions possibles en les principals hipòtesis clau del model, taxa de descompte: -0,5%, + 0,5% i taxa de creixement: -0,5%, +0,5%.
- Per a Repsol: variacions possibles en la principal hipòtesi clau del model, el preu del Brent: - 5\$/bbl, +5\$/bbl

Després de les anàlisis de sensibilitat efectuades, no s'ha posat de manifest la necessitat de registrar deterioraments significatius.

A continuació es recullen els moviments del fons de deteriorament de participacions associades en els exercicis 2016 i 2015:

(Milers d'euros)	2016	2015
Saldo a l'inici de l'exercici	620.991	674.441
Més:		
Dotacions a càrrec de resultats	3.986	65
Traspassos i altres	45.862	91.004
Menys:		
Fons disponibles d'exercicis anteriors		(132.787)
Utilització de fons	(119.827)	(11.732)
Saldo al final de l'exercici	551.012	620.991

Informació financera d'entitats integrades pel mètode de la participació

En els Annexos 2 i 3 s'informa del percentatge de participació, el capital social, les reserves, els resultats, els ingressos de l'activitat ordinària, el resultat integral total, el resultat d'operacions no continuades, el cost net i els dividendes meritats per les participades, per a cadascuna de les participacions en entitats associades i negocis conjunts.

La informació financera resumida de les entitats associades significatives valorades pel mètode de la participació, d'acord amb les últimes dades disponibles a la data de preparació d'aquests comptes anuals, es mostra a continuació:

Informació financera resumida d'associades

(en milions d'euros o de la moneda local corresponent)	Banco BPI	Erste Group Bank	Repsol
Descripció de la naturalesa de les activitats	nota (1)	nota (2)	nota (3)
País de constitució i països on exerceix la seva activitat	Portugal, Angola	Àustria, República Txeca, Hongria, Croàcia, Eslovàquia, Romania i Sèrbia	Espanya, Amèrica del Nord, Canadà, Brasil, Indonèsia, Líbia i T&T
Proporció de la participació (proporció drets de vot)	45,50%	9,92%	10,05%
Dividends rebuts de la participada		21	92
Conciliació de la informació financera relacionada amb els ajustos a valor raonable en el moment de l'adquisició i els ajustos per diferències de polítiques comptables			Tractament dels bons perpetus emesos com a passiu financer

Informació financera resumida referida a l'últim període disponible

	30-09-2016	30-09-2016	30-09-2016
Actius corrents			13.685
Actius no corrents	38.718	206.811	47.790
Passius corrents			13.245
Passius no corrents	35.906	190.282	19.048
Ingrés d'activitats ordinàries	908	6.254	26.719
Resultat del període d'operacions continuades (atribuïble)	183	1.179	1.120
Resultat després d'impostos d'operacions discontinuades			
Un altre resultat integral	-203	74	
Resultat integral total	-20	1.183	1.120

Informació financera resumida referida a 31/12/2015

Actius corrents			12.751
Actius no corrents	40.673	199.743	50.326
Passius corrents			14.477
Passius no corrents	37.838	184.936	19.911
Ingrés d'activitats ordinàries	1.182	9.333	41.741
Resultat del període d'operacions continuades (atribuïble)	236	968	(1.227)
Resultat després d'impostos d'operacions discontinuades			
Un altre resultat integral	56	135	
Resultat integral total	292	1.181	(1.227)

(1) El Banco BPI és un grup financer centrat en els negocis de banca detallista i corporativa, i en la prestació de serveis de gestió d'inversió. El Banco BPI té una forta posició competitiva a Portugal.

(2) Erste Group Bank AG capta dipòsits i ofereix productes de banca detallista, banca corporativa i serveis de banca d'inversió.

(3) Repsol és una companyia energètica integrada i global que desenvolupa activitats d'*upstream* i *downstream* arreu del món. CaixaBank és el principal accionista de Repsol.

Així mateix, una altra informació financera resumida de les entitats significatives de negocis conjunts, valorades pel mètode de la participació, d'acord amb les últimes dades disponibles a la data de preparació

d'aquests comptes anuals, es mostra a continuació:

Informació financera resumida de negocis conjunts

(Milions d'euros)

	Comercia Global Payments	SegurCaixa Adeslas
Descripció de la naturalesa de les activitats	nota (1)	nota (2)
País de constitució i països on exerceix la seva activitat	Espanya	Espanya
% de drets de vot (si fos diferent del % de participació)		
Restricció al pagament de dividendes		nota (3)
Dividends rebuts	16	85
Conciliació de la informació financera relacionada amb els ajustos a valor raonable en el moment de l'adquisició i els ajustos per diferències de polítiques comptables		

	31-12-2016 (7 mesos)	30-09-2016
Informació financera resumida referida a l'últim període disponible		
Actius corrents	208	
Actius no corrents	165	3.800
Passius corrents	(191)	
Passius no corrents	(2)	2.232
Ingrés d'activitats ordinàries	8	2.208
Resultat del període d'operacions continuades	23	167
Un altre resultat integral		26
Resultat integral total	17	192
Efectiu i equivalents a l'efectiu	24	406
Passius financers corrents	(64)	
Depreciació i amortització	(12)	71
Ingressos per interessos	0	25
Despeses per interessos	(0)	(6)
Despesa o ingrés per l'impost sobre els guanys	(6)	(54)

	31-05-2016 (12 mesos)	31-12-2015
Informació financera resumida referida a:		
Actius corrents	150	
Actius no corrents	177	3.320
Passius corrents	(137)	
Passius no corrents	(3)	1.945
Ingrés d'activitats ordinàries	122	2.798
Resultat del període d'operacions continuades	45	191
Un altre resultat integral		(11)
Resultat integral total	32	180
Efectiu i equivalents a l'efectiu	64	621
Passius financers corrents		
Depreciació i amortització	(10)	(62)
Ingressos per interessos	0	28
Despeses per interessos	(0)	(7)
Despesa o ingrés per l'impost sobre els guanys	(13)	(68)

(1) Prestació del servei de pagament (adquirència).

(2) Aliança estratègica per al desenvolupament, comercialització i distribució d'assegurances generals de no vida de SegurCaixa Adeslas. La societat està participada en un 50% per Mutua Madrileña Automobilista, Sociedad de Seguros a Prima Fija, en un 49,92%; per VidaCaixa, SA de Seguros y Reaseguros Sociedad Unipersonal, i en un 0,08% per accionistes minoritaris.

(3) Hi ha restriccions regulatòries al repartiment de dividendes d'acord amb determinats nivells de solvència propis de l'activitat asseguradora (120 per cent del marge de solvència mínim), i altres restriccions contractuals d'un import superior, amb l'objectiu d'anticipar requeriments que futurs canvis normatius puguin exigir.

18. Actius i passius emparats per contractes d'assegurances i reassurances

A 31 de desembre de 2016 i 2015, el desglossament del saldo d'aquests capítols dels balanços consolidats és el següent:

Detall d'actius i passius per contractes d'assegurances i reassurances

(Milers d'euros)

	Actius per contractes d'assegurances i reassurances		Passius per contractes d'assegurança	
	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2016	31-12-2015
Primes no consumides	2.585	1.824	4.412	2.962
Provisions matemàtiques	323.125	381.274	45.223.258	39.759.975
Prestacions	18.434	8.127	526.592	461.680
Participació en beneficis i extorns			49.317	65.906
Total	344.144	391.225	45.803.579	40.290.523

Actius emparats per contractes d'assegurances i reassurances

En aquest epígraf del balanç es recullen, bàsicament, les provisions matemàtiques a càrrec de la companyia Berkshire Hathaway Life Insurance Company of Nebraska, assumides en virtut del contracte de reassurança subscrit en l'exercici 2012 per VidaCaixa per tal de mitigar el risc de longevitat associat a la seva cartera de rendes vitalícies.

A continuació es detallen els moviments d'aquest epígraf dels exercicis 2016 i 2015:

Moviment d'actius emparats per contractes d'assegurances i reassurances

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Saldo inicial	391.225	451.652
Dotació	344.144	391.225
Utilització	(391.225)	(451.652)
Liquidacions i altres		
Saldo final	344.144	391.225

Passius emparats per contractes d'assegurances

El Grup efectua operacions d'assegurances i reassurances de manera directa a través de VidaCaixa, S.A.U., de Seguros y Reaseguros.

La major part dels passius per contractes d'assegurances a 31 de desembre de 2016 i 2015 correspon bàsicament a productes de vida-estalvi, de rendibilitat garantida, que s'han valorat d'acord amb la normativa asseguradora vigent i les bases tècniques de cada modalitat.

En la Nota 2.23, Operacions d'assegurances, es descriuen les polítiques comptables aplicades als contractes d'assegurances, i s'indica que aquestes atenen el que preveu la NIIF 4 «Contractes d'assegurança».

En aquest sentit, i tal com preveu la NIIF 4, el Grup determina les provisions per contractes d'assegurances d'acord amb el que preveu l'ordenament comptable espanyol per a companyies d'assegurances, i en particular, segons el que estableix el Reglament d'ordenació i supervisió de les assegurances privades (ROSSP) i altres disposicions de desplegament, així com la resta de normativa que els sigui aplicable.

El Grup efectua anualment una *prova d'adequació de passius* amb l'objectiu d'identificar qualsevol dèficit de provisions i fer la corresponent dotació. En cas contrari, si el resultat de l'avaluació del test d'idoneïtat de passius posa de manifest una suficiència o un excés de provisió, el Grup, tal com estableix la NIIF 4, adopta un criteri de prudència.

La prova d'adequació de passius consisteix a avaluar els passius per contractes d'assegurances a partir de les estimacions més actuals dels fluxos d'efectiu futurs procedents dels seus contractes en relació amb els actius afectes a la seva cobertura. Per a això es descompten els fluxos futurs estimats derivats dels contractes d'assegurances i els derivats dels actius financers afectes a una corba de tipus d'interès d'actius d'alta qualitat creditícia (s'ha fet servir la corba *Government* espanyola com a corba de valoració). Per estimar els fluxos d'efectiu futurs derivats dels contractes d'assegurances es tenen en compte els rescats observats en la cartera d'acord amb la mitjana dels 3 últims anys.

Adicionalment, es fa una anàlisi de sensibilitat respecte a la corba de descompte utilitzada. Aquesta anàlisi de sensibilitat consisteix a introduir una caiguda del tipus d'interès de 100, 150 i 200 punts bàsics de la corba de descompte utilitzada, així com un increment de 80, 100 i 200 punts bàsics.

Com a conseqüència de l'anàlisi realitzada sobre la suficiència de passius, aquelles plusvàlues (minusvàlues) dels actius afectes a la cobertura dels contractes d'assegurances que figuren prèviament en el Patrimoni Net del Grup es reclassifiquen a Provisions per contractes d'assegurances (comptabilitat en l'ombra o *shadow accounting*). A 31 de desembre de 2016, les plusvàlues (minusvàlues) reclassificades puguen a un import net de 2.357 milions d'euros.

A continuació es detallen els moviments d'aquest capítol dels balanços consolidats dels exercicis 2016 i 2015:

Moviment de passius per contractes d'assegurances

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Saldo inicial	40.290.523	40.434.093
Dotació	45.803.579	40.574.638
Utilització	(40.290.523)	(40.718.208)
Saldo final	45.803.579	40.290.523

A continuació es detallen els fluxos de les provisions matemàtiques incloses en els passius emparats per contractes d'assegurances:

Venciments residuals de Provisions matemàtiques

(Milers d'euros)

	Menys d'1 any	D'1 a 3 anys	De 3 a 5 anys	Més de 5 anys	Total
Passius per contractes d'assegurances	2.718.853	3.760.463	3.509.724	35.234.218	45.223.258

19. Actius tangibles

La composició del capítol «Actius tangibles», les seves amortitzacions acumulades corresponents i els moviments que s'han produït durant els exercicis 2016 i 2015, són els següents:

(1/2)

(Milers d'euros)	31-12-2016			31-12-2015		
	Terrenys i edificis	Mobiliari, instal·lacions i altres	Total	Terrenys i edificis	Mobiliari, instal·lacions i altres	Total
Cost						
Saldo a l'inici	2.805.518	3.514.768	6.320.286	2.813.637	3.679.576	6.493.213
Altes per combinació de negocis (Nota 7)			0	28.808	94.029	122.837
Altes	29.155	224.619	253.774	52.871	172.338	225.209
Baixes	(26.375)	(203.697)	(230.072)	(2.904)	(421.227)	(424.131)
Traspassos	(188.644)	32.604	(156.040)	(86.894)	(9.948)	(96.842)
Saldo al tancament de l'exercici	2.619.654	3.568.294	6.187.948	2.805.518	3.514.768	6.320.286
Amortització acumulada						
Saldo a l'inici	(499.048)	(2.751.842)	(3.250.890)	(480.778)	(2.867.616)	(3.348.394)
Altes per combinació de negocis (Nota 7)			0	(10.354)	(60.081)	(70.435)
Altes	(24.262)	(121.388)	(145.650)	(33.590)	(138.669)	(172.259)
Baixes	21.386	182.916	204.302	2.626	281.781	284.407
Traspassos	29.193	3.380	32.573	23.048	32.743	55.791
Saldo al tancament de l'exercici	(472.731)	(2.686.934)	(3.159.665)	(499.048)	(2.751.842)	(3.250.890)
Fons de deteriorament						
Saldo a l'inici	(17.481)	(12.092)	(29.573)	(3.249)		(3.249)
Altes per combinació de negocis (Nota 7)			0			0
Dotacions (Nota 38)	(5.689)	(167)	(5.856)	(8.151)		(8.151)
Disponibilitats (Nota 38)	10.150	1.281	11.431			0
Traspassos	(52)	(383)	(435)	(6.081)	(12.092)	(18.173)
Utilitzacions	812		812			0
Saldo al tancament de l'exercici	(12.260)	(11.361)	(23.621)	(17.481)	(12.092)	(29.573)
D'ús propi net	2.134.663	869.999	3.004.662	2.288.989	750.834	3.039.823

(2/2)

(Milers d'euros)	31-12-2016			31-12-2015		
	Terrenys i edificis	Mobiliari, instal·lacions i altres	Total	Terrenys i edificis	Mobiliari, instal·lacions i altres	Total
Cost						
Saldo a l'inici	4.229.060	62.839	4.291.899	3.985.455	70.941	4.056.396
Altes per combinació de negocis (Nota 7)			0	26.926		26.926
Altes	199.622	6.098	205.720	190.518	6.010	196.528
Baixes	(196.756)	(9.684)	(206.440)	(194.061)	(8.709)	(202.770)
Traspassos	394.402	30.753	425.155	220.222	(5.403)	214.819
Saldo al tancament de l'exercici	4.626.328	90.006	4.716.334	4.229.060	62.839	4.291.899
Amortització acumulada						
Saldo a l'inici	(126.104)	(10.078)	(136.182)	(172.640)	(32.398)	(205.038)
Altes per combinació de negocis (Nota 7)			0	(66)		(66)
Altes	(54.096)	(7.356)	(61.452)	(50.046)	(3.701)	(53.747)
Baixes	11.945	2.995	14.940	10.145	4.622	14.767
Traspassos	(3.781)	(805)	(4.586)	86.503	21.399	107.902
Saldo al tancament de l'exercici	(172.036)	(15.244)	(187.280)	(126.104)	(10.078)	(136.182)
Fons de deteriorament						
Saldo a l'inici	(902.221)	0	(902.221)	(590.213)	(1.548)	(591.761)
Altes per combinació de negocis (Nota 7)			0	(11.794)		(11.794)
Dotacions (Nota 38)	(248.547)		(248.547)	(488.285)		(488.285)
Disponibilitats (Nota 38)	214.175		214.175	294.527		294.527
Traspassos	(219.914)		(219.914)	(180.330)	1.548	(178.782)
Utilitzacions	59.699		59.699	73.874		73.874
Saldo al tancament de l'exercici	(1.096.808)	0	(1.096.808)	(902.221)	0	(902.221)
Inversions immobiliàries	3.357.484	74.762	3.432.246	3.200.735	52.761	3.253.496
Total Actiu material	5.492.147	944.761	6.436.908	5.489.724	803.595	6.293.319

Durant els exercicis 2016 i 2015, els traspassos en «Inversions immobiliàries» recullen principalment el valor dels immobles que es reclassifiquen des d'altres epígrafs del balanç: des d'«Ús propi», quan es produeix el tancament d'una oficina o des d'«Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda», en el moment en què són posats en règim de lloguer (vegeu Nota 22).

A 31 de desembre de 2016 i 2015, no hi ha restriccions a la realització de l'actiu material ni al cobrament dels ingressos que se'n deriven.

A 31 de desembre de 2016, el Grup manté actius materials per un import de 2.198 milions d'euros, que estan completament amortitzats.

Immobilitzat material d'ús propi

Els actius materials d'ús propi estan assignats a la unitat generadora d'efectiu (UGE) del negoci bancari. A 31 de desembre de 2016 i 2015, es van fer les proves de deteriorament corresponents sobre el valor net dels actius associats a la UGE del Negoci Bancari. El resultat de les proves realitzades no va posar de manifest la necessitat de fer dotacions en els actius inclosos en aquest epígraf (vegeu Nota 20).

No obstant això, l'Entitat procedeix, periòdicament, a fer valoracions dels actius d'ús propi classificats com a «Terrenys i edificis». El valor de mercat d'aquests actius a 31 de desembre de 2016 no difereix significativament dels seus valors comptables.

El Grup CaixaBank no manté compromisos significatius de compra d'elements d'immobilitzat material. Les vendes formalitzades en exercicis anteriors amb contracte d'arrendament operatiu posterior incorporen opcions de compra que CaixaBank pot exercir al venciment final dels contractes d'arrendament pel valor de mercat de les oficines en aquesta data, i que serà determinat, si escau, per experts independents (vegeu Nota 36).

Inversions immobiliàries

Per a les Inversions Immobiliàries, es fan anualment taxacions per mètodes estadístics, excepte per a les taxacions amb una antiguitat superior a 2 anys, per a immobles singulars o no susceptibles de producció repetida. Com a resultat d'aquestes taxacions, s'han registrat, a 31 de desembre de 2016 i 2015, dotacions netes per un import de 34.372 i 197.115 milers d'euros, respectivament.

Sobre la base de les valoracions disponibles a 31 de desembre de 2016, el valor raonable de la cartera d'inversions immobiliàries puja a 4.129 milions d'euros. El valor raonable dels actius immobiliaris classificats com a inversions immobiliàries es classifica, partint de la jerarquia de valor raonable, com a Nivell 2.

El valor comptable net de les inversions immobiliàries que han generat rendes en l'exercici 2016 puja a 3.261 milions d'euros.

Els ingressos meritats per l'explotació en règim de lloguer de les inversions immobiliàries es registren en el capítol «Altres ingressos d'explotació» del compte de pèrdues i guanys (vegeu Nota 34), i han pujat a 148,6 milions d'euros en l'exercici 2016, mentre que les despeses associades es registren en el capítol «Altres despeses d'explotació» (vegeu Nota 34) i han pujat a 42 milions d'euros en l'exercici 2016.

A continuació s'informa sobre les societats de taxació amb què s'ha treballat en l'exercici 2016 dels actius classificats com a inversions immobiliàries:

Taxadores d'inversions immobiliàries

(Percentatge)

	31-12-2016	31-12-2015
Tasaciones Inmobiliarias, SA	36%	28%
Sociedad de Tasación, SA	30%	23%
Gesvalt, SA	8%	11%
JLL Valoraciones, SA	7%	0%
Ibertasa, SA	6%	15%
CBRE Valuation Advisory, SA	6%	0%
Valtecnic, SA	4%	13%
Valoraciones y Tasaciones Hipotecarias, SA	2%	8%
Tecnitasa, SA	1%	0%
Krata, SA	0%	1%
Altres	0%	1%
Total	100%	100%

20. Actiu intangible

Fons de comerç

El detall del fons de comerç a 31 de desembre de 2016 i 2015 és el següent:

Fons de comerç

(Milers d'euros)

	UGE	31-12-2016	31-12-2015
Adquisició de Banca Cívica	Bancària	2.019.996	2.019.996
Adquisició de Banca Cívica Vida y Pensiones	Assegurances	137.180	137.180
Adquisició de CajaSol Vida y Pensiones	Assegurances	50.056	50.056
Adquisició de CajaCanarias Vida y Pensiones	Assegurances	62.003	62.003
Adquisició de Banca Cívica Gestión de Activos	Bancària	9.220	9.220
Adquisició del negoci a Espanya de Morgan Stanley	Bancària/Assegurances	402.055	402.055
Adquisició de Bankpime, SA	Bancària	39.406	39.406
Adquisició de VidaCaixa, SA, de Seguros y Reaseguros (Grup VidaCaixa Grup, SA)	Assegurances	330.929	330.929
Total		3.050.845	3.050.845

(1) D'aquest import, 3,7 milions d'euros estan adscrits a la UGE d'Assegurances i la resta, a la UGE Bancària.

Altres actius intangibles

El detall dels altres actius intangibles a 31 de desembre de 2016 i 2015 és el següent:

Desglossament d'altres actius intangibles

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Altres actius intangibles		
Cost	1.422.512	1.307.848
Amortització acumulada	(773.422)	(674.222)
Deteriorament de valor	(12.583)	(12.883)
Total	636.507	620.743

Detall d'altres actius intangibles

(Milers d'euros)

	UGE	Vida útil	Vida útil restant	31-12-2016	31-12-2015
Relacions amb clients (Core Deposits) de Barclays Bank	Bancària	9 anys	8 anys	18.320	20.937
Relacions amb clients (Core Deposits) de Banca Cívica	Bancària	4 a 9,5 anys	1 a 5 anys	89.777	107.743
Marques identificades en l'adquisició del Banco de Valencia	Bancària	Indefinida		0	8.000
Relacions amb clients (Core Deposits) del Banco de Valencia	Bancària	6,2 anys	3,2 anys	11.645	16.939
Cartera d'assegurances de Banca Cívica Vida y Pensiones	Assegurances	10 anys	6,5 anys	42.698	50.124
Cartera d'assegurances de CajaSol Vida y Pensiones	Assegurances	10 anys	6,5 anys	8.694	10.086
Cartera d'assegurances de CajaCanarias Vida y Pensiones	Assegurances	10 anys	6,5 anys	5.356	6.213
Fons clients de Banco de Valencia	Assegurances	10 anys	7 anys	1.171	1.334
Fons de clients de Barclays	Assegurances	10 anys	9,5 anys	20.256	
Programari i altres		4 anys	1 a 4 anys	390.113	318.056
Carteres assegurances de vida de VidaCaixa, SA (1)	Assegurances	10 anys	2 anys	18.191	36.380
Contractes amb clients de Morgan Stanley (1)	Bancari/Assurances	11 anys	3 anys	13.251	24.738
Contractes amb clients de Banca Cívica Gestión de Activos		10 anys	6,5 anys	4.357	5.299
Contractes amb clients de Barclays Gestió d'Actius		9 anys	8 anys	5.716	6.532
Contractes amb clients de Bankpime i altres (1)	Bancària	10 anys	6 anys	6.962	8.362
Total				636.507	620.743

(1) La vida útil residual de la cartera d'assegurances és de 3 anys; per als contractes amb clients de Morgan Stanley és de 4 anys i per als contractes de clients de Bankpime és 7 anys.

El moviment que s'ha produït en aquest epígraf del balanç, en els exercicis 2016 i 2015, és el següent:

Moviment d'altres actius intangibles

(Milers d'euros)

	2016	2015
Saldo a l'inici de l'exercici	620.743	583.721
Més:		
Alta per combinacions de negoci (Nota 7)		89.452
Altes per addicions de <i>software</i> i altres	179.367	136.163
Menys (*):		
Baixes per vendes		(600)
Amortitzacions amb càrrec a resultats	(163.100)	(139.917)
Sanejaments amb càrrec a resultats (Nota 38)	(503)	(48.076)
Saldo al tancament de l'exercici	636.507	620.743

(*) Addicionalment a la dotació per amortització hi ha baixes d'actius intangibles totalment amortitzats per un import de 63.900 milers d'euros.

Durant l'exercici 2016, el Grup CaixaBank ha fet desemborsaments en concepte de recerca i desenvolupament per UN import de 84,1 milions d'euros.

A 31 de desembre de 2016 i 2015 no hi ha actius intangibles la titularitat dels quals tingui cap restricció ni que serveixin com a garanties de deutes.

Adicionalment, a 31 de desembre de 2016 i 2015, no hi ha compromisos significatius de compra d'elements d'actiu intangible.

A 31 de desembre de 2016 i 2015, el Grup CaixaBank manté actius intangibles per un import brut de 251 i 266 milions, respectivament, que estan totalment amortitzats.

Test de deteriorament de la UGE bancària

L'import que cal recuperar de la UGE del negoci bancari s'ha determinat a partir de l'assignació dels fons propis del Grup CaixaBank sobre la base dels models interns de capital regulatori, els quals prenen en consideració els riscos assumits per cadascun dels negocis. Aquest import per recuperar de la UGE es compara amb el seu import recuperable per tal de determinar la possible existència de deteriorament.

El Grup CaixaBank estima el valor recuperable partint de valor en ús, el qual ha estat determinat mitjançant el descompte dels dividendes esperats a mitjà termini obtinguts a partir del pressupost del Grup i extrapolats fins al 2021 (5 exercicis). Així mateix i a aquests efectes, el Grup duu a terme, amb caràcter semestral, un exercici d'actualització dels fluxos d'efectiu projectats amb la finalitat d'incorporar les possibles desviacions al model d'estimació del valor recuperable. En el treball elaborat a 31 de desembre de 2016, s'ha constatat que les projeccions utilitzades en l'anterior test i la realitat no haurien afectat les conclusions de l'anterior anàlisi.

Les hipòtesis principals utilitzades en la projecció de fluxos s'han basat en estimacions de les principals variables macroeconòmiques aplicades a l'activitat del Grup, i tenen en compte un marge d'interessos sobre actius totals mitjans previst que oscil·la entre l'1,23% i l'1,45% (entre l'1,28% i l'1,55% en la valoració anterior), un cost de risc sobre la cartera creditícia bruta que varia entre el 0,47% i el 0,30% (entre el 0,74% i el 0,40% en la valoració anterior), i una taxa de creixement del 2% (igual a la utilitzada en la valoració anterior), tendent a recollir els efectes de la inflació. La taxa de descompte aplicada en les projeccions ha estat del 9,2% (8,8% en la valoració anterior), calculada sobre el tipus d'interès del bo alemany a 10 anys, més una prima de risc associada al negoci bancari i a l'entitat.

El Grup CaixaBank duu a terme una anàlisi de sensibilitat sobre les variables més significatives. En aquest sentit, de manera complementària a l'escenari central, s'han calculat variacions possibles en les principals hipòtesis clau del model, taxa de descompte: -1,5%, +1,5%, taxa de creixement: -0,5%, +0,5%, Marge d'interès: -0,05%, +0,05%; i risc de crèdit: -0,1% + 0,1%, per tal de confirmar que l'import recuperable continua sent superior a l'import a recuperar. Després de l'anàlisi de sensibilitat efectuada, i incloent-hi hipòtesis adverses, no s'ha posat de manifest la necessitat de fer dotacions en l'exercici 2016 als fons de comerç adscrits a l'UGE de Negoci bancari. També s'ha comprovat que el valor obtingut de la UGE en un escenari advers continua sent substancialment superior al valor dels fons propis operatius.

Adicionalment, no hi ha cap canvi raonablement possible en les hipòtesis o projeccions que pugui suposar el registre de dotacions al deteriorament del valor dels fons de comerç i els actius intangibles assignats a aquesta UGE al tancament de l'exercici 2016.

Test de deteriorament de la UGE Assegurances

L'import a recuperar de la UGE del negoci assegurador s'ha determinat a partir de l'assignació dels fons propis del Grup CaixaBank partint dels models interns de capital regulatori, els quals prenen en consideració els riscos assumits per cadascun dels negocis. Aquest import per recuperar de la UGE es compara amb el seu import recuperable per tal de determinar la possible existència de deteriorament.

Respecte de la determinació del valor recuperable de la UGE del negoci assegurador, aquesta es basa en el valor en ús. S'han calculat els fluxos de caixa esperats en els vinents 5 exercicis de les carteres de vida, assumint una taxa de creixement posterior del 2%, tendent a recollir els efectes de la inflació. Aquests fluxos esperats s'han descomptat a una taxa del 9,07% (9,05% en l'exercici anterior). Així mateix, i a aquests efectes, el Grup CaixaBank duu a terme, amb caràcter semestral, un exercici d'actualització dels fluxos d'efectiu projectats amb la finalitat d'incorporar les possibles desviacions al model d'estimació del valor recuperable. En el treball efectuat a 31 de desembre de 2016, s'ha constatat que les projeccions utilitzades en l'anterior test de deteriorament no difereixen substancialment de la realitat, i que les desviacions que s'han produït no haurien afectat les conclusions de l'anàlisi anterior.

El Grup CaixaBank duu a terme una anàlisi de sensibilitat sobre les variables més significatives. En aquest sentit, de manera complementària a l'escenari central, s'han calculat variacions possibles en les principals hipòtesis clau del model, taxa de descompte: -0,5%, +0,5%, taxa de creixement: -0,5%, +0,5%, per tal de confirmar que l'import recuperable continua excedint l'import a recuperar. Després de l'anàlisi de sensibilitat realitzat, incloent-hi hipòtesis adverses no s'ha posat de manifest la necessitat de fer dotacions en l'exercici 2016 als fons de comerç adscrits a la UGE de negoci assegurador. També s'ha comprovat que el valor obtingut de la UGE en un escenari advers continua sent substancialment superior al valor dels fons propis operatius.

Adicionalment, no hi ha cap canvi raonablement possible en les hipòtesis o projeccions que pugui suposar el registre de dotacions al deteriorament del valor dels fons de comerç i altres actius intangibles assignats a aquesta UGE al tancament de l'exercici 2016.

21. Altres actius i passius

La composició del saldo d'aquests capítols dels balanços és la següent:

Detall d'altres actius i passius

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Existències	1.012.896	1.135.337
Resta d'altres actius	782.827	1.081.820
Periodificacions	575.799	627.527
<i>de les quals: Despeses meritades no pagades</i>	383.932	364.639
<i>de les quals: Derrama del Fons de Garantia de Dipòsits a liquidar en els propers 5 anys</i>	176.109	209.169
Operacions en camí	42.006	220.375
Dividends de renda variable meritats no cobrats	51.682	150.821
Altres	113.340	83.097
Total resta d'actius	1.795.723	2.217.157
Periodificacions	976.384	1.070.098
<i>de les quals: Despeses generals meritades no pagades</i>	186.190	191.801
Operacions en camí	657.611	270.979
Altres	171.640	158.561
Total resta de passius	1.805.635	1.499.638

Es registra en «Altres actius» el valor raonable dels contractes d'assegurança associats a compromisos de prestació definida assegurats mitjançant pòlisses contractades amb entitats que no tenen la condició de part vinculant i compleixen les condicions requerides per ser actius del pla una vegada deduït del valor actual de les obligacions. Si el valor de les obligacions fos superior, el seu registre figuraria en el capítol de «Provisions – Provisions per a pensions i altres obligacions definides postocupació» (vegeu Nota 24).

Les existències que, bàsicament, corresponen a terrenys i immobles en curs de construcció es valoren per l'import menor entre el seu cost, incloent-hi les despeses de finançament, i el seu valor de realització, entès com el preu estimat de venda net dels costos estimats de producció i comercialització.

A continuació es facilita el moviment del capítol «Existències» dels exercicis 2016 i 2015:

Moviment d'existències

(Milers d'euros)

	2016		2015	
	Actius procedents de regularitzacions creditícies	Altres actius	Actius procedents de regularitzacions creditícies	Altres actius
Cost brut existències				
Saldo a l'inici de l'exercici	2.631.700	97.641	2.277.549	308.177
Més:				
Alta per combinació de negocis (Nota 7)			234.637	
Adquisicions	125.686	18.178	202.903	41.004
Traspassos i altres	49.894	17	83.992	
Menys:				
Cost de vendes (1)	(185.320)	(3.549)	(167.381)	(7.045)
Traspassos i altres		(50.100)		(244.495)
Subtotal	2.621.960	62.187	2.631.700	97.641
Fons de deteriorament existències				
Saldo a l'inici de l'exercici	(1.531.755)	(62.249)	(1.231.360)	(157.331)
Més:				
Alta per combinació de negocis (Nota 7)			(194.512)	
Dotacions netes (Nota 38)	(177.605)	41	(66.831)	(4.219)
Traspassos i altres	(42.899)	(1.612)	(123.655)	99.301
Menys:				
Utilitzacions	98.502	181	84.603	
Traspassos		46.145		
Subtotal	(1.653.757)	(17.494)	(1.531.755)	(62.249)
Saldo al tancament de l'exercici	968.203	44.693	1.099.945	35.392

(1) Inclou els costos imputables a les vendes de béns i a la prestació de serveis no financers.

Els "Traspassos i altres" de l'exercici 2016 i 2015 es corresponen bàsicament a reclassificacions des dels epígrafs d'«Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda» i «Inversions immobiliàries» a aquest epígraf (vegeu Notes 22 i 19).

Els actius adjudicats són valorats d'acord amb models interns de determinació del valor recuperable, que utilitzen com a *input* taxacions actualitzades que compleixin amb l'ordre ECO/805/2003. El mètode de valoració d'aquests actius es descriu en la Nota 2.18. El valor raonable d'aquests, obtingut dels models interns del Grup a 31 de desembre de 2016 pugen a 1.302 milions d'euros.

A continuació es facilita la informació sobre les societats o agències que han fet tasacions durant l'exercici 2016:

Taxadores d'existències

(Percentatge)

	31-12-2016	31-12-2015
Tasaciones Inmobiliarias, SA	18%	25%
Tecnitasa, SA	14%	12%
Sociedad de Tasación, SA	13%	11%
Ibertasa, SA	12%	8%
Gesvalt, SA	11%	12%
Krata, SA	9%	5%
JLL Valoraciones, SA	8%	0%
CBRE Valuation Advisory, SA	6%	0%
Valoraciones Mediterráneo, SA	5%	7%
Valtecnic, SA	3%	13%
Valoraciones y Tasaciones Hipotecarias, SA	1%	5%
Altres	0%	2%
Total	100%	100%

22. Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda

Aquest capítol dels balanços recull els actius procedents d'adquisicions i adjudicacions en el procés de regularització d'operacions creditícies que no s'incorporen com a actius d'ús propi, inversió immobiliària o existències, i els actius inicialment classificats com a inversions immobiliàries, una vegada presa la decisió de procedir a vendre'ls.

A continuació es presenta un desglossament del moviment d'aquest epígraf durant els exercicis 2016 i 2015:

2016

(Milers d'euros)

	Actius procedents de regularitzacions creditícies			Total
	Drets de rematada (1)	Altres actius procedents de regularitzacions creditícies	Altres actius (2)	
Cost				
Saldo a l'inici de l'exercici	889.582	10.185.722	1.353.986	12.429.290
Altes per combinacions de negoci (Nota 7)				0
Incorporacions de l'exercici	781.127	347.485	35.160	1.163.772
Traspassos (3)	(989.768)	892.798	(477.016)	(573.986)
Baixes del període		(1.496.735)	(133.512)	(1.630.247)
Saldo al tancament de l'exercici	680.941	9.929.270	778.618	11.388.829
Fons de deteriorament				
Saldo a l'inici de l'exercici	(197.899)	(4.027.149)	(243.579)	(4.468.627)
Altes per combinacions de negoci (Nota 7)				0
Dotacions (Nota 40)	(15.669)	(2.188.679)	(58.251)	(2.262.599)
Disponibilitats (Nota 40)	20.614	1.367.795	45.805	1.434.214
Traspassos (4)	68.217	(369.112)	37.803	(263.092)
Utilitzacions		575.823	312	576.135
Saldo al tancament de l'exercici	(124.737)	(4.641.322)	(217.910)	(4.983.969)
Total	556.204	5.287.948	560.708	6.404.860

(1) Els drets de rematada es registren inicialment pel valor net pel qual es registrarà l'actiu en el moment en què es produeixi l'adjudicació definitiva.

(2) Inclou principalment: participacions reclassificades a actiu no corrent en venda, actius procedents de la finalització de contractes d'arrendament operatiu i oficines tancades.

(3) Corresponen principalment a la reclassificació del Dret de Rematada a "Altres Actius procedents de regularitzacions creditícies" o a l'epígraf «Actius tangibles - Inversions Immobiliàries», en el moment en què un immoble és posat en règim de lloguer (vegeu Nota 19).

(4) Inclouen les provisions constituïdes per a la cobertura del risc d'insolvència d'operacions creditícies de CaixaBank, cancel·lades mitjançant l'adquisició d'actius immobiliaris per part de BuildingCenter.

2015

(Milers d'euros)

	Actius procedents de regularitzacions creditícies			Total
	Drets de rematada (1)	Actius procedents de regularitzacions creditícies	Altres actius (2)	
Cost				
Saldo a l'inici de l'exercici	799.095	8.996.454	931.071	10.726.620
Altes per combinacions de negoci (Nota 7)		363.307	6.635	369.942
Incorporacions de l'exercici	1.358.236	1.321.419	162.512	2.842.167
Traspassos (3)	(1.267.749)	1.090.840	368.901	191.992
Baixes per venda		(1.586.298)	(115.133)	(1.701.431)
Saldo al tancament de l'exercici	889.582	10.185.722	1.353.986	12.429.290
Fons de deteriorament				
Saldo a l'inici de l'exercici	(54.497)	(3.324.115)	(100.067)	(3.478.679)
Altes per combinacions de negoci (Nota 7)		(178.360)	(228)	(178.588)
Dotacions (Nota 40)	(12.105)	(1.657.433)	(111.697)	(1.781.235)
Disponibilitats (Nota 40)	41.056	1.381.828	61.639	1.484.523
Traspassos (4)	(172.353)	(695.787)	(96.119)	(964.259)
Utilitzacions		446.718	2.893	449.611
Saldo al tancament de l'exercici	(197.899)	(4.027.149)	(243.579)	(4.468.627)
Total	691.683	6.158.573	1.110.407	7.960.663

(1) Els drets de rematada es registren inicialment pel valor net pel qual es registrarà l'actiu en el moment en què es produeixi l'adjudicació definitiva.

(2) Inclou principalment: participacions reclassificades a actiu no corrent en venda, actius procedents de la finalització de contractes d'arrendament operatiu i oficines tancades.

(3) Corresponen principalment a reclassificacions a l'epígraf «Actius tangibles - Inversions Immobiliàries», en el moment en què un immoble es posa en règim de lloguer (vegeu Nota 19), ja a l'alta dels adjudicats procedents dels drets de rematada.

(4) Inclouen les provisions constituïdes per a la cobertura del risc d'insolvència de les operacions creditícies de CaixaBank, cancel·lades mitjançant l'adquisició d'actius immobiliaris per part de BuildingCenter.

A continuació es detallen els actius procedents de regularitzacions creditícies a 31 de desembre de 2016 i 2015, sense considerar-ne el fons de deteriorament, segons la seva antiguitat, determinada a partir de la data d'adjudicació:

Antiguitat actius adjudicats

	31-12-2016		31-12-2015	
	Nre. d'actius	Milers d'euros	Nre. d'actius	Milers d'euros
Fins a 1 any	15.536	1.502.570	29.556	2.737.958
Entre 1 i 2 anys	21.946	2.100.296	26.025	2.661.452
Entre 2 i 5 anys	54.975	5.505.383	50.978	4.894.308
Més de 5 anys	11.568	1.501.962	4.846	781.586
Total	104.025	10.610.211	111.405	11.075.304

La distribució per tipus de sector dels actius procedents de regularitzacions creditícies a 31 de desembre de 2016 i 2015 és la següent:

Tipus de sector

(Percentatge sobre el valor dels actius)

	31-12-2016	31-12-2015
Residencial	93,0%	86,9%
Industrial	5,1%	11,6%
Agrícola	1,9%	1,5%
Total	100%	100%

Els actius adjudicats són valorats d'acord amb models interns de determinació del valor recuperable, que utilitzen com a *input* taxacions actualitzades que compleixin amb l'ordre ECO/805/2003. El mètode de valoració d'aquests actius es descriu en la Nota 2.19. El valor raonable d'aquests, obtingut dels models interns del Grup a 31 de desembre de 2016 puguen a 6.889 milions d'euros.

A continuació es facilita la informació sobre les societats o agències que han fet taxacions durant l'exercici 2016:

Taxadores d'actius no corrents mantinguts per a la venda

(Percentatge)

	31-12-2016	31-12-2015
Tasaciones Inmobiliarias, SA	26,0%	29,6%
Sociedad de Tasación, SA	19,2%	23,1%
Ibertasa, SA	12,0%	9,2%
Gesvalt, SA	11,0%	7,6%
JLL Valoraciones, SA	8,8%	0,0%
Valtecnic, SA	7,1%	17,7%
CBRE Valuation Advisory, SA	7,0%	0,0%
Valoraciones y Tasaciones Hipotecarias, SA	4,4%	8,2%
Tecnitasa	2,1%	1,1%
Krata, SA	1,3%	0,0%
Valoraciones Mediterráneo, SA	0,9%	0,9%
Altres	0,2%	2,6%
Total	100,0%	100,0%

23. Passius financers a cost amortitzat

La composició del saldo d'aquest capítol dels balanços, atesa la naturalesa de l'instrument financer que origina el passiu, és la següent:

(Milers d'euros)	2016	2015
Dipòsits	223.511.848	218.372.716
Bancs centrals	30.029.382	23.753.214
Entitats de crèdit	6.315.758	10.509.238
Clientela	187.166.708	184.110.264
Valors representatius de deute emesos	27.708.015	32.336.159
Altres passius financers	2.873.432	2.789.945
Total	254.093.295	253.498.820

A continuació es facilita un detall dels principals ajustos per valoració inclosos en cadascun dels diferents tipus de passius d'aquest capítol:

31-12-2016

(Milers d'euros)	Saldo brut	Ajustos per valoració				Saldo en balanç
		Interessos meritats	Microcobertures	Costos transacció	Primes i descomptes	
Dipòsits	224.059.423	156.242	6.277	(21.545)	(688.549)	223.511.848
Bancs centrals	30.067.713	(38.331)				30.029.382
Entitats de crèdit	6.300.522	8.964	6.277	0	(5)	6.315.758
Clientela (1)	187.691.188	185.609	0	(21.545)	(688.544)	187.166.708
Valors representatius de deute emesos	27.334.347	448.886	1.755	(14.376)	(62.597)	27.708.015
Altres passius financers	2.873.432					2.873.432
Total	254.267.202	605.128	8.032	(35.921)	(751.146)	254.093.295

31-12-2015

(Milers d'euros)	Saldo brut	Ajustos per valoració				Saldo en balanç
		Interessos meritats	Microcobertures	Costos transacció	Primes i descomptes	
Dipòsits	218.808.954	432.300	6.161	(24.933)	(849.766)	218.372.716
Bancs centrals	23.733.615	19.599				23.753.214
Entitats de crèdit	10.486.901	16.183	6.161	0	(7)	10.509.238
Clientela (1)	184.588.438	396.518	0	(24.933)	(849.759)	184.110.264
Valors representatius de deute emesos	31.914.167	598.970	2.206	(22.621)	(156.563)	32.336.159
Altres passius financers	2.789.945					2.789.945
Total	253.513.066	1.031.270	8.367	(47.554)	(1.006.329)	253.498.820

(1) La columna «Primes i descomptes» inclou els ajustos a valor raonable efectuats als dipòsits a la clientela aportats per Banca Cívica i Banco de Valencia a la data d'integració, principalment per les cèdules singulars.

23.1. Dipòsits d'entitats de crèdit

La composició dels saldos d'aquest epígraf dels balanços, sense considerar els ajustos per valoració i tenint en compte la naturalesa de les operacions, s'indica a continuació:

Detall de dipòsits d'entitats de crèdit

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
A la vista	2.122.486	2.054.115
Comptes mutus	62	5
Altres comptes	2.122.424	2.054.110
A termini o amb preavís	4.178.036	8.432.786
Comptes a termini	3.163.748	5.454.875
<i>Dels quals: cèdules hipotecàries nominatives (Nota 23.3)</i>	<i>20.000</i>	<i>220.000</i>
Passius financers híbrids	2.200	2.280
Cessió temporal d'actius	1.012.088	2.975.631
Total	6.300.522	10.486.901

23.2. Dipòsits de la clientela

La composició del saldo d'aquest epígraf dels balanços, sense considerar els ajustos per valoració i tenint en compte el sector i la naturalesa de les operacions, s'indica a continuació:

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Per naturalesa	187.691.188	184.588.438
Comptes corrents i altres comptes a la vista	79.946.463	73.470.470
Comptes d'estalvi	52.744.693	43.370.629
Dipòsits a termini	42.461.394	63.433.788
<i>dels quals: cèdules hipotecàries nominatives (Nota 23.3)</i>	<i>4.999.367</i>	<i>6.013.255</i>
<i>dels quals: dipòsits subordinats (Nota 23.4)</i>	<i>33.053</i>	<i>93.055</i>
Passius financers híbrids	1.607.734	3.214.655
Cessions temporals (*)	10.930.904	1.098.896
Per sectors	187.691.188	184.588.438
Administracions Públiques	8.172.053	12.698.912
Sector privat (*)	179.519.135	171.889.526

(*) Inclou cessions temporals d'actius en operacions de mercat monetari mitjançant entitats de contrapartida, de 9.841 i 58 milions d'euros a 31 de desembre de 2016 i a 31 de desembre de 2015, respectivament.

23.3. Valors representatius de deute emesos

La composició del saldo d'aquest epígraf dels balanços, sense considerar els ajustos per valoració, és la següent:

Detall de valors representatius de deute emesos

(Milers d'euros)

	Import pendent d'amortització	
	31-12-2016	31-12-2015
Cèdules hipotecàries	18.555.198	21.266.734
Cèdules territorials	50.000	50.000
Bons simples	1.693.058	2.602.854
Bons de titulització	2.342.742	2.749.260
Híbrids	530.000	893.600
<i>Notes estructurades</i>	530.000	349.300
<i>Bons bescanviables en accions de Repsol, SA</i>		544.300
Pagarés	63.687	37.184
Passius subordinats	4.099.662	4.314.535
Total	27.334.347	31.914.167

Bons bescanviables en accions de Repsol, SA

El novembre de 2013, CaixaBank va fer entre inversors institucionals i qualificats l'emissió de bons bescanviables en accions ordinàries de Repsol, denominada *Unsecured Mandatory Exchangeable Bonds due 2016*, per un import nominal total de 594,3 milions d'euros i amb un venciment màxim el 22 de novembre de 2016 (Bons Bescanviables). Aquesta emissió incloïa una combinació de derivats implícits per assegurar un preu de canvi màxim i mínim que, d'acord amb el que estableix la normativa comptable internacional, es va procedir a segregar i valorar de manera separada en patrimoni net en tractar-se d'una cobertura de flux d'efectiu.

En data 10 de març de 2016 es va amortitzar totalment l'emissió d'aquests bons, i per cada 100.000 euros de principal es van lliurar:

- i) 5.479,45 accions de Repsol;
- ii) una quantitat en efectiu de 3.048,90 euros, en concepte de cupó vençut (*Make-Whole Amount*);
- iii) una altra quantitat en efectiu de 1.340,16 euros en concepte d'interès meritat (*Accrued Interest*).

Així mateix, en aquesta data es va produir el cessament de la cotització dels Bons Bescanviables de l'Irish Stock Exchange. La cancel·lació anticipada del bo es va fer mitjançant el lliurament, per part de CaixaBank, de 29.824.636 accions en cartera de Repsol, representatives del 2,069% del capital social de Repsol i l'abonament en efectiu de 23,9 milions d'euros. Com a conseqüència de la cancel·lació del bo, el Grup s'ha reconegut un resultat negatiu de 147 milions d'euros bruts, que inclou, principalment el resultat de l'entrega de les accions de Repsol i el resultat generat per la cancel·lació del derivat implícit de cobertura, registrat en l'epígraf «Guanyos o pèrdues en donar de baixa en comptes actius no financers i participacions (net)» del compte de pèrdues i guanys adjunt (vegeu Nota 39).

Cèdules hipotecàries

El detall de les emissions de cèdules hipotecàries és el següent:

Cèdules hipotecàries

(1/2)

(Milers d'euros)

Data	Import nominal inicial en divisa	Tipus d'interès nominal	Data amortització	Import pendent d'amortització	
				31-12-2016	31-12-2015
31-10-2003	750.000	4,75%	31-10-2018	750.000	750.000
04-02-2004	250.000	4,75%	31-10-2018	250.000	250.000
17-02-2005	2.500.000	3,88%	17-02-2025	2.500.000	2.500.000
09-01-2006	1.000.000	E3M + 0,075	09-01-2018	1.000.000	1.000.000
18-01-2006	2.500.000	3,63%	18-01-2021	2.500.000	2.500.000
16-06-2006	150.000	E3M + 0,06	16-06-2016		150.000
20-06-2006 (1)	1.000.000	E3M + 0,1	30-06-2016		10.646
28-06-2006	2.000.000	4,25%	26-01-2017	2.000.000	2.000.000
28-06-2006	1.000.000	4,50%	26-01-2022	1.000.000	1.000.000
17-10-2006 (1)	1.000.000	E3M + 0,1	30-09-2016		7.982
01-11-2006	255.000	Lib 3M	02-02-2037	241.912	234.225
28-11-2006	250.000	E3M + 0,06	28-11-2016		250.000
07-02-2007 (1)	1.000.000	E3M	30-03-2017	6.380	6.380
30-03-2007	227.500	E3M + 0,045	20-03-2017	227.500	227.500
04-06-2007	2.500.000	4,63%	04-06-2019	2.500.000	2.500.000
12-06-2007 (1)	1.500.000	E3M + 0,1	30-09-2017	13.462	13.462
13-07-2007	25.000	E3M + 0,045	20-03-2017	25.000	25.000
13-06-2008	100.000	5,43%	13-06-2038	100.000	100.000
27-04-2009	1.000.000	E1A+0,15%	27-03-2016		1.000.000
27-04-2009	1.000.000	E1A+0,20%	27-06-2019	1.000.000	1.000.000
27-04-2009	390.000	E1A+0,25%	27-09-2022	390.000	390.000
14-05-2009	175.000	E3M + 1,00	14-05-2021	175.000	175.000
22-09-2009	150.000	E3M + 1,50	22-09-2017	150.000	150.000
31-03-2010	1.000.000	3,50%	31-03-2016		1.000.000
07-05-2010	100.000	E3M + 0,95	07-05-2019	100.000	100.000
02-07-2010	300.000	E3M + 1,75	02-07-2018	300.000	300.000
22-02-2011	2.200.000	5,00%	22-02-2016		2.200.000
27-04-2011	1.250.000	5,13%	27-04-2016		1.250.000
02-08-2011	150.000	E3M + 3,85	02-08-2027	150.000	150.000
14-11-2011	250.000	4,25%	26-01-2017	250.000	250.000
16-02-2012	1.000.000	4,00%	16-02-2017	1.000.000	1.000.000
07-06-2012	2.000.000	E6M + 3,85	07-06-2022	2.000.000	2.000.000
07-06-2012	4.000.000	E6M + 3,80	07-06-2023	1.000.000	1.000.000
07-06-2012	3.500.000	E6M + 3,80	07-06-2024	2.900.000	2.900.000
07-06-2012	1.000.000	E6M + 3,75	07-06-2025	1.000.000	1.000.000
19-06-2012	4.250.000	E6M + 3,75	19-06-2026	3.000.000	3.000.000
03-07-2012	1.000.000	E6M + 4,00	03-07-2027	1.000.000	1.000.000
17-07-2012	750.000	E6M + 4,25	17-07-2027	750.000	750.000
17-07-2012	3.000.000	E6M + 4,25	17-07-2028	2.800.000	2.800.000
26-07-2012	500.000	E6M + 4,70	26-07-2020	175.000	175.000
22-03-2013	2.000.000	3,00%	22-03-2018	1.000.000	1.000.000
21-03-2014	1.000.000	2,63%	21-03-2024	1.000.000	1.000.000
10-07-2014	1.000.000	E1A+0,82%	10-07-2024	1.000.000	1.000.000
30-07-2014	300.000	E3M + 0,50	30-07-2017	300.000	300.000
27-03-2015	1.000.000	0,63%	27-03-2025	1.000.000	1.000.000
12-11-2015	1.000.000	0,63%	12-11-2020	1.000.000	1.000.000
08-02-2016	1.500.000	1,00%	08-02-2023	1.500.000	

Cèdules hipotecàries

(2/2)

(Milers d'euros)

Data	Import nominal inicial en divisa	Tipus d'interès nominal	Data amortització	Import pendent d'amortització	
				31-12-2016	31-12-2015
22-12-2016	4.000.000	E6M+0,55	22-12-2022	4.000.000	
Cèdules hipotecàries				42.054.254	42.415.195
Valors propis comprats				(23.499.056)	(21.148.461)
<i>Autocartera</i>				(23.344.856)	(20.903.461)
<i>Adquirits per empreses del Grup</i>				(154.200)	(245.000)
Total				18.555.198	21.266.734

(1) Emissions col·locades en el mercat detallista. Les altres han estat col·locades en el mercat institucional.

D'acord amb les disposicions vigents, CaixaBank afecta expressament les hipoteques que constin inscrites a favor seu en garantia del capital i dels interessos de les emissions de cèdules hipotecàries.

CaixaBank té emeses i pendents d'amortització cèdules hipotecàries nominatives que, en funció de la contrapartida, figuren registrades en els epígrafs «Dipòsits d'entitats de crèdit» o «Dipòsits de la clientela» dels balanços (vegeu Notes 23.1 i 23.2).

A continuació es detalla el càlcul del grau de col·lateralització i sobrecol·lateralització a 31 de desembre de 2016 i 2015 de les cèdules hipotecàries emeses:

Grau de col·lateralització i sobrecol·lateralització

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015	
Cèdules hipotecàries no nominatives	42.054.255	42.415.195	
Cèdules hipotecàries nominatives registrades en dipòsits de la clientela (Nota 23.2)	4.999.367	6.013.255	
Cèdules hipotecàries nominatives registrades en entitats de crèdit (Nota 23.1)	20.000	220.000	
Cèdules hipotecàries emeses	(A) 47.073.622	48.648.450	
Cartera total de préstecs i crèdits hipotecaris pendents d'amortització(*)	127.609.257	134.168.382	
Participacions hipotecàries emeses	(6.578.652)	(7.346.393)	
Certificats de transmissió hipotecària emesos	(18.880.674)	(4.949.862)	
Bons hipotecaris emesos			
Cartera de Préstecs i Crèdits col·lateral per a Cèdules hipotecàries	(B) 102.149.931	121.872.127	
Col·lateralització:	(B)/(A)	217%	251%
Sobrecol·lateralització:	[(B)/(A)]-1	117%	151%

(*) Inclou cartera de balanç i fora de balanç.

La informació requerida per la Llei del mercat hipotecari està desglossada en els comptes anuals de CaixaBank, SA corresponents a l'exercici 2016.

Cèdules territorials

El detall de les emissions de cèdules territorials és el següent:

Cèdules territorials

(Milers d'euros)

Data	Import nominal inicial en divisa	Tipus d'interès nominal	Data amortització	Import pendent d'amortització	
				31-12-2016	31-12-2015
27-01-2012	250.000 €	6,000%	27-01-2016		250.000
01-02-2012	250.000 €	6,500%	01-02-2017	250.000	250.000
24-05-2012	500.000 €	4,900%	24-05-2018	500.000	500.000
24-05-2012	500.000 €	5,200%	24-05-2019	500.000	500.000
07-06-2013	1.300.000 €	3,000%	07-06-2018	1.300.000	1.300.000
26-03-2014	1.500.000 €	E6M + 0,95	26-03-2020	1.500.000	1.500.000
19-06-2015	1.500.000 €	E6M + 0,20	19-06-2019	1.500.000	1.500.000
19-06-2015	1.500.000 €	E6M+0,25	19-06-2021	1.500.000	1.500.000
Cèdules territorials				7.050.000	7.300.000
Valors propis comprats				(7.000.000)	(7.250.000)
Autocartera				(6.962.200)	(7.212.200)
Adquirits per empreses del Grup				(37.800)	(37.800)
Total				50.000	50.000

Les cèdules territorials s'emeten amb la garantia de la cartera de préstecs i crèdits concedits a l'Estat, les comunitats autònomes i els ens locals, així com als organismes autònoms i a les entitats públiques empresarials que en depenen, i a altres entitats d'aquesta naturalesa de l'Espai Econòmic Europeu.

Bons simples

El detall de les emissions de bons simples és el següent:

Bons Simples

(Milers d'euros)

(1 / 2)

Data	Import nominal inicial en divisa	Tipus d'interès nominal	Data amortització	Amortització anticipada	Import pendent d'amortització	
					31-12-2016	31-12-2015
24-01-2007	40.157 €	0,212%	24-01-2022		40.019	40.027
15-06-2007	30.000 €	2,500%	17-06-2019		30.000	30.000
22-11-2007	100.000 €	E12M + 0,25	22-11-2027		100.000	100.000
31-03-2011	10.000 €	5,362%	31-03-2016			10.000
22-01-2013	1.000.000 €	3,250%	22-01-2016			1.000.000
30-01-2013	300.000 €	3,964%	30-01-2018		300.000	300.000
11-04-2013	250.000 €	4,358%	31-10-2019		250.000	250.000
14-05-2013	1.000.000 €	3,125%	14-05-2018		1.000.000	1.000.000
18-10-2013	1.000.000 €	2,500%	18-04-2017		1.000.000	1.000.000
10-03-2014 (1)	3.350 €	E6M+ 2,30	10-03-2016			838
10-04-2014 (1)	5.650 €	E6M+ 2,30	10-04-2016			1.413
10-04-2014 (1)	3.175 €	4,400%	10-04-2018		1.256	2.049

Bons Simples

(2/2)

(Milers d'euros)

Data		Import nominal inicial en divisa		Tipus d'interès nominal	Data amortització	Amortització anticipada	Import pendent d'amortització	
							31-12-2016	31-12-2015
10-04-2014	(1)	5.525	€	E6M + 3,50	10-04-2018		2.072	3.453
12-05-2014	(1)	7.975	€	E6M + 2,30	10-05-2016			1.880
12-05-2014	(1)	7.875	€	E6M + 3,50	10-05-2018		2.812	4.687
10-06-2014	(1)	4.200	€	2,310%	10-06-2016			1.068
10-06-2014	(1)	9.575	€	E6M + 1,85	10-06-2016			2.394
10-06-2014	(1)	3.375	€	E6M + 2,10	10-06-2016			844
10-06-2014	(1)	3.325	€	3,630%	10-06-2018		1.303	2.134
10-06-2014	(1)	4.400	€	E6M + 3,00	10-06-2018		1.294	2.750
10-06-2014	(1)	6.825	€	E6M + 2,75	10-06-2018		2.533	4.266
10-07-2014	(1)	3.875	€	2,470%	10-07-2016			1.961
10-07-2014	(1)	11.175	€	E6M + 1,85	10-07-2016			5.588
10-07-2014	(1)	3.400	€	3,609%	10-07-2018		1.761	2.595
10-07-2014	(1)	10.025	€	E6M + 2,75	10-07-2018		5.013	7.519
10-07-2014	(1)	4.525	€	E6M + 3,25	10-07-2023		3.519	4.022
10-08-2014	(1)	4.900	€	2,497%	10-08-2016			2.480
10-08-2014	(1)	14.425	€	E6M + 1,85	10-08-2016			6.746
10-08-2014	(1)	3.450	€	3,644%	10-08-2018		1.787	2.634
10-08-2014	(1)	7.725	€	E6M + 2,75	10-08-2018		3.863	5.794
10-08-2014	(1)	4.450	€	E6M + 2,75	10-08-2020		1.400	3.683
10-09-2014	(1)	3.275	€	2,531%	10-09-2016			1.658
10-09-2014	(1)	12.075	€	E6M + 1,85	10-09-2016			3.681
10-09-2014	(1)	6.275	€	E6M + 2,75	10-09-2018		3.138	4.706
10-09-2014	(1)	5.000	€	E6M + 2,75	10-09-2020		3.333	4.167
10-10-2014	(1)	3.775	€	2,266%	10-10-2016			1.909
10-10-2014	(1)	5.375	€	E6M + 1,85	10-10-2016			2.688
10-10-2014	(1)	7.400	€	E6M + 1,55	10-10-2016			3.700
10-10-2014	(1)	4.825	€	E6M + 2,75	10-10-2018		2.413	3.619
10-10-2014	(1)	11.850	€	E6M + 2,35	10-10-2020		3.367	6.542
10-10-2014	(1)	5.675	€	E6M + 2,75	10-10-2020		1.283	1.603
10-11-2014	(1)	4.225	€	2,287%	10-11-2016			2.137
10-11-2014	(1)	3.650	€	2,257%	10-11-2016			1.845
10-11-2014	(1)	3.775	€	2,239%	10-11-2016			1.909
10-11-2014	(1)	15.700	€	E6M + 1,55	10-11-2016			7.850
10-11-2014	(1)	7.950	€	E6M + 2,35	10-11-2018		3.410	5.352
10-12-2014	(1)	11.650	€	E6M + 1,55	10-12-2016			5.825
10-12-2014	(1)	4.875	€	2,127%	10-12-2016			2.463
10-12-2014	(1)	7.550	€	E6M + 2,35	10-12-2018		3.380	5.662
10-12-2014	(1)	3.300	€	3,191%	10-12-2018		1.702	2.513
Total emès							2.770.658	3.870.654
Valors propis comprats							(1.077.600)	(1.267.800)
<i>Autocartera</i>							(1.015.700)	(1.195.100)
<i>Adquirits per empreses del Grup</i>							(61.900)	(72.700)
Total							1.693.058	2.602.854

(1) Emissions ICO per un import total de 51 milions d'euros.

Bons de titulització

A continuació es detallen els bons emesos pels fons de titulització d'actius col·locats a tercers i pendents d'amortització a 31 de desembre de 2016 i 2015, respectivament:

Bons de titulització

(Milers d'euros)

	Import pendent d'amortització	
	31-12-2016	31-12-2015
FonCaixa FTGENCAT 3, FTA	45.380	59.808
FonCaixa FTGENCAT 4, FTA	84.460	106.377
FonCaixa FTGENCAT 5, FTA	245.680	293.256
FonCaixa FTGENCAT 6, FTA	182.044	215.120
Valencia Hipotecaria 1, FTA	63.156	78.629
Valencia Hipotecaria 2, FTA	173.412	217.292
Valencia Hipotecaria 3, FTA	185.414	220.893
Pyme Valencia 1, FTA		6.776
AyT Hipotecario Mixto II, FTA	19.736	24.340
AyT FTPYMES II, FTA (sèrie F2) - A3		4.973
TDA 22 Mixto, FTH	11.901	12.620
AyT Hipotecario Mixto IV FTA	23.321	26.647
AyT Hipotecario Mixto V FTA	12.564	13.090
AyT Génova Hipotecario II, FTH	87.472	101.723
AyT Génova Hipotecario III, FTH	106.408	123.921
AyT Génova Hipotecario IV, FTH	147.613	170.071
AyT Génova Hipotecario VI, FTH	77.171	88.138
AyT Génova Hipotecario VII, FTH	295.292	332.370
AyT Génova Hipotecario VIII, FTH	312.154	354.088
AyT Génova Hipotecario IX, FTH	269.564	299.128
Total	2.342.742	2.749.260

Aquestes emissions s'amortitzen periòdicament en funció de l'amortització dels actius subjacents.

Notes estructurades

El detall de les emissions de notes estructurades és el següent:

Notes estructurades

(1/2)

(Milers d'euros)

Data d'emissió	Import nominal inicial en divisa	Data amortització	Import pendent d'amortització	
			31-12-2016	31-12-2015
25-03-2013	7.600 €	24-03-2016		7.600
23-04-2013	800 €	22-04-2016		800
29-05-2013	4.600 €	27-05-2016		4.600
22-10-2013	32.000 €	24-10-2016		32.000
17-12-2013	21.600 €	18-12-2017	21.600	21.600
11-02-2014	53.500 €	13-08-2018	53.500	53.500
13-06-2014	28.300 €	13-06-2019	28.300	28.300
13-06-2014	38.000 €	13-06-2016		38.000
07-08-2014	13.500 €	07-08-2019	13.500	13.500
07-08-2014	9.600 €	08-08-2016		9.600
07-08-2014	9.400 €	07-08-2017	9.400	9.400
15-10-2014	6.200 €	15-10-2019	6.200	6.200

Notes estructurades

(2/2)

(Milers d'euros)

Data d'emissió	Import nominal inicial en divisa		Data amortització	Import pendent d'amortització	
				31-12-2016	31-12-2015
15-10-2014	9.700	€	17-10-2016		9.700
05-12-2014	8.000	€	05-12-2019	8.000	8.000
05-12-2014	14.000	€	05-12-2016		14.000
16-02-2015	9.000	€	17-02-2020	9.000	9.000
16-02-2015	3.700	€	16-02-2017	3.700	3.700
01-04-2015	22.000	€	01-04-2020	22.000	22.000
19-05-2015	36.700	€	19-05-2020	36.700	36.700
19-06-2015	15.200	€	19-06-2020	15.200	15.200
31-07-2015	9.900	€	31-07-2020	9.900	9.900
23-10-2015	55.100	€	23-10-2018	55.100	55.100
05-02-2016	38.000	€	05-02-2020	38.000	
18-03-2016	86.400	€	18-03-2019	86.400	
18-03-2016	40.000	€	18-03-2022	40.000	
06-05-2016	85.000	€	06-05-2022	85.000	
14-10-2016	12.900	€	14-10-2022	12.900	
29-12-2016	11.700	€	31-12-2018	11.700	
Notes estructurades				566.100	408.400
Valors propis comprats				(36.100)	(59.100)
Total				530.000	349.300

Pagarés

A continuació es detalla, per terminis de venciment residual, l'import pendent d'amortització, a 31 de desembre de 2016 i 2015, dels pagarés emesos en euros:

Pagarés

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Fins a 3 mesos	7.180	
Entre 3 i 6 mesos	48.498	
Entre 6 mesos i 1 any	8.009	37.184
Total	63.687	37.184

23.4. Altres passius financers

La composició del saldo d'aquest epígraf dels balanços és la següent:

Detall d'altres passius financers

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Obligacions per pagar	1.528.149	1.656.463
Fiances rebudes	24.427	42.149
Cambres de compensació	346.525	43.059
Comptes de recaptació	262.764	549.755
Comptes especials	450.787	367.730
Altres conceptes	260.780	130.789
Total	2.873.432	2.789.945

Les obligacions que cal pagar inclouen, a 31 de desembre de 2016 i 2015, 363 i 512 milions d'euros, respectivament, corresponents a les aportacions i derrames pendents de pagament al Fons de Garantia de Dipòsits (vegeu Nota 1).

23.5. Passius subordinats

La composició del saldo d'aquest tipus de passiu financer, sense considerar els ajustos per valoració, és la següent:

Distribució d'emissions

(Milers d'euros)

	Import pendent d'amortització	
	31-12-2016	31-12-2015
Participacions preferents	10.000	30.871
Deute subordinat	4.122.716	4.376.718
Total	4.132.716	4.407.589

El detall de les emissions de participacions preferents vives a 31 de desembre de 2016 i 2015 és el següent:

Participacions preferents

(Milers d'euros)

Data d'emissió	Venciment	Import nominal	Tipus d'interès nominal	Import pendent de amortització	
				31-12-2016	31-12-2015
Juny 2007	Perpetu	20.000	E6M+1,750%		20.000
Desembre 2007	Perpetu	30.000	E6M+3,000%	30.000	30.000
Febrer 2011	Perpetu	2.099	E6M + 6,74		2.099
Emeses per CaixaBank				30.000	52.099
Desembre 2006	Perpetu	20.000	E3M+1,400%		20.000
Emeses per altres empreses				0	20.000
Total emès				30.000	72.099
Valors propis comprats				(20.000)	(41.228)
Total				10.000	30.871

El detall de les emissions de deute subordinat és el següent:

Deute subordinat

(Milers d'euros)

Data d'emissió	Venciment	Import nominal	Tipus d'interès nominal	Import pendent d'amortització	
				31-12-2016	31-12-2015
01-12-1990	PERPETU	18.030	-	18.030	18.030
26-06-1994	26-06-2093	15.025	-	15.025	15.025
01-12-2005	PERPETU	148.900	E3M+1,100%		148.900
16-06-2006	16-06-2016	85.300	E3M+0,890%		85.300
21-09-2006	21-09-2016	100.000	E3M + 0,980%		100.000
08-11-2006	08-11-2016	60.000	E3M+0,457%		60.000
09-02-2012 (1)	09-02-2022	2.072.363	Fix	2.072.363	2.072.363
09-02-2012 (1)	09-02-2022	1.301.502	Fix	1.301.502	1.301.502
14-11-2013	14-11-2023	750.000	Fix	750.000	750.000
Deute subordinat				4.156.920	4.551.120
Valors propis comprats				(34.204)	(174.402)
Total				4.122.716	4.376.718

(1) Emissions efectuades per atendre la recompra i posterior cancel·lació de participacions preferents.

24. Provisions

A continuació es detalla el moviment en els exercicis 2016 i 2015 i la naturalesa de les provisions registrades en aquest capítol dels balanços:

Moviment de provisions - 2016

(Milers d'euros)

	Fons a 31-12-2015	Dotacions netes de disponibilitats amb càrrec a resultats(**)	Altres dotacions (*)	(Guany)/pèr dues actuarials	Utilització de fons	Traspassos i altres	Fons a 31/12/2016
Provisions per a pensions i altres obligacions de prestacions definides postocupació	1.958.334	0	44.180	114.673	(110.367)	21.792	2.028.612
Provisions per a altres retribucions als empleats a llarg termini	900.311	161.250	124.069	0	(209.621)	(3.242)	972.767
Provisions per a qüestions processals i litigis per impostos pendents	514.206	335.765	0	0	(220.503)	3.756	633.224
Contingències legals	169.742	235.091	0	0	(65.799)	4.499	343.533
Provisions per a impostos	344.464	100.674	0	0	(154.704)	(743)	289.691
Provisió per compromisos i garanties concedits	381.477	(136.862)	0	0	0	(16.062)	228.553
Cobertura risc de país	7.278	1.425					8.703
Cobertura pèrdues identificades	374.199	(138.287)	0	0	0	(16.062)	219.850
<i>Riscos contingents</i>	<i>341.513</i>	<i>(154.302)</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>342</i>	<i>187.553</i>
<i>Compromisos contingents</i>	<i>32.686</i>	<i>16.015</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>(16.404)</i>	<i>32.297</i>
Resta de provisions	843.412	126.379	0	0	(104.540)	1.864	867.115
Menyscapes per acords no formalitzats i altres riscos	775.218	91.210	0	0	(60.536)	1.583	807.475
Processos judicials en curs	19.633	11.643	0	0	(13.388)	(125)	17.763
Altres fons	48.561	23.526	0	0	(30.616)	406	41.877
Total fons	4.597.740	486.532	168.249	114.673	(645.031)	8.108	4.730.271
(*) Cost per interessos de fons de pensions (Nota 30)			45.186				
Despeses de personal			123.063				
Total Altres dotacions			168.249				

(**) Dels quals:

(Milers d'euros)	Provisions per contingències legals	Provisions per a impostos	Resta de provisions
Dotacions a càrrec de resultats	276.598	102.081	181.780
Disponibilitats amb abonament a resultats	(41.507)	(1.407)	(55.401)
Total	235.091	100.674	126.379

Moviment de provisions - 2015

(Milers d'euros)

	Fons a 31-12-2014	Alta per combinacion de negocis (Nota 7)	Dotacions netes de disponibilitats amb càrrec a resultats(**)	Altres (Guanyos)/pèr dotacions (*)	Altres (Guanyos)/pèr dues actuarials	Utilització de fons	Traspassos i altres	Fons a 31-12-2015
Provisions per a pensions i altres obligacions de prestacions definides postocupació	2.043.412	41.358		38.194	(119.822)	(120.599)	75.791	1.958.334
Provisions per a altres retribucions als empleats a llarg termini	921.045	79.375	(31.722)	475.196	0	(639.671)	96.088	900.311
Provisions per a qüestions processals i litigis per impostos pendents	396.589	35.728	103.196	0	0	(25.662)	4.355	514.206
Contingències legals	102.823	29.504	54.224			(16.113)	(696)	169.742
Provisions per a impostos	293.766	6.224	48.972			(9.549)	5.051	344.464
Provisió per compromisos i garanties concedits	563.597	93.765	(61.312)	0	0	0	(214.573)	381.477
Cobertura risc de país	1.361	1	5.917				(1)	7.278
Cobertura pèrdues identificades	562.236	92.678	(66.365)	0	0	0	(214.350)	374.199
<i>Riscos contingents</i>	<i>531.973</i>	<i>92.678</i>	<i>(68.794)</i>				<i>(214.344)</i>	<i>341.513</i>
<i>Compromisos contingents</i>	<i>30.263</i>		<i>2.429</i>				<i>(6)</i>	<i>32.686</i>
Cobertura pèrdues inherents		1.086	(864)				(222)	0
Resta de provisions	445.864	45.890	412.153	0	0	(163.274)	102.779	843.412
Menyscapes per acords no formalitzats i altres riscos	329.341	45.881	434.700			(136.986)	102.282	775.218
Processos judicials en curs	70.188		(49.271)			(1.284)		19.633
Altres fons	46.335	9	26.724			(25.004)	497	48.561
Total fons	4.370.507	296.116	422.315	513.390	(119.822)	(949.206)	64.440	4.597.740
(*) Cost per interessos de fons de pensions (Nota 30)				41.009				
Despeses de personal				471.169				
Altres				1.212				
Total Altres dotacions				513.390				

(**) Dels quals:

(Milers d'euros)	Provisions per contingències		
	legals	Provisions per a impostos	Resta de provisions
Dotacions a càrrec de	85.118	57.101	779.995
Disponibilitats amb	(30.894)	(8.129)	(367.842)
Total	54.224	48.972	412.153

24.1. Pensions i altres obligacions definides postocupació

Fons per a pensions i obligacions similars – Plans postocupació de prestació definida

El Grup CaixaBank manté compromisos amb determinats empleats o els seus drethavents per complementar les prestacions del sistema públic de Seguretat Social en matèria de jubilació, incapacitat permanent, viduitat i orfandat. Aquests compromisos corresponen, bàsicament, a CaixaBank.

A 31 de desembre de 2016 i 2015, el detall del valor actual de les obligacions assumides pel Grup CaixaBank en matèria de retribucions postocupació, tenint en compte la manera com els compromisos estan coberts i el valor raonable dels actius destinats a la seva cobertura, és el següent:

Detall del valor actual de les obligacions de retribucions postocupació

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Valor actual de les obligacions	2.103.959	1.982.663
Compromisos causats	2.018.114	1.888.194
Compromisos no causats	83.900	92.537
Compromisos d'empreses del Grup	1.945	1.932
Menys		
Valor raonable dels actius del Pla	75.347	29.578
Altres actius (Nota 21)	0	(5.249)
Provisions – Fons per a pensions	2.028.612	1.958.334

A continuació es presenta la conciliació dels saldos inicials i finals del valor actual del passiu (actiu) per retribucions postocupació en prestació definida:

2016

(Milers d'euros)

	Obligacions per prestació definida dels actius afectes	Valor raonable dels actius afectes	Altres actius	(Actiu)/Passiu net per prestació definida
Balanç a l'inici	1.982.663	29.578	(5.249)	1.958.334
Inclòs en pèrdues i guanys				
Cost dels serveis de l'exercici corrent	2.102			2.102
Cost per serveis passats				0
Cost (ingrés) dels interessos	44.163	2.085		42.078
Components del cost de la prestació definida reconegut en pèrdues i guanys	46.265	2.085	0	44.180
Revaloracions incloses en l'estat d'ingressos i despeses reconeguts				
(Guanys)/Pèrdues actuàries per hipòtesis financeres	112.417	(283)	(1.973)	114.673
Components del cost de la prestació definida reconegut en el patrimoni net	112.417	(283)	(1.973)	114.673
Altres				
Pagaments del Pla	(111.472)	(1.105)		(110.367)
Liquidacions	(16.996)	(18.640)		1.644
Transaccions	91.082	63.712	7.222	20.148
Total Altres	(37.386)	43.967	7.222	(88.575)
Balanç al tancament	2.103.959	75.347	0	2.028.612

El concepte de liquidacions correspon principalment a certs contractes (de part no vinculada) considerats fins a la data com a compromisos de prestació definida que, pel fet de tractar-se de prestacions causades constants, s'han passat a considerar com a compromisos d'aportació definida.

2015

(Milers d'euros)

	Obligacions per prestació definida	Valor raonable dels actius afectes	(Actiu)/Passiu net Altres actius	per prestació definida
Balanç a l'inici	2.141.392	103.283	(5.303)	2.043.412
Inclòs en pèrdues i guanys				
Cost dels serveis de l'exercici corrent	205			205
Cost per serveis passats				0
Cost (ingrés) dels interessos	36.435	547	(92)	35.980
Components del cost de la prestació definida reconegut en pèrdues i guanys	36.640	547	(92)	36.185
Revaloracions incloses en l'estat d'ingressos i despeses reconeguts				
(Guanys)/Pèrdues actuàries per hipòtesis financeres	(121.424)			(121.424)
Ingrés dels actius afectes al pla (excloent-ne la despesa de l'interès net)		(1.770)		1.770
Altres			168	(168)
Components del cost de la prestació definida reconegut en el patrimoni net	(121.424)	(1.770)	168	(119.822)
Altres				
Aportacions al Pla		22	(22)	0
Pagaments del Pla	(122.485)	(1.886)		(120.599)
Liquidacions	(92.600)	(70.618)		(21.982)
Alta per combinacions de negoci (Nota 7)	41.358			41.358
Transaccions	99.782			99.782
Total Altres	(73.945)	(72.482)	(22)	(1.441)
Balanç al tancament	1.982.663	29.578	(5.249)	1.958.334

L'1% dels compromisos per retribucions postocupació en prestació definida que manté CaixaBank amb els seus empleats i exempleats estan coberts a través de contractes d'assegurances que instrumenten les obligacions. Aquests compromisos estan coberts a través de contractes d'assegurances, per a ells l'Entitat no s'exposa a riscos inusuals de mercat ni cal que apliqui tècniques de correlació d'actius-passius o permutes de longevitat. Al final de l'exercici, el valor raonable dels actius afectes correspon a pòlisses d'assegurança d'entitats no pertanyents al Grup. Per a la resta de compromisos per retribucions postocupació en prestació definida que manté CaixaBank amb els seus empleats i exempleats no s'apliquen tècniques de correlació d'actius-passius pel fet que no es considera que hi hagi actius afectes a aquests compromisos.

La major part dels compromisos estan instrumentats a través del Fons de Pensions «Pensions Caixa 30», fons que instrumenta el Pla de Pensions d'Ocupació de CaixaBank i que majoritàriament assegura els seus riscos en entitats del Grup. L'Entitat té responsabilitats sobre la governança del Pla i l'exerceix a través de la participació en la Comissió de Control d'aquest. Per als contractes d'assegurança que no són contractats pel Pla de Pensions però estan contractats amb entitats terceres al Grup, el prenedor és CaixaBank i la seva gestió i l'assumpció dels seus riscos es duen a terme a través de cadascuna de les entitats asseguradores.

Al final de l'exercici no es manté cap instrument financer propi transferible, immoble ocupat per l'Entitat o altres actius utilitzats per aquesta com a actiu afecte.

El valor de les obligacions de prestació definida s'ha determinat aplicant els criteris següents:

- a) S'ha utilitzat com a mètode de càlcul el «mètode de la unitat de crèdit projectada», que considera cada any de servei com a generador d'una unitat addicional de dret a les prestacions i valora cada unitat de forma separada.
- b) Les hipòtesis actuàries utilitzades són inesbiaixades i compatibles entre si. Les principals hipòtesis utilitzades en els càlculs han estat:

Hipòtesis actuàries

	2016	2015
Tipus de descompte llarg termini (1)	1,68%	2,24%
Tipus de descompte curt termini (1)	0,14%	0,30%
Taules de mortalitat	PERM-F/2000 - P	PERM-F/2000 - P
Taxa anual de revisió de pensions (2)	0% - 2%	0% - 2%
IPC anual acumulatiu	1,5% 2017 i següents	1,6% 2016; 1,5% 2017 i següents
Taxa de creixement dels salaris	1,75% 2017; 2% 2018; IPC + 0,5% 2019 i següents	1% 2016; IPC + 0,5% 2017 i següents

(1) Tipus resultant de la utilització d'una corba de tipus construïda a partir de bons corporatius d'alta qualitat creditícia, de la mateixa moneda i termini que els compromisos assumits.

(2) Depenent de cada compromís.

Fins a 31 de desembre de 2015, CaixaBank utilitzava la corba Iboxx Corporate AA 10+ («iboxx 10+») com a corba de referència per a la determinació del tipus de descompte a aplicar als compromisos per pensions. Per bé que aquesta corba recull que a l'Eurozona hi ha un mercat molt actiu de bons corporatius de qualificació creditícia AA amb durades de fins a 10 anys, per a durades pròximes o superiors als 15 anys es redueix aquest nivell d'activitat i, per tant, de representativitat a l'efecte de valoració dels compromisos per pensions de CaixaBank, amb una durada que és aproximadament de 15 anys. Per això, a 31 de desembre de 2016, CaixaBank ha utilitzat una corba desenvolupada internament més representativa de la realitat dels compromisos per pensions del Grup. En cas d'haver utilitzat, a 31 de desembre de 2016, la corba Iboxx Corporate Financiero AA 10+, el tipus de descompte aplicat hauria estat de l'1,49% i hauria suposat un increment dels compromisos per pensions i dels actius, i dels drets de reemborsament, si escaigués, de 50 milions d'euros.

- c) L'edat estimada de jubilació per a cada treballador és la primera a la qual té dret a jubilar-se o la pactada, si escau.

Possibles canvis raonables al tancament de l'exercici en alguna de les principals hipòtesis, mantenint constants la resta d'hipòtesis, tindrien l'efecte següent sobre el valor de les obligacions al tancament de l'exercici:

2016

	Obligacions per prestació definida	
	Increment	Decrement
Taxa de descompte (0,5%)	(123.124)	(134.784)
Taxa anual de revisió de pensions (0,5%)	100.930	(91.989)

Les modificacions en el valor de les obligacions presentades en l'anàlisi de sensibilitat per als exercicis 2016 i 2015 s'han obtingut utilitzant com a mètode de càlcul el «mètode de la unitat de crèdit projectada», que es correspon amb el mateix mètode utilitzat per calcular el valor de les obligacions de prestació definida. Per determinar l'anàlisi de sensibilitat s'ha procedit a replicar el càlcul del valor de les obligacions modificant la variable en qüestió i s'han mantingut constants la resta d'hipòtesis actuàries. Una limitació d'aquest mètode és que és improbable que el canvi d'una variable es produeixi de manera aïllada, atès que algunes de les variables podrien estar correlacionades.

No hi ha hagut cap canvi en els mètodes i hipòtesis utilitzats en la preparació de l'anàlisi de sensibilitat de l'exercici 2016 respecte de l'exercici anterior.

Per determinar el valor raonable dels contractes d'assegurances vinculats a pensions i el valor raonable dels actius afectes s'ha considerat el valor dels pagaments futurs assegurats descomptats al tipus de descompte, en estar casats els fluxos previstos de pagaments garantits per la companyia d'assegurances en la qual estan subscrietes les corresponents pòlisses als fluxos futurs previstos de les obligacions. Per aquest motiu, els possibles canvis raonables al tancament de l'exercici en la hipòtesi de la taxa de descompte tindrien el mateix efecte en el valor raonable dels contractes d'assegurances vinculats a pensions i el valor raonable dels actius afectes.

El Grup estima que les aportacions a plans postocupació de prestació definida per a l'exercici 2017 seran d'import similar a les de l'exercici 2016.

La durada mitjana ponderada de les obligacions per prestacions definides al tancament de l'exercici és de 15 anys. L'estimació del pagament de les diferents prestacions per compromisos postocupació per als vinents 10 anys és la següent:

Pagaments previstos per compromisos postocupació

(Milers d'euros)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022-2026
Pagaments estimats per compromisos postocupació	160.760	157.977	148.315	140.344	131.835	560.461

24.2. Provisions per a altres retribucions als empleats a llarg termini i beneficis per terminació

El Grup CaixaBank té constituïts fons per a la cobertura dels compromisos dels seus programes de prejubilació. Els fons cobreixen els compromisos amb el personal prejubilat, tant en matèria de salaris com d'altres càrregues socials, des del moment de la prejubilació fins a la data de la jubilació efectiva. També hi ha constituïts fons per cobrir els compromisos adquirits amb el personal en situació de jubilació parcial, així com els premis d'antiguitat i altres compromisos amb el personal actiu.

El 17 de juliol de 2014 es va subscriure un nou Acord Laboral, pel qual CaixaBank podria dotar determinats imports en l'exercici 2014 per al Programa de desvinculacions incentivades. El cost associat a aquest Acord laboral va pujar a 182 milions d'euros i ha estat destinat al personal nascut abans de l'1 de gener de 1958. Aquestes desvinculacions es van fer durant el 2015.

Durant el primer semestre de l'exercici 2015, es va assolir un acord laboral de reestructuració amb els representants sindicals, que preveia un ajust de la plantilla procedent de Barclays Bank i que va afectar 968 persones, de les 975 inicialment previstes en el pacte, mitjançant baixes d'adhesió voluntària, recol·locacions en empreses del Grup, mobilitat interna i mesures d'extinció forçosa. El cost extraordinari de personal associat a aquesta reestructuració es va registrar en aquest Fons en l'exercici 2015 i va pujar a 187 milions d'euros.

El 29 de juny de 2015, CaixaBank i els representants sindicals van subscriure un nou acord laboral amb la voluntat d'establir mesures que permetessin reorganitzar i reequilibrar la distribució territorial de la plantilla, així com els seus costos. El pla va afectar 700 persones (baixes incentivades). El cost d'aquesta reestructuració va ser de 284 milions d'euros, import que es va registrar en aquest Fons en l'exercici 2015.

CaixaBank va signar el 16 d'abril de 2016 un pla de desvinculacions voluntàries incentivades. El pla, que anava dirigit a les persones nascudes amb anterioritat a l'1 de gener de 1959, va afectar 371 persones, amb un cost de 160 milions d'euros registrat en aquest epígraf. Aquestes desvinculacions han tingut lloc, pràcticament en la seva totalitat, l'1 de juny de 2016.

El 29 de juliol de 2016, CaixaBank i els representants sindicals van signar un acord laboral amb l'objectiu d'optimitzar la distribució territorial de la plantilla. L'Acord va afectar 386 persones amb un cost de 121 milions d'euros.

A 31 de desembre de 2016 i 2015, el valor actual de les obligacions és el següent:

Detall del valor actual dels fons de pensions

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Valor actual de les obligacions	972.767	900.311
Amb el personal prejubilat	411.852	399.223
Indemnitzacions per cessament	272.021	177.321
Garanties complementàries programa jubilació parcial i convenis especials	159.826	193.271
Premis d'antiguitat i altres compromisos	55.382	53.045
Altres compromisos procedents de Banca Cívica i Banco de Valencia	9.304	9.298
Altres compromisos procedents de Barclays Bank, SAU	63.916	67.964
Altres compromisos d'empreses del Grup	466	189
Provisions – Fons per a pensions i obligacions similars	972.767	900.311

A continuació es presenta la conciliació dels saldos inicials i finals del valor actual de les obligacions per retribucions a llarg termini de prestació definida:

Conciliació de saldos d'altres retribucions als treballadors a llarg termini

(Milers d'euros)

	(Actiu)/Passiu net per prestació definida	
	2016	2015
Balanç a l'inici	900.311	921.045
Inclòs en pèrdues i guanys		
Cost dels serveis de l'exercici corrent		
Cost per serveis passats	283.216	470.220
Cost (ingrés) dels interessos	3.133	5.029
Revaloracions (Guanys)/Pèrdues	(1.030)	(8.244)
Components del cost de la prestació definida reconegut en pèrdues i guanys	285.319	467.005
Altres		
Aportacions al Pla		
Pagaments del Pla	(209.621)	(448.620)
Alta per combinacions de negoci (Nota 7)		79.375
Transaccions	(3.242)	(118.494)
Total Altres	(212.863)	(487.739)
Balanç al tancament	972.767	900.311

24.3. Provisions per a qüestions processals i litigis per impostos pendents

Provisions per a qüestions processals

CaixaBank i la resta de societats del Grup són objecte de demandes i, per tant, estan immerses en procediments judicials derivats del curs normal dels seus negocis, inclosos procediments derivats de l'activitat creditícia, les relacions laborals i altres qüestions comercials o fiscals.

En aquest context, cal considerar que el resultat dels procediments judicials és incert.

Amb la informació disponible, el Grup CaixaBank considera que, a 31 de desembre de 2016 i 2015, ha estimat de forma fiable les obligacions associades a cada procediment i ha reconegut, quan així es requereix, provisions adequades que cobreixen raonablement els passius que es puguin derivar, si escau, d'aquestes situacions fiscals i legals. Així mateix, considera que les responsabilitats que es puguin derivar d'aquests procediments no tindran, en conjunt, un efecte significatiu advers en els negocis, en la situació financera ni en els resultats de les operacions del Grup.

Provisions per a impostos

A continuació es mostra la composició de l'epígraf «Provisions – litigis per impostos pendents» del balanç a 31 de desembre de 2016 i 2015:

(Milers d'euros)	31-12-2016	31-12-2015
Actes de la Inspecció de Tributs dels exercicis 2004 a 2006 (Nota 26)	33.171	33.171
Actes de la Inspecció de Tributs dels exercicis 2007 a 2009 (Nota 26)	11.354	11.174
Impost sobre Dipòsits (*)	116.131	202.252
Altres	129.035	97.867
Total	289.691	344.464

(*) D'acord amb el que estableix la llei 18/2014 de 15 d'octubre, que estableix una taxa del 0,03% sobre els dipòsits.

24.4. Provisió per compromisos i garanties concedits

En aquest capítol es registren les provisions per risc de crèdit de les garanties i compromisos contingents concedits detallats en la Nota 27.

24.5. Resta de provisions

La naturalesa de les provisions principals registrades en l'epígraf «Provisions – Resta de provisions» correspon a:

Menyscapes per acords no formalitzats i altres riscos

S'inclou en aquest apartat de «Resta de provisions» l'estimació d'obligacions presents de les quals puguin derivar-se perjudicis patrimonials i l'ocurrència dels quals és probable. Atesa la naturalesa d'aquestes obligacions, el calendari esperat de sortides de recursos econòmics, en cas que es produeixi, és incert.

Hi ha un procediment judicial en què s'està exercitant una acció col·lectiva de cessació en l'aplicació de les clàusules terra que hi ha en determinades hipoteques del Grup.

En data 7 d'abril de 2016, es va dictar Sentència en el procediment esmentat en què es declarava la nul·litat de les clàusules terra contingudes en les condicions generals dels contractes de préstec hipotecari subscrits amb consumidors idèntiques a les que han estat objecte del procediment, per manca de transparència. Les entitats bancàries (i) han d'eliminar les clàusules esmentades dels contractes, (ii) han de cessar en la seva utilització de forma no transparent i (iii) han de tornar als consumidors perjudicats les quantitats indegudament carregades en aplicació de les clàusules declarades nul·les a partir de la data de publicació de la Sentència del Tribunal Suprem de 9 de maig de 2013, amb els interessos que legalment corresponguin. Durant l'any 2015 el Grup va eliminar aquestes clàusules terra amb un impacte anual en marge d'interessos de -220 milions d'euros.

Aquesta sentència no és ferma, atès que ha estat recorreguda per diverses parts, entre elles per CaixaBank. En el seu recurs, l'associació de consumidors ADICAE ha sol·licitat que la devolució de quantitats no es limiti a les cobrades des de 9 de maig de 2013 sinó que s'estengui, en cada cas, a les cobrades des de la constitució de cada hipoteca; el Ministeri Fiscal s'ha oposat a aquesta pretensió (llevat que el Tribunal de Justícia de la Unió Europea dictaminés una altra cosa). En el cas del Grup CaixaBank, això suposa un risc total màxim estimat d'aproximadament 1.250 milions d'euros, incloent-hi tots els conceptes (operacions cancel·lades, dubtoses i interès legal).

En aquest sentit, el 13 de juliol de 2016 l'Advocat General de la Unió Europea, que emet la seva opinió abans de la sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea (TJUE), es va pronunciar favorablement a la Doctrina del Tribunal Suprem de limitar les devolucions el maig de 2013 (que és la doctrina aplicada pel Jutjat mercantil 11). Tanmateix, el 21 de desembre de 2016 el TJUE va dictar una sentència en què no va donar suport als informes emesos per l'Advocat General, com ha succeït habitualment, i es va pronunciar en sentit favorable a la retroactivitat total per als casos de clàusules terra abusives.

D'acord amb les circumstàncies descrites, el Grup va registrar en l'exercici 2015, en l'epígraf de «Resta de provisions – Menyscapes per acords no formalitzats i altres riscos», una provisió per un import de 515 milions d'euros per a la cobertura del valor estimat dels desemborsaments que s'esperava que es poguessin derivar d'aquest procediment, prenent en consideració l'escenari de reclamacions que el Grup tenia en compte més probable. Prenent en consideració l'evolució del procés, la incertesa existent associada a aquest i comptant amb el contrast d'un expert independent, el tancament de l'exercici 2016 té en compte una provisió addicional de 110 milions d'euros a l'efecte de poder cobrir els pagaments raonablement esperables, la qual cosa situa la provisió final en 625 milions d'euros.

Adicionalment, i seguint el que estableix el Reial Decret Llei 1/2017, de 20 de gener, de mesures urgents de protecció dels consumidors en matèria de clàusules terra, l'entitat ha implantat el codi de bones pràctiques i ha creat un departament o servei especialitzat que operi amb un procediment àgil, en relació amb les reclamacions presentades en l'àmbit d'aquest reial decret llei, de manera que es pugui atendre i donar resposta als seus clients en el termini establert de tres mesos. Els clients han estat informats de l'existència d'aquest servei.

Processos judicials en curs

El valor unitari a 31 de desembre de 2016 de la provisió per a la cobertura de les obligacions que es puguin derivar de diferents processos judicials en curs no és material. Atesa la naturalesa d'aquestes obligacions, el calendari esperat de sortides de recursos econòmics, en cas que es produeixi, és incert.

25. Patrimoni net

El moviment del patrimoni net dels exercicis 2016 i 2015 es mostra en l'Estat total de canvis en el patrimoni net. Els apartats següents mostren informació rellevant corresponent a l'exercici sobre determinades partides del patrimoni net.

25.1. Fons propis

Capital social

A 31 de desembre de 2016, el capital social està representat per 5.981.438.031 accions totalment subscrietes i desemborsades. La totalitat de les accions són anotacions en compte, d'1 euro de valor nominal cadascuna.

Les variacions en el capital social en l'exercici 2016 s'expliquen a continuació:

Ampliacions de capital 2016

Data	Procedència	Nre. d'accions	Data d'inici cotització	Valor nominal (Milers d'euros)
Saldo a 31-12-2015		5.823.990.317		5.823.990
22-03-2016	Programa Dividend/Acció	86.252.367	31-03-2016	86.253
21-11-2016	Programa Dividend/Acció	71.195.347	16-12-2017	71.195
Total		5.981.438.031		5.981.438

Les accions de CaixaBank estan admeses a cotització en les quatre borses oficials espanyoles i cotitzen en el mercat continu dins de l'IBEX-35. A 31 de desembre de 2016 l'acció cotitzava a 3,140 euros (a 3,214 euros a 31 de desembre de 2015).

Prima d'emissió

El saldo de la prima d'emissió es va originar com a conseqüència de l'augment de capital social dut a terme el 31 de juliol de 2000 per un import de 7.288 milions d'euros.

La Llei de societats de capital permet expressament utilitzar el saldo de la prima d'emissió per ampliar capital i no estableix cap restricció a la utilització d'aquest saldo; d'aquesta manera, en els anys posteriors successius, les Juntes Generals d'Accionistes van aprovar repartir dividendes amb càrrec a prima d'emissió després de la venda total o parcial de les participacions que es van aportar en la constitució de CaixaBank.

El saldo d'aquest epígraf a 31 de desembre de 2015 puja a 12.033 milions d'euros. Durant l'exercici 2016 no s'han produït variacions.

Guanyats acumulats, Reserves de revaloració i Altres reserves

A continuació es detalla la composició dels epígrafs «Guanyats acumulats», «Reserves de revaloració» i «Altres reserves» a 31 de desembre de 2016 i 2015:

Detall dels epígrafs «Guanyats acumulats» i «Altres reserves»

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Reserves atribuïdes a la societat dominant del Grup CaixaBank	8.892.437	7.665.968
<i>Reserva legal</i>	1.164.798	1.142.991
<i>Reserva indisponible relacionada amb el Programa Dividend/Acció</i>	0	72.926
<i>Reserva indisponible finançament accions pròpies</i>	6.732	9.909
<i>Altres reserves indisponibles</i>	508.801	388.316
<i>Reserva de lliure disposició</i>	836.820	1.898.739
<i>Altres reserves de consolidació assignades a la matriu</i>	6.375.286	4.153.087
Reserves de societats consolidades pel mètode d'integració global (*)	(4.875.280)	(3.309.682)
Reserves de societats integrades pel mètode de la participació (**)	505.437	908.443
Total	4.522.594	5.264.729

(*) La major part de les reserves negatives corresponen a pèrdues en la societat BuildingCenter, SAU

(**) Les reserves generades segons el mètode de la participació corresponen principalment a SegurCaixa Adeslas, SA de Seguros Generales y Reaseguros, Repsol, SA i Banco BPI, SA.

Reserva legal

D'acord amb el text refós de la Llei de societats de capital, les societats que obtinguin en l'exercici econòmic beneficis hauran de dotar el 10% d'aquest benefici a la reserva legal fins que aquesta arribi, com a mínim, al 20% del capital social. Mentre no superi el límit indicat, només es podrà destinar a la compensació de pèrdues en cas que no hi hagi altres reserves disponibles per a aquesta finalitat.

La reserva legal es podrà utilitzar per augmentar el capital social en la part del seu saldo que excedeixi el 10% de capital social ja augmentat.

En l'exercici 2016, aquesta reserva es va incrementar en 21.807 milers d'euros com a conseqüència de l'aplicació del resultat de l'exercici 2015.

Reserves indisponibles

Les reserves indisponibles a 31 de desembre de 2015 inclouen 72.926 milers d'euros dotats amb càrrec a reserves voluntàries i afectes a la cobertura de les ampliacions de capital alliberades mitjançant les quals s'estructura el Programa Dividend/Acció de CaixaBank, que atorga als accionistes l'opció de rebre, a elecció seva, la retribució en accions o efectiu. A 31 de desembre de 2016 no hi ha reserves indisponibles relacionades amb aquest programa.

Les reserves indisponibles a 31 de desembre de 2016 inclouen 6.732 milers d'euros que corresponen al finançament a clients per a l'adquisició d'accions, 508.801 milers d'euros per operacions amb impacte fiscal, entre les quals destaquen 508.736 milers d'euros del fons de comerç de Morgan Stanley, Bankpime i Banca Cívica.

Reserves de lliure disposició

La variació d'aquest epígraf en l'exercici 2016 inclou l'impacte de l'operació de permuta de les participacions en el GFI i del BEA i la posterior venda de l'autocartera rebuda en aquesta operació (vegeu Nota 1).

Altres instruments de patrimoni net

Inclou l'import meritat del valor de les accions no lliurades corresponents als programes de retribució variable basat en accions, que puja a 7.499 milers d'euros a 31 de desembre de 2016 (5.120 milers d'euros a 31 de desembre de 2015).

Valors Propis

En la Junta General d'Accionistes del 28 d'abril de 2016 es va autoritzar el Consell d'Administració, d'acord amb el que disposen els articles 146 i 509 de la Llei de Societats de Capital, perquè pugui procedir a l'adquisició derivativa d'accions pròpies, tant directament com indirectament a través de les societats dependents, en els termes següents:

- L'adquisició es podrà fer a títol de compravenda, permuta, dació en pagament o qualsevol altra operació permesa per la llei, en una o diverses vegades, sempre que el valor nominal de les accions adquirides, sumat al de les que ja posseeixi CaixaBank, no excedeixi el 10% del capital subscrit.
- Quan l'adquisició sigui onerosa, el preu o contravalor serà el preu de tancament de les accions de CaixaBank en el Mercat Continu del dia immediatament anterior a l'adquisició, amb una variació màxima, a l'alça o a la baixa, del 15%.

El termini de vigència d'aquesta nova autorització és de cinc anys des de l'aprovació de la Junta General d'Accionistes de CaixaBank. Addicionalment, s'hi fa constar que les accions que s'adquireixin com a conseqüència d'aquesta autorització es podran destinar tant a la seva alienació o amortització com a l'aplicació dels sistemes retributius establerts en el paràgraf tercer de l'apartat a) de l'article 146 de la Llei de Societats de Capital, i es poden destinar a l'entrega als empleats i administradors de la Societat o del Grup.

El Consell d'Administració, fent ús d'aquesta facultat atorgada per l'última Junta General d'Accionistes que va tenir lloc el dia 28 d'abril de 2016, va acordar dur a terme una venda de 585.000.000 d'accions pròpies que representen el 9,9% del capital social de CaixaBank mitjançant una col·locació privada entre inversors qualificats, amb la finalitat de reforçar la ràtio de capital regulatori a la vista de l'oferta pública d'adquisició d'accions del Banco BPI (Vegeu Nota 1 - OPA sobre el BPI). Les accions pròpies van ser adquirides en la seva majoria per CaixaBank al seu accionista Critería en virtut de la permuta sobre les participacions en GFI i BEA (Vegeu Nota 1 - Permuta amb CriteríaCaixa sobre les participacions en Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia). El preu per cadascuna de les accions pròpies es va fixar en 2,26 euros, fet que va suposar un descompte del 3,67% sobre la cotització de tancament de les accions de CaixaBank del dia de la venda. El valor comptable de les accions pròpies venudes ascendia a 2.013.000 d'euros. L'import rebut per CaixaBank per la venda va pujar a 1.322 milions d'euros.

El moviment registrat en la cartera d'accions pròpies durant l'exercici 2016 i 2015 és el següent:

Moviment d'autocartera - 2016

(Milers d'euros)

	2015	Adquisicions (**) i altres	Alineacions i altres (**)	2016
Nombre d'accions pròpies	5.150.471	585.037.348	(585.851.954)	4.335.865
% del capital social (*)	0,087%	9,781%	(9,795%)	0,073%
Cost	19.713	2.008.803	(2.014.177)	14.339

(*) Percentatge calculat sobre el nombre d'accions totals de CaixaBank a 31 de desembre 2016.

(**) Vegeu Nota 1 – Permuta amb CriteríaCaixa sobre les participacions a Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia.

Moviment d'autocartera - 2015

(Milers d'euros)

	2014	Adquisicions i altres	Alienacions i altres	2015
Nombre d'accions pròpies	2.656.651	9.817.863	(7.324.043)	5.150.471
% del capital social (*)	0,046%	0,167%	(0,126%)	0,087%
Cost	11.013	38.587	(29.887)	19.713

(*) Percentatge calculat sobre el nombre d'accions totals de CaixaBank a 31 de desembre 2015.

25.2. Altre resultat global acumulat

Actius financers disponibles per a la venda

Aquest epígraf dels balanços consolidats recull l'import, net de l'efecte fiscal, de les diferències entre el valor de mercat i el cost d'adquisició (plusvàlues/minusvàlues netes) dels actius classificats com a disponibles per a la venda. Aquestes diferències es registren en el compte de pèrdues i guanys quan té lloc la venda dels actius en què tenen l'origen o quan hi ha evidències objectives que s'han deteriorat.

A continuació es presenta el moviment del saldo d'aquest epígraf en els exercicis 2016 i 2015:

31-12-2016

(Milers d'euros)

	Saldo 31-12-2015	Imports transferits al compte de Resultats (després d'impostos)	Imports transferits a Reserves	Passius/ Actius fiscals diferits	Plusvàlues i minusvàlues per valoració (abans d'impostos)	Saldo 31-12-2016
Atribuïts al Grup						
Actius financers disponibles per a la venda	816.586	(399.665)		307	(443.722)	(26.494)
Instruments de patrimoni	54.809	25.603		67.170	(540.891)	(393.309)
Valors representatius de deute (Nota 13)	761.777	(425.268)		(66.863)	97.169	366.815
Cobertures de fluxos d'efectiu	85.622	(17.289)		24.987	(68.004)	25.316
Diferències de canvi	378.102	(244.661)		(635)	(130.474)	2.332
Entitats valorades pel mètode de la participació	199.980				(74.513)	125.467
Guanys (pèrdues) actuàrials en plans de pensions (*)	0		78.889		(78.889)	0
Total	1.480.290	(661.615)	78.889	24.659	(795.602)	126.621

(*) Guanys/Pèrdues actuàrials (Nota 24.1)

	(114.673)
Altres guanys/pèrdues actuàrials	1.382
Efecte fiscal	34.402
	(78.889)

31-12-2015

(Milers d'euros)

	Saldo 31-12-2014	Imports transferits al compte de Resultats (després d'impostos)	Imports transferits a Reserves	Passius/Actiu s fiscals diferits (*)	Plusvàlues i minusvàlues per valoració (abans d'impostos)	Saldo 31-12-2015
Atribuïts al Grup						
Actius financers disponibles per a la venda	1.601.142	(386.555)	0	10.610	(408.611)	816.586
Instruments de patrimoni	452.431	45.219		14.492	(457.333)	54.809
Valors representatius de deute (Nota 13)	1.148.711	(431.774)		(3.882)	48.722	761.777
Cobertures de fluxos d'efectiu	(20.872)	(42.012)		(76.261)	224.767	85.622
Diferències de canvi	174.915	11.367		2.322	189.498	378.102
Entitats valorades pel mètode de la participació	66.471				133.509	199.980
Guany (Pèrdues) actuàrials en plans de pensions	0		(90.022)		90.022	0
Total	1.821.656	(417.200)	(90.022)	(63.329)	229.185	1.480.290

25.3 Interessos minoritaris

Aquest epígraf recull l'import del Patrimoni net de les entitats dependents atribuïble a instruments de capital que no pertanyen, directament o indirectament, a CaixaBank, incloent-hi la part que els correspongui del resultat de l'exercici.

A 31 de desembre de 2016 i 2015, el desglossament de l'epígraf «Interessos minoritaris» dels balanços consolidats és el següent:

Detall d'interessos minoritaris

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Reserves de minoritaris	21.741	33.054
Resultat assignat a minoritaris	7.931	2.042
Dividends a compte distribuïts	(600)	
Ajustos de valoració assignats a minoritaris	50	530
Total	29.122	35.626

A continuació es relacionen les empreses dependents del Grup CaixaBank en què algun accionista minoritari participa, a 31 de desembre de 2016 i 2015, en una proporció igual o superior al 10%:

Empreses dependents amb accionistes minoritaris amb participació de més del 10%

Societat dependent	Accionista minoritari	Participació de l'accionista minoritari	
		31-12-2016	31-12-2015
Tenedora de Vehículos, SA ^(*)	BBVA Autorenting, SA	--	35%
Inversiones Inmobiliarias Oasis Resort, SL ^(*)	Metrópolis Inmobiliarias y Restauraciones, SL	--	40%
Inversiones Inmobiliarias Teguisse Resort, SL	Metrópolis Inmobiliarias y Restauraciones, SL	40%	40%
Saldañuela Residencial, SA ^(*)	EDUSA	--	21%
	Cerro Murillo, SA	--	11%
Grupo Riberebro Integral, S.L.	Inversiones Cuevas Villoslada Hermanos SL	10%	10%
	Hermanos Ayensa Ambrosi, S.L.	10%	10%
	Javier Sánchez Muro	10%	10%
	Luis Sánchez Muro	10%	10%
CaixaBank Electronic Money, SA	Erste Group Bank, AG	10%	10%
	Banco BPI, SA	10%	10%
Telefónica Consumer Finance, EFC, SA	Telefónica, SA	50%	50%

^(*) Societats venudes el 2016

26. Situació fiscal

Consolidació fiscal

D'acord amb la legislació fiscal vigent, el grup de consolidació fiscal inclou CaixaBank, com a societat dominant, i aquelles entitats espanyoles que compleixen els requisits exigits a l'efecte per la normativa reguladora com a dependents. La resta de les societats del Grup presenten les declaracions d'acord amb la normativa fiscal aplicable.

Així mateix, CaixaBank i algunes de les seves entitats dependents formen part del Grup de Consolidació Fiscal de l'Impost sobre el Valor Afegit (IVA) des de l'exercici 2008; i CaixaBank és l'entitat dominant des de l'1 de gener de 2016.

Exercicis subjectes a inspecció fiscal

En data 24 de juliol de 2015, l'Administració Tributària va comunicar a CaixaBank l'inici d'un procediment inspector en relació amb els principals impostos que li són aplicables dels exercicis 2010 a 2012, tots dos inclosos. D'acord amb això, CaixaBank té oberts a Inspecció els exercicis 2013 i següents dels principals impostos que li són aplicables.

Els principals procediments tributaris que, al tancament d'aquest exercici, estan en curs són els següents:

- Durant l'exercici 2011, la Inspecció de Tributs va iniciar la comprovació de "la Caixa" en relació amb els exercicis 2007 a 2009 per als principals impostos aplicables. Les actuacions de comprovació van finalitzar en l'exercici 2013 amb la incoació d'actes que corresponen en bona part a diferències temporàries derivades de les divergències entre les normes comptables i les fiscals. Les actes de conformitat van ser pagades i les actes de disconformitat estan pendents de resolució per part de l'Audiència Nacional i degudament proveïdes per un import d'11.354 milers d'euros (vegeu Nota 24.3).
- Durant l'exercici 2008, la Inspecció de Tributs va iniciar la comprovació de "la Caixa" en relació amb els exercicis 2004 a 2006 per als principals impostos aplicables. Les actuacions de comprovació van finalitzar l'exercici 2010 amb la incoació d'actes que corresponen en bona part a diferències temporàries derivades de les divergències entre les normes comptables i les fiscals. L'Entitat té constituïdes provisions per 33.171 milers d'euros per a la cobertura dels riscos màxims que es puguin derivar de les actes signades en disconformitat, que estan pendents de resolució per part de l'Audiència Nacional (vegeu Nota 24.3).

Així mateix, i en la seva condició d'entitat successora de Banca Cívica i les caixes que prèviament van aportar el seu patrimoni afecte a l'activitat financera a favor de Banca Cívica, i de Banco de Valencia i Barclays Bank, tenen oberts a inspecció els exercicis 2010 i següents pels principals impostos que els són aplicables.

Com a conseqüència de les diferents interpretacions possibles que puguin donar-se a la normativa fiscal aplicable a les operacions efectuades per entitats financeres, hi poden haver determinats passius fiscals de caràcter contingent que no són susceptibles de quantificació objectiva. La Direcció de l'Entitat estima que les provisions del capítol «Provisions – qüestions processals i litigis per impostos pendents» dels balanços són suficients per cobrir els passius contingents esmentats.

Deducció per reinversió de beneficis extraordinaris

En l'Annex 4 s'indiquen les principals magnituds, d'acord amb l'article 42 del text refós de la Llei de l'impost sobre societats, aprovat pel Reial decret legislatiu 4/2004, de 5 de març, i la disposició transitòria vint-i-quatre de la Llei 27/2014, de l'impost sobre societats.

Revaloracions comptables

D'acord amb el que assenyala la disposició transitòria primera de la Circular 4/2004 del Banc d'Espanya, que dóna l'opció de registrar com a cost dels actius materials de lliure disposició el seu valor raonable a 1 de gener de 2004, "la Caixa" i les entitats de crèdit que han estat absorbides per CaixaBank s'hi van acollir i van actualitzar el valor dels immobles d'ús propi prenent com a base les taxacions efectuades per taxadors autoritzats pel Banc d'Espanya.

Conciliació dels resultats comptable i fiscal

A continuació es presenta una conciliació entre la despesa per Impost sobre Societats comptabilitzat en el compte de resultats dels exercicis 2016 i 2015 i el resultat abans d'impostos dels exercicis esmentats aplicant el tipus impositiu vigent a Espanya:

Conciliació dels resultats comptable i fiscal

(Milers d'euros)

	2016	2015
Resultat abans d'impostos (A)	1.538.062	638.104
Ajustos al resultat		
Rendiments d'instruments de capital	(187.988)	(202.719)
Resultat d'entitats valorades pel mètode de la participació	(628.544)	(375.135)
Diferència negativa de consolidació	(66.925)	(602.183)
Resultat amb tributació	654.605	(541.933)
Quota de l'impost (Resultat amb tributació * 30%)	(196.381)	162.580
Ajustos a la quota:	(133.409)	30.531
Variacions en la tributació de vendes de cartera	(47.349)	62.794
Variacions en les provisions de cartera sense efecte fiscal i altres despeses no deduïbles	(3.352)	(17.874)
Cancel·lació actius i passius per impostos diferits	(83.590)	(2.600)
Reconeixement d'actius i passius per impostos diferits	4.300	
Retenció dividendes estrangers i altres	(3.418)	(11.789)
Impost sobre beneficis (B)	(482.183)	180.758
Impost sobre beneficis de l'exercici (ingrés/(despesa)) (D)	(329.790)	193.111
Tipus efectiu (*)	50,4%	35,6%
Reforma Llei 3/2016, de l'impost sobre societats	(148.923)	
Ajustos impost sobre beneficis (2015/2014)	(3.470)	(12.353)
Resultat després d'impostos (A) + (B)	1.055.879	818.862

(*) El tipus efectiu es calcula com la ràtio entre l'impost sobre beneficis de l'exercici i el resultat amb tributació

Els ingressos i les despeses de CaixaBank tributen, pràcticament en la seva totalitat, al tipus general del 30% en l'Impost sobre Societats. No obstant això, es registren ingressos en el compte de pèrdues i guanys que estan exempts de tributació per a CaixaBank perquè ja han tributat en origen. Entre aquests, destaquen els dividendes meritats de les seves participades i el resultat de societats consolidades pel mètode de la

participació. Addicionalment, l'ingrés derivat de la combinació de negocis tampoc no s'integra a la base imposable de l'impost sobre societats.

Impostos repercutits en el patrimoni net

Independentment dels impostos sobre beneficis repercutits en el compte de pèrdues i guanys, en els exercicis 2016 i 2015 CaixaBank ha registrat en el seu patrimoni net determinats ajustos per valoració pel seu import net de l'efecte fiscal, i addicionalment ha registrat aquest efecte com a actius o passius fiscals diferits (vegeu Nota 25.2).

Actius/Passius fiscals diferits

Segons la normativa fiscal vigent, en els exercicis 2016 i 2015 hi ha determinades diferències temporàries que s'han de tenir en compte a l'hora de quantificar la despesa d'impostos sobre beneficis corresponent. Els orígens i moviment dels actius/passius fiscals diferits registrats en el balanç a 31 de desembre de 2016 i 2015 són els següents:

Actius fiscals diferits

(Milers d'euros)

	31-12-2015	Reforma RDL 3/16 Regularitzacions		Altes per moviments de l'exercici	Baixes per moviments de l'exercici	31-12-2016
Aportacions a plans de pensions (Nota 24)	407.042		62.706	1.060		470.808
Provisió per a insolvències	4.035.286	(10.252)	182.618	109.377	(213.646)	4.103.383
Fons per a compromisos per prejubilacions (Nota 24)	72.939		(1.594)	366	(29.201)	42.510
Provisió d'immobles adjudicats	1.070.595		37.338	111.913	(34.268)	1.185.578
Per comissions d'obertura d'inversions creditícies	13.308		(2.342)		(222)	10.744
Deduccions pendents d'aplicació	1.429.003	50.781	(259.526)	651		1.220.909
Bases imposables negatives	1.777.044		250.206		(848.291)	1.178.959
Actius fiscals per valoració al patrimoni net	31.075			1.680		32.755
Altres actius fiscals diferits sorgits en combinacions de negoci(1)	449.043		(1.090)		(397.863)	50.090
Altres(2)	807.875	(207.647)	(44.048)	1.228.460	(437.713)	1.346.927
Total	10.093.210	(167.118)	224.268	1.453.507	(1.961.204)	9.642.663

(1) Inclou els actius fiscals diferits derivats dels ajustos a valor raonable negatius sobre els actius i passius de Banca Cívica, Banco de Valencia i Barclays, llevat dels derivats dels ajustos per inversió creditícia i participades.

(2) Inclou, entre d'altres, els actius fiscals diferits procedents de pèrdues per deteriorament de participacions, eliminacions per operacions intragrup, els corresponents als diversos fons de provisió constituïts i altres ajustos per diferències entre la normativa comptable i fiscal.

El Grup no té actius fiscals diferits rellevants no reconeguts en balanç.

L'import d'actius fiscals diferits monetitzables estimats d'acord amb el Reial decret llei 14/2013, de 29 de novembre, és de 5.802 milions d'euros.

El Grup, amb caràcter semestral, efectua una anàlisi del valor recuperable de tots els actius fiscals registrats en el balanç, monetitzables o no.

Per fer-ho, s'ha desenvolupat un model dinàmic que analitza la recuperabilitat dels actius fiscals registrats comptablement i dels que es generin en exercicis posteriors fins a la data d'abast del model. El model té com a finalitat verificar que el Grup pot compensar amb futurs beneficis tributables totes les bases

imposables negatives, deduccions i altres actius fiscals registrats en el balanç i, addicionalment, la millor estimació dels nous actius fiscals que es puguin generar en el futur.

El model té com a estimacions més rellevants les següents:

- a) El resultat previst per a cadascun dels exercicis inclosos en l'abast del model. Les estimacions són coherents amb els diferents informes utilitzats per l'Entitat per a la seva gestió interna i per a informació de caràcter supervisor; s'hi incorporen alguns detalls de la seva composició.
- b) La reversibilitat dels principals actius fiscals registrats en el balanç.

La informació utilitzada en el model té la condició de rellevant i estratègica per al Grup.

El model s'actualitza semestralment amb la informació facilitada per les diverses àrees de l'Entitat i posteriorment un expert fiscal independent contractat per CaixaBank revisa i valida la raonabilitat de les hipòtesis de treball, de naturalesa fiscal, que s'hi utilitzen.

A 31 de desembre de 2016, a la vista del resultat del model i dels exercicis de *back test* efectuats, s'estima que el Grup disposa d'opcions suficients per recuperar els actius per impostos diferits.

En els actuals entorns de tipus d'interès, el valor nominal dels actius fiscals diferits no difereix significativament del seu valor actual.

El detall dels passius per impostos diferits és el següent:

Passius fiscals diferits

(Milers d'euros)

	31-12-2015	Reforma RDL 3/16	Regularitzacions	Altes per moviments de l'exercici	Baixes per moviments de l'exercici	31-12-2016
Actualització d'immobles 1a aplicació NIIF	254.740		(4.361)		(8.341)	242.038
Passius fiscals per valoració de disponibles per a la venda	381.616				(158.444)	223.172
Passius fiscals d'actius intangibles generats en combinacions de negocis	75.033				(17.570)	57.463
Passius fiscals per a la dotació extraordinària a la provisió matemàtica	271.329					271.329
Altres passius fiscals diferits sorgits en combinacions de negoci de l'exercici (1)	311.181		3.392		(63.782)	250.791
Altres	261.692	(18.195)	(22.414)	102.072	(181.957)	141.198
Total	1.555.591	(18.195)	(23.383)	102.072	(430.094)	1.185.991

(1) Inclou principalment els passius fiscals diferits derivats dels ajustos a valor raonable positius sobre els actius i passius adquirits en combinacions de negocis.

Impacte de la reforma fiscal del Reial Decret llei 3/2016

Amb les modificacions introduïdes pel Reial Decret llei 3/2016, que ha incorporat limitacions a la deducció de pèrdues en la transmissió de participacions, s'ha procedit a cancel·lar determinats actius i passius fiscals diferits derivats de deterioraments de participacions. Això va suposar el registre el 2016 d'una despesa més elevada per impost a CaixaBank per cancel·lació d'actius i passius fiscals diferits per un import de 149 milions d'euros (vegeu moviments d'actius i passius fiscals diferits).

27. Garanties i compromisos contingents concedits

A continuació es detalla la composició del capítol «Garanties i compromisos contingents concedits», inclòs a la promemòria dels balanços a 31 de desembre de 2016 i 2015:

Exposicions fora de balanç

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Garanties financeres concedides	3.486.709	3.304.480
<i>De les quals: classificats com a dubtosos</i>	138.807	217.520
<i>Import registrat en el passiu del balanç</i>	60.631	148.874
Compromisos de préstec concedits	56.189.582	54.782.856
<i>Dels quals: classificats com a dubtosos</i>	321.693	105.348
<i>Import registrat en el passiu del balanç</i>	23.778	32.536
Altres compromisos concedits	19.461.523	10.591.668
<i>Dels quals: Riscos contingents dubtosos</i>	263.384	275.891
<i>Import registrat en el passiu del balanç</i>	144.144	200.067
Total	79.137.814	68.679.004

La variació en «Altres compromisos concedits» de l'exercici 2016 és a causa, principalment, de l'augment del volum de rebuts presentats a cambra de compensació susceptibles de devolució, en incrementar-se el termini de devolució permès d'aquests rebuts de 10 a 60 dies, com a conseqüència de la incorporació del quadern 32 en el sistema Sepa el febrer de 2016.

A continuació es detalla la composició del capítol «Compromisos de préstec concedits», inclòs a la promemòria dels balanços a 31 de desembre de 2016 i 2015:

Compromisos contingents

(Milers d'euros)

	31-12-2016		31-12-2015	
	Disponible	Límits	Disponible	Límits
Disponible per tercers	56.189.582	108.987.609	54.782.856	111.168.320
Entitats de crèdit	47.913	85.827	54.405	173.464
Administracions Públiques	1.538.644	2.096.039	3.914.799	4.817.151
Altres sectors	54.603.025	106.805.743	50.813.652	106.177.705
<i>Dels quals: de disponibilitat condicionada</i>	<i>2.897.864</i>		<i>2.545.096</i>	
Total	56.189.582	108.987.609	54.782.856	111.168.320

Els fons de provisió referits a riscos i compromisos contingents figuren registrats en l'epígraf «Provisions» dels balanços (vegeu Nota 24).

A continuació es detallen els terminis de venciments contractuals dels saldos dels compromisos de préstec concedits vigents a 31 de desembre de 2016:

Terminis de venciments contractuals

(Milers d'euros)

	< 1 mes	1 - 3 mesos	3 - 12 mesos	1 - 5 anys	> 5 anys	Total
Disponibles per tercers	955.814	1.438.375	11.280.389	14.093.839	28.421.165	56.189.582

El Grup només haurà de satisfer l'import dels riscos contingents si la contrapart avalada incompleix les seves obligacions, en el moment de l'incompliment. Grup CaixaBank estima que la majoria d'aquests riscos arribaran al seu venciment sense que s'hagin satisfet.

En relació amb els compromisos contingents, el Grup té el compromís de proveir de fons a clients per disponibles en línies de crèdit i altres compromisos, en el moment en què se li sol·liciti i subjecte al compliment de determinades condicions per part de les contraparts. S'estima que els clients no utilitzaran tots els disponibles i que una part important d'aquests venceran abans de la seva disposició, sigui perquè els clients no els sol·licitaran o perquè no es compliran les condicions necessàries per a la seva disposició.

28. Altra informació significativa

28.1. Operacions a compte de tercers

A continuació es presenta el detall dels recursos fora de balanç a compte de tercers:

(Milers d'euros)	31-12-2016	31-12-2015
Actius sota gestió	81.889.259	74.499.900
Fons d'inversió, carteres i SICAV	56.673.671	51.320.869
Fons de pensions	25.215.588	23.179.031
Altres (*)	4.881.674	5.267.280
Total	86.770.933	79.767.180

(*) Inclou, entre altres, recursos associats als acords de distribució de fons de pensions i productes d'assegurances provinents de Barclays Bank, SAU i deute subordinat emès per "la Caixa" (actualment en CriteriaCaixa).

28.2. Actius financers transferits

El Grup CaixaBank ha transformat part de la seva cartera de préstecs i crèdits homogenis en títols de renda fixa a través de la transferència dels actius a diferents fons de titulització creats amb aquesta finalitat, els participants dels quals assumeixen els riscos inherents a les operacions titulitzades. D'acord amb el que regula la normativa vigent, les titulitzacions en què no s'hagi produït una transferència substancial del risc no es podran donar de baixa del balanç.

Respecte a les titulitzacions efectuades amb posterioritat a 1 de gener de 2004, no s'han donat de baixa del balanç.

A continuació consta el valor en llibres dels actius financers que s'han transferit, principalment fons de titulització, i que no han estat donats de baixa, així com els passius financers constituïts a 31 de desembre de 2016 i 2015:

31-12-2016

(Milers d'euros)

	Valor en llibres actius transferits (1)	Valor en llibres dels passius associats	Valor raonable actius transferits	Valor raonable dels passius associats
Fons de titulització				
AyT Génova Hipotecario II, FTH	134.001	134.037	147.790	147.790
AyT Génova Hipotecario III, FTH	147.769	147.774	162.973	162.973
AyT Génova Hipotecario IV, FTH	171.172	171.183	188.784	188.784
Valencia Hipotecaria 1, FTA	62.026	62.050	68.407	68.407
Ayt Hipotecario Mixto II, FTA	17.181	17.222	18.950	18.950
TDA 22 Mixto, FTH	37.540	37.943	41.443	41.443
AyT Hipotecario Mixto IV, FTA	46.223	46.224	50.978	50.978
AyT Génova Hipotecario VI, FTH	190.158	190.334	209.741	209.741
FonCaixa FTGENCAT 3, FTA	76.555	77.136	84.479	84.479
AyT Génova Hipotecario VII, FTH	444.269	444.848	490.036	490.036
Valencia Hipotecario 2, FTH	216.051	217.045	238.371	238.371
AyT Génova Hipotecario VIII, FTH	649.076	649.606	715.909	715.909
FonCaixa FTGENCAT 4, FTA	103.744	105.185	114.550	114.550
AyT Hipotecario Mixto V, FTA	92.661	92.762	102.204	102.204
Valencia Hipotecaria 3, FTA	293.405	295.469	323.790	323.790
AyT Génova Hipotecario IX, FTH	399.156	399.681	440.276	440.276
AyT Génova Hipotecario X, FTH	448.464	449.392	494.700	494.700
FonCaixa FTGENCAT 5, FTA	280.251	285.716	309.605	309.605
AyT Génova Hipotecario XI, FTH	535.100	537.478	590.398	590.398
FonCaixa FTGENCAT 6, FTA	206.845	210.583	228.481	228.481
AyT Génova Hipotecario XII, FTH	382.938	384.463	422.493	422.493
Bancaja BVA-VPO 1, FTA	23.936	23.937	26.397	26.397
AyT ICO-FTVPO I, FTA	39.578	39.592	43.651	43.651
AyT Goya Hipotecario III, FTA	2.405.429	2.419.218	2.654.321	2.654.321
AyT Goya Hipotecario IV, FTA	790.554	794.435	872.285	872.285
FonCaixa Consumo 1, FTA	1.189.028	1.207.124	1.312.990	1.312.990
AyT Goya Hipotecario V, FTA	893.838	896.739	986.096	986.096
FonCaixa Leasings 2, FTA	365.042	380.028	404.238	404.238
FonCaixa PYMES 6, FTA	778.780	782.962	859.135	859.135
FonCaixa PYMES 7, FTA	1.514.124	1.528.617	1.670.914	1.670.914
CaixaBank RMBS 1, FT	13.469.704	13.540.545	14.861.675	14.861.675
CaixaBank Consumo 2, FT	1.086.260	1.095.160	1.198.309	1.198.309
CaixaBank Pymes 8, FT	2.168.615	2.175.723	2.391.984	2.391.984
AyT Hipotecario Mixto, FTA (*)	21.933	21.404	21.933	21.404
Total	29.681.406	29.861.615	32.748.286	32.747.757

(*) Fons procedent de l'entitat Credifimo.

(1) Inclou capital, interessos meritats i provisions dels actius.

31-12-2015

(Milers d'euros)

	Valor en llibres actius transferits (1)	Valor en llibres dels passius associats	Valor raonable actius transferits	Valor raonable dels passius associats
Fons de titulització				
AyT Génova Hipotecario II, FTH	155.793	155.835	170.089	170.089
AyT Génova Hipotecario III, FTH	172.100	172.201	187.880	187.880
AyT Génova Hipotecario IV, FTH	198.446	198.555	216.636	216.636
Valencia Hipotecaria 1, FTA	77.353	77.472	84.469	84.469
Ayt Hipotecario Mixto II, FTA	27.088	27.188	29.606	29.606
TDA 22 Mixto, FTH	40.938	41.269	44.725	44.725
AyT FTPYME II, FTA	9.721	10.721	10.680	10.680
AyT Hipotecario Mixto IV, FTA	53.557	53.561	58.470	58.470
AyT Génova Hipotecario VI, FTH	216.699	217.279	236.605	236.605
FonCaixa FTGENCAT 3, FTA	91.769	92.819	100.359	100.359
AyT Génova Hipotecario VII, FTH	500.080	501.070	545.987	545.987
Valencia Hipotecario 2, FTH	265.352	266.798	289.857	289.857
AyT Génova Hipotecario VIII, FTH	734.479	736.459	801.971	801.971
FonCaixa FTGENCAT 4, FTA	125.108	126.777	136.829	136.829
AyT Hipotecario Mixto V, FTA	103.759	103.886	113.290	113.290
Valencia Hipotecaria 3, FTA	340.599	342.813	372.122	372.122
AyT Génova Hipotecario IX, FTH	441.208	442.246	481.720	481.720
AyT Génova Hipotecario X, FTH	493.039	495.166	538.393	538.393
PYME Valencia 1, FTA	77.817	86.692	85.658	85.658
FonCaixa FTGENCAT 5, FTA	326.782	334.339	357.631	357.631
AyT Génova Hipotecario XI, FTH	589.783	594.762	644.246	644.246
FonCaixa FTGENCAT 6, FTA	238.698	243.145	261.193	261.193
AyT Génova Hipotecario XII, FTH	419.453	422.209	458.118	458.118
Bancaja BVA-VPO 1, FTA	28.361	28.361	30.981	30.981
AyT ICO-FTVPO I, FTA	46.397	46.402	50.659	50.659
AyT Goya Hipotecario III, FTA	2.621.738	2.648.043	2.864.274	2.864.274
AyT Goya Hipotecario IV, FTA	866.475	874.144	946.540	946.540
FonCaixa Consumo 1, FTA	1.397.592	1.413.298	1.529.318	1.529.318
AyT Goya Hipotecario V, FTA	975.096	981.371	1.064.991	1.064.991
FonCaixa Leasings 2, FTA	491.645	515.060	538.694	538.694
FonCaixa PYMES 6, FTA	1.060.999	1.061.060	1.161.044	1.161.044
FonCaixa PYMES 7, FTA	2.410.957	2.411.140	2.638.943	2.638.943
AyT Hipotecario Mixto, FTA (*)	23.777	23.258	23.777	23.258
Total	15.622.658	15.745.399	17.075.755	17.075.236

(*) Fons procedent de l'entitat Credifimo.

(1) Inclou capital, interessos meritats i provisions dels actius.

A 31 de desembre de 2016 i 2015, l'epígraf «Préstecs i partides a cobrar a la clientela» inclou els imports que es detallen a continuació, respectivament, corresponents als imports pendents d'amortitzar dels crèdits titulitzats:

Detall d'actius titulitzats

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Actius hipotecaris titulitzats	25.451.151	12.262.120
Altres actius titulitzats	4.372.866	3.482.514
Préstecs a empreses	3.180.638	2.876.248
<i>Leasing</i>	379.783	514.993
Préstecs al consum	804.321	77.007
Resta	8.124	14.266
Total	29.824.017	15.744.634

A continuació es detallen les diverses titulitzacions efectuades, amb els imports inicials de cada una, i les pendents d'amortitzar a 31 de desembre de 2016 i 2015, respectivament.

Titulització d'actius

(Milers d'euros)

Data d'emissió	Adquirits per:	Import inicial	Import pendent d'amortització	
			31-12-2016	31-12-2015
Desembre	2000 TDA 13 Mixto, FTA	40.268	1.840	2.620
Juny	2001 TDA 14 Mixto, FTA	122.005	5.310	7.509
Juny	2002 AyT 7 Promociones Inmobiliarias 1, FTA	269.133	2.665	5.066
Maig	2003 TDA 16 Mixto, FTA	100.000	6.708	10.111
Juny	2003 AyT Hipotecario III, FTH	130.000	12.458	15.591
Octubre	2002 AyT 11, FTH (*)	120.055	13.666	15.132
Març	2003 TDA 16 Mixto, FTA (*)	152.000	20.534	22.253
Novembre	2004 TDA 22 Mixto, FTH (*)	150.000	28.699	31.441
Abril	2005 AyT Hipotecario Mixto III, FTH (*)	170.000	42.248	46.009
Novembre	2005 TDA 24, FTA (*)	144.117	43.449	47.224
Juliol	2006 TDA 25, FTA (*)	205.000	82.776	90.688
Desembre	2006 TDA 27, FTA (*)	186.993	77.413	85.221
Juliol	2007 TDA 28, FTA (*)	200.000	105.518	113.564
Operacions donades de baixa del balanç		1.989.571	443.284	492.429
Juny	2003 AyT Génova Hipotecario II, FTH	800.000	134.001	155.834
Juliol	2003 AyT Génova Hipotecario III, FTH	800.000	147.743	172.198
febrer	2004 AyT Hipotecario Mixto, FTA (*)	140.000	21.933	23.777
Març	2004 AyT Génova Hipotecario IV, FTH	800.000	171.149	198.552
Abril	2004 Valencia Hipotecaria 1, FTA	472.015	62.013	77.465
Juny	2004 Ayt Hipotecario Mixto II, FTA	160.000	17.191	27.181
Novembre	2004 TDA 22 Mixto, FTH	120.000	37.922	41.265
Desembre	2004 AyT FTPYME II, FTA	132.000	0	10.695
Juny	2005 AyT Hipotecario Mixto IV, FTA	200.000	46.212	53.560
Juny	2005 AyT Génova Hipotecario VI, FTH	700.000	190.296	217.276
Novembre	2005 FonCaixa FTGENCAT 3, FTA	649.998	77.006	92.795
Novembre	2005 AyT Génova Hipotecario VII, FTH	1.400.000	444.759	501.064
Desembre	2005 Valencia Hipotecario 2, FTH	940.243	216.896	266.760
Juny	2006 AyT Génova Hipotecario VIII, FTH	2.100.000	649.467	736.449
Juliol	2006 FonCaixa FTGENCAT 4, FTA	599.999	105.014	126.734
Juliol	2006 AyT Hipotecario Mixto V, FTA	317.733	92.734	103.884
Novembre	2006 Valencia Hipotecaria 3, FTA	900.711	295.272	342.776
Novembre	2006 AyT Génova Hipotecario IX, FTH	1.000.000	399.598	442.236
Juny	2007 AyT Génova Hipotecario X, FTH	1.050.000	449.305	495.156
Juliol	2007 PYME Valencia 1, FTA	850.023	0	86.570
Novembre	2007 FonCaixa FTGENCAT 5, FTA	1.000.000	285.251	334.187

Titulització d'actius

(Milers d'euros)

Data d'emissió	Adquirits per:	Import inicial	Import pendent d'amortització	
			31-12-2016	31-12-2015
Desembre	2007 AyT Génova Hipotecario XI, FTH	1.200.000	537.375	594.741
Juliol	2008 FonCaixa FTGENCAT 6, FTA	750.015	210.250	243.075
Juliol	2008 AyT Génova Hipotecario XII, FTH	800.000	384.388	422.198
Abril	2009 Bancaja BVA-VPO 1, FTA	55.000	23.917	28.360
Març	2009 AyT ICO-FTVPO I, FTA	129.131	39.576	46.402
Desembre	2010 AyT Goya Hipotecario III, FTA	4.000.000	2.418.672	2.647.937
Abril	2011 AyT Goya Hipotecario IV, FTA	1.300.000	794.244	874.105
Desembre	2011 FonCaixa Consumo 1, FTA	3.080.000	1.204.636	1.412.975
Desembre	2011 AyT Goya Hipotecario V, FTA	1.400.000	896.539	981.340
Març	2013 FonCaixa Leasings 2, FTA	1.216.494	379.783	514.993
Octubre	2015 FonCaixa PYMES 6, FTA	1.119.358	780.876	1.061.017
Novembre	2015 FonCaixa PYMES 7, FTA	2.529.055	1.523.650	2.411.077
Febrer	2016 CaixaBank RMBS 1, FT	14.200.000	13.526.835	0
Juny	2016 CaixaBank Consumo 2, FT	1.300.000	1.088.873	0
Novembre	2016 CaixaBank Pymes 8, FT	2.250.000	2.170.641	0
Operacions que es mantenen en balanç (Nota 23.2)		50.461.775	29.824.017	15.744.634
Total		52.451.346	30.267.301	16.237.063

(*) Fons procedents de l'entitat Credifimo.

Els actius titulitzats mitjançant fons de titulització anteriors a 2004, d'acord amb l'aplicació prospectiva esmentada en el paràgraf 106 de la NIC 39 que va entrar en vigor amb l'aplicació de les Normes Internacionals de Comptabilitat, i d'acord amb la disposició transitòria primera de la Circular 4/2004, no van ser reconeguts en el balanç.

En el cas de fons constituïts abans de l'1 de gener de 2004, bàsicament corresponen als fons de titulització de la participada Unión de Crédito para la Financiación Inmobiliaria (Credifimo), adquirida en la combinació de negocis amb Banca Cívica. La baixa de balanç d'aquests fons es va fer en el moment de la seva constitució, totes amb anterioritat a la combinació de negocis amb Banca Cívica, i no va suposar impacte en resultats. D'acord amb la normativa, es van donar de baixa els préstecs titulitzats en el moment de l'emissió dels bons, atès que es donaven les circumstàncies que permetien la transmissió substancial de tots els riscos i beneficis que incorporava l'actiu financer titulitzat subjacent. Tots els bons emesos per aquests fons de titulització van ser transmesos a tercers, i el tenidor del bo suportava majoritàriament les pèrdues derivades dels préstecs titulitzats donats de baixa de balanç.

El Grup no manté una implicació continuada en els actius donats de baixa, i té un contracte amb el fons de titulització per a l'administració dels préstecs, en condicions de mercat.

A 31 de desembre de 2016 i 2015, els imports corresponents a millores de crèdit concedides a fons de titulització són els següents:

Millores de crèdit a fons de titulització

(Milers d'euros)

Data d'emissió	Titular	31-12-2016		31-12-2015	
		Préstecs i crèdits (*)	Bons fons de reserva	Préstecs i crèdits (*)	Bons fons de reserva
Desembre	2000 TDA 13 Mixto, FTA	403		403	
Juny	2001 TDA 14 Mixto, FTA	1.382		1.382	
Juny	2002 AyT 7 Promociones Inmobiliarias 1, FTA	3.792		3.792	
octubre	2002 Ayt 11, FTH (**)	766		807	
Maig	2003 TDA 16 Mixto, FTA	1.294		1.294	
maig	2003 TDA 16 Mixto, FTA (**)	2.668		2.668	
Juny	2003 AyT Hipotecario III, FTH	1.460		1.460	
Juny	2003 AyT Génova Hipotecario II, FTH	8.364		8.606	
Juliol	2003 AyT Génova Hipotecario III, FTH	8.000		8.000	
febrer	2004 AyT Hipotecario Mixto, FTH (**)	8.317		8.317	

Milliores de crèdit a fons de titulització

(Milers d'euros)

Data d'emissió	Titular	31-12-2016		31-12-2015		
		Préstecs i crèdits (*)	Bons fons de reserva	Préstecs i crèdits (*)	Bons fons de reserva	
Març	2004	AyT Génova Hipotecario IV, FTH	8.000		8.000	
Abril	2004	Valencia Hipotecaria 1, FTA	4.720		4.720	
Juny	2004	AyT Hipotecario Mixto II, FTA	1.911		1.911	
Novembre	2004	TDA 22 Mixto, FTA	2.292		2.292	
novembre	2004	TDA 22 Mixto, FTA (**)	749		749	
Desembre	2004	AyT FTPYME II, FTA	0		3.719	
abril	2005	AyT Hipotecario Mixto III, FTH (**)	297		297	
Juny	2005	AyT Hipotecario Mixto IV, FTA	2.600		2.808	
Juny	2005	AyT Génova Hipotecario VI, FTH	5.000		5.000	
Novembre	2005	FonCaixa FTGENCAT 3, FTA	1.197	6.500	1.557	6.500
Novembre	2005	AyT Génova Hipotecario VII, FTH	11.294		12.492	
novembre	2005	TDA 24, FTA (**)	520		520	
Desembre	2005	Valencia Hipotecario 2, FTH		9.900		9.900
Juny	2006	AyT Génova Hipotecario VIII, FTH	11.179		12.656	
Juliol	2006	FonCaixa FTGENCAT 4, FTA	1.828	5.043	2.271	5.043
Juliol	2006	AyT Hipotecario Mixto V, FTA	1.937		1.937	
juliol	2006	TDA 25, FTA (**)	752		752	
Novembre	2006	Valencia Hipotecaria 3, FTA		10.400	504	10.400
Novembre	2006	AyT Génova Hipotecario IX, FTH	9.089		11.104	
desembre	2006	TDA 27, FTA (**)	1.782		1.782	
Juny	2007	AyT Génova Hipotecario X, FTH	11.650		11.650	
Juliol	2007	PYME Valencia 1, FTA			671	15.300
juliol	2007	TDA 28, FTA (**)	2.324		2.324	
Novembre	2007	FonCaixa FTGENCAT 5, FTA		26.500		26.500
Desembre	2007	AyT Génova Hipotecario XI, FTH	39.500		39.500	
Juliol	2008	FonCaixa FTGENCAT 6, FTA		18.800		18.800
Juliol	2008	AyT Génova Hipotecario XII, FTH	30.106		30.106	
Març	2009	AyT ICO-FTVPO I, FTA	4.695		4.695	
Abril	2009	Bancaja BVA-VPO 1, FTA	3.218		3.218	
Desembre	2010	AyT Goya Hipotecario III, FTA	213.983		282.489	
Abril	2011	AyT Goya Hipotecario IV, FTA	66.555		66.555	
Desembre	2011	FonCaixa Consumo 1, FTA	154.338		154.338	
Desembre	2011	AyT Goya Hipotecario V, FTA	78.969		79.101	
Març	2013	FonCaixa Leasings 2, FTA	181.268		184.103	
Octubre	2015	FonCaixa PYMES 6, FTA	45.333		45.600	
Novembre	2015	FonCaixa PYMES 7, FTA	101.733		102.000	
Febrer	2016	CaixaBank RMBS 1, FT	568.750		0	
Juny	2016	CaixaBank Consumo 2, FT	52.825		0	
Novembre	2016	CaixaBank Pymes 8, FT	93.150		0	
Total (Nota 14.3)			1.749.990	77.143	1.118.150	92.443

(*) Tots els préstecs i crèdits són subordinats.

(**) Fons procedents de l'entitat Credifimo.

A continuació es detallen els imports dels bons de titulització adquirits per CaixaBank i els saldos pendents d'amortització a 31 de desembre de 2016 i 2015, respectivament:

(Milers d'euros)

Data	Emissió	Import	Import pendent d'amortització		
			31-12-2016	31-12-2015	
Juny	2001	TDA 14 Mixto - FTA	720	544	991
Maig	2003	TDA 16 Mixto - FTA	2.095	342	433
Desembre	2002	AyT Hipotecario III - FTH	8.333	5.822	7.575
Emesos abans del 01-01-2004			11.148	6.708	8.999

(Milers d'euros)

Data	Emissió	Import	Import pendent d'amortització		
			31-12-2016	31-12-2015	
Juny	2003	AyT Génova Hipotecario II, FTH	135.045	47.573	55.228
Juliol	2003	AyT Génova Hipotecario III, FTH	153.661	47.252	55.063
Març	2004	AyT Génova Hipotecario IV, FTH	175.716	28.103	33.208
Juny	2004	AyT Hipotecario Mixto II, FTA	22.503	2.767	4.060
Novembre	2004	TDA 22 Mixto - FTA	31.431	21.040	23.423
Desembre	2004	AyT FTPYME II, FTA	0	0	5.290
Juny	2005	AyT Hipotecario Mixto IV, FTA	44.351	21.030	24.221
Juny	2005	AyT Génova Hipotecario VI, FTH	196.844	119.674	136.398
Novembre	2005	FonCaixa FTGENCAT 3, FTA	74.957	28.380	29.446
Novembre	2005	AyT Génova Hipotecario VII, FTH	450.439	155.147	174.627
Desembre	2005	Valencia Hipotecario 2, FTH	220.086	46.674	53.756
Juny	2006	AyT Génova Hipotecario VIII, FTH	663.265	351.111	397.366
Juliol	2006	FonCaixa FTGENCAT 4, FTA	104.611	20.151	20.597
Juliol	2006	AyT Hipotecario Mixto V, FTA	85.622	73.058	83.853
Novembre	2006	Valencia Hipotecaria 3, FTA	291.342	105.928	117.210
Novembre	2006	AyT Génova Hipotecario IX, FTH	408.468	138.905	154.140
Juny	2007	AyT Génova Hipotecario X, FTH	450.531	450.531	497.656
Juliol	2007	PYME Valencia 1, FTA	0	0	86.252
Novembre	2007	FonCaixa FTGENCAT 5, FTA	283.180	37.500	37.500
Desembre	2007	AyT Génova Hipotecario XI, FTH	541.720	541.720	598.709
Juliol	2008	FonCaixa FTGENCAT 6, FTA	204.544	22.500	22.500
Juliol	2008	AyT Génova Hipotecario XII, FTH	385.206	385.206	421.901
Març	2009	AyT ICO-FTVPO I, FTA	48.800	48.800	56.880
Abril	2009	Bancaja-BVA VPO 1, FTA	26.727	26.727	30.775
Desembre	2010	AyT Goya Hipotecario III, FTA	2.412.646	2.412.646	2.640.997
Juliol	2011	FonCaixa Autónomos 1, FTA	0	0	0
Abril	2011	AyT Goya Hipotecario IV, FTA	814.037	814.037	891.062
Desembre	2011	FonCaixa Consumo 1, FTA	1.189.764	1.189.764	1.401.799
Desembre	2011	AyT Goya Hipotecario V, FTA	917.857	917.857	998.894
Octubre	2012	FonCaixa Pymes 3, FTA	0	0	
Març	2013	FonCaixa Leasings 2, FTA	414.235	414.235	518.344
Març	2013	FonCaixa PYMES 4, FTA	0	0	
Novembre	2014	FonCaixa PYMES 5, FTA	0	0	
Octubre	2015	FonCaixa PYMES 6, FTA	844.215	844.215	1.120.000
Novembre	2015	FonCaixa PYMES 7, FTA	1.589.749	1.589.749	2.530.000
Febrer	2016	CaixaBank RMBS 1, FT	13.607.489	13.607.489	
Juny	2016	CaixaBank Consumo 2, FT	1.191.177	1.191.177	
Novembre	2016	CaixaBank Pymes 8, FT	2.250.000	2.250.000	
Emesos després del 01-01-2004			30.230.218	27.950.946	13.221.155
Total			30.241.366	27.957.654	13.230.154

Els bons de titulització col·locats en mercat es registren en l'epígraf «Passius financers a cost amortitzat – Valors representatius de deute emesos» dels balanços consolidats adjunts (vegeu Nota 23.3).

28.3. Dipòsits de valors i serveis d'inversió

A continuació es detallen, en funció de la seva naturalesa, els valors dipositats a CaixaBank per tercers:

Detall dels valors dipositats per tercers

(Milers d'euros)

	31-12-2016	31-12-2015
Anotacions en compte	87.729.336	82.831.200
Valors anotats en el registre central del mercat	61.470.559	60.018.019
<i>Instruments de patrimoni. Cotitzats</i>	44.850.257	43.157.191
<i>Instruments de patrimoni. No cotitzats</i>	27.522	136.651
<i>Valors representatius de deute. Cotitzats</i>	16.592.780	16.724.177
Valors registrats en la mateixa Entitat	0	0
Valors confiats a altres entitats dipositàries	26.258.777	22.813.181
<i>Instruments de patrimoni. Cotitzats</i>	14.936.954	12.534.038
<i>Instruments de patrimoni. No cotitzats</i>	561	4.078
<i>Valors representatius de deute. Cotitzats</i>	11.321.262	10.275.065
<i>Valors representatius de deute. No cotitzats</i>	0	0
Títols físics	436	6.469
En poder de l'Entitat	129	6.407
<i>Instruments de patrimoni</i>		6.267
<i>Valors representatius de deute</i>	129	140
Confiats a altres entitats	307	62
<i>Instruments de patrimoni</i>	307	62
Altres instruments financers	154.104	151.303
Total	87.883.876	82.988.972

28.4. Actius financers donats de baixa del balanç a causa del seu deteriorament

A continuació es mostra el resum dels moviments que van tenir lloc en els exercicis 2016 i 2015 en les partides donades de baixa del balanç pel fet que la seva recuperació es considerava remota. Aquests actius financers figuren registrats com a «Actius en suspens» en comptes d'ordre complementaris als balanços.

(Milers d'euros)

	2016	2015
Saldo a l'inici de l'exercici	14.603.686	11.602.052
Addicions:	3.325.945	5.423.312
Amb càrrec a correccions de valor per deteriorament d'actius (Nota 14.3)	1.727.575	2.728.936
Amb càrrec directe en el compte de pèrdues i guanys (Nota 37)	542.427	720.220
Altres causes(1)	1.055.943	1.339.820
Combinacions de negoci (Nota 7)		634.336
Baixes:	2.472.549	2.421.678
Per recuperació en efectiu del principal (Nota 37)	415.330	453.332
Per recuperació en efectiu dels productes vençuts i no cobrats	58.429	41.893
Per alienació de fallits (2)	547.913	1.121.312
Per condonació, prescripció i altres causes	1.450.877	805.141
Saldo al final de l'exercici	15.457.082	14.603.686

(1) Inclou, bàsicament, interessos meritats pels actius financers en el moment de la seva baixa del balanç.

(2) Correspon a les operacions de venda d'actius dubtosos i fallits efectuades i inclou els interessos associats a aquestes carteres (vegeu Nota 14.2.)

El saldo de les partides donades de baixa del balanç perquè recuperar-lo es considera remot inclou 4.622 i 4.082 milions d'euros a 31 de desembre de 2016 i 2015, respectivament, en concepte d'interessos meritats sobre el deute fallit.

29. Ingressos per interessos

Aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys adjunts recull els interessos meritats en l'exercici pels actius financers amb rendiment, implícit o explícit, que s'obtenen d'aplicar el mètode del tipus d'interès efectiu, així com les rectificacions de productes com a conseqüència de cobertures comptables.

El desglossament del saldo d'aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys adjunts és el següent:

Detall d'ingressos per interessos

(Milers d'euros)

	2016	2015
Bancs centrals	305	649
Entitats de crèdit	16.230	16.264
Operacions del mercat monetari	0	543
Valors representatius de deute	2.246.769	3.278.579
Actius mantinguts per negociar	45.550	73.648
Actius financers disponibles per a la venda	2.090.493	2.875.164
Cartera d'inversions al venciment	84.054	196.568
Préstecs i partides a cobrar	26.672	133.199
Préstecs i bestretes a la clientela i altres productes financers	4.500.256	5.025.191
Administracions Públiques	163.236	277.888
Crèdits i efectes comercials	193.164	202.512
Deutors amb garantia hipotecària	2.070.536	2.715.912
Préstecs personals	1.509.160	1.116.051
Comptes de crèdit	312.575	365.930
Resta	251.585	346.898
Rectificació d'ingressos per operacions de cobertura (Nota 16)	(10.508)	51.842
Total	6.753.052	8.373.068

A continuació es presenta el tipus d'interès efectiu mitjà de les diferents categories d'actius financers en els exercicis 2016 i 2015, respectivament, calculats sobre els saldos bruts mitjans. Aquests tipus resulten dels interessos meritats en l'exercici i no incorporen les rectificacions de productes per operacions de cobertura:

Tipus d'interès efectiu mitjà

	2016	2015
Dipòsits en bancs centrals	0,01%	0,03%
Cartera de negociació – Valors representatius de deute	1,41%	2,18%
Actius financers disponibles per a la venda – Valors representatius de deute	3,38%	4,77%
Inversions creditícies		
Dipòsits en entitats de crèdit	0,31%	0,28%
Crèdit a la clientela (*)	2,20%	2,44%
Valors representatius de deute	3,70%	7,95%
Cartera d'inversions al venciment – Valors representatius de deute	1,65%	3,18%

(*) No inclou l'adquisició temporal d'actius.

30. Despeses per interessos

Aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys adjunts recull els interessos meritats en l'exercici pels passius financers amb rendiment, implícit o explícit, inclosos els procedents de remuneracions en espècie, que s'obtenen d'aplicar el mètode del tipus d'interès efectiu, així com les rectificacions de cost com a conseqüència de cobertures comptables i el cost per interessos imputable als fons de pensions constituïts.

En els exercicis 2016 i 2015 el saldo d'aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys adjunts es desglossa, en funció de la naturalesa de les operacions financeres que l'han originat, de la manera següent:

Detall de despeses per interessos

(Milers d'euros)

	2016	2015
Bancs centrals	(35.521)	(33.232)
Entitats de crèdit	(111.235)	(192.717)
Operacions del mercat monetari a través d'entitats de contrapartida	0	(3.146)
Dipòsits de la clientela i altres càrregues financeres	(734.127)	(1.329.174)
Valors representatius de deute emesos	(853.515)	(1.136.560)
Rectificació de despeses per operacions de cobertura (Nota 16)	665.377	778.775
Cost imputable als fons de pensions constituïts (Nota 24.1)	(45.186)	(41.009)
Despeses financeres de productes d'assegurances	(1.444.605)	(2.063.355)
Despeses per interessos d'actius	(37.384)	
Total	(2.596.196)	(4.020.418)

A continuació es presenta el tipus d'interès efectiu mitjà de les diferents categories de passius financers en els exercicis 2016 i 2015, respectivament. Aquests tipus resulten dels interessos meritats en l'exercici i no incorporen les rectificacions de costos com a conseqüència de cobertures comptables:

Tipus d'interès efectiu mitjà

	2016	2015
Dipòsits de bancs centrals	0,14%	0,17%
Dipòsits d'entitats de crèdit	0,77%	0,90%
Dipòsits de la clientela	0,40%	0,73%
Dèbits representats per valors negociables	2,70%	3,16%
Passius subordinats	4,46%	4,46%

31. Ingressos per dividends

En els exercicis 2016 i 2015 el saldo d'aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys adjunts es desglossa de la manera següent:

Detall d'Ingressos per dividends

(Milers d'euros)

	2016	2015
Telefónica, SA	184.617	192.860
Altres	14.001	9.859
Total	198.618	202.719

32. Comissions

Els ingressos i les despeses més significatius registrats en concepte de comissions en els comptes de pèrdues i guanys adjunts dels exercicis 2016 i 2015 es detallen en el quadre següent, en funció de la naturalesa del servei no financer que les ha originat:

Ingressos per comissions

(Milers d'euros)

	2016	2015
Riscos contingents	114.953	116.079
Disponibilitat de crèdits	54.609	60.987
Canvi de divises i bitllets estrangers	97.322	105.170
Servei de cobraments i pagaments	801.757	776.011
<i>de les quals: targetes de crèdit i dèbit</i>	<i>371.377</i>	<i>340.149</i>
Servei de valors	78.638	95.502
Comercialització de productes financers no bancaris	788.892	749.631
Altres comissions	325.739	354.790
Total	2.261.910	2.258.170

Despeses per comissions

(Milers d'euros)

	2016	2015
Cedides a altres entitats i corresponsals	(43.063)	(42.186)
<i>de les quals: operacions amb targetes i caixers</i>	<i>(38.935)</i>	<i>(34.167)</i>
Operacions amb valors	(14.074)	(14.930)
Altres comissions	(114.520)	(86.279)
Total	(171.657)	(143.395)

33. Guanys o pèrdues per actius i passius financers

El desglossament dels saldos d'aquests capítols dels comptes de pèrdues i guanys adjunts és el següent:

Desglossament de guanys o pèrdues per actius i passius financers per epígrafs

(Milers d'euros)

	2016	2015
Guanyos o pèrdues en donar de baixa en comptes actius i passius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats (net)	786.714	772.543
Guanyos o pèrdues per actius i passius financers mantinguts per negociar (net)	21.176	43.409
Guanyos o pèrdues resultants de la comptabilitat de cobertures (net)	12.689	9.920
Total	820.579	825.872

A continuació es desglossa el saldo d'aquest capítol en funció de l'origen de les partides per als exercicis 2016 i 2015:

Guanyos o pèrdues per actius i passius financers

(Milers d'euros)

	2016	2015
Actius i passius mantinguts per negociar	21.176	43.409
Valors representatius de deute	(2.886)	539
Instruments de patrimoni	6.398	(25.809)
Derivats financers	17.664	68.679
<i>dels quals: riscos de tipus d'interès</i>	<i>(41.040)</i>	<i>(26.190)</i>
<i>dels quals: riscos de valors</i>	<i>(62.722)</i>	<i>22.108</i>
<i>dels quals: riscos de primeres matèries i altres</i>	<i>1996</i>	<i>2.653</i>
<i>dels quals: riscos de crèdit (Nota 2.2)</i>	<i>(30.563)</i>	<i>16.639</i>
<i>dels quals: riscos de tipus de canvi</i>	<i>(20.265)</i>	<i>(26.085)</i>
<i>dels quals: riscos d'inflació</i>	<i>170.258</i>	<i>79.554</i>
Actius financers disponibles per a la venda	823.549	764.235
Valors representatius de deute (Nota 13)	607.525	616.833
Instruments de patrimoni (Nota 13)	216.024	147.402
Préstecs i partides a cobrar	611	1.207
Passius financers a cost amortitzat	(37.446)	7.101
Ineficàcies de derivats de cobertura	12.689	9.920
Cobertures de fluxos d'efectiu	559	15.996
Cobertures de valor raonable	12.130	(6.076)
<i>Valoració dels derivats de cobertura</i>	<i>392.646</i>	<i>(1.096.730)</i>
<i>Valoració dels elements coberts</i>	<i>(380.516)</i>	<i>1.090.654</i>
Total	820.579	825.872

34. Altres ingressos i despeses d'explotació i ingressos i despeses d'actius i passius emparats per contractes d'assegurances o reassegurances

El desglossament del saldo d'aquests capítols dels comptes de pèrdues i guanys adjunts dels exercicis 2016 i 2015 es mostra en els quadres següents:

Altres ingressos d'explotació

(Milers d'euros)

	2016	2015
Comissions financeres compensadores de costos directes	49.266	42.884
Ingressos de les inversions immobiliàries i altres rendes	148.630	134.182
Vendes i ingressos per prestació de serveis no financers	252.037	154.977
Altres ingressos	138.486	149.498
Total	588.419	481.541

Altres càrregues d'explotació

(Milers d'euros)

	2016	2015
Contribució al Fons de Garantia de Dipòsits / Fons de Resolució Nacional	(263.159)	(278.996)
Despeses explotació inversions immobiliàries i altres (1)	(333.753)	(293.694)
Variació d'existències i altres despeses de l'activitat no financera	(228.140)	(131.740)
Altres conceptes	(170.722)	(76.379)
Total	(995.774)	(780.809)

(1) Inclou les despeses relacionades amb les inversions immobiliàries en règim de lloguer

Detall d'ingressos i despeses d'actius i passius emparats per contractes d'assegurances o reassegurances

(Milers d'euros)

	2016	2015
Ingressos		
Primes d'assegurances i reassegurances cobrades (*)	751.305	667.018
Ingressos per reassegurances	52.325	68.179
Total	803.630	735.197
Despeses		
Prestacions pagades (*)	(233.540)	(232.736)
Dotacions netes a provisions tècniques (*)	(76.670)	(62.936)
Primes d'assegurances i reassegurances pagades	(182.919)	(225.029)
Total	(493.129)	(520.701)

(*) Deduïda la part corresponent a despesa financera.

35. Despeses de personal

La composició d'aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys adjunts dels exercicis 2016 i 2015 es mostra en el quadre següent:

Detall per tipus de retribucions

(Milers d'euros)

	2016	2015
Sous i salaris	(1.850.345)	(1.915.495)
Seguretat Social	(417.243)	(427.760)
Dotacions a plans d'aportació definida	(127.969)	(132.441)
Dotacions a plans de prestació definida	(2.179)	(2.009)
Altres despeses de personal	(347.613)	(701.100)
Total	(2.745.349)	(3.178.805)

La despesa registrada a l'apartat «Dotacions a plans d'aportació definida» inclou, fonamentalment, les aportacions obligatòries establertes a l'Acord Laboral sobre el sistema de previsió social subscrit el 31 de juliol de 2000 a "la Caixa" i que ha mantingut CaixaBank després del procés de reorganització del Grup "la Caixa". Aquestes aportacions al Pla de Pensions es duen a terme per donar cobertura als compromisos de jubilació, invalidesa i defunció dels empleats en actiu. Per a la cobertura de jubilació, CaixaBank fa una aportació mensual equivalent a un percentatge sobre els conceptes salarials pensionables, que va del 0% al 8,5% en funció de l'antiguitat a l'Entitat o altres condicions pactades. En concret, s'estableix un període d'homologació de condicions de 60 mesos al personal provinent de Banco de Valencia, de Banca Cívica i de Barclays Bank. Per a la cobertura dels riscos d'invalidesa i defunció, l'aportació és anual i equival al cost de la prima necessària per assegurar aquests riscos.

La partida «Altres despeses de personal» inclou, entre altres, els conceptes de formació, ajuda d'estudis, indemnitzacions i altres beneficis a curt termini.

En l'exercici 2016, «Altres despeses de personal» inclou el cost de personal, per un import de 121 milions d'euros d'un pla de reorganització i reequilibri territorial. En l'exercici 2015, inclou el cost, per un import de 471 milions d'euros, associat als acords laborals signats per CaixaBank en l'exercici, emmarcats en un pla de reestructuració, que van tenir en compte, d'una banda, ajustos de la plantilla procedent de Barclays Bank, SAU i de l'altra, mesures de reorganització i reequilibri en la distribució territorial de la plantilla.

Adicionalment, aquesta partida inclou, en els exercicis 2016 i 2015, 15 i 20 milions d'euros, respectivament, en concepte de retribucions no monetàries percebudes pels empleats de CaixaBank per les facilitats creditícies obtingudes, estimades com a diferència entre les condicions de mercat i les pactades amb el personal. Els tipus aplicables es fixen anualment segons l'Euríbor a 1 any del mes d'octubre en data d'aplicació de l'1 de gener de l'any següent.

Els tipus de mercat han estat Euríbor + 0,50 punts per als préstecs amb finalitat adquisició d'habitatge i Euríbor + 1,40 punts per a altres préstecs.

Segons la Normativa Laboral, el tipus d'interès pactat per a la garantia hipotecària és EURIBOR-2,50 punts, amb una clàusula d'un tipus mínim del 0,10%, mentre que per a la garantia personal el tipus d'interès pactat és igual a l'EURIBOR.

Els imports registrats en aquest capítol corresponents als plans de remuneracions basats en instruments de capital són pocs significatius.

En els exercicis 2016 i 2015, la composició de la plantilla, en termes mitjans, per categories professionals i gènere, és la següent:

Plantilla mitjana(*)

(Nombre d'empleats)

	2016		2015	
	Grup CaixaBank		Grup CaixaBank	
	Homes	Dones	Homes	Dones
Directius	199	60	202	59
Caps	8.647	6.059	8.786	5.999
Administratius	5.999	10.190	6.095	10.089
Personal auxiliar	135	92	137	91
Personal no fix	414	413	421	410
Total	15.394	16.814	15.641	16.648

(*) El 2016 hi ha 191 empleats amb una discapacitat superior o igual al 33% (120 administratius, 65 caps, 5 membres del personal auxiliar i 1 membre del personal no fix).

La distribució per categories professionals i gènere a 31 de desembre de 2016 no difereix significativament de la del quadre anterior. A 31 de desembre de 2016 i 2015, la plantilla del Grup CaixaBank estava formada per 32.403 i 32.242 empleats, respectivament.

36. Altres despeses d'administració

El desglossament del saldo d'aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys adjunts és el següent:

Detall de despeses generals d'administració

(Milers d'euros)

	2016	2015
Tecnologia i sistemes	(252.630)	(253.900)
Publicitat (1)	(133.954)	(116.406)
Immobles i instal·lacions	(99.985)	(102.355)
Lloguers	(147.975)	(174.048)
Comunicacions	(48.380)	(48.040)
Serveis administratius subcontractats	(104.932)	(114.318)
Tributs	(39.101)	(40.267)
Servei de vigilància i trasllat de fons	(30.202)	(35.250)
Despeses de representació i desplaçament del personal	(41.643)	(42.141)
Impresos i material d'oficina	(12.806)	(15.684)
Informes tècnics	(25.874)	(41.262)
Despeses judicials i de lletrats	(6.062)	(12.309)
Òrgans de Govern i Control	(10.108)	(9.462)
Altres despeses	(46.412)	(55.545)
Total	(1.000.064)	(1.060.987)

(1) Inclou publicitat en mitjans, patrocinis, promocions i altres despeses comercials.

En data 18 de desembre de 2012, CaixaBank va formalitzar la venda de 439 oficines a Soimob Inmobiliària, SAU, filial de la societat mexicana Inmobiliària Carso, SA de CV, per un import de 428,2 milions d'euros. Simultàniament es va formalitzar amb aquesta societat un contracte d'arrendament operatiu, amb manteniment, assegurances i tributs a càrrec de l'arrendatari, per un termini d'obligat compliment de 25 anys. Durant aquest termini, la renda s'actualitza anualment d'acord amb la variació que experimenti durant els dotze mesos anteriors l'Índex Harmonitzat de Preus de Consum de l'Eurozona per 1,4. En cap cas, i tenint en compte la no-significança del valor dels factors correctors, així com les característiques econòmiques i els riscos associats a aquests, no s'ha considerat necessària la segregació de cap derivat implícit en els termes que preveu la lletra f) del paràgraf AG 33 de la NIC 39.

El Grup ha confirmat mitjançant les proves necessàries que la renda pagada es manté en preus de mercat.

El contracte incorpora una opció de compra exercible per CaixaBank al venciment final de l'arrendament pel valor de mercat de les oficines en aquesta data que serà determinat, si escau, per experts independents, així com un dret de primera oferta en cas que l'arrendador vulgui vendre alguna de les oficines subjectes a aquest contracte. Entre la resta de condicions pactades, totes elles habituals de mercat en contractes d'arrendament operatiu, destaca que no es preveu la transferència de la propietat dels immobles a CaixaBank quan aquell finalitzi, i CaixaBank té el dret de no prorrogar els lloguers més enllà del període mínim de compliment obligat. La despesa per arrendament reconegut per CaixaBank durant els exercicis 2016 i 2015 per aquests contractes va pujar a 35,5 i 35,6 milions d'euros anuals, respectivament.

El valor dels pagaments futurs mínims en què incorrerà el Grup CaixaBank durant el període de compliment obligat del contracte, sense considerar les actualitzacions futures de les rendes, és el següent:

Pagaments futurs de contractes d'arrendament operatiu

(Milers d'euros)

	2016	2017 a 2020	2021 i següents
Contracte de venda i arrendament posterior Soimob Inmobiliaria, SAU	35.531	142.124	568.494
Altres arrendaments operatius	76.173	221.425	746.600
Total	111.704	363.549	1.315.094

Nota: aquests imports no inclouen IVA.

A l'apartat «Informes tècnics» s'inclouen, en l'exercici 2016, els honoraris i despeses pagats a l'auditor, sense incloure l'IVA corresponent, Deloitte, SL i societats vinculades, segons el detall següent:

Honoraris pagats a l'auditor

(Milers d'euros)

	2016	2015
Deloitte	9.637	9.799
Auditoria (1)	2.838	2.652
Serveis relacionats amb auditoria	4.010	3.777
Altres serveis (2)	2.789	3.370
Altres auditors	8.312	10.953
Auditoria	296	239
Altres serveis	8.016	10.714
Total	17.949	20.752

(1) Inclou els honoraris corresponents a la revisió limitada dels estats financers consolidats intermedis i a l'auditoria de balanç individual de CaixaBank a 30 de juny.

(2) Inclou 53 i 166 milers d'euros d'assessorament fiscal el 2016 i 2015, respectivament

Informació sobre el període mitjà de pagament a proveïdors. Disposició adicional tercera: Deure d'informació de la Llei 15/2010, de 5 de juliol

L'entrada en vigor de la Llei 15/2010, de 5 de juliol, que va modificar la Llei 3/2004, de 29 de desembre, per la qual s'estableixen mesures de lluita contra la morositat en les operacions comercials, estableix l'obligació per a les societats de publicar de manera expressa les informacions sobre els terminis de pagament als proveïdors en la memòria dels comptes anuals. En relació amb aquesta obligació d'informació, el 4 de febrer de 2016 es va publicar al BOE la corresponent resolució emesa per l'Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes (ICAC).

D'acord amb el que indica la disposició transitòria segona de la resolució esmentada, a continuació es desglossa la informació requerida en relació amb els pagaments efectuats i pendents de pagament en la data del tancament del balanç:

Pagaments efectuats i pendents en la data de tancament del balanç

(Milers d'euros)	Import	
	2016	2015
Total pagaments fets	1.787.848	1.666.547
Total pagaments pendents	22.962	26.756
Total pagaments de l'exercici	1.810.810	1.693.303

Període mitjà de pagament i ràtios de pagament a proveïdors

(Dies)	Dies	
	2016	2015
Període mitjà de pagament a proveïdors	27,16	24,45
Ràtio d'operacions pagades	27,22	24,52
Ràtio d'operacions pendents de pagament	22,59	19,99

En els exercicis 2016 i 2015, i d'acord amb la disposició transitòria segona de la Llei 15/2010, amb caràcter general, el termini màxim legal és de 30 dies, ampliable mitjançant pacte de les parts fins a un termini no superior a 60 dies.

37. Deteriorament del valor o reversió del deteriorament d'actius financers no valorats a valor raonable amb canvi en resultats

El saldo d'aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys adjunts corresponents als exercicis 2016 i 2015 es mostra en el quadre següent:

Deteriorament del valor o reversió del deteriorament d'actius financers no valorats a valor raonable amb canvi en resultats

(Milers d'euros)

	2016	2015
Préstecs i partides a cobrar	(467.974)	(1.655.348)
Dotacions netes (Nota 14.3) (*)	(339.679)	(1.388.460)
Sanejaments (Nota 28.4)	(542.427)	(720.220)
Actius fallits recuperats (Nota 28.4)	415.330	453.332
Valors representatius de deute (Nota 14.3)	(1.198)	0
Altres instruments financers no valorats a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys	(114.103)	(438.720)
Sanejaments	(114.103)	(438.720)
<i>Instruments de patrimoni (Nota 13)</i>	<i>(233.048)</i>	<i>(267.188)</i>
<i>Valors representatius de deute (Nota 13 i 15)</i>	<i>118.945</i>	<i>(171.532)</i>
Total	(582.077)	(2.094.068)

(*) En l'exercici 2016 s'inclouen dotacions menys elevades per un import de 676 milions d'euros com com el resultat de la nova estimació de cobertura d'insolvències (vegeu Nota 2.9 - Deteriorament del valor dels actius financers).

38. Deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'actius no financers

El saldo d'aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys adjunts corresponents als exercicis 2016 i 2015 es mostra en el quadre següent:

Deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'actius no financers

(Milers d'euros)

	2016	2015
Actius tangibles	(224.278)	(407.408)
Actiu material d'ús propi (Nota 19)	(12.328)	(139.243)
<i>Dotacions</i>	(5.856)	
<i>Disponibilitats</i>	11.431	
<i>Sanejaments</i>	(17.903)	(139.243)
Inversions immobiliàries (Nota 19)	(34.386)	(197.115)
<i>Dotacions</i>	(248.547)	(488.285)
<i>Disponibilitats</i>	214.175	294.527
<i>Sanejaments</i>	(14)	(3.357)
Existències (Nota 21)	(177.564)	(71.050)
<i>Dotacions</i>	(454.828)	(359.277)
<i>Disponibilitats</i>	277.264	288.227
Actius intangibles (Nota 20)	(503)	(48.076)
<i>Dotacions</i>	(805)	(46.300)
<i>Disponibilitats</i>	302	302
<i>Sanejaments</i>	0	(2.078)
Altres actius	(3.632)	0
Total	(228.413)	(455.484)

39. Guanys o pèrdues en donar de baixa en comptes actius no financers i participacions (net)

El saldo i els moviments d'aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys adjunts, corresponents als exercicis 2016 i 2015, es mostren en el quadre següent:

Guany o pèrdues en donar de baixa en comptes actius no financers i participacions (net)

(Milers d'euros)	2016			2015		
	Guany	Pèrdua	Resultat net	Guany	Pèrdua	Resultat net
Per venda d'actiu material	44.585	(55.373)	(10.788)	14.491	(38.030)	(23.539)
Per venda de participacions	10.815	(158.713)	(147.898)	52.633	(6.661)	45.972
Per venda d'altres actius (*)	8.445	(1.511)	6.934	17.177	(5.815)	11.362
Total	63.845	(215.597)	(151.752)	84.301	(50.506)	33.795

(*) Correspon a resultats per venda d'actius immobiliaris classificats com a Existències (vegeu Nota 21).

En l'exercici 2016 s'ha registrat un resultat negatiu de 147 milions d'euros bruts per l'amortització dels bons bescanviabls d'accions de Repsol, SA (vegeu Nota 23.3).

40. Guanys o pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a operacions interrompudes

El saldo i moviment d'aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys adjunts dels exercicis 2016 i 2015 es mostra en el quadre següent:

Detall de guanys/(pèrdues) d'actius no corrents mantinguts per a la venda

(Milers d'euros)

	2016	2015
Pèrdues per deteriorament d'actius no corrents en venda (Nota 22) (*)	(828.385)	(296.712)
Benefici net per venda d'actius no corrents en venda	41.365	(80.537)
<i>Benefici net per venda d'actius materials no corrents en venda</i>	<i>41.365</i>	<i>(80.537)</i>
Total	(787.020)	(377.249)

(*) En l'exercici 2016 s'inclouen dotacions per un import de 656 milions d'euros per l'actualització dels models interns de càlcul de deteriorament d'actius adjudicats (vegeu Nota 2.19 - Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda), i s'inclouen 24 milions d'euros d'alliberaments de provisions vinculades a vendes d'actius immobiliaris efectuades per CaixaBank.

La totalitat dels imports de guanys i pèrdues per la venda d'actius no corrents correspon a immobles procedents de la regularització de crèdits, l'import dels quals no és significatiu a escala individual, en cap cas.

41. Operacions amb parts vinculades

En el marc de la Circular 4/2004 del Banc d'Espanya, el «personal clau de la Direcció» de CaixaBank, entès com les persones que tenen autoritat i responsabilitat per planificar, dirigir i controlar les activitats de l'Entitat, directament o indirectament, està integrat per tots els membres del Consell d'Administració (siguin o no executius) i l'Alta Direcció. Pels seus càrrecs, cadascuna de les persones que integren aquest col·lectiu es considera «part vinculada» a CaixaBank. Per aquest motiu, CaixaBank ha de revelar, entre altres transaccions, la informació que es recull en aquesta Nota.

També es consideren parts vinculades a CaixaBank els familiars pròxims al «personal clau de la direcció», entesos com aquells membres de l'entorn familiar que podrien exercir influència en aquesta persona, o ser influïts per aquesta persona en els seus assumptes amb l'Entitat. Entre ells s'inclouran: (i) el cònjuge o persona amb una relació d'afectivitat anàloga; (ii) els ascendents, descendents i germans i els respectius cònjuges o persones amb una relació d'afectivitat anàloga; (iii) els ascendents, descendents i germans del cònjuge o persones amb una relació d'afectivitat anàloga, i (iv) les persones a càrrec seu o a càrrec del cònjuge o persona amb una relació d'afectivitat anàloga, així com les societats en què el personal clau o els seus familiars pròxims exerceixen control, control conjunt o influència significativa, o bé tenen directament o indirectament un poder de vot important.

D'acord amb el que disposa el Reglament del Consell d'Administració, les operacions amb els consellers i les seves parts vinculades hauran de ser autoritzades pel Consell d'Administració, amb l'informe previ de la Comissió d'Auditoria i Control, llevat que simultàniament es compleixin les tres condicions següents: (i) que es facin en virtut de contractes, amb unes condicions estandarditzades i que s'apliquin en massa a molts clients; (ii) que s'efectuïn a preus o tarifes establerts amb caràcter general per qui actui com a subministrador del bé o servei de què es tracti; i (iii) que la quantia de l'operació no superi l'u per cent (1%) dels ingressos anuals de la Societat.

Sense perjudici d'això, d'acord amb el que estableix la normativa vigent, la concessió de crèdits, avals o garanties al President, Vicepresident, als altres Consellers i a Directors Generals i assimilats requereix l'autorització expressa del Banc d'Espanya.

En el cas dels crèdits als membres del Consell d'Administració que són empleats de CaixaBank, i a l'Alta Direcció, la política seguida en la concessió es regeix pel que disposen el conveni del sector de caixes d'estalvis i la normativa laboral interna que l'ha desplegat.

La resta d'operacions actives, passives o de prestació de serveis financers, concertades per CaixaBank amb «personal clau de la Direcció» (Consell d'Administració i Alta Direcció), i a les quals no és aplicable la normativa laboral, s'han concedit en condicions de mercat. D'altra banda, cap d'aquestes transaccions és d'un import significatiu per a una interpretació adequada dels comptes anuals.

CaixaBank manté, així mateix, contractes de prestació de serveis amb les seves parts vinculades. Aquests contractes són, en qualsevol cas, propis del trànsit ordinari i en condicions de mercat.

A continuació es detallen els saldos més significatius mantinguts a 31 de desembre de 2016 i 2015 entre CaixaBank i les empreses dependents, negocis conjunts i associades, així com els mantinguts amb Consellers, Alta Direcció i altres parts vinculades (familiars i empreses vinculades a membres del Consell d'Administració i Alta Direcció, fins on l'Entitat coneix), tant de CaixaBank com de la Fundació Bancària "la Caixa" i Criteria, i els mantinguts amb altres parts vinculades, com el pla de pensions dels empleats, etc. També es detallen els imports registrats en el compte de pèrdues i guanys com a conseqüència de les operacions efectuades. La totalitat dels saldos i operacions efectuats entre parts vinculades formen part del tràfic ordinari i es duen a terme en condicions de mercat.

2016

(Milers d'euros)

	Amb l'accionista majoritari Fundació Bancària "la Caixa" i el seu Grup (1)	Entitats associades i negocis conjunts	Administrador/ Alta Direcció (2)	Altres parts vinculades (3)	Pla de pensions d'empleats
ACTIU					
Crèdits sobre entitats de crèdit		588			
Préstecs i bestretes	1.973.065	374.603	11.444	25.932	0
Adquisició temporal d'actius					
Préstecs hipotecaris	424.456	3.775	10.992	17.667	
Resta (4)	1.548.609	370.828	452	8.265	
<i>dels quals, provistos per a insolvències</i>	<i>(49)</i>	<i>(8.498)</i>	<i>(9)</i>	<i>(4.930)</i>	
Instruments de patrimoni					4.035
Valors representatius de deute	1.364.805	5.683			
Total	3.337.870	380.874	11.444	25.932	4.035
PASSIU					
Dipòsits d'entitats de crèdit	22.655	1.387	15		
Dipòsits de clients	2.391.577	875.519	52.750	54.427	43.509
Valors representatius de deute emesos					4.700
Passiu fora de balanç (5)			70.354	32.763	
Total	2.414.232	876.906	123.119	87.190	48.209
PÈRDUES I GUANYS					
Ingressos per interessos	47.187	7.763	75	544	
Despeses per interessos (6)	(814)	(910)	(100)	(69)	(554)
Ingressos per dividendes (7)					
Ingressos per comissions	5.407	172.575	9	20	
Despeses per comissions			(4)		
Total	51.780	179.428	(20)	495	(554)
ALTRES					
Garanties concedides - Avals i altres	160.000	82.666	10	97	
Compromisos contingents concedits - Disponibles per tercers i altres (8)	1.743.269	457.657	6.344	11.108	
Compromisos postocupació meritats			49.375		
Total	1.903.269	540.323	55.729	11.205	0

(1) Inclou les operacions amb Fundació Bancària "la Caixa", les seves entitats dependents, negocis conjunts i associades.

(2) S'informa sobre els Administradors i l'Alta Direcció de Fundació Bancària "la Caixa", CaixaBank i Criteria.

(3) Familiars i entitats vinculades a membres dels Consells d'Administració i l'Alta Direcció de "la Caixa", CaixaBank, i Criteria, i altres parts vinculades.

(4) Inclou Altres préstecs i crèdits.

(5) Inclou Fons d'Inversió, Contractes d'assegurances, Fons de Pensions i Compromisos postocupació aportats.

(6) No inclou el cost financer corresponent a Passius fora de balanç.

(7) Determinat segons el criteri de meritació.

(8) Inclou els disponibles de línies de risc comercials.

2015

(Milers d'euros)

	Amb l'Accionista majoritari Fundació Bancària "la Caixa" i el seu Grup (1)	Entitats associades i negocis conjunts	Administradors i Alta Direcció (2)	Altres parts vinculades (3)	Pla de pensions d'empleats
ACTIU					
Crèdits sobre entitats de crèdit		209			
Préstecs i bestretes	2.915.789	624.593	11.326	54.505	
Adquisició temporal d'actius					
Préstecs hipotecaris	443.233	14.897	10.876	34.246	
Resta (4)	2.472.556	609.696	450	20.259	
<i>dels quals, provistos per a insolvències</i>	(262)	(126.362)			
Instruments de patrimoni					2.665
Valors representatius de deute	1.114.976	2.494			
Total	4.030.765	627.296	11.326	54.505	2.665
PASSIU					
Dipòsits d'entitats de crèdit	10.450	33.014	15.923		
Dipòsits de clients	1.276.440	848.508	66.535	28.039	17.114
Valors representatius de deute emesos					40.198
Passiu fora de balanç (5)			82.383	31.211	
Total	1.286.890	881.522	164.841	59.250	57.312
PÈRDUES I GUANYS					
Ingressos per interessos	50.609	10.536	106	922	
Despeses per interessos (6)	(16.040)	(2.515)	(703)	(133)	(1.473)
Ingressos per dividendes (7)					
Ingressos per comissions	5.096	136.415	81	185	
Despeses per comissions			(14)	(1)	
Total	39.665	144.436	(530)	973	(1.473)
ALTRES					
Garanties concedides - Avals i altres	277.851	129.713	3.559	1.500	
Compromisos contingents concedits – Disponibles per tercers i altres (8)	1.726.924	572.046	9.475	18.789	
Compromisos postocupació meritats			45.696		
Total	2.004.775	701.759	58.730	20.289	0

(1) Inclou les operacions amb Fundació Bancària "la Caixa", les seves entitats dependents, negocis conjunts i associades.

(2) S'informa sobre els Administradors i l'Alta Direcció de Fundació Bancària "la Caixa", CaixaBank i Criteria.

(3) Familiars i entitats vinculades a membres dels Consells d'Administració i l'Alta Direcció de Fundació Bancària "la Caixa", CaixaBank, i Criteria, i altres parts vinculades.

(4) Inclou Altres préstecs i crèdits.

(5) Inclou Fons d'Inversió, Contractes d'Assegurances, Fons de Pensions i Compromisos Postocupacionals aportats.

(6) No inclou el cost financer corresponent a Passius fora de balanç.

(7) Determinat segons el criteri de meritació.

(8) Inclou els disponibles de línies de risc comercials.

Els saldos i les operacions més significatius inclosos en els imports anteriors, addicionals als que s'han descrit en les diferents notes, corresponents a l'exercici 2016, són els següents:

- El saldo a 31 de desembre de 2016 del finançament que CaixaBank té concedit a la Fundació Bancària "la Caixa" puja a 86 milions d'euros (100 milions d'euros a 31 de desembre de 2015).

Aquest préstec correspon al finançament del Council of Europe Bank a la Fundació Bancària, que es vehicula a través de CaixaBank.

Per part seva, al 31 de desembre de 2016 la Fundació Bancària "la Caixa" manté dipòsits a termini i a la vista a CaixaBank per un import de 27 milions d'euros (7 milions d'euros a 31 de desembre de 2015).

- A 31 de desembre de 2016, CaixaBank manté finançament a Criteriacaixa per un import de 550 milions d'euros (1.200 milions d'euros a 31 de desembre de 2015).

D'altra banda, Criteriacaixa manté dipòsits a termini i a la vista per un import de 1.667 milions d'euros (80 milions d'euros a 31 de desembre de 2015).

Adicionalment Criteriacaixa manté una pòlissa de crèdit per 750 milions d'euros, no disposada a 31 de desembre de 2016 i de 2015.

Finalment, Criteriacaixa manté derivats amb CaixaBank per cobrir els tipus d'interès de préstecs bancaris bilaterals, per un valor nominal de 1.900 milions d'euros a 31 de desembre de 2015, que ha reduït fins a 1.100 milions d'euros a 31 de desembre de 2016. El valor raonable del derivat a 31 de desembre de 2016 és de 20 milions d'euros actius (9 milions d'euros actius a 31 de desembre de 2015).

- A 31 de desembre de 2016 el finançament concedit per CaixaBank a les filials immobiliàries de Criteriacaixa puja a 588 milions d'euros (657 milions d'euros a 31 de desembre de 2015).
- A 31 de desembre de 2016, CaixaBank manté dipòsits a termini i a la vista de Gas Natural i del Grup Abertis Infraestructuras (societats associades/negocis conjunts del Grup Criteriacaixa) per un import de 499 i 74 milions d'euros, respectivament (770 i 307 milions d'euros, respectivament a 31 de desembre de 2015).

D'altra banda, a 31 de desembre de 2016, CaixaBank manté finançament a Gas Natural i a Abertis Infraestructuras per un import de 221 i 348 milions d'euros, respectivament (474 i 163 milions d'euros, respectivament a 31 de desembre de 2015).

- A 31 de desembre de 2016, VidaCaixa manté inversions en renda fixa d'Abertis Infraestructuras per un import de 823 milions d'euros (786 milions d'euros a 31 de desembre de 2015).
- A 31 de desembre de 2016, CaixaBank manté dipòsits a termini i a la vista de Repsol (societat associada de CaixaBank) per un import de 672 milions d'euros (658 milions d'euros a 31 de desembre de 2015).

D'altra banda, a 31 de desembre de 2016, CaixaBank manté finançament a Repsol per un import de 130 milions d'euros (259 milions d'euros a 31 de desembre de 2015).

Les operacions entre empreses del Grup formen part del tràfic ordinari i s'efectuen en condicions de mercat. Les operacions més significatives efectuades durant l'exercici 2016 entre les empreses del grup, addicionals a les esmentades en les següents notes d'aquesta memòria, són les següents:

- Les transaccions vinculades a la permuta amb Criteriacaixa sobre les participacions en el Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia. Aquesta operació es detalla en la Nota 1.
- Les relacionades amb la venda d'un 10% de Gas Natural SDG, SA per part de Criteriacaixa durant el tercer trimestre de l'exercici per 1.901 milions d'euros. Aquest import s'ha destinat a: i) la cancel·lació de 650 milions d'euros de crèdits de Criteriacaixa a CaixaBank i ii) el dipòsit a CaixaBank de part de l'efectiu percebut amb l'operació.

A 31 de desembre de 2016 i 2015 no hi ha evidència de deteriorament ni del valor dels actius financers ni dels avals i compromisos contingents mantinguts amb «Personal clau de l'Administració i Direcció».

Els saldos d'operacions creditícies corresponents als Administradors i a l'Alta Direcció que ho eren a 31 de desembre de 2016 i 2015 tenen un venciment mitjà de 21,05 i 22,70 anys, respectivament, i meriten un tipus d'interès mitjà del 0,57% i 0,79%, respectivament.

Respecte del finançament concedit durant l'exercici 2016 als Administradors i a l'Alta Direcció que ho eren a 31 de desembre de 2016 i 2015, s'eleva a 2.526 i 3.133 milers d'euros, respectivament, amb un venciment mitjà d'1 i 4,01 anys i merita un tipus d'interès mitjà de l'1,90% i 1,74%, respectivament.

Descripció de les relacions entre Fundació Bancària "la Caixa" i CaixaBank

Amb l'objectiu d'enfortir la transparència, l'autonomia i el bon govern del Grup, així com reduir l'aparició i regular els conflictes d'interès, "la Caixa" i CaixaBank van subscriure, en data 1 de juliol de 2011, un Protocol Intern de Relacions. De conformitat amb aquest Protocol, qualsevol nou servei o operació intragrup tindria sempre una base contractual i s'hauria d'ajustar als seus principis generals.

Com a conseqüència de la transformació en fundació bancària i la finalització de l'exercici indirecte de l'activitat bancària a través de CaixaBank, i d'acord amb el que disposa la Llei 26/2013 de 27 de desembre, de caixes d'estalvis i fundacions bancàries, el Patronat de la fundació va aprovar, en data 24 de juliol de 2014, amb una posterior modificació el 31 de març de 2016, un Protocol de Gestió de la participació financera que regula, principalment:

- Els criteris bàsics de caràcter estratègic que regeixen la gestió per part de la Fundació "la Caixa" de la seva participació en CaixaBank.
- Les relacions entre el Patronat i els òrgans de govern de CaixaBank.
- Els criteris generals per a la realització d'operacions entre la Fundació "la Caixa" i CaixaBank, i els mecanismes previstos per evitar possibles conflictes d'interès.
- Els mecanismes per evitar l'aparició de conflictes d'interès.
- Els criteris bàsics relatius a la cessió i l'ús de signes distintius i noms de domini titularitat de la Fundació Bancària "la Caixa" per part de CaixaBank i de societats del seu grup.
- L'atorgament d'un dret d'adquisició preferent a favor de la Fundació Bancària en cas de transmissió per part de CaixaBank del Mont de Pietat de què és titular.
- Els principis bàsics d'una possible col·laboració a l'efecte que (a) CaixaBank pugui implementar polítiques de responsabilitat social corporativa a través de la Fundació Bancària "la Caixa", i, alhora, (b) la Fundació Bancària doni difusió als seus programes de l'Obra Social per mitjà de la xarxa de sucursals de CaixaBank i, si s'escau, a través d'altres mitjans materials.
- El flux d'informació adequat que permeti totes dues entitats l'elaboració dels seus estats financers i el compliment d'obligacions d'informació periòdica i de supervisió davant el Banc d'Espanya i organismes reguladors.

En el marc d'aquest Protocol de gestió, la Fundació Bancària "la Caixa", CriteriaCaixa i CaixaBank van acordar formalitzar un nou Protocol Intern de Relacions, que modifiqués el de juliol de 2011 i que recollís els aspectes del Protocol de Gestió que requereixen la participació de CaixaBank com a contrapart de la Fundació Bancària "la Caixa" i de CriteriaCaixa.

En data 19 de desembre de 2016 es va subscriure el Protocol Intern de Relacions entre Fundació Bancària "la Caixa", Criteriacaixa i CaixaBank, que prèviament havien aprovat el Patronat de la Fundació Bancària "la Caixa" i els respectius Consells d'Administració.

42. Altres requeriments d'informació

42.1. Medi ambient

L'entitat integra el compromís amb el respecte i la protecció de l'entorn en la gestió del negoci, els seus projectes, productes i serveis. Amb aquest objectiu, fomenta el finançament de projectes respectuosos amb el medi ambient i que contribueixin a aconseguir més eficiència energètica i més sostenibilitat ambiental a llarg termini.

Per a informació més detallada vegeu el punt 9 de l'Informe de Gestió adjunt.

42.2. Serveis d'atenció al client

De conformitat amb l'Ordre ECO/734/2004, d'11 març, el Servei d'Atenció al Client (SAC) i el Defensor del Client (DC) hauran de presentar durant el primer trimestre de cada any un informe explicatiu del desenvolupament de la seva funció davant el Consell d'Administració. Seguidament, i en compliment del que disposa l'Ordre esmentada, es recull un resum d'aquest informe.

CaixaBank s'ha dotat d'un Servei d'Atenció al Client (SAC) i d'un Defensor del Client (DC) encarregats d'atendre i resoldre queixes i reclamacions de clients. El SAC és un òrgan intern mentre que el DC és una institució independent. Ambdues instàncies tenen competència per resoldre les queixes i reclamacions de clients de manera indistinta.

Ambdues instàncies es complementen amb l'equip d'Atenció al Client (AC), servei encarregat de resoldre reclamacions formulades per telèfon o queixes no relacionades amb els productes i serveis comercialitzats per CaixaBank.

En cas que el reclamant no obtingui una resolució satisfactòria o que hagi transcorregut el termini de 2 mesos sense obtenir resposta, pot acudir als Serveis de Reclamacions dels Supervisors: Banc d'Espanya, Comissió Nacional de Valors i Direcció General d'Assegurances i Plans de Pensions. Els informes dels Serveis de Reclamacions dels Supervisors no són vinculants i l'entitat reclamada ha de decidir si rectifica.

Queixes i Reclamacions ateses pel Servei d'Atenció al Client, Atenció al Client i Defensor del Client

	Nombre de reclamacions	
	2016	2015
Servei d'Atenció al Client (SAC) i Atenció al Client (AC)	31.224	31.494
Defensor del Client (DC)	2.506	4.105
Total	33.730	35.599

Queixes i Reclamacions formulades per telèfon

	Nombre de reclamacions	
	2016	2015
Atenció al Client (AC)	5.641	9.238

Reclamacions presentades davant dels serveis de reclamacions dels Supervisors

	Nombre de reclamacions	
	2016	2015
Banc d'Espanya	871	2.895
Comissió Nacional del Mercat de Valors	73	65
Direcció General d'Assegurances i Plans de Pensions	100	67
Total	1.044	3.027

Durant el 2016 destaca una reducció del 70% de les reclamacions formulades davant el Banc d'Espanya respecte del 2015. Aquesta reducció tan significativa és resultat de la política d'atenció i resolució de les reclamacions aplicada pel SAC, alineada amb els criteris dels supervisors, que deixa sentir els seus efectes en totes les tipologies de reclamacions.

El nombre d'informes o resolucions emesos pels Serveis d'Atenció al Client i els Serveis de Reclamacions dels Supervisors és el següent:

Resolucions emeses pel Servei d'Atenció al Client, Atenció al Client i Defensor del Client

Tipus de resolució	SAC i AC		Defensor del Client	
	2016	2015	2016	2015
Favorables al reclamant	11.901	18.246	324	724
Favorables a l'Entitat	18.765	21.147	1.526	2.149
Assentiments			377	514
Altres (no admesa/sense pronunciament)	2.428	912	101	434
Total	33.094	40.305	2.328	3.821

Informes emesos pels Serveis de Reclamació de Supervisors

Tipus de resolució	Banc d'Espanya		Comissió Nacional del Mercat de Valors		Direcció General d'Assegurances	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Favorables al reclamant	395	2.222	33	59	15	8
Favorables a l'Entitat	229	818	17	17	17	59
Assentiments	230	1.403	6	7	0	0
Altres (no admesa/sense pronunciament)	38	83	4	3	2	12
Total	892	4.526	60	86	34	79

De l'anàlisi detallada de les reclamacions i, en particular, dels informes emesos pels Serveis de Reclamacions dels Supervisors durant el 2016, s'han detectat punts de millora en les polítiques, procediments i documents destinats a la comercialització de productes i serveis de CaixaBank i el seu Grup. En relació amb l'anterior, el Servei d'Atenció al Client (SAC) ha analitzat 38 propostes de millores en els procediments i documents de comercialització de productes i serveis per part de l'Entitat. Destaquen les referides als àmbits següents:

- Procediments per al cobrament de comissions en comptes instrumentals.
- Millora del procediment de cobrament de la comissió per reclamació d'impagats.

- Procediment de comercialització de productes vinculats.
- Millora del procediment d'anàlisi d'aplicació del Codi de Bones Pràctiques i de la comunicació als sol·licitants.

El Departament de Compliment Normatiu és l'encarregat de fer el seguiment de l'aplicació de les millores de més impacte, que s'informen al Comitè de Direcció.

Annex 1 - Participacions de CaixaBank en societats dependents del Grup CaixaBank

(1 / 6)

(Milers d'euros)

Denominació social i activitat	Domicili	% participació		Capital social	Reserves	Resultats	Cost de la participació directa (net)
		Directa	Total				
Aris Rosen, SAU Serveis	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	100,00	100,00	15	(37)	2.163	3.999
Arquitrabe Activos, SL Tenidora d'actius immobiliaris	Av. Diagonal, 621-629 028 Barcelona	100,00	100,00	98.431	31.907	28.794	129.658
Barclays Factoring, SA, EFC <i>Factoring</i>	C/ Mateo Inurria, 15 28036 Madrid	100,00	100,00	5.200	28.210	80	32.618
Barclays Finance Agente de Banca, SA <i>Renting</i>	C/ Mateo Inurria, 15 28036 Madrid	99,98	99,98	61	161	-	222
Biodiesel Processing, SL Investigació, creació, desenvolupament i comercialització de projectes per a la Producció i comercialització de biodièsel i tota mena d'olis	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	0,00	100,00	100	(4.613)	-	-
Bodega Sarría, SA Elaboració i comercialització de vins	Finca Señorío de Sarría, s/n 31100 Navarra	0,00	100,00	5.745	14.200	910	-
BuildingCenter, SAU Serveis immobiliaris	Provençals, 35-37 08019 Barcelona	100,00	100,00	2.000.060	1.797.570	(1.074.245)	3.689.088
Caixa Capital Biomed, SCR de Régimen Simplificado Societat de capital risc	Av. Diagonal, 613 3er A 08028 Barcelona	90,91	90,91	17.000	(4.511)	(3.861)	9.161

Participacions de CaixaBank en societats que depenen del Grup CaixaBank

(2 / 6)

(Milers d'euros)

Denominació social i activitat	Domicili	% participació		Capital social	Reserves	Resultats	Cost de la participació directa (net)
		Directa	Total				
Caixa Capital Fondos, SCR de Régimen Simplificado, SAU Societat de capital risc	Av. Diagonal, 613 3er A 08028 Barcelona	100,00	100,00	1.200	94.466	(585)	98.749
Caixa Capital Micro, SCR de Régimen Simplificado, SAU Societat de capital risc	Av. Diagonal, 613 3er A 08028 Barcelona	100,00	100,00	1.200	3.820	498	5.004
Caixa Capital TIC SCR de Régimen Simplificado, SA Societat de capital risc	Av. Diagonal, 613 3er A 08028 Barcelona	80,65	80,65	1.209	10.592	2.819	11.300
Caixa Corp, SA Tenidora d'accions	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	100,00	100,00	361	349	(6)	585
Caixa Emprendedor XXI, SA Foment d'iniciatives empresarials i emprenedores	Av. Diagonal, 613 3er B 08028 Barcelona	0,00	100,00	1.007	23.481	(208)	-
CaixaBank Asset Management, SGIIC, SAU Gestora d'institucions d'inversió col·lectiva	Av. Diagonal, 609-615 Pl. 5 08028 Barcelona	100,00	100,00	81.910	45.623	62.531	89.350
CaixaBank Brasil Escritório de representação, LTDA(1) Intermediació monetària	Av. Presidente Juscelino Kubitschek, 1327 18è Andar 04523-001 São Paulo El Brasil	100,00	100,00	1.200	0	(237)	345
Caixabank <i>Business Intelligence</i> Desenvolupament de projectes digitals	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	100,00	100,00	100	-	-	100
CaixaBank Consumer Finance, EFC, SAU Finançament al consum	Gran Via Carles III, 87, baixos 1er B 08028 Barcelona	100,00	100,00	135.156	48.579	58.146	132.391
CaixaBank Digital Business, SA Gestió de canals electrònics	Provençals, 35 08019 Barcelona	100,00	100,00	13.670	10.090	(221)	21.144

Participacions de CaixaBank en societats que depenen del Grup CaixaBank

(3 / 6)

(Milers d'euros)

Denominació social i activitat	Domicili	% participació		Capital social	Reserves	Resultats	Cost de la participació directa (net)
		Directa	Total				
CaixaBank Electronic Money, EDE, SL Entitat de pagament	Gran Via Carles III, 84-98 Torre Est, pl. 1a 08028 Barcelona	0,00	80,00	350	1.621	1.141	-
CaixaBank Equipment Finance, SAU Arrendament de vehicles i maquinària	Gran Via Carles III, 87 08028 Barcelona	0,00	100,00	10.518	36.735	9.740	-
CaixaBank Payments 1 EFC, SA Financera	Gran Via Carles III, 94 entresòl - Edifici Trade Oest 08028 Barcelona	100,00	100,00	261.803	57.475	280.355	261.980
Caja Guadalajara Participaciones Preferentes, SA Financera	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	100,00	100,00	61	249	(18)	309
Caja San Fernando Finance, SA Financera	Plaza San Francisco, 1 41004 Sevilla	100,00	100,00	60	21.417	(8.476)	18.397
Cestainmob, SL Explotació de béns mobles i immobles	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	0,00	100,00	120	746	(226)	-
Corporación Hipotecaria Mutua, EFC, SA Crèdit hipotecari	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	100,00	100,00	3.005	77.611	3.999	80.666
Credifimo- Unión de crédito para la financiación mobiliaria e inmobiliaria, EFC, SA Crèdit hipotecari	Riera de Sant Miquel, 3 1r 08006 Barcelona	100,00	100,00	70.415	(73.710)	(2.949)	33.115
Estugest, SA Activitats de gestoria i serveis	Av. Diagonal, 611 08028 Barcelona	100,00	100,00	661	1.716	18	2.381
GDS-CUSA, SA Serveis	Provençals, 39 (Torre Pujades) 08019 Barcelona	100,00	100,00	1.803	14.030	1.302	9.579
GestiCaixa, SGFT, SA Gestora de fons de titulització	Pere i Pons, 9-11 9è 3a Edifici Màsters 08034 Barcelona	91,00	100,00	1.502	2.281	(374)	4.723

Participacions de CaixaBank en societats que depenen del Grup CaixaBank

(4 / 6)

(Milers d'euros)

Denominació social i activitat	Domicili	% participació		Capital social	Reserves	Resultats	Cost de la participació directa (net)
		Directa	Total				
Grupo Aluminios de precisión, SL (*) Fosa	Merindad de Cuesta Urria, 26 09001 Burgos	100,00	100,00	3.000	3.656	1.390	3.360
Grupo Riberebro integral, S.L.(*) Transformació de vegetals	Pl la Llaneda 26540 Alfaro La Rioja	0,00	60,00	-	-	1.594	0
Guadalcorchos, SA (L) Indústria de la fusta i del suro	Plaza de Villasis, 2 41003 Sevilla	0,00	100,00	60	-	-	137
HipoteCaixa 2, SL Societat gestora de crèdits hipotecaris	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	100,00	100,00	3	184.024	3.870	173.843
Hiscan Patrimonio, SAU Holding de participacions	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	100,00	100,00	46.867	364.028	(132.978)	254.560
Hodefi, SAS Societat de cartera	176, Avenue Charles de Gaulle 92200 Neuilly-sur-Seine París França	0,00	100,00	136.110	7.980	(2.256)	-
Holret, SAU Serveis immobiliaris	Av. Diagonal, 621-629 Torre II Pl. 5 08028 Barcelona	100,00	100,00	156.433	32.540	27.957	202.396
Inversiones Corporativas Digitales, SL Holding de participacions	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	0,00	100,00	3	(3.110)	44	-
Inversiones Inmobiliarias Teguisse Resort, SL Serveis	Av. Del Jablillo, 1 (Hotel Teguisse Platja) (Urbanización Costa 35509 Teguisse-Lanzarote Las Palmas	60,00	60,00	7.898	6.051	6.605	11.218
Inversiones Valencia Capital, SA Holding de participacions	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	100,00	100,00	10.557	(17.935)	(1.420)	2.105

Participacions de CaixaBank en societats que depenen del Grup CaixaBank

(5 / 6)

(Milers d'euros)

Denominació social i activitat	Domicili	% participació		Capital social	Reserves	Resultats	Cost de la participació directa (net)
		Directa	Total				
Inversiones Vitivinícolas, SL Elaboració i comercialització de vins	Av. Carlos III, 8 31002 Pamplona Navarra	0,00	100,00	3	(404)	(65)	-
Líderes de empresa Siglo XXI, SL Servei de custòdia, seguretat i protecció	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	100,00	100,00	378	401	1	753
Negocio de Finanzas e Inversiones II, SL Financera	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	100,00	100,00	6	17.513	3.034	20.169
Nuevo MicroBank, SAU Finançament de microcrèdits	Alcalá, 27 28014 Madrid	100,00	100,00	90.186	119.271	52.720	90.186
PromoCaixa, SA Comercialització de productes	Gran Via Carles III, 105 1a pl. 08028 Barcelona	99,99	100,00	60	2.357	6.777	1.644
Puerto Triana, SA Promoció immobiliària especialitzada en centres comercials	Gonzalo Jiménez de Quesada, 2 41092 Sevilla	100,00	100,00	64.290	103.205	(10.566)	140.385
Recouvrements Dulud, SA Financera	176, Avenue Charles de Gaulle 92200 Neuilly-sur-Seine París França	0,00	100,00	5.928	1.195	2	-
Sercapgu, SL Holding de participacions	Av. Eduardo Guitián, 11 19002 Guadalajara	100,00	100,00	4.230	783	(492)	632
Servei de Prevenció Mancomunitat del Grup la Caixa, CB Assessoria i prevenció de riscos laborals i desenvolupament de l'activitat preventiva necessària en empreses	Gran Via Carles III, 103 08028 Barcelona	70,00	83,33	30	-	-	21
Silc Inmobles, SA Explotació, gestió i administració d'immobles	Sabino Arana, 54 08028 Barcelona	0,00	100,00	40.070	106.403	112	-

Participacions de CaixaBank en societats que depenen del Grup CaixaBank

(6 / 6)

(Milers d'euros)

Denominació social i activitat	Domicili	% participació		Capital social	Reserves	Resultats	Cost de la participació directa (net)
		Directa	Total				
Silk Aplicaciones, SL Prestació de serveis informàtics	Sabino Arana, 54 08028 Barcelona	100,00	100,00	15.003	100.202	1.813	176.211
Sociedad de Gestión Hotelera de Barcelona (abans Sihabe Inversiones 2013) Operacions amb béns immobles	Av. Diagonal, 621-629 08028 Barcelona	0,00	100,00	8.144	9.439	(437)	-
Suministros Urbanos y Mantenimientos, SA Gestió d'obres, manteniment, logística i compres	Provençals, 39 (Torre Pujades) 08019 Barcelona	100,00	100,00	1.803	1.963	4.446	2.053
Telefónica Consumer Finance, EFC, SA Finançament al consum i a transaccions comercials	Caleruega, 102, planta 9 28033 Madrid	0,00	50,00	5.000	23.795	5.844	-
VidaCaixa Mediació, Sociedad de Agencia de Seguros Vinculada, SAU Agència d'assegurances	Juan Gris, 2-8 08014 Barcelona	0,00	100,00	60	3.242	991	-
VidaCaixa, SA, de Seguros y Reaseguros Sociedad Unipersonal Assegurances directes de vida, reassegurances i gestió de fons de pensions	Complex Torres Cerdà. Juan Gris, 20 - 26 08014 Barcelona	100,00	100,00	1.347.462	1.473.933	452.173	2.251.712

(L) Societats en liquidació.

(*) Societats considerades com a actius no corrents en venda.

Nota: La informació de les societats que no cotitzen en Borsa correspon a les últimes dades disponibles (reals o estimades) en el moment de redactar aquesta Memòria.

Les dades de capital desemborsat, les reserves i els resultats s'han homogeneïtzat per a la consolidació en el Grup CaixaBank d'acord amb les NIIF (Normes Internacionals d'Informació Financera).

(1) Totes les dades llevat del cost estan expressades en moneda local: *Real* brasiler (milers).

Annex 2 – Participacions de CaixaBank en negocis conjunts del Grup CaixaBank

Denominació social i activitat	Domicili	% participació		Actiu	Passiu	Ingressos de l'activitat ordinària	Capital social	Reserves	Resultats integral total	Resultat	Cost de la participació directa (net)	(1 / 1)
		Directa	Total									Dividends meritats en l'exercici per la participació total
		(Milers d'euros)										
Banco europeo de finanzas, SA Activitats pròpies de la banca a l'engròs o banca d'inversió	Bolsa, 4 planta baixa 29015 Màlaga	39,52	39,52	95.154	141	548	60.702	23.133	11.170	19	32.057	-
Cartera Perseidas, SL Societat de cartera	Paseo de Recoletos, 29 28004 Madrid	40,54	40,54	1.861	608	35	12.339	13.854	(59.442)	(11.058)	-	-
Comercia Global Payments, Entidad de Pago, SL Entitat de pagament	Gran Via de Carles III, 98 entresòl 08028 Barcelona	49,00	49,00	304.527	127.496	110.607	4.425	153.210	33.792	24.172	89.148	15.570
Global Payments South America, Brasil – Serviços de Pagamentos, SA(1) Sistemes de pagament	Rua dos Pinheiros, 610 - Cj. 83 05422-001 São Paulo El Brasil	50,00	50,00	276.040	297.788	25.016	94.363	(84.460)	(31.652)	1.620	-	-
Inversiones Alaris, SA Holding de participacions	Av. Carlos III, 8 31002 Pamplona Navarra	33,33	66,67	201	91	97	-	-	38.044	6	-	14.955
SegurCaixa Adeslas, SA, de Seguros Generales y Assegurances no vida	Complex Torres Cerdà. Juan Gris, 20 - 26 08014 Barcelona	0,00	49,92	3.850.188	2.293.082	2.709.611	469.670	948.703	254.650	181.685	-	85.029
Vivienda Protegida y Suelo de Andalucía, SA Promoció immobiliària	Exposición, 14 - 2 Polígono PISA 41927 Mairena del Aljarafe Sevilla	0,00	50,00	12.599	15.367	3.345	60	13	(1.046)	(1.046)	-	-

(1) Totes les dades llevat del cost estan expressades en moneda local: *Real* brasiler (milers).

Nota: La informació de les societats que no cotitzen en Borsa correspon a les últimes dades disponibles (reals o estimades) en el moment de redactar aquesta Memòria.

Les dades de capital desemborsat, les reserves i els resultats s'han homogeneïtzat per a la consolidació en el Grup CaixaBank d'acord amb les NIIF (Normes Internacionals d'Informació Financera).

Annex 3 – Participacions en societats associades de CaixaBank (societats multigrup)

Denominació social i activitat	Domicili	% participació		Actiu	Passiu	Ingressos de l'activitat ordinària	Capital social	Reserves	Resultats	Resultat integral total	Cost de la participació directa (net)	(1 / 7)
		Directa	Total									Dividends meritats en l'exercici per la participació total
Abaco Iniciativas Inmobiliarias, SL Adquisició, construcció i promoció immobiliària	Lope de Vega, 67 41700 Dos Hermanas Sevilla	0,00	40,00	57.893	79.576	25	13.222	(13.222)	(1.877)	(1.877)	-	-
Aceitunas de Mesa, SL Elaboració i comercialització d'olives de taula	Antiguo camino Sevilla, s/n 41840 Pilas Sevilla	0,00	30,00	2.790	1.580	4.384	902	308	42	41	-	-
Antilia Promociones Inmobiliarias, SA Immobilària	C/ Ingeniero Manuel Becerra, s/n, pis 3 35008 Las Palmas de Gran Canaria Gran Canària	0,00	50,00	-	-	-	600	-	-	-	-	-
Ape Software Components, SL Desenvolupament <i>Business Intelligence</i>	Av. Parc Tecnològic del Vallès, 3 08290 Cerdanyola del Vallès Barcelona	0,00	24,27	2.147	229	956	11	1.907	(1)	61	-	-
Arena Comunicación Audiovisual, SL Arts escèniques. Activitats de producció	San Blas, 2 31014 Pamplona Navarra	0,00	50,00	1.360	278	682	6	1.027	49	49	-	-
Banco BPI, SA (C) Banca	Rua Tenente Valadim, 284 4100-476 Porto Portugal	45,50	45,50	38.718.322	35.906.325	907.982	1.293.063	1.130.450	182.915	203.088	635.978	-
Best TV Labs Projecte tecnològic per a la concessió de llicències	Casablanca El Marroc	0,00	32,30	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Participacions de CaixaBank en societats associades del Grup CaixaBank

(2 / 7)

(Milers d'euros)

Denominació social i activitat	Domicili	% participació		Actiu	Passiu	Ingressos de l'activitat ordinària	Capital social	Reserves	Resultats	Resultat integral total	Cost de la participació directa (net)	Dividends meritats en l'exercici per la participació total
		Directa	Total									
BIP & Drive Mitjans de telepeatge	Plaça Colón, 2 - Torre 2, planta 19 28046 Madrid	0,00	25,00	18.073	11.861	153.862	4.613	4.578	(1.014)	(783)	-	-
Brilliance-Bea Auto Finance (1) Finançament compravenda de vehicles	19/F, Unit 04, No. 759 South Yanggao 200127 Pudong New Area Xangai Xina	0,00	22,50	815.181	14.962	-	800.000	109	109	109	-	-
Celeris, Servicios Financieros, SA Serveis financers	Juan Esplandiú, 13 Planta C-1 28007 Madrid	26,99	26,99	32.838	29.101	99	10.710	(3.405)	(3.928)	(3.928)	-	-
Dermalumics, SL Producció de sistemes de tomografia	Ronda de Poniente, 16 - Pis 1 E 28760 Tres Cantos Madrid	0,00	21,71	3.822	1.440	246	132	2.343	(92)	(908)	-	-
Drembul, SL Promoció immobiliària	Sagasta, 4, baixos 26001 Logronyo La Rioja	0,00	25,00	48.517	19.326	9.669	30	24.274	(13)	(13)	-	-
Ensanche Urbano, SA Promoció immobiliària	Santo Domingo, 5 12003 Castelló de la Plana	0,00	49,30	58.859	87.166	10.721	9.225	(9.225)	(351)	(351)	-	-
Erste Group Bank AG (C) Banca	Am Belvedere, 1 01100 Viena Àustria	9,92	9,92	206.811.336	190.281.965	6.254.000	859.600	10.106.414	1.179.177	1.499.237	1.088.032	21.317
Genmedica Therapeutics, SL Desenvolupament de fàrmacs	Joan XXIII, 10 08950 Esplugues de Llobregat Barcelona	0,00	9,38	4.201	2.506	-	1.794	2.192	(2.291)	(1.720)	-	-
Geotexan, SA Fabricació, comercialització, transport,	Avenida Reino Unido, 1, planta 1 41012 Sevilla	0,00	20,00	14.182	5.025	253	7.000	2.068	253	253	-	-

Participacions de CaixaBank en societats associades del Grup CaixaBank

(3 / 7)

(Milers d'euros)

Denominació social i activitat	Domicili	% participació		Actiu	Passiu	Ingressos de l'activitat ordinària	Capital social	Reserves	Resultats	Resultat integral total	Cost de la participació directa (net)	Dividends meritats en l'exercici per la participació total
		Directa	Total									
Girona, SA Holding de participacions en societats de captació,	Travessia del Carril, 2, 6è 3a 17001 Girona	34,22	34,22	6.387	242	927	1.200	4.597	349	349	1.642	115
Global Payments CaixaAcq. Cor. SARL Sistemes de pagament	6 C, rue Gabriel Lippmann 05365 Luxemburg Luxemburg	49,00	49,00	-	-	-	-	28.825	(46)	(46)	14.709	-
Grupo Kiniluku Producció i comercialització de làpides de Custones	Passeig de Gràcia, 12 1r 08007 Barcelona	0,00	1,67	2.013	1.523	353	1.940	(832)	(619)	(619)	-	-
Guadapelayo, SL Promoció immobiliària	Miguel Yuste, 16, 5è D 28037 Madrid	0,00	40,00	7.321	4.189	43	1980	(1.800)	41	41	-	-
Hispanergy del Cerrato(*) Producció d'oli vegetal i biodièsel	Av. Casado del Alisal, 26 34001 Palència	0,00	33,12	17.383	15.877	(17)	4.611	(5.697)	(1.288)	(1.288)	-	-
IcinetiC TIC, SL Serveis informàtics	Av. Eduardo Dato, 69 41005 Sevilla	0,00	11,96	1.650	1.572	652	6	175	(103)	(103)	-	-
Inmojasan, SA Promoció immobiliària	Vía de servicio nacional 6, km 26 28290 Las Matas Madrid	0,00	35,00	55	55	1.499	350	(350)	(541)	(541)	-	-
Integrated Microsystems for Quality of Life Desenvolupament, producció i comercialització de	Polígon Industrial Riu Clar. C/ Ferro 6 43006 Tarragona	0,00	16,96	2.425	1.944	315	67	876	(462)	(499)	-	-
Ircio inversiones, SL Promoció d'edificacions industrials	Vitoria, 2 09200 Miranda de Ebro Burgos	35,00	35,00	6.663	7.358	-	675	(675)	(2)	(2)	-	-
IT Now, SA Serveis informàtics	Numància, 164, 7a planta 08029 Barcelona	49,00	49,00	115.618	109.635	218.548	3.382	2.248	353	353	1.663	-

Participacions de CaixaBank en societats associades del Grup CaixaBank

(4 / 7)

(Milers d'euros)

Denominació social i activitat	Domicili	% participació		Actiu	Passiu	Ingressos de l'activitat ordinària	Capital social	Reserves	Resultats	Resultat integral total	Cost de la participació directa (net)	Dividends meritats en l'exercici per la participació total
		Directa	Total									
Justinmid, SL Desenvolupament de sistemes informàtics	Marie Curie, 8 08042 Barcelona	0,00	16,98	988	655	1.111	5	718	(390)	53	-	-
Knowledge Development for POF, SL Desenvolupament d'un xip d'1 Gb per a tecnologia	Ronda de Poniente 12, baix G 28760 Tres Cantos Madrid	0,00	10,37	9.274	4.025	160	1.583	5.156	(1.490)	(1.490)	-	-
Laboratorios Sanifit, SL Descobrimet i desenvolupament de compostos	Parc Bit - Edifici Disset D 3 Ctra. 07121 Palma de Mallorca Illes Balears	0,00	8,41	21.450	5.206	-	358	25.785	(9.899)	(6.814)	-	-
Medlumics, SL, Newco Producció de sistemes de tomografia de coherència	Ronda de Poniente, 16 - Pis 1 E 28760 Tres Cantos Madrid	0,00	31,82	7.134	8.457	220	50	(50)	(1.307)	(1.307)	-	-
Merchants Digital Services, SL Intermediaris del comerç de productes diversos	Ronda Sant Pere, 17 - P4 porta 1 08010 Barcelona	0,00	22,18	-	-	-	181	(181)	-	-	-	-
Mimoryx Therapeutics, SL Desenvolupament tractament malalties	Av. Ernest Lluch, 32 08302 Mataró Barcelona	0,00	1,58	8.909	4.805	-	249	7.375	(3.520)	(4.277)	-	-
Monty & Cogroup, SL Societat captadora de transferències	Cuesta de San Vicente, 4, 7a planta 28008 Madrid	20,47	20,47	2.062	878	119	27	1.000	110	110	252	-
Nlife Therapeutics, SL Desenvolupament d'agents terapèutics	BIC Granada. Parque Tecnológico de 18100 Armilla Granada	0,00	37,18	11.000	8.125	-	6.930	(3.378)	(676)	(826)	-	-
Nubelo Solutions, SL Plataforma web <i>freelance</i>	Carrer de la Llacuna, 161 - P 3 08018 Barcelona	0,00	6,34	4.721	3.636	1.383	13	1.835	(763)	(763)-	-	-

Participacions de CaixaBank en societats associades del Grup CaixaBank

(5 / 7)

(Milers d'euros)

Denominació social i activitat	Domicili	% participació		Actiu	Passiu	Ingressos de l'activitat ordinària	Capital social	Reserves	Resultats	Resultat integral total	Cost de la participació directa (net)	Dividends meritats en l'exercici per la participació total
		Directa	Total									
Nucli, SA Immobiliària	Rambla Egara, 350 08221 Terrassa Barcelona	0,00	49,51	4.790	17.965	-	2.635	(2.635)	(1.222)	(1.222)	-	-
Parque científico tecnológico de Córdoba, SL Explotació i gestió parc científic	Astrónoma Cecilia Payne, 8 1 - Edificio 14014 Còrdova	15,49	35,49	36.697	24.644	312	20.558	(7.879)	(658)	(658)	-	-
Parque Industrial el Pla, SL Promoció immobiliària	De los deportes, 13 46600 Alzira València	0,00	25,00	41	(14)	-	60	(4)	-	-	-	-
Peníscola Green, SA Promoció immobiliària	Cardona Vives, 4 12001 Castelló de la Plana	0,00	33,33	13.434	3.786	-	12.000	4.226	(69)	(69)	-	-
Pòrtic Barcelona, SA (*) Plataforma logística Port de Barcelona	Plaça World Trade Center, Edif. Est 08039 Barcelona	0,00	15,97	2007	587	2.389	291	1.308	111	111	-	-
ProteoDesign Desenvolupament d'anticossos d'eliminació	C. Baldiri Reixac (Parc Científic 08028 Barcelona	0,00	3,97	799	269	103	100	480	(50)	(181)	-	-
Redsys Servicios de Procesamiento, SL Mitjans de pagament	Francisco Sancha, 12 28034 Madrid	0,00	18,33	141.483	102.860	150.861	5.815	26.477	6.169	6.343	-	-
Repsol, SA (C) Explotació del mercat d'hidrocarburs	Méndez Álvaro, 44 28045 Madrid	10,05	10,05	61.475.000	32.293.000	24.576.000	1.465.644	24.088.000	1.120.000	714.000	2.765.812	92.324
Sagetis Biotech, SL Desenvolupament de fàrmacs	Via Augusta, 390 08017 Barcelona	0,00	28,51	3.197	2.455	12	60	610	72	(156)	-	-
Sanifit Merdtech, SL Desenvolupament d'implants i altres productes	Parc Bit, Ed. Naorte PB-4 07121 Palma de Mallorca Illes Balears	0,00	35,40	182	210	-	3	25	(28)	(42)	-	-

Participacions de CaixaBank en societats associades del Grup CaixaBank

(6 / 7)

(Milers d'euros)

Denominació social i activitat	Domicili	% participació		Ingressos de l'activitat ordinària			Capital social	Reserves	Resultats	Resultat integral total	Cost de la participació directa (net)	Dividends meritats en l'exercici per la participació total
		Directa	Total	Actiu	Passiu							
Servihabitat Servicios Inmobiliarios, SL Serveis immobiliaris	Provençals, 39 (Torre Pujades) 08019 Barcelona	49,00	49,00	496.924	496.924	231.320	499	62.464	36.896	5.428	3.435	-
Servired, Sociedad Española de Medios de Pago Mitjans de pagament	Gustavo Fdez. Balbuena, 15 28002 Madrid	0,00	22,01	49.235	11.973	23.065	16.372	10.295	4.429	7.893	-	672
Smart Solutions Technologies Producció i comercialització de solucions	C. Toronga, 21 28043 Madrid	0,00	5,04	6.716	2.801	299	163	5.880	(2.130)	(2.195)	-	-
Sociedad de Procedimientos de Pago, SL Entitat de pagament	Francisco Sancha, 12 280790 Madrid, Madrid	0,00	22,92	6.278	4.176	401	5.600	-	(3.498)	(3.498)	-	-
Societat Catalana per a la Mobilitat, SA Implantació de noves tecnologies en el transport	Pau Claris, 162 4t. 1a 08037 Barcelona	25,00	25,00	-	-	-	6.948	10	(487)	(487)	1.211	-
Sofiland, SA Promoció immobiliària	Av. Al-Nasir, 3 - 4 1 y 2 14008 Còrdova	0,00	35,00	13.958	3.016	-	1.503	3.872	(163)	(163)	-	-
Telefónica Factoring do Brasil, LTDA (2) Factoring	Rua Desembragador Eliseu Guilherme, 69 04004-030 Paraíso - São Paulo São Paulo El Brasil	20,00	20,00	195.559	150.505	94.424	5.000	1.000	39.055	39.055	2.029	1.490
Telefónica Factoring España, SA Factoring	Zurbano, 76 pl. 8 28010 Madrid	20,00	20,00	40.782	27.269	13.562	5.109	1.740	6.665	6.665	2.525	3.276
Tenedora de Acciones de ITV de Levante, SL Tinença de participacions	Pintor Sorolla, 2-4 46002 València	12,00	40,00	7.525	141	737	1.052	5.595	737	737	127	120
Terminal polivalente portuaria Sagunto, SA Desenvolupament de dues concessions	Anadarella 1, 3, 5, Ciudad Dos Casares 46950 Xirivella València	0,00	25,00	-	-	-	422	(3.048)	-	-	-	-

Participacions de CaixaBank en societats associades del Grup CaixaBank

(7 / 7)

(Milers d'euros)

Denominació social i activitat	Domicili	% participació		Actiu	Passiu	Ingressos de l'activitat ordinària	Capital social	Reserves	Resultats	Resultat integral total	Cost de la participació directa (net)	Dividends meritats en l'exercici per la participació total
		Directa	Total									
Vía 10, Sociedad Mixta de Viviendas de Alquiler, SL Inmobiliària	Plaza de España, 8 09005 Burgos	0,00	49,00	2.334	-	13	2.360	(38)	1	1	-	-

(C) Societats que cotitzen en Borsa: Últimes dades públiques disponibles en el moment de redactar aquesta Memòria.

Nota: La informació de les societats que no cotitzen en Borsa correspon a les últimes dades disponibles (reals o estimades) en el moment de redactar aquesta Memòria.

Les dades de capital desemborsat, les reserves i els resultats s'han homogeneïtzat per a la consolidació en el Grup CaixaBank d'acord amb les NIIF (Normes Internacionals d'Informació Financera).

(*) Resultats d'operacions no continuades: Hispanergy del Cerrato: -1.288 milers d'euros; Pòrtic Barcelona: 111 milers d'euros

(1) Totes les dades llevat del cost estan expressades en moneda local: *Renminbi* (milers)

(2) Totes les dades llevat del cost estan expressades en moneda local: *Real* brasiler (milers)

Annex 4 - Deduccions de l'Impost sobre Societats per reinversió de beneficis

Rendes acollides a la deducció que preveu l'article 42 del text refós de la Llei de l'impost sobre societats, aprovat pel Reial decret legislatiu 4/2004, de 5 de març (disposició transitòria vint-i-quatrena de la Llei 27/2014, de l'impost sobre societats):

Exercici	CaixaBank				Grup CaixaBank				Banca Cívica		
	Renda acollida	Base deducció	Deducció acreditada (1)	Any reinversió	Renda acollida	Base deducció	Deducció acreditada (1)	Any reinversió	Renda acollida	Deducció acreditada	Any reinversió
2008 (2)	1.797	544.763	108.806	2008	4.918	927.367	109.175	2008	13.204	435	2007 i 2008
2009 (3)	12.458	12.458	1.495	2009	14.129	14.129	1.696	2009	73.665	12.019	2008 i 2009
2010 (3)	368.883	368.883	44.266	2010	401.313	401.313	48.158	2010	66.321	4.763	2010
2011 (3)	9.875	9.875	1.185	2011	493.819	265.124	31.815	2011 i 2012	41.292	4.955	2011
2012 (2) (3)	30.840	30.840	3.700	2012	51.055	279.507	33.540	2012			
2013	53.581	53.581	6.430	2013	67.518	67.518	8.102	2013			
2014	281.738	281.738	33.809	2014	298.346	298.346	35.802	2014			
2015					17.994	17.994	2.159	2015 ²			

Nota: En el quadre s'inclouen els imports de "la Caixa" dels exercicis anteriors a 2011.

(1) Hi ha deduccions pendents d'aplicar per manca de quota en la declaració consolidada.

(2) El Banco de Valencia va obtenir rendes acollides a la deducció en els exercicis 2008 i 2012 per uns imports de 87 i 5.468 milers d'euros respectivament, que es van reinvertir íntegrament per les transmissions en els mateixos exercicis.

(3) Barclays Bank va obtenir rendes acollides a la deducció en els exercicis 2009, 2010, 2011 i 2012, per un import de 330, 309, 11.394 i 3.345 milers d'euros respectivament, i s'ha reinvertit la totalitat de l'import obtingut per les transmissions en aquests exercicis.

Les reinversions s'efectuen en valors de renda variable, que atorguin una participació superior al 5%, i en immobilitzat material, intangible i inversions immobiliàries afectes a l'activitat.

Annex 5 – Notificacions sobre adquisició i venda de participacions en el capital en l'exercici 2016

(Article 155 de la Llei de Societats de Capital i article 125 del Text Refós de la Llei del Mercat de Valors).

El 26 de maig de 2016 Criteriacaixa va comunicar que havia plantejat al Banc Central Europeu (d'ara endavant, el BCE) el seu interès en conèixer sota quines condicions es produiria la pèrdua de control de CaixaBank de manera que aquesta pèrdua impliqués la desconsolidació a efectes prudencials de CaixaBank a Criteriacaixa i que el BCE havia comunicat les condicions sota les quals consideraria que Criteriacaixa hauria deixat de tenir el control de CaixaBank, a efectes prudencials. Una de les condicions rellevants establertes pel BCE és que els drets polítics i econòmics de Criteriacaixa a CaixaBank no sobrepassin el 40% del total de drets polítics i econòmics. La reducció haurà de permetre l'entrada de nous inversors/nous fons en l'estructura accionarial de CaixaBank, sense que això afecti la transacció de permuta d'actius amb CaixaBank, comunicada al mercat el passat 3 de desembre de 2015.

Criteriacaixa va informar, així mateix que els òrgans d'administració tant de la Fundació Bancària "la Caixa" com de Criteriacaixa van acordar deixar constància de la seva voluntat de complir les condicions perquè es produeixi la desconsolidació prudencial de Criteriacaixa respecte al grup CaixaBank abans de finalitzar l'exercici 2017.

En data 31 de maig de 2016 Criteriacaixa i CaixaBank van comunicar al mercat, per fet rellevant, el tancament de l'operació de permuta d'actius signat entre les dues societats el 3 de desembre de 2015, pel qual Criteriacaixa va adquirir les participacions a The Bank of East Asia (aproximadament el 17,3%) i Grupo Financiero Inbursa (aproximadament el 9,01%) a canvi d'accions de CaixaBank, representatives d'aproximadament el 9,89% de seu capital social i efectiu (678 milions d'euros).

En data 7 de juny de 2016, Criteriacaixa, com a titular directe de la participació a CaixaBank, i Fundació Bancària "la Caixa", com a societat que controla Criteriacaixa, van remetre sengles comunicacions a la CNMV per les quals s'informava del descens del llinar del 50% arran de la transmissió d'accions, en virtut de l'execució de l'operació de permuta comunicada al mercat per fet rellevant.

En data 9 de setembre de 2016 es van registrar a la CNMV sengles comunicacions efectuades per Fundació Bancària "la Caixa" i CaixaBank en què s'informava que, després de la transmissió de títols de Bodegas Riojanas, SA, la participació del Grup "la Caixa" a Bodegas Riojanas, SA va baixar des del 12,854% fins al 0%.

El dia 22 de setembre de 2016 CaixaBank va comunicar per fet rellevant la venda de 585.000.000 d'accions pròpies, representatives d'aproximadament el 9,9% de seu capital social, mitjançant col·locació privada entre inversors qualificats. Aquestes accions pròpies procedien, en la seva majoria, de la permuta d'actius signada amb Criteriacaixa, SAU i comunicada en data 31 de maig de 2016.

El dia 21 de novembre de 2016 CaixaBank va fer un comunicat de vincles estrets per l'adquisició de 9.979.299 accions de Telefónica, SA.

En data de 13 de desembre de 2016, Criteriacaixa va informar per Fet Rellevant de la finalització del procés de col·locació accelerada de 100.000.000 d'accions de CaixaBank, representatives d'un percentatge aproximat de l'1,7% de seu capital social, per un import de 315.000.000 euros.

El dia 19 de desembre de 2016 Criteriacaixa, va fer un comunicat de vincles estrets per la venda de 100.000.000 d'accions de CaixaBank i la subscripció de 38.505.212 accions derivades de l'ampliació de capital de CaixaBank comunicada el 14 de desembre de 2016.

En data 20 de desembre de 2016 es van registrar a la CNMV sengles comunicacions efectuades per Fundació Bancària "la Caixa" i Criteriacaixa, en què s'informava que, després de l'adquisició de títols de CaixaBank per part de Criteriacaixa, la participació del Grup "la Caixa" a CaixaBank va baixar des del

46,908% fins al 45,322%. En aquest comunicat es va informar que Criteriacaixa havia subscrit 38.505.212 accions de CaixaBank, SA, derivades de l'ampliació de capital comunicada per CaixaBank el 14 de desembre de 2016. També es va informar que d'acord amb la Disposició Addicional 8a de la Llei 26/2013, de 27 de desembre de 2013, de caixes d'estalvis i fundacions bancàries, les fundacions bancàries que acudeixin a processos d'ampliació de capital de l'entitat de crèdit participada no podran exercir els drets polítics corresponents a aquella part del capital adquirit que els permeti mantenir una posició igual o superior al 50% o de control. D'acord amb aquesta normativa, la Fundació Bancària "la Caixa" només pot exercir el vot sobre 2.672.375.355 accions representatives del 44,68% del capital de CaixaBank.

Annex 6 – Informe bancari anual

En compliment del que disposa l'article 87 de la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit, les entitats de crèdit tenen l'obligació de publicar, especificant per països on estiguin establertes, determinada informació en base consolidada corresponent a l'últim exercici tancat:

En virtut del que s'ha exposat, a continuació es detalla la informació requerida:

a) Denominació, naturalesa i ubicació geogràfica de l'activitat

Caixabank, SA, amb NIF A08663619 i domicili social a Barcelona, avinguda Diagonal, 621, és l'entitat sorgida del procés de transformació de Critería CaixaCorp, SA que va culminar amb la inscripció de CaixaBank en el Registre de Bancs i Banquers del Banc d'Espanya el dia 30 de juny de 2011, i l'inici de la seva cotització en borsa, ja com a entitat de crèdit, des de l'endemà, 1 de juliol de 2011.

A 31 de desembre de 2016, Critería Caixa, SAU (d'ara endavant, Critería o CriteríaCaixa) és l'accionista majoritari de CaixaBank amb una participació econòmica del 45,32% (56,76% a 31 de desembre de 2015), i una participació en drets de vot del 44,68% (56,17% a 31 de desembre de 2015). Critería està participada al 100% per la Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa" (d'ara endavant, la Fundació Bancària "la Caixa"). Addicionalment, la Fundació Bancària "la Caixa" té 3.493 accions de CaixaBank a 31 de desembre de 2016 (a 31 de desembre de 2015 no en tenia cap).

L'objecte social de CaixaBank consisteix principalment en:

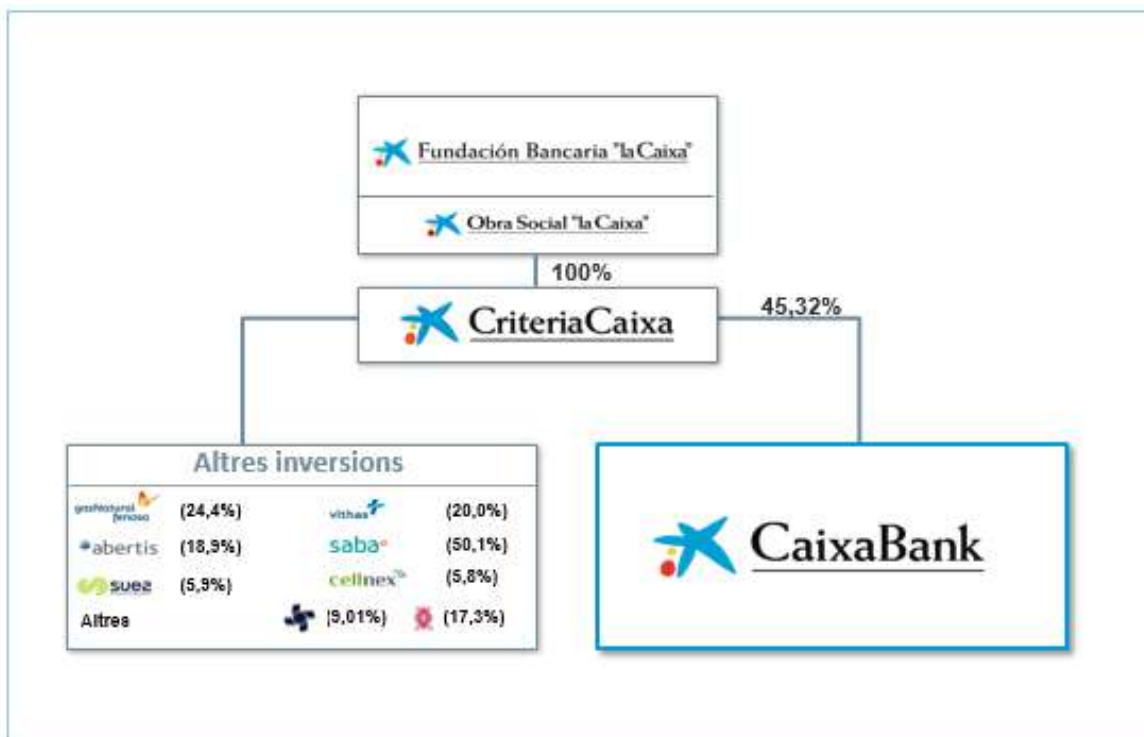
- a) la realització de tota classe d'activitats, operacions, actes, contractes i serveis propis del negoci de banca en general, inclosa la prestació de serveis d'inversió i serveis auxiliars i la realització d'activitats d'agència d'assegurances;
- b) la recepció de fons del públic en forma de dipòsit irregular o en altres d'anàlogues, per a la seva aplicació per compte propi a operacions actives de crèdit i de microcrèdit i a altres inversions, per prestar a la clientela serveis de gir, transferència, custòdia, mediació, entre d'altres; i
- c) l'adquisició, tinença, gaudi i alienació de tota classe de títols valor i la formulació d'oferta pública d'adquisició i venda de valors, així com de tota classe de participacions en qualsevol societat o empresa.

Com a entitat bancària cotitzada, està subjecta a la supervisió del Banc Central Europeu, del Banc d'Espanya i de la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV).

CaixaBank és una societat anònima les accions de la qual estan admeses a cotització a les borses de Barcelona, Madrid, València i Bilbao i al mercat continu, i que forma part de l'IBEX-35 des del 4 de febrer de 2008 i està subjecta a la supervisió de la Comissió Nacional del Mercat de Valors. A més, CaixaBank forma part d'altres índexs borsaris internacionals com l'Euro Stoxx Bank Price EUR, l'MSCI Europe, l'MSCI Pan-Euro, el prestigiós FTSE4Good, que permet qualificar la inversió de les companyies de sostenible segons les pràctiques de responsabilitat social, l'FTSE Eurofirst 300, que conté les 300 primeres empreses europees per capitalització, i el Dow Jones Sustainability Index, que recull el compromís de la companyia per la sostenibilitat i la reputació corporativa tant en la seva activitat com en les inversions fetes. També forma part de l'Advanced Sustainable Performance Indexes (ASPI), que integra les 120 empreses del DD Euro Stoxx amb més bon acompliment en matèria de desenvolupament sostenible.

CaixaBank i les seves societats dependents integren el Grup CaixaBank. A 31 de desembre de 2016, l'estructura societària del Grup és la següent:

En els Annexos 1, 2 i 3 dels Comptes Anuals consolidats del Grup CaixaBank es detallen les entitats dependents, negocis conjunts i associades, respectivament, que configuren el Grup CaixaBank.

En l'Annex 5 s'informa de les notificacions sobre adquisició i venda de participacions en el capital en l'exercici 2016, d'acord amb l'article 155 de la Llei de Societats de Capital i l'article 125 del Text Refós de la Llei del Mercat de Valors.

b) Volum de negoci

CaixaBank, SA està establerta a Espanya, i disposa de sucursals a Polònia, el Marroc i el Regne Unit.

A més a CaixaBank disposa de 15 oficines de representació a través de les que no realitza activitat bancària sinó que informa dels serveis de l'Entitat en les següent 14 jurisdiccions: Alemanya, Brasil, Xina (2), Xile, Colòmbia, Egipte, Emirats Àrabs Units, Estats Units d'Amèrica del Nord, França, Índia, Itàlia, Turquia, Singapur i Sud-àfrica.

A continuació es mostra el volum de negocis de l'activitat per països, en base consolidada:

Informació geogràfica: distribució dels ingressos ordinaris (*)

(Milions d'euros)	Negoci bancari i d'assegurances		Negoci immobiliari <i>non-core</i>		Participacions		TOTAL GRUP CaixaBank	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Espanya	11.086	12.363	289	321	385	166	11.760	12.850
Polònia	19	10					19	10
El Marroc	7	7					7	7
Regne unit	2						2	0
Resultats posada en equivalència participacions associades internacionals (**)					267	385	267	385
Total ingressos ordinaris	11.114	12.380	289	321	652	551	12.055	13.252

(*) Corresponen als següents epígrafs del Compte de Pèrdues i Guanys Públic del Grup CaixaBank, determinats partint de la Circular 5/2014 del Banc d'Espanya:

1. Ingressos per interessos
2. Ingressos per dividendes
3. Resultats d'entitats valorades pel mètode de la participació
4. Ingressos per comissions
5. Guanys/pèrdues per actius/passius financers
6. Guanys/pèrdues de la comptabilitat de cobertures
7. Altres ingressos d'explotació
8. Ingressos d'actius emparats per contractes d'assegurances i reassegurances

(**) Correspon als resultats de la posada en equivalència de les participacions en entitats associades internacionals, principalment Banco BPI (Portugal), Erste Group Bank (Àustria) i els de GF Inbursa (Mèxic) i The Bank of East Asia (Hong Kong) fins a la data de la venda d'aquestes participacions (vegeu Nota 1) a maig de 2016.

c) Plantilla a temps complet per països

La plantilla a temps complet a 31 de desembre de 2016, distribuïda per països, és la següent:

Plantilla a temps complet per països

(Milers d'euros)	31-12-2016	31-12-2015
Espanya	32.305	32.162
Polònia	16	12
El Marroc	18	17
Regne unit	14	13
Resta de països – oficines representació	50	38
Total plantilla a temps complet	32.403	32.242

d) Resultat brut abans d'impostos

El resultat brut abans d'impostos en base consolidada de l'exercici 2016 puja a 1.538 milions d'euros (638 milions d'euros en l'exercici 2015), que inclou els ingressos ordinaris procedents de les sucursals detallats en el punt b) anterior.

e) Impostos sobre el resultat

El gast net per l'impost sobre el resultat en base consolidada de l'exercici 2016 puja a una despesa neta de 482 milions d'euros (181 milions d'euros d'ingrés net en l'exercici 2015), tal i com es presenta al compte de pèrdues i guanys consolidat del comptes anuals.

Els pagaments per impostos sobre resultats efectuats en l'exercici 2016 han pujat a 101 milions d'euros (-269 milions d'euros en el 2015), dels que 531 milers d'euros s'han pagat a Polònia, 44 milers d'euros al Marroc i la resta a Espanya.

Els impostos sobre beneficis efectivament pagats en l'exercici en cada jurisdicció inclouen les liquidacions definitives derivades dels pagaments a compte i retencions ingressades, minorades al seu torn en les devolucions cobrades per l'impost sobre beneficis en l'exercici corrent. A més a s'integra el resultat de les liquidacions per actes d'inspecció que hagin estat efectives en aquest exercici.

L'import dels fluxos informats formen l'estat de fluxos de caixa i no corresponen amb l'import de la despesa per impost sobre beneficis registrat en el compte de pèrdues i guanys consolidat. La causa principal d'aquesta divergència radica en la diferent imputació temporal de les partides que conformen el criteri de meritació i el de caixa en relació amb l'impost sobre beneficis.

f) Subvencions i ajudes públiques rebudes

Durant l'any 2016, Grup CaixaBank ha rebut les subvencions o ajudes públiques següents:

- Subvenció rebuda del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, a través de la gerència del sector naval, en virtut del Reial decret 442/1994 i modificacions successives, en concepte d'ajudes a la construcció naval. L'import rebut en l'exercici puja a 3.661 milers d'euros.
- Nou MicroBank té subscrits convenis amb el FEI (Fons Europeu d'Inversions), dins el programa CIP (Competitiveness and Innovation Framework Programme), del programa COSME (Programme for the Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises), i del programa ERASMUS+, que cobreixen les pèrdues de riscos fallits de les carteres de microcrèdits socials i financers (els dos primers programes), i a estudiants (tercer programa) que compleixin els criteris d'admissió d'aquest programa, fins a un màxim prefixat. En l'exercici, la subvenció registrada com a ingrés ha pujat a 5.439 milers d'euros.
- Subvenció rebuda de la Fundació Estatal per a la Formació en l'Ocupació (FEFE) per complir les condicions requerides en els cursos de formació a empleats, per un import de 3.535 milers d'euros.

Amb relació a l'Esquema de Protecció d'Actius subscrit en el protocol de mesures de suport financer en l'adjudicació a CaixaBank del Banco de Valencia, aquest es troba detallat en la Nota 14.2. Durant l'exercici 2016, no s'ha produït liquidació per aquest concepte per part del FROB (Fons de Reestructuració Ordenada Bancària).

Els indicadors i ràtios rellevants s'indiquen a l'apartat 2 de l'Informe de Gestió adjunt de l'exercici 2016. El rendiment sobre actius de l'exercici 2016, calculat com el benefici net sobre el balanç total, ha estat del 0,3% (0,2% en l'exercici 2015).

Annex 7 – Estats financers consolidats reexpressats

1. Balanç consolidat del període comparatiu reexpressat

Actiu a 31/12/2015

Actiu a 31/12/2015 reexpressat (1/2)

	31/12/2015	Reclassificacions Circular 5/2015	31/12/2015	
Caixa i dipòsits en bancs centrals	5.771.567	843.605	6.615.172	Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista
Cartera de negociació	13.312.220		13.312.220	Actius financers mantinguts per negociar
Derivats de negociació	9.806.191		9.806.191	Derivats
Instruments de capital	250.543		250.543	Instruments de patrimoni
Valors representatius de deute	3.255.486		3.255.486	Valors representatius de deute
<i>Promemòria: Prestats o en garantia</i>	<i>751.331</i>		<i>751.331</i>	<i>Promemòria: prestats o lliurats com a garantia amb dret de venda o pignoració</i>
Altres actius financers a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys	1.785.804		1.785.804	Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats
Instruments de capital	816.728		816.728	Instruments de patrimoni
Valors representatius de deute	969.076		969.076	Valors representatius de deute
Actius financers disponibles per a la venda	62.997.235		62.997.235	Actius financers disponibles per a la venda
Instruments de capital	3.379.273		3.379.273	Instruments de patrimoni
Valors representatius de deute	59.617.962		59.617.962	Valors representatius de deute
<i>Promemòria: Prestats o en garantia</i>	<i>3.319.455</i>		<i>3.319.455</i>	<i>Promemòria: prestats o lliurats com a garantia amb dret de venda o pignoració</i>
Inversions creditícies	211.317.005	(843.605)	210.473.400	Préstecs i partides a cobrar
Valors representatius de deute	927.655		927.655	Valors representatius de deute
			209.545.745	Préstecs i bestretes
Dipòsits en entitats de crèdit	7.493.150	(843.605)	6.649.545	Entitats de crèdit
Crèdit a la clientela	202.896.200		202.896.200	Clientela
<i>Promemòria: Prestats o en garantia</i>	<i>64.393.412</i>		<i>64.393.412</i>	<i>Promemòria: prestats o lliurats com a garantia amb dret de venda o pignoració</i>
Cartera d'inversions al venciment	3.820.114		3.820.114	Inversions mantingudes fins al venciment
<i>Promemòria: Prestats o en garantia</i>	<i>520.793</i>		<i>520.793</i>	<i>Promemòria: prestats o lliurats com a garantia amb dret de venda o pignoració</i>
Derivats de cobertura	3.917.462		3.917.462	Derivats - comptabilitat de cobertura
Ajustos a actius financers per macrocobertures	3.279		3.279	Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura de risc de tipus d'interès
Participacions	9.673.694		9.673.694	Inversions en negocis conjunts i associades
Entitats multigrup	1.142.773		1.142.773	Entitats multigrup
Entitats associades	8.530.921		8.530.921	Entitats associades

Actiu a 31/12/2015

Actiu a 31/12/2015 reexpressat (2/2)

	31/12/2015	Reclassificacions Circular 5/2015	31/12/2015	
Actius per reassegurances	391.225		391.225	Actius emparats per contractes d'assegurances i reassegurances
Actiu material	6.293.319		6.293.319	Actius tangibles
Immobilitzat material	3.039.823		3.039.823	Immobilitzat material
<i>D'ús propi</i>	<i>3.039.823</i>		<i>3.039.823</i>	<i>D'ús propi</i>
Inversions immobiliàries	3.253.496		3.253.496	Inversions immobiliàries
Actiu intangible	3.671.588		3.671.588	Actius intangibles
Fons de comerç	3.050.845		3.050.845	Fons de comerç
Altres actius intangibles	620.743		620.743	Altres actius intangibles
Actius fiscals	11.123.143		11.123.143	Actius per impostos
Corrents	1.029.933		1.029.933	Actius per impostos corrents
Diferits	10.093.210		10.093.210	Actius per impostos diferits
Resta d'actius	2.217.157		2.217.157	Altres actius
Existències	1.135.337		1.135.337	Existències
Resta	1.081.820		1.081.820	Resta d'altres actius
Actius no corrents en venda	7.960.663		7.960.663	Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda
Total Actiu	344.255.475	-	344.255.475	Total Actiu

Passiu a 31/12/2015

Passiu comparatiu reexpressat

	31/12/2015	Reclassificacions Circular 5/2015	31/12/2015	
Cartera de negociació	12.200.290		12.200.290	Passius financers mantinguts per negociar
Derivats de negociació	9.498.607		9.498.607	Derivats
Posicions curtes de valors	2.701.683		2.701.683	Posicions curtes
Altres passius financers a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys	2.359.517		2.359.517	Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats
Dipòsits de la clientela	2.359.517		2.359.517	Dipòsits
			2.359.517	Clientela
Passius financers a cost amortitzat	253.498.820		253.498.820	Passius financers a cost amortitzat
			218.372.716	Dipòsits
Dipòsits de bancs centrals	23.753.214		23.753.214	Bancs centrals
Dipòsits d'entitats de crèdit	10.509.238		10.509.238	Entitats de crèdit
Dipòsits de la clientela	184.031.637		184.110.264	Clientela
Dèbits representats per valors negociables	28.069.587			
Passius subordinats	4.345.199		32.336.159	Valors representatius de deute emesos
Altres passius financers	2.789.945		2.789.945	Altres passius financers
			4.345.199	Promemòria: passius subordinats
Derivats de cobertura	756.163		756.163	Derivats - comptabilitat de cobertures
Ajustos a passius financers per macrocobertures	2.213.205		2.213.205	Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès
Passius per contractes d'assegurances	40.290.523		40.290.523	Passius emparats per contractes d'assegurances
Provisions	4.597.740		4.597.740	Provisions
Fons per a pensions i obligacions similars	2.858.645		1.958.334	Pensions i altres obligacions de prestacions definides postocupació
			900.311	Altres retribucions als empleats a llarg termini
Provisions per a impostos i altres contingències legals	514.206		514.206	Qüestions processals i litigis per impostos pendents
Provisions per a riscos i compromisos contingents	381.477		381.477	Compromisos i garanties concedits
Altres provisions	843.412		843.412	Resta de provisions
Passius fiscals	1.555.970		1.555.970	Passius per impostos
Corrents	379		379	Passius per impostos corrents
Diferits	1.555.591		1.555.591	Passius per impostos diferits
Resta de passius	1.499.638		1.499.638	Altres passius
Passius associats amb actius no corrents en venda	79.059		79.059	Passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda
Total Passiu	319.050.925		319.050.925	Total Passiu

Patrimoni net a 31/12/2015

Patrimoni net comparatiu reexpressat

	31/12/2015	Reclassificacions Circular 5/2015	31/12/2015	
Fons propis	23.688.634		23.688.634	FONS PROPIS
Capital	5.823.990		5.823.990	Capital
Prima d'emissió	12.032.802		12.032.802	Prima d'emissió
Reserves	5.264.729		4.850.813	Guanyos acumulats
			413.916	Altres reserves
Altres instruments de capital	5.120		5.120	Altres elements de patrimoni net
<i>Rest a d'instruments de capital</i>	<i>5.120</i>			
Menys: Valors propis	(19.713)		(19.713)	Menys: Accions pròpies
Resultat de l'exercici	814.460		814.460	Resultat de l'exercici
Menys: Dividends i retribucions	(232.754)		(232.754)	Menys: Dividends a compte
Ajustos per valoració	1.480.290		1.480.290	UN ALTRE RESULTAT GLOBAL ACUMULAT
			1.480.290	Elements que es poden reclassificar en resultats
Diferències de canvi	378.102		378.102	Conversió en divises
Cobertures dels fluxos d'efectiu	85.622		85.622	Derivats de cobertura. Cobertures de fluxos d'efectiu (porció efectiva)
Actius financers disponibles per a la venda	816.586		816.586	Actius financers disponibles per a la venda
Entitats valorades pel mètode de la participació	199.980		199.980	Participació en altres ingressos i despeses reconeguts d'inversions en negocis conjunts i associades
Interessos minoritaris	35.626		35.626	INTERESSOS MINORITARIS (participacions no dominants)
Ajustos per valoració	530		530	Altres resultat global acumulat
Rest a	35.096		35.096	Altres elements
Total Patrimoni net	25.204.550		25.204.550	Total Patrimoni net
Total Passiu i Patrimoni net	344.255.475		344.255.475	Total Passiu i Patrimoni net

2. Compte de resultats consolidat del període comparatiu reexpressat

Compte de resultats a 31/12/2015

Compte de resultats a 31/12/2015 reexpressat (1/2)

	31/12/2015	Reclassificacions Circular 5/2015	31/12/2015	
Interessos i rendiments assimilats	8.373.068		8.373.068	Ingressos per interessos
Interessos i càrregues assimilades	(4.020.418)		(4.020.418)	Despeses per interessos
MARGE D'INTERESSOS	4.352.650		4.352.650	MARGE D'INTERESSOS
Rendiment d'instruments de capital	202.719		202.719	Ingressos per dividends
Resultat d'entitats valorades pel mètode de la participació	375.135		375.135	
Comissions percebudes	2.156.832	101.338	2.258.170	Ingressos per comissions
Comissions pagades	(143.395)		(143.395)	Despeses per comissions
Resultats d'operacions financeres (net)	742.625	83.247		
Cartera de negociació	58.779	(15.370)	43.409	Guanyos o pèrdues en donar de baixa en comptes actius i passius financers mantinguts per negociar (net)
Instruments financers no valorats a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanyos	670.611	101.932	772.543	Guanyos o pèrdues en donar de baixa en comptes actius i passius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats (net)
Altres	13.235	(3.315)	9.920	Guanyos o pèrdues resultants de la comptabilitat de cobertures (net)
Diferències de canvi (net)	123.824	(85.968)	37.856	Diferències de canvi (net)
Altres productes d'explotació	1.216.738		481.541	Altres ingressos d'explotació
			735.197	Ingressos d'actius emparats per contractes d'assegurances o reassegurances
Altres càrregues d'explotació	(1.301.510)		(780.809)	Altres despeses d'explotació
			(520.701)	Despeses de passius emparats per contractes d'assegurances o reassegurances
MARGE BRUT	7.725.618	98.617	7.824.235	MARGE BRUT
Despeses d'administració	(4.239.792)		(4.239.792)	Despeses d'administració
Despeses de personal	(3.178.805)		(3.178.805)	Despeses de personal
Altres despeses generals d'administració	(1.060.987)		(1.060.987)	Altres despeses d'administració
Amortització	(365.923)		(365.923)	Amortització
Dotacions a provisions (net)	(422.315)		(422.315)	Provisions o reversió de provisions
Pèrdues per deteriorament d'actius financers (net)	(2.094.068)		(2.094.068)	Deteriorament del valor o reversió del deteriorament d'actius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats
Altres instruments financers no valorats a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanyos	(438.720)		(267.202)	Actius financers disponibles per a la venda
Inversions creditícies	(1.655.348)		(171.518)	Inversions mantingudes fins al venciment
			(1.655.348)	Préstecs i partides a cobrar
RESULTAT DE L'ACTIVITAT D'EXPLOTACIÓ	603.520	98.617	702.137	RESULTAT DE L'ACTIVITAT D'EXPLOTACIÓ

Compte de resultats a 31/12/2015

Compte de resultats a 31/12/2015 reexpressat (2/2)

	31/12/2015	Reclassificacions Circular 5/2015	31/12/2015	
			132.722	Deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'inversions en dependents, negocis conjunts o associades
Pèrdues per deteriorament de la resta d'actius (net)	(322.762)		(455.484)	Deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'actius no financers
Altres actius	(274.686)		(407.408)	Actius tangibles
Fons de comerç i altre actiu intangible	(48.076)		(48.076)	Actius intangibles
Guany (pèrdues) en la baixa d'actius no classificats com a no corrents en venda	33.795		33.795	Guany o pèrdues en donar de baixa en comptes actius no financers i participacions (net)
Diferència negativa en combinacions de negocis	602.183		602.183	Fons de comerç negatiu reconegut en resultats
Guany (pèrdues) d'actius no corrents en venda no classificats com a operacions interrompudes	(278.632)	(98.617)	(377.249)	Guany o pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a activitats interrompudes (net)
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	638.104	-	638.104	GUANYS O PÈRDUES ABANS D'IMPOSTOS PROCEDENTS DE LES ACTIVITATS CONTINUADES
Impost sobre beneficis	180.758		180.758	Despeses o ingressos per impostos sobre els guanys de les activitats continuades
RESULTAT PROCEDENT D'ACTIVITATS CONTINUADES	818.862	-	818.862	GUANYS O PÈRDUES DESPRÉS D'IMPOSTOS PROCEDENTS DE LES ACTIVITATS CONTINUADES
Resultat d'operacions interrompudes (net)	(2.360)		(2.360)	Guany o pèrdues després d'impostos procedents d'activitats interrompudes
RESULTAT DE L'EXERCICI	816.502	-	816.502	RESULTAT DE L'EXERCICI

Informe
de Gestió del Grup
CaixaBank de
l'exercici
2016

Informe de Gestió del Grup CaixaBank de l'exercici 2016

Aquest Informe de gestió ha estat elaborat d'acord amb el Codi de Comerç i el Reial decret legislatiu 1/2012, de 2 de juliol, de societats de capital. En la seva preparació s'han tingut en compte els preceptes de la Guia per a l'elaboració de l'Informe de gestió de les entitats cotitzades, publicada per la Comissió Nacional del Mercat de Valors en data 29 de juliol de 2013.

La informació financera que conté aquest Informe de gestió s'ha obtingut a partir dels registres de comptabilitat i de gestió consolidats del Grup CaixaBank i es presenta seguint els criteris establerts a les Normes Internacionals d'Informació Financera adoptades per la Unió Europea (NIIF-UE) i tenint en compte la Circular 4/2004 del Banc d'Espanya, de 22 de desembre, i modificacions posteriors.

A continuació es presenten les dades i els fets més rellevants de l'exercici 2016, de manera que es pugui apreciar la situació del Grup CaixaBank, i l'evolució del seu negoci, així com els riscos i les perspectives futures previsibles.

Contingut

PÀGINA

Fets rellevants i significatius de l'exercici	3
1. Situació actual	4
1.1. Estructura organitzativa	4
1.2. Pla Estratègic	11
2. Evolució i resultat dels negocis	16
2.1. Escenari macroeconòmic de l'exercici 2016	16
2.2. Indicadors fonamentals de caràcter financer i no financer	18
2.3. Evolució de l'activitat	21
2.4. Evolució dels resultats	24
2.5. Resultats per negoci	28
3. Liquiditat i finançament	31
4. Gestió del capital	33
5. Riscos i incerteses	34
6. Informació bàsica de l'acció	36
6.1. Estructura accionarial de CaixaBank.....	36
6.2. Adquisició i alienació d'accions pròpies.....	36
6.3. Política de remuneració a l'accionista i evolució de l'acció	36
6.4. Cobertura del valor.....	38
6.5. Relació amb accionistes i inversors	38
7. Informació sobre qualificacions creditícies - ratings	39
8. Qualitat i experiència del client	40
9. Informació sobre medi ambient	41
9.1. La gestió ambiental.....	41
9.2. Gestió del risc social i ambiental en el finançament de projectes.....	42
9.3. Inclusió de criteris ambientals en l'oferta de productes i serveis.....	42
10. Informació sobre Recursos Humans	43
10.1. Les persones, al centre	43
10.2. Polítiques i principis de gestió	43
10.3. Desenvolupament de les persones.....	46
10.4. Mesurament i millora	48
10.5. Drets Humans i Codis de Conducta	48
11. Innovació	49
12. Xarxa de sucursals	50
12.1. Una xarxa comercial propera al territori	50
12.2. Distribució geogràfica del volum d'activitat	52
12.3. Banca electrònica: Internet, el mòbil, les xarxes socials i les targetes	53
13. Obra social	56
14. Perspectives 2017 i evolució del Grup CaixaBank	58
14.1. Perspectives per a l'exercici 2017	58
14.2. Evolució del Grup CaixaBank	59
15. Fets posteriors	60
Annex – Glossari d'informació financera	60
Informe de govern corporatiu corresponent a l'exercici 2016	60

Fets rellevants i significatius de l'exercici

Permuta amb Criteriacaixa sobre les participacions en Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia

El dia 3 de desembre de 2015 els Consells d'Administració de CaixaBank i de Criteriacaixa van signar un contracte de permuta sota el qual CaixaBank s'obligava a lliurar a Criteriacaixa el 17,24% de The Bank of East Asia, Limited (BEA) i el 9,01% de Grupo Financiero Inbursa, SAB de CV (GFI) i Criteriacaixa s'obligava, per part seva, a lliurar a CaixaBank el 9,9% d'accions pròpies de CaixaBank titularitat de Criteriacaixa i 642 milions d'euros en efectiu.

El 30 de maig de 2016 va quedar tancada l'operació, una vegada obtingudes totes les autoritzacions administratives preceptives i complertes les condicions previstes al contracte de permuta.

CaixaBank ha transmès finalment a Criteriacaixa la seva participació al BEA, representativa d'aproximadament un 17,3% del seu capital social, i al GFI, representativa d'aproximadament un 9,01% del seu capital social, i al seu torn Criteriacaixa ha transmès a CaixaBank un nombre d'accions pròpies de CaixaBank representatives d'aproximadament el 9,89% del seu capital social i un import en efectiu que ha quedat fixat en 678 milions d'euros.

Tal com estava previst en el contracte de permuta, la variació respecte del que es va anunciar el 3 de desembre de 2015 en la participació a transmetre a Criteriacaixa en el BEA (17,24%), en les accions pròpies de CaixaBank a lliurar per Criteriacaixa (9,9%) i en l'import en efectiu a pagar per Criteriacaixa (642 milions d'euros) correspon als fluxos econòmics rebuts per cada part des de la data de la signatura del contracte de permuta (3 de desembre de 2015), això és, per les accions del BEA rebudes per CaixaBank com a *scrip dividend*, les accions de CaixaBank rebudes per Criteriacaixa com a *scrip dividend* i a l'ajust net pels dividends rebuts en efectiu per Criteriacaixa i CaixaBank corresponents a les accions objecte de transmissió sota el contracte de permuta.

Com a conseqüència de les transmissions previstes en el contracte de permuta s'han modificat els acords relatius al BEA i GFI a fi que Criteriacaixa ocupi la posició de CaixaBank com a nou accionista. CaixaBank continuarà amb el seu rol de soci bancari (*banking partner*) de tots dos bancs per seguir cooperant amb ells en activitats comercials. En cas de fer inversions estratègiques en bancs que operin al continent americà i a la zona d'Àsia-Pacífic, CaixaBank mantindrà el seu compromís de fer la inversió a través del GFI i BEA, respectivament, llevat en el cas del GFI, si aquest banc decideix no participar en la inversió.

Les transmissions afectes al contracte de permuta han tingut un resultat de 14 milions d'euros nets en els resultats consolidats de CaixaBank en el moment de tancament i un impacte en capital regulatori de nivell 1 (CET1) al voltant de -0,3% (*phased-in*) i +0,2% (*fully loaded*).

La Junta General d'Accionistes de CaixaBank celebrada el 28 d'abril de 2016 va atorgar al Consell d'Administració la facultat de reduir el capital social mitjançant l'amortització de 584.811.827 accions pròpies (9,9% del capital social) que havien de ser adquirides en virtut d'aquesta permuta o de no executar la reducció de capital si, sobre la base de l'interès social i a causa de noves circumstàncies que poguessin afectar CaixaBank, la reducció no resultés aconsellable. El 22 de setembre de 2016 el Consell d'Administració va fer ús de la facultat atorgada i va vendre 585 milions d'accions pròpies que representaven un 9,9% del capital social amb l'objectiu de reforçar la ràtio de capital regulatori a la vista de l'oferta pública d'adquisició sobre el Banco BPI i complir amb l'objectiu vigent del Pla Estratègic de CaixaBank de mantenir una ràtio de capital de nivell 1 ordinari (CET 1) *fully loaded* d'entre el 11% i el 12%. L'operació va ascendir a 1.322 milions d'euros i no ha generat impacte en el compte de pèrdues i guanys consolidada.

Oferta pública d'adquisició sobre el Banco BPI

En data 18 d'abril de 2016 CaixaBank va informar el mercat de la decisió del seu Consell d'Administració de llançar una oferta pública d'adquisició voluntària (OPA) sobre l'entitat portuguesa Banco BPI.

El preu en metàl·lic de l'OPA es va fixar en 1,113 euros per acció i es va condicionar a l'eliminació del límit de drets de vot del Banco BPI, assolir més del 50% del capital del Banco BPI i obtenir les autoritzacions regulatòries aplicables. El preu de l'OPA coincidia amb la cotització mitjana ponderada de l'acció del Banco BPI en els sis mesos anteriors.

Anteriorment, CaixaBank havia tingut converses amb el BCE per mantenir-lo informat de tot el procés i va sol·licitar la suspensió de qualsevol procediment administratiu contra el Banco BPI relacionat amb la seva situació d'excés de concentració de riscos amb la finalitat de permetre a CaixaBank trobar una solució a aquesta situació per al cas que finalment prengué el control del Banco BPI.

El Consell de Supervisió del BCE també va decidir suspendre, durant aquest període, el procés sancionador contra el Banco BPI per l'incompliment de grans riscos que va tenir lloc abans de 2015.

Es va informar CaixaBank que el Consell de Supervisió del BCE va prendre aquestes decisions en el context de l'OPA anunciada i que estaven subjectes que CaixaBank prengués finalment el control del Banco BPI.

En resposta a aquesta petició, segons ha informat CaixaBank el dia 22 de juny de 2016, el Consell de Supervisió del BCE va decidir concedir a CaixaBank un termini de quatre mesos, a comptar des de la conclusió de l'adquisició del Banco BPI per CaixaBank, per solucionar l'incompliment de grans riscos del Banco BPI. Amb relació a aquest aspecte, a finals de 2016 el Banco BPI va arribar a un acord amb Unitel per a la venda del 2% de la seva inversió en Banco de Fomento Angola (BFA), operació que va ser tancada el 5 de gener d'aquest any 2017. Aquesta operació permetrà la desconsolidació del BFA del balanç consolidat del BPI i conseqüentment, resoldre la situació d'excés de concentració de riscos derivada de la seva participació de control al BFA.

El Consell de Supervisió del BCE també va decidir suspendre, durant aquest període, el procés sancionador contra el Banco BPI per l'incompliment de grans riscos que va tenir lloc abans de 2015.

Es va informar CaixaBank que el Consell de Supervisió del BCE va prendre aquestes decisions en el context de l'OPA anunciada i que estaven subjectes que CaixaBank prengués finalment el control del Banco BPI.

En relació amb l'OPA anunciada en data 18 d'abril de 2016, la Junta General Extraordinària d'Accionistes del Banco BPI va aprovar, el 21 de setembre de 2016, l'eliminació de la limitació dels drets de vot del 20%. La Comissió del Mercat de Valors Mobiliaris de Portugal va acordar el cessament de la dispensa d'OPA obligatòria atorgada a CaixaBank el 2012 respecte al Banco BPI, i així CaixaBank es va col·locar en el deure de llançament d'una OPA obligatòria respecte al Banco BPI. En conseqüència, l'OPA sobre el Banco BPI anunciada amb el caràcter de voluntària va passar a ser una OPA de caràcter obligatori. El nou preu per acció es va fixar en 1,134 euros, equivalent a la mitjana ponderada per volum del preu de cotització de l'acció del Banco BPI en els sis mesos anteriors.

L'acceptació de l'Oferta pels destinataris va quedar sotmesa al compliment dels requisits legals i reglamentaris respectius, incloent-hi els que preveu la llei estrangera quan els destinataris hi estiguin subjectes. En data 17 d'octubre de 2016 es va obtenir l'autorització del BCE, i la venda del 2% del BFA a Unitel el 5 de gener de 2017 va acomplir una altra de les clàusules imprescindibles per a la formalització de l'oferta per part de CaixaBank sobre el 54,5% del Banco BPI (Vegeu apartat Fets Posteriors sobre presa de control sobre el Banco BPI).

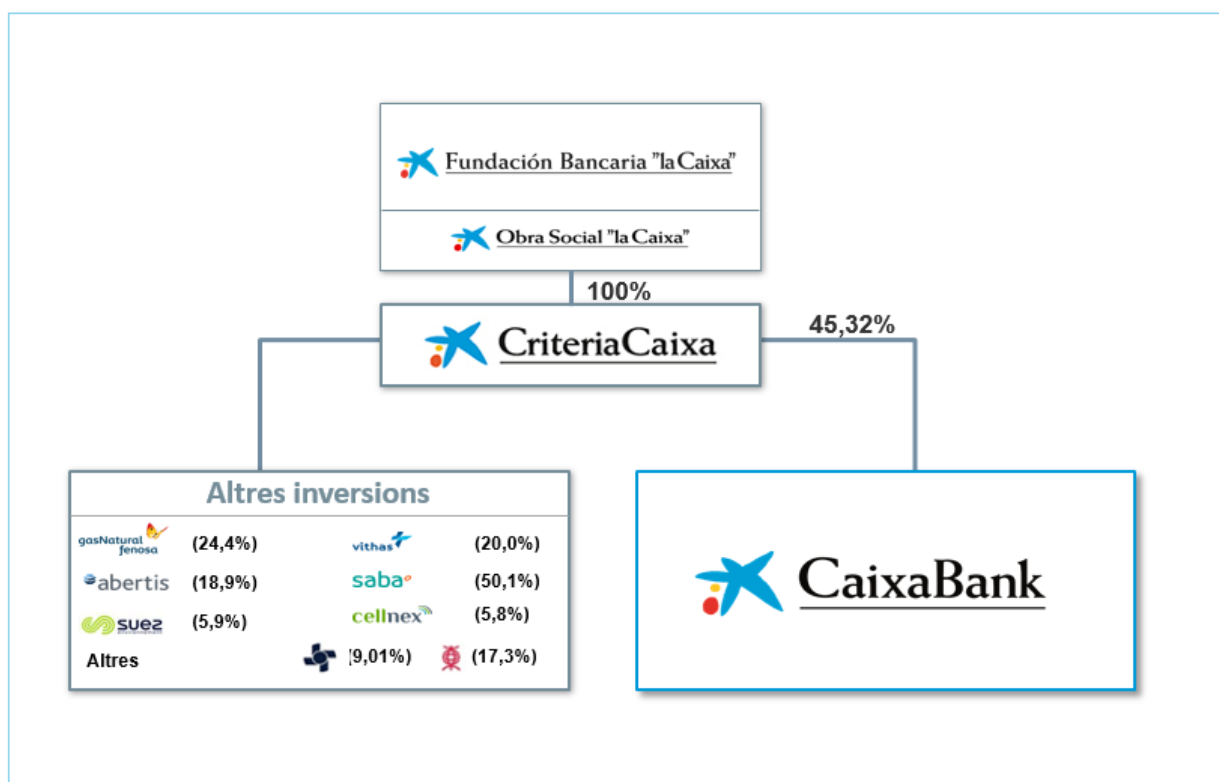
1. Situació actual

1.1. Estructura organitzativa

Estructura del Grup

CaixaBank és una societat anònima les accions de la qual estan admeses a cotització a les borses de Barcelona, Madrid, València i Bilbao i en el mercat continu, i forma part de l'IBEX 35 des del 4 de febrer de 2008. Per tot això, l'Entitat està subjecta a la supervisió de la Comissió Nacional del Mercat de Valors. Addicionalment, CaixaBank forma part d'altres índexs borsaris internacionals com l'Euro Stoxx Bank Price EUR, l'MSCI *Europe*, l'MSCI Pan-Euro, el prestigiós FTSE4Good, que permet qualificar la inversió de les companyies com a sostenible segons les pràctiques de responsabilitat social, el FTSE Eurofirst 300, que conté les 300 primeres empreses europees per capitalització i el *Dow Jones Sustainability Index*, que recull el compromís de la companyia per la sostenibilitat i la reputació corporativa tant en la seva activitat com en les inversions efectuades. També forma part de l'*Advanced Sustainable Performance Indexes* (ASPI), que integra les 120 empreses del DD Euro Stoxx amb més bon acompliment en matèria de desenvolupament sostenible.

CaixaBank i les seves societats dependents integren el Grup CaixaBank. A 31 de desembre de 2016, l'estructura societària del Grup és la següent:

CaixaBank, participat majoritàriament (45,32% a 31 de desembre de 2016) per Criteria, després de la reorganització del Grup que es va produir en l'exercici 2014, és una entitat de referència en el mercat espanyol tant en els àmbits financers com en l'àmbit assegurador. Com a entitat bancària cotitzada, està subjecta a la supervisió del Banc Central Europeu, del Banc d'Espanya i de la CNMV.

Segments de negoci

a) *Negoci bancari i assegurador*

El negoci bancari i d'assegurances és l'activitat principal del Grup CaixaBank i inclou la totalitat del negoci bancari (banca detallista, empreses, corporativa i institucional, tresoreria i mercats), juntament amb la d'assegurances i gestió d'actius, desenvolupat, bàsicament, al territori espanyol a través de la xarxa d'oficines i de la resta de canals complementaris. Recull tant l'activitat com els resultats generats pels 13,8 milions de clients del Grup, siguin particulars, empreses o institucions. També incorpora la gestió de la liquiditat i ALCO i els ingressos pel finançament a la resta de negocis.

El Grup CaixaBank complementa el seu catàleg de productes i serveis bancaris amb l'oferta especialitzada en assegurances de vida, pensions i assegurances generals desenvolupada, principalment, a través de VidaCaixa i en la gestió d'actius a través de CaixaBank Asset Management.

b) *Negoci immobiliari non-core*

El negoci immobiliari *non-core* inclou els resultats, nets del cost de finançament, dels actius immobiliaris *non-core* (crèdit promotor *non-core*, actius immobiliaris adjudicats propietat, en la seva majoria, de la filial immobiliària BuildingCenter, SA i altres actius i participacions de naturalesa immobiliària).

c) *Negoci participacions*

El negoci de participacions recull els ingressos per dividends i/o mètode de la participació de les participacions bancàries internacionals (Erste Bank i Banco BPI), Repsol, SA i Telefónica, SA, nets del cost de finançament. Addicionalment, s'inclouen altres participacions significatives en l'àmbit de la diversificació sectorial, incorporades després de les últimes adquisicions del Grup.

En la Nota 8 dels comptes anuals consolidats de l'exercici 2016 adjunts es presenten els resultats dels diferents segments de negoci del Grup CaixaBank.

Durant l'exercici 2016, el Grup CaixaBank no ha modificat la definició dels segments de negoci respecte a l'exercici 2015.

En l'exercici 2016, el Grup continua amb els processos de simplificació, per millorar la gestió dels negocis i la gestió de costos, mitjançant la fusió de societats participades, la liquidació de societats inactives i la venda de societats.

Òrgans de govern

El Govern Corporatiu de CaixaBank s'emmarca en el conjunt de principis i normes que regulen el disseny, la composició i el funcionament dels òrgans de govern de l'Entitat: la Junta General d'Accionistes, el Consell d'Administració i les seves comissions.

El Consell d'Administració és l'òrgan responsable de l'Entitat i, al marge de les matèries reservades a la Junta General, és el màxim òrgan de decisió de CaixaBank. Del Consell d'Administració depenen:

- **Conseller Delegat:** s'encarrega de la gestió diària i de les decisions ordinàries sota l'autoritat del Consell i de la Comissió Executiva.
- **Comissió Executiva:** És un òrgan delegat del Consell d'Administració que es reuneix amb més periodicitat que aquest i que, sense decidir sobre qüestions que estan reservades al Ple del Consell, sí que decideix sobre altres temes, principalment els relacionats amb l'aprovació d'operacions creditícies.
- **Comissió d'Auditoria i Control:** Organitza les tasques de seguiment, control financer i anàlisi de riscos de CaixaBank. Per fer-ho, supervisa els sistemes d'auditoria interna i s'assegura de l'eficiència i la independència dels sistemes de control intern implementats. També supervisa tot el procés d'elaboració i presentació de la informació financera de CaixaBank, abans que el Consell la faci pública.
- **Comissió de Nomenaments:** Lidera el procés de nomenament dels nous membres del Consell i informa de les propostes de nomenament o separació dels alts directius. També informa el Consell sobre les qüestions de diversitat de gènere i supervisa l'actuació de l'entitat en relació amb els temes de responsabilitat social corporativa. Finalment, s'encarrega d'avaluar periòdicament l'estructura, la mida, la composició i l'actuació del Consell d'Administració i de les seves comissions, el seu President, Conseller Delegat i Secretari. També avalua la composició del Comitè de Direcció, així com les seves taules de reemplaçament per a la previsió adequada de les transicions.
- **Comissió de Retribucions:** Estableix els principis generals i el marc de govern de la política retributiva del Consell, així com la remuneració dels alts executius, i informa de la política general de remuneracions de la Societat i s'encarrega d'analitzar, formular i revisar periòdicament els programes de retribució, ponderant la seva adequació i els seus rendiments i vetllant per la seva observança. Proposa al Consell l'aprovació dels informes o polítiques de remuneracions que aquest ha de sotmetre a la Junta General d'Accionistes, i informa el Consell sobre les propostes que tinguin relació amb la remuneració que, si escau, aquest proposarà a la Junta General.
- **Comissió de Riscos:** Assessoria el Consell d'Administració sobre la propensió global al risc, actual i futura, de l'entitat i la seva estratègia en aquest àmbit; informa sobre el marc d'apetit al risc, i proposa al Consell la política de riscos del Grup. També revisa regularment exposicions amb els clients principals, sectors econòmics d'activitat, àrees geogràfiques i tipus de risc i examina els processos d'informació i control de riscos del Grup, així com els sistemes d'informació i indicadors, i informa sobre els nous productes i serveis o sobre canvis significatius en els existents.

Les principals funcions de cadascun d'aquests òrgans de govern es descriuen més detalladament a l'Informe Anual del Govern Corporatiu adjunt i a la pàgina web de l'entitat www.CaixaBank.com.

D'acord amb el que s'estableix en el Protocol de gestió de la participació financera de la Fundació Bancària "la Caixa" en CaixaBank, el Patronat de la Fundació Bancària "la Caixa" proposa el nomenament de consellers en l'exercici del seu dret de representació proporcional i, per tant, en funció de la seva participació en CaixaBank (consellers dominicals).

El Patronat de la Fundació Bancària "la Caixa" vetllarà perquè el Consell d'Administració de CaixaBank, en el seu conjunt, integri les diferents sensibilitats necessàries perquè la gestió de CaixaBank sigui sana i prudent, d'acord amb l'herència rebuda de la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, i coherent amb els principis i valors de recta i personalitzada gestió comercial sobre els quals s'ha assentat el crèdit social de què ha gaudit i gaudeix "la Caixa" des de la seva fundació.

Així mateix, d'acord amb les modificacions de l'Acord d'integració entre CaixaBank i Banca Cívica i del Pacte d'accionistes de CaixaBank, que van ser subscrits, el primer d'aquests el 26 de març de 2012 per "la Caixa", CaixaBank, Banca Cívica i les caixes d'estalvis que al seu dia van constituir Banca Cívica (actualment i d'ara endavant les «Fundacions Bancàries»), i el segon, el dia 1 d'agost de 2012 per "la Caixa" i les «Fundacions Bancàries», les esmentades «Fundacions Bancàries» proposen, en la seva representació, el nomenament d'un membre del Consell de CaixaBank.

Els consellers proposats per la Fundació Bancària "la Caixa" i les «Fundacions Bancàries» hauran de reunir els requisits d'honorabilitat, experiència i bon govern exigits per la legislació aplicable en cada moment, a més i en la mesura en què siguin aplicables, el Consell de CaixaBank considerarà les recomanacions i propostes de bon govern corporatiu que sobre composició d'òrgans d'administració (en relació amb, entre altres qüestions, la seva diversitat) i perfil de consellers (pel que fa a, entre altres aspectes, formació, coneixement i experiència) hagin emès autoritats i experts nacionals o comunitaris.

Al Consell d'Administració de CaixaBank també hi ha altres tipologies de consellers, com els executius i independents, que responen a l'existència d'accionistes minoritaris, tots ells són de la mateixa manera garants de l'interès social. A l'apartat d'«Informació bàsica de l'acció» d'aquest Informe de gestió es descriu la relació amb els accionistes minoritaris a CaixaBank.

El 2016, el Consell d'Administració s'ha reunit 16 vegades, en què ha revisat i pres acords sobre, entre d'altres:

- La situació financera i els resultats de CaixaBank.
- El Pla Estratègic de l'Entitat.
- Operacions d'adquisició i integració i de transmissió d'altres entitats financeres.
- La política estratègica i altres polítiques de l'entitat.
- El control pressupostari i de riscos.

En l'Informe Anual del Govern Corporatiu s'inclou una relació dels membres dels òrgans de govern de CaixaBank, així com la representació que aquests hi tenen.

Adicionalment a les comissions anteriors, que depenen del Consell d'Administració, el Grup CaixaBank té constituït un Comitè de Direcció compost per les àrees i persones següents:

Àrea	Càrrec	Persona
Consell d'Administració	Conseller Delegat	Gonzalo Gortázar Rotaeché
Assegurances i gestió d'actius	Director General	Tomás Muniesa Arantegui
Negoci	Director General	Juan Antonio Alcaraz García
Riscos	Director General	Jorge Mondéjar López
Recursos Humans i Organització	Director General	Xavier Coll Escursell
Projecte BPI	Director General	Pablo Forero Calderón
Auditoria Interna	Director General Adjunt	Joaquim Vilar Barrabeig
Banca internacional	Directora Executiva	Maria Victoria Matía
Mitjans	Director Executiu	Jordi Fontanals Curiel
Finances	Director Executiu	Javier Pano Riera
Comunicació, Relacions Institucionals, Marca i RSC	Directora Executiva	Maria Luisa Martínez Gistau
Intervenció, Control de Gestió i Capital	Director Executiu	Matthias Bulach
Secretaria General	Secretari General	Óscar Calderón de Oya

El Comitè de Direcció de CaixaBank es reuneix setmanalment per prendre acords relatius al desenvolupament del pla operatiu anual i a la vida organitzativa. Entre les seves activitats hi ha l'aprovació dels canvis estructurals, els nomenaments, les línies de despesa i les estratègies de negoci. Totes les línies i les àrees de negoci hi estan representades. El Conseller Delegat té àmbits de dependència directa, com ara el Desenvolupament Corporatiu Nacional i Internacional i el Control Intern i Compliment Normatiu.

Les funcions de les àrees representades en el Comitè de Direcció són les següents:

1. Conseller Delegat: sense perjudici de les seves funcions inherents al càrrec de Conseller Delegat, de forma específica integra entre les seves àrees de responsabilitat:
 - El desenvolupament del negoci en l'àmbit nacional i internacional
 - Control intern
 - Compliment normatiu
2. Direcció General d'Assegurances i Gestió d'Actius: els seus àmbits de responsabilitat són:
 - Gestió negoci assegurador i gestió d'actius
 - Desenvolupament Corporatiu en l'àmbit d'Assegurances i Gestió d'Actius
 - Gestió d'Aliances en Assegurances
 - Operador de Bancassegurances
3. Direcció General de Negoci. Els seus àmbits de responsabilitat són:
 - Xarxa Territorial i Oficines
 - Banca d'Empreses
 - Banca Premier
 - Banca Privada
 - Banca Retail
 - Corporate & Institutional Banking - CIB
 - Desenvolupament de Negoci
 - Secretaria Tècnica
 - Màrqueting
 - Innovació i Qualitat
 - Negoci immobiliari
 - Morositat, Recuperacions i Atenció Client
 - CaixaBank Payments
 - CaixaBank Digital Business
 - CaixaBank Consumer Finance
 - CaixaBank Business Intelligence
 - Secretaria Tècnica de Presidència a Madrid
4. Direcció General de Riscos. Els seus àmbits de responsabilitat són:
 - Gestió Global del Risc
 - Seguiment del Risc de Crèdit
 - Models i polítiques de Risc
 - Gestió de la Morositat
 - Anàlisi i Concessió
 - Persones jurídiques i particulars
 - Control Intern del Risc
 - Validació de Models
 - Control del Risc de Crèdit i Operacional
 - Gestió d'Actius Adjudicats
5. Direcció General de Recursos Humans i Organització: els seus àmbits de responsabilitat són:
 - Organització
 - Gestió, Compensació i Pensions
 - Relacions Laborals, Cultura i Diversitat
 - Assessoria Jurídica - Laboral
 - Selecció i Desenvolupament
 - Talent i Consultoria Interna

- Comunicació Interna
 - Estudis i Prospectiva de Recursos Humans
6. Direcció General del Projecte BPI: els seus àmbits de responsabilitat són:
- Identificació, planificació i execució de tots els canvis corporatius necessaris en l'estructura organitzativa de CaixaBank i Banc BPI, per gestionar adequadament la consolidació de Banc BPI en el Grup CaixaBank. Aquest Projecte té caràcter temporal.
7. Direcció General Adjunta d'Auditoria Interna: els seus àmbits de responsabilitat són:
- Auditoria interna: com a tercera línia de defensa, ha de fer una supervisió eficaç i eficient del sistema de control intern, així com la gestió dels riscos del Grup CaixaBank, basada en elevats nivells d'independència i objectivitat.
8. Direcció Executiva de Banca Internacional: els seus àmbits de responsabilitat són:
- Participades Bancàries: seguiment i control de les participacions minoritàries en bancs internacionals, i impuls a la col·laboració comercial i de projectes d'inversió en comú.
 - Definició i implantació de productes i serveis específics per a l'àmbit internacional.
 - Xarxa de Sucursals i Oficines de Representació Internacional: gestió de les oficines operatives i de les OR radicades a l'exterior, incloent-hi les oficines de serveis en els Bancs Participats.
 - Institucions Financeres Internacionals: gestió de la relació de banca de corresponsals, així com d'entitats supranacionals, multilaterals i bancs centrals.
 - Projectes Internacionals: coordinació de projectes de desenvolupament internacional en línies de negoci.
9. Direcció Executiva de Mitjans: Els seus àmbits de responsabilitat són:
- Cartera d'Immobles d'ús propi propietat del grup
 - Infraestructures informàtiques i Comunicacions, així com el desenvolupament de Serveis Informàtics
 - Serveis operatius bancaris i serveis operatius relacionats amb els mercats de valors i capitals
 - Serveis de manteniment, logística, immobilitzat i obres del grup, així com l'Àrea de Compres amb la seva plataforma de contractació de serveis i els mecanismes de control que garanteixen la transparència en la contractació de proveïdors
 - Seguretat integral del Grup (física, lògica, intel·ligència, sistemes informàtics, etc.)
 - Definició, implantació i millora d'eficiència i digitalització dels processos i activitats, en tota l'organització (tant Serveis Centrals com Xarxa Territorial i Filials del Grup)
 - Projectes d'integració d'entitats financeres
 - Gestió pressupostària: gestió i control de les despeses i inversions del Grup, negociació i seguiment de l'execució pressupostària, anàlisi i seguiment dels costos per negoci, seguiment de les contractacions i control dels proveïdors. (Aplicació política d'Externalització).
10. Direcció Executiva de Finances: els seus àmbits de responsabilitat són:
- Mercats: gestió llibres de negociació
 - ALM: liquiditat, gestió de balanç i finançament majorista
 - Anàlisi Risc de liquiditat i tipus d'interès de balanç
 - Relació amb Inversors
 - Anàlisi de mercats
11. Direcció Executiva de Comunicació, Relacions Institucionals, Marca i RSC. Els seus àmbits de responsabilitat són:
- Comunicació externa:
 - Gestió de la relació amb els mitjans de comunicació internacionals, nacionals i regionals, amb difusió de les principals fites de l'actualitat corporativa i comercial de l'Entitat.
 - Monitorització de la informació en xarxes socials de l'Entitat, gestió de la Sala de Comunicació, blog i canals de xarxes socials corporatius de CaixaBank.
 - Patrocinis: gestió dels patrocinis esportius, culturals i institucionals de l'Entitat.
 - Marca: supervisió i desenvolupament de marca i elaboració de la publicitat corporativa de CaixaBank.
 - RSC: desplegament i execució de la política de Responsabilitat Social Corporativa de l'Entitat.
 - Acords Institucionals: gestió i execució dels Acords Institucionals de CaixaBank.

- Relacions institucionals: desenvolupament o supervisió d'esdeveniments amb participació de la Direcció de l'Entitat.
- Representació institucional en el Pacte Mundial i de Sostenibilitat.

12. Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital: Els seus àmbits de responsabilitat són:

- Planificació i Capital: Planificació financera i de capital i control de gestió associat a aquesta; gestió i *reporting* de la situació de capital i coordinació dels àmbits de recuperació i resolució; administració del sistema d'informació per a la gestió (IGC).
- Informació Corporativa i control de participades:
 - Elaboració, anàlisi i *reporting* d'informació financera del Grup i dels diferents segments de negoci. Gestió de la relació amb les agències de *rating*.
 - Control i seguiment de la cartera de participades.
- Intervenció i comptabilitat: definició de les polítiques comptables del Grup, gestió i control de la comptabilitat individual i consolidada, preparació de comptes anuals i d'estats financers, *reporting* regulatori i interlocució amb els auditors i organismes supervisors.
- Control intern d'informació i models financers: supervisió dels riscos associats a la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital. Està organitzada en les funcions següents:
 - Sistema de control intern de la informació financera
 - Control intern de models de planificació financera

13. Secretaria General: Els seus àmbits de responsabilitat són:

- Secretaria General:
 - Assessorament i informació necessaris al President i membres del Consell d'Administració
 - Relació amb els organismes reguladors en matèria de govern corporatiu.
 - Operacions corporatives
 - Secretaria Tècnica d'Òrgans de Govern
- Assessoria Jurídica i Fiscal:
 - Minimització dels riscos legals inherents al funcionament de l'Entitat.
 - Assessorament jurídic proactiu a la xarxa comercial i a les diferents àrees de l'Entitat.
 - Coordinació de la representació i defensa de l'Entitat en tot tipus de procediments judicials, incloent-hi els executius i, en general, els de naturalesa recuperatòria. Així mateix, coordina l'activitat processal de reacció davant la imputació de delictes a la persona jurídica.
 - Formalització contractual de tot tipus de relacions que estableix el Grup amb proveïdors o socis.
 - Coordinació de l'actuació jurídica de totes les filials i participades.
 - Instrumentació jurídica de les diferents operacions d'inversió i desinversió que es van produir en diferents societats participades.
 - Administració de les declaracions tributàries i assessorament fiscal amb relació als productes comercialitzats i operacions efectuades.
- Corporate M&A: anàlisi i execució, si s'escau, d'operacions corporatives d'adquisició o desinversió.

Conscients de l'impacte que pot tenir el marc regulatori en les actuacions de l'entitat i la seva possible afectació a la sostenibilitat a llarg termini, el Grup CaixaBank fa un seguiment continu dels canvis regulatoris. La transcendència i l'abast de les noves mesures regulatòries comporten la implicació de l'Alta Direcció, especialment a través del Comitè de Regulació, que s'ha constituït com un òrgan dependent del Comitè de Direcció.

La Direcció de Regulació, dins l'Àrea d'Assessoria Jurídica, assumeix la tasca de monitorització constant dels canvis regulatoris i de gestió de les alertes regulatòries, en coordinació amb les diferents àrees.

Durant l'exercici 2016, l'agenda regulatòria va seguir avançant de forma intensa, no només seguia evolucionant el marc prudencial i els desenvolupaments de gestió de crisi, sinó que augmentava la regulació en temes relacionats amb la protecció al consumidor i a l'inversor, en què l'Entitat ha participat de forma activa. Així mateix, s'ha treballat en la implantació de diferents normes i decisions adoptades pel Tribunal Suprem (vegeu-ne més detalls en la Nota 3.10 dels comptes adjunts).

1.2. Pla Estratègic

CaixaBank continua guiant les seves actuacions d'acord amb el Pla Estratègic 2015-18 «Ser líders en confiança i rendibilitat», amb l'objectiu de consolidar el lideratge a Espanya i ser reconeguts per la qualitat de servei, responsabilitat social, solidesa financera i capacitat innovadora.

Les **cinc línies** estratègiques per al període 2015-2018 són:

1	Focus en el client: ser el millor banc en qualitat i reputació
2	Aconseguir una rendibilitat recurrent per damunt del cost de capital
3	Gestionar activament el capital
4	Liderar la digitalització de la banca
5	Disposar de l'equip humà més preparat i dinàmic

Els avenços aconseguits durant els dos primers anys del Pla han estat significatius. Els indicadors de qualitat i de reputació han progressat de forma molt positiva i l'entitat ha aconseguit ampliar el seu lideratge en el negoci bancari, les assegurances i la gestió d'actius.

Des de 2014, CaixaBank ha prosseguit la seva diversificació d'ingressos, al mateix temps que ha aconseguit contenir els costos i reduir els actius improductius. A més, el banc ha mantingut nivells elevats de solvència i ha complert anticipadament amb l'objectiu de reducció del consum de capital de les participacions.

En termes de digitalització, CaixaBank ha consolidat el lideratge en nombre de clients digitals a Espanya i ha fet grans avenços en la implantació del *big data* i en el desenvolupament de noves innovacions i funcionalitats.

Així mateix, amb l'objectiu de comptar amb l'equip humà més preparat i dinàmic, l'entitat ha mantingut un esforç destacable en la formació de la plantilla i a fomentar la cultura meritocràtica i la diversitat.

A finals de 2016, un cop assolit l'equador del Pla i tal com estava previst des de l'inici, se n'ha dut a terme una revisió. Després d'aquest exercici, es mantenen les cinc línies estratègiques definides inicialment, per bé que s'han ajustat determinats objectius i línies d'actuació per adaptar-los a l'entorn i evolució previstos en l'horitzó del Pla, especialment en l'àmbit de la rendibilitat en un context de tipus d'interès més baixos que els previstos inicialment i d'un despalanquejament més prolongat.

Davant aquest entorn, CaixaBank seguirà apostant per la diversificació d'ingressos cap a segments de rendibilitat més elevada, i es recolzarà en la seva fortalesa comercial i en el lideratge destacat en serveis amb alta capacitat de vinculació. Un altre focus d'actuació clau serà prosseguir amb la contenció dels costos i reduir els actius improductius en un entorn favorable de recuperació de l'economia i del mercat immobiliari.

A continuació, es detallen les fites principals per a cada línia estratègica i les seves prioritats d'actuació per als propers dos anys.

1	Focus en el client: ser el millor banc en qualitat i reputació
---	--

Objectius estratègics

- Potenciar l'experiència dels clients i els nivells de satisfacció.
- Reforçar la reputació de l'entitat com a paradigma de banca responsable i compromesa socialment.
- Ser referents en bon govern corporatiu.

Fites del 2016

Els indicadors interns i externs de qualitat han mostrat avenços molt positius en els dos primers anys de desplegament del Pla. Algunes d'aquestes mètriques ja han assolit els objectius estratègics inicialment plantejats per al 2018, per la qual cosa s'han revisat a l'alça després de l'exercici de revisió del Pla. Així mateix, l'entitat ha aconseguit el 2016 la renovació del Segell EFQM, amb una millora de la puntuació fins a prop dels 650 punts, i la primera certificació AENOR d'Europa d'excel·lència a Banca de Particulars i Negocis, així com per Comerç Exterior i Internacional.

Per seguir millorant els nivells de satisfacció i prescripció dels clients, CaixaBank està desenvolupant mapes globals d'experiència de client i noves mètriques de qualitat a partir d'enquestes en els moments clau, per tenir una visió integral de les expectatives i necessitats dels clients i poder, així, potenciar-ne l'experiència i la vinculació amb l'entitat.

En l'àmbit de la reputació i la gestió responsable del negoci financer, CaixaBank segueix aplicant els estàndards socials, mediambientals i de bon govern més exigents. Així, l'entitat ha renovat una vegada més la seva presència en els índexs *Dow Jones Sustainability Index World* i Europe, FTSE4Good o CDP Index, entre d'altres, que reconeixen els bancs més destacats en responsabilitat corporativa. A més, i d'acord amb el model de banca social de proximitat i compromès amb tots els seus *stakeholders*, el banc segueix potenciant la inclusió financera gràcies a la xarxa d'oficines més extensa d'Espanya i a la concessió de microcrèdits a través de MicroBank, entre altres iniciatives socials.

Finalment, cal destacar el reforç continuat en govern corporatiu, la qual cosa ha estat reconeguda per organitzacions externes com l'ISS, que atorga la màxima puntuació en aquest àmbit a CaixaBank.

PRIORITATS D'ACTUACIÓ PER AL 2017-2018

- Completar el desplegament de la metodologia d'experiència de client, la identificació dels moments clau i la certificació de tots els negocis.
- Desplegar les noves mètriques internes de qualitat i de gestió de la reputació.
- Assegurar el compliment dels estàndards més exigents en l'àmbit internacional en termes de responsabilitat social corporativa i de govern corporatiu.
- Sensibilitzar l'organització davant el risc de conducta i enfortir la cultura de control intern i de compliment.

2

Aconseguir una rendibilitat recurrent per damunt del cost de capital

Objectius estratègics

- Assolir una rendibilitat d'entre el 9% i l'11% en termes de ROTE (retorn sobre capital tangible) el 2018, i reforçar al seu torn el lideratge comercial de l'entitat al mercat espanyol.

Fites del 2016

En un entorn d'elevada pressió sobre la rendibilitat, CaixaBank ha aconseguit mantenir la fortalesa en la generació d'ingressos bancaris gràcies a la vinculació de clients i a la diversificació de la base d'ingressos.

Des de l'inici del Pla, les quotes de mercat en nòmines i en productes financers d'assessorament (fons d'inversió, plans de pensions i assegurances d'estalvi) han incrementat significativament gràcies al desenvolupament de propostes de valor segmentades per la tipologia de client (CaixaNegocis, AgroBank, HolaBank o Banca Premier) i a l'aposta estratègica per fomentar la planificació financera dels clients (CaixaBankFutur). La implantació gradual del nou model d'oficines A/Store també ha contribuït a un pes més important de l'assessorament especialitzat en les relacions amb els clients.

En termes de diversificació, cal destacar que el 2016 l'entitat ha seguit impulsant el crèdit al consum i a empreses, segments prioritaris per impulsar el creixement del marge d'interessos. Així mateix, la contribució dels negocis menys sensibles a un entorn de tipus d'interès baixos (com les assegurances, els mitjans de pagament o la gestió d'actius) en els resultats del Grup es manté en nivells molt elevats.

D'altra banda, es mantenen els esforços en contenció de la base de costos, una de les prioritats clau per als propers anys. En aquest sentit, s'ha llançat el 2016 un projecte transversal d'optimització de processos i estructures organitzatives. La reducció significativa de les provisions per insolvències gràcies a la millora de la qualitat creditícia també està contribuint a la millora gradual de la rendibilitat.

Amb tot això, la desfavorable evolució de l'entorn, especialment pels tipus d'interès baixos i la debilitat en volums de crèdit, dificulta la consecució dels objectius estratègics de rendibilitat inicials, per la qual cosa s'han ajustat a la baixa després de la revisió del Pla.

PRIORITATS D'ACTUACIÓ PER AL 2017-2018

- Incrementar els clients i la seva vinculació gràcies a una proposta de valor basada en la segmentació i l'assessorament.
- Potenciar el crèdit al consum i a empreses.
- Contenir la base de costos.
- Crear valor en l'operació amb el Banco BPI.

3

Gestionar activament el capital

Objectius estratègics

- Gestionar activament el capital i anticipar les noves exigències regulatòries.
- Mantenir una política de dividends elevats i estables (*cash pay-out* d'almenys un 50% dels beneficis).
- Reduir els actius improductius (crèdits dubtosos i actius adjudicats).

Fites del 2016

CaixaBank manté uns nivells de solvència elevats. A 31 de desembre de 2016, la ràtio de *Common Equity Tier 1 (CET1) fully loaded* assoleix el 12,4%, notablement per damunt dels requisits mínims prudencials. Aquesta solidesa financera va ser ratificada, una vegada més, en el test d'estrès efectuat el 2016 per l'Autoritat Bancària Europea i el Banc Central Europeu (BCE).

La gestió activa de les participacions ha permès complir anticipadament amb l'objectiu estratègic de reduir el consum de capital de les participades per sota del 10% (situant-lo en el 7% al tancament de 2016), gràcies a la permuta de les participacions del Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia amb CriteriaCaixa.

L'entitat ha seguit avançant en l'objectiu estratègic de disminuir el volum d'actius improductius. Així, el saldo de crèdits dubtosos s'ha reduït en un 47% des de màxims de juny del 2013 (incloent-hi l'impacte proforma de Barclays Bank SAU), situant la ràtio de morositat en el 6,85% al tancament del 2016.

Així mateix, la intensa activitat comercial (vendes i lloguers d'immobles) ha permès iniciar el 2016 la reducció dels actius adjudicats disponibles per a la venda, que disminueixen en uns 1.000 milions d'euros el 2016. Els marges generats en les vendes d'aquests actius segueixen millorant, recolzats en la millora del mercat immobiliari. La reducció d'actius improductius, especialment dels immobles adjudicats, continuarà sent un focus d'actuació estratègic en els propers anys.

PRIORITATS D'ACTUACIÓ PER AL 2017-2018

- Anticipar-se i adaptar-se a les noves exigències regulatòries.
- Reduir la morositat i incrementar els nivells de vendes d'adjudicats.
- Potenciar la màxima qualitat de la informació regulatòria, de riscos i de gestió.

Objectius estratègics

- Consolidar el lideratge en multicanalitat i mobilitat.
- Desenvolupament de la relació, l'experiència i la contractació digital dels clients.
- Desplegament d'estratègies davant noves tecnologies, entrants i canvis regulatoris.

Fites del 2016

La penetració entre els clients digitals, així com la contractació digital han seguit avançant el 2016. Segons comScore, el 32,4% dels clients digitals a Espanya són de CaixaBank, líder en penetració digital. Els reconeixements internacionals també situen l'entitat com a referència en l'àmbit de la innovació. Destaquen, en aquest sentit, els premis «Millor banca mòbil a nivell europeu el 2016» de *Forrester Research*, «Millor projecte tecnològic global 2016» per imaginBank de *The Banker* o «Innovador Global 2016» per *Efma* i *Accenture*, entre d'altres.

Des d'aquesta posició de lideratge, l'entitat segueix centrant les seves actuacions a potenciar l'experiència dels clients digitals, una relació que s'ha de basar no només en la disponibilitat «a qualsevol hora i a qualsevol lloc», sinó també en un servei personalitzat. En aquesta línia, CaixaBank ha llançat des de l'inici del Pla noves funcionalitats i innovacions, com el gestor intel·ligent «Les meves finances», el banc mòbil imaginBank, l'eina de pagaments per mòbil CaixaBankPay o nous canals i serveis d'assessorament *on-line*.

Després del llançament del projecte de transversal de *big data* el 2015, CaixaBank està desenvolupant productes i serveis a mida a través d'un millor coneixement del client. El *big data* permet una més personalització i aporta millores en àmbits com els models de risc, l'experiència de client i l'oferta comercial.

Un altre àmbit d'actuació d'aquesta línia estratègica és la millora de l'efectivitat comercial. Al tancament del 2016, la totalitat d'empleats amb perfil comercial disposen d'un *smart PC* que permet i agilitza la contractació fora de l'oficina mitjançant signatura digital.

En termes de transaccionalitat, el percentatge de les operacions (com consulta de saldos, transferències...) que es fa a través de la Línia Oberta se situa al voltant del 83% (tres punts percentuals més respecte al 2014), fet que permet a la xarxa comercial poder dedicar més temps a assessorar i oferir serveis de més valor afegit als clients.

PRIORITATS D'ACTUACIÓ PER AL 2017-2018

- Optimitzar l'experiència de client digital en els processos de contractació.
- Completar la infraestructura i desplegar el desenvolupament d'aplicacions del big data.
- Digitalitzar processos amb impacte en eficiència i en millora de l'experiència de client.
- Potenciar estratègies de seguretat de la informació.

Objectius estratègics

- Continuar la formació en capacitats professionals crítiques.
- Impulsar el model de descentralització en la gestió.
- Adaptar l'estructura de compensació i promoció.
- Reforçar la cultura de la meritocràcia i la diversitat.

Fites del 2016

CaixaBank segueix amb l'esforç en matèria de formació i desenvolupament de capacitats dels seus empleats. Des del 2015, més de 7.000 professionals de la xarxa comercial s'han certificat en assessorament financer per la Universitat Pompeu Fabra (UPF) i pel Chartered Institute for Securities & Investment (CISI). Cal destacar també l'elevat esforç en formació en el segment de Banca d'Empreses, amb més de 1.000 professionals en curs de certificació.

Adicionalment, el setembre de 2015 es va crear l'Escola de Riscos de CaixaBank, en col·laboració amb la Universitat Pompeu Fabra (UPF) i l'Institut d'Estudis Borsaris (IEB), en què més de 700 gestors s'han certificat en Anàlisi de Risc Bancari; mentre que 1.400 directors i subdirectors estan fent-hi el Postgrau d'Anàlisi de Risc amb especialitat Retail.

Per seguir reforçant la cultura de la meritocràcia, s'han revisat els processos amb més impacte en aquest àmbit, com ara l'avaluació del rendiment i el reconeixement professional. En aquest sentit, s'han adaptat els sistemes de remuneració i promoció a les necessitats de cada segment de negoci, i s'ha augmentat el vincle entre compensació i resultats.

Les iniciatives encaminades a promoure la diversitat en les diferents dimensions (gènere, generació, procedència, etc.), que prioritza el Pla Estratègic, han permès un progrés gradual de la presència de dones en llocs de responsabilitat directiva, que incrementa en més dos punts percentuals respecte al 2014, fins al 37,0%.

Finalment, l'entitat segueix impulsant els programes de desenvolupament directiu, a fi de reforçar el model de «lideratge transformador» i promoure la innovació i l'*empowerment*.

PRIORITATS D'ACTUACIÓ PER AL 2017-2018

- Continuar els itineraris de formació específica per als segments clau.
- Potenciar la figura del director d'oficina.
- Avançar en la cultura de l'avaluació del talent (avaluació per competències, *feedback* 180º i avaluació del rendiment).
- Potenciar programes de talent directiu amb focus en les persones amb alt potencial.
- Continuar adaptant els sistemes de compensació i promoció a les necessitats de cada segment de negoci.

2. Evolució i resultat dels negocis

2.1. Escenari macroeconòmic de l'exercici 2016

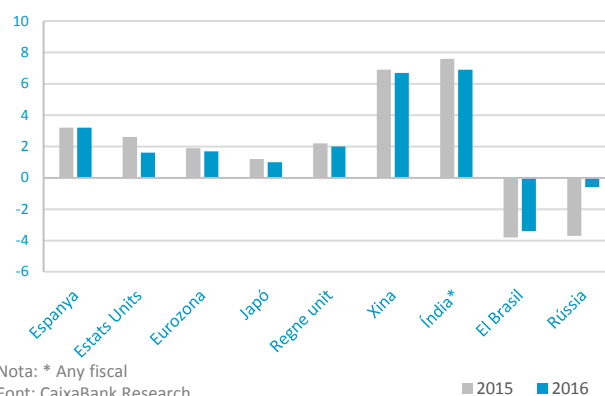
Evolució global i mercats

El 2016, el creixement mundial es va situar en el 3,1%, una xifra similar al 3,2% del 2015. Encara que aquesta xifra s'allunya del que es preveu abans de l'inici de l'exercici, el cert és que l'any ha anat de menys a més.

Així, en el primer semestre, l'economia mundial es va mantenir en ritmes d'avanç del PIB del 3%, per després guanyar tracció en la segona meitat del 2016, que, previsiblement, haurà acabat a la zona del 3,2%. Tot i que pot semblar una acceleració modesta, cal assenyalar que s'ha donat en un context financer i polític complex. Específicament, durant l'exercici hi ha hagut tres episodis que van elevar de forma notable la incertesa.

El primer, de caràcter estrictament financer, es va produir en els dos primers mesos de l'any, arran de la incertesa que va envoltar la política canviària xinesa i la caiguda del preu del petroli i es va caracteritzar per una apreciable correcció a la baixa de les cotitzacions dels actius de risc i una sensible disminució dels rendiments del deute públic.

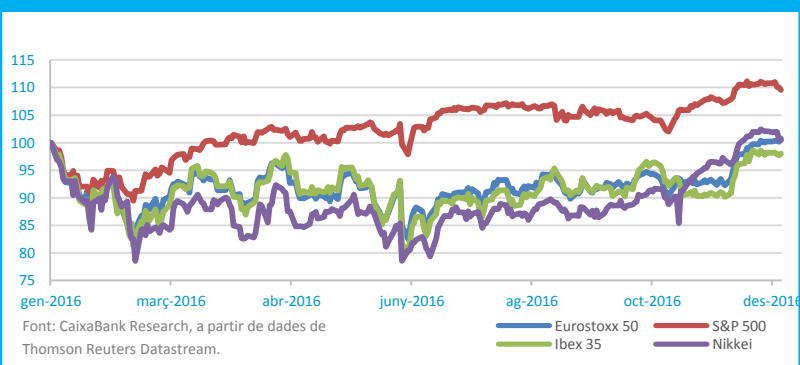
Principals economies: PIB
(variació anual: %)

A partir de finals de febrer, uns indicadors macroeconòmics més favorables van servir per temperar els ànims dels inversors i van propiciar un procés, encara que irregular, de gradual recuperació dels preus dels actius financers. El final del primer semestre es va tancar, no obstant això, amb un segon episodi d'incertesa, ja que el resultat favorable al Brexit va agafar els inversors per sorpresa, es va saldar amb fortes caigudes en les borses i els actius de risc, i amb un flux de capitals cap als valors refugi. Encara que els inversors van recuperar de forma ràpida la confiança i les cotitzacions dels actius de risc van repuntar a l'estiu, els mesos de setembre i octubre es van veure afectats pel tercer episodi d'incertesa, que va envoltar les eleccions presidencials nord-americanes. Malgrat que les borses han reaccionat a la victòria de Donald Trump amb avenços significatius i el mercat de bons ha registrat augmentos importants dels tipus d'interès, aquest últim episodi d'incertesa no s'aclarirà definitivament fins que es vegi amb claredat com es concreten les propostes de política econòmica de la nova Administració Trump.

Aquesta evolució general, raonablement positiva en termes macroeconòmics, engloba situacions diferents per regions i països. Així, entre els emergents, cal destacar que la Xina manté el rumb cap a una etapa de menys creixement. Si el 2015 acabava amb un avenç del PIB del 6,9%, en el 4T 2016 es va situar en el 6,7%, amb la qual cosa el creixement anual va assolir el 6,7%. Aquesta evolució ha matisat els temors més exacerbats d'un «aterratge brusca», però els dubtes sobre la situació de la banca xinesa, especialment les entitats locals, les contínues sortides de capital i la bombolla immobiliària no permet abaixar la guàrdia.

Principals borses internacionals
Índex (100= 1/1/2016)

Els riscos en altres països emergents tampoc no s'han dissipat. El 2016 s'ha confirmat que el Brasil es manté en una situació

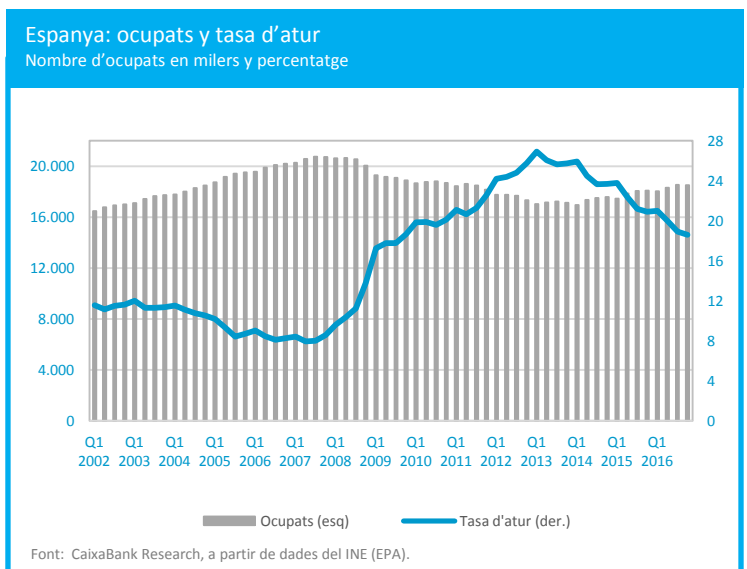
de recessió greu, que està acompanyada d'un complicat escenari polític, i que altres emergents, com Turquia o Sud-Àfrica, segueixen mostrant desequilibris macroeconòmics que els situen en posició de vulnerabilitat exterior. En un to una mica més positiu, cap a finals d'any, els indicadors suggerien que la recessió russa podria començar a quedar enrere, en gran mesura a causa d'una lenta consolidació de la recuperació del petroli. En aquest sentit, cal recordar que el petroli va repuntar apreciablement fins al maig (per bé que és cert que procedia dels nivells atípicament deprimits de 2015), i que després va entrar en una etapa de forta volatilitat i absència de tendència clara. Les cotitzacions es van escapar d'aquesta situació després dels diversos acords dels productors, tant OPEP com NO-OPEP, de finals d'any, que apunten a una reducció de l'oferta significativa durant el 2017.

Entre les economies avançades, cal destacar que els EUA va confirmar que està en una fase de maduresa del cicle econòmic. El país va registrar el 2016 el seu setè any consecutiu de creixement positiu i està immers en una situació de pràcticament plena ocupació, cosa que s'ha reflectit en un avenç més fort dels salaris, que, sumat a la recuperació de la inflació, suggeria que, després del primer augment del tipus de referència de la Fed, el 2016 la normalització monetària hauria d'haver avançat de manera clara. En canvi, la Reserva Federal va optar per mantenir inalterat el seu tipus de referència fins a l'última reunió de l'any, en què va decidir un augment de 0,25 punts, fins al 0,50%. En gran mesura, es tracta d'una resposta que s'ha vist condicionada pels *shocks* d'incertesa esmentats abans. El Japó, per la seva part, continua varat en una etapa de baix avenç de l'activitat malgrat els esforços d'actuar mitjançant la política monetària sobre el creixement nominal.

Evolució de l'eurozona i d'Espanya

L'eurozona va mantenir el 2016 el camí de recuperació gradual de l'activitat econòmica. Encara que en aquest any el creixement no va ser extraordinàriament dinàmic, tampoc va ser mediocre, ja que va créixer a un ritme en consonància amb el seu potencial. Així mateix, es tracta d'un resultat que es dona, com s'ha esmentat, en el context d'un *shock* d'incertesa important, el del Brexit. Amb tot això, les xifres corroboren que, fins a la data, l'impacte econòmic real d'aquest ha estat relativament contingut i centrat en el Regne Unit. En gran mesura, l'expansió registrada ha estat a causa de suports temporals com l'abaratiment de les primeres matèries (respecte al 2015), la depreciació de l'euro o l'expansió quantitativa del BCE. En aquest sentit, s'ha d'insistir a recordar les diferents mesures d'expansió monetària que la institució va prendre el 2016, entre les quals destaca les que es van adoptar el març (retallada de tipus, ampliació del programa de compres mensuals fins a 80.000 milions d'euros fins al març de 2017, inclusió de deute corporatiu en el programa de compres i noves subhastes bancàries de liquiditat) i el desembre, quan es va anunciar l'extensió temporal del programa de compres fins al desembre de 2017 i la disminució del volum de compres fins als 60.000 milions a partir d'abril de 2017.

En aquest context complex, amb notables focus d'incertesa global però també amb creixement mundial i europeu, Espanya ha destacat positivament. En aquest exercici, el creixement econòmic es va situar en el 3,2%, una xifra elevada i que se suma a un 2015 igualment positiu (mateix augment del PIB, 3,2%). En aquesta trajectòria expansiva, el dinamisme de la demanda domèstica es deu, sobretot, a l'avenç del consum privat. La millora del mercat de treball (creació d'aproximadament 400.000 ocupacions el 2016, una xifra una mica inferior a la de 2015) i de les condicions financeres segueix ajudant la recuperació de la renda disponible de les llars, la qual

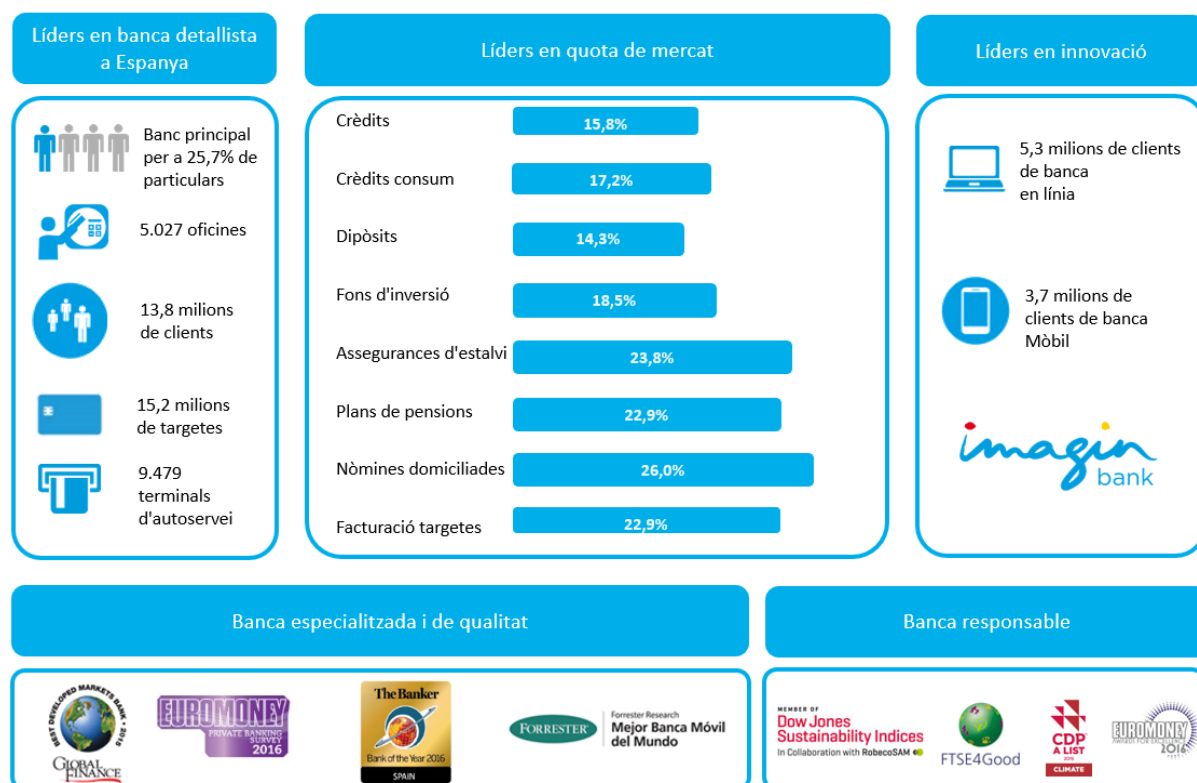
cosa, al seu torn, permet mantenir un bon ritme de creixement del consum i seguir amb el procés de despallanquejament. D'altra banda, s'ha anat reduint l'impuls de la inversió en béns d'equipament, per bé que ha mantingut taxes d'avenç notables, mentre que la inversió en construcció avança gradualment.

D'igual manera, el consum públic va continuar registrant un comportament expansiu el 2016. Encara que això suposa un impuls al creixement econòmic a curt termini, s'han de tenir en compte les conseqüències sobre el deute públic, que frega el 100% del PIB. La situació de les finances públiques, precisament, ha estat objecte de reconvençió per part de la Comissió Europea, quan es va constatar la notable desviació del dèficit públic el 2015 respecte a l'objectiu acordat. El juliol, la Comissió va optar per no imposar sancions a Espanya per aquest incompliment, atès que el Govern va anunciar noves mesures d'ajust pressupostari per complir amb els nous objectius de dèficit, fixats en el 4,6% del PIB el 2016 i el 3,1% el 2017, i així va ajornar dos anys la correcció del dèficit excessiu.

Pel que fa als desequilibris macroeconòmics restants, cal assenyalar la millora clara del sector exterior i la normalització gradual de l'evolució dels preus. En aquest sentit, el saldo per compte corrent s'haurà situat a finals de 2016 a la zona del 2% del PIB, una xifra positiva que supera l'1,4% de 2015. L'ampliació del superàvit per compte corrent es va deure, fonamentalment, a l'abaratiment de la factura energètica i, en menor mesura, a la disminució del dèficit de la balança de rendes. Pel que fa a la inflació, després de situar-se reiteradament en la zona de les caigudes interanuals, l'IPC es va començar a recuperar amb força en el tram final de 2016 en desfer-se l'efecte graó de la caiguda del preu del petroli a finals de 2015, cosa que representa l'allunyament d'una situació anòmala de caiguda de preus.

2.2. Indicadors fonamentals de caràcter financer i no financer

CaixaBank manté el seu lideratge, és el banc principal per al 25,7% dels clients detallistes d'Espanya, i demostra la seva fortalesa comercial amb elevades quotes de mercat en els principals productes i serveis detallistes.

En els quadres següents es mostren les principals magnituds del banc, que inclouen indicadors de caràcter financer i no financer de Grup CaixaBank:

Resultats

en milions d'euros i en %		2016	2015	Variació
Marge d'interessos		4.157	4.353	(4,5%)
Comissions netes		2.090	2.115	(1,2%)
Marge brut		7.827	7.824	0,0%
Despeses d'administració i amortitzacions recurrents (a)	(1)	(3.995)	(4.063)	(1,7%)
Marge d'exploració sense despeses extraordinàries (a)	(2)	3.832	3.761	1,9%
Marge d'exploració		3.711	3.218	15,3%
Resultat abans d'impostos		1.538	638	141,0%
Resultat atribuït al Grup		1.047	814	28,6%

(a) L'any 2016 no inclou 121 milions d'euros de l'Acord Laboral assolit en el tercer trimestre de l'any. L'any 2015 no inclou 259 milions d'euros de costos associats al procés d'integració de Barclays Bank, SAU, ni 284 milions d'euros relacionats amb l'Acord Laboral assolit en el segon trimestre de 2015.

Balanç

en milions d'euros i en %		2016	2015	Variació
Actiu total		347.927	344.255	1,1%
Patrimoni net		23.556	25.205	(6,5%)
Recursos de clients amb criteris de gestió	(3)	303.895	296.599	2,5%
Crèdit a la clientela, brut amb criteris de gestió	(4)	204.857	206.437	(0,8%)

Eficiència i rendibilitat

en %		2016	2015	Variació
Ràtio d'eficiència (Total despeses d'explotació / Marge brut)	(5)	52,6%	58,9%	(6,3)
Ràtio d'eficiència sense despeses extraordinàries	(6)	51,0%	51,9%	(0,9)
ROE (Resultat atribuït / Fons propis mitjans)	(7)	4,5%	3,4%	1,1
ROTE (Resultat atribuït / Fons propis tangibles mitjans)	(8)	5,6%	4,3%	1,3
ROA (Resultat net / Actius totals mitjans)	(9)	0,3%	0,2%	0,1
RORWA (Resultat net / Actius ponderats per risc)	(10)	0,8%	0,6%	0,2

Gestió del risc

en milions d'euros i en %		2016	2015	Variació
Dubtosos		14.754	17.100	(2.346)
Ràtio de morositat	(11)	6,9%	7,9%	(1,0)
Ràtio de morositat expromotor		5,9%	6,2%	(0,3)
Cost del risc	(12)	0,46%	0,73%	(0,27)
Provisions per a insolvències		6.880	9.512	(2.632)
Cobertura de la morositat	(13)	47%	56%	(9)
Adjudicats nets disponibles per a la venda		6.256	7.259	(1.003)
Cobertura d'immobles adjudicats disponibles per a la venda	(14)	60%	55%	5

Liquiditat

en milions d'euros i en %		2016	2015	Variació
Actius líquids d'alta qualitat	(15)	50.408	62.707	(12.299)
Loan to deposits	(16)	110,9%	106,1%	4,8
Liquidity Coverage Ratio		160%	172%	(12)

Solvència – BIS III

en milions d'euros i en %		2016	2015	Variació
Common Equity Tier 1 (CET1)		13,2%	12,9%	0,3
Capital total		16,2%	15,9%	0,3
Actius ponderats per risc (APR)		134.864	143.312	(8.448)
Leverage ratio		5,7%	5,7%	0,0
Common Equity Tier 1 (CET1) fully loaded		12,4%	11,6%	0,8

Dades per acció

en milions d'euros i en %		2016	2015	Variació
Cotització (€/acció)		3,140	3,214	(0,074)
Capitalització borsària	(17)	18.768	18.702	66
Valor teòric comptable (€/acció)	(18)	3,94	4,33	(0,39)
Valor teòric comptable tangible (€/acció)	(19)	3,26	3,47	(0,21)
Nombre d'accions en circulació excloent-ne l'autocartera (milions)		5.977	5.819	158
Benefici net atribuït per acció (€/acció) (12 mesos)	(20)	0,18	0,14	0,04
Nombre mitjà d'accions excloent-ne l'autocartera (milions)		5.842	5.820	22
PER (Preu/Beneficis; vegades)	(21)	17,52	22,97	(5,45)
P / VC tangible (valor cotització s/valor comptable tangible)	(22)	0,96	0,93	0,03

Activitat comercial i mitjans

número		2016	2015	Variació
Clients (milions)		13,8	13,8	0,0
Empleats del Grup CaixaBank		32.403	32.242	161
Oficines a Espanya		5.027	5.211	(184)
de les quals Oficines Retail		4.851	5.034	(183)
Terminals d'autoservei		9.479	9.631	(152)

(1) **Despeses d'administració i amortització recurrents:** no inclou partides de despeses extraordinàries.

(2) **Marge d'explotació sense despeses extraordinàries:** marge brut deduït-ne les despeses d'administració i amortització no recurrents.

(3) **Recursos de clients amb criteris de gestió:** vegeu la conciliació amb dades públiques a l'Annex-Glossari.

(4) **Crèdit a la clientela, net amb criteris de gestió:** vegeu la conciliació amb dades públiques a l'Annex-Glossari.

(5) **Ràtio d'eficiència:** quocient entre les despeses d'administració i amortització i el marge brut.

(6) **Ràtio d'eficiència sense despeses extraordinàries:** quocient entre les despeses d'administració i amortització sense despeses extraordinàries i el marge brut.

(7) **ROE (Return on equity):** quocient entre el Resultat atribuït al Grup i els fons propis mitjans.

(8) **ROTE (Return on tangible equity):** quocient entre el Resultat atribuït al Grup i els fons propis mitjans minorats, si escau, pels actius intangibles amb criteris de gestió.

El valor dels **actius intangibles amb criteris de gestió** s'obté de l'epígraf *Actius intangibles del balanç públic* més els actius intangibles i fons de comerç associats a les participades nets del seu fons de deteriorament, registrats en l'epígraf *Inversions en negocis conjunts i associades del balanç públic*.

(9) **ROA (Return on assets):** quocient entre el resultat net i els actius totals mitjans.

(10) **RORWA (Return on risk weighted assets):** quocient entre el resultat net i els actius ponderats per risc regulatori.

(11) **Ràtio de morositat:** quocient entre el saldo de deutors dubtosos (bruts) de l'epígraf *Préstecs i bestretes a la clientela* del balanç públic i els riscos contingents dubtosos entre el total de crèdit a la clientela, brut i els riscos contingents.

(12) **Cost del risc:** quocient del total de dotacions per a insolvències dels últims dotze mesos sobre el total de crèdit a la clientela brut i els riscos contingents al tancament del període. La ràtio del 2016 exclou l'alliberament de provisions efectuada en l'últim trimestre de l'any, 0,15% considerant aquest efecte.

(13) **Cobertura de la morositat:** quocient de la totalitat de fons de deteriorament de *Préstecs i bestretes a la clientela* i *provisions per a riscos contingents* entre els deutors dubtosos de *Préstecs i bestretes a la clientela* i *riscos contingents dubtosos*.

(14) **Cobertura d'immobles disponibles per a la venda:** quocient del sanejament del préstec en l'adjudicació més les provisions comptables registrades amb posterioritat entre el deute cancel·lat en l'adjudicació.

(15) **Actius Líquids d'Alta Qualitat:** HQLA's (*High Quality Liquid Assets*) d'acord amb el que estableix el reglament delegat de la Comissió Europea de 10 d'octubre de 2014) i el disponible en pòlissa del Banc d'Espanya no HQLA's.

(16) **Loan to deposits:** Coeficient entre el crèdit a la clientela net minorat pels crèdits de mediació (que ja reben el seu finançament de l'Institut de Crèdit Oficial i del Banc Europeu d'Inversions) i els recursos de l'activitat de clients (que inclouen l'estalvi a la vista, l'estalvi a termini, emprèstits i passius subordinats).

(17) **Capitalització borsària:** producte del valor de cotització de l'acció i el nombre d'accions en circulació, excloent-ne l'autocartera a data de tancament del període.

(18) **VTC (Valor teòric comptable):** quocient entre el patrimoni net minorat pels interessos minoritaris i el nombre d'accions en circulació *fully diluted* a una data determinada.

(19) **VTCT (Valor teòric comptable tangible)**: quocient entre el patrimoni net minorat pels interessos minoritaris i el valor dels actius intangibles i el nombre d'accions en circulació *fully diluted* a una data determinada.

(20) **BPA (Benefici per acció)**: quocient entre el resultat atribuït els últims dotze mesos i el nombre mitjà d'accions en circulació *fully diluted*.

El nombre mitjà d'accions en circulació *fully diluted* s'obté com el saldo mitjà d'accions emeses minorades pel nombre d'accions en autocartera mitjanes, més el nombre d'accions mitjanes resultants de la hipotètica conversió/canvi dels instruments de deute convertibles/bescanviables emesos.

(21) **PER (Price-to-earnings ratio)**: quocient entre el valor de cotització i el benefici per acció (BPA).

(22) **P/VTC i P/VTC tangible**: quocient entre el valor de cotització de l'acció i el valor teòric comptable. Es calcula també utilitzant el valor teòric comptable tangible.

2.3. Evolució de l'activitat

El Grup CaixaBank és el primer banc detallista a Espanya, amb 13,8 milions de clients i 5.027 oficines a Espanya. El seu posicionament es basa en l'especialització per segments de negoci, el continu esforç en innovació tecnològica i l'excel·lència en el servei.

Recursos de clients

A continuació es presenta el detall i l'evolució dels recursos gestionats de clients amb criteris de gestió:

(en milions d'euros)	2016	2015	Variació
Recursos de l'activitat de clients	175.655	181.118	(3,0)
Estalvi a la vista	132.691	116.841	13,6
Estalvi a termini (1)	39.624	60.936	(35,0)
Passius subordinats <i>retail</i>	3.340	3.341	(0,0)
Cessió temporal d'actius i periodificacions	1.153	1.287	(10,4)
Passius emparats per contractes d'assegurances	40.315	34.427	17,1
Total recursos de clients en balanç	217.123	216.832	0,1
Actius sota gestió	81.890	74.500	9,9
Fons d'inversió, carteres i SICAV	56.674	51.321	10,4
Plans de pensions	25.216	23.179	8,8
Altres comptes (2)	4.882	5.267	(7,3)
Total recursos de clients fora de balanç	86.772	79.767	8,8
Total recursos de clients amb criteris de gestió (3)	303.895	296.599	2,5

(1) Inclou emprèstits *retail* per un import de 609 milions d'euros a 31 de desembre de 2016, 417 a 31 de desembre de 2015.

(2) Inclou entre d'altres, recursos associats als acords de distribució d'assegurances provinents de Barclays Bank, SAU i una emissió de deute subordinat emesa per "la Caixa" (actualment a Criteriacaixa).

(3) Vegeu Conciliació amb estats financers a l'Annex-Glossari.

Els recursos de clients pugnen a 303.895 milions d'euros, amb un creixement l'any del 2,5%.

Els recursos de clients en balanç se situen en 217.123 milions d'euros (+0,1%):

- L'estalvi a la vista assoleix els 132.691 milions d'euros, +13,6% de creixement el 2016, impactat per la gestió activa dels venciments de dipòsits majoristes, en un context de tipus d'interès en mínims.
- L'estalvi a termini se situa en 39.624 milions d'euros, després de la renovació de venciments i la gestió intensa dels marges de les operacions.
- Creixement dels passius emparats per contractes d'assegurances (+17,1%), com a resultat de les campanyes comercials emmarcades en el programa CaixaFu[Tu]r.

Els actius sota gestió assoleixen els 81.890 milions d'euros després de l'èxit de les campanyes efectuades i la recuperació dels mercats. Destaca:

- Increment del patrimoni gestionat en fons d'inversió, carteres i SICAV fins als 56.674 milions d'euros (+10,4%). La seva

evolució s'ha vist impactada, especialment en el primer trimestre de l'any, per la volatilitat dels mercats, i ha iniciat un camí de recuperació a partir del segon trimestre, que s'ha consolidat en el segon semestre de l'any.

- Evolució positiva dels plans de pensions (+8,8%) fins a assolir els 25.216 milions d'euros.

Crèdit a la clientela

En la Nota 3.3 dels comptes anuals de l'exercici 2016 adjunts es detallen les polítiques de concessió, el seguiment de la morositat, el refinançament de deutes i de recuperació del Grup CaixaBank amb relació al risc de crèdit.

Així mateix, al llarg de la Nota 3 dels comptes anuals es detalla la distribució geogràfica del risc de crèdit i la distribució per *Loan-to-Value* («LTV») del crèdit amb garantia real, el perfil de venciments i sensibilitat dels crèdits i préstecs als canvis de tipus d'interès, detall dels crèdits refinançats/reestructurats, així com informació addicional relativa al crèdit associat al finançament de la promoció immobiliària, adquisició d'habitatge i actius adquirits en pagament de deutes.

Finalment, en la Nota 14.2 dels comptes anuals consolidats de l'exercici 2016 adjunts es detalla, la naturalesa, la contrapart i tipus d'interès aplicable al crèdit a la clientela, la composició i els moviments dels actius dubtosos; en la Nota 14.3 es detalla el moviment de les cobertures associades a aquests.

A continuació es presenta la segmentació de la cartera de crèdits amb criteris de gestió i la seva evolució:

(en milions d'euros)	2016	2015	Variació (%)
Crèdits a particulars	118.300	120.994	(2,2)
Compra habitatge	86.405	89.378	(3,3)
Altres finalitats	31.895	31.616	0,9
Crèdits a empreses	74.061	71.638	3,4
Sectors productius expromotors	64.813	59.856	8,3
Promotors	8.024	9.825	(18,3)
Criteriacaixa	1.224	1.957	(37,5)
Sector públic	12.496	13.805	(9,5)
Total Crèdit a la clientela, brut	204.857	206.437	(0,8)
<i>Del qual: Crèdit Sa</i>	190.506	189.830	0,4
Fons per a insolvències (1)	(6.684)	(9.163)	(27,1)
Total Crèdit a la clientela, net (2)	198.173	197.274	0,5
<i>Promemòria: Riscos contingents</i>	10.608	10.650	(0,4)

(1) No inclou els fons per a altres actius financers (vegeu Nota 14.3).

(2) Vegeu Conciliació amb estats financers a l'Annex-Glossari

El crèdit brut a la clientela se situa en 204.857 milions d'euros, un -0,8% el 2016, per bé que la cartera sana creix un 0,4% durant l'any, gràcies a l'augment de les oportunitats solvents de negoci, les estratègies comercials enfocades a l'especialització i la proximitat dels clients i la millora dels indicadors de qualitat creditícia.

En l'evolució per segments destaca:

- L'evolució del crèdit per a la compra d'habitatge continua marcada pel despallanquejament de les famílies, per bé que mostra indicadors positius en el creixement de la nova producció. La quota de mercat en hipoteques se situa en el 17,6%.
- El crèdit a particulars-altres finalitats creix impulsat pel creixement del crèdit al consum, després de les campanyes de finançament efectuades que permeten compensar el despallanquejament en altres finalitats del finançament a particulars.
- Increment sostingut del finançament a empreses-sectors productius expromotors (+8,3%).
- El pes del finançament a promotors sobre la cartera de crèdit se segueix reduint fins al 3,9% a 31 de desembre de 2016 (-84 punts bàsics respecte al desembre del 2015), després de la gestió dels actius problemàtics.
- Evolució del crèdit al sector públic marcada per operacions singulars.

Qualitat del risc de crèdit

<i>(crèdits + riscos contingents)</i>	2016	2015
Saldos dubtosos	14.754	17.100
Ràtio de morositat	6,9%	7,9%
Ràtio de morositat expromotor	5,9%	6,2%
Fons per a insolvències	6.880	9.512
Ràtio de cobertura	47%	56%
Ràtio de cobertura expromotor	47%	56%

Evolució de la morositat

A 31 de desembre de 2016 els saldos dubtosos se situen en 14.754 milions d'euros (-2.346 milions d'euros el 2016), incloent-hi dubtosos per riscos contingents.

La ràtio de morositat baixa fins al 6,9% (-103 punts percentuals el 2016) com a conseqüència de la reducció continuada de saldos dubtosos.

Aïllant el segment promotor, la ràtio de morositat se situa en el 5,9% (- 22 punts bàsics el 2016).

A continuació es presenta l'evolució de la morositat de la cartera de crèdits per segments:

	2016	2015
Crèdits a particulars	5,0%	4,6%
Compra habitatge	4,0%	3,7%
Altres finalitats	7,7%	7,2%
Crèdits a empreses	11,1%	15,3%
Sectors productius expromotors	9,0%	11,1%
Promotors	30,4%	44,1%
Sector públic	1,5%	0,5%
Total riscos (crèdits + avals)	6,9%	7,9%
Ràtio de morositat expromotor	5,9%	6,2%

Evolució de la cobertura

CaixaBank manté un nivell de cobertures sòlid, conseqüència del seguiment de polítiques conservadores de cobertura de riscos. A 31 de desembre de 2016, el total de fons per a insolvències puja a 6.880 milions d'euros, amb una ràtio de cobertura del 47%.

L'evolució dels fons per a insolvències el 2016, és conseqüència, principalment, de la cancel·lació de deute derivat de la compra i l'adjudicació d'immobles, de la baixa d'actius i de traspassos a fallits i de l'alliberament de provisions després de l'actualització dels models interns de càlcul de cobertures.

Exposició immobiliària

L'apartat «Risc de crèdit amb clients» de la Nota 3.3.6 dels comptes anuals adjunts inclou informació quantitativa del finançament destinat a la promoció immobiliària i l'adquisició d'habitatge, així com dels actius immobiliaris adquirits o adjudicats en pagament de deutes.

Finançament al sector promotor

El 2016 el finançament al sector promotor s'ha reduït un 18,3%, i el seu pes sobre el total de la cartera es redueix fins al 3,9% (-84 punts bàsics el 2016). La cobertura del risc promotor se situa en el 44%.

Actius immobiliaris adjudicats

A 31 de desembre de 2016, la cartera d'actius adjudicats nets puja a 6.256 milions d'euros a efectes de gestió, un cop aïllats els drets de rematada d'immobles procedents de subhasta de què no es disposa de la possessió del bé. Addicionalment, els actius immobiliaris adjudicats de CaixaBank destinats al lloguer (classificats comptablement com a Inversions Immobiliàries) pugen, a 31 de desembre de 2016, a 3.078 milions d'euros nets de provisions. La ràtio d'ocupació de la cartera destinada al lloguer assoleix el 91%.

La ràtio de cobertura d'immobles disponibles per a la venda puja al 60%, després de l'aplicació dels models interns de càlcul de provisions. La ràtio de cobertura comptable se situa en el 50%.

El total d'immobles comercialitzats (venda o lloguer) durant l'any assoleix els 1.809 milions d'euros, amb resultats positius en les vendes des del quart trimestre de 2015 (72 milions d'euros de resultats per vendes en l'exercici 2016). La composició de la cartera d'immobles adjudicats disponibles per a la venda amb un 56% d'edificis acabats, és un fet diferencial que en facilita la comercialització.

2.4. Evolució dels resultats

El resultat després d'impostos del Grup CaixaBank de l'exercici 2016 puja a 1.047 milions d'euros (+28,6%).

Les claus de l'exercici són:

- Marge brut impactat per l'entorn de tipus d'interès mínims, la volatilitat dels mercats i el bon comportament dels ingressos per contractes d'assegurances i de les participades.
- Contenció i racionalització de les despeses millorant la ràtio d'eficiència.
- Menys pèrdues per deteriorament d'actius financers i altres provisions després de la millora de la qualitat de la cartera creditícia.

A continuació es presenta el compte de pèrdues i guanys resumit a l'efecte de gestió:

(en milions d'euros)	2016	2015	Variació (%)
Ingressos per interessos	6.753	8.372	(19,3)
Despeses per interessos	(2.596)	(4.019)	(35,4)
Marge d'interessos	4.157	4.353	(4,5)
Ingressos per dividends	199	203	(2,0)
Resultats d'entitats valorades pel mètode de la participació	629	375	67,5
Comissions netes	2.090	2.115	(1,2)
Guanys/pèrdues per actius i passius financers i altres	848	863	(1,7)
Ingressos i despeses emparats per contractes d'assegurances o reassegurances	311	214	44,8
Altres ingressos i despeses d'explotació	(407)	(299)	36,1
Marge brut	7.827	7.824	0,0
Despeses d'administració i amortització recurrents	(3.995)	(4.063)	(1,7)
Despeses extraordinàries	(121)	(543)	(77,7)
Marge d'explotació	3.711	3.218	15,3
Marge d'explotació sense despeses extraordinàries	3.832	3.761	1,9
Pèrdues per deteriorament d'actius financers i altres provisions	(1.069)	(2.516)	(57,5)
Guanys/(Pèrdues) en baixa d'actius i altres	(1.104)	(64)	
Resultat abans d'impostos	1.538	638	141,0
Impostos sobre beneficis	(482)	181	
Resultat després d'impostos	1.056	819	28,9
Resultat atribuït a interessos minoritaris i altres	9	5	101,6
Resultat atribuït al Grup	1.047	814	28,6

Marge brut

El marge brut del Grup CaixaBank se situa en 7.827 milions d'euros, mantenint el nivell de l'exercici anterior.

Marge d'interessos

En un entorn de tipus d'interès en mínims, el marge d'interessos assoleix els 4.157 milions d'euros (-4,5%). La seva evolució reflecteix:

- la intensa gestió de l'activitat detallista, amb una forta reducció del cost de l'estalvi al venciment (fins al 0,53%, mitjana del 2016, des de l'1,01%, mitjana del 2015)
- el descens dels ingressos financers de l'activitat creditícia per l'evolució negativa dels tipus d'interès, l'eliminació de les clàusules terra dels préstecs hipotecaris a clients particulars el 2015 i la disminució dels ingressos de renda fixa com a conseqüència del menor volum i de la reducció del tipus de la cartera.

El diferencial de la clientela es redueix fins al 2,07%, mitjana de 2016, des del 2,11%, mitjana de 2015.

A continuació es presenta una anàlisi del marge d'interessos:

(Imports en milions d'euros)	2016			2015			Variació R/C		
	Saldo mitjà	R/C	Tipus %	Saldo mitjà	R/C	Tipus %	Total	Per tipus	Per volum
Intermediaris financers (*)	11.718	84	0,72	7.748	17	0,22	67	38,7	28,3
Cartera de crèdits	192.370	4.411	2,29	194.280	5.071	2,61	(660)	(616,3)	(43,7)
Valors representatius de deute	23.378	483	2,07	29.108	925	3,18	(442)	(323,6)	(118,4)
Altres actius amb rendiment (**)	47.486	1.757	3,70	44.578	2.350	5,27	(593)	(699,9)	106,9
Resta d'actius	64.555	18		67.114	9		9		9,0
Total actius mitjans	339.507	6.753	1,99	342.828	8.372	2,44	(1.619)	(1.601,1)	(17,9)
Intermediaris financers (*)	36.848	(185)	0,50	34.427	(227)	0,66	42	54,6	(12,6)
Recursos de l'activitat detallista	173.049	(382)	0,22	171.268	(855)	0,50	473	414,6	58,4
Estalvi a la vista	119.344	(95)	0,08	103.461	(172)	0,17	77	90,0	(13,0)
Estalvi al venciment	53.705	(287)	0,53	67.807	(683)	1,01	396	324,6	71,4
Estalvi a termini	53.090	(287)	0,54	66.251	(675)	1,02	388	316,8	71,2
Cessió temporal d'actius i emprèstits retail	615		0,01	1.556	(8)	0,51	8	7,8	0,2
Emprèstits institucionals i valors negociables	29.635	(391)	1,32	36.814	(680)	1,85	289	195,3	93,7
Passius subordinats	4.288	(132)	3,08	4.456	(140)	3,15	8	3,2	4,8
Altres passius amb cost (**)	50.350	(1.490)	2,96	47.555	(2.107)	4,43	617	700,2	(83,2)
Resta de passius	45.337	(16)		48.308	(10)		(6)		(6,0)
Total recursos mitjans	339.507	(2.596)	0,77	342.828	(4.019)	1,17	1.423	1.367,9	55,1
Marge d'interessos	4.157			4.353			(196)	(233,0)	37,0
Diferencial de la clientela (%)	2,07			2,11					
Diferencial de balanç (%)	1,22			1,27					

(*) D'acord amb la normativa comptable, els ingressos derivats de l'aplicació de tipus negatius s'imputen segons la seva naturalesa. La rúbrica d'intermediaris financers de l'actiu recull els interessos negatius dels saldos d'intermediaris financers del passiu, com més significatiu els ingressos de la TLTRO II, i en sentit contrari succeeix amb la rúbrica d'intermediaris financers del passiu. Només el net entre ingressos i despeses de les dues rúbriques té significat econòmic.

(**) Inclouen l'activitat asseguradora de vida estalvi del Grup. El 2015 l'evolució d'aquesta activitat es va veure impactada, fruit de les condicions de mercat, pel traspàs de productes d'estalvi garantit a altres productes financers del Grup, com a conseqüència d'aquests rescats, es va produir un elevat rendiment i cost d'aquests dos epígrafs, i es va mantenir estable l'aportació neta del negoci assegurador.

Comissions

Els ingressos per comissions se situen en 2.090 milions d'euros (-1,2%), en un context marcat per la volatilitat dels mercats a l'inici de l'exercici que ha condicionat la seva evolució en el període.

Les comissions bancàries, valors i altres assoleixen els 1.320 milions d'euros (-5,0%). Inclouen ingressos derivats d'operacions de valors, les comissions derivades de transaccionalitat, així com les de risc, gestió de dipòsits, mitjans de pagament i banca d'inversió. En l'evolució del 2016 impacta una activitat transaccional més reduïda, les comissions de risc més baixes, així com el registre d'ingressos més elevats per operacions singulars de banca d'inversió el 2015.

Les comissions de fons d'inversió se situen en 403 milions d'euros (-4,8%), amb impacte, entre d'altres, de la volatilitat dels mercats citada.

Creixement de les comissions per gestió de plans de pensions assolint els 187 milions d'euros (+12,7%), amb augment del patrimoni gestionat a través d'una àmplia oferta de productes.

Les comissions d'assegurances no vida pugen a 180 milions d'euros (+32,6%), i el seu creixement és conseqüència de l'èxit de les campanyes comercials dutes a terme.

(en milions d'euros)	Gener - desembre		Variació anual	
	2016	2015	Absoluta	%
Comissions bancàries, valors i altres	1.320	1.390	(70)	(5,0)
Fons d'inversió, carteres i SICAV	403	423	(20)	(4,8)
Plans de pensions	187	166	21	12,7
Comercialització d'assegurances no vida	180	136	44	32,6
Comissions netes	2.090	2.115	(25)	(1,2)

Ingressos de la cartera de participades

Els ingressos de la cartera de participades se situen en 828 milions d'euros (+43,1%).

L'any 2016 destaquen els ingressos més elevats de Repsol i l'impacte del canvi de perímetre després de l'acord de permuta amb CriteriaCaixa.

Guany/pèrdues per actius i passius financers i altres

Els guanys/pèrdues per actius i passius financers i altres pugen a 848 milions d'euros (-1,7%). Inclouen, principalment, la materialització de plusvàlues d'actius de renda fixa classificats com a actius financers disponibles per a la venda.

El segon trimestre de l'any es va registrar una plusvàlua bruta de 165 milions d'euros, després de la formalització de l'operació d'adquisició de Visa Europe Ltd. per part de Visa Inc.

Ingressos i despeses emparats per contractes d'assegurances o reassurances

Creixement sostingut dels ingressos derivats de l'activitat d'assegurances vida risc fins als 311 milions d'euros (+44,8%), essencialment després de la intensa activitat comercial.

Altres ingressos i despeses d'explotació

En l'epígraf Altres ingressos i despeses d'explotació destaquen:

- Registre en el segon trimestre de la despesa per la contribució al Fons Únic de Resolució de Garantia de Dipòsits i en el quart trimestre per l'aportació al Fons de Garantia de Dipòsits (vegeu Nota 1 dels comptes anuals de l'exercici 2016 adjunts).
- Altres ingressos i despeses d'explotació inclou, entre d'altres, ingressos per lloguers i despeses per la gestió dels immobles adjudicats, així com altres ingressos i despeses de filials no immobiliàries.

(en milions d'euros)	Gener - desembre		Variació	
	2016	2015	absoluta	en %
Contribució al FGD, FRN i FUR (*)	(261)	(278)	17	(6,0)
Altres productes i càrregues	(146)	(21)	(125)	
Altres ingressos i despeses d'explotació	(407)	(299)	(108)	36,1

(*) El gener de 2016 es van fusionar l'FRN amb la resta de Fons Nacionals dels Estats membres de la Zona de l'Euro en un Fons Únic de Resolució Europeu (FUR). Les aportacions corresponents a l'exercici 2016 i següents es fan a aquest Fons Europeu.

Marge d'explotació

El marge d'explotació del Grup CaixaBank se situa en els 3.711 milions d'euros (+15,3% respecte al 2015, +1,9% sense considerar les despeses extraordinàries).

La ràtio d'eficiència sense costos extraordinaris es redueix 89 punts bàsics el 2016, fins al 51,0%.

(en milions d'euros)	Gener - desembre		Variació	
	2016	2015	absoluta	en %
Marge brut	7.827	7.824	3	0,0
Despeses d'administració i amortització recurrents	(3.995)	(4.063)	68	(1,7)
Despeses extraordinàries (*)	(121)	(543)	422	(77,7)
Marge d'explotació	3.711	3.218	493	15,3
Marge d'explotació sense despeses extraordinàries	3.832	3.761	71	1,9

(*) El 2016, registre de 121 milions d'euros relacionats amb l'Acord Laboral. El 2015, registre de 259 milions d'euros associats a la integració de Barclays Bank, SAU i 284 milions d'euros relacionats amb l'Acord Laboral.

Pèrdues per deteriorament d'actius financers i altres provisions

Reducció significativa de les pèrdues per deteriorament d'actius financers i altres provisions (-57,5%).

Les dotacions per a insolvències presenten una reducció important, -80,3%, en la comparativa interanual, després de la millora en la qualitat de l'actiu i el desenvolupament de models interns que redueixen la necessitat de provisions.

Descens sostingut del cost del risc fins al 0,46% (-27 punts bàsics el 2016).

L'epígraf «Altres dotacions a provisions» inclou, principalment, l'estimació actual de la cobertura necessària de contingències futures i el deteriorament d'altres actius.

En el quart trimestre de 2016 s'inclou una provisió addicional de 110 milions d'euros, després de reestimar el valor present dels desemborsaments que s'espera que es puguin derivar del procediment judicial amb relació a les clàusules terra existents en alguns préstecs hipotecaris provinents, en la seva majoria, d'entitats integrades (addicional als 515 milions d'euros registrats el 2015).

El 2016 s'inclou el registre de 160 milions d'euros associats a l'acord de prejubilacions.

(en milions d'euros)	Gener - desembre		Variació	
	2016	2015	absoluta	en %
Dotacions per a insolvències	(314)	(1.593)	1.279	(80,3)
Altres dotacions a provisions	(755)	(923)	168	(18,4)
Pèrdues per deteriorament d'actius financers i altres provisions	(1.069)	(2.516)	1.447	(57,5)

Guanyos/Pèrdues en baixa d'actius i altres

L'epígraf «Guanyos/pèrdues en baixa d'actius i altres» recull, principalment, resultats d'operacions singulars formalitzades en l'exercici i resultats per vendes i sanejaments de la cartera immobiliària i altres actius.

En l'evolució interanual destaquen els aspectes singulars següents:

- El 2016 s'inclou l'impacte derivat de l'actualització dels models interns de càlcul de provisions, els beneficis en les vendes d'actius immobiliaris, així com el resultat negatiu de l'amortització anticipada de l'emissió de bons bescanviables de Repsol.
- El 2015, amb relació a Barclays Bank, SAU, registre de la diferència negativa de consolidació (602 milions d'euros), pèrdues en la venda d'actius immobiliaris i deteriorament d'actius per obsolescència associats al procés d'integració (64 milions d'euros).

Impostos sobre beneficis

En la despesa per impost de societats i amb relació als ingressos de participades i els resultats per operacions corporatives, s'aplica el principi tributari que evita la doble imposició. El 2015, amb un impacte rellevant després del registre de la diferència negativa de consolidació de Barclays Bank, SAU.

El 2016 s'inclou l'impacte derivat de les modificacions introduïdes per la reforma fiscal aprovada pel Reial decret llei 3/2016, de 2 de desembre, que ha incorporat limitacions a la deducció de pèrdues en la transmissió de participacions. Això ha suposat el registre d'una despesa per impost més elevada a CaixaBank, essencialment després de la cancel·lació d'actius fiscals diferits, en el quart trimestre de l'any, associats a deterioraments de participacions, per un import de 149 milions d'euros.

2.5. Resultats per negocis

A continuació es detallen les principals magnituds financeres i l'evolució dels resultats dels tres negocis diferenciats en el Grup CaixaBank, d'acord amb la informació per segments descrita en la Nota 8 dels comptes anuals consolidats.

Negoci bancari i d'assegurances

A continuació es presenta l'evolució del compte de pèrdues i guanyos d'aquest negoci i les principals magnituds financeres:

(en milions d'euros)	2016	2015	Variació (%)
Marge d'interessos	4.387	4.658	(5,7)
Ingressos per dividends i resultats d'entitats valorades pel mètode de la participació	159	122	28,6
Comissions netes	2.089	2.113	(1,1)
Guanyos/pèrdues per actius i passius financers i altres	846	742	14,1
Ingressos i despeses emparats per contractes d'assegurances o reassegurances	311	214	44,8
Altres ingressos i despeses d'explotació	(156)	(81)	92,5
Marge brut	7.636	7.768	(1,7)
Despeses d'administració i amortització recurrents	(3.875)	(3.954)	(2,0)
Despeses extraordinàries	(121)	(543)	(77,7)
Marge d'explotació	3.640	3.271	11,3
Marge d'explotació sense despeses extraordinàries	3.761	3.814	(1,4)
Pèrdues per deteriorament d'actius financers i altres provisions	(769)	(1.698)	(54,7)
Guanyos/(Pèrdues) en baixa d'actius i altres	21	446	(95,4)
Resultat abans d'impostos	2.892	2.019	43,2
Impostos sobre beneficis	(904)	(408)	120,3
Resultat després d'impostos	1.988	1.611	23,5
Resultat atribuït a interessos minoritaris i altres	9	5	101,6
Resultat atribuït al Grup	1.979	1.606	23,4

(en milions d'euros)	2016	2015	Variació (%)
<i>Fons propis mitjans</i>	19.071	18.161	5,0
<i>Actius totals</i>	327.606	317.780	3,1
<i>ROTE (1)</i>	10,8%	10,1%	0,7
<i>Ràtio d'eficiència sense despeses extraordinàries</i>	50,7%	50,9%	(0,2)
<i>Ràtio de morositat</i>	5,8%	6,0%	(0,2)
<i>Ràtio de cobertura de la morositat</i>	48%	57%	(9)

(1) Excloent-ne els aspectes singulars: el 2016 l'alliberament de provisions de crèdit i despeses extraordinàries i el 2015. L'impacte de les despeses extraordinàries i els aspectes singulars associats a la integració de Barclays Bank, SAU.

- Resultat a 31 de desembre de 2016 de 1.979 milions d'euros (+23,4%).
- El marge brut assoleix els 7.636 milions d'euros (-1,7%).
- Reducció interanual del 2,0% en les despeses d'administració i amortització recurrents, després de captura de sinergies i mesures de reducció de costos.
- El marge d'explotació s'incrementa un 11,3% respecte al 2015, fins als 3.640 milions d'euros (-1,4% sense costos extraordinaris).
- La ràtio d'eficiència sense costos extraordinaris se situa en el 50,7%.
- Reducció significativa de les pèrdues per deteriorament d'actius financers i altres provisions, (-54,7%), després de la millora en la qualitat de l'actiu i l'impacte derivat del desenvolupament de models interns en l'estimació de la cobertura per insolvències en el quart trimestre de 2016. Addicionalment inclou, entre d'altres, en tots dos exercicis la cobertura de contingències relacionades amb clàusules terra.
- Guanys/pèrdues en baixa d'actius i altres recull el 2015, principalment, la diferència negativa de consolidació (602 milions d'euros) generada després d'adquirir Barclays Bank, SAU.
- Ràtio de morositat del 5,8% i cobertura del 48%.
- El ROTE se situa en el 10,8% aïllant els aspectes singulars.

Negoci immobiliari non-core

A continuació es presenta l'evolució del compte de pèrdues i guanys i les principals magnituds financeres d'aquest negoci:

(en milions d'euros)	2016	2015	Variació (%)
Marge d'interessos	(66)	(89)	(25,1)
Ingressos per dividends i resultats d'entitats valorades pel mètode de la participació	18	21	(14,4)
Comissions netes	1	2	(41,0)
Guanys/pèrdues per actius i passius financers i altres	0	5	
Ingressos i despeses emparats per contractes d'assegurances o reassegurances	0	0	
Altres ingressos i despeses d'explotació	(251)	(218)	15,1
Marge brut	(298)	(279)	6,8
Despeses d'administració i amortització recurrents	(116)	(105)	10,6
Despeses extraordinàries			
Marge d'explotació	(414)	(384)	7,8
Marge d'explotació sense despeses extraordinàries	(414)	(384)	7,8
Pèrdues per deteriorament d'actius financers i altres provisions	(136)	(655)	(79,3)
Guanys/(Pèrdues) en baixa d'actius i altres	(1.034)	(680)	52,0
Resultat abans d'impostos	(1.584)	(1.719)	(7,9)
Impostos sobre beneficis	459	521	(12,1)
Resultat després d'impostos	(1.125)	(1.198)	(6,0)
Resultat atribuït a interessos minoritaris i altres	0	0	
Resultat atribuït al Grup	(1.125)	(1.198)	(6,0)

(en milions d'euros)	2016	2015	Variació (%)
<i>Fons propis mitjans</i>	1.579	1.651	(4,4)
<i>Actius totals</i>	12.949	15.317	(15,5)
<i>Ràtio de morositat</i>	80,0%	81,8%	(1,8)
<i>Ràtio de cobertura de la morositat</i>	41%	53%	(12)

- El negoci immobiliari *non-core* ha generat el 2016 un resultat negatiu per un import de 1.125 milions d'euros (davant els 1.198 milions d'euros de pèrdues el 2015), després de l'esforç en provisions i gestió d'actius problemàtics que permeten una reducció del balanç d'aquest negoci del 15,5% el 2016.
- Els resultats de 2016 inclouen, entre d'altres, l'impacte del reforç de provisions en el quart trimestre de 2016, fonamentalment relacionats amb els actius adjudicats disponibles per a la venda. D'altra banda, resultats positius de vendes d'immobles i una reducció significativa de les pèrdues per deteriorament d'actius financers.
- El crèdit net gestionat puja a 1.906 milions d'euros, que suposa una caiguda del 34,4% l'any.
- Els immobles adjudicats disponibles per a la venda se situen en 6.256 milions d'euros nets (-1.003 milions d'euros el 2016) i els immobles destinats al lloguer pugen a 3.078 milions d'euros nets.
- El total d'immobles comercialitzats (venda o lloguer) assoleix els 1.809 milions d'euros el 2016, i es generen resultats positius en les vendes des del quart trimestre del 2015.

El balanç del negoci immobiliari *non-core* es mostra a continuació:

(en milions d'euros)	2016	2015	Variació (%)
ACTIU	12.949	15.317	(15,5)
Crèdit negoci promotor <i>non-core</i> net	1.906	2.906	(34,4)
Crèdit negoci promotor <i>non-core</i> brut	2.887	5.143	(43,9)
Provisions	(981)	(2.237)	(56,1)
Immobles adjudicats disponibles per a la venda	6.256	7.259	(13,8)
Cartera en lloguer	3.078	2.966	3,8
Altres actius	1.709	2.186	(21,8)
PASSIU	12.949	15.317	(15,5)
Dipòsits i altres passius	385	638	(39,7)
Finançament intragrup	10.966	13.144	(16,6)
Capital assignat	1.598	1.535	4,1

Negoci de participacions

El marge brut assoleix els 489 milions d'euros (+45,7%). Després de l'acord de permuta amb Criteriacaixa, cost de finançament del negoci menys elevat i contribució dels resultats d'entitats valorades pel mètode de la participació de The Bank of East Asia i Grupo Financiero Inbursa. D'altra banda, ingressos més elevats de Repsol després de provisions extraordinàries en el quart trimestre del 2015.

El resultat atribuït a 31 de desembre de 2016 és de 193 milions d'euros (-52,7%). L'evolució anual està impactada, addicionalment a l'esmentada evolució positiva dels ingressos, per aspectes singulars entre els quals destaquen:

- L'impacte en el quart trimestre derivat de les modificacions introduïdes per la reforma fiscal aprovada pel Reial decret llei 3/2016, de 2 de desembre, que ha incorporat limitacions a la deducció de pèrdues en la transmissió de participacions.

- Altres aspectes singulars associats al sanejament extraordinari de participacions no cotitzades i al resultat negatiu de l'amortització anticipada de l'emissió de bons bescanviables de Repsol (resultat de l'entrega d'accions i cancel·lació del derivat implícit de l'instrument, registrat en patrimoni perquè es tracta d'una cobertura de fluxos d'efectiu).

El ROTE d'aquest negoci se situa en el 15,7%, exclouent-ne l'impacte de la reforma fiscal. A continuació es presenta l'evolució del compte de pèrdues i guanys i les principals magnituds financeres d'aquest negoci:

(en milions d'euros)	2016	2015	Variació (%)
Marge d'interessos	(164)	(216)	(23,1)
Ingressos per dividends i resultats d'entitats valorades pel mètode de la participació	651	435	50,1
Comissions netes	0	0	
Guanys/pèrdues per actius i passius financers i altres	2	116	(98,2)
Ingressos i despeses emparats per contractes d'assegurances o reassegurances	0	0	
Altres ingressos i despeses d'explotació	0	0	
Marge brut	489	335	45,7
Despeses d'administració i amortització recurrents	(4)	(4)	
Despeses extraordinàries			
Marge d'explotació	485	331	46,2
Marge d'explotació sense despeses extraordinàries	485	331	46,2
Pèrdues per deteriorament d'actius financers i altres provisions	(164)	(163)	0,6
Guanys/(Pèrdues) en baixa d'actius i altres	(91)	170	
Resultat abans d'impostos	230	338	(32,0)
Impostos sobre beneficis	(37)	68	
Resultat després d'impostos	193	406	(52,7)
Resultat atribuït a interessos minoritaris i altres	0	0	
Resultat atribuït al Grup	193	406	(52,7)
(en milions d'euros)	2016	2015	Variació (%)
Fons propis mitjans	2.434	4.151	(41,4)
Actius totals	7.372	11.158	(33,9)
ROTE (1)	15,7%	13,1%	2,6

(1) El 2016 exclou l'impacte derivat de les modificacions introduïdes per la reforma fiscal aprovada pel Reial decret llei 3/2016, de 2 de desembre.

3. Liquiditat i finançament

Els actius líquids d'alta qualitat se situen en 50.408 milions d'euros a 31 de desembre de 2016. L'evolució del *gap* comercial, la gestió de col·laterals en pòlissa i els venciments no renovats d'emissions institucionals són els principals impactes que incideixen en la seva evolució.

El saldo disposat de la pòlissa del BCE (TLTRO II) puja a 26.819 milions d'euros.

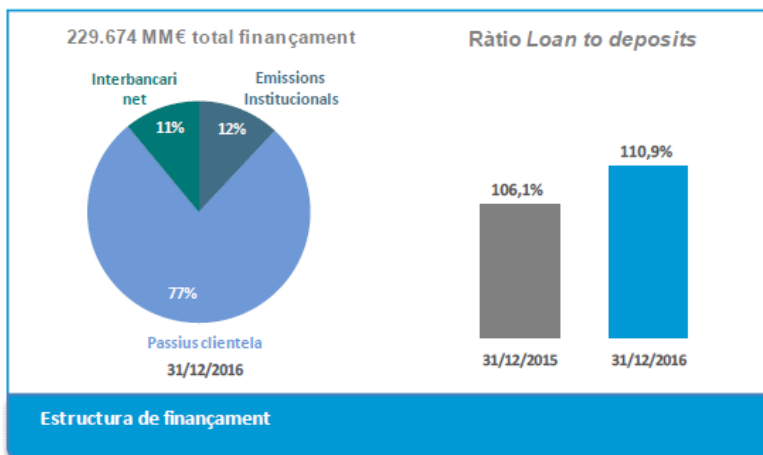
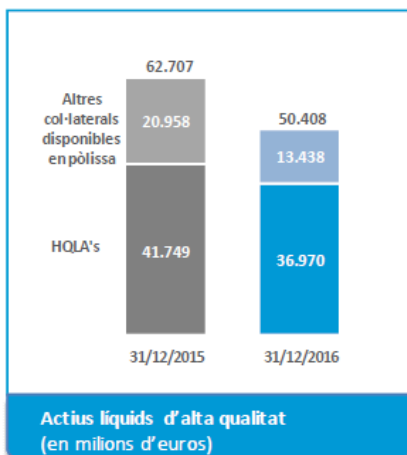
El finançament institucional puja a 25.637 milions d'euros. El 2016 està impactada per:

- Venciments per un import 7.453 milions d'euros.
- Emissió de cèdules hipotecàries per un import de 1.500 milions d'euros a set anys, amb una demanda superior als 2.500 milions d'euros.

La capacitat d'emissió no utilitzada de cèdules hipotecàries i territorials és de 5.494 milions d'euros.

Amb relació a la ràtio LCR, CaixaBank se situa en una ràtio del 160%, i dobla el mínim requerit del 80% a partir de l'1 de gener de 2017.

En data 3 de gener de 2017 s'ha dut a terme amb èxit la col·locació de cèdules hipotecàries a 10 anys, per un import de 1.500 milions d'euros i amb una demanda superior als 2.400 milions, destacant l'interès per part dels inversors internacionals. El cupó s'ha fixat en l'1,25%.

(en milions d'euros)

		31-12-2016	31-12-2015
Cèdules hipotecàries emeses	a	47.074	48.648
Cartera de préstecs i crèdits (col·lateral per a cèdules hipotecàries)	b	102.150	121.872
Col·lateralització	b/a	217%	251%
Sobrecol·lateralització	b/a - 1	117%	151%
Capacitat d'emissió de cèdules hipotecàries (*)		4.000	2.799

(*) Adicionalment es disposa d'una capacitat d'emissió de cèdules territorials el 2016 i 2015 per 1.494 i 1.206 milions d'euros, respectivament.

(Milions d'euros)	31-12-2016	31-12-2015
Crèdit a la clientela	194.811	192.213
Crèdit a la clientela de gestió brut	204.857	206.437
Fons per a insolvències	(6.684)	(9.163)
Crèdit de mediació (*)	(3.362)	(5.061)
Recursos de l'activitat de clients	175.655	181.118
Estalvi a la vista	132.691	116.841
Estalvi a termini	39.624	60.936
Passius subordinats retail	3.340	3.341
Loan to deposits	110,9%	106,1%
Gap comercial	(19.156)	(11.095)

(*) Crèdits finançats amb recursos rebuts d'organismes públics (Institut Oficial de Crèdit i Banc Europeu d'Inversions).

4. Gestió del capital

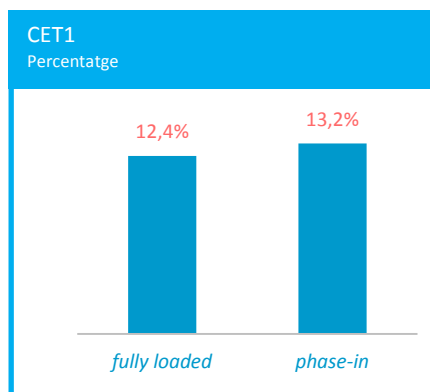
Un dels objectius de CaixaBank és el manteniment d'una confortable adequació de capital al perfil de risc assumit, per tal d'enfortir la seva posició com una de les entitats més sòlides en el mercat bancari europeu.

Amb aquesta finalitat, el Consell d'Administració determina la política de risc i de capital del Grup. Per la seva banda, el Comitè de Direcció duu a terme la seva gestió al més alt nivell, d'acord amb les estratègies establertes pel Consell. La Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital és l'encarregada del seguiment i control dels recursos propis de l'Entitat. La gestió de capital té com a objectiu assegurar, en tot moment, el compliment dels requisits regulatoris, així com dels objectius interns de capital de l'Entitat.

Una de les cinc línies estratègiques definides per CaixaBank per al període 2015-2018 és la gestió activa del capital. El manteniment d'un nivell de solvència elevat, per damunt de l'11% en termes de la ràtio *Common Equity Tier 1* (CET1) *fully loaded*, és un dels pilars de la fortalesa financera de l'Entitat. A més, s'ha d'ajudar i complementar amb una gestió activa del capital que n'optimitzi la utilització. En línia amb el que s'estableix en el Pla Estratègic, durant el primer semestre de 2016 es va disminuir significativament la proporció de capital dedicada al negoci de participades, per sota del 10%, mitjançant la permuta amb Critería de les participacions de Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia a canvi d'accions pròpies i un import en efectiu.

Durant el 2016, l'Autoritat Bancària Europea (EBA, per les seves sigles en anglès) va fer un exercici de resistència de la banca (*Stress Test*). Aquest exercici va cobrir el 70% dels actius del sector bancari europeu, i va avaluar la capacitat de les entitats europees principals, entre elles, CaixaBank a través del Grup CriteríaCaixa, per resistir una situació macroeconòmica adversa en el període 2016-2018. L'EBA va publicar els resultats el 29 de juliol de 2016. Per bé que no hi havia un llinar de capital comú que calgués superar, la projecció constitueix un element rellevant en la decisió de capital del BCE en el marc de l'SREP (*Supervisory Review and Evaluation Process*). Aquesta prova aporta un marc homogeni que permet avaluar la resistència dels grans bancs europeus davant un hipotètic deteriorament de les condicions macroeconòmiques i de mercat i introdueix uns nivells de transparència essencials per fomentar la disciplina de mercat. Aquestes decisions, en el seu conjunt, han exigut que CaixaBank hagi de mantenir el 2016 una ràtio CET1 9,3125%.

A 31 de desembre de 2016, el Grup CaixaBank assoleix una ràtio de **Common Equity Tier 1 (CET1) de 13,2%** (12,9% a 31 de desembre 2015) i **una ràtio de Capital Total de 16,2%** (15,9% a 31 de desembre de 2015). Aplicant els criteris previstos per al final del període transitori (*fully loaded*), CaixaBank assoleix a 31 de desembre de 2016 **una ràtio CET1**

de 12,4% i una ràtio de Capital Total de 15,4%.

Els requisits mínims de capital regulatori segons el Banc Central Europeu (BCE) exigeixen que CaixaBank mantingui una ràtio CET1 regulatòria del 9,25%, que inclou el mínim comú exigint pel Pilar I del 4,5% així com un 4,75% addicional que agrega els requeriments específics de Pilar II (procés de revisió supervisora) i el coixí de conservació de capital. Així mateix, des de l'1 de gener de 2016, CaixaBank ha d'aplicar el coixí de capital exigible com Altra Entitat d'Importància Sistèmica (AEIS) (0,25% d'implantació gradual en 4 anys fins al 2019).

Per a més informació relativa a solvència, vegeu la Nota 4 de la memòria anual consolidada, així com l'Informe amb Rellevància Prudencial (IRP).

Evolució i principals indicadors de solvència

(en milions d'euros)	Regulatori	
	31-12-2016	31-12-2015
Instruments CET1	22.923	23.984
Deduccions	(5.134)	(5.499)
CET1	17.789	18.485
Recursos propis bàsics (Tier 1)	17.789	18.485
Instruments Tier 2	4.088	4.444
Deduccions	(85)	(102)
Recursos propis complementaris (Tier 2)	4.003	4.342
Recursos propis computables (capital total)	21.792	22.827
Actius ponderats per risc	134.864	143.312
Ràtio CET1	13,2%	12,9%
Ràtio Tier 1	13,2%	12,9%
Ràtio capital total	16,2%	15,9%
Leverage ratio	5,7%	5,7%

5. Riscos i incerteses

La gestió adequada del risc és essencial per al negoci de qualsevol entitat de crèdit i, en especial, per a les que com CaixaBank duen a terme la seva activitat principalment en el segment detallista i defineixen la confiança dels seus clients i dels seus accionistes com un valor fonamental.

Durant l'any 2016, l'activitat s'ha desenvolupat en un entorn complex. D'entre els factors que han influït en la Gestió del risc de l'Entitat, destaca un entorn macroeconòmic amb taxes de creixement moderades; amb inflació i interès històricament baixos a la Unió Europea; amb incerteses polítiques a nivell global i amb un marc regulatori bancari canviant i incert en els propers anys.

Cal destacar que els bancs estan altament exposats a una competència directa més gran en els mercats financers degut, d'una banda, a les amenaces ancorades a l'evolució tecnològica, com a conseqüència de la innovació financera, i de l'altra, a l'accés de nous participants a la indústria (*shadow banks*). Això comporta una reducció del poder de mercat de la banca tradicional a favor de les *FinTechs*, empreses de nova creació que presten serveis financers basant-se en tecnologies d'informació i comunicació (TIC). D'aquesta manera, els bancs han de desenvolupar aquestes tecnologies per competir en aquest nou entorn, la qual cosa comporta creixents inversions i riscos en la seva gestió.

A més, la indústria segueix suportant tipus d'interès baixos, taxes de morositat elevades i amb volums estables, però no creixents, la qual cosa genera dubtes sobre la rendibilitat i sostenibilitat del model de negoci bancari, tal com és coneix avui dia. Precisament l'Autoritat Bancària Europea (EBA), en el seu *Risk Assessment* publicat el desembre, posa de relleu la rendibilitat com un desafiament rellevant per a la banca, tal com ho evidencia un ROE mitjà de 5,7% el juny del 2016, que és inferior en 100 punts bàsics respecte al juny anterior. En aquest sentit, han estat insuficients els esforços en eficiència que han fet alguns bancs (reducció mitjana dels costos operatius en 3,6%), davant la caiguda del 8,5% dels ingressos operatius.

En matèria de regulació en l'entorn de riscos, durant l'any 2016 s'han produït diversos canvis normatius, proposats o definitius, per part del Comitè de Basilea (BCBS), de l'EBA, de la Comissió Europea, del Banc Central Europeu o del Banc d'Espanya.

El BCBS i l'EBA persegueixen, com a objectiu fonamental, augmentar la solvència del sector financer en escenaris adversos i també reduir la variabilitat en el càlcul dels Actius Ponderats per Risc entre entitats bancàries, per millorar-ne així la comparabilitat. D'entre totes aquestes, en destaquen algunes com la clarificació de les definicions dels actius problemàtics (actius amb dificultats de pagament i refinançaments), la gestió adequada de les operacions de palanquejament, el tractament de les exposicions de grans riscos i els seus límits, i l'estimació dels paràmetres de risc i les tècniques de modelització dels models interns.

Així mateix, s'han abordat temes que preocupen actualment els reguladors i supervisors europeus, com són les qüestions de govern intern dels bancs, proporcionant major orientació sobre el marc de la gestió del risc, sobre l'organització de les funcions de control intern i sobre com implementar els controls interns. Un dels grans objectius d'això és assegurar que el Consell d'un banc és conscient dels riscos que poden generar les estructures complexes i opaques i millorar la transparència.

A nivell espanyol, cal mencionar l'entrada en vigor el passat 1 d'octubre de la Circular 4/2016, de 27 d'abril, del Banc d'Espanya, que, entre d'altres, incorpora una sèrie de modificacions al que estableix l'Annex IX de la Circular 4/2004 pel que fa al càlcul del deteriorament dels instruments de deute en els comptes individuals de les entitats financeres, amb l'objectiu d'adaptar-la als últims desenvolupaments en regulació bancària, mantenint la seva plena compatibilitat amb el marc comptable conformat per les NIIF.

En aquest entorn, el Consell d'Administració i l'equip directiu del Grup han mantingut el seu focus continu en el govern, la gestió i el control de riscos de l'activitat bancària i asseguradora recurrent. Addicionalment el 2016, cal destacar diversos eixos d'actuació que han adquirit especial importància:

- L'anàlisi dels múltiples canvis normatius i de sentències judicials, que requereixen l'avaluació permanent d'impactes en diferents escenaris, així com la preparació de la implantació en aquells àmbits en què ja hi ha hagut data i continguts concrets a complir. En definitiva, les modificacions fonamentals en la Comptabilitat (Annex IX, IFRS9), en processos i en sistemes, en el càlcul de capital regulatori, així com en l'observança de les guies per al govern corporatiu, govern intern, gestió i control de riscos, han consumit abundants recursos i temps, tant de l'equip humà, com del nivell directiu i dels òrgans de govern, amb l'objectiu de seguir construint una entitat líder i sostenible a mitjà termini.
- La preparació del mitjà-llarg termini, amb inversions significatives per adaptar la xarxa d'oficines i els processos de distribució electrònics als hàbits de consum actuals i de les generacions futures (omnicanalitat), per permetre decisions de finançament més àgils, processos digitals i prestar serveis de valor afegit als nostres clients. Tot això acompanyat també de projectes per augmentar l'eficiència i la productivitat, amb l'objectiu de millorar la qualitat de servei a clients i reduir costos, amb l'objectiu d'augmentar la rendibilitat per a accionistes i inversors.
- A més de la tecnologia per ús comercial, la qualitat de la informació (amb el Programa de Govern de la Informació i Qualitat de la Dada, per assegurar el compliment dels principis de *Risk Data Aggregation* el gener del 2019) i la seva seguretat han estat i seguiran sent objecte d'inversions i de monitorització, amb múltiples iniciatives relacionades amb el risc tecnològic
- També hi ha hagut nombroses operacions corporatives, complementàries a l'activitat orgànica, que han compartit el propòsit de mitigar o de diversificar riscos: el recurs a titulització sintètica, les vendes de carteres de crèdits i d'immobles, la permuta d'actius o l'OPA llançada sobre el percentatge no controlat al Grup BPI serien, possiblement, les més destacades.
- En aquest entorn tan canviant i amb múltiples impactes inesperats, en la segona meitat del 2016 també s'ha revisitat el diagnòstic i l'anàlisi externa i interna, com a *input* per a l'actualització del vigent Pla Estratègic, de cara als seus dos últims anys (2017-2018).

Per a més informació, en la Nota 3 dels comptes anuals adjunts es detalla la Gestió del Risc i el Model de Control Intern de Grup CaixaBank.

6. Informació bàsica de l'acció

6.1. Estructura accionarial de CaixaBank

A 31 de desembre de 2016, CaixaBank mantenia un capital social de 5.981.438.031 accions, valor nominal del qual era d'un euro per acció. L'accionista de control de CaixaBank és Criteriacaixa. La seva participació pujava al 45,32% del capital social.

L'evolució del capital social de CaixaBank en aquest exercici es descriu en la Nota 25 de la memòria.

El *free-float* o capital circulant de la societat (entès com el percentatge de capital social que no es troba en mans de l'accionista majoritari i dels membres del consell d'administració) era del 46,31%. Aquest percentatge es dividia entre més de 682.000 accionistes.

En aquest sentit, CaixaBank no ha estat informada de l'existència de pactes parasocials entre els accionistes per a l'exercici concertat dels drets de vot o que limitin la lliure transmissió de les seves accions, excepte pel pacte detallat a l'apartat A.6 de l'Informe Anual de Govern Corporatiu adjunt.

Els accionistes detallistes (incloent-hi empleats) mantenen, a 31 de desembre de 2016, al voltant del 37,35% del *free-float* (20,06% del capital social), mentre que el restant 62,65% estava en mans d'inversors institucionals.

En la taula següent s'hi inclou la distribució geogràfica del *free-float* institucional:

	%
Amèrica	38%
Gran Bretanya i Irlanda	19%
Espanya	19%
Resta d'Europa	16%
Resta del món	8%

6.2. Adquisició i alienació d'accions pròpies

La informació sobre l'adquisició i alienació d'accions pròpies durant l'exercici s'inclou en la Nota 25 de la memòria.

6.3. Política de remuneració a l'accionista i evolució de l'acció

Remuneració a l'accionista (vegeu Nota 6)

La remuneració a l'accionista segueix sent una de les prioritats de CaixaBank i, segons el que estableix el Pla Estratègic 2015-2018, l'entitat manté, des del 2015, el compromís de destinar almenys el 50% del seu benefici net a la remuneració en efectiu.

El setembre es va abonar el primer dividend amb càrrec a l'exercici 2016 i va ser en efectiu (0,03 euros/acció). El segon dividend es va pagar el desembre i es va fer sota el programa dividend/acció, que permetia a l'accionista triar entre rebre accions procedents d'una ampliació de capital, efectiu per la venda dels drets vinculats a aquesta ampliació, o una combinació de tots dos.

Evolució de l'acció de CaixaBank

Tant l'Eurostoxx 50 (+0,7% anual) com les principals borses europees van acumular avenços el 2016, amb excepcions a Espanya –on l'IBEX 35 va cedir un 2,0%– i, especialment, Itàlia –el selectiu de la qual es va anotar un sever retrocés anual del 10,2%, acusant les dificultats del seu sector bancari–.

En general, 2016 ha estat marcat per una elevada volatilitat en els mercats, afectada tant per qüestions econòmico-financeres –dubtes sobre la política canviària xinesa i l'enfonsament del preu del cru en l'arrencada de l'exercici, o les dificultats de la banca italiana i determinades entitats sistèmiques europees– com per episodis d'incertesa política. Entre aquests episodis, destaquen, sens dubte, el referèndum al Regne Unit –i la consegüent victòria del Brexit– i les eleccions presidencials americanes, encara que tampoc no cal obviar les eleccions a Espanya o, més recentment, el referèndum a Itàlia. Aquestes incerteses s'han vist temperades per una evolució raonablement positiva en termes macroeconòmics i pel suport continuat de les polítiques dels bancs centrals.

D'altra banda, l'evolució dels mercats durant l'any ha anat de menys a més, ha arrencat amb enormes turbulències i ha canalitzat, en l'últim trimestre, un camí més positiu, reaccionant favorablement a l'acord assolit per l'OPEP per limitar la producció de cru, a la victòria de Sr. Trump a les eleccions generals dels EUA, a la represa del procés de normalització dels tipus oficials de la Fed i a l'extensió del programa de compres del BCE. De cara al 2017, s'espera que l'economia mundial segueixi guanyant dinamisme, encara que es mantenen determinats focus d'incertesa, entre els quals destacarien: (i) la negociació del Brexit i altres riscos polítics a Europa (eleccions a França i Alemanya); (ii) l'orientació que adopti l'Administració Trump als EUA; o (iii) l'impacte que pugui tenir entre les economies emergents el nou entorn de tipus més alts i un dòlar més fort.

La cotització de CaixaBank ha retrocedit un 2,3% durant l'any, i ha tancat a 30 de desembre de 2016 en 3,140 euros per acció. Aquest retrocés ha estat menor al de la mitjana d'entitats financeres espanyoles, que disminueix un 3,6% en el mateix període, i al de l'índex sectorial *Eurostoxx Eurozone Banks*, que registra una caiguda del 8,0%.

Capitalització borsària (milions d'euros)	18.768
Nombre d'accions en circulació (1)	5.977.102
Cotització (euros/acció)	
Cotització a l'inici de l'exercici (31-12-2015) (2)	3,214
Cotització al tancament de l'exercici (31-12-2016) (2)	3,140
Cotització màxima (2)	3,270
Cotització mínima (2)	1,894
Volum de negociació (títols, excloent-ne operacions especials en milers)	
Volum diari màxim	91.076
Volum diari mínim	4.560
Volum diari mitjà	17.442
Ràtios borsàries	
Benefici net (MM €) (12 mesos)	1.047
Nombre mitjà d'accions	5.841.972
Benefici net atribuït per acció (BPA) (€/acció)	0,18
Patrimoni net (MM €) (3)	23.526
Nombre d'accions en circulació a 31.12.16 (1)	5.977.102
Valor teòric comptable (€/acció)	3,94
Patrimoni net tangible (MM €)	19.456
Nombre d'accions en circulació a 31.12.16 (1)	5.977.102
Valor teòric comptable tangible (€/acció)	3,26
PER	17,52
P/VC tangible (valor cotització s/valor comptable tangible)	0,96
Rendibilitat per dividend (4)	4,8%

(1) Nombre d'accions excloent-ne autocartera.

(2) Cotització a tancament de sessió.

(3) Patrimoni net excloent-ne els interessos minoritaris.

(4) Es calcula dividint la remuneració dels últims dotze mesos (0,15 euros/acció) entre el preu de l'acció al tancament del període.

6.4. Cobertura del valor

A finals del 2016, 33 companyies d'anàlisi financer nacionals i internacionals fan cobertura sobre l'acció de CaixaBank, i publiquen preu objectiu i recomanació en els últims sis mesos.

Les recomanacions de «comprar» o «mantenir» suposen un 79% del total. El preu objectiu mitjà dels analistes s'ha situat el desembre del 2016 en 2,81 euros per acció¹. Els analistes destaquen positivament el lideratge de CaixaBank en banca detallista a Espanya, així com la fortalesa de la franquícia i la solidesa del balanç.

La visió dels analistes permet als accionistes de CaixaBank disposar d'una font externa i independent que els ajuda a entendre l'opinió del mercat sobre el valor i a obtenir una millor visualització de quines poden ser les tendències i el potencial recorregut de l'acció.

6.5. Relació amb accionistes i inversors

Les relacions de CaixaBank amb els accionistes i inversors s'emmarquen en la «Política d'informació, comunicació i contactes amb accionistes, inversors institucionals i assessors de vot», disponible a la pàgina web de la Societat (www.CaixaBank.com). Aquesta política estableix, com a principis bàsics d'aquestes relacions amb els accionistes i inversors, la transparència, la igualtat de tracte i la no discriminació, la informació contínua, l'afinitat amb l'interès social, l'avantguarda en l'ús de les noves tecnologies i el compliment de la llei i de la normativa interna de CaixaBank.

A més de mantenir un programa tradicional de trobades i comunicació amb inversors institucionals, el compromís de CaixaBank amb els seus accionistes minoristes es manifesta en qüestions com la informació, l'atenció, la formació i els avantatges destinades a aquest col·lectiu.

El 2016, l'entitat va seguir potenciant les iniciatives de digitalització en els canals d'informació, mitjançant el llançament de la nova *newsletter* Accionistes CaixaBank. A més, ha continuat potenciant la interacció amb accionistes a través de trobades presencials per tot el territori. Amb això ha pogut informar directament sobre el nou Pla Estratègic de l'entitat per al període 2015-2018 i resoldre dubtes i consultes sobre aquest i altres temes.

Els canals i iniciatives d'atenció i participació per a l'accionista de CaixaBank són els següents:

- El **Servei d'Atenció a l'Accionista**, a través de correu electrònic, telèfon i adreça postal. Durant el 2016 s'han mantingut 2.390 interaccions amb els accionistes.
- L'**Oficina de l'Accionista**, que ofereix una via directa per compartir dubtes, consultes o suggeriments. L'Oficina està disponible a la seu corporativa a Barcelona i també, a través de la seva modalitat itinerant, en aquelles ciutats a les quals periòdicament es desplaça l'equip de Relació amb Accionistes.
- **Trobades corporatives amb accionistes**, amb l'objectiu d'informar sobre el Pla Estratègic 2015-2018, els resultats de l'entitat, la remuneració a l'accionista i totes les iniciatives adreçades a aquest col·lectiu. S'han mantingut un total de 30 trobades l'any, a què han assistit 1.442 accionistes.
- El **Comitè Consultiu d'Accionistes** de CaixaBank, format per 16 membres representatius de la seva base accionarial i que es renova parcialment cada any. En les seves dues reunions de 2016, s'ha efectuat un seguiment de la posada en marxa de recomanacions del Comitè i s'han recollit noves idees per potenciar la relació entre l'accionista i l'entitat.

Els nostres accionistes disposen dels següents *canals d'informació*:

- **Web corporatiu**, que inclou l'*Espai de l'Accionista*, en què es comuniquen en detall totes les iniciatives adreçades a l'accionista.
- **Revista Accionistes**, publicació semestral d'informació corporativa que s'envia físicament a l'accionista amb almenys 1.000 accions dipositades a l'entitat i en versió digital a la resta d'accionistes també dipositants de l'entitat.
- **Newsletter Accionistes**, publicació digital de caràcter mensual que s'envia per correu electrònic a tots els accionistes de l'entitat amb adreça electrònica informada.
- **Informes del Servei d'Informació a l'Accionista**, amb diferents periodicitats i que es poden rebre per correu electrònic amb subscripció.
- **Correus electrònics i SMS informatius** sobre, entre altres, la Junta General d'Accionistes, les operacions corporatives, els resultats, el pagament de dividends, les ofertes i els descomptes.

¹ Tenint en consideració el preu objectiu i la recomanació publicats a informes d'analistes amb antiguitat inferior a 6 mesos.

- **Perfil Twitter Accionista CaixaBank**, en què es comunica diàriament el tancament de cotització, els informes publicats i informació variada i d'actualitat rellevant per a l'accionista.
- **Material informatiu sobre la remuneració a l'accionista i els avantatges per a accionistes**, disponible per als accionistes a les oficines CaixaBank.

Els avantatges disponibles per a accionistes el 2016 han estat els següents:

- **Avantatges financers**, com ara l'exempció de comissió bancària en la compra i custòdia d'accions de CaixaBank dipositades a l'entitat; el Compte Inversió Accions CaixaBank, gratuït i remunerat, amb la finalitat exclusiva d'adquirir noves accions de CaixaBank o la targeta Accionista CaixaBank, gratuïta per a accionistes amb almenys 1.000 accions dipositades a l'entitat.
- **Ofertes periòdiques** en productes de tecnologia, oci i viatges. A més s'ofereix un descompte en la compra o el lloguer d'immobles gestionats per ServiHabitat per a accionistes amb un mínim de 1.000 accions de CaixaBank.
- **Concursos** perquè els accionistes coneguin millor l'entitat.
- Diversos **esdeveniments culturals i esportius** organitzats en tot el territori.

CaixaBank té també un compromís per a la formació i divulgació de coneixements borsaris i de macroeconomia per als seus accionistes a través del programa **Aula**, que inclou cursos presencials i diversos recursos *on-line* en la pàgina web de l'entitat. El 2016 s'han continuat organitzant **cursos per a accionistes**, com el d'«Anàlisi fonamental i anàlisi tècnica», «Mercats financers: introducció a eines de valoració», «Macroeconomia i mercats» i «Fiscalitat de productes d'inversió». El 2016 s'han dut a terme un total de 16 cursos per a 1.275 assistents.

7. Informació sobre qualificacions creditícies - ratings

A la data d'aquest Informe de gestió, CaixaBank té assignades les qualificacions creditícies següents:

	Llarg termini	Curt termini	Perspectiva	Data d'avaluació	Rating cèdules hipotecàries
Standard & Poor's Credit Market Services Europe Limited	BBB	A-2	Positiva	09-02-2017	A+
Fitch Ratings España, SAU	BBB	F2	Positiva	26-04-2016	
Moody's Investor Services España, SA	Baa2	P-2	Estable	18-01-2017	Aa2
DBRS Ratings Limited	A (<i>low</i>)	R-1 (<i>low</i>)	Estable	13-04-2016	AA (<i>high</i>)

Standard & Poors va confirmar el *rating* a llarg termini i va situar la perspectiva en positiva des d'estable el 9 de febrer de 2017.

Fitch va confirmar el *rating* a llarg termini (BBB), mantenint-lo en perspectiva positiva el 26 d'abril de 2016.

Moody's va confirmar els *ratings* a llarg termini (*senior unsecured* i dipòsits) al Baa2 i va situar la perspectiva en estable des de negativa el 18 de gener del 2017, després de concloure positivament sobre la resistència del perfil de crèdit de CaixaBank davant l'adquisició del Banco BPI.

DBRS va confirmar el *rating* a llarg termini i va mantenir la perspectiva en estable el 13 d'abril de 2016. Per a les cèdules hipotecàries va elevar la qualificació creditícia a AA (*high*) des d'AA (*low*).

8. Qualitat i experiència del client

La Qualitat de Servei és un dels valors de CaixaBank, i per tant considerem que és una de les palanques competitives i diferenciadores del negoci bancari. La Qualitat està destinada a aconseguir la màxima satisfacció i recomanació dels grups d'interès de CaixaBank: clients, empleats, accionistes i el global de la societat.

Com en els últims anys, CaixaBank continua la seva aposta per oferir un servei d'alta qualitat i per això volem ser el millor Banc en Qualitat i Reputació, repte fixat en el nostre Pla Estratègic 2015-2018, amb voluntat de Servei i per oferir un Tracte Excel·lent amb els serveis i productes més adequats per a cada client, mantenint una atenció personalitzada.

Per tant, es manté la directriu de qualitat amb un alt nivell d'exigència, que se sustenta en la confiança, la proximitat, l'eficiència i l'entrega d'experiències úniques i memorables.

Per fer-ho, l'Àrea de Qualitat i Experiència de Client compta amb un responsable de Qualitat a cadascuna de les Territorials, que durant el 2016 ha visitat totes les oficines amb recorregut de millora, acordant Plans d'Acció específics que s'adapten a la idiosincràsia de cada centre i, per tant, a les necessitats dels seus clients, per aconseguir així maximitzar l'excel·lència en el servei.

El 2016 s'ha posat èmfasi a potenciar la proximitat a través del gestor especialitzat, per assegurar que el client reconeix que té una persona de referència per reforçar el vincle amb el client i generar més confiança per part seva. El model de mesurament incorpora, a més dels canals presencials (oficines), el mesurament de la percepció dels clients que interactuen a través de canals alternatius (Línia Oberta, imaginBank, caixers i mòbils).

Per tant, per mantenir un servei excel·lent és imprescindible mesurar la percepció i conèixer l'opinió dels clients sobre això. CaixaBank efectua estudis de satisfacció i recomanació i disposa de dos indicadors interns de qualitat de servei en la xarxa d'oficines, l'Índex de Satisfacció de Clients (ISC) i l'Índex de Recomanació NPS. Anualment es fan més de 350.000 enquestes a clients de tots els negocis gestionats a CaixaBank (Particulars, Premier, Privada, Empreses, Institucions i Corporativa) i per tots els canals disponibles (oficina, Línia Oberta, caixers i mòbils). L'ISC recull aspectes com el tracte rebut o la disponibilitat dels empleats, el coneixement dels productes, l'adaptació a les necessitats dels clients o la iniciativa i proactivitat en l'oferta comercial, entre altres temes.

El 2016 tant el nivell de Satisfacció com el de Recomanació segueixen millorant substancialment, gràcies a l'esforç de tots els equips de CaixaBank que treballen per posar el Client al centre, tal com recull el nostre Pla Estratègic 2015-2018.

A més de les enquestes, s'utilitza la tècnica del *mystery shopper*, que permet observar com s'atén els potencials nous clients. També es duen a terme estudis de satisfacció específics en determinades àrees de negoci, que permeten detectar proactivament aspectes de millora i faciliten la gestió de la qualitat.

Durant el 2016 CaixaBank ha evolucionat el model de mesurament de la Qualitat Interna, i ha incorporat a més d'enquestes de percepció, indicadors objectius quantitatius que permeten mesurar l'excel·lència en la gestió dels serveis interns (temps de respostes –SLAs-, reclamacions, consultes, etc.). Això permet recollir informació suficient, tant qualitativa com quantitativa, per al desenvolupament de plans d'acció específics.

CaixaBank ha seguit apostant per mantenir la seva posició de lideratge en la gestió i ha avançat en diferents iniciatives que acompanyen les línies estratègiques de l'entitat amb un desplegament transversal que ha implicat no només CaixaBank sinó tot el grup empresarial i els seus grups d'interès. El 2016 destaca:

- CaixaBank renova el Segell d'Excel·lència Europea EFQM (European Foundation for Quality Management) amb més de 600 punts pel seu model de gestió. L'entitat ha obtingut una puntuació aproximada als 650 punts, que avala que la gestió de CaixaBank està entre les millors organitzacions del país, després de superar amb èxit l'avaluació externa.
- Obtenció de la certificació AENOR en negocis especialitzats, que avala un nivell òptim de gestió i de servei al client. Concretament, CaixaBank obté la primera certificació AENOR Conform d'excel·lència en el servei i atenció financera a Europa per a Banca Retail, Banca Internacional i Comerç Exterior. A més es renova la certificació AENOR en Banca Premier i en Banca d'Empreses.

CaixaBank aposta per millorar l'experiència viscuda pels clients en totes les seves interaccions o contactes amb l'Entitat, per ser líder en prescripció gràcies a una gestió de la qualitat basada en l'experiència de client.

Per fer-ho, el 2016 s'han dut a terme estudis específics per:

- escoltar i entendre el client en cadascuna de les interaccions amb la nostra Entitat, i captar les seves emocions,
- identificar els Moments Clau dels clients en la seva relació amb CaixaBank per qualsevol canal (caixers, línia oberta, oficines, ...),
- transformar aquests Moments Clau, amb l'objectiu de convertir-los en una vivència diferencial que reforci el vincle emocional amb la nostra Entitat, adaptant-nos a les seves necessitats de forma personalitzada.

...i, així, aconseguir que els nostres clients siguin prescriptors de CaixaBank.

El 2016 s'han transformat Moments Clau en diferents negocis, com per exemple Banca Premier, i s'ha millorat l'experiència del client quan canvia el seu gestor personal.

9. Informació sobre medi ambient

L'entitat integra el compromís amb el respecte i la protecció de l'entorn en la gestió del negoci, els seus projectes, productes i serveis. Amb aquest objectiu, fomenta el finançament de projectes respectuosos amb el medi ambient i que contribueixin a aconseguir més eficiència energètica i més sostenibilitat ambiental a llarg termini.

9.1. La gestió ambiental

En una societat cada vegada més sensibilitzada per la necessitat de protegir l'entorn on vivim i duem a terme les nostres activitats, i com a part de la nostra política de millora contínua, CaixaBank ha concretat les seves accions de respecte i protecció al medi ambient en la implantació d'un sistema de gestió ambiental segons el reglament europeu EMAS 1221/2009 i la norma ISO 14001.

En la Política Ambiental de CaixaBank destaquen l'adhesió als Principis de l'Equador i als Principis del Pacte Mundial de les Nacions Unides i el seu compromís d'impulsar tecnologies respectuoses amb el medi ambient, la integració de criteris ambientals en l'oferta de productes i serveis, i el suport a iniciatives de lluita contra el canvi climàtic. Hi destaca el Grup Espanyol de Creixement Verd.

El nostre compromís es fa extensiu als nostres empleats i a les empreses que col·laboren amb nosaltres, sense oblidar que ha de suposar un benefici afegit en la relació amb els clients.

CaixaBank compta amb un Pla Ambiental trianual (2016-2018), especialment enfocat en la lluita contra el canvi climàtic. Com en anys anteriors, el 2016 s'ha dut a terme un inventari d'emissions de gasos amb efecte d'hivernacle (GEI) generades com a conseqüència de l'activitat de CaixaBank durant el 2015, per calcular la seva petjada de carboni i establir accions per minimitzar-la. Així mateix l'Entitat ha compensat les emissions produïdes, tant per l'activitat de l'edifici de Serveis Centrals com de la seva xarxa d'oficines, corresponents a les emissions directes de l'ús de combustibles, gasos refrigerants i el consum d'energia elèctrica d'origen no renovable. En total s'ha compensat l'emissió de 20.239 tones de CO₂ amb la participació en un projecte, reconegut per *Verified Carbon Standard (VCS)*, que promou la plantació de nou al Perú, amb l'objectiu d'evitar la desforestació i millorar la qualitat de vida dels agricultors i el valor dels boscos de la zona.

CaixaBank se situa entre les entitats líders en la lluita contra el canvi climàtic a nivell global per haver entrat, per tercer any consecutiu, a l'índex «*Climate A List*», una selecció de les empreses que han obtingut les millors valoracions a tot el món en l'avaluació duta a terme per l'organització mediambiental CDP.

Així mateix, CaixaBank ha posat en marxa un pla perquè el 100% del seu consum elèctric provingui d'energies renovables l'any 2018. Aquest objectiu ha suposat per a l'entitat la incorporació a la llista RE100, una iniciativa que agrupa les companyies més importants del món que han anunciat el seu compromís amb l'ús exclusiu d'electricitat d'origen renovable en el desenvolupament de la seva activitat.

El compromís de CaixaBank amb la lluita contra el canvi climàtic es tradueix, entre altres aspectes, en el finançament de projectes d'energies renovables. El 2016, ha finançat 21 projectes, per un import de 882 milions d'euros, que s'han traduït en 3.081 MW de potència instal·lada. Des de 2011, s'han finançat projectes d'energies renovables amb una potència instal·lada de més de 15.350 MW.

9.2. Gestió del risc social i ambiental en el finançament de projectes

CaixaBank treballa amb el propòsit d'optimitzar la relació entre rendibilitat i risc, i d'evitar, minimitzar, mitigar i esmenar en la mesura que sigui possible els factors que poden suposar un risc per a l'entorn o la comunitat.

El finançament de projectes es duu a terme en el marc dels Principis de l'Equador, dels quals CaixaBank és signant des del 2007. Així, es requereix una anàlisi dels possibles riscos ambientals i socials dels projectes, que s'efectua sota els estàndards establerts per la Corporació Financera Internacional (CFI) per a:

- Els projectes de finançament amb una inversió global superior als 10 milions de dòlars.
- Els préstecs lligats a projectes d'inversió i que tinguin un import global superior a 100 milions de dòlars.
- Els préstecs ponts i de les activitats d'assessorament per al finançament de projectes.
- Voluntàriament, CaixaBank aplica aquest procediment als bons de projecte, quan el seu import sigui superior a 7 milions d'euros.
- I, des de 2011, aplica un procediment intern per a les operacions sindicades lligades a projectes amb un import superior a 7 milions d'euros. El 2015 s'ha ampliat el perímetre d'aplicació d'aquest procediment al finançament de projectes superiors a 5 milions d'euros, quan el titular sigui una persona jurídica mitjana-gran, gran o molt gran.

Amb aquestes premisses, a CaixaBank:

- Els projectes amb riscos i impactes potencials elevats i irreversibles perquè no es preveu que es pugui establir un pla d'acció viable, o els que contravenen els valors corporatius, són rebutjats.
- En la resta de casos, un expert extern independent avalua el sistema i el pla de gestió ambiental i social del client. A continuació, els projectes es classifiquen en tres categories, A, B i C, en funció dels riscos i impactes potencials detectats en el procés de *due diligence*, en què participen els equips de l'àrea comercial i de riscos i experts externs i independents.
Els projectes categoritzats com a A i alguns dels B poden tenir riscos potencials adversos elevats. En aquests casos, s'estableix un pla d'acció que ajudi a prevenir, minimitzar, mitigar i compensar els impactes socials i ambientals adversos.

En aquest sentit, l'entitat ha avaluat 13 operacions amb un import total de 5.954 milions d'euros. La participació de CaixaBank en aquestes operacions ha estat superior a 778 milions d'euros. D'aquestes, 11 han estat categoritzats com a B, amb possibles impactes socials o mediambientals adversos limitats i fàcilment mitigables, i 2 com a C, amb impactes potencials mínims o sense impactes adversos. No s'ha categoritzat cap projecte com a A. Tots els projectes han estat avaluats per un expert extern i independent.

9.3. Inclusió de criteris ambientals en l'oferta de productes i serveis

ecoFinançament

CaixaBank disposa d'una línia específica de finançament per a la compra de vehicles i electrodomèstics més respectuosos amb l'entorn, la rehabilitació d'habitatges amb l'objectiu de millorar l'eficiència energètica i fomentar les inversions sostenibles que millorin l'eficiència dels recursos o redueixin l'impacte en el medi ambient. El 2016 s'han concedit 576 ecopréstecs i ecoMicrocrèdits per 2,56 milions d'euros.

Des del 2013 CaixaBank compta amb una línia d'ecoFinançament per impulsar el crèdit per a projectes agraris de desenvolupament sostenible, relacionats amb l'eficiència energètica i l'ús de l'aigua, l'agricultura ecològica, les energies renovables, la gestió de residus o el desenvolupament de l'entorn rural. Durant 2016 CaixaBank ha concedit 24 préstecs, per un import de 874 milers d'euros.

Comptes verds

A més, a través del Compte Verd, MicroBank col·labora amb el World Wild Fund (WWF) per contribuir a la conservació del medi ambient i al desenvolupament sostenible mitjançant les aportacions econòmiques de MicroBank i els seus clients a projectes de l'ONG. El 2016 hi havia 817 comptes que col·laboren amb WWF en la conservació del medi ambient i el desenvolupament sostenible:

- 10.000 euros destinats, a través dels comptes verds, al programa de reforestació de l'ONG
- 1.000 arbres plantats

Inversió socialment responsable

MicroBank comercialitza el MicroBank Fons Ecològic, amb un volum de 7,9 milions d'euros gestionats. Aquest fons inverteix en una selecció dels fons ecològicament responsables.

Així mateix, CaixaBank Asset Management, la gestora d'actius de CaixaBank, es va adherir el 2016 als Principis d'Inversió Responsable de la Nacions Unides, per a la incorporació de criteris socials, ambientals i de govern corporatiu en la gestió de les inversions. La gestora de plans de pensions del Grup, VidaCaixa, s'hi va adherir el 2009.

10. Informació sobre Recursos Humans

10.1. Les persones, al centre

Cercant l'excel·lència, com en qualsevol altre àmbit de la nostra activitat, CaixaBank ha definit i desplegat un model de gestió de les persones integrador, que enllaça i recull de manera alineada polítiques i principis de gestió de recursos humans, processos i sistemes concebuts per aconseguir la satisfacció i el compromís de tothom, palanques de gestió que impulsen aquests processos i sistemes i eines de mesurament per a la millora contínua de tot el model.

En aquest sentit, el desplegament del repte número cinc del Pla Estratègic 2015-2018 de CaixaBank es fixa en el desenvolupament de les capacitats professionals, en la gestió descentralitzada amb apoderament, en adaptar l'estructura de compensació i els itineraris professionals i en reforçar la cultura de la meritocràcia i la diversitat de l'equip humà.

El 2016 la plantilla mitjana ha estat de 32.208 empleats.

10.2. Polítiques i principis de gestió

CaixaBank fonamenta la seva política de gestió de les persones en el respecte per la diversitat, la igualtat d'oportunitats i la no-discriminació per raons de gènere, edat, discapacitat o qualsevol altra circumstància. En conseqüència, considera essencial garantir la transparència en la selecció i la promoció interna de tots els seus professionals, i per a això ha definit les polítiques i principis de gestió següents:

- La diversitat, la igualtat d'oportunitats i la conciliació
- L'impuls al desenvolupament professional
- Els criteris meritocràtics en els processos de selecció interna
- Una retribució variable directament relacionada amb la consecució dels reptes individuals i d'equip
- La prevenció de riscos laborals
- L'optimització de la comunicació interna.

Política de diversitat, igualtat d'oportunitats i conciliació

El compromís de CaixaBank amb la igualtat i la conciliació es reflecteix en la seva adhesió a diferents iniciatives i certificacions, i en l'augment sostingut de les dones en l'equip directiu.

- Polítiques d'igualtat i conciliació: CaixaBank fonamenta les seves polítiques de Recursos Humans en el respecte a la diversitat, la igualtat d'oportunitats i la no discriminació per raons de gènere, edat, discapacitat o qualsevol altra circumstància.
- Empresa Familiarment Responsable (EFR) (des del 2010): Model de gestió de millora contínua en matèria d'igualtat i conciliació de la Fundación Másfamilia que es materialitza en el certificat EFR. El 2016 s'ha renovat la certificació per segona vegada i ha pujat al nivell B+ de la classificació (empresa Proactiva).
- *Women's Empowerment Principles*: CaixaBank està adherida a la iniciativa de l'ONUDones i al Pacte Mundial de les Nacions Unides pel qual assumeix el compromís públic d'alinejar les seves polítiques per fer avançar la igualtat entre els gèneres.

- Signatura del Acord Voluntari amb el Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, per augmentar la representativitat de la dona en càrrecs directius i en els Comitès de Direcció.
- CaixaBank ha estat guardonada amb el «Premi 25è Aniversari» de la FEDEPE (Federació Espanyola de Dones Directives, Executives, Professionals i Empresàries) com a empresa que impulsa el paper de la dona en l'àmbit laboral.
- Xàrter de la Diversitat (des de 2011): Compromís voluntari per fomentar la igualtat d'oportunitats i les mesures antidiscriminatòries.
- CaixaBank ha estat reconeguda per la Fundación Másfamilia per la seva tasca com a patró i com a entitat certificada sota la iniciativa EFR, en conciliació des de 2010.
- Adhesió a l'Observatori Generació i Talent l'objectiu principal del qual és promoure la gestió de la diversitat generacional en les organitzacions.
- El percentatge de dones en llocs de responsabilitat de CaixaBank és del 37%.

Plantilla 2016: Estabilitat i Optimització

Amb l'objectiu d'aconseguir un reequilibri territorial i optimitzar la plantilla en determinades províncies, aquest any 2016 es van oferir als empleats de determinades zones geogràfiques, així com a aquells mobilitzats amb origen en aquestes, diferents opcions de desvinculacions voluntàries recollides a l'Acord Laboral de 29 de juliol, com ara:

- Desvinculacions voluntàries incentivades
- Excedències incentivades
- Desvinculacions amb recol·locació en empreses del Grup

No obstant això, CaixaBank manté el seu compromís amb la creació de llocs de treball, oferint oportunitats d'incorporació a professionals joves que opten al seu primer projecte, així com a professionals amb experiència i referents en el mercat.

En aquest any s'han produït:

- 1.526 noves contractacions
- 729 desvinculacions voluntàries
- 636 moviments de caràcter recurrent

Política de promoció

Per al banc és prioritari reforçar la cultura de la meritocràcia, assegurar que compta amb els professionals més qualificats i potenciar-ne les competències professionals crítiques. Per fer-ho, manté un esforç important en formació, amb prop d'1,5 milions d'hores de formació durant el 2016, i impulsa itineraris de desenvolupament professional i programes de desenvolupament directiu. CaixaBank compta amb una taxa de retenció del talent del 92,3% i uns elevats percentatges de promocions internes.

Els percentatges de promocions internes a CaixaBank són els següents:

	2016	2015
% empleats promocionats internament	16,8%	19,0%
% posicions directives cobertes internament	98,2%	99,5%

Política de compensació

El Consell d'Administració de CaixaBank va aprovar el passat 15 de desembre del 2016 l'última actualització de la Política General de Remuneració de CaixaBank, que detalla les principals característiques de cada element retributiu i s'adapta, al mateix temps, a les últimes regulacions en aquesta matèria. Aquesta política està a disposició de tots els empleats a través de la Intranet corporativa.

Els components de la remuneració a CaixaBank inclouen principalment:

- Una remuneració fixa basada en el nivell de responsabilitat i la trajectòria professional de l'empleat, que constitueix una part rellevant de la compensació total i que està regulada pel Conveni Col·lectiu i els diferents acords laborals interns.

Les posicions de Serveis Centrals, Serveis Territorials i altres posicions no regulades s'emmarquen dins una classificació per nivells de contribució, amb bandes salarials establertes de manera que permetin la gestió de l'equitat interna. Així mateix, vetllant per la competitivitat externa, aquests imports de les bandes salarials es defineixen en funció del posicionament competitiu de l'entitat i, per a això, es duu a terme un seguiment de l'evolució dels salaris de mercat, amb la participació anualment en diverses enquestes salarials.

- Una remuneració variable en forma de *bonus*, vinculada a la consecució d'objectius prèviament establerts i definida de manera que eviti els possibles conflictes d'interès i, si escau, inclogui uns principis de valoració qualitativa que tinguin en compte l'alineació als interessos del client i les normes de conducta en el mercat de valors. La remuneració variable a CaixaBank promou una gestió prudent dels riscos.

La remuneració variable per als empleats de CaixaBank es basa en el mix de remuneració (relació entre els components fixos i els components variables de la remuneració), que estableix un equilibri raonable i prudent i depèn de les condicions del mercat i del context específic en què opera l'entitat, i en el mesurament de l'acompliment.

Per al mesurament de l'acompliment s'utilitzen criteris quantitius (financers) i qualitius (no financers), en una combinació adequada que depèn de les funcions i les responsabilitats de cada professional. Els criteris qualitius inclouran mesures com ara la satisfacció del client, el compliment de la normativa externa i interna i la idoneïtat dels instruments financers comercialitzats, mitjançant elements de valoració de les reclamacions rebudes i controls que identifiquin que les actuacions es fan, en qualsevol cas, en interès del client.

Cada àrea funcional o segment de negoci té un programa de bonus específic, amb un disseny i mètriques pròpies, i incorpora una sèrie de reptes i condicions que determinen les bases de càlcul per establir la consecució utilitzada per quantificar la remuneració variable. Cada empleat disposa d'un bonus objectiu sobre el qual quantifica la valoració de l'acompliment.

Mensualment, els professionals de CaixaBank poden fer un seguiment de la consecució dels reptes i condicions que conformen el seu programa de bonus específic, així com consultar el seu bonus objectiu.

[Política de prevenció de riscos laborals](#)

CaixaBank disposa d'un **Sistema de gestió de prevenció de riscos laborals** de conformitat amb les exigències legals i la Norma OHSAS 18001:2007 (certificació voluntària).

Aquesta Norma requereix que el Sistema de gestió sigui auditat amb caràcter anual per auditors interns i externs. El 2016 s'ha donat conformitat al tancament de les observacions de millora corresponents a l'any anterior i s'han dut a terme les corresponents auditories de seguiment tant interna com externa. El Sistema de gestió preventiu de CaixaBank garanteix la seguretat i salut de la plantilla i integra de manera eficaç la cultura preventiva en l'organització.

Durant aquest mateix any, el Servei de Prevenció de CaixaBank ha incorporat mecanismes específics, amb l'objectiu de millorar el control i seguiment de les necessitats presents en matèria de prevenció de riscos laborals, per a la qual cosa es van establir indicadors de seguiment que s'analitzen amb l'objectiu de preveure possibles desviacions i planificar accions correctores.

Es fa coordinació amb les Àrees de Seguretat, i de Serveis Generals, i amb el Departament de Desenvolupament i Formació, per dur a terme activitats formatives, amb l'objectiu de reforçar el coneixement de la plantilla en matèria de seguretat i salut laboral, i, finalment, s'ofereix a tots els empleats la possibilitat de fer un examen de salut, d'acord amb els riscos específics del seu lloc de treball, així com participar en campanyes de promoció i millora de la salut (hàbits saludables, nutrició i activitat física, prevenció del dolor d'esquena, etc.).

Durant aquest 2016, s'ha elaborat una proposta que permeti la identificació, l'avaluació i el control dels factors psicosocials, amb l'objectiu que es pot implantar el 2017.

[Política de comunicació interna](#)

La comunicació interna a CaixaBank se centra especialment en tres aspectes: donar a conèixer les prioritats estratègiques i de negoci de l'entitat en cada moment; difondre les polítiques internes amb repercussió en els professionals, les bones pràctiques i el reconeixement intern i extern, a la vegada que individual o col·lectiu; i conèixer les expectatives i inquietuds de tots els empleats per poder fer-hi una actuació de comunicació eficaç.

Per aconseguir-ho, entre altres canals *on-line*, l'entitat disposa de la pàgina «**Persones**» que, amb més d'1,9 milions d'accessos al mes (9,8% més que el 2015), cada dia publica diverses notícies alineades amb els tres objectius anteriors (615 novetats el 2016), i aquest any s'ha desenvolupat el nou «**Canal Directe**», la bidireccionalitat del qual ofereix la resposta personal de l'Alta Direcció a les inquietuds formulades en fòrums concrets per la plantilla.

Aquest 2016, a més, per reforçar la consecució del cinquè repte del Pla Estratègic, s'ha posat en marxa la campanya **#equipsaludable**, que promou hàbits saludables entre tots els professionals de l'entitat i que es basa en la definició de salut de l'OMS: «La salut és un estat de complet benestar físic, mental i social, i no només l'absència d'afeccions o malalties». Per això, totes les idees i propostes d'activitats no s'han centrat exclusivament en la salut física, sinó que han fet referència als 3 eixos de la campanya: Benestar Físic, Actitud Positiva i Voluntariat. Ja s'han registrat 9.698 professionals, s'han generat 1.582 activitats i s'han pujat a la plataforma 7.200 fotografies.

Política de gestió de RH internacional

CaixaBank gestiona persones a 20 països, respecta i té en consideració les particularitats de cadascú, però parteix d'una política uniforme. La mobilitat entre els diferents països també està recollida a la **política única de mobilitat internacional de curt i llarg termini**.

Durant aquest any 2016, s'ha fet un canvi substancial en la gestió de la nòmina internacional, i s'ha automatitzat el 100% del procés a través del sistema de gestió de RH (SAP), del proveïdor únic mundial (TMF) i de les sucursals internacionals (CGS - Caixa Global System). Aquest procés ha permès perfeccionar la gestió de la retribució d'acord amb la política abans esmentada.

En l'àmbit de reptes, la Xarxa Internacional s'alinea amb altres segments de negoci, pel que fa a la forma i condicions de la gestió de la remuneració variable.

Aquest 2016, també s'ha finalitzat la primera Avaluació per Competència internacional (EPC) basada en les noves funcions d'aquesta xarxa. S'ha avaluat el 100% de la plantilla internacional, tant del col·lectiu d'expatriats com del de locals.

Finalment, s'ha posat en marxa el programa de formació internacional: «*Frameworks and Principles of International Banking*», adreçat no només a la Xarxa Internacional, sinó també a tothom que, des d'Espanya, desenvolupa una activitat de tipus internacional o interactua amb la Xarxa de Sucursals i Oficines de Representació internacional.

10.3. Desenvolupament de les persones

Amb l'objectiu d'assegurar la satisfacció i el compromís de totes les persones, CaixaBank disposa d'una sèrie de programes específics de:

- Formació i gestió del coneixement.
- Avaluació del rendiment i desenvolupament del talent.
- Sistemes de participació i reconeixement.

Formació i gestió del coneixement

Un equip ben format és imprescindible per garantir un servei de qualitat al client i adaptar-se i donar resposta a les necessitats canviants del negoci i el mercat.

Els diversos itineraris formatius s'adapten als llocs de treball i es recolzen en Virtaula, la plataforma d'*e-learning* de CaixaBank, que permet compartir i difondre el coneixement de les persones i optimitzar el seu temps.

Per a CaixaBank, el coneixement de les persones és un actiu intangible de gran valor. Per això, fomenta la seva estructuració i transmissió a través de diferents figures, com ara els formadors interns i els dinamitzadors, i eines com l'esmentada Virtaula o la xarxa social interna Connecta, que permeten compartir informació, propostes, opinions i experiències.

La tendència que marca el regulador amb l'entrada a la Unió Bancària és una exigència cada vegada més gran, que es reflecteix en tota la planificació anual de formació normativa que els empleats han de superar, i que té com a objectiu principal donar un servei de qualitat als clients. Prova d'això és la formació en Assessorament Financer. CaixaBank s'anticipa al sector i ja ha certificat més de 7.000 professionals amb el Diploma d'Assessorament Financer de la Universitat Pompeu Fabra i, al mateix temps, l'*International Certificate in Wealth & Investment Management*, del Chartered Institute for Securities & Investment (CISI), que està acreditat pel màxim organisme regulador a Europa, la Financial Services Authority (FSA), i és el principal referent del sector financer a nivell mundial.

Avaluació del rendiment i desenvolupament del talent

CaixaBank ha consolidat un model propi per a la identificació, l'avaluació i el desenvolupament del talent directiu, basat en l'avaluació per competències professionals i el model de lideratge transformador de l'entitat.

L'avaluació per competències ha assolit el 100% de la plantilla. Aquest procés, complementat amb altres eines com les avaluacions externes i l'avaluació 180º, a més de facilitar els processos de *feedback* entre directius i empleats, permet la correcta identificació dels professionals amb més potencial de l'organització i la seva incorporació a programes específics de desenvolupament professional. Paral·lelament, el document *La meva gestió del rendiment* integra l'avaluació individual per competències i els reptes de cada empleat, i reflecteix la valoració del què i el com dels resultats que obtenen.

Model de lideratge transformador

Aquest model de lideratge orienta l'actuació de les persones de CaixaBank amb equips a càrrec seu, d'acord amb l'estratègia i els valors corporatius; potencia la innovació i la creativitat com a palanques del canvi que la competitivitat de l'entorn exigeix al banc; impulsa el creixement personal i professional de tots els col·laboradors, i dóna protagonisme i responsabilitat a les persones i a les seves idees com a impulsores de la transformació de l'organització. El model fa èmfasi també en el lideratge al servei dels col·laboradors i en la gestió ètica.

Centre de Desenvolupament Directiu (CDD)

Aquest centre contribueix a reforçar la funció del directiu com a figura clau dins el model de negoci i lideratge de CaixaBank, desenvolupar programes a mida en col·laboració amb les principals escoles de negoci, com IESE i ESADE, per millorar les seves habilitats i donar suport al desplegament de les línies estratègiques. També reforça el sentit de pertinença al banc, els seus valors i la seva cultura, i alhora facilita les relacions i el *networking* entre els professionals amb responsabilitats directives. Així mateix, en el CDD s'ofereixen programes de reforç d'habilitats directives i cicles de conferències.

Per mantenir una relació de continuïtat amb els directius, el CDD disposa d'un espai no presencial, el CDD Digital, en què s'ofereixen recursos de manera permanent.

Sistemes de participació i reconeixement

El sistema de reconeixement és imprescindible per a la motivació, la implicació en el projecte i el compromís de les persones en la consecució dels reptes individuals i la contribució als objectius de l'equip.

CaixaBank reconeix l'actitud i contribució dels professionals mitjançant premis individuals i premis als equips i als segments de negoci.

D'entre tots, destaquen els Premis a l'Excel·lència en el Servei, que reconeixen els equips que durant l'any han aconseguit un millor resultat en qualitat d'atenció al client; i per reforçar la vinculació dels equips, cal destacar els 14 actes de reconeixement als Millors Equips de Vendes (MEV), que destaquen entre les trobades presencials de l'Alta Direcció amb col·lectius d'empleats de tots els àmbits, ja que van mobilitzar aquest 2016 12.825 assistents de tot el territori, i van premiar gairebé un miler dels nostres professionals de la xarxa comercial retail, entre premis d'equip i individuals.

Compromís social

Atès que el compromís social és un dels valors institucionals de CaixaBank i el desenvolupament de les seves persones ho requereix, l'entitat posa a la seva disposició sistemes de participació que permeten canalitzar, de manera sistemàtica, les idees, les iniciatives i la solidaritat de tothom, com el programa de Voluntariat Corporatiu i l'Espai Solidari.

10.4. Mesurament i millora

Per a CaixaBank és clau la satisfacció dels seus empleats i la consecució d'un entorn laboral positiu i uns equips motivats i compromesos. Per fer-ho, biennalment es llança un Estudi d'Opinió que recull la veu de tots els professionals de CaixaBank.

Analitzant les més de 19.000 opinions recollides en l'últim Estudi d'Opinió 2015, s'ha desenvolupat durant el 2016 un Pla de Millora corporatiu per seguir creixent com a entitat, a la vegada que reforça la confiança i el compromís de CaixaBank amb el seu equip humà.

El 2016, CaixaBank ocupa el lloc 13 entre les 100 millors empreses per treballar a Espanya, segons el Monitor Empresarial de Reputació Corporativa (MERCOR), i el tercer lloc entre les del sector bancari.

10.5. Drets Humans i Codis de Conducta

CaixaBank disposa d'un Codi Ètic i de Principis d'Actuació, de compliment obligat per a tots els empleats, directius i membres dels òrgans d'administració.

El Codi Ètic es fonamenta en els valors de qualitat, confiança i compromís social i promou els principis d'actuació següents:

- Compliment de les lleis i la normativa vigent
- Respecte a les persones, les cultures, les institucions i el medi ambient
- Integritat
- Transparència
- Excel·lència i professionalitat
- Confidencialitat
- Responsabilitat social

Així mateix, CaixaBank disposa d'una política d'actuació en matèria anticorrupció, que prohibeix expressament tot tipus d'activitats il·lícites relacionades amb la corrupció, com són l'extorsió, el suborn, els pagaments de facilitació i el tràfic d'influències.

L'entitat disposa també d'una Política de Responsabilitat Corporativa.

Durant el 2016 s'ha iniciat l'elaboració d'una Política i un procés de *due diligence* en matèria de riscos de Drets Humans, per posar de manifest el compromís de CaixaBank amb aquests, d'acord amb els *Principis Rectors sobre les empreses i els drets humans de les Nacions Unides*.

A més, l'entitat disposa de normes internes de conducta sobre matèries concretes (com el Reglament Intern de Conducta en l'àmbit del Mercat de Valors (RIC), el Codi de Conducta Telemàtic i les Normes de conducta del procés de contribució a l'euríbor). També disposa de polítiques relacionades amb valors ètics, socials i mediambientals en relació amb els seus grups d'interès: Criteris ètics, mediambientals i socials per als proveïdors del Grup, política de prevenció del blanqueig de capitals, polítiques antidiscriminació i polítiques d'inclusió financera de MicroBank, el banc social del Grup.

Adicionalment, CaixaBank s'ha adherit a estàndards ètics internacionals com el Pacte Mundial de les Nacions Unides, els *Women Empowerment Principles* o els Principis de l'Equador en l'àmbit del finançament de projectes. VidaCaixa i CaixaBank Asset Management s'han adherit als Principis d'Inversió Socialment Responsables de les Nacions Unides.

Per facilitar el compliment dels codis de conducta, hi ha un canal confidencial intern a través del quals els empleats poden:

- Gestionar possibles dubtes sobre la seva interpretació o aplicació pràctica.
- Denunciar possibles vulneracions dels preceptes dels codis.
- Fer denúncies referides a la informació de naturalesa financera i comptable.

L'Àrea de Compliment Normatiu atén les consultes plantejades. A més, dirigeix la investigació de les denúncies, que poden requerir la participació d'altres àrees de l'entitat. Sempre es garanteix la confidencialitat del comunicant i la seva identitat només es facilita, amb el consentiment previ de l'interessat, si és imprescindible per a la investigació. Posteriorment, un òrgan col·legiat resol les comunicacions basant-se en el resultat de la investigació efectuada. Durant 2016 s'han rebut i resolt 11 consultes i 4 denúncies sobre Codi Ètic i 1 consulta i 1 denúncia sobre el Codi Telemàtic.

11. Innovació

El 2016, la inversió total de CaixaBank en tecnologia ha assolit els 176,5 milions d'euros, dels quals 84,1 milions d'euros corresponen a R+D+I.

En un entorn econòmic cada vegada més competitiu i exigent, les entitats financeres necessiten innovar per créixer. A CaixaBank s'aposta per la innovació. El seu model obert i participatiu té per objectiu generar noves fonts d'ingressos i beneficis a través de la implementació de noves idees, millorar la seva posició en els negocis actuals, identificar i anticipar l'impacte de noves tecnologies i canvis socials i capturar noves oportunitats de negoci.

El procés d'innovació a CaixaBank s'articula en diversos eixos que permeten incorporar la transferència de coneixement i de tecnologia per desenvolupar noves iniciatives i projectes.

- **Identificació de tendències i noves idees:** Identificació de coneixement i de tecnologia per desenvolupar noves idees i difondre-les en l'organització. Per a això es recorre a consultores, pàgines web de referència, empreses, institucions acadèmiques, bancs, etc.
- **Discussió de noves idees amb les àrees de negoci:** Compartir tendències i noves idees amb les àrees de negoci. Per testar la tecnologia s'efectuen proves de concepte.
- **Avaluació i definició d'iniciatives i projectes:** Després de l'avaluació de la iniciativa amb les àrees de negoci es defineixen els projectes que cal implantar en l'organització.

A CaixaBank s'ha fet una aposta estratègica per les tecnologies de *big data*. En el Pla Estratègic 2015-2018 s'ha definit un projecte transversal de *big data* que té per objectiu millorar l'efectivitat comercial i l'eficiència operativa dels processos de venda i gestió interna mitjançant la implantació de la tecnologia *big data*.

[Centre d'Innovació Digital IBM – CaixaBank](#)

Durant 2016, CaixaBank i IBM han seguit treballant conjuntament en la descoberta i la prova de tecnologies emergents en el marc de l'aliança estratègica signada per a la gestió de la infraestructura tecnològica.

L'ampli treball desenvolupat en el Centre d'Innovació Digital en el processament de text i la construcció de capacitats de tractament del llenguatge natural ha permès que CaixaBank s'hagi convertit en l'empresa pionera a desenvolupar la tecnologia cognitiva Watson en castellà.

Així, CaixaBank i IBM han desenvolupat un nou assistent virtual que assessora els empleats en Comerç Exterior i analitza grans quantitats d'informació (normatives de comerç internacional, regulacions específiques dels països, normativa interna, etc.).

[Eines de suport al procés d'innovació](#)

Per donar suport al procés d'innovació es disposa de les eines Innova i Connecta.

Innova. El 2016 Innova es consolida com a eina de col·laboració amb els empleats de CaixaBank i segueix complint els seus objectius: accentuar l'actitud innovadora en l'organització, provocar un canvi cultural i maximitzar la implicació. Amb més del 80% d'empleats implicats en la plataforma, durant el 2015 s'han plantejat reptes i proves de producte sobre temes d'interès per al negoci. Amb les propostes dels empleats s'han desenvolupat iniciatives que s'han traduït en projectes. A més, els empleats disposen de la bústia de suggeriments, un espai dins Innova on poden fer arribar a les àrees de negoci idees sobre diferents temes relacionats.

Connecta. Connecta és l'eina de relació i comunicació entre empleats que potencia el treball en equip i facilita compartir el coneixement. A través de la creació de grups transversals, els empleats fan preguntes i resolen dubtes, aprenen de l'experiència dels altres, comparteixen bones pràctiques, etc.

Premis i reconeixements externs

El 2016, el Grup ha rebut, entre d'altres, els premis següents:

- **Premi Euromoney a CaixaBank Banca Privada** el febrer del 2016 per segon any consecutiu: CaixaBank Banca Privada va ser guardonada per la publicació britànica *Euromoney* en els premis *Private Banking Survey 2015*. La publicació ha valorat l'excel·lència en el servei de Banca Privada per la qualitat dels seus serveis i el seu model de negoci.
- El març del 2016, **CaixaBank Asset Management** va rebre el premi com a **millor gestora espanyola** per la companyia europea d'anàlisi Fundclass. Aquest guardó se suma al reconeixement com a millor equip de renda fixa 2015 atorgat per la revista britànica *Capital Finance International*.
- El maig del 2016, CaixaBank va rebre el premi de **Retail Banker of the Year**, al **millor banc del món en innovació** el 2016. El guardó reconeix les fites tecnològiques aconseguides en els últims mesos, incloent-hi la integració de Barclays Espanya i el llançament d'imaginBank. A més, li va atorgar també el premi **Best Mobile Banking** a l'entitat amb millor servei de banca mòbil de l'any.
- El maig del 2016, CaixaBank va ser escollit com a **Best Partner for International Trade Finance pel Lafferty Group**. Lafferty reconeix el lideratge de CaixaBank en petites i mitjanes empreses i la seva xarxa internacional de suport als clients.
- El juny del 2016, va rebre el **Premi per Global Finance de Best Bank in Spain** per segon any consecutiu. CaixaBank ha estat valorat per la seva capacitat d'oferir als seus clients els productes i serveis que més s'adaptin a les seves necessitats. CaixaBank també ha estat reconeguda per la mateixa publicació per la innovació en serveis transaccionals pel servei MailBox, que permet gestionar la correspondència bancària. L'octubre del 2016, Global Finance també va atorgar a CaixaBank el premi **The Innovators 2016** en les categories *Product Innovation* i *Process Innovation*.
- El juliol del 2016, **CaixaBank és escollit com la Millor Banca Responsable a Europa** per la publicació britànica *Euromoney*. Aquest guardó ha valorat el compromís de CaixaBank amb polítiques que potencien el desenvolupament socioeconòmic de les persones i el territori on es duu a terme l'activitat financera. L'estratègia de banca responsable de l'entitat inclou una ferma aposta per la inclusió financera, la concessió de microcrèdits i el Programa d'Habitatge Social.
- CaixaBank ha rebut l'agost del 2016 el premi **The Banker al Millor Projecte Tecnològic del món** per imaginBank. *The Banker* reconeix l'exercici de transformació de l'entitat i la potent innovació en mitjans de pagament amb el llançament del primer banc «mobile only» d'Espanya. L'entitat ha estat guardonada també amb el **premi en la categoria específica de projectes Mobile**. L'octubre del 2016, *The Banker* també ha guardonat CaixaBank com a **Best Private Bank for Digital Communication**, millor banca privada del món en comunicació digital, destacant el seu ús de les xarxes socials. El desembre del 2016, *The Banker* va reconèixer CaixaBank com a **Banc de l'any 2016**, destacant la seva solidesa i solvència. L'agost del 2016, CaixaBank ha estat reconegut com el millor banc d'Europa i el segon del món en serveis de banca mòbil per Forrester Research. És el segon any consecutiu que CaixaBank obté la puntuació més alta del sector a Europa.

12. Xarxa de sucursals

12.1. Una xarxa comercial propera al territori

Amb les recents operacions de fusió per l'absorció de Banca Cívica i de Banco de Valencia, i la compra del negoci de banca detallista, de gestió de patrimonis i de banca corporativa de Barclays a Espanya, CaixaBank consolida el seu lideratge en el mercat financer espanyol amb la xarxa d'oficines més extensa del sector bancari, amb una gran capilaritat en el territori, i que constitueix l'instrument bàsic de relació i proximitat amb el client per part dels seus professionals. Aquesta àmplia xarxa facilita la prestació d'un servei d'assessorament personalitzat i de qualitat, que es reforça amb la resta de canals complementaris.

CaixaBank es manté present en el 100% de les poblacions espanyoles amb més de 10.000 habitants i augmenta la seva presència en poblacions de més de 5.000 habitants fins a assolir-ne el 94%, després de l'obertura d'alguns nous punts d'atenció en poblacions d'Aragó per donar servei de proximitat als clients.

Durant el 2016, CaixaBank ha dut a terme un procés d'optimització i de racionalització de la xarxa, que ha permès aflorar sinergies, així com incrementar el nombre de gestors especialistes amb capacitat d'oferir un millor assessorament als clients. Aquest procés s'ha dut a terme amb extrema atenció sense abandonar mercats i reubicant els empleats en aquelles oficines amb més potencial comercial de creixement i servei als nostres clients.

D'aquesta manera, a 31 de desembre, CaixaBank disposa a Espanya d'una xarxa de 5.027 oficines i 245 finestretes (centres d'atenció desplaçats, dependents d'una oficina principal), a més de 19 sucursals o oficines de representació a l'estranger.

Especialització i millora de l'experiència en les oficines

Continuant la línia iniciada el 2014, s'ha ampliat el nombre d'**Oficines A i Store**. Inspirats per les noves necessitats dels clients actuals, hem creat un nou model d'oficina urbana més tecnològic, però també més personal, més accessible i més pròxim. Amb un disseny diferenciador i propi, reforcen el nostre compromís amb els clients amb l'objectiu de millorar la seva experiència en l'oficina i cobrir totes les necessitats del client. El nou model d'oficina permet enfocar el contacte amb el client cap a l'assessorament i les gestions de valor, i aprofita les noves tecnologies i els canals directes per facilitar les gestions transaccionals més habituals, oferint total disponibilitat i màxima comoditat per als clients. Al tancament del 2016, CaixaBank compta ja amb 72 Oficines A i Store amb cobertura nacional en tots els territoris i amb l'objectiu de continuar el desplegament d'aquest nou model de xarxa el 2017.

Un dels objectius primordials d'aquest model d'oficines és generar experiències diferencials per als clients. Són diverses les accions que es duen a terme de manera constant a les oficines A i Store, amb l'objectiu de crear valor afegit als nostres clients, oferir-los un millor servei i generar noves oportunitats comercials, aconseguint enfortir el vincle dels clients amb CaixaBank.

Aquesta evolució del model ha estat reconeguda per l'Associació per al Desenvolupament de l'Experiència de Client (DEC), que va concedir el mes de juny a CaixaBank i al projecte d'Oficines A i Store el Premi al Millor *Customer Journey*.

Al costat de la transformació del model d'oficina, durant el 2016, CaixaBank ha seguit apostant per l'especialització de la seva xarxa de distribució, estenent la marca **AgroBank** a 875 oficines per distingir aquelles oficines orientades a zones de forta rellevància del sector agrícola i ramader. D'altra banda, després del llançament de 100 oficines **HolaBank** el 2015, durant l'any 2016 s'ha ampliat l'abast d'aquest projecte fins a assolir les 167 oficines HolaBank especialitzades en l'atenció de clients originaris de països de l'OCDE, que tenen la seva residència habitual o temporal a Espanya, i que necessiten serveis diferencials per part de professionals que parlin el seu idioma.

Durant el 2016 s'ha seguit treballant per reforçar la qualitat de servei i el compromís amb els nostres clients de **Banca Premier**, tant amb la incorporació de nous productes i serveis exclusius per a aquest segment de clients com amb l'increment de l'equip de gestors especialistes. Per oferir un assessorament personalitzat que ajudi els nostres clients a planificar el seu patrimoni, comptem amb més de 1.620 gestors de Banca Premier. CaixaBank és l'única entitat que té acreditats els seus gestors de Banca Premier i els seus Directors d'Oficina amb el Diploma en Assessorament financer per la Universitat Pompeu Fabra i el certificat Internacional en Wealth Management del CISI.

Mobilitat i noves tecnologies

L'actual model d'atenció als nostres clients segueix, en conseqüència, basant-se en la capillaritat de la xarxa de distribució. Però, adaptant-se al perfil dels clients i mercats que atén en cada oficina, especialitzant les persones, formant-les i dotant-les de les oportunes i més modernes eines de mobilitat, i redissenyant la xarxa d'oficines, la seva configuració i la seva distribució interna.

En aquest sentit, hi ha una aposta clara per la mobilitat i les noves tecnologies, de manera que gairebé la totalitat de la nostra xarxa comercial disposa d'*smart PC* o *tablets* i *smartphones* que faciliten la seva capacitat per atendre els clients en el lloc en què aquests desenvolupen la seva activitat, amb la possibilitat d'efectuar les operacions més habituals a través d'aquestes eines. D'aquesta manera cadascun d'aquests gestors de clients, en la realització de la seva feina diària, opera com a una autèntica oficina mòbil. En l'últim any, el nombre d'empleats habilitats amb *smart PC* ha incrementat de 13.000 empleats el 2015 a aproximadament 22.000 al tancament del 2016.

12.2. Distribució geogràfica del volum d'activitat

En relació amb la distribució geogràfica del volum d'activitat, atès que totes les oficines de CaixaBank ofereixen a la seva clientela tota la gamma de productes i serveis, s'adjunta la classificació de les oficines per comunitats autònomes espanyoles, oficines operatives i de representació a l'estranger, a 31 de desembre de 2016 i 2015, com a representativa de l'esmentada distribució:

Comunitats autònomes i ciutats	31-12-2016		31-12-2015	
	Nombre d'oficines	%	Nombre d'oficines	%
Andalusia	897	17,78	917	17,54
Aragó	88	1,74	87	1,66
Astúries	64	1,27	70	1,34
Balears	197	3,90	207	3,96
Canàries	253	5,01	258	4,93
Cantàbria	45	0,89	47	0,90
Castella-la Manxa	149	2,95	153	2,93
Castella i Lleó	246	4,88	250	4,78
Catalunya	1.315	26,06	1.380	26,39
Ceuta	4	0,08	4	0,08
Comunitat Valenciana	438	8,68	443	8,47
Extremadura	67	1,33	64	1,22
Galícia	196	3,88	199	3,81
La Rioja	26	0,52	26	0,50
Madrid	580	11,49	637	12,17
Melilla	2	0,04	2	0,04
Múrcia	124	2,46	122	2,33
Navarra	149	2,95	157	3,00
País Basc	187	3,71	188	3,60
Total oficines a Espanya	5.027	99,62	5.211	99,67
Oficines a l'estranger				
Polònia (Varsòvia)	1	0,02	1	0,02
Marroc (Casablanca)	1	0,02	1	0,02
Marroc (Tànger)	1	0,02	1	0,02
El Regne Unit (Londres)	1	0,02		0,00
Total oficines a l'estranger	4	0,08	3	0,06
Oficines de representació:				
Alemanya (Frankfurt)	1	0,02	1	0,02
Xina (Pequín)	1	0,02	1	0,02
Xina (Xangai)	1	0,02	1	0,02
Emirats Àrabs (Dubai)	1	0,02	1	0,02
França (París)	1	0,02	1	0,02
Índia (Nova Delhi)	1	0,02	1	0,02
Itàlia (Milà)	1	0,02	1	0,02
Regne Unit (Londres)		0,00	1	0,02
Singapur (Singapur)	1	0,02	1	0,02
Turquia (Istanbul)	1	0,02	1	0,02
Xile (Santiago de Xile)	1	0,02	1	0,02
Egipte (El Caire)	1	0,02	1	0,02
Colòmbia (Bogotà)	1	0,02	1	0,02
Estats Units (Nova York)	1	0,02	1	0,02
Sud-àfrica (Johannesburg)	1	0,02		
El Brasil (São Paulo)	1	0,02		
Total oficines de representació	15	0,30	14	0,27
Total oficines	5.046	100,00	5.228	100,00

Nota: No s'hi inclouen centres d'atenció al públic desplaçats, dependents d'altres oficines.

12.3. Banca electrònica: Internet, el mòbil, les xarxes socials i les targetes

Els canals digitals permeten que CaixaBank, en estreta unió amb la xarxa d'oficines del Grup CaixaBank, ofereixi als seus clients una banca innovadora, de qualitat, accessible i disponible a qualsevol lloc i hora. Són el resultat del permanent esforç innovador de l'entitat que, amb l'ús intensiu de la tecnologia per a la millora permanent de la qualitat dels nostres serveis, facilita una relació més estreta i personal amb els clients; optimitza el treball a les oficines, que poden focalitzar els seus esforços en les necessitats dels clients tot potenciant la personalització de la relació comercial. El 2016, el 93% de l'operativa total de CaixaBank s'ha dut a terme a distància i el 62,5% s'ha processat per Internet, pel mòbil i pels caixers.

Banca on-line

Aspectes destacables de la banca *on-line*:

- Més de 900 operatives diferents
- 23 idiomes
- 5,3 milions de clients operen amb Línia Oberta
- 2.654 milions d'operacions

CaixaBank manté un any més la seva posició de líder en serveis de banca *on-line* a Espanya. Ocupa la primera posició en *rànquings* de penetració en el mercat nacional (32,4% el desembre del 2016, segons ComScore) i lidera el *rànquing* internacional (el setembre del 2016) en l'àmbit de penetració d'usuaris de serveis bancaris de cada país. Un any més, ja per setè any consecutiu, el *rànquing* AQmetrix situa al banc com a líder en qualitat de servei.

CaixaBank ha llançat el 2016 un nou portal comercial (www.CaixaBank.es), amb l'objectiu de potenciar la qualitat i lideratge del servei de banca *on-line*. S'ha redefinit per complet l'estructura i la imatge del web, amb la integració de nous conceptes de disseny, d'usabilitat i d'accessibilitat, creant així una navegació més visual i intuïtiva. En un projecte de cocreació amb més de 500 clients, la nova web dóna resposta als nous hàbits d'interacció digital dels usuaris.

El 2016 i d'acord amb el pla estratègic 2014-2018, continua la potenciació de la multicanalitat i la digitalització de l'activitat amb nous serveis digitals. El 2016 s'ha llançat un nou producte amb filosofia digital com La Meva Guardiola, que permet al client gestionar els seus estalvis mitjançant la creació i seguiment d'objectius d'estalvi personals per Línia Oberta web i mòbil.

S'han implantat i potenciat serveis digitals que faciliten i simplifiquen l'operativa del client, com el servei de Comptes de Confiança que permet als clients fer transferències de forma més senzilla, o la nova operativa de Traspàs Ràpid que permet als clients fer moviments de fons entre els seus comptes de forma molt àgil.

A través de canals digitals s'han impulsat també les eines per a negocis. Comerciabox s'ha convertit en l'entorn de gestió dels comerços a través de Línia Oberta amb informació no només del negoci, sinó també dels seus clients. Comex *on-line*, d'altra banda, permet, a través d'un sistema de videoconferència, establir contacte amb l'especialista de manera fàcil i eficaç.

El focus en Digital *Proximity*, per ajudar clients i gestors en la seva relació i contacte, ha permès el llançament d'una reconceptualització del Mur (redissenyat amb noves eines i visualització), i del servei del meu Gestor, amb la incorporació de les noves tendències de relació digital i el reforç de la vinculació del client-gestor.

Per ajudar en la presa de decisió de compra, s'ha continuat amb la definició i el desenvolupament de nous recursos comercials que permetin al client completar el procés amb tota la informació que necessita, com el nou simulador de préstecs personals o la contractació *on-line* de targetes de crèdit a través d'un *scoring on-line*.

La integració de missatges comercials de manera contextualitzada en Línia Oberta ha permès més personalització i conversió de les accions de venda directa en canals.

El 2016 s'ha consolidat Borsa Oberta com un dels *brokers on-line* líders del mercat, amb la incorporació de noves funcionalitats com la nova posició flotant de cartera, els simuladors de *warrants* o el servei d'anàlisi de cartera, eines que faciliten al client, tant la presa de decisions a l'hora d'operar, com la consulta de les seves inversions.

Productes i serveis a través del mòbil

Com a dades significatives tenim:

- 3,7 milions de clients de Línia Oberta mòbil
- 1.774 milions d'operacions a l'any
- 3,1 milions de baixades d'aplicacions a l'any
- 38,9 milions d>alertes financeres enviades.

La banca mòbil de CaixaBank segueix liderant el sector a Espanya i és també una de les entitats de referència internacional. El 2016 el servei de banca mòbil de CaixaBank ha estat escollit com el millor d'un banc europeu segons *Forrester*. També CaixaBank ha estat reconeguda per *Retail Bankers International Awards 2016* com la *Best Mobile Banking Strategy*.

A més, el rànquing AQmetrix, que avalua la qualitat dels serveis prestats en banca mòbil, torna a posicionar CaixaBank en primera posició.

El 2016, a través del portal de CaixaBank, s'han dut a terme més de 3 milions de baixades de les més de 60 *apps* disponibles.

CaixaBank Pay és l'aplicació que ofereix una solució de pagament mòbil amb tecnologia NFC (en terminals Android compatible) i permet la gestió de les targetes financeres per a tot tipus de dispositius. El 2016 s'ha convertit en la segona *app* del grup amb un nombre més elevat de baixades, després de la de CaixaBank. Més de 150 mil clients la utilitzen habitualment per a la gestió i l'alta de targetes (més de 130 mil targetes donades d'alta el 2016).

Amb l'objectiu de la cerca permanent del talent jove, el 2016 es va celebrar la 6a edició de la FinappsParty. El 2016, l'any de la seva 6a edició, es converteix en l'imaginChallenge. Mantenint el seu format de competició de 24 hores, aquest any s'ha celebrat la Games Edition, el repte de la qual ha estat el disseny i la creació de continguts per augmentar la vinculació dels usuaris amb l'App d'imaginBank. Un total de 107 participants de 8 nacionalitats diferents, 26 equips i 50.272 espectadors únics han seguit l'imaginChallenge en format vídeo durant els dies de l'esdeveniment en plataformes Facebook Live i Periscope.

El 14 de gener del 2016 CaixaBank va llançar el nou servei mòbil imaginBank

El projecte d'imaginBank va néixer per respondre a les noves necessitats del públic *millennial*, un objectiu que ha canviat la seva percepció del sector bancari tradicional i que busca alternatives: bancs 100% digitals, sense oficines ni comissions amb una solució bancària que aporti un valor afegit i que els parli en el seu llenguatge.

imaginBank canvia totalment la manera d'interactuar amb el banc i neix com el primer banc «*Mobile Only*». Utilitza un llenguatge molt senzill i clar, que facilita al màxim la comunicació i interacció amb els clients. Li parla de tu i sense tecnicismes financers. Quan un client navega a través de l'aplicació rep comunicacions amb un to proper i fàcil d'entendre. Aquest llenguatge proper es trasllada fins als contractes o l'acceptació de permisos. En les comunicacions es fomenta l'operativitat dels clients i s'hi explica, de forma fàcil, tot el que pot fer a imaginBank.

Compta amb una oferta de serveis financers dissenyats específicament per als seus usuaris. Un compte corrent i la targeta visa imaginBank, sense comissions ni condicions de vinculació, el préstec Click@go imagin. Ofereix serveis avançats per a la gestió de finances personals, per fer transferències i pagaments P2P.

imaginBank posa a disposició dels clients les últimes novetats tecnològiques en mitjans de pagament sota el concepte d'imaginPay. El client pot tenir la seva targeta en format tradicional o, si ho prefereix, duplicada en altres suports, com les polseres *wearable* o l'*sticker* Visa *contactless* que s'adhereix al mòbil. També, pot optar per baixar-la en format virtual per fer pagaments directament amb el mòbil amb la tecnologia HCE. A més, l'aplicació avança en la creació d'un servei de pagaments entre persones (P2P) que converteix aquesta operació en un tràmit molt senzill. Tot això contribueix a fer que l'*app* d'imaginBank mantingui una alta valoració en les principals *store*.

Els clients poden contactar amb imaginBank independentment del canal i del lloc en què es trobin. Compta amb diferents canals d'atenció al client. Dóna servei a través de les xarxes socials (Twitter, Whatsapp i Facebook) i a través de canals integrats com són el xat assistit dins l'*app* i canals més tradicionals com l'ajuda des d'un número de telèfon gratuït.

Els diferents premis rebuts el 2016 ho corroboren. En els premis *The Banker*, imaginBank ha resultat guanyador en la categoria «*Mobile*». I en els premis Gartner, imaginBank va resultar guanyador en la categoria «*The Most innovative Digital Business Model*».

Terminals d'autoservei

Les dades més significatives dels terminals autoservei són les següents:

- 9.479 caixers automàtics.
- Més de 250 prestacions disponibles.
- 16 idiomes.
- 630 milions d'operacions.
- Quota de mercat per nombre de terminals a Espanya: 18,53% (tercer trimestre 2016)

El 2016 s'ha continuat amb el Pla Renove de la xarxa de caixers, per a la millora de la funcionalitat global del parc, com la substitució d'unitats d'ingrés amb sobre per unitats d'ingrés en efectiu.

CaixaBank és el '«1er banc a Espanya amb reciclatge de bitllets en caixers». Aquesta línia de treball aporta millores en l'operativa d'oficina i augmenta la disponibilitat del servei al client. Amb el reciclatge s'obté més eficiència operativa de les oficines i menys efectiu en trànsit.

Una altra característica destacable de la nostra xarxa és la personalització dels menús a disposició dels nostres clients, que permeten al client disposar d'un terminal que s'adequa a les seves necessitats específiques. La personalització facilita l'ús i redueix el temps d'espera del client amb prestacions com «Les meves operacions habituals». També permet escollir el tipus de bitllets en el reintegrament d'efectiu. El nostre caixer disposa de menús en llenguatges de signes, contrast alt de les lletres per a la gent amb visibilitat reduïda; la gent amb discapacitat visual té guies per veu i, per a aquells clients poc habituats a l'ús del caixer, el menú CaixaFàcil els facilita l'operativa.

El reintegrament a dèbit o a crèdit amb targeta *contactless* o a través del mòbil, més còmode, fàcil i també més segur, s'ha convertit en una característica que defineix a la nostra xarxa. A més, el 2016 hem introduït també la possibilitat de reintegrament amb codi, que permet disposar d'efectiu sense necessitat de disposar de la targeta. Aquesta millora en el servei ha permès que durant el 2016 se superi el volum d'efectiu dispensat a través dels nostres caixers.

Finalment, els nostres caixers són també una eina de comunicació amb els nostres clients, a través d'aquests poden visualitzar els vídeos de les campanyes institucionals de CaixaBank i de l'Obra Social.

Targetes

CaixaBank és l'entitat líder en mitjans de pagament, amb 15,3 milions de targetes en circulació, de les quals aproximadament 6,6 milions són targetes de dèbit diferit i *revolving*, 7,3 milions són de dèbit i 1,3 milions són de prepagament. Aquestes targetes han fet 33.730 milions d'euros de facturació en compres, xifra que ha permès al Grup CaixaBank obtenir una quota de mercat per facturació del 22,9%.

Més de 9,8 milions de targetes són *contactless*, el 64% de les targetes emeses per CaixaBank Payments (+46% respecte a l'any 2015). Aquestes targetes han facturat 7.680 milions d'euros, que és més del doble respecte a l'any anterior. Aquestes dades fan que durant l'any 2016 la facturació amb tecnologia *contactless* hagi representat el 23% del total de la facturació amb targeta de CaixaBank (davant el 14% que va suposar l'any 2015).

A través de la seva filial Comercia Global Payments, té instal·lats 335.510 TPV, dels quals 9 de cada 10 estan adaptats a la tecnologia *contactless* (294.658 TPV). Durant 2016 s'ha consolidat plenament el seu ús entre els clients de l'entitat, amb 7.123 milions d'euros utilitzant aquesta tecnologia, una xifra que és també més del doble respecte a l'any anterior.

El 25 de novembre d'aquest any, amb motiu del *Black Friday*, és el dia en què es va produir el record històric en facturació en compres, tant en comerços com en targetes CaixaBank, amb un increment del 18% i del 14%, respectivament, respecte al *Black Friday* de l'any 2015.

Les dades més destacables són:

Targetes CaixaBank

- 22,9% quota de mercat
- 5.196 milions d'euros de facturació per Internet (16% del total de facturació)
- 2.794 euros gestionats per segon (targetes + comerços)
- 60.349 milions d'euros de facturació en comerços i disposició d'efectiu en caixers (+8% respecte a l'any 2015).

Comerços clients

- 26,9% quota de mercat amb relació a la facturació amb targeta
- 335.510 TPV instal·lats
- 1.119 milions d'operacions en comerços (+17% respecte a l'any 2015) i 40.881 milions d'euros (+14% respecte al 2015)
- 5.012 milions d'euros de facturació de comerç electrònic (12,3% del total de facturació).

13. Obra social

Més de 10 milions de beneficiaris

La Fundació Bancària "la Caixa" va tancar l'exercici passat registrant resultats significatius en el primer any d'execució del seu **Pla Estratègic 2016-2019, que té com a lema «Construïm presents. Canviem futurs»**. Un pla que, liderat pel seu president Isidre Fainé, té en compte una inversió de més de 2.000 milions d'euros en acció social durant el seu període de vigència i que consolida l'entitat com la fundació més important d'Espanya i una de les més rellevants a Europa i a nivell mundial.

El pressupost de 2016 de **500 milions d'euros**, la mateixa partida que en els vuit anys precedents, ha ajudat la Fundació Bancària "la Caixa" a mantenir la seva situació de lideratge, gràcies als dividends de CaixaBank i de Criteria.

L'Obra Social "la Caixa" compta amb l'estreta col·laboració de la xarxa d'oficines de CaixaBank, la més extensa d'Espanya, per desenvolupar actuacions adaptades a les necessitats específiques de cada territori en els àmbits social, educatiu, científic i cultural. Aquesta col·laboració es concreta en l'assignació d'una part del pressupost de l'Obra Social a la xarxa financera. A través d'aquesta fórmula es fa patent el compromís social de tots els empleats del Grup "la Caixa". L'objectiu últim és contribuir al desenvolupament individual i col·lectiu en els territoris on CaixaBank desenvolupa la seva activitat financera, principi fundacional de l'Entitat.

Durant el 2016, l'entitat ha desplegat les línies d'actuació principals fixades en aquest document rector amb un objectiu ineludible: contribuir a la construcció d'una societat millor i més justa, donant oportunitats a les persones que més ho necessiten.

La focalització en els programes socials més transformadors, amb especial atenció als dedicats a la infància i la creació de llocs de treball; l'increment de la inversió en la recerca mèdica; el manteniment de l'excel·lència en la divulgació del coneixement i la cultura; i l'establiment de mètriques i sistemes d'avaluació que han permès avenços significatius en l'eficiència en l'ús dels recursos han estat les principals línies mestres.

D'acord amb aquests principis i objectius, l'entitat afronta el 2017 amb la mateixa voluntat de consolidar i intensificar la tasca de l'Obra Social. Això es traduirà en un augment del seu pressupost fins a assolir els **510 milions d'euros**, davant els 500 dels nou anys anteriors.

Globalment, la Fundació Bancària "la Caixa" ha impulsat el 2016 més de **46.000 iniciatives**, de les quals s'han beneficiat **més de 10 milions de persones**.

Tal com recull l'esmentat Pla Estratègic, la **lluita contra la pobresa infantil** i el **foment de l'ocupació** són dos dels principals eixos, que es concreten en l'impuls de dos programes estratègics: CaixaProinfància i Incorpora.

Durant el 2016, el **programa de superació de la pobresa infantil**, CaixaProinfància, ha atès més de **63.600 menors** i les seves famílies a les principals ciutats espanyoles, i ha posat el focus a les zones i barris amb taxes d'exclusió més altes. El projecte va ampliar el seu radi d'actuació durant l'any passat i es continuarà implementant en noves ciutats el 2017 amb l'objectiu de garantir el benestar de la infància amb menys oportunitats. En el terreny de l'acció social directa per lluitar

contra l'exclusió, la **Fundació de l'Esperança**, ubicada al districte de Ciutat Vella a Barcelona, ha incrementat la seva activitat i el nombre de beneficiaris atesos.

Més de 28.000 oportunitats laborals

Respecte al foment de l'ocupació, Incorpora ha celebrat el seu **desè aniversari** superant els **28.000 llocs de treball** facilitats a persones en situació de vulnerabilitat. Una dada ressenyable que reflecteix un increment substancial comparat amb les 23.626 contractacions del 2015. Aquest programa d'integració laboral ha tingut la col·laboració de més de 9.500 empreses de tot Espanya durant l'exercici. Entre les línies d'actuació més innovadores d'aquest projecte destaquen els **Punts de Formació** Incorpora, adreçats a millorar l'ocupabilitat dels usuaris amb més dificultats per trobar feina, i els **Punts d'Autoocupació** per afavorir l'emprenedoria entre persones en risc o situació d'exclusió. El Pla Estratègic de la Fundació Bancària també posa especial èmfasi en la **lluita contra la desocupació juvenil** a través de diferents iniciatives.

El 2016, el **programa de Gent Gran, amb més d'un segle de trajectòria**, ha comptat amb **813.000 participants** en propostes socials, culturals, de salut i tecnològiques, adreçades al foment de l'envelliment actiu, la participació social i el respecte i la dignitat de les persones grans. Aquestes xifres consoliden el vincle històric entre l'entitat i aquest col·lectiu.

El programa de **Voluntaris de "la Caixa"** compta ja amb **14.200 participants** encarregats d'organitzar, dinamitzar o donar suport a accions locals a totes les comunitats autònomes. Des de la posada en marxa del projecte han impulsat activitats adreçades a **més d'1,2 milions de persones**.

Facilitar l'**accés a l'habitatge** és una altra de les prioritats del Pla Estratègic, en consonància amb les preocupacions dels ciutadans. A través de diferents iniciatives (habitatge assequible, lloguer solidari, lloguer social i el Fons Social d'Habitatges), el Grup "la Caixa" compta ja amb **més de 33.000 pisos**. Aquests habitatges, amb **rendes mensuals a partir de 85 euros**, estan repartides per tot Espanya i a disposició de les persones amb menys recursos.

En l'àmbit de la salut, l'Obra Social ja desenvolupa el seu programa d'atenció a persones amb malalties avançades en **109 centres hospitalaris i àrees d'atenció domiciliària**. En total, **19.800 pacients** han rebut suport psicosocial el 2016, dins un programa que també comprèn el suport als seus familiars i l'atenció al dol.

Fidel al seu compromís amb l'educació com a motor de progrés individual i col·lectiu, la **formació** segueix sent un pilar fonamental en l'acció de l'entitat. Concretament, el programa **eduCaixa** ha arribat a més de **2,3 milions d'alumnes de 9.000 escoles** espanyoles. Aquesta iniciativa engloba recursos pedagògics, innovadors, pràctics i de fàcil accés, amb propostes educatives pensades per despertar habilitats emprenedores; potenciar vocacions científiques; divulgar l'art i la cultura, i promoure el creixement personal fomentant els hàbits saludables, l'educació en valors i la sensibilització social.

En aquesta mateixa línia, l'emblemàtic programa de Beques de "la Caixa" ha permès que **més de 200 estudiants** puguin ampliar la seva formació a les millors universitats d'Espanya i de l'estranger, així com en centres de recerca de referència durant el 2016. Entre les novetats en aquest àmbit destaca la posada en marxa de l'**INPhINIT**, una nova convocatòria de beques cofinançada per la Comissió Europea. Aquest projecte pretén atreure el millor talent internacional per fer estudis de doctorat en els centres d'investigació d'excel·lència d'Espanya.

El foment de la cohesió i la convivència intercultural, la reinserció dels interns en centres penitenciaris o la promoció de més de **863 projectes** d'entitats de tot Espanya a través de les Convocatòries d'Ajudes a Iniciatives Socials, amb una inversió de més de 20 milions d'euros, han estat altres de les línies destacades d'actuació.

Aposta per la investigació

El Pla Estratègic 2016-2019 aposta decididament per la **recerca mèdica**, i pretén triplicar el pressupost destinat a aquest àmbit fins a assolir els **90 milions d'euros** al final d'aquest període. Durant el 2016 la inversió en aquesta àrea va pujar a 35 milions.

La promoció de l'**avenç científic** s'ha intensificat amb el suport a projectes centrats en la recerca de l'Alzheimer, la sida, les malalties neurodegeneratives o les afeccions cardiovasculars. En paral·lel, **CaixaImpulse**, el primer programa integral per a la transformació del coneixement científic en empreses que generin valor en la societat, ha presentat els 20 projectes seleccionats en la segona convocatòria. En aquesta línia, l'**Institut de Salut Global (ISGlobal)** s'ha consolidat com un dels centres de referència en l'avenç de la lluita contra les malalties associades a la pobresa, i juga un paper clau en la lluita contra la malària o el pian.

Internacionalment, durant el 2016 s'ha consolidat la col·laboració amb entitats de referència a nivell mundial, com la Fundació Bill & Melinda Gates, per promoure la **vacunació infantil** als països en via de desenvolupament, o UNICEF, amb l'objectiu de reduir la mortalitat infantil causada per la pneumònia.

Així mateix, la Fundació Bancària "la Caixa" i la Fundació Telefónica han presentat la seva aliança estratègica per crear el **projecte Profutur**. Aquesta iniciativa, inspirada pel papa Francesc, impulsa l'educació i la formació de nens, joves i adults entre els sectors més desfavorits de països de l'Àfrica, Amèrica Llatina i el sud-est asiàtic per promoure la igualtat d'oportunitats a través de la **formació digital**.

[Suport a la programació cultural i científica](#)

L'oferta cultural, científica i educativa de l'Obra Social "la Caixa" a tot Espanya ha assolit la xifra de 5.194.881 de visitants durant l'any 2016, cosa que significa un augment del 3,6% respecte a l'any anterior.

A CaixaForum, Barcelona, l'exposició **Impressionistes i moderns. Obres mestres de la Phillips Collection** ha estat la més visitada de l'any, seguida per les mostres **Philippe Halsman, Sorprèn-me!** i **Un Thyssen mai vist**.

Pel que fa a CosmoCaixa, el Museu de la Ciència de l'Obra Social "la Caixa" a Barcelona, entre les propostes que han registrat més afluència destaquen **El bressol de la humanitat** i **Wildlife Photographer of the Year**. A aquestes s'hi afegeix **Sapiens, Comprendre per crear**, la mostra organitzada en col·laboració amb el xef Ferran Adrià i inaugurada a finals d'any.

D'altra banda, a CaixaForum Madrid l'afluència més important de visitants la van registrar les exposicions **Impressionistes i moderns; Els pilars d'Europa**, fruit de la col·laboració estable entre l'Obra Social i el British Museum per a l'organització conjunta d'exposicions, i en tercer lloc es va situar **Dones de Roma**.

Altres propostes destacades de l'any han estat **Settecento** (Caixa Forum Saragossa); **Sorolla, Apunts a la sorra** (CaixaForum Tarragona); **Dones de Roma** (Caixa Forum Palma); **Sebastião Salgado, Gènesi** (CaixaForum Lleida) i **Art mochica de l'antic Perú** (CaixaForum Girona).

El 2016 també s'han commemorat els **30 anys de la Col·lecció "la Caixa" d'Art Contemporani**, un dels fons privats més complets de tot Europa i un autèntic referent al nostre país.

El Palau Macaya de l'Obra Social "la Caixa" s'ha consolidat com un espai clau en la **divulgació de les idees i l'avenç del pensament**, que durant l'any ha acollit 923 activitats amb més de 51.000 participants. La ubicació, en aquest centre, de l'Escola Europea d'Humanitats, sota la direcció de Josep Ramoneda, suposa un nou pas en aquesta direcció.

Fruit de tot això, la Fundació Bancària "la Caixa" ha tancat l'exercici amb una campanya de reconeixement i agraïment als col·laboradors, voluntaris i entitats socials que contribueixen a l'objectiu de la construcció d'una societat millor: **els Imprescindibles**.

La fi fundacional per excel·lència en el naixement de l'entitat bancària el 1904 que, avui, 110 anys després, executat per la Fundació Bancària "la Caixa" a través dels dividends que obté de CriteriaCaixa, roman més vigent que mai.

14. Perspectives 2017 i evolució del Grup CaixaBank

14.1. Perspectives per a l'exercici 2017

D'acord amb les previsions de CaixaBank Research, el creixement mundial serà del 3,4% el 2017 i del 3,6% el 2018, xifres que denoten un clar augment del dinamisme respecte del 2016 (creixement del 3,1%). Els factors clau que impulsaran la millora econòmica seran l'expansió del comerç internacional (encara que a un ritme més baix que en anys anteriors), la recuperació de les primeres matèries (que dona suport a la reactivació de molts dels emergents però, com que és moderada, no lastra excessivament els importadors) i una situació de desequilibris macroeconòmics globalment més reduïts. En particular, la inflació, encara que augmentarà lleument el 2017 a causa de l'increment de les cotitzacions de les primeres matèries, no s'allunyarà excessivament dels mínims històrics que molts països van registrar el 2015-2016.

Com ha succeït en els últims anys, el grup d'economies emergents experimentarà un ritme d'avenç del PIB netament superior al de les economies avançades (el diferencial de creixement entre els dos grups, de fet, s'ampliarà el 2017-2018). En particular, el to més expansiu serà apreciable a l'Àsia emergent i, en menor grau, a Amèrica Llatina, l'Àfrica i Orient Mitjà. La principal excepció a aquesta tendència de més creixement serà la Xina, que se seguirà desaccelerant de forma suau el 2017 (avenç del PIB del 6,4%, davant el 6,5% de 2016). Encara que els emergents vegin com el seu ritme de creixement s'accelera, alguns d'ells es mantenen com a font de risc potencial: continuen preocupant els desequilibris financers de la Xina, la combinació de vulnerabilitats externes i complicacions polítiques internes de Sud-Àfrica i Turquia, i la fragilitat institucional del Brasil.

Pel que fa a les economies avançades, cal destacar el notable canvi de perspectives que ha generat la nova presidència dels EUA per al país, però també per a la resta del món. Després de l'elecció de Donald Trump, CaixaBank Research té en compte un impuls fiscal als EUA d'aproximadament 1 p. p. entre 2017 i 2018, i preveu un impacte moderat en creixement i inflació. Concretament, les noves previsions situen el creixement del 2017 i 2018 en el 2,3% i el 2,4%, respectivament. La millora de les perspectives econòmiques reforça l'escenari de pujades de tipus de la Fed. De fet, després de les eleccions, el mercat ha ajustat ràpidament les seves previsions d'actuació de la Fed i ara espera que apugi tipus en dues ocasions el 2017. Un escenari una mica diferent al de CaixaBank Research, que té en compte tres pujades del tipus oficial. De totes maneres, la incertesa que envolta a l'escenari macroeconòmic ha augmentat després de la victòria de Donald Trump i es mantindrà alta, com a mínim, fins que es visualitzi l'orientació de la nova Administració dels EUA. A curt termini, aquest *impàs* pot generar un repunt més pronunciat dels tipus d'interès a llarg termini o una inestabilitat financera en algun país emergent clau. De totes maneres, tot apunta que, finalment, el nou president dels EUA durà a terme una aplicació pragmàtica de la seva agenda, atès que necessita el suport de l'ala moderada del partit republicà al Congrés per aprovar les mesures previstes.

La situació de l'Eurozona és diferent. D'entrada, es manté com un focus d'incertesa propi per la qüestió de la negociació del Brexit. Encara que serà difícil que el Regne Unit es mantingui en el mercat interior, l'escenari que maneja CaixaBank Research és el d'un acord que faciliti un accés raonable al mercat, però amb restriccions a la mobilitat de persones. En aquest context, el principal penalitzat per la situació serà el Regne Unit, que veurà com es redueix el seu ritme de creixement del 2,0% del 2016 a l'1,0% el 2017, a causa de l'efecte de la incertesa en la inversió i per l'impacte de l'augment de la inflació (impulsada per la depreciació de la lliura) sobre el poder adquisitiu de les famílies i les empreses, que es traslladarà a una disminució del consum i la inversió. Per a la resta de l'Eurozona s'espera un impacte molt més reduït del Brexit, però, en canvi, es mantenen importants riscos polítics, que es podrien materialitzar al voltant de les diverses cites electorals de l'any (Alemanya, França i, potser, Itàlia). En definitiva, l'Eurozona creixerà el 2017 un 1,5%, una mica menys que l'1,7% del 2016. Es tracta d'una desacceleració mínima, fruit principalment de la disminució de l'empenta de factors conjunturals, que el 2016 van ser importants, com el descens del petroli. Pel que fa a la inflació, s'espera una recuperació més apreciable el 2017, recolzada en el creixement de la demanda interna i l'alça prevista del petroli. Amb tot, les xifres previstes (1,7%) encara se situaran lluny de l'objectiu del 2% del BCE. En aquest context, és comprensible que el BCE hagi optat, segons es va anunciar a finals del 2016, per prolongar el programa de compres a tot el 2017, encara que amb un ritme una mica més baix (60.000 milions mensuals a partir de l'abril, davant els 80.000 milions anteriors).

Respecte a l'economia espanyola, la previsió de CaixaBank Research és que el 2017 el creixement econòmic se situï en el 2,6%. Aquest bon ritme de creixement farà que aquest any l'economia espanyola superi el nivell del PIB que tenia el 2008, abans que comencés la recessió. A més, cal apuntar que, encara que el ritme d'avenç serà lleugerament inferior al del 2016, serà a causa d'una disminució de l'empenta dels vents de cua, el preu del petroli o la política fiscal expansiva, però l'evolució dels factors de fons seguiran sent favorables. En particular, tant la recuperació del crèdit bancari recolzada en la política monetària expansiva del BCE, com la millora del sector immobiliari i l'impacte favorable de les reformes estructurals implantades en els últims anys continuaran afavorint el creixement. El compromís amb el compliment dels nous objectius de dèficit reforçarà la credibilitat de la comunitat internacional en la capacitat de creixement de l'economia espanyola a llarg termini.

14.2. Evolució del Grup CaixaBank

El 2016 CaixaBank ha seguit guiant les seves actuacions d'acord amb el Pla Estratègic 2015-18, basat en cinc pilars: qualitat i reputació, assolir una rendibilitat recurrent superior al cost de capital, gestionar activament el capital, liderar la digitalització de la banca i disposar de l'equip humà preparat i dinàmic.

Els avenços aconseguits durant els dos primers anys del Pla han estat molt significatius en múltiples àmbits, i destaquen les millores aconseguides en els indicadors interns i externs de qualitat i reputació i el reforç del lideratge comercial a Espanya en banca detallista i gestió d'actius i assegurances. Tot això mantenint nivells elevats de solidesa financera, evidenciats amb la publicació dels resultats de l'*Stress Test* promogut el 2016 per l'Autoritat Bancària Europea (EBA). Així mateix s'ha optimitzat el consum de capital mitjançant la reducció d'actius problemàtics, la venda de participacions bancàries al BEA i Inbursa i el llançament de l'OPA pel BPI. En l'àmbit de la digitalització, CaixaBank ha consolidat el lideratge en nombre de clients digitals a Espanya i s'han dut a terme grans avenços en la implantació del *big data*; i s'ha mantingut un esforç considerable en formació de la plantilla.

El context actual, amb tipus d'interès en mínims, febles volums de crèdit, canvis regulatoris de rellevància i una forta competència manté la rendibilitat recurrent en nivells reduïts. Així, el retorn sobre fons propis (ROE) de 2016 es va situar en el 4,5%, nivell encara baix, per bé que superior al 3,4% de 2015, millora sustentada en la contenció de costos i en la reducció significativa del cost del risc.

En el quart trimestre de 2016, un cop superat l'equador del Pla Estratègic i tal com estava previst des de l'inici, s'ha dut a terme una revisió del Pla, després de la qual es mantenen els pilars estratègics definits inicialment, per bé que s'ajusten determinats objectius i línies d'actuació, especialment en l'àmbit de la generació de rendibilitat.

El 2017 es mantindrà l'entorn d'elevada pressió en ingressos, per bé que l'evolució favorable de la nova concessió de crèdit i el lent avenç dels tipus d'interès ajudaran a apuntalar la recuperació del marge d'interessos. Davant aquest context, CaixaBank seguirà apostant per la diversificació d'ingressos cap a segments de més rendibilitat, especialment en crèdit al consum i a empreses, recolzant-se en la seva fortalesa comercial i en la seva elevada penetració en productes amb elevada capacitat de vinculació.

Així mateix, romanen com a aspectes estratègics clau el control dels costos, la gestió del risc (reducció d'actius improductius), la gestió de l'eficiència operativa i la inversió continuada en tecnologia.

La solvència seguirà sent una prioritat rellevant. En aquest àmbit es mantindran les pressions derivades d'un exigent entorn regulatori i supervisor.

Previsiblement, el 2017 es mantindran essencialment les tendències següents:

- **Core Operating Income (Marge d'interessos, comissions i assegurances):**
 - Recuperació gradual del marge d'interessos. L'impacte negatiu vinculat a uns tipus d'interès reduïts continuarà penalitzant els ingressos crediticis. No obstant això, la reducció dels costos financers, el gradual creixement de volums i el canvi de mix cap a segments de més rendibilitat hauria de permetre avenços positius en la línia de marge d'interessos.
 - Persistirà la pressió sobre les comissions per l'elevada competència. Així mateix, la incertesa i volatilitat dels mercats condicionaran l'evolució dels recursos fora de balanç.
 - Contribució més positiva del negoci d'assegurances. La presència líder de CaixaBank en aquest negoci, la intensa activitat comercial i la recuperació d'ingressos de la cartera d'assegurances de vida-risc individual reassegurada el 2012 impulsaran el creixement d'aquestes rúbriques el 2017.
- **Banco BPI:** una vegada tancada l'OPA el mes de febrer de 2017, es preveu culminar la integració de l'entitat portuguesa durant el primer trimestre de 2017. La franquícia del BPI, ben posicionada per beneficiar-se de la recuperació econòmica portuguesa, pot aportar un negoci atractiu que es beneficiarà de l'obtenció d'importants sinergies d'ingressos i de costos.
- **Reducció del cost del risc** recolzada en la reducció de la taxa d'atur i la recuperació econòmica. Addicionalment, el camí alcista del preu de l'habitatge seguirà impactant positivament en els resultats per venda d'immobles.
- **Gestió activa de la base de costos** que implica la implantació de mesures per a la seva contenció i racionalització. El 2016, els màxims exponents han estat el Pla Laboral i l'acord de prejubilacions assolit en el segon trimestre de l'any. Així mateix, també s'ha iniciat un procés de revisió de la base de costos per seguir avançant en la racionalització d'aquesta. Addicionalment, el gener de 2017 es va llançar un nou pla de prejubilacions, a què es van acollir 350 persones, amb un cost aproximat de 150 milions d'euros.
- **Les exigències del supervisor i els canvis regulatoris previstos a curt i mitjà termini seguiran suposant un important repte d'anticipació.** En particular cal destacar l'entrada en vigor de l'IRFS 9, els requeriments sobre passius admissibles per a la recapitalització interna dels bancs (MREL) i els plans del Comitè de Basilea per revisar els mètodes de còmput dels actius ponderats per risc.

Finalment, el 2017 també serà un any en què la gestió dels riscos polítics i de la litigiositat resultarà clau. Per això s'han definit com a prioritats estratègiques ser líders en reputació, sensibilitzar l'organització davant del risc de conducta i enfortir la cultura de control intern i de compliment. Així mateix, també es continuarà avançant en l'adaptació als millors estàndards i pràctiques en l'àmbit del govern de la informació i de la qualitat de la dada.

15. Fets posteriors

Pla de desvinculacions 2017

En data 10 de gener de 2017 es llança un pla de desvinculacions voluntàries incentivades per al col·lectiu nascut entre l'1 de març de 1953 i el 31 de desembre de 1959. A aquest Pla s'hi han adherit 350 persones amb un cost aproximat de 160 milions d'euros. La data de sortida està fixada per a l'1 de març de 2017.

Presa de control sobre el Banco BPI

Com a conseqüència de la venda del 2% del BFA a Unitel el 5 de gener de 2017, el BPI redueix la seva participació al BFA i passa a perdre'n el control, la qual cosa ha produït una pèrdua atribuïble a CaixaBank per un import de 102 milions d'euros, que ha estat registrada en el compte de pèrdues i guanys de l'exercici 2017.

En data 16 de gener de 2017 la Comissió del Mercat de Valors Mobiliaris de Portugal ha registrat el fullet de l'OPA de CaixaBank sobre el BPI a 1,134 euros per acció, i s'ha obert el període d'acceptació d'aquesta OPA amb data de finalització el 7 de febrer de 2017. Després de l'obtenció de les autoritzacions necessàries i del tancament del període d'acceptació de l'OPA, aquesta operació ha permès a CaixaBank assolir un 84,51% de participació al BPI. El desemborsament efectuat pel 39,01% de capital social adquirit a través de l'Oferta ha estat de 645 milions d'euros.

Una vegada finalitzada l'Oferta, la ràtio de capital *Common Equity Tier 1* (CET1) regulatori o *phase-in* de CaixaBank proforma, a data de 31 de desembre de 2016, se situa en un 12,0% i en un 11,2% per a l'escenari *fully loaded*. En termes de capital total, i tenint en compte l'emissió de deute subordinat efectuada per CaixaBank el dia 8 de febrer de 2016 (vegeu-ne els detalls a la secció «Emissió d'Obligacions Subordinades» d'aquest apartat), les ràtios proforma se situarien en el 15,4% i 14,7%, *phase-in* i *fully loaded*, respectivament. La informació proforma està basada en estimacions internes preliminars prèvies a la presa de control i a la determinació del valor raonable dels actius i passius del Banco BPI.

A partir d'aquest moment s'han iniciat els processos necessaris per dur a terme l'assignació del preu pagat per al registre comptable de l'operació, d'acord amb la normativa comptable. Com a resultat d'aquesta anàlisi es podria posar de manifest una diferència negativa amb registre en el compte de resultats, o una diferència positiva i per tant el registre d'un fons de comerç. A la data de formulació d'aquests comptes, per bé que s'han iniciat els treballs per a la determinació del valor raonable dels actius i passius adquirits, no és possible estimar l'impacte que això pot tenir.

Col·locació accelerada d'accions de CaixaBank per part de CriteríaCaixa

En data 6 de febrer de 2017 CriteríaCaixa va informar, mitjançant Fet Relevant, de la col·locació al mercat d'un paquet de 318.305.355 accions de CaixaBank, titularitat de Critería i representatives d'aproximadament un 5,3% del capital social de CaixaBank, mitjançant col·locació accelerada o *accelerated book building*. L'import de l'operació ha pujat a un total de 1.069 milions d'euros, amb un preu de venda de 3,36 euros per acció.

Després d'aquesta col·locació, CriteríaCaixa, accionista majoritari de CaixaBank, ostenta una participació del 40%.

Emissió d'Obligacions Subordinades

En data de 8 de febrer de 2017, CaixaBank comunica els termes econòmics d'una emissió d'Obligacions Subordinades per un import de 1.000 milions d'euros. Les Obligacions Subordinades tindran un import nominal unitari de 100.000 euros, s'emetrà a un preu d'emissió del 99,973% i meritran interessos des de la data d'emissió (inclusivament) i fins al 15 de febrer de 2022 (exclusivament) a un tipus del 3,50% anual. A partir d'aquesta data (inclusivament), les Obligacions Subordinades meritran un interès fix anual igual al tipus *swap* a 5 anys aplicable més un marge del 3,35%.

La data d'emissió de les Obligacions Subordinades, així com el seu desemborsament i el tancament de l'Emissió, ha tingut lloc el 15 de febrer de 2017. La data de venciment final de l'Emissió tindrà lloc el 15 de febrer de 2027.

CaixaBank sol·licitarà el còmput de les Obligacions Subordinades com a capital de nivell 2.

Annex – Glossari d'informació financera

Adicionalment a la informació financera que conté aquest document, elaborada d'acord amb les Normes Internacionals d'Informació Financera (NIIF), s'inclouen certes Mesures Alternatives de Rendiment (MAR), segons definició de les Directrius sobre Mesures alternatives del rendiment publicades per l'European Securities and Markets Authority el 30 de juny de 2015 (ESMA/2015/1057) («les Directrius ESMA»). CaixaBank utilitza certes MAR, que no han estat auditades, amb l'objectiu que contribueixin a una millor comprensió de l'evolució financera de la companyia. Aquestes mesures s'han de considerar com a informació addicional, i en cap cas no substitueixen la informació financera elaborada sota les NIIF. Així mateix, tal com el Grup defineix i calcula aquestes mesures pot diferir d'altres mesures similars calculades per altres companyies i, per tant, podrien no ser comparables.

Les Directrius ESMA defineixen les MAR com una mesura financera del rendiment financer passat o futur, de la situació financera o dels fluxos d'efectiu, excepte una mesura financera definida o detallada en el marc de la informació financera aplicable.

Seguint les recomanacions de les esmentades Directrius s'hi adjunta a continuació un detall de les MAR utilitzades, així com la conciliació de certs indicadors de gestió amb els indicadors presentats en els estats financers consolidats NIIF.

Mesures Alternatives de Rendiment

- **Diferencial de la clientela.** Diferència entre el rendiment de la inversió creditícia i el cost dels dipòsits detallistes (en %).
 - Rendiment de la inversió creditícia: quocient entre els ingressos de la cartera de crèdit a la clientela net, amb criteris de gestió i el saldo mitjà del període estanc (trimestral).
 - Cost dels dipòsits: quocient entre el cost dels recursos de clients detallistes en balanç amb criteris de gestió i el saldo mitjà del període estanc (trimestral), excloent-ne els passius subordinats.
- **Diferencial de balanç.** Diferencial entre el rendiment dels actius i el cost dels passius (en %).
 - Rendiment dels actius: quocient entre els ingressos financers del període (trimestre) i el saldo mitjà del període del total d'actius del balanç consolidat.
 - Cost dels recursos: quocient entre les despeses financeres del període (trimestre) i el saldo mitjà del període del total de passius del balanç consolidat.
- **Ràtio d'eficiència.** Quocient entre les despeses d'administració i amortització i el marge brut (últims dotze mesos).
- **Ràtio d'eficiència sense despeses extraordinàries.** Quocient entre les despeses d'administració i amortització sense despeses extraordinàries i el marge brut (últims dotze mesos).
- **ROE (Return on equity).** Quocient entre el Resultat atribuït al Grup i els fons propis mitjans (últims dotze mesos).
- **ROTE (Return on tangible equity).** Quocient entre el Resultat atribuït al Grup i els fons propis mitjans minorats si escau pels actius intangibles amb criteris de gestió (últims dotze mesos).
 - El valor dels **actius intangibles amb criteris de gestió** s'obté de l'epígraf actius intangibles del Balanç Públic més els actius intangibles i fons de comerç associats a les participades nets del seu fons de deteriorament, registrats en l'epígraf Inversions en negocis conjunts i associades del Balanç Públic.
- **ROA (Return on assets).** Quocient entre el resultat net i els actius totals mitjans (últims dotze mesos).
- **RORWA (Return on risk weighted assets).** Quocient entre el resultat net i els actius ponderats per risc regulatoris (últims dotze mesos).

- **Cost del risc.** Quocient del total de dotacions per a insolvències dels últims dotze mesos sobre el total de crèdits a la clientela brut i els riscos contingents al tancament del període.
- **Ràtio de morositat.** Quocient entre el saldo de deutors dubtosos (bruts) de l'epígraf Préstecs i bestretes a la clientela del Balanç públic i els riscos contingents dubtosos entre el total de Crèdit a la clientela, brut i els riscos contingents.
- **Ràtio de cobertura.** Quocient de la totalitat de fons de deteriorament de Préstecs i bestretes a la clientela i provisions per a riscos contingents entre els deutors dubtosos de Préstecs i bestretes a la clientela i riscos contingents dubtosos.
- **Ràtio de cobertura del risc promotor.** Quocient de la totalitat de fons de deteriorament del segment promotor i els deutors dubtosos d'aquest segment.
- **Ràtio de cobertura d'immobles disponibles per a la venda.** Quocient del sanejament del préstec en l'adjudicació més les provisions comptables registrades amb posterioritat entre el deute cancel·lat en l'adjudicació.
- **Ràtio de cobertura comptable d'immobles disponibles per a la venda.** Quocient entre les provisions comptables registrades amb posterioritat a l'adjudicació i el valor comptable brut de l'actiu immobiliari.
- **Actius líquids d'alta qualitat:** HQLA's (*High Quality Liquid Assets* d'acord amb el que estableix el reglament delegat de la Comissió Europea de 10 d'octubre de 2014) i el disponible en pòlissa del Banc d'Espanya no HQLA's.
- **Loan to deposits.** Coeficient entre el crèdit a la clientela net minorat pels crèdits de mediació (que ja reben el seu finançament de l'Institut de Crèdit Oficial i del Banc Europeu d'Inversions) i els recursos de l'activitat de clients (que inclouen l'estalvi a la vista, l'estalvi a termini, emprèstits i passius subordinats).

Conciliació indicadors de gestió amb estats financers públics

Indicadors de resultats

- **Comissions netes.** Ingressos per comissions deduint-ne les despeses per comissions.
- **Guany/pèrdues per actius i passius financers i altres.** Inclou els epígrafs següents:
 - Guany o pèrdues en baixa d'actius i passius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats, nets.
 - Guany o pèrdues per actius i passius financers mantinguts per negociar, nets.
 - Guany o pèrdues per actius i passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats, nets.
 - Guany o pèrdues resultants de la comptabilitat de cobertura, nets.
 - Diferències de canvi, guany o pèrdues, netes.
- **Despeses d'explotació.** Despeses d'Administració i Amortització.
- **Marge d'explotació.** Marge brut deduint les Despeses d'administració i Amortització.
- **Pèrdues per deteriorament d'actius financers i altres provisions.** Inclou els epígrafs «Deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'actius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats» i «Provisions o reversió de provisions».
 - *Del qual: Dotacions per a insolvències.* Inclou el saldo de «Préstecs i partides a cobrar» dins l'epígraf «Deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'actius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats» i les provisions per a riscos contingents registrades en «Provisions o reversió de provisions».

- Del qual: Altres dotacions. Inclou el saldo de l'epígraf «Deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'actius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats», excloent-ne el saldo de «Préstecs i partides a cobrar» i l'epígraf «Provisions o reversió de provisions», excloent-ne les provisions per a riscos contingents.
- **Guanys/pèrdues en baixa d'actius i altres.** Inclou els epígrafs següents:
 - Deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'inversions en negocis conjunts o associades.
 - Deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'actius no financers.
 - Guanys o pèrdues en donar de baixa en comptes actius no financers i participacions (net).
 - Fons de comerç negatiu reconegut en resultats.
 - Guanys o pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a activitats interrompudes.

Del qual: resultat en vendes d'immobles. Inclou el saldo relatiu a immobles dels epígrafs: «Guanys o pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a activitats interrompudes» i «Guanys o pèrdues en donar de baixa en comptes actius no financers i participacions (net)».
- **Resultat atribuït a interessos minoritaris i altres.** Inclou els epígrafs següents:
 - Guanys o pèrdues després d'impostos procedents d'activitats interrompudes.
 - Resultat del període atribuïble a interessos minoritaris (participacions no dominants).

Indicadors d'activitat

Crèdit a la clientela, brut amb criteris de gestió

(en milions d'euros)	2016
Préstecs i bestretes a la clientela (Balanç públic)	200.338
Fons per a insolvències	6.684
Altres actius financers sense naturalesa detallista	(724)
Adquisició temporal d'actius (sector públic i privat)	(1.441)
Crèdit a la clientela, brut amb criteris de gestió	204.857

Passius per contractes d'assegurances

(en milions d'euros)	2016
Passius emparats per contractes d'assegurances (Balanç públic)	45.804
(-) Plusvàlues associades als actius disponibles per a la venda d'assegurances	(9.253)
(-) <i>unit link</i> (*)	3.764
Passius emparats per contractes d'assegurances amb criteris de gestió	40.315

(*) Registrats com a «Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats» en el balanç públic.

Recursos de clients amb criteris de gestió

(en milions d'euros)

	2016
Passius financers a cost amortitzat (Balanz públic)	254.093
(-) Passius financers sense naturalesa detallista	(77.285)
(-) Dipòsits de bancs centrals	(30.028)
(-) Dipòsits d'entitats de crèdit	(6.316)
(-) Altres passius financers	(2.873)
(-) Emissions institucionals (1)	(27.691)
(-) Entitats de contrapartida i altres	(10.376)
(+) Passius emparats per contractes d'assegurances amb criteris de gestió	40.315
Total recursos de clients en balanç amb criteris de gestió	217.123
Actius sota gestió (fons d'inversió, cartera, SICAV i plans de pensions)	81.890
Altres comptes (2)	4.882
Total recursos de clients amb criteris de gestió	303.895

(1) Registrats comptablement a 31-12-16 en Valors representatius de deute emesos (27.708 milions d'euros) i Dipòsits de la clientela 4.306 milions d'euros).

(2) Inclou, entre d'altres, recursos associats als acords de distribució d'assegurances provinents de Barclays Bank, SAU i una emissió de deute subordinat emesa per "la Caixa" (actualment Criteriacaixa).

Emissions institucionals a l'efecte de la liquiditat bancària

(Milions d'euros)

	2016
Valors representatius de deute emesos (Balanz Públic)	27.708
Bons de titulització	(2.343)
Ajustos per valoració	(359)
Amb naturalesa detallista	(3.949)
Emissions adquirides per empreses del Grup	254
Dipòsits de la clientela (Balanz Públic) (*)	4.306
Dipòsits d'entitats de crèdit (Balanz Públic) - Cèdules hipotecàries BEI	20
Finançament institucional a l'efecte de liquiditat bancària	25.637

(*) Inclou 4.287 milions d'euros de cèdules multicedents i 19 milions d'euros de dipòsits subordinats.

Indicadors de mercat

- **BPA (Benefici per acció)**. Quocient entre el resultat atribuït els últims dotze mesos i el nombre mitjà d'accions en circulació.
El **nombre mitjà d'accions en circulació** s'obté com el saldo mitjà d'accions emeses minorades pel nombre d'accions en autocartera mitjaneres, més el nombre d'accions mitjaneres resultants de la hipotètica conversió/bescanvi dels instruments de deute convertibles/bescanviabls emesos, si n'hi hagués.
- **Capitalització borsària**. Producte del valor de cotització de l'acció i el nombre d'accions en circulació exclouent-ne l'autocartera a data de tancament del període.
- **VTC (Valor teòric comptable)**. Quocient entre el patrimoni net minorat pels interessos minoritaris i el nombre d'accions en circulació a una data determinada.

- **VTCT (Valor teòric comptable tangible).** Quocient entre el patrimoni net minorat pels interessos minoritaris i el valor dels actius intangibles i el nombre d'accions en circulació a una data determinada.
- **PER (Price-to-earnings ratio).** Quocient entre el valor de cotització i el benefici per acció (BPA).
- **P/VTC i P/VTC Tangible.** Quocient entre el valor de cotització de l'acció i el valor teòric comptable. Es calcula també utilitzant el valor teòric comptable tangible.
- **Rendibilitat per dividend.** Quocient entre els dividends pagats (en accions o en efectiu) en els últims dotze mesos entre el valor de cotització de l'acció, a data de tancament del període.

Informe de Govern Corporatiu corresponent a l'exercici 2016

La Llei 16/2007, de 4 de juliol, de reforma i adaptació de la legislació mercantil en matèria comptable per a la seva harmonització internacional sobre la base de la normativa de la Unió Europea, va fer una nova redacció de l'article 49 del Codi de Comerç, que regula el contingut mínim de l'Informe de gestió. Sobre la base d'aquesta regulació, CaixaBank inclou en una secció separada de l'Informe de gestió el seu Informe Anual de Govern Corporatiu.

A continuació es presenta una edició maquetada del text íntegre de l'Informe Anual de Govern Corporatiu de CaixaBank corresponent a l'exercici 2016 que ha aprovat el Consell d'Administració de CaixaBank el 23 de febrer de 2017. L'informe original, elaborat d'acord amb el format i la normativa vigent, està disponible a la pàgina web www.CaixaBank.com i a la de la Comissió Nacional del Mercat de Valors.

ANNEX I

INFORME ANUAL DE GOVERN CORPORATIU DE LES SOCIETATS ANÒNIMES COTITZADES

DADES IDENTIFICATIVES DE L'EMISSOR

DATA FI DE L'EXERCICI DE REFERÈNCIA	31/12/2016
--	------------

CIF	A-08663619
------------	------------

DENOMINACIÓ SOCIAL

CAIXABANK, S.A.

DOMICILI SOCIAL

AVINGUDA DIAGONAL 621, BARCELONA

INFORME ANUAL DE GOVERN CORPORATIU DE LES SOCIETATS ANÒNIMES COTITZADES

A ESTRUCTURA DE LA PROPIETAT

A.1 Completi el quadre següent sobre el capital social de la Societat:

Data d'última modificació	Capital social (€)	Nombre d'accions	Nombre de drets de vot
14/12/2016	5.981.438.031,00	5.981.438.031	5.981.438.031

Indiqui si hi ha diferents classes d'accions amb diferents drets associats:

Sí No

A.2 Detalli els titulars directes i indirectes de participacions significatives, de la seva Societat a la data de tancament de l'exercici, exclosos els Consellers:

Nom o denominació social de l'Accionista	Nombre de drets de vot directes	Nombre de drets de vot indirectes	% sobre el total de drets de vot
INVESCO LIMITED	0	58.429.063	0,98%
FUNDACIÓ BANCÀRIA LA CAIXA	3.493	2.710.880.567	45,32%

Nom o denominació social del titular indirecte de la participació	A través de: Nom o denominació social del titular directe de la participació	Nombre de drets de vot
INVESCO LIMITED	INVESCO ASSET MANAGEMENT LIMITED	52.428.870
INVESCO LIMITED	ALTRES ENTITATS PARTICIPACIÓ TOTAL (INDIVIDUALMENT ADMESSES A COTITZACIÓ SOTA LA SECCIÓ 10)	6.000.193
FUNDACIÓ BANCÀRIA LA CAIXA	CRITERIA CAIXA, SAU	2.710.880.567

Indiqui els moviments en l'estructura accionarial més significatius esdevinguts durant l'exercici:

Nom o denominació social de l'Accionista	Data de l'operació	Descripció de l'operació
FUNDACIÓ BANCÀRIA LA CAIXA	30/05/2016	S'ha baixat el 50% del capital Social
FUNDACIÓ BANCÀRIA LA CAIXA	14/12/2016	S'ha baixat el 50% del capital Social

A.3 Completi els quadres següents sobre els membres del Consell d'Administració de la Societat, que tinguin drets de vot de les accions de la Societat:

Nom o denominació social del Conseller	Nombre de drets de vot directes	Nombre de drets de vot indirectes	% sobre el total de drets de vot
JORDI GUAL SOLÉ	44.226	0	0,00%
ANTONIO MASSANELL LAVILLA	106.912	0	0,00%
GONZALO GORTÁZAR ROTAECHE	568.998	0	0,01%
MARÍA TERESA BASSONS BONCOMPTE	19.369	0	0,00%
FUNDACIÓN CAJASOL	53.742.911	0	0,90%

Nom o denominació social del Conseller	Nombre de drets de vot directes	Nombre de drets de vot indirectes	% sobre el total de drets de vot
MARÍA VERÓNICA FISAS VERGÉS	0	0	0,00%
SALVADOR GABARRÓ SERRA	9.053	0	0,00%
JAVIER IBARZ ALEGRÍA	10.808	0	0,00%
ALAIN MINC	12.932	0	0,00%
MARÍA AMPARO MORALEDA MARTÍNEZ	0	0	0,00%
JOHN S. REED	12.564	0	0,00%
JUAN ROSELL LASTORTRAS	0	42.031	0,00%
ANTONIO SÁINZ DE VICUÑA Y BARROSO	609	0	0,00%
JOSÉ SERNA MASÍÁ	2.040	10.462	0,00%
KORO USARRAGA UNSAÍN	0	0	0,00%
FRANCESC XAVIER VIVES TORRENTS	3.345	0	0,00%

Nom o denominació social del titular indirecte de la participació	A través de: Nom o denominació social del titular directe de la participació	Nombre de drets de vot
JUAN ROSELL LASTORTRAS	CIVISLAR, SA	20.850
JUAN ROSELL LASTORTRAS	CONGOST, SA	21.181
JOSÉ SERNA MASÍÁ	SOLEDAD GARCÍA-CONDE ANGOSO	10.462

% total de derechos de voto en poder del consejo de administración	0,91%
--	-------

Completi els quadres següents sobre els membres del Consell d'Administració de la Societat que tinguin drets sobre accions de la Societat:

A.4 Indiqui, si escau, les relacions d'índole familiar, comercial, contractual o societària que hi hagi entre els titulars de participacions significatives, en la mesura que siguin conegudes per la Societat, llevat que siguin escassament rellevants o derivin del gir o tràfic comercial ordinari:

A.5 Indiqui, si escau, les relacions d'índole comercial, contractual o societària que hi hagi entre els titulars de participacions significatives, i la societat i/o el seu grup, llevat que siguin escassament rellevants o derivin del gir o tràfic comercial ordinari:

Nom o denominació social relacionats
FUNDACIÓ BANCÀRIA LA CAIXA
GRUP CAIXABANK

Tipus de relació: Societària

Breu descripció:

La Fundació Bancària "la Caixa" és el resultat de la transformació de la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona "la Caixa" en fundació bancària, orientant la seva activitat a l'atenció i el desenvolupament de la seva Obra Social i a la gestió adequada de la seva participació en CaixaBank. Després de la segregació de la seva participació a favor de Criteria Caixa, SAU, societat controlada per la Fundació Bancària, la Fundació Bancària "la Caixa" té la seva participació en CaixaBank de manera indirecta.

Per tant, totes elles integrants del Grup "la Caixa", d'aquí la seva relació societària. Cal mencionar que està previst que, abans de finalitzar l'exercici 2017, CriteriaCaixa compleixi les condicions establertes pel Banc Central Europeu per deixar d'ostentar el control de CaixaBank, a efectes prudencials i, per tant, deixi de ser Grup consolidat.

Nom o denominació social relacionats
FUNDACIÓ BANCÀRIA LA CAIXA
GRUP CAIXABANK

Tipus de relació: Contractual

Breu descripció:

Hi ha relacions comercials i contractuals dins el gir i trànsit comercial ordinari, els principis reguladors dels quals es recullen en el Protocol Intern de Relacions entre Fundació Bancària "la Caixa", Criteria i CaixaBank (disponible a www.CaixaBank.com). De conformitat amb el que preveu el Protocol de Gestió de la Participació Financera, la Fundació Bancària "la Caixa", com a matriu del Grup "la Caixa", Criteria, com a accionista directe de CaixaBank, i CaixaBank, com a societat cotitzada, van subscriure el 19 de desembre de 2016 un nou Protocol Intern de Relacions que va substituir el Protocol Previ i els objectius principals del qual són, entre d'altres, gestionar les operacions vinculades, el dret d'adquisició preferent sobre el Monte de Piedad, la col·laboració en RSC, el flux d'informació i els mecanismes perquè Criteria pugui atendre requeriments del BCE.

Nom o denominació social relacionats
FUNDACIÓ BANCÀRIA LA CAIXA
GRUP CAIXABANK

Tipus de relació: Comercial

Breu descripció:

Hi ha relacions comercials i contractuals dins el gir i trànsit comercial ordinari, els principis reguladors dels quals es recullen en el Protocol Intern de Relacions entre Fundació Bancària "la Caixa", Criteria i CaixaBank (disponible a www.CaixaBank.com). De conformitat amb el que preveu el Protocol de Gestió de la Participació Financera, la Fundació Bancària "la Caixa", com a matriu del Grup "la Caixa", Criteria, com a accionista directe de CaixaBank, i CaixaBank, com a societat cotitzada, van subscriure el 19 de desembre de 2016 un nou Protocol Intern de Relacions que va substituir el Protocol Previ i els objectius principals del qual són, entre d'altres, gestionar les operacions vinculades, el dret d'adquisició preferent sobre el Monte de Piedad, la col·laboració en RSC, el flux d'informació i els mecanismes perquè Criteria pugui atendre requeriments del BCE.

A.6 Indiqui si han estat comunicats a la Societat pactes parasocials que l'afectin segons el que estableixen els articles 530 i 531 de la Llei de societats de capital. Si escau, descrigui'ls breument i relacioni els Accionistes vinculats pel Pacte:

Sí

No

Intervinents del pacte parasocial
FUNDACIÓN CAJASOL
FUNDACIÓ BANCÀRIA LA CAIXA
FUNDACIÓN CAJA CANARIAS
FUNDACIÓN BANCARIA CAJA NAVARRA
FUNDACIÓN CAJA DE BURGOS, FUNDACIÓN BANCARIA

Percentatge de capital social afectat: 80,60%

Breu descripció del pacte:

Després de la fusió per absorció de Banca Cívica per CaixaBank, els Accionistes: Fundació Bancària "la Caixa" i Caja Navarra (actualment Fundación Bancaria Caja Navarra), Cajasol

(actualment Fundación Cajasol), Caja Canarias (actualment Fundación Caja Canarias) i Caja de Burgos (actualment Fundación Caja de Burgos, Fundación Bancaria), («les Fundacions», d'ara endavant) van subscriure l'1 d'agost de 2012 el Pacte d'Accionistes l'objecte del qual és regular les relacions de «les Fundacions» i la Fundació Bancària "la Caixa" com a accionistes de CaixaBank, i les seves recíproques relacions de cooperació, així com amb CaixaBank, a fi de reforçar les seves respectives actuacions al seu voltant i donar suport al seu control a la Fundació Bancària "la Caixa".

CONTINUA A L'APARTAT H.

Indiqui si la Societat sap si hi ha accions concertades entre els seus Accionistes. Si escau, descriu-les breument:

Sí

No

En cas que durant l'exercici s'hagi produït alguna modificació o ruptura d'aquests pactes o acords o accions concertades, indiqui-ho de manera expressa:

La Societat no té coneixement de l'existència d'accions concertades entre els seus accionistes.

A.7 Indiqui si hi ha alguna persona física o jurídica que exerceixi o pugui exercir el control sobre la Societat d'acord amb l'article 4 de la Llei del mercat de valors. Si escau, identifiqui-la:

Sí

No

Nom o denominació social
FUNDACIÓ BANCÀRIA LA CAIXA

Observacions

La Fundació Bancària "la Caixa", matriu del Grup i accionista de control de CaixaBank, a través de CriteriaCaixa, amb la finalitat de reforçar la transparència i bon govern, i de conformitat amb el Protocol de Gestió de la Participació Financera, juntament amb Criteria, com a accionista directe, i CaixaBank, com a societat cotitzada van subscriure el 19 de desembre de 2016 un nou Protocol Intern de Relacions que va substituir l'anterior i els objectius principals del qual són, entre d'altres, gestionar les operacions vinculades, el dret d'adquisició preferent sobre el Monte de Piedad, la col·laboració en RSC, el flux d'informació i els mecanismes perquè Criteria atengui el BCE. Així mateix, està previst que abans del tancament de 2017 CriteriaCaixa compleixi les condicions establertes pel BCE per deixar d'ostentar el control de CaixaBank, a efectes prudencials i, per tant deixi, de ser Grup consolidat.

A.8 Completi els quadres següents sobre l'autocartera de la Societat:

A data de tancament de l'exercici:

Nombre d'accions directes	Nombre d'accions indirectes (*)	% total sobre capital social
4.296.217	39.648	0,07%

(*) A través de:

Nom o denominació social del titular directe de la participació	Nombre d'accions directes
CAIXABANK ASSET MANAGEMENT, SGIIC, S.A.U	21.245
VIDACAIXA, SA DE SEGUROS Y REASEGUROS	18.403
Total:	39.648

Detalli les variacions significatives, d'acord amb el que disposa el Reial Decret 1362/2007, dutes a terme durant l'exercici:

Expliqui les variacions significatives

El 23 de març de 2016 es va remetre una Comunicació d'actualització sobrevinguda per modificació en el nombre de drets de vot de l'Emissor del 22 de març de 2016, en virtut de l'ampliació de capital que es va comunicar en els fets rellevants núm. 235401, de 25 de febrer de 2016, i núm. 236620, de 22 de març de 2016.

El 3 de juny de 2016 es va remetre una Comunicació arran d'haver assolit o sobrepassat el llindar de l'1% el 30 de maig de 2016, en virtut de l'operació de permuta d'actius signada entre Criteria Caixa, S.A.U i CaixaBank, S.A., comunicada pels fets rellevants amb números de registre 231.928 i 239.259.

El 28 de setembre de 2016 es va remetre una Comunicació amb la finalitat d'actualitzar la posició de la Societat en accions pròpies, atès que el formulari només té en compte notificar actualitzacions arran de la modificació en el nombre de drets de vot de l'emissor o per assolir o superar el llindar de l'1% d'autocartera arran d'adquisicions. La variació que es va informar en aquesta notificació corresponia a l'operació de venda d'accions pròpies mitjançant una col·locació privada entre inversors qualificats comunicada pels fets rellevants amb números de registre 243.003 i 243.005 i que va suposar la reducció del percentatge de participació en autocartera del 9,970% al 0,072%.

El 20 de desembre de 2016 es va remetre una Comunicació d'actualització sobrevinguda per modificació en el nombre de drets de vot de l'Emissor del 14 de desembre de 2016, en virtut de l'ampliació de capital que es va comunicar en els fets rellevants núm. 244881, de 17 de novembre de 2016, 245.013 de 21 de novembre i núm. 246012, de 14 de desembre de 2016.

A.9 Detalli les condicions i el termini del mandat vigent de la junta d'accionistes al consell d'administració per emetre, recomprar o transmetre accions pròpies.

La Junta General del 28 d'abril va acordar autoritzar el Consell d'Administració, d'acord amb el que disposen els articles 146 i 509 de la Llei de Societats de Capital, perquè pugui procedir a l'adquisició derivativa d'accions pròpies, tant directament com indirectament a través de les societats dependents, en els termes següents:

- L'adquisició podrà fer-se a títol de compravenda, permuta, dació en pagament o qualsevol altra permesa per la llei, en una o diverses vegades, sempre que el valor nominal de les accions adquirides, sumat al de les que ja posseeixi la Societat, no excedeixi del 10% del capital subscrit.

- Quan l'adquisició sigui onerosa, el preu o contravalor serà el preu de tancament de les accions de la Societat en el mercat continu del dia immediatament anterior a l'adquisició, amb una variació màxima, a l'alça o a la baixa, del 15%.

El termini de vigència de l'autorització és de cinc anys des de l'adopció de l'acord per la Junta General d'Accionistes. Així mateix, i per a aquests efectes previstos en el paràgraf segon de l'apartat a) de l'article 146.1 de la Llei de Societats de Capital, es va acordar atorgar autorització expressa per a l'adquisició d'accions de la Societat per part de qualsevol de les societats dependents en els mateixos termes de l'acord.

Les accions que s'adquireixin com a conseqüència d'aquesta autorització es podran destinar tant a la seva alienació o amortització com a l'aplicació dels sistemes retributius establerts en el paràgraf tercer de l'apartat a) de l'article 146 de la Llei de Societats de Capital, i es poden destinar a l'entrega als empleats i administradors de la Societat o del seu grup.

El Consell queda facultat per delegar aquesta autorització a la persona o persones que cregui convenient. Tot això, amb els restants límits i requisits exigits per la Llei de Societats de Capital i altra normativa aplicable, deixant sense efecte en la part no utilitzada l'anterior autorització vigent, aprovada en la Junta General de 19 d'abril de 2012.

A.9.bis Capital flotant estimat:

	%
Capital flotant estimat	52,72

A.10 Indiqui si hi ha qualsevol restricció a la transmissibilitat de valors i/o qualsevol restricció al dret de vot. En particular, cal comunicar si hi ha qualsevol tipus de restriccions que puguin dificultar la presa de control de la Societat mitjançant l'adquisició de les seves accions en el mercat.

Sí

No

A.11 Indiqui si la Junta General ha acordat adoptar mesures de neutralització davant una oferta pública d'adquisició en virtut del que disposa la Llei 6/2007.

Sí

No

Si escau, expliqui les mesures aprovades i els termes en què es produirà la ineficiència de les restriccions:

A.12 Indiqui si la Societat ha emès valors que no es negocien en un mercat regulat comunitari.

Sí No

Si escau, indiqui les diferents classes d'accions i, per a cada classe d'accions, els drets i les obligacions que confereixi.

B JUNTA GENERAL

B.1 Indiqui i, si escau, detalli, si hi ha diferències amb el règim de mínims previst en la Llei de societats de capital (LSC) respecte del quòrum de constitució de la Junta General.

Sí No

B.2 Indiqui i, si escau, detalli si hi ha diferències amb el règim previst en la Llei de societats de capital (LSC) per a l'adopció d'acords socials:

Sí No

Descrigui en què es diferencia del règim previst a la LSC.

B.3 Indiqui les normes aplicables a la modificació dels Estatuts de la Societat. En particular, cal comunicar les majories previstes per a la modificació dels Estatuts, i també, si escau, les normes previstes per a la tutela dels drets dels socis en la modificació dels Estatuts.

Respecte de la modificació dels Estatuts, la regulació societària de CaixaBank té previstos bàsicament els mateixos límits i condicions establerts a la Llei de societats de capital.

Respecte de les normes per a la tutela dels drets dels socis en la modificació dels Estatuts s'aplica el que disposa la Llei de societats de capital.

Així mateix, per la seva condició d'entitat de crèdit, i d'acord amb el que estableix l'article 10 del Reial decret 84/2015, de 13 de febrer, la modificació dels Estatuts Socials de CaixaBank està subjecta al procediment d'autorització i registre establert en aquesta regulació. Sens perjudici de les línies anteriors, cal dir que certes modificacions (entre d'altres, el canvi de domicili social dins del territori nacional, l'augment de capital social o la incorporació textual de preceptes legals o reglamentaris de caràcter imperatiu o prohibitiu, o per complir resolucions judicials o administratives) no estan subjectes al procediment d'autorització, tot i que en tot cas han de ser comunicades al Banc d'Espanya.

B.4 Indiqui les dades d'assistència a les juntes generals celebrades en l'exercici a què es refereix aquest informe i les de l'exercici anterior:

Data Junta General	Dades d'assistència				Total
	% de presència física	% en representació	% vot a distància		
			Vot electrònic	Altres	
23/04/2015	59,97%	8,67%	0,02%	1,33%	69,99%
28/04/2016	58,58%	11,69%	0,03%	1,54%	71,84%

B.5 Indiqui si hi ha alguna restricció estatutària que estableixi un nombre mínim d'accions necessàries per assistir a la junta general:

Sí No

Nombre d'accions necessàries per assistir a la junta general

1.000

B.6 Apartat derogat.

B.7 Indiqui l'adreça i la forma d'accés al web de la Societat a la informació sobre govern corporatiu i altra informació sobre les juntes generals que s'hagi de posar a disposició dels accionistes a través del web de la Societat.

La informació sobre govern corporatiu de CaixaBank està disponible en el web corporatiu de la Societat (www.caixabank.com) a l'apartat d'"Informació per a accionistes i inversors", subapartat de "Govern corporatiu" a través de l'adreça web següent: https://www.caixabank.com/informacionparaaccionistaseinversores/gobiernocorporativo_es.html

En el cas de la informació específica sobre les Juntes Generals, es pot trobar a través d'un enllaç individualment identificat «Junta General d'Accionistes», en el subapartat de «Govern Corporatiu», i s'hi pot accedir a través de l'adreça web següent:

https://www.caixabank.com/informacionparaaccionistaseinversores/gobiernocorporativo/juntageneralaccionistas_es.html

Així mateix cal dir que, amb motiu de la convocatòria d'una Junta General, s'habilita temporalment a la pàgina inicial del web de CaixaBank un bàner específic i destacat que dona accés directe a la informació per a la Junta convocada. Finalment, és important deixar constància de l'existència a la part inferior del web corporatiu de CaixaBank d'un apartat d'«Enllaços directes», entre els quals es troba l'enllaç «Junta General d'Accionistes», que permet l'accés directe a la informació de les juntes generals d'accionistes de CaixaBank de manera continuada.

C ESTRUCTURA DE L'ADMINISTRACIÓ DE LA SOCIETAT

C.1 Consell d'Administració

C.1.1 Nombre màxim i mínim de Consellers previstos en els Estatuts Socials:

Nombre màxim de Consellers	22
Nombre mínim de Consellers	12

C.1.2 Completi el quadre següent amb els membres del Consell:

Nom o denominació social del Conseller	Representant	Categoria del Conseller	Càrrec en el Consell	Data Primer nom.	Data últim nom.	Procediment d'elecció
ANTONIO SÁINZ DE VICUÑA Y BARROSO		Independent	CONSELLER	01/03/2014	24/04/2014	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
ALAIN MINC		Independent	CONSELLER	06/09/2007	24/04/2014	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
SALVADOR GABARRÓ SERRA		Dominical	CONSELLER	06/06/2003	23/04/2015	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
ANTONIO MASSANELL LAVILLA		Executiu	VICEPRESIDENT	30/06/2014	23/04/2015	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
JUAN ROSELL LASTORTAS		Independent	CONSELLER	06/09/2007	24/04/2014	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES

Nom o denominació social del Conseller	Representant	Categoria del Conseller	Càrrec en el Consell	Data Primer nom.	Data últim nom.	Procediment d'elecció
MARÍA AMPARO MORALEDA MARTÍNEZ		Independent	CONSELLER	24/04/2014	24/04/2014	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
GONZALO GORTÁZAR ROTAECHE		Executiu	CONSELLER DELEGAT	30/06/2014	23/04/2015	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
FUNDACIÓN CAJASOL	GUILLERMO SIERRA MOLINA	Dominical	CONSELLER	20/09/2012	28/04/2016	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
JOHN S. REED		Independent	CONSELLER	03/11/2011	19/04/2012	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
MARÍA TERESA BASSONS BONCOMPTE		Dominical	CONSELLER	26/06/2012	26/06/2012	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
JAVIER IBARZ ALEGRÍA		Dominical	CONSELLER	26/06/2012	26/06/2012	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
FRANCESC XAVIER VIVES TORRENTS		Independent	CONSELLER	05/06/2008	23/04/2015	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
MARÍA VERÓNICA FISAS VERGÉS		Independent	CONSELLER	25/02/2016	28/04/2016	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
JORDI GUAL SOLÉ		Dominical	PRESIDENT	30/06/2016	30/06/2016	COOPTACIÓ
JOSÉ SERNA MASIÁ		Dominical	CONSELLER	30/06/2016	30/06/2016	COOPTACIÓ
KORO USARRAGA UNSAÍN		Independent	CONSELLER	30/06/2016	30/06/2016	COOPTACIÓ

Nombre total de Consellers	16
-----------------------------------	----

Indiqui els cessaments que s'hagin produït en el Consell d'Administració durant el període subjecte a informació:

Nom o denominació social del Conseller	Categoria del Conseller en el moment de cessament	Data de baixa
FUNDACIÓN BANCARIA CAJA NAVARRA	Dominical	27/10/2016
EVA AURÍN PARDO	Dominical	15/12/2016
ISIDRE FAINÉ CASAS	Dominical	30/06/2016
JUAN JOSÉ LÓPEZ BURNIOL	Dominical	30/06/2016
MARIA DOLORS LLOBET MARIA	Dominical	30/06/2016

C.1.3 Completi els quadres següents sobre els membres del Consell i la seva diferent categoria:

CONSELLERS EXECUTIUS

Nom o denominació social del Conseller	Càrrec en l'organigrama de la Societat
ANTONIO MASSANELL LAVILLA	VICEPRESIDENT
GONZALO GORTÁZAR ROTAECHE	CONSELLER DELEGAT

Nombre total de Consellers executius	2
% sobre el total del Consell	12,50%

CONSELLERS EXTERNES DOMINICALS

Nom o denominació social del Conseller	Nom o denominació de l'Accionista significatiu que representa o que ha proposat el seu nomenament
SALVADOR GABARRÓ SERRA	FUNDACIÓ BANCÀRIA LA CAIXA
FUNDACIÓN CAJASOL	FUNDACIÓN BANCARIA CAJA NAVARRA, FUNDACIÓN CAJASOL, FUNDACIÓN CAJA CANARIAS I FUNDACIÓN CAJA DE BURG
MARÍA TERESA BASSONS BONCOMPTE	FUNDACIÓ BANCÀRIA LA CAIXA
JAVIER IBARZ ALEGRÍA	FUNDACIÓ BANCÀRIA LA CAIXA
JORDI GUAL SOLÉ	FUNDACIÓ BANCÀRIA LA CAIXA
JOSÉ SERNA MASIÁ	FUNDACIÓ BANCÀRIA LA CAIXA

Nombre total de Consellers dominicals	6
% sobre el total del Consell	37,50%

CONSELLERS EXTERNS INDEPENDENTS

Nom o denominació del Conseller:

ANTONIO SÁINZ DE VICUÑA Y BARROSO

Perfil:

Antonio Sáinz de Vicuña y Barroso, nascut a Barcelona el 1948, és membre del Consell d'Administració de CaixaBank des de l'any 2014.

Llicenciat en Dret i Ciències Econòmiques i Comercials, Universidad Complutense de Madrid (1971). Curs de postgrau amb tesina final en Dret Europeu i Dret Internacional, Diploma in International Law, Pembroke College, Cambridge University (Regne Unit). Beca de la Fundació Juan March.

El 1974 va guanyar les oposicions d'Advocat de l'Estat i com a tal va tenir destí en els Serveis Jurídics dels ministeris d'Hisenda, d'Economia i d'Afers Estrangers de 1974 a 1989. De setembre de 1989 a novembre de 1994 va ser Subdirector General – Cap de l'Assessoria Jurídica Internacional del Banco Español de Crédito a Madrid. Del novembre de 1994 al juny de 1998 va ser Advocat General – Director del Servei Jurídic de l'Institut Monetari Europeu (IME) a Frankfurt (organisme encarregat de l'elaboració de la introducció de l'euro). I, de juny de 1998 a novembre de 2013 va ser Advocat General i Director General del Servei Jurídic del Banc Central Europeu (BCE), i es va jubilar el novembre de 2013 perquè va complir l'edat estatutària de 65 anys.

Membre fundador i del seu primer Consell de Direcció de l'Associació Espanyola per a l'Estudi del Dret Europeu (1982-1986); Membre fundador i conseller de la Cort Civil i Mercantil d'Arbitratge (1989-1994); Membre fundador i del Consell de Supervisió de l'Institute for Law and Finance, Wolfgang Goethe Universität, Frankfurt (2000-2013); Membre fundador i del seu Consell Assessor de PRIME Finance (2011-2013) i Membre del Consell Assessor de l'European Capital Markets Institute (2000-2013).

Ha estat conferenciant en diversos fòrums de l'àmbit financer i ha publicat una monografia sobre "La contractació exterior del Estado" (Ed. Ministerio de Asuntos Exteriores, 1986) i uns 30 articles doctrinals en publicacions especialitzades. Ha rebut la comanda d'Isabel la Catòlica (1987) per serveis prestats a l'adhesió d'Espanya a la Comunitat Europea i la comanda de l'Ordre del Mèrit Civil (2014).

Nom o denominació del Conseller:

ALAIN MINC

Perfil:

Alain Minc va néixer a París el 1949, i és membre del Consell d'Administració de CaixaBank des del 2007. És President i Conseller Delegat de la seva pròpia firma de consultoria, AM Conseil.

És llicenciat per l'École des Mines de París i per l'École Nationale d'Administration (ENA) de París. El 1991 va fundar la seva pròpia firma de consultoria, AM Conseil.

Ha estat President del Consell de Vigilància del diari francès Le Monde, Vicepresident de la Compagnie Industriale Riunite International i Director General de Cerus (Compagnies Européennes Réunies).

Així mateix, ha estat Inspector de Finances i Director Financer del grup industrial francès Saint-Gobain.

Actualment és President de Sanef i Conseller de Prisa.

Ha rebut les condecoracions de Commandeur de la Légion d'Honneur, Commander of British Empire, Gran Cruz de la Orden del Mérito Civil.

Ha escrit més de 30 llibres des de 1978, molts dels quals han estat èxits de vendes, entre d'altres: Rapport sur l'informatisation de la société; La Machine égalitaire; Les vengeances des Nations; Le Nouveau Moyen-âge; Rapport sur la France de l'an 2000; www.capitalisme.fr; Epître à nos nouveaux maîtres (2003); Les Prophètes du bonheur: histoire personnelle de la pensée économique (2004); Ce monde qui vient (2004); Le Crépuscule des petits dieux (2006); Une sorte de Diable, les vies de John M. Keynes (desembre 2006); Une histoire de France (2008); Dix jours qui ébranleront le monde (2009); Une histoire politique des intellectuels (2011); Un petit coin de paradis, L'Âme des Nations (2012); L'Homme aux deux visages (2013), Vive l'Allemagne (2013), Le mal français n'est plus ce qu'il était (2014), Un Français de tant de souches 2015.

Nom o denominació del Conseller:

JUAN ROSELL LASTORTRAS

Perfil:

Juan Rosell Lastortras, nascut a Barcelona el 1957, és membre del Consell d'Administració de CaixaBank des de l'any 2007.

És enginyer industrial per la Universitat Politècnica de Barcelona. Estudis de Ciències Polítiques a la Universidad Complutense de Madrid. És President de Congost Plastic.

Durant la seva trajectòria professional ha ocupat la direcció general de Juguets Congost i la presidència d'Enher (1996-1999), de Fecsa-Enher (1999-2002) i de Corporación Uniland (2005-2006). També ha format part dels consells d'administració de Gas Natural, S.D.G, S.A., Agbar, Endesa, Endesa Italia S.p.A., Siemens España i Applus Servicios Tecnológicos.

Així mateix, és President de la Confederació Espanyola d'Organitzacions Empresarials (CEOE), membre de la Mont Pelerin Society i Vicepresident de Business Europe.

Té diverses distincions, entre les quals destaquen la Medalla d'Or al Mèrit de la Fira Oficial i Internacional de Mostres de Barcelona; la Medalla de Plata de la Cambra Oficial d'Indústria, Comerç i Navegació de Barcelona; el Commendatore al Merito Grade Ufficiale della Repubblica Italiana, i la Clau d'Or de la Ciutat de Barcelona i Premi Tiepolo.

Nom o denominació del Conseller:

MARÍA AMPARO MORALEDA MARTÍNEZ

Perfil:

María Amparo Moraleda, nascuda a Madrid el 1964, és membre del Consell d'Administració de CaixaBank des de l'any 2014.

Enginyera Superior Industrial per ICAI i PDG per l'IESE.

Consellera independent en diverses societats: Faurecia, SA (des de 2012), Solvay, SA (des de 2013) i Airbus Group, SE. (des de 2015).

És, així mateix, membre del Consell Rector del Consell Superior d'Investigacions Científiques – CSIC (des del 2011) i membre del Consell Assessor de KPMG España (des del 2012) i de SAP Ibérica (des del 2013).

Va ser Directora d'Operacions per a l'àrea Internacional d'Iberdrola amb responsabilitat sobre el Regne Unit i els Estats Units, entre el gener del 2009 i el febrer del 2012. També va dirigir Iberdrola Ingeniería y Construcción de gener del 2009 a gener del 2011.

Va ser Presidenta Executiva d'IBM per a Espanya i Portugal entre el juliol del 2001 i el gener del 2009, i es va ampliar la zona sota la seva responsabilitat a Grècia, Israel i Turquia del juliol del 2005 al gener del 2009. Entre el juny del 2000 i del 2001 va ser executiva adjunta del President d'IBM Corporation. Del 1998 al 2000 va ser Directora General d'INSA (filial d'IBM Global Services). De 1995 a 1997, Directora de RH per a EMEA, d'IBM Global Services, i de 1988 a 1995 va exercir diversos càrrecs professionals i de direcció a IBM España. És membre de diversos patronats i consells de diverses institucions i organismes, entre els quals s'inclouen l'Acadèmia de Ciències Socials i del Medi Ambient d'Andalusia, el Patronat de l'IMD Anderson Cancer Center de Madrid i l'International Advisory Board de l'Institut

d'Empresa.

Al desembre de 2015 la van nomenar acadèmica de número de la Real Academia de Ciències Econòmiques i Financeres.

Va ingressar el 2005 en el Hall of Fame de l'organització Women in Technology International (WITI), reconeixement que distingeix les personalitats de l'empresa i de la tecnologia que més han contribuït en tot el món a la incorporació i aportació de la dona al desenvolupament tecnològic, i ha rebut diversos premis, com ara: Premi al Lideratge des dels Valors (Fundació FIGEVA – 2008), Premi Javier Benjumea (Associació d'Enginyers ICAI – 2003) i el Premi Excel·lència (Federació Espanyola de Dones Directives, Executives, Professionals i Empresàries – Fedepe – 2002).

Nom o denominació del Conseller:

JOHN S. REED

Perfil:

John Reed, nascut a Chicago el 1939, és membre del Consell d'Administració de CaixaBank des del 2011.

Es va criar a l'Argentina i el Brasil. Va tornar als Estats Units per cursar els seus estudis universitaris, on l'any 1961 es va llicenciar en Filosofia i Lletres i Ciències al Washington and Jefferson College i el Massachusetts Institute of Technology gràcies a un programa de doble titulació. Va ser tinent del Cos d'Enginyers de l'Exèrcit dels Estats Units del 1962 al 1964, i posteriorment es va tornar a matricular en el MIT per cursar un màster en Ciències. Durant trenta-cinc anys, John Reed va treballar a Citibank/Citicorp i Citigroup, setze dels quals com a President. Es va jubilar el mes d'abril de l'any 2000.

Del setembre de 2003 a l'abril de 2005 va tornar a treballar com a president de la Borsa de Nova York i va ocupar el càrrec de President de la Corporació del MIT del maig de 2010 fins a l'octubre de 2014.

El Senyor Reed es va convertir en President del Consell de l'American Cash Exchange al febrer de 2016.

El Senyor Reed és President del Boston Athenaeum, membre del Consell d'Administració de MDRRC, del Boston Athenaeum i del NBER i membre del Consell de la Boston Symphony Orchestra. Així mateix, és membre de la Junta de l'Acadèmia Americana de Lletres i Ciències i de la Societat Filosòfica Americana. És Conseller del Social Science Research Council.

Nom o denominació del Conseller:

FRANCESC XAVIER VIVES TORRENTS

Perfil:

Xavier Vives Torrents, nascut a Barcelona el 1955, és membre del Consell d'Administració de CaixaBank des de l'any 2008.

És professor d'Economia i Finances d'IESE Business School. Doctor en Economia per la Universitat de Califòrnia (Berkeley).

Ha estat catedràtic d'Estudis Europeus a INSEAD el període 2001-2005; Director de l'Institut d'Anàlisi Econòmica del Consell Superior d'Investigacions Científiques el període 1991-2001; i professor visitant a les universitats de Califòrnia (Berkeley), Harvard, Nova York (càtedra Rei Joan Carles I el 1999-2000) i Pennsilvània, així com a la Universitat Autònoma de Barcelona i a la Universitat Pompeu Fabra.

Ha assessorat, entre altres institucions, el Banc Mundial, el Banc Interamericà de Desenvolupament, el Banc de la Reserva Federal de Nova York, la Comissió Europea –sent conseller especial del vicepresident de la UE i Comissari de la Competència, Joaquín Almunia–, la Generalitat de Catalunya com a membre del CAREC (Consell Assessor per a la Reactivació Econòmica i el Creixement) i empreses internacionals. També ha estat President de l'Associació Espanyola d'Economia, 2008 i Vicepresident de l'Associació Espanyola d'Economia Energètica, 2006-2009, així com Duisenberg Fellow del Banc Central Europeu el 2015.

Actualment és Conseller d'Aula Escola Europea; membre de l'Acadèmia Europea de Ciències i Arts, i de l'Acadèmia Europaea; Research Fellow del CESifo i del Center for Economic Policy Research; Fellow de l'European Economic Association des de 2004 i de l'Econometric Society des de 1992 i President de l'EARIE (European Association for Research in Industrial Economics) per al període 2016-2018.

Ha publicat nombrosos articles en revistes internacionals i ha dirigit la publicació de diversos llibres. Ha estat Premi Nacional «Rey Don Juan Carlos I» d'Investigació en Ciències Socials, 1988; Premi Societat Catalana d'Economia, 1996; Medalla Narcís Monturiol de la Generalitat de Catalunya, 2002; i Premi Catalunya d'Economia, 2005; Premi IEF a l'excel·lència acadèmica en la carrera professional 2012; beneficiari de l'European Research Council Advanced Grant, 2009-2013, i Premi Rey Jaime I d'Economia, 2013.

Nom o denominació del Conseller:

KORO USARRAGA UNSAÍN

Perfil:

Koro Usarraga Unsain, nascuda a Sant Sebastià el 1957, és membre del Consell d'Administració de CaixaBank des de l'any 2016

Llicenciada en Administració i Direcció d'Empreses i Màster en Direcció d'Empreses per ESADE, PADE per IESE i Censor Jurat de Comptes.

Consellera Independent d'NH Hotel Group i Presidenta de la Comissió d'Auditoria i Control (des de 2015).

Va treballar durant 20 anys a Arthur Andersen i el 1993 és nomenada sòcia de la divisió d'auditoria.

L'any 2001 assumeix la responsabilitat de la Direcció General Corporativa d'Occidental Hotels & Resorts, grup amb gran presència internacional i especialitzat en el sector de les vacances. Tenint sota la seva responsabilitat les àrees de finances, administració i control de gestió, sistemes d'informació i recursos humans.

Va ser Directora General de Renta Corporación, grup immobiliari especialitzat en adquisició, rehabilitació i venda d'immobles.

Des de l'any 2005 i fins a l'actualitat, és accionista i administradora de la societat 2005 KP Inversiones, S.L., dedicada a la inversió en empreses i consultoria de direcció.

Nom o denominació del Conseller:

MARÍA VERÓNICA FISAS VERGÉS

Perfil:

Verónica Fisas, nascuda a Barcelona el 1964, és membre del Consell d'Administració de CaixaBank des del febrer de 2016.

Llicenciada en Dret i amb un Màster en Administració d'Empreses, s'incorpora a de ben jove a Natura Bissé, on adquireix un vast coneixement del negoci i de tots els seus departaments.

És Consellera Delegada del Consell d'Administració de Natura Bissé i Directora General del Grup Natura Bissé des de l'any 2007. Des de l'any 2008 també és Patrona de la Fundació Ricardo Fisas Natura Bissé.

L'any 2001, ja com a CEO de la filial de Natura Bissé als Estats Units, duu a terme l'expansió i consolidació del negoci, i obté resultats immillorables en la distribució de producte i el posicionament de marca.

L'any 2009 passa a ser membre de la Junta Directiva de Stanpa, Associació Nacional de Perfumeria i Cosmètica. El 2012 és nomenada Vicepresidenta de Stanpa i Presidenta del Comitè d'Estètica Professional de l'Associació. Rep el Premi a la Conciliació Empresa-Família en la II Edició Premis Nacionals a la Dona Directiva el 2009 i el Premi IWEC (International Women's Entrepreneurial Challenge) per la seva carrera professional, el 2014.

Nombre total de Consellers independents	8
% total del Consell	50,00%

Indiqui si algun conseller qualificat d'independent percep de la societat, o del seu mateix grup, qualsevol quantitat o benefici per un concepte diferent de la remuneració de conseller, o manté o ha mantingut, durant l'últim exercici, una relació de negocis amb la societat o amb qualsevol societat del seu grup, ja sigui en nom propi o com a accionista significatiu, conseller o alt directiu d'una entitat que mantingui o hagi mantingut aquesta relació.

Cap Conseller qualificat d'independent percep de la Societat, o del seu mateix grup, cap quantitat o benefici per un concepte diferent de la remuneració de Conseller, ni han mantingut, durant l'últim exercici, una relació de negocis amb la Societat o amb qualsevol Societat del seu grup, ja sigui en nom propi o com a Accionista significatiu, Conseller o Alt Directiu d'una entitat que mantingui o hagi mantingut aquesta relació.

Si escau, cal incloure una declaració motivada del Consell sobre les raons per les quals considera que aquest Conseller pot exercir les seves funcions en qualitat de conseller independent.

ALTRES CONSELLERS EXTERNES

S'identificarà els altres Consellers externs i es detallaran els motius pels quals no es puguin considerar dominicals o independents i els seus vincles, ja sigui amb la societat, els seus directius o els seus accionistes:

Indiqui les variacions que, si escau, s'hagin produït durant el període en la categoria de cada Conseller:

C.1.4 Completi el quadre següent amb la informació relativa al nombre de Conselleres durant els últims 4 exercicis, així com el caràcter d'aquestes Conselleres:

	Nombre de Conselleres				% sobre el total de Consellers de cada tipologia			
	Exercici 2016	Exercici 2015	Exercici 2014	Exercici 2013	Exercici 2016	Exercici 2015	Exercici 2014	Exercici 2013
Executiva	0	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Dominical	1	3	3	3	16,67%	33,33%	30,00%	27,27%
Independent	3	1	1	1	37,50%	16,66%	16,67%	25,00%
Altres d'externes	0	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Total:	4	4	4	4	25,00%	23,53%	21,05%	22,22%

C.1.5 Expliqui les mesures que, si escau, s'hagin adoptat per procurar incloure en el Consell d'Administració un nombre de dones que permeti assolir una presència equilibrada de dones i homes.

Explicació de les mesures

Al tancament de l'exercici 2016 el Consell d'Administració de la Societat estava integrat per 4 dones d'un total de 18 consellers, i hi havia 2 vacants.

El percentatge de presència de dones en el Consell de CaixaBank, malgrat no ser paritari i clarament millorable, està a la franja alta de percentatge de presència femenina en els Consells d'Administració de les empreses de l'IBEX 35.

La Comissió de Nomenaments, a l'hora d'analitzar i proposar els perfils de candidats per proveir els llocs del Consell d'Administració, té en compte els criteris d'honorabilitat, coneixements i experiència professional per complir amb les exigències d'idoneïtat per al lloc de membre del Consell d'Administració d'una entitat de crèdit, tal com s'estableix a la normativa vigent, a més de les qüestions de diversitat de gènere, malgrat que en aquest moment encara estigui pendent de fixar-se l'objectiu de representació per al sexe menys representat en el Consell d'Administració.

C.1.6 Expliqui les mesures que, si escau, hagi acordat la Comissió de Nomenaments perquè els procediments de selecció no pateixin de biaixos implícits que obstaculitzin la selecció de Conselleres, i que la companyia cerqui deliberadament i inclogui entre els candidats potencials dones que reuneixin el perfil professional buscat:

Explicació de les mesures

Els procediments de selecció de membres del Consell d'Administració no presenten cap biaix que obstaculitzi la selecció de dones per a aquests càrrecs dins la Societat. Així mateix, l'article 14 del Reglament del Consell d'Administració estableix com una de les funcions assignades a la Comissió de Nomenaments la d'informar el Consell sobre qüestions de diversitat de gènere; vetllar perquè els

procediments de selecció dels seus membres afavoreixin la diversitat d'experiències, coneixements i facilitin la selecció de conselleres, i establir un objectiu de representació per al sexe menys representat en el Consell d'Administració, així com elaborar les orientacions sobre com s'ha d'assolir aquest objectiu.

Quan, malgrat les mesures que, si escau, s'hagin adoptat, sigui escàs o nul el nombre de Conselleres, expliqui els motius que ho justifiquin:

Explicació dels motius

Al tancament de l'exercici un 25% del Consell d'Administració de la Societat eren dones. Les dones representen el 37,5% dels consellers independents i el 16,67% dels consellers dominicals.

El 67% dels membres de la Comissió de Nomenaments són dones, la presidència de la Comissió de Retribucions està ocupada per una consellera que, a més, integra la Comissió de Riscos i la Comissió Executiva, i la Comissió d'Auditoria i Control també està integrada per una consellera. És a dir, que en totes les Comissions hi ha presència de dones.

Per tant, el nombre de Conselleres en la Societat, malgrat no ser paritari, no es considera que sigui escàs o nul.

C.16 bis Expliqui les conclusions de la Comissió de Nomenaments sobre la verificació del compliment de la política de selecció de Consellers. I, en particular, sobre com aquesta política promou l'objectiu que l'any 2020 el nombre de Conselleres representi, almenys, el 30% del total de membres del Consell d'Administració.

Explicació de les conclusions

La Comissió de Nomenaments, en compliment del que disposa l'apartat 7 de la Política de selecció de consellers, aprovada pel Consell el dia 19 de novembre de 2015, deixa constància que ha verificat el compliment d'aquesta Política en els acords adoptats referents als nomenaments de consellers, que s'han ajustat als principis i directrius que s'hi plasmen, i que el percentatge del sexe menys representat se situa, a la data de la verificació del compliment de la Política, en el 23,53%. No obstant això, canviarà al 27,78%, quan s'executi la proposta de nomenament ja acordada i que se sotmetrà a la propera Junta General d'Accionistes.

C.17 Expliqui la forma de representació en el Consell dels Accionistes amb participacions significatives.

La Fundació Bancària "la Caixa" com a accionista significatiu de CaixaBank i en representació de la seva sola participació ha proposat el nomenament de sis (6) consellers, entre els quals hi ha:

JORDI GUAL SOLÉ - PRESIDENT - DOMINICAL
ANTONIO MASSANELL LAVILLA - VICEPRESIDENT - EXECUTIU/DOMINICAL LA
MARÍA TERESA BASSONS BONCOMPTE - VOCAL - DOMINICAL
SALVADOR GABARRÓ SERRA - VOCAL - DOMINICAL EL
JAVIER IBARZ ALEGRÍA - VOCAL - DOMINICAL
JOSÉ SERNA MASIÁ

Així mateix, en el marc de la fusió per absorció de Banca Cívica per CaixaBank, l'1 d'agost de 2012, Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa" (actualment Fundació Bancària "la Caixa"), i Caja Navarra (actualment Fundación Caja Navarra), Cajasol (actualment Fundación Cajasol), Caja Canarias (actualment Fundación Caja Canarias), i Caja de Burgos (actualment Fundación Caixa Burgos, Fundación Bancària), («les Fundacions», d'ara endavant), van subscriure un Pacte d'Accionistes que, entre altres coses, va establir el compromís de la Fundació Bancària "la Caixa" de votar a favor del nomenament de dos (2) membres del Consell d'Administració de CaixaBank a proposta de «les Fundacions».

El 17 d'octubre de 2016 es van acordar les modificacions de l'Acord d'integració entre CaixaBank i Banca Cívica i del Pacte d'accionistes de CaixaBank, que comporta que «les Fundacions», en comptes de proposar el nomenament de dos (2) consellers a CaixaBank, proposen un conseller a CaixaBank i un conseller a VidaCaixa i que la pròrroga dels acords que, de manera automàtica, es va produir al començament d'agost passat, per tres anys, tindrà una durada de quatre anys en comptes dels tres esmentats.

I, per això, actualment, el representant de «les Fundacions» en el Consell de CaixaBank és:
FUNDACIÓN CAJASOL (representada per Guillermo Sierra Molina) - VOCAL - DOMINICAL

C.18 Expliqui, si escau, les raons per les quals s'han nomenat Consellers dominicals a instàncies d'accionistes la participació accionarial dels quals és inferior al 3% del capital:

Nom o denominació social de l'Accionista:

FUNDACIÓN BANCARIA CAJA NAVARRA

Justificació:

Després de la fusió per absorció de Banca Cívica per CaixaBank, els Accionistes: Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa" (actualment Fundació Bancària "la Caixa"), i Caja Navarra (actualment Fundación Caja Navarra), Cajasol (actualment Fundación Cajasol), Caja Canarias (actualment Fundación Caja Canarias), i Caja de Burgos (actualment Fundación Caixa Burgos, Fundación Bancària), («les Fundacions», d'ara endavant) van subscriure l'1 d'agost de 2012 el Pacte d'Accionistes l'objecte del qual és regular les relacions de «les Fundacions» i la Fundació Bancària "la Caixa" com a accionistes de CaixaBank, i les seves recíproques relacions de cooperació, així com amb CaixaBank, a fi de reforçar les seves respectives actuacions al voltant d'aquest i donar suport en el seu control a la Fundació Bancària "la Caixa". Així mateix, es va pactar el nomenament de 2 membres del Consell d'Administració de CaixaBank a proposta de «les Fundacions» i, amb la finalitat de donar estabilitat a la seva participació en el capital social de CaixaBank, «les Fundacions» van assumir un compromís de no-disposició de la seva participació durant el termini de quatre anys, així com un compromís de dret d'adquisició durant dos anys a favor de les altres Fundacions, en primer lloc, i subsidiàriament de la Fundació Bancària "la Caixa", en el supòsit que qualsevol de «les Fundacions» volgués transmetre la totalitat o part de la seva participació, un cop transcorregut el termini de vigència del compromís de no-disposició. El 17 d'octubre de 2016 es van acordar les modificacions de l'Acord d'integració entre CaixaBank i Banca Cívica i del Pacte d'accionistes de CaixaBank, que comporta que «les Fundacions», en comptes de proposar el nomenament de dos (2) consellers a CaixaBank, proposen un conseller a CaixaBank i un conseller a VidaCaixa i que la pròrroga dels acords que, de manera automàtica, es va produir al començament de l'agost passat, per tres anys, tindrà una durada de quatre anys en comptes dels tres esmentats.

Nom o denominació social de l'Accionista:

FUNDACIÓN CAJASOL

Justificació:

Després de la fusió per absorció de Banca Cívica per CaixaBank, els Accionistes: Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa" (actualment Fundació Bancària "la Caixa"), i Caja Navarra (actualment Fundación Caja Navarra), Cajasol (actualment Fundación Cajasol), Caja Canarias (actualment Fundación Caja Canarias), i Caja de Burgos (actualment Fundación Caixa Burgos, Fundación Bancària), («les Fundacions», d'ara endavant) van subscriure l'1 d'agost de 2012 el Pacte d'Accionistes l'objecte del qual és regular les relacions de «les Fundacions» i la Fundació Bancària "la Caixa" com a accionistes de CaixaBank, i les seves recíproques relacions de cooperació, així com amb CaixaBank, a fi de reforçar les seves respectives actuacions al voltant d'aquest i donar suport en el seu control a la Fundació Bancària "la Caixa". Així mateix, es va pactar el nomenament de 2 membres del Consell d'Administració de CaixaBank a proposta de «les Fundacions» i, amb la finalitat de donar estabilitat a la seva participació en el capital social de CaixaBank, «les Fundacions» van assumir un compromís de no-disposició de la seva participació durant el termini de quatre anys, així com un compromís de dret d'adquisició durant dos anys a favor de les altres Fundacions, en primer lloc, i subsidiàriament de la Fundació Bancària "la Caixa", en el supòsit que qualsevol de «les Fundacions» volgués transmetre la totalitat o part de la seva participació, un cop transcorregut el termini de vigència del compromís de no-disposició. El 17 d'octubre de 2016 es van acordar les modificacions de l'Acord d'integració entre CaixaBank i Banca Cívica i del Pacte d'accionistes de CaixaBank, que comporta que «les Fundacions», en comptes de proposar el nomenament de dos (2) consellers a CaixaBank, proposen un conseller a CaixaBank i un conseller a VidaCaixa i que la pròrroga dels acords que, de manera automàtica, es va produir al començament de l'agost passat, per tres anys, tindrà una durada de quatre anys en comptes dels tres esmentats.

Nom o denominació social de l'Accionista:

FUNDACIÓN CAJA CANARIAS

Justificació:

Després de la fusió per absorció de Banca Cívica per CaixaBank, els Accionistes: Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa" (actualment Fundació Bancària "la Caixa"), i Caja Navarra (actualment Fundación Caja Navarra), Cajasol (actualment Fundación Cajasol), Caja Canarias (actualment Fundación Caja Canarias), i Caja de Burgos (actualment Fundación Caixa Burgos, Fundación Bancària), («les Fundacions», d'ara endavant) van subscriure l'1 d'agost de 2012 el Pacte d'Accionistes l'objecte del qual és regular les relacions de «les Fundacions» i la Fundació Bancària "la Caixa" com a accionistes de CaixaBank, i les seves recíproques relacions de cooperació, així com amb CaixaBank, a fi de reforçar les seves respectives actuacions al voltant d'aquest i donar suport en el seu control a la Fundació Bancària "la Caixa". Així mateix, es va pactar el nomenament de 2 membres del Consell d'Administració de CaixaBank a proposta de «les Fundacions» i, amb la finalitat de donar estabilitat a la seva participació en el capital social de CaixaBank, «les Fundacions» van assumir un compromís de no-disposició de la seva participació durant el termini de quatre anys, així com un compromís de dret d'adquisició durant dos anys a favor de les altres Fundacions, en primer lloc, i subsidiàriament de la Fundació Bancària "la Caixa", en el supòsit que qualsevol de «les Fundacions» volgués transmetre la totalitat o part de la seva participació, un cop transcorregut el termini de vigència del compromís de no-disposició. El 17 d'octubre de 2016 es van acordar les modificacions de l'Acord d'integració entre CaixaBank i Banca Cívica i del Pacte d'accionistes de CaixaBank, que comporta que «les Fundacions», en comptes de proposar el nomenament de dos (2) consellers a CaixaBank, proposen un conseller a CaixaBank i un conseller a VidaCaixa i que la pròrroga dels acords que, de manera automàtica, es va produir al començament de l'agost passat, per tres anys, tindrà una durada de quatre anys en comptes dels tres esmentats.

Nom o denominació social de l'Accionista:

FUNDACIÓN CAJA DE BURGOS, FUNDACIÓN BANCARIA

Justificació:

Després de la fusió per absorció de Banca Cívica per CaixaBank, els Accionistes: Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa" (actualment Fundació Bancària "la Caixa"), i Caja Navarra (actualment Fundación Caja Navarra), Cajasol (actualment Fundación Cajasol), Caja Canarias (actualment Fundación Caja Canarias), i Caja de Burgos (actualment Fundación Caixa Burgos, Fundación Bancària), («les Fundacions», d'ara endavant) van subscriure l'1 d'agost de 2012 el Pacte d'Accionistes l'objecte del qual és regular les relacions de «les Fundacions» i la Fundació Bancària "la Caixa" com a accionistes de CaixaBank, i les seves recíproques relacions de cooperació, així com amb CaixaBank, a fi de reforçar les seves respectives actuacions al voltant d'aquest i donar suport en el seu control a la Fundació Bancària "la Caixa". Així mateix, es va pactar el nomenament de 2 membres del Consell d'Administració de CaixaBank a proposta de «les Fundacions» i, amb la finalitat de donar estabilitat a la seva participació en el capital social de CaixaBank, «les Fundacions» van assumir un compromís de no-disposició de la seva participació durant el termini de quatre anys, així com un compromís de dret d'adquisició durant dos anys a favor de les altres Fundacions, en primer lloc, i subsidiàriament de la Fundació Bancària "la Caixa", en el supòsit que qualsevol de «les Fundacions» volgués transmetre la totalitat o part de la seva participació, un cop transcorregut el termini de vigència del compromís de no-disposició. El 17 d'octubre de 2016 es van acordar les modificacions de l'Acord d'integració entre CaixaBank i Banca Cívica i del Pacte d'accionistes de CaixaBank, que comporta que «les Fundacions», en comptes de proposar el nomenament de dos (2) consellers a CaixaBank, proposen un conseller a CaixaBank i un conseller a VidaCaixa i que la pròrroga dels acords que, de manera automàtica, es va produir al començament de l'agost passat, per tres anys, tindrà una durada de quatre anys en comptes dels tres esmentats.

Indiqui si no s'han atès peticions formals de presència en el Consell procedents d'Accionistes amb una participació accionarial igual o superior a la d'altres a instàncies dels quals s'hagin designat Consellers dominicals. Si escau, expliqui les raons per les quals no s'hagin atès:

Sí

No

C.19 Indiqui si algun Conseller ha cessat en el seu càrrec abans de l'acabament del seu mandat, si ha explicat les seves raons i a través de quin mitjà, al Consell, i, en cas que ho hagi fet per escrit a tot el Consell, expliqui a continuació almenys els motius que ha donat:

Nom del Conseller:

ISIDRE FAINÉ CASAS

Motiu del cessament:

El 30 de juny de 2016, CaixaBank va informar que el Sr. Isidre Fainé Casas va presentar la seva renúncia als càrrecs de President i de conseller, amb efecte aquell mateix dia, per tal de no incórrer en incompatibilitats en complir-se el termini establert en la Disposició Transitòria Segona de la Llei 26/2013, de caixes d'estalvis i fundacions bancàries.

Nom del Conseller:

JUAN JOSÉ LÓPEZ BURNIOL

Motiu del cessament:

El 30 de juny de 2016, CaixaBank va informar que el Sr. Juan José López Burniol va presentar la seva renúncia al càrrec de conseller, amb efecte aquell mateix dia, per no incórrer en incompatibilitats en complir-se el termini establert en la Disposició Transitòria Segona de la Llei 26/2013 de caixes d'estalvis i fundacions bancàries.

Nom del Conseller:

MARIA DOLORS LLOBET MARIA

Motiu del cessament:

El 30 de juny de 2016, CaixaBank va informar que la Sra. Maria Dolores Llobet Maria va presentar la seva renúncia al càrrec de consellera, amb efecte aquell mateix dia, en haver estat 6 anys de consellera i, per tant, la finalització del seu mandat era propera, amb l'objectiu de facilitar, en el marc del procés de desconsolidació amb Criteriacaixa, més presència de consellers independents.

Nom del Conseller:

FUNDACIÓN BANCARIA CAJA NAVARRA

Motiu del cessament:

El 27 d'octubre de 2016, CaixaBank va informar que, d'acord amb la modificació de l'Acord d'Integració entre CaixaBank i Banca Cívica i del Pacte d'Accionistes de CaixaBank que va ser anunciada pel fet rellevant amb el número registre 243724, de 17 d'octubre de 2016, la Fundación Bancaria Caja Navarra va presentar la seva renúncia al càrrec de membre del Consell d'Administració en la sessió celebrada en aquell mateix dia.

Nom del Conseller:

EVA AURÍN PARDO

Motiu del cessament:

El 15 de desembre de 2016, CaixaBank va informar que la Sra. Eva Aurín Pardo va presentar la seva renúncia al càrrec de consellera, amb efecte aquell mateix dia, en haver superat el temps que podia romandre

com a consellera de "la Caixa", cosa que motivava la seva presència en el Consell com a consellera dominical i donar entrada, així, a altres consellers dominicals.

- C.1.10 Indiqui, en cas que en tinguin, les facultats que tenen delegades el Conseller o els Conseller/s delegat/s:

Nom o denominació social del Conseller:

GONZALO GORTÁZAR ROTAECHE

Breu descripció:

Es deleguen totes les facultats legalment i estatutàriament delegables, sense perjudici de les limitacions establertes en el Reglament del Consell d'Administració per a la delegació de facultats que, en tot cas, apliquen a efectes interns.

- C.1.11 Identifiqui, si escau, els membres del Consell que assumeixin càrrecs d'Administradors o Directius en altres societats que formin part del grup de la societat cotitzada:

Nom o denominació social del Conseller	Denominació social de l'entitat del Grup	Càrrec	Té funcions executives?
GONZALO GORTÁZAR ROTAECHE	VidaCaixa, SA, de Seguros y Reaseguros.	President	NO
JAVIER IBARZ ALEGRÍA	VidaCaixa, SA, de Seguros y Reaseguros	Conseller	NO
JUAN ROSELL LASTORTRAS	VidaCaixa, SA, de Seguros y Reaseguros	Conseller	NO

- C.1.12 Detalli, si escau, els Consellers de la seva Societat que siguin membres del Consell d'Administració d'altres entitats cotitzades en mercats oficials de valors diferents del seu Grup, que hagin estat comunicades a la Societat:

Nom o denominació social del Conseller	Denominació social de l'entitat del Grup	Càrrec
ALAIN MINC	PROMOTORA DE INFORMACIONES, SA (GRUPO PRISA)	CONSELLER
ANTONIO MASSANELL LAVILLA	TELEFÓNICA, SA	CONSELLER
ANTONIO MASSANELL LAVILLA	Erste Group Bank, AG	CONSELLER
MARÍA AMPARO MORALEDA MARTÍNEZ	FAURECIA, SA	CONSELLER
MARÍA AMPARO MORALEDA MARTÍNEZ	SOLVAY, SA	CONSELLER
MARÍA AMPARO MORALEDA MARTÍNEZ	AIRBUS GROUP, SE	CONSELLER
GONZALO GORTÁZAR ROTAECHE	REPSOL, SA	CONSELLER
ANTONIO MASSANELL LAVILLA	REPSOL, SA	CONSELLER
KORO USARRAGA UNSAÍN	NH HOTEL GROUP, S.A.	CONSELLER

- C.1.13 Indiqui i, si escau, expliqui, si la Societat ha establert regles sobre el nombre de consells de què puguin formar part els seus Consellers:

Sí

No

Explicació de les regles

Segons estableix l'article 31. 4 del Reglament del Consell d'Administració, els Consellers de CaixaBank hauran d'observar les limitacions relatives a la pertinença a consells d'administració que estableixi la normativa vigent de d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit.

C.1.14 Apartat derogat.

C.1.15 Indiqui la remuneració global del Consell d'Administració:

Remuneració del Consell d'Administració (milers d'euros)	7.227
Import dels drets acumulats pels Consellers actuals en matèria de pensions (milers d'euros)	16.114
Import dels drets acumulats pels Consellers antics en matèria de pensions (milers d'euros)	232

C.1.16 Identifiqui els membres de l'Alta Direcció que no siguin al seu torn Consellers executius, i indiqui la remuneració total meritada al seu favor durant l'exercici:

Nom o denominació social	Càrrec
PABLO FORERO CALDERÓN	DIRECTOR GENERAL RESPONSABLE DEL PROJECTE BPI
JORGE MONDÉJAR LÓPEZ	DIRECTOR GENERAL DE RISCOS
MARIA VICTORIA MATIA AGELL	DIRECTORA EXECUTIVA DE BANCA INTERNACIONAL
JOAQUIN VILAR BARRABEIG	DIRECTOR GENERAL ADJUNT D'AUDITORIA INTERNA
JAVIER PANO RIERA	DIRECTOR EXECUTIU DE FINANCES
FRANCESC XAVIER COLL ESCURSELL	DIRECTOR GENERAL DE RECURSOS HUMANS I ORGANITZACIÓ
JORGE FONTANALS CURIEL	DIRECTOR EXECUTIU DE MITJANS
TOMÁS MUNIESA ARANTEGUI	DIRECTOR GENERAL D'ASSEGURANCES I GESTIÓ D'ACTIUS
ÓSCAR CALDERÓN DE OYA	SECRETARI GENERAL I DEL CONSELL
JUAN ANTONIO ALCARAZ GARCIA	DIRECTOR GENERAL DE NEGOCI
MATTHIAS BULLACH	DIRECTOR EXECUTIU D'INTERVENCIÓ, CONTROL DE GESTIÓ I CAPITAL
MARÍA LUISA MARTÍNEZ GISTAU	DIRECTORA EXECUTIVA DE COMUNICACIÓ, RELACIONS INSTITUCIONALS, MARCA I RSC

Remuneració total Alta Direcció (en milers d'euros)	10.399
---	--------

C.1.17 Indiqui, si escau, la identitat dels membres del Consell que siguin, al seu torn, membres del Consell d'Administració de societats d'accionistes significatius i/o en entitats del seu grup:

Nom o denominació social del Conseller	Denominació social de l'Accionista significatiu	Càrrec
SALVADOR GABARRÓ SERRA	CRITERIA CAIXA, SAU	VICEPRESIDENT 3r

Detalli, si escau, les relacions rellevants diferents de les que mostra l'epígraf anterior, dels membres del Consell d'Administració que els vinculin amb els Accionistes significatius i/o en entitats del seu grup:

C.1.18 Indiqui si s'ha produït durant l'exercici alguna modificació en el Reglament del Consell:

Sí

No

Descripció modificacions

En la seva sessió del 10 de març del 2016, el Consell d'Administració de CaixaBank va acordar modificar l'apartat 1 de l'article 13 («La Comissió d'Auditoria i Control») del Reglament del Consell als efectes d'adaptar-lo a la reforma de la Llei de Societats de Capital introduïda per la Llei 22/2015, de 20 de juliol, d'Auditoria de Comptes, i ajustar-ne la redacció a la de l'article 40.3 dels Estatuts Socials, relatiu a la Comissió d'Auditoria i Control, la modificació del qual es va aprovar a la Junta General d'Accionistes del 28 d'abril de 2016.

La modificació del Reglament del Consell i, per tant, del nou text refós del Reglament va entrar en vigor a l'hora que va entrar en vigor, al seu torn, de la modificació de l'article 40.3 dels Estatuts Socials que va aprovar la Junta General d'Accionistes. Aquesta modificació dels Estatuts Socials es va autoritzar d'acord amb el règim previst en l'article 10 del Reial Decret 84/2015, de 13 de febrer, pel qual es desenvolupa la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit

En compliment del que disposa l'article 529 de la Llei de societats de capital, les modificacions van ser comunicades a la Comissió Nacional del Mercat de Valors ("CNMV"), elevades a públic i inscrites en el Registre Mercantil. Un cop inscrites en el Registre Mercantil, la CNMV i CaixaBank, S.A. van publicar els textos complets a la pàgina web corporativa (www.CaixaBank.com).

C.1.19 Indiqui els procediments de selecció, nomenament, reelecció, avaluació i remoció dels Consellers. Detalli els òrgans competents, els tràmits a seguir i els criteris que s'han d'emprar en cada un dels procediments.

D'acord amb el que estableixen l'article 529 decies, del Reial decret legislatiu 1/2010, de 2 de juliol, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de societats de capital, i els articles 5 i 17 a 20 del Reglament del Consell d'Administració, les propostes de nomenament de Consellers que sotmeti el Consell d'Administració a la consideració de la Junta General i els acords de nomenament que adopti el mateix Consell en virtut de les facultats de cooptació que té legalment atribuïdes hauran d'estar precedides de la corresponent proposta de la Comissió de Nomenaments, quan es tracti de Consellers independents i d'un informe en el cas dels altres Consellers. Les propostes de nomenaments o de reelecció de Consellers hauran d'anar acompanyades d'un informe justificatiu del Consell d'Administració en el qual es valori la competència, l'experiència i els mèrits del candidat proposat.

Així mateix, el Consell d'Administració, en l'exercici de les seves facultats de proposta a la Junta General i de cooptació per a la cobertura de vacants, vetllarà perquè, en la composició d'aquest òrgan, els Consellers externs o no executius representin majoria sobre els Consellers executius i que aquests siguin el mínim necessari.

També procurarà que dins el grup majoritari dels Consellers no executius, s'integrin els titulars o els representants dels titulars de participacions significatives estables en el capital de la Societat o els accionistes que hagin estat proposats com a Consellers encara que la seva participació accionarial no sigui una participació significativa (Consellers dominicals) i professionals de reconegut prestigi que puguin exercir les funcions sense que estiguin condicionats per relacions amb la Societat o el Grup, els directius o els accionistes significatius (Consellers independents).

Per a la qualificació dels Consellers s'utilitzen les definicions establertes en la normativa aplicable i que estan recollides en l'article 18 del Reglament del Consell d'Administració.

Així mateix, vetllarà perquè, dins dels Consellers externs, la relació entre dominicals i independents reflecteixi la proporció que hi ha entre el capital de la Societat representat per dominicals i la resta del capital i que els Consellers independents representin, almenys, un terç total de Consellers.

Els Consellers exerciran el càrrec durant el termini previst pels Estatuts mentre la Junta General no n'acordi la separació ni renunciïn al càrrec, i podran ser reelegits, una o diverses vegades per períodes de la mateixa durada. No obstant això, els Consellers independents no es poden mantenir com a tals durant un període continuat superior a 12 anys.

Els designats per cooptació exerciran el càrrec fins a la data de la següent reunió de la Junta General o fins que transcorri el terme legal per a la celebració de la Junta que hagi de resoldre sobre l'aprovació dels comptes de l'exercici anterior, però si la vacant es produeixi una vegada convocada la Junta General i abans de la celebració, el nomenament del Conseller per cooptació pel Consell per cobrir aquesta vacant tindrà efectes fins a la celebració de la Junta General següent.

Tal com s'indica a l'article 529 nonies, del Reial decret legislatiu 1/2010, de 2 de juliol, i a l'article 15.7 del Reglament del Consell, almenys un cop a l'any el Consell en ple avaluarà la qualitat i l'eficiència del seu funcionament, l'acompliment de les seves funcions per part del President del Consell i pel primer executiu de la Societat, i el funcionament de les comissions, i proposarà, sobre la base del resultat, un pla d'acció que corregeixi les deficiències detectades.

CONTINUA A L'APARTAT H.

C.1.20 Expliqui en quina mesura l'avaluació anual del Consell ha donat lloc a canvis importants en la seva organització interna i sobre els procediments aplicables a les seves activitats:

Descripció modificacions

El Consell d'Administració ha procedit durant l'exercici a realitzar una avaluació de la seva activitat. Tot i així, aquesta avaluació no ha donat lloc a canvis importants en l'organització interna ni sobre els procediments aplicables a les seves activitats.

C.1.20.bis Descriu el procés d'avaluació i les àrees avaluades que ha fet el consell d'administració auxiliat, si escau, per un consultor extern, respecte de la diversitat en la composició i competències, el funcionament i la composició de les comissions, l'acompliment del president del consell d'administració i el primer executiu de la societat i l'acompliment i l'aportació de cada conseller.

El Consell d'Administració fa anualment l'avaluació prevista en l'article 529 nonies de la Llei de societats de capital i en l'apartat setè de l'article 15 del Reglament del Consell d'Administració. Així mateix, es té en compte l'actual Codi de Bon Govern de febrer de 2015, que recull, en la Recomanació 36, l'autoavaluació periòdica de l'acompliment del Consell d'Administració i el de les seves Comissions.

Per fer aquesta avaluació es remet un qüestionari a cada Conseller en què se li sol·licita la seva opinió sobre el funcionament del Consell d'Administració i de les Comissions durant l'exercici en qüestió. El President del Consell d'Administració i de la Comissió Executiva, de la qual també forma part, habitualment no es pronuncia en relació amb l'avaluació del Consell d'Administració i de la Comissió Executiva, atès que l'àmbit d'aquest qüestionari està directament relacionat amb les principals funcions inherents al seu càrrec.

Davant les respostes rebudes i els informes d'activitat elaborats per cadascuna de les Comissions, el Consell d'Administració avalua la qualitat i l'eficiència del funcionament del Consell d'Administració i de les seves Comissions durant l'exercici en qüestió. En aquest sentit, amb caràcter general, el Consell d'Administració ha avaluat favorablement la qualitat i l'eficiència del seu funcionament i el de les seves Comissions durant l'exercici 2016, i considera adequada la seva composició quantitativa i qualitativa, que s'ha fet un nombre prou ampli de reunions i que les propostes han estat adequades.

Pel que fa a l'acompliment de les seves funcions per part del President i del Conseller Delegat de la Societat, en el qüestionari que es remet a cada Conseller sol·licitant-li la seva opinió sobre el funcionament del Consell d'Administració i de les Comissions durant l'exercici, també se'ls sol·licita l'opinió sobre l'acompliment de les seves funcions per part del President del Consell i del Conseller Delegat. I és el Consell, amb l'informe previ de la Comissió de Nomenaments, el que emet la seva avaluació sobre l'acompliment del President i del Conseller Delegat durant cada exercici.

Davant les respostes rebudes en els qüestionaris remesos a cadascun dels membres del Consell, en què, a més de qüestions relatives al funcionament del Consell, se'ls sol·licitava la seva opinió sobre l'acompliment de les seves funcions per part del President del Consell i del Conseller Delegat, el Consell d'Administració, amb l'informe previ favorable de la Comissió de Nomenaments, ha considerat que durant l'exercici 2016, tant l'un com l'altre han exercit les seves funcions a satisfacció del Consell.

Respecte de l'avaluació de l'aportació de cada Conseller, no es fa una anàlisi individualitzada dels membres del Consell per avaluar en cada cas el seu acompliment i l'aportació a l'òrgan col·legiat o a la Societat, i per aquesta sola raó es diu que es compleix parcialment la Recomanació 36 del Codi de Bon Govern.

C.1.20.ter Desglossament, si escau, de les relacions de negoci que el consultor o qualsevol societat del seu grup mantinguin amb la societat o qualsevol societat del grup.

El procés d'avaluació es duu a terme sense col·laboració externa.

C.1.21 Indiqui els supòsits en què estan obligats a dimitir els Consellers.

De conformitat amb el que estableix l'article 20.2 del Reglament del Consell d'Administració, els Consellers hauran de posar el càrrec a disposició del Consell i formalitzar, si aquest ho considera convenient, la corresponent dimissió en els casos següents:

- quan cessin en els llocs, els càrrecs o les funcions executives als quals estigui associat el seu nomenament com a Conseller;
- quan estiguin sotmesos en algun dels supòsits d'incompatibilitat o prohibició legalment previstos o deixin de reunir els requisits d'idoneïtat exigits per la normativa vigent;
- quan resultin processats per un fet presumptament delictiu o siguin objecte d'un expedient disciplinari per falta greu o molt greu instruït per les autoritats supervisores;
- quan la seva permanència en el Consell pugui posar en risc els interessos de la Societat o quan desapareguin les raons per les quals van ser nomenats. En particular, en el cas dels Consellers dominicals, quan l'accionista a qui representin transmeti íntegrament la seva participació accionarial. També ho hauran de fer quan aquest accionista rebaixi la seva participació accionarial fins a un nivell que exigeixi la reducció del nombre de Consellers dominicals;
- quan es produeixin canvis significatius en la seva situació professional o en les condicions en virtut de les quals hagi estat nomenat Conseller; i

(f) quan per fets imputables al Conseller la seva permanència en el Consell causi un dany greu al patrimoni o reputació socials segons el parer d'aquest òrgan.

En el cas que una persona física representant d'una persona jurídica Conseller incorri en algun dels supòsits previstos anteriorment, el representant persona física haurà de posar el càrrec a disposició de la persona jurídica que l'hagi nomenat. Si aquesta decideix mantenir el representant per a l'exercici del càrrec de Conseller, el Conseller persona jurídica haurà de posar el càrrec de Conseller a disposició del Consell d'Administració.

C.1.22 Apartat derogat.

C.1.23 S'exigeixen majories reforçades, diferents de les legals, en algun tipus de decisió?:

Sí No

Si escau, descrigui les diferències.

C.1.24 Expliqui si hi ha requisits específics, diferents dels relatius als Consellers, per ser nomenat president del Consell d'Administració.

Sí No

C.1.25 Indiqui si el president té vot de qualitat:

Sí No

Matèries en què existeix vot de qualitat

D'acord amb el que s'estableix als articles 35. 4. (v) dels Estatuts Socials i 16.4 del Reglament del Consell, correspon al President el vot de qualitat, en cas d'empat, en les sessions del Consell d'Administració que presideixi.

C.1.26 Indiqui si els Estatuts o el Reglament del Consell estableixen algun límit a l'edat dels Consellers:

Sí No

C.1.27 Indiqui si els Estatuts o el Reglament del Consell estableixen un mandat limitat per als Consellers independents, diferent de l'establert en la normativa:

Sí No

C.1.28 Indiqui si els Estatuts o el Reglament del Consell d'Administració estableixen normes específiques per a la delegació del vot en el Consell d'Administració, la forma de fer-ho i, en particular, el nombre màxim de delegacions que pot tenir un Conseller, així com si s'ha establert alguna limitació pel que fa a les categories en les quals és possible delegar, més enllà de les limitacions imposades per la legislació. Si escau, detalli aquestes normes breument.

Respecte a les normes sobre la delegació de vot, hi ha la previsió de l'article 16 del Reglament del Consell, que estableix que els Consellers hauran d'assistir personalment a les reunions del Consell. No obstant això, quan no ho puguin fer personalment, procuraran atorgar la seva representació per escrit i amb caràcter especial per a cada sessió a un altre membre del Consell incloent-hi les instruccions oportunes. I, a més, estableix que els Consellers no executius només ho podran fer en un altre Conseller no executiu.

Així mateix es disposa en la regulació interna que la representació es podrà conferir per qualsevol mitjà postal, electrònic o per fax sempre que quedi assegurada la identitat del Conseller.

No obstant tot això, per tal que el representant es pugui atènyer al resultat del debat en el Consell, és habitual que les representacions quan es donen, sempre d'acord amb els condicionaments legals, no es produeixen, en general, amb instruccions específiques. Aquesta situació té lloc de manera coherent amb el que estableix la Llei sobre les facultats del President del Consell, al qual s'atribueix, entre altres, la d'estimular el debat i la participació activa dels Consellers durant les sessions, salvaguardant la seva lliure presa de posició.

- C.1.29 Indiqui el nombre de reunions que ha mantingut el Consell d'Administració durant l'exercici. Així mateix assenyali, si escau, les vegades que s'ha reunit el Consell sense l'assistència del President. En el còmput es consideraran assistències les representacions fetes amb instruccions específiques.

Nombre de reunions del Consell	16
Nombre de reunions del Consell sense l'assistència del President	0

Si el president és Conseller executiu, indiqui el nombre de reunions efectuades, sense assistència ni representació de cap Conseller executiu i amb la presidència del Conseller coordinador

Nombre de reunions	0
---------------------------	---

Indiqui el nombre de reunions que han mantingut en l'exercici les diferents Comissions del Consell:

Comissió	Nre. de reunions
COMISSIÓ D'AUDITORIA I CONTROL	13
COMISSIÓ DE NOMENAMENTS	25
COMISSIÓ DE RETRIBUCIONS	8
COMISSIÓ DE RISCOS	14
COMISSIÓ EXECUTIVA	22

- C.1.30 Indiqui el nombre de reunions que ha mantingut el Consell d'Administració durant l'exercici amb l'assistència de tots els seus membres. En el còmput es consideraran assistències les representacions fetes amb instruccions específiques:

Nombre de reunions amb les assistències de tots els Consellers	6
% d'assistències sobre el total de vots durant l'exercici	95,37%

- C.1.31 Indiqui si estan prèviament certificats els comptes anuals individuals i consolidats que es presenten al Consell per fer-ne l'aprovació:

Sí No

Identifiqui, si escau, la persona o les persones que han certificat els comptes anuals individuals i consolidats de la Societat, perquè el Consell en faci la formulació:

- C.1.32 Expliqui, si n'hi ha, els mecanismes establerts pel Consell d'Administració per evitar que els comptes individuals i consolidats formulats per ell es presentin a la Junta General amb excepcions en l'informe d'auditoria.

Amb caràcter general, la Comissió d'Auditoria i Control és l'encarregada de vetllar per la correcta elaboració de la informació financera i entre les seves funcions trobem les següents, les quals, entre d'altres, porten implícit evitar l'existència d'informes d'auditoria amb excepcions:

* servir de canal de comunicació entre el Consell d'Administració i els auditors, avaluar els resultats de cada auditoria i les respostes de l'equip de gestió a les seves recomanacions i mitjançar en els casos de discrepàncies entre aquells i aquest en relació amb els principis i els criteris aplicables en la preparació dels estats financers, així com examinar les circumstàncies que, si s'escau, hagin motivat la renúncia de l'auditor;

* establir les oportunes relacions amb l'auditor de comptes per rebre informació sobre les qüestions que puguin posar en risc la independència d'aquest, per al seu examen per part de la Comissió d'Auditoria i Control, i qualssevol altres relacionades amb el procés de desenvolupament de l'auditoria de comptes, així com aquelles altres comunicacions previstes en la legislació d'auditoria de comptes i en les normes d'auditoria;

* supervisar el compliment del contracte d'auditoria, procurant que l'opinió sobre els Comptes Anuals i els continguts principals de l'informe d'auditoria siguin redactats de manera clara i precisa;

* revisar els comptes de la Societat i informar, amb caràcter previ, el Consell d'Administració sobre la informació financera que la Societat hagi de fer pública periòdicament als mercats i als seus òrgans de supervisió, i en general, vigilar el compliment dels requisits legals en aquesta matèria i l'aplicació correcta dels principis de comptabilitat generalment acceptats, així com informar les propostes de modificació de principis i els criteris comptables suggerits per la direcció, per tal de garantir la integritat dels sistemes d'informació comptable i financera, inclosos el control financer i operatiu, i el compliment al respecte de la legislació aplicable.

C.1.33 El Secretari del Consell té la condició de Conseller?

Sí

No

Si el secretari no té la condició de Conseller, completi el quadre següent:

Nom o denominació social del secretari	Representant
ALEJANDRO GARCÍA-BRAGADO DALMAU	

C.1.34 Apartat derogat.

C.1.35 Indiqui, en cas que n'hi hagi, els mecanismes establerts per la Societat per preservar la independència dels auditors externs, dels analistes financers, dels bancs d'inversió i de les agències de qualificació.

La Comissió d'Auditoria i Control, a més de la funció d'elevat al Consell d'Administració, per a la seva submissió a la Junta General d'Accionistes, la proposta de selecció, nomenament, reelecció i substitució de l'auditor extern, està encarregada d'establir les oportunes relacions amb l'auditor de comptes per rebre informació sobre aquelles qüestions que puguin posar en risc la independència d'aquest, i qualssevol altres relacionades amb el procés de desenvolupament de l'auditoria de comptes. En qualsevol cas, la Comissió d'Auditoria i Control haurà de rebre anualment dels auditors externs la declaració de la seva independència en relació amb la Societat o les entitats vinculades a aquesta directament o indirectament, així com la informació dels serveis addicionals de qualsevol classe oferts a aquestes entitats per l'esmentat auditor extern, o per les persones o entitats vinculades a aquest d'acord amb el que disposa la legislació sobre auditoria de comptes. Així mateix, la Comissió d'Auditoria i Control emetrà anualment, amb caràcter previ a l'emissió de l'informe d'auditoria de comptes, un informe en què s'expressarà una opinió sobre la independència de l'auditor de comptes. Aquest informe haurà de contenir, en qualsevol cas, la valoració de la prestació dels serveis addicionals esmentats anteriorment, individualment considerats i en el seu conjunt, diferents de l'auditoria legal i en relació amb el règim d'independència o amb la normativa reguladora d'auditoria.

Com a mecanisme addicional per assegurar la independència de l'auditor, l'article 45. 4 dels Estatuts Socials estableix que la Junta General no pot revocar els auditors abans que finalitzi el període per al qual van ser nomenats, excepte en cas de justa causa. Així mateix, amb l'objectiu de garantir el compliment de la normativa aplicable i la independència dels treballs d'auditoria, la Societat disposa d'unes Polítiques de Relació amb l'Auditor Extern, aprovades per la Comissió d'Auditoria i Control.

Pel que fa a les relacions amb els subjectes que intervenen en els mercats, la Societat actua sota els principis de transparència i no discriminació presents en la legislació que li és aplicable i segons el que disposa el Reglament del Consell d'Administració, que estableix que s'ha d'informar el públic de manera immediata sobre tota informació rellevant a través de les comunicacions a la CNMV i del web corporatiu. Quant a la relació amb analistes i bancs d'inversió, el Departament de Relació amb Inversors coordina la relació de la Societat amb analistes, accionistes i inversors institucionals gestionant les seves peticions d'informació per tal d'assegurar a tothom un tracte equitatiu i objectiu.

En aquest sentit d'acord amb la Recomanació 4 del nou Codi de Bon Govern de les Societats Cotitzades, el Consell d'Administració de la Societat, en el marc de la seva competència general de determinar les polítiques i estratègies generals de la Societat, va aprovar, en la sessió de 30 de juliol de 2015, la Política d'informació, comunicació i contactes amb accionistes, inversors institucionals i assessors de vot, disponible en el web corporatiu de la Societat.

Entre les competències atribuïdes legalment i d'acord amb la normativa interna al ple del Consell d'Administració, hi consta específicament la supervisió del procés de divulgació d'informació i les comunicacions relatives a la Societat; per tant, correspon al Consell la gestió i supervisió al més alt nivell de la informació subministrada als accionistes, als inversors institucionals i als mercats en general. En aquest sentit, el Consell d'Administració, a través dels òrgans i els departaments corresponents, procura tutelar, protegir i facilitar l'exercici dels drets dels accionistes, dels inversors institucionals i dels mercats en general en el marc de la defensa de l'interès social, de conformitat amb els principis següents:

Transparència, igualtat de tracte i no-discriminació, informació contínua, afinitat amb l'interès social, avantguarda en l'ús de les noves tecnologies i compliment de la llei i de la normativa interna de CaixaBank.

Els anteriors principis són aplicables a la informació facilitada i a les comunicacions de la Societat amb els accionistes, inversors institucionals i a les relacions amb els mercats i amb les altres parts interessades, com ara, entre d'altres, entitats financeres intermediàries, gestores i dipositàries de les accions de la Societat, analistes financers, organismes de regulació i supervisió, assessors de vot (*proxy advisors*), agències d'informació i agències de qualificació creditícia (*rating*). Pel que fa a aquestes últimes, tant en els processos d'obtenció com de revisió de qualificació, la Comissió d'Auditoria i Control està degudament informada.

En particular, la Societat tindrà present de manera especial les regles sobre tractament de la informació privilegiada i de la informació rellevant que recullen tant la normativa aplicable com les normes de la Societat respecte a relacions amb els accionistes i la comunicació amb els mercats de valors que contenen el Codi Ètic i Principis d'Actuació de CaixaBank, el Reglament Intern de Conducta de CaixaBank, SA en l'àmbit del mercat de valors i el Reglament del Consell d'Administració de la Societat (també disponibles en el web corporatiu de la Societat).

C.1.36 Indiqui si durant l'exercici la Societat ha canviat d'auditor extern. Si escau, identifiqui l'auditor entrant i sortint:

Sí

No

En cas que hi hagi hagut desacords amb l'auditor sortint, expliqui'n el contingut:

C.1.37 Indiqui si la firma d'auditoria fa altres treballs per a la Societat i/o el seu grup diferents dels d'auditoria i, en aquest cas, declari l'import dels honoraris rebuts per aquests treballs i el percentatge que suposa sobre els honoraris facturats a la Societat i/o el seu grup:

Sí

No

	Societat	Grup	Total
Import d'altres feines diferents de les d'auditoria (milers d'euros)	1.932	857	2.789
Import treballs diferents dels d'auditoria / Import total facturat per la firma d'auditoria (en %)	34,63%	21,12%	28,94%

C.1.38 Indiqui si l'informe d'auditoria dels comptes anuals de l'exercici anterior presenta reserves o excepcions. Si escau, indiqui les raons donades pel President del Comitè d'Auditoria per explicar el contingut i l'abast d'aquestes reserves o excepcions.

Sí

No

C.1.39 Indiqui el nombre d'exercicis que fa que la firma actual d'auditoria audita, de manera ininterrompuda, els comptes anuals de la Societat i/o el seu grup. Així mateix, indiqui el percentatge que representa el nombre d'exercicis auditats per l'actual firma d'auditoria sobre el nombre total d'exercicis en què els comptes anuals han estat auditats:

	Societat	Grup
Nombre d'anys ininterromputs	15	15
Nombre d'exercicis auditats per la firma actual d'auditoria / Nombre d'exercicis que la Societat ha estat auditada (en %)	93,75%	93,75%

C.1.40 Indiqui i, si escau, detalli si hi ha un procediment perquè els Consellers puguin disposar d'assessorament extern:

Sí No

Detallí el procediment

El Reglament del Consell d'Administració, a l'article 22, preveu expressament la possibilitat que els Consellers no executius sol·licitin assessorament extern a càrrec de la Societat per a assumptes de cert relleu i complexitat que es presentin en l'acompliment del càrrec.

La decisió de contractar ha de ser comunicada al President, si té caràcter executiu, i si no al Conseller Delegat, i només pot ser vetada pel Consell d'Administració, sempre que s'acrediti:

- * que no es requereix per al cabal acompliment de les funcions encomanades als Consellers no executius;
- * que el seu cost no és raonable en vista de la importància del problema i dels actius i ingressos de la Societat;
- * que l'assistència tècnica que es reclama pot ser dispensada adequadament per experts i tècnics de la Societat; o
- * pot suposar un risc per a la confidencialitat de la informació amb què es treballi.

C.1.41 Indiqui i, si escau, detalli si hi ha un procediment perquè els Consellers puguin tenir la informació necessària per preparar les reunions dels òrgans d'administració amb prou temps:

Sí No

Detallí el procediment

De conformitat amb el que estableix l'article 21 del Reglament del Consell, en l'acompliment de les seves funcions, el Conseller té el deure d'exigir i el dret de reclamar de la Societat la informació necessària que li serveixi per al compliment de les seves obligacions. Per fer-ho, el Conseller haurà de sol·licitar informació sobre qualsevol aspecte de la Societat i examinar els seus llibres, registres, documents i altra documentació. El dret d'informació s'estén a les societats participades sempre que això sigui possible.

La sol·licitud s'ha de dirigir al President del Consell, si té caràcter executiu, i si no al Conseller Delegat, el qual l'ha de fer arribar a l'interlocutor apropiat, i en cas que consideri que es tracta d'informació confidencial, haurà d'advertir el Conseller d'aquesta circumstància així com del seu deure de confidencialitat.

Independentment d'això, en general, els documents que han de ser aprovats pel Consell i especialment aquells que per la seva extensió no es poden assimilar durant la sessió es remeten als membres del Consell amb antelació a les reunions de l'òrgan d'administració.

C.1.42 Indiqui i, si escau, detalli si la Societat ha establert regles que obliguin els Consellers a informar i, si escau, dimitir en aquells supòsits que puguin perjudicar el crèdit i la reputació de la Societat:

Sí No

Expliqui les regles

Adicionalment al que disposa l'apartat C.1.21, segons el que es recull a l'article 20 del Reglament del Consell, el Conseller ha de posar el seu càrrec a disposició del Consell d'Administració i formalitzar, si aquest òrgan ho considera convenient, la dimissió corresponent quan per fets imputables al Conseller la seva permanència en el Consell causi un dany greu al patrimoni o reputació social, segons el parer d'aquest últim.

C.1.43 Indiqui si algun membre del Consell d'Administració ha informat la Societat que ha resultat processat o que s'ha dictat contra ell una interlocutòria d'obertura de judici oral, per algun dels delictes assenyalats en l'article 213 de la Llei de societats de capital:

Sí

No

Indiqui si el Consell d'Administració ha analitzat el cas. Si la resposta és afirmativa, expliqui de forma raonada la decisió presa sobre si és procedent o no que el Conseller continuï en el seu càrrec o, si escau, exposi les actuacions efectuades pel Consell d'Administració fins a la data d'aquest informe o que tingui previst efectuar.

C.1.44 Detalli els acords significatius a què hagi arribat la Societat i que entrin en vigor, siguin modificats o conclouin en cas de canvi de control de la Societat arran d'una oferta pública d'adquisició, i els seus efectes.

No aplicable.

C.1.45 Identifiqui de forma agregada i indiqui, de manera detallada, els acords entre la societat i els seus càrrecs d'administració i direcció o empleats que disposin indemnitzacions, clàusules de garantia o blindatge, quan aquests dimiteixin o siguin acomiadats de forma improcedent o si la relació contractual arriba a la seva fi amb motiu d'una oferta pública d'adquisició o un altre tipus d'operacions.

Nombre de beneficiaris: 32

Tipus de beneficiari:

Conseller Delegat i 3 membres del Comitè de Direcció, 5 Directius // 23 comandaments intermedis

Descripció de l'acord:

Conseller Delegat: 1 anualitat dels components fixos de la remuneració.

3 membres del Comitè de Direcció: fins a 0,8 anualitats dels components fixos de la remuneració per damunt del previst per imperatiu legal.

Així mateix, els Consellers Executius i els membres del Comitè de Direcció tenen establerta una anualitat dels components fixos de la remuneració, pagadora en mensualitats, per remunerar el pacte de no competència. Aquest pagament s'interrompia si s'incomplís aquest pacte.

28 directius i comandaments intermedis: entre 0,1 i 2 anualitats dels components fixos de la remuneració per damunt del previst per imperatiu legal.

Indiqui si aquests contractes han de ser comunicats i/o aprovats pels òrgans de la Societat o del seu grup:

	Consell d'Administració	Junta General
Òrgan que autoritza les clàusules	Sí	No

	Sí	No
S'informa la Junta General sobre les clàusules?		X

C.2 Comissions del Consell d'Administració

C.2.1 Detallí totes les comissions del Consell d'Administració, els seus membres i la proporció de Consellers executius, dominicals, independents i altres d'externs que les integren:

COMISSIÓ D'AUDITORIA I CONTROL

Nom	Càrrec	Categoria
ALAIN MINC	PRESIDENT	Independent
SALVADOR GABARRÓ SERRA	VOCAL	Dominical
SENYORA KORO USARRAGA UNSAÍN	VOCAL	Independent

% de Consellers dominicals	33,33%
% de Consellers independents	66,67%
% d'altres d'externs	0,00%

Expliqui les funcions que té atribuïdes aquesta Comissió, descriu els procediments i les regles d'organització i funcionament i resumeixi les actuacions més importants durant l'exercici.

Per limitació d'espai, vegeu la resposta a l'Annex a l'IAGC 2016 adjunt a l'apartat H.

Identifiqui el Conseller membre de la Comissió d'Auditoria que hagi estat designat tenint en compte els coneixements i l'experiència en matèria de comptabilitat, auditoria o en ambdues, i informi sobre el nombre d'anys que el President d'aquesta Comissió porta en el càrrec.

Nom del Conseller amb experiència	ALAIN MINC
Nre. d'anys del President en el càrrec	1

COMISSIÓ DE NOMENAMENTS

Nom	Càrrec	Categoria
ANTONIO SÁINZ DE VICUÑA Y BARROSO	PRESIDENT	Independent
MARÍA TERESA BASSONS BONCOMPTE	VOCAL	Dominical
MARÍA AMPARO MORALEDA MARTÍNEZ	VOCAL	Independent

% de Consellers dominicals	33,33%
% de Consellers independents	66,67%
% d'altres d'externs	0,00%

Expliqui les funcions que té atribuïdes aquesta Comissió, descriu els procediments i les regles d'organització i funcionament i resumeixi les actuacions més importants durant l'exercici.

Per limitació d'espai, vegeu la resposta a l'Annex a l'IAGC 2016 adjunt a l'apartat H.

COMISSIÓ DE RETRIBUCIONS

Nom	Càrrec	Categoria
MARÍA AMPARO MORALEDA MARTÍNEZ	PRESIDENT	Independent

Nom	Càrrec	Categoria
SALVADOR GABARRÓ SERRA	VOCAL	Dominical
ALAIN MINC	VOCAL	Independent

% de Consellers dominicals	33,33%
% de Consellers independents	66,67%
% d'altres d'externs	0,00%

Expliqui les funcions que té atribuïdes aquesta Comissió, descriu els procediments i les regles d'organització i funcionament i resumeixi les actuacions més importants durant l'exercici.

Per limitació d'espai, vegeu la resposta a l'Annex a l'IAGC 2016 adjunt a l'apartat H.

COMISSIÓ DE RISCOS

Nom	Càrrec	Categoria
ANTONIO SÁINZ DE VICUÑA Y BARROSO	PRESIDENT	Independent
JAVIER IBARZ ALEGRÍA	VOCAL	Dominical
MARÍA AMPARO MORALEDA MARTÍNEZ	VOCAL	Independent
JUAN ROSELL LASTORTRAS	VOCAL	Independent

% de Consellers dominicals	25,00%
% de Consellers independents	75,00%
% d'altres d'externs	0,00%

Expliqui les funcions que té atribuïdes aquesta Comissió, descriu els procediments i les regles d'organització i funcionament i resumeixi les actuacions més importants durant l'exercici.

Per limitació d'espai, vegeu la resposta a l'Annex a l'IAGC 2016 adjunt a l'apartat H.

COMISSIÓ EXECUTIVA

Nom	Càrrec	Categoria
JORDI GUAL SOLÉ	PRESIDENT	Dominical
ANTONIO MASSANELL LAVILLA	VOCAL	Executiu
GONZALO GORTÁZAR ROTAECHE	VOCAL	Executiu
JAVIER IBARZ ALEGRÍA	VOCAL	Dominical
MARÍA AMPARO MORALEDA MARTÍNEZ	VOCAL	Independent
ANTONIO SÁINZ DE VICUÑA Y BARROSO	VOCAL	Independent
FRANCESC XAVIER VIVES TORRENTS	VOCAL	Independent

% de Consellers executius	28,57%
% de Consellers dominicals	28,57%
% de Consellers independents	42,86%
% d'altres d'externs	0,00%

Expliqui les funcions que té atribuïdes aquesta Comissió, descriu els procediments i les regles d'organització i funcionament i resumeixi les actuacions més importants durant l'exercici.

Per limitació d'espai, vegeu la resposta a l'Annex a l'IAGC 2016 adjunt a l'apartat H.

Indiqui si la composició delegada o executiva reflecteix la participació en el Consell dels diferents Consellers en funció de la seva categoria:

Sí

No

C.2.2 Completi el quadre següent amb la informació relativa al nombre de Conselleres que integren les Comissions del Consell d'Administració durant els últims quatre exercicis:

	Nombre de							
	Exercici 2016		Exercici 2015		Exercici 2014		Exercici 2013	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
COMISSIÓ D'AUDITORIA I CONTROL	1	33,33%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
COMISSIÓ DE NOMENAMENTS	2	66,67%	2	66,67%	2	66,67%	2	66,67%
COMISSIÓ DE RETRIBUCIONS	1	33,33%	1	33,33%	1	25,00%	0	0,00%
COMISSIÓ DE RISCOS	1	25,00%	1	20,00%	1	20,00%	0	0,00%
COMISSIÓ EXECUTIVA	1	14,29%	2	25,00%	2	25,00%	2	33,33%

C.2.3 Apartat derogat

C.2.4 Apartat derogat.

C.2.5 Indiqui, si escau, l'existència de regulació de les comissions del Consell, el lloc on estan disponibles per a consulta i les modificacions que s'hi hagin fet durant l'exercici. Al seu torn, cal indicar si de manera voluntària s'ha elaborat algun informe anual sobre les activitats de cada Comissió.

COMISSIÓ EXECUTIVA.

Breu descripció

No hi ha reglaments específics de les Comissions del Consell. La Comissió Executiva es regeix pel que estableixen la Llei, els Estatuts Socials i el Reglament del Consell d'Administració. En el que no està previst especialment per a la Comissió Executiva, s'han d'aplicar les normes de funcionament establertes pel Reglament del Consell per al funcionament mateix del Consell, disponible en el web corporatiu de CaixaBank (www.CaixaBank.com).

No hi ha en la regulació societària una previsió expressa sobre un informe d'activitats de la Comissió. No obstant això, en la reunió del 23 de febrer de 2017 va aprovar el seu informe anual d'activitats que recull els principals aspectes de regulació de la Comissió en els diversos documents societaris, així com l'avaluació del seu funcionament durant l'exercici 2016.

COMISSIÓ D'AUDITORIA I CONTROL.

Breu descripció

No hi ha reglaments específics de les Comissions del Consell. L'organització i funcions de la Comissió d'Auditoria i Control estan recollides en el Reglament del Consell que està disponible en el web corporatiu de CaixaBank (www.CaixaBank.com), així com la seva composició i estructura.

En compliment del que estableixen l'article 13.3 (e) del Reglament del Consell i la normativa aplicable, la Comissió d'Auditoria i Control, en la reunió de 23 de febrer de 2017, va aprovar el seu informe anual sobre el seu funcionament destacant les principals incidències sorgides, si n'hi ha, en relació amb les funcions que li són pròpies, així com l'avaluació del seu funcionament durant l'exercici 2016.

COMISSIÓ DE RISCOS

Breu descripció

No hi ha reglaments específics de les Comissions del Consell. L'organització i funcions de la Comissió de Riscos estan recollides en el Reglament del Consell que està disponible en el web corporatiu de CaixaBank (www.CaixaBank.com), així com la seva composició i estructura.

En compliment del que estableixen l'article 13.3 (e) del Reglament del Consell i la normativa aplicable, la Comissió de Risc, en la reunió de 9 de febrer de 2017, va aprovar l'informe anual sobre el seu funcionament destacant les principals incidències sorgides, si n'hi ha, en relació amb les funcions que li són pròpies, així com l'avaluació del seu funcionament durant l'exercici 2016.

COMISSIÓ DE NOMENAMENTS

Breu descripció

No hi ha reglaments específics de les Comissions del Consell. L'organització i funcions de la Comissió de Nomenaments estan recollides en el Reglament del Consell que està disponible en el web corporatiu de CaixaBank (www.CaixaBank.com), així com la seva composició i estructura.

En compliment del que estableix la normativa aplicable, en la reunió del 16 de febrer de 2017 la Comissió de Nomenaments va aprovar el seu informe anual d'activitats, que recull l'avaluació del seu funcionament durant l'exercici 2016.

COMISSIÓ DE RETRIBUCIONS

Breu descripció

No hi ha reglaments específics de les Comissions del Consell. L'organització i funcions de la Comissió de Retribucions estan recollides en el Reglament del Consell que està disponible en el web corporatiu de CaixaBank (www.CaixaBank.com), així com la seva composició i estructura.

En compliment del que estableix la normativa aplicable, en la reunió del 17 de febrer de 2017 la Comissió de Nomenaments va aprovar el seu informe anual d'activitats, que recull l'avaluació del seu funcionament durant l'exercici 2016.

C.2.6 Apartat derogat.

D OPERACIONS VINCULADES I OPERACIONS INTRAGRUP

D.1 Expliqui, si escau, el procediment per a l'aprovació d'operacions amb parts vinculades i intragrup.

Procediment per informar l'aprovació d'operacions vinculades

Correspon al Ple del Consell aprovar, amb l'informe previ de la Comissió d'Auditoria i Control, les operacions que la Societat o societats del Grup facin amb Consellers, en els termes que disposa la Llei, o quan la seva autorització correspongui al Consell d'Administració, amb accionistes titulars (de manera individual o concertadament amb d'altres) d'una participació significativa, incloent-hi accionistes representats en el Consell d'Administració de la Societat o d'altres societats que formin part del mateix grup o amb persones que hi estiguin vinculades (Operacions Vinculades). S'exceptuen de la necessitat d'aquesta aprovació les operacions que reuneixin simultàniament les tres característiques següents:

- que es facin en virtut de contractes les condicions dels quals estiguin estandarditzades i s'apliquin en massa a un elevat nombre de clients;
- que es facin a preus o tarifes establerts amb caràcter general per qui actuï com a administrador del bé o servei de què es tracti; i
- que la seva quantia no superi l'u per cent (1%) dels ingressos anuals de la Societat.

Per tant, és el Consell d'Administració o si no els òrgans o les persones delegades (per raons d'urgència degudament justificades i a l'empara de la delegació conferida, cas en què la decisió ha de ser sotmesa a la posterior ratificació en el primer Consell que se celebri després de la seva adopció) el que aprova les operacions vinculades amb l'informe favorable previ de la Comissió d'Auditoria i Control. Els Consellers que siguin afectats per l'aprovació d'aquestes operacions s'hauran d'abstenir d'intervenir en la deliberació i de votar l'acord sobre aquestes operacions.

Respecte a les operacions intragrup, estan regulades en el Protocol Intern de Relacions entre la Fundació Bancària, "la Caixa", CriteriCaixa i CaixaBank (disponible al web corporatiu de CaixaBank) que, entre altres assumptes, fixa els criteris generals per dur a terme operacions o prestar serveis intragrup en condicions de mercat, així com identifica els serveis que les Societats del Grup Fundació Bancària "la Caixa" presten i podran prestar a les Societats del Grup CaixaBank i els que les Societats del Grup CaixaBank presten o podran prestar, al seu torn, a les Societats del Grup Fundació Bancària "la Caixa".

El Protocol estableix els supòsits i les condicions de l'aprovació de les operacions intragrup que, en general, tenen com a òrgan competent per a la seva aprovació el Consell d'Administració.

Cal esmentar que en determinats supòsits previstos en la Clàusula 3.3 del Protocol, certes operacions intragrup estaran subjectes a l'aprovació prèvia del Consell d'Administració de CaixaBank, que haurà de disposar d'un informe previ de la Comissió d'Auditoria, igual que respecte als altres signants del Protocol.

D.2 Detalli les operacions significatives pel que fa a la quantia o rellevants pel que fa a la matèria realitzades entre la Societat o entitats del seu grup i els accionistes significatius de la Societat:

Nom o denominació social de l'Accionista significatiu	Nom o denominació social de la societat o entitat del seu grup	Naturales a de la relació	Tipus de l'operació	Import (milers d'euros)
CRITERIA CAIXA, SAU	CAIXABANK, SA	Societària	Dividends i altres beneficis distribuïts	460.580
CRITERIA CAIXA, SAU	CAIXABANK, SA	Comercial	Acords de finançament: préstecs	550.000
CRITERIA CAIXA, SAU	CAIXABANK, SA	Comercial	Altres instruments que puguin implicar una transmissió de recursos o d'obligacions entre la Societat i la part vinculada	1.850.000
CRITERIA CAIXA, SAU	CAIXABANK, SA	Contractual	Altres	2.686.491

D.3 Detalli les operacions significatives pel que fa a la quantia o rellevants pel que fa a la matèria dutes a terme entre la Societat o entitats del seu grup i els administradors o directius de la Societat:

D.4 Informi de les operacions significatives dutes a terme per la Societat amb altres Entitats pertanyents al mateix grup, sempre que no s'eliminïn en el procés d'elaboració d'estats financers consolidats i no formin part del tràfic habitual de la Societat pel que fa al seu objecte i condicions.

En tot cas, cal informar de qualsevol operació intragrup efectuada amb entitats establertes en països o territoris que tinguin la consideració de paradís fiscal:

D.5 Indiqui l'import de les operacions fetes amb altres parts vinculades.

0 (en milers d'euros).

D.6 Detalli els mecanismes establerts per detectar, determinar i resoldre els possibles conflictes d'interessos entre la Societat i/o el seu grup i els seus consellers, directius o accionistes significatius.

Consellers i Directius

L'article 28 del Reglament del Consell d'Administració regula el deure de no competència dels membres del Consell d'Administració. L'obligació de no competir amb la Societat només podrà ser objecte de dispensa en el supòsit que no s'esperï un perjudici per a la societat o que el que s'esperï quedi compensat pels beneficis que es preveu obtenir de la dispensa. Serà aplicable al Conseller que hagi obtingut la dispensa de la Junta General, l'obligació de complir les condicions i les garanties que prevegi l'acord de dispensa i, en qualsevol cas, l'obligació d'abstenir-se de participar en les deliberacions i votacions en les quals tinguin conflicte d'interès, tot això de conformitat amb el que disposa la normativa vigent.

L'article 29 d'aquest Reglament regula les situacions de conflicte aplicables a tots els Consellers, establint l'obligació genèrica d'evitar les situacions que puguin suposar un conflicte d'interès entre la Societat i el Conseller o les seves persones vinculades, adoptant per a això les mesures que siguin necessàries. En qualsevol cas, els Consellers hauran de comunicar al Consell d'Administració les situacions de conflicte, directe o indirecte, que ells o les persones vinculades a ells puguin tenir amb l'interès de la Societat i que seran objecte d'informació en la memòria.

D'altra banda, el Reglament Intern de Conducta en l'àmbit del mercat de valors de CaixaBank estableix al seu article 1 que són Persones Subjectes, entre d'altres, els membres del Consell d'Administració i els Alts Directius i membres del Comitè de Direcció de la Societat. La secció VI del Reglament estableix la Política de Conflictes d'Interès de la Societat, i al seu article 36 s'enumeren els deures davant els conflictes d'interessos personals o familiars de les Persones Subjectes, entre els quals hi ha el d'actuar amb lleialtat a CaixaBank, abstenint-se d'intervenir o influir en la presa de decisions que puguin afectar les persones o entitats amb les quals hi ha conflictes i el d'informar l'Òrgan de Seguiment sobre aquests últims.

Accionistes significatius

Amb la finalitat de reforçar la transparència i bon govern de la Societat i en línia amb la recomanació segona del Codi Unificat de Bon Govern, CaixaBank i la Fundació Bancària "la Caixa", com el seu accionista de control, i CriteriaCaixa van subscriure un Protocol intern de relacions que està disponible al web corporatiu de la Societat.

El Protocol actualment en vigor té com a objecte principalment: gestionar les operacions vinculades derivades de dur a terme operacions o prestar serveis; establir mecanismes per evitar l'aparició de conflictes d'interès; preveure el atorgament d'un dret d'adquisició preferent a favor de la Fundació Bancària "la Caixa" en cas de transmissió per CaixaBank del Monte de Piedad del qual és titular; recollir els principis bàsics d'una possible col·laboració entre CaixaBank i la Fundació Bancària "la Caixa" en temes de RSC; regular el flux d'informació adequat que permeti a la Fundació Bancària "la Caixa" i Criteria i a CaixaBank elaborar els seus estats financers i complir obligacions d'informació periòdica i de supervisió i establir els mecanismes necessaris perquè Criteria pugui assumir tots els requeriments derivats de la decisió del BCE de considerar CriteriaCaixa com l'entitat obligada del conglomerat financer CaixaBank i la Fundació Bancària "la Caixa" reiteren en el Protocol la subordinació de les seves relacions a les previsions que sobre conflictes d'interès, relacions amb accionistes significatius, operacions vinculades i informació privilegiada, entre altres matèries, s'estableixen en la legislació aplicable vigent en cada moment.

D.7 Cotitza més d'una societat del Grup a Espanya?

Sí

No

Identifiqui les Societats filials que cotitzen a Espanya:

Societat filial cotitzada

Indiqui si han definit públicament amb precisió les respectives àrees d'activitat i eventuales relacions de negoci entre elles, així com les de la Societat dependent cotitzada amb la resta d'empreses del grup:

Defini les eventuales relacions de negoci entre la societat matriu i la societat filial cotitzada, i entre aquesta última i les altres empreses del Grup

Identifiqui els mecanismes previstos per resoldre els eventuales conflictes d'interessos entre la filial cotitzada i les altres empreses del grup:

Mecanismes per resoldre els eventuales conflictes d'interès

E SISTEMES DE CONTROL I GESTIÓ DE RISCOS

E.1 Expliqui l'abast del Sistema de Gestió de Riscos de la Societat, inclosos els de matèria fiscal.

D'acord amb la sol·licitud existent a la Circular 7/2015 de la CNMV, de 22 de desembre, la Societat expressa que de les descripcions que hi consten, la que s'ajusta més a l'abast del seu Sistema de Gestió de Riscos és la número 1, és a dir:

"... El Sistema de Gestió de Riscos funciona de manera integral, contínua, i consolida aquesta gestió per àrea o unitat de negoci o activitat, filials, zones geogràfiques i àrees de suport (com per exemple recursos humans, màrqueting o control de gestió) en l'àmbit corporatiu..."

En altres paraules, el control dels riscos està plenament integrat en la gestió i l'organització està implicada a posar-lo en pràctica. El mateix Consell d'Administració, amb l'assessorament i la revisió més profunda i freqüent de la Comissió de Riscos, és qui determina les polítiques i les estratègies de control i gestió de riscos.

L'Alta Direcció participa directament en aquest acompliment, en el manteniment del marc de control intern, que l'Entitat assegura en una execució prudent, i en processos continus de gestió i planificació estratègica i financera, que garanteixen l'adequació al perfil i apetit de risc de l'Entitat. El Sistema de Gestió de Riscos funciona de manera integral i exhaustiva, amb una translació adaptada i racionalitzada a les filials i unitats de negoci, segons criteris de materialitat i raonabilitat.

El Sistema de Gestió de Riscos està format pels elements següents:

- Govern i organització: Els òrgans de govern són la Junta General d'Accionistes i el Consell d'Administració, que tenen les facultats que, respectivament, se'ls assignen en la Llei i en els Estatuts, i de conformitat amb aquests, en els desenvolupaments que s'estableixin en els Reglaments d'un i altre òrgan. En conseqüència, la Societat és administrada i regida pel seu Consell d'Administració: és l'òrgan de representació i, al marge de les matèries competència de la Junta General, és el màxim òrgan de decisió.
- Mapa de Riscos Corporatiu: El Grup CaixaBank disposa d'un «Mapa de Riscos Corporatiu» per a la identificació, el mesurament, el seguiment, el control i el *reporting* dels riscos, que ofereix una visió integral dels riscos associats a les activitats corporatives i del seu entorn de control. Com a punt de partida del Mapa de Riscos Corporatiu, el Catàleg de Riscos Corporatiu, actualitzat al desembre de 2016 (més informació a aquest respecte en el punt E.3), classifica els Riscos per categories, incloent-hi els riscos de naturalesa fiscal, i en facilita el seguiment i *reporting*, intern i extern, cosa que contribueix a la mateixa determinació del Perfil de Risc del Grup, la formalització d'un Marc d'Apetit al Risc, unifica nomenclatures dels riscos i facilita l'adaptació al report de Riscos requerit pel Mecanisme Únic de Supervisió (MUS/SSM).
- Marc d'Apetit al Risc (MAR): Eina integral i prospectiva amb què el Consell d'Administració del Grup CaixaBank determina la tipologia i els llindars de risc que està disposat a acceptar, en la consecució dels objectius estratègics del Grup.

- **Avaluació i planificació de riscos:** Com a complement i reforç que retroalimenta tant el Mapa de Riscos Corporatiu com el Marc d'Apetit al Risc, el Grup CaixaBank disposa de processos institucionals i mecanismes per avaluar tant l'evolució del perfil de risc (recent, futur i hipotètic en escenaris d'estrès) com la seva pròpia capacitat per assegurar un adequat govern, gestió i control.
- **Cultura de risc en l'organització:** En desenvolupament continu. Es plasma en la (i) formació, exemplificada a través de la denominada «Escola de Riscos», en què la formació es planteja com una eina estratègica orientada a donar suport a les àrees de negoci en els temes de risc, alhora que és el canal de transmissió de la cultura i les polítiques de riscos de la companyia per a la seva adequada gestió, i ofereix formació, informació i eines a tots els professionals de l'Entitat (a través de cursos de formació, tant presencials com virtuals, a través dels mitjans telemàtics disponibles), (ii) informació (publicació dels principis generals de gestió del risc, normes, circulars i manuals a aquest respecte, comunicacions en les reunions mensuals Conseller Delegat i l'Alta Direcció amb els màxims responsables de la xarxa i de Serveis Centrals...), i (iii) incentius (actualment, impacte en la retribució variable de nivells Directius determinats relacionats amb l'originació i la gestió de risc).

CONTINUA A L'APARTAT H

E.2 Identifiqui els òrgans de la Societat responsables de l'elaboració i l'execució del Sistema de Gestió de Riscos, inclòs el fiscal.

Òrgans d'administració

El Consell d'Administració de CaixaBank és l'òrgan màxim que, dins de les seves competències, determina i monitora el model de negoci i l'estratègia de risc de l'Entitat, estableix el Mapa de Riscos Corporatiu, el Marc d'Apetit al Risc i és responsable de les polítiques de govern intern i de la gestió i el control de riscos. Més concretament, el mateix Consell es va reservar unes matèries de decisió respecte a la Gestió de Riscos:

- Adopció i seguiment dels mètodes per mesurar els riscos i calcular els requeriments regulatoris de capital que comporten.
- Organització al màxim nivell de les funcions de control.
- Establiment de límits globals de risc.
- Dictamen de les polítiques generals d'actuació de l'Entitat en matèria de riscos i coneixement de la seva evolució. En

el pla general, les funcions del Consell d'Administració serien:

- Definir els principis generals de gestió del risc.
- Establir la distribució de funcions al si de l'organització i els criteris per a la prevenció de conflictes d'interès.
- Aprovar i revisar periòdicament les estratègies i polítiques d'acompliment, gestió, control i reducció dels riscos.
- Aprovar les estratègies i procediments generals de control intern.
- Conèixer els resultats de la funció de gestió i control dels riscos i de la situació de control intern.

El Consell ha delegat algunes matèries en les comissions delegades, el funcionament de les quals és regulat en el Reglament del Consell d'Administració (articles 11 i seg.). Concretament, el Consell ha designat del seu si una Comissió Executiva, una Comissió de Riscos, una Comissió de Nomenaments, una Comissió de Retribucions i una Comissió d'Auditoria i Control.

La Comissió de Riscos està composta exclusivament per consellers no executius i que posseeixin els oportuns coneixements, capacitat i experiència per entendre plenament i controlar l'estratègia i la propensió al risc. Aquesta comissió és l'encarregada del seguiment recurrent de la gestió de riscos, les funcions concretes i composició de la qual s'han detallat en el punt C.2.5 i, com a últim garant dels mecanismes de control, sense perjudici de les funcions del Consell d'Administració en matèria de gestió i control de riscos, la Comissió d'Auditoria i Control, igualment detallada en l'Apartat C.2.5 d'aquest mateix Informe.

Òrgans de Direcció

L'Alta Direcció del Grup actua en el marc de les atribucions delegades pel Consell d'Administració i les seves Comissions, tant de manera col·legiada (Comitè de Direcció) com individualment a través de la figura del Director General de Risc. CaixaBank disposa d'una Direcció General responsable del correcte funcionament del Sistema de Gestió de Riscos del Grup. Queden fora de la seva responsabilitat directa el risc reputacional (gestionat per la Direcció Corporativa de Comunicació, Relacions Institucionals, Marca i Responsabilitat Corporativa), el risc legal/regulatori, incloent-hi el risc fiscal (que depèn de la Secretaria General) i el de compliment normatiu (que depèn de la Subdirecció General de Control i Compliment).

L'Alta Direcció del Grup CaixaBank integra els comitès següents:

Comitès que reporten a les Comissions Delegades del Consell:

- Comitè de Direcció
- Comitè Permanent de Crèdits
- Comitè Global del Risc

Així mateix, dels comitès que reporten al Comitè de Direcció, destaquen:

- Comitè de Gestió d'Actius i Passius (ALCO)
- Comitè de Transparència
- Comitè de Regulació
- Comissió de Planificació
- Comitè de Govern de la Informació i Qualitat de la Dada (CGIQD)
- Comitè de Protecció de Dades
- Comitè de Plans de Reestructuració i Resolució
- Comitè de Reputació

Finalment, dels comitès de gestió del risc, que estableixen polítiques generals d'actuació, concedeixen operacions al màxim nivell, gestionen els riscos de negoci del Grup i reporten al Comitè Global del Risc, pel seu pes en la gestió i control de riscos, cal destacar-ne els següents:

- Comitè de Polítiques de Risc
- Comitè de Risc Operacional
- Comitè de Models i Paràmetres
- Comitè d'Impairment
- Comitè de Recuperacions i Morositat
- Comitè de Valoració i Adquisició d'Actius Immobiliaris
- Comitè de Control Intern

Per a més Informació a aquest respecte, vegeu la Nota 3 dels Comptes Anuals Consolidats del Grup CaixaBank corresponents a l'exercici 2016.

E.3 Assenyali els principals riscos, inclosos els fiscals, que poden afectar la consecució dels objectius de negoci.

L'evolució del sistema financer i la transformació del Marc Regulatori posen de manifest la rellevància creixent de l'avaluació dels riscos i del seu entorn de control. En aquest marc, el Grup CaixaBank disposa d'un "Mapa de Riscos Corporatiu" per a la identificació, el mesurament, el seguiment, el control i el *reporting* dels riscos.

El Mapa de Riscos Corporatiu inclou un Catàleg de Riscos Corporatiu actualitzat al desembre de 2016 (comentat en el Punt E.1), que facilita el seguiment i *reporting*, intern i extern, dels riscos del Grup agrupats en tres categories principals: Riscos de Model de Negoci, Riscos específics de l'activitat financera de l'Entitat i Risc Operacional i Reputacional.

Els principals riscos que es reporten de manera periòdica a la Direcció i els Òrgans de Govern de CaixaBank són:

Risc de model de negoci:

- Rendibilitat del Negoci: Obtenció de resultats inferiors a les expectatives del mercat o als objectius del Grup que impedeixin, en darrera instància, assolir un nivell de Rendibilitat Sostenible superior al Cost de Capital.
- Recursos Propis/Solvència: restricció de la capacitat del Grup CaixaBank per adaptar el seu volum de recursos propis a les exigències normatives o a la modificació del seu perfil de risc.
- Liquiditat i Finançament: Dèficit d'actius líquids, o limitació en la capacitat d'accés al finançament del mercat, per satisfer els venciments contractuals dels passius, els requeriments regulatoris o les necessitats d'inversió del Grup.

Riscos específics de l'activitat financera:

- Crèdit: pèrdua de valor dels actius del Grup CaixaBank davant una contrapartida pel deteriorament de la capacitat d'aquesta per fer front als seus compromisos.
- Deteriorament d'Altres Actius: Reducció del valor en llibres de les participacions accionàries i dels actius no financers (materials, immaterials, Actius Fiscals Diferits i altres actius) del Grup CaixaBank.
- Mercat: Pèrdua de valor dels actius o increment de valor dels passius inclosos en la cartera de negociació i inversió del Grup, per fluctuacions dels tipus, *spread* de crèdit, factors externs o preus en els mercats on es negocien aquests actius o passius.
- Estructural de tipus: Efecte negatiu sobre el Valor Econòmic del balanç o sobre els resultats, per la renovació de masses d'actiu i passiu a tipus diferents dels establerts anteriorment, a causa de canvis en l'estructura de la corba de tipus d'interès.
- Actuarial: Increment del valor dels compromisos contrets per contractes d'assegurança amb clients (negoci assegurador) i per pensions amb empleats (compromisos per pensions) arran de la divergència entre les estimacions de sinistralitat i tipus i l'evolució real d'aquestes magnituds.

Risc Operacional i Reputacional:

- Legal/Regulatori: Pèrdues per errors d'interpretació o aplicació de la legislació i de la regulació vigent o per decisions judicials adverses. Addicionalment, inclou el risc de patir un impacte advers en el valor econòmic per canvis legislatius o regulatoris.
- Conducta i Compliment: aplicació per part de CaixaBank de criteris d'actuació contraris als interessos dels seus clients i els seus grups d'interès i deficiències en els procediments que originin actuacions o omissions no ajustades al marc jurídic i regulatori, o als codis i normes internes, de les quals es puguin derivar sancions administratives o danys reputacionals.

El risc fiscal, entès com el risc d'ocurrència d'efectes negatius per als estats financers o la reputació del Grup CaixaBank derivats de decisions d'indole tributària adoptades bé per la mateixa entitat o bé per les autoritats tributàries i judicials, estaria cobert per la gestió i control del risc legal i de compliment.

- Tecnològic: pèrdues degudes a la inadequació o les errades del hardware i el software de les infraestructures tecnològiques, que poden comprometre la disponibilitat, integritat, accessibilitat i seguretat de les infraestructures i les dades.

- Processos operatius i esdeveniments externs: pèrdues o danys provocats per errors operatius en els processos vinculats a l'activitat de l'Entitat, per esdeveniments externs que escapen al control de l'Entitat, o per terceres persones alienes a aquesta, tant de forma accidental com dolosa.
- Fiabilitat de la informació financera: deficiències en l'exactitud, integritat i criteris d'elaboració de les dades necessàries per a l'avaluació de la situació financera i patrimonial del Grup CaixaBank.
- Reputacional: menyscabament de la capacitat competitiva per deteriorament de la confiança en CaixaBank d'algun dels seus grups d'interès, a partir de l'avaluació que aquests grups efectuen de les actuacions o omissions, realitzades o atribuïdes, de l'Entitat, la seva Alta Direcció o els seus Òrgans de Govern.

Per a més informació, vegeu la Nota 3 dels Comptes Anuals Consolidats del Grup CaixaBank corresponents a l'exercici 2016.

E.4 Identifiqui si l'entitat disposa d'un nivell de tolerància al risc, inclòs el fiscal.

L'Entitat té nivells de tolerància al risc, englobats en el denominat marc d'apetit al risc (ja introduït en el Punt E.1, com a part integrant del seu Sistema de Gestió del Risc).

El marc d'apetit al risc de CaixaBank consta de declaracions qualitatives i quantitatives.

- Declaració d'Apetit al Risc, que transmet el perfil de risc objectiu mitjançant quatre dimensions clau:

1. Protecció davant de pèrdues: L'objectiu de CaixaBank és mantenir un perfil de risc mitjà-baix i una adequació de capital còmoda.
2. Liquiditat i finançament: Amb el propòsit de tenir una base de finançament estable i diversificada, es vol tenir la certesa d'estar permanentment en condicions de complir les obligacions i necessitats de finançament, fins i tot en condicions adverses de mercat.
3. Composició de negoci: S'aspira a mantenir una posició de lideratge en el mercat de banca detallista i aconseguir una generació d'ingressos i de capital de manera equilibrada i diversificada.
4. Riscos per a la franquícia: el Grup es compromet amb els estàndards més alts ètics i de governança en la seva activitat, fomentant la sostenibilitat i l'acció social responsable i vetllant activament per assegurar la seva pròpia excel·lència operativa.

Així mateix, hi ha declaracions de mínim apetit al risc, que inclouen, entre d'altres, el seguiment del risc fiscal com a part del risc legal i de compliment.

- Mètriques quantitatives, que es resumeixen en quadres de comandament:

1. Mètriques primàries (Nivell 1), els llistats d'apetit i tolerància dels quals fixa el Consell d'Administració.
2. Indicadors Complementaris (Nivell 2), de més detall, per desglossar o complementar la monitoració dels riscos que fa l'equip directiu i, en particular, el Comitè Global de Riscos.

- Palanques de Gestió (Nivell 3), per assegurar un trasllat coherent i eficaç a la gestió del negoci i els seus riscos. Plasmades a través de:

1. Formació i comunicació
2. Metodologies de mesurament i valoració de riscos
3. Límits, polítiques i facultats en aprovació de noves posicions de riscos
4. Incentius i nomenaments
5. Eines i processos

Per a cadascuna de les dimensions clau definides, s'estableixen, addicionalment a les declaracions qualitatives, diverses mètriques quantitatives amb l'apetit que es pretén mantenir i els llistats de tolerància; això, juntament amb les palanques de gestió, permet direccionar el perfil de risc que pot assumir l'equip directiu.

Es fixen nivells d'«apetit» i de «tolerància» per a cadascuna de les mètriques a través d'un sistema de semàfors d'alerta:

- «Semàfor verd»: objectiu de risc
- «Semàfor ambre»: alerta precoç
- «Semàfor vermell»: incompliment

Addicionalment, i per a una selecció de mètriques que també estan recollides en el *Recovery Plan* (presentat a continuació), s'ha definit un «semàfor negre» que, si s'activés, desencadenaria uns processos de comunicació i de governança propis, d'acord amb la gravetat de les situacions definides.

En línia amb la Directiva 2014/59/UE, de 15 de maig de 2014, per la qual s'estableix un marc per a la reestructuració i resolució d'entitats de crèdit, CaixaBank manté actualitzat un «Pla de Recuperació» (*Recovery Plan*).

El Pla de Recuperació pretén facilitar la implantació de mesures de recuperació per part de l'Entitat, amb l'objectiu de restablir la seva posició financera després d'un deteriorament rellevant d'aquesta. El Pla de Recuperació pretén donar resposta a situacions de deteriorament greu de l'Entitat en termes de solvència i liquiditat. Per a tot el que fa referència a la gestió del Pla de Recuperació, s'ha creat el Comitè de Plans de Recuperació i Resolució (CPRR).

En el procés d'elaboració del Pla de Recuperació, el CPRR determina l'abast del Pla i les àrees implicades, en proposa l'actualització amb freqüència mínima anual d'acord amb la normativa aplicable i dirigeix el projecte, supervisant i controlant el procés d'elaboració, que correspon a l'Oficina del Projecte.

En el procés d'aprovació del Pla de Recuperació, el CPRR valida l'Informe proposat per l'Oficina del Projecte i l'eleva al Comitè de Direcció.

En relació amb els indicadors de recuperació, el CPRR revisa trimestralment l'informe que elabora l'Oficina del Projecte i l'eleva al Comitè de Direcció.

Amb això, s'assegura un procés integral de monitorització i escalat de potencials deterioraments en el perfil de risc de l'Entitat, i que regula la involucració oportuna i selectiva dels òrgans d'administració.

Finalment, en l'àmbit dels plans de resolució, el CPRR coordina les peticions d'informació de les autoritats de resolució nacionals (Banc d'Espanya / FROB) i europea (Junta Única de Resolució).

Per a més Informació (procés d'avaluació de riscos, p. ex.) vegeu la Nota 3 dels Comptes Anuals Consolidats del Grup CaixaBank corresponents a l'exercici 2016.

E.5 Indiqui quins riscos, inclosos els fiscals, s'han materialitzat durant l'exercici.

Els Riscos, identificats a través del Catàleg de Riscos Corporatiu, que classifica els Riscos per categories, incloent-hi els riscos de naturalesa fiscal, s'han detallat en el punt E.3; l'eina integral (de gestió, control, etc.) i prospectiva és el Marc d'Apetit al Risc (descriu en el punt E.4). Durant el 2016 no hi ha hagut modificacions en els nivells de compliment/tolerància de les mètriques del Marc d'Apetit al Risc respecte a desembre de 2015, i s'ha mantingut una de les mètriques en la zona d'incompliment.

En concret, l'alta litigiositat que estan havent d'afrontar les entitats financeres amb temes com les clàusules terra o la Llei 57/68 (bestretes a promotors) hi està tenint impacte, per bé que CaixaBank està prenent les mesures necessàries per mitigar els efectes relacionades amb ambdós temes.

Les iniciatives adoptades i els plans d'acció en curs han de permetre la reconducció dels nivells de risc als estipulats com a apetit de l'Entitat.

A títol informatiu, es resumeixen les xifres principals que han caracteritzat el risc de crèdit el 2016:

- Morositat. A 31 de desembre de 2016 els deutors morosos del Grup s'han situat en 14.754 milions d'euros (6,9%). A tancament de 2015 eren 17.100 milions (7,9%).
- La ràtio de mora de CaixaBank es compara molt favorablement amb la del sector privat resident del total del sistema, que ha passat del 10,1% (31/12/15) al 9,23% (30/11/16).
- Promoció immobiliària i actius adquirits en pagament de deutes. A 31/12/16, l'import brut del finançament destinat a la promoció immobiliària del Grup era de 8.024 milions d'euros (9.825 a 31/12/15) i el valor comptable net dels actius adjudicats en pagament de deutes (cartera disponible per a la venda) pujava a 6,3 milers de milions d'euros a 31/12/16 (7,3 milers de milions a 31/12/15).
- Per a la cobertura de la morositat, el Grup ha comptabilitzat el 2016 unes dotacions per a insolvències de 314 milions d'euros(*) (1.593 el 2015), descomptades les recuperacions. Incloent-hi aquestes dotacions, els fons totals per a insolvències de crèdit eren de 6.880 milions d'euros a tancament de 2016(*) (9.512 a tancament de 2015).
- Tot això culmina en un cost de Risc (*Cost of Risk*) del 0,46% (*) el 2016 davant d'un 0,73% el 2015.

(*) En el quart trimestre de 2016 s'ha produït alliberament de provisions, entre d'altres, derivat de l'aplicació de la nova Circular 4/2016. La ràtio del cost del risc del quart trimestre de 2016 és de 0,46% exclouent aquest alliberament de provisions; si es consideren, la ràtio del cost del risc puja a 0,15%.

Funcionament dels sistemes de gestió i control

Malgrat que ha desenvolupat l'activitat en un entorn complex, la capacitat de generació de valor del Grup a llarg termini no s'ha vist afectada.

A això contribueix significativament l'adequat funcionament dels sistemes de gestió i control de riscos durant el 2016. S'ha informat de la seva evolució al Consell d'Administració del Grup.

Per a més informació, vegeu la Nota 3 dels Comptes Anuals Consolidats del Grup CaixaBank corresponents a l'exercici 2016.

E.6 Expliqui els plans de resposta i supervisió per als principals riscos de l'Entitat, inclosos els fiscals.

Per limitació d'espai, vegeu la resposta a l'Annex a l'IAGC 2016 adjunt a l'apartat H.

F SISTEMES INTERNES DE CONTROL I GESTIÓ DE RISCOS EN RELACIÓ AMB EL PROCÉS D'EMISSIÓ DE LA INFORMACIÓ FINANCERA (SCIIF)

Descrigui els mecanismes que componen els sistemes de control i gestió de riscos en relació amb el procés d'emissió d'informació financera (SCIIF) de la seva Entitat.

F.1 Entorn de control de l'Entitat

Informi, assenyalant-ne les principals característiques, d'almenys:

F.1.1. Quins òrgans i/o funcions són els responsables de: (i) l'existència i el manteniment d'un SCIIF adequat i efectiu; (ii) la implantació d'aquest sistema, i (iii) la seva supervisió.

El Consell d'Administració de CaixaBank té assumida formalment la responsabilitat de l'existència d'un SCIIF adequat i eficaç i ha delegat en la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital de l'Entitat, el seu disseny, implantació i funcionament.

A l'article 40.3 dels Estatuts de CaixaBank s'estableix que la Comissió d'Auditoria i Control es responsabilitzarà, entre altres funcions, de:

- Supervisar l'eficàcia de control intern de la Societat, l'auditoria interna i els sistemes de gestió de riscos, així com discutir amb els auditors de comptes les debilitats significatives del sistema de control intern detectades en el desenvolupament de l'auditoria.

- Supervisar el procés d'elaboració i presentació de la informació financera preceptiva.

Per la seva banda, la Comissió d'Auditoria i Control ha assumit la supervisió del SCIIF. La seva activitat consisteix a vetllar per la seva eficàcia i obtenir evidències suficients del seu disseny i funcionament correctes.

Aquesta atribució de responsabilitats s'ha estat difós a l'organització mitjançant la Política «Sistema de control intern sobre la informació financera» i la Norma homòloga, aprovades el 2016 després de la seva separació (prèviament només existia la Norma).

La Política SCIIF ha estat aprovada pel Consell d'Administració. S'hi descriuen les seccions més conceptuals del SCIIF, com ara la informació financera que s'ha de cobrir, el model de control intern, la supervisió de la política, la seva custòdia i aprovació, etc.

D'altra banda, la Norma SCIIF ha estat aprovada pel Comitè de Direcció de l'Entitat. S'hi desenvolupa la Funció de Control Intern sobre la Informació Financera (d'ara endavant, CIIF), responsable de:

- Supervisar que les pràctiques i els processos desenvolupats a l'Entitat per elaborar la informació financera garanteixen la seva fiabilitat i la conformitat amb la normativa aplicable.

- Avaluar que la informació financera elaborada per les diverses empreses que constitueixen el Grup CaixaBank compleix amb els principis següents:

i. Les transaccions, els fets i altres esdeveniments recollits per la informació financera efectivament hi són i s'han registrat en el moment adequat (existència i ocurrència).

ii. La informació reflecteix la totalitat de les transaccions, els fets i altres esdeveniments en els quals l'Entitat és part afectada (integritat).

iii. Les transaccions, els fets i altres esdeveniments es registren i valoren de conformitat amb la normativa aplicable (valoració).

iv. Les transaccions, els fets i altres esdeveniments es classifiquen, presenten i revelen en la informació financera d'acord amb la normativa aplicable (presentació, desglossament i comparabilitat).

v. La informació financera reflecteix, en la data corresponent, els drets i obligacions a través dels corresponents actius i passius, de conformitat amb la normativa aplicable (drets i obligacions).

Tant en la Política com en la Norma es descriu el model de control intern de les 3 línies de defensa aplicables al SCIIF:

- Primera Línia de Defensa: Formada per les unitats de negoci i de suport del Grup, responsables d'identificar, mesurar, controlar, mitigar i comunicar els principals riscos que afecten el Grup en l'exercici continu de la seva activitat.

- Segona línia de defensa: Actua de forma independent de les unitats de negoci, i té la funció de cobrir els riscos del Mapa de Riscos Corporatiu del Grup, i assegurar que hi hagi polítiques i procediments de gestió i control de riscos monitorant-ne l'aplicació, avaluant l'entorn de control i reportant tots els riscos materials del Grup.

Aquí s'enquadra la Funció CIIF, que focalitza les seves accions sobre el risc «Fiabilitat de la informació financera».

- Tercera línia de defensa: Auditoria Interna, que es responsabilitza de l'avaluació de l'eficàcia i eficiència de la gestió de riscos, i dels sistemes de control intern, aplicant-hi els principis d'independència i objectivitat.

F.1.2. Si hi ha, especialment en el que fa referència al procés d'elaboració de la informació financera, els elements següents:

- Departaments i/o mecanismes encarregats: (i) del disseny i revisió de l'estructura organitzativa; (ii) de definir clarament les línies de responsabilitat i autoritat, amb una distribució adequada de tasques i funcions, i (iii) que hi hagi prou procediments perquè siguin difoses correctament en l'Entitat.

La revisió i aprovació de l'estructura organitzativa i de les línies de responsabilitat i autoritat la duu a terme el Consell d'Administració de CaixaBank, a través del «Comitè de Direcció» i el «Comitè de Nomenaments». L'Àrea d'Organització dissenya l'estructura organitzativa de CaixaBank i en proposa als òrgans de l'Entitat els canvis organitzatius necessaris. Posteriorment, la Direcció General de Recursos Humans i Organització proposa els nomenaments per exercir les responsabilitats definides.

En l'elaboració de la informació financera estan definides les línies d'autoritat i responsabilitat. Així mateix, es duu a terme una planificació exhaustiva, que preveu, entre altres qüestions, l'assignació de tasques, les dates clau i les diferents revisions que ha de fer cada un dels nivells jeràrquics. Tant les línies d'autoritat i responsabilitat com la planificació abans esmentada estan documentades i s'han distribuït entre tots els participants en el procés d'elaboració de la informació financera.

Cal destacar, així mateix, que totes les societats del Grup CaixaBank que tenen implantat un SCIF actuen de manera coordinada. En aquest sentit, la Política i la Norma de caràcter intern abans esmentades han permès difondre una metodologia comuna.

- Codi de conducta, òrgan d'aprovació, grau de difusió i instrucció, principis i valors inclosos (indicant-hi si hi ha mencions específiques al registre d'operacions i elaboració d'informació financera), òrgan encarregat d'analitzar incompliments i de proposar accions correctores i sancions.

CaixaBank disposa d'un Codi Ètic i Principis d'Actuació, aprovat pel Consell d'Administració, que estableix els valors i principis ètics que inspiren la seva actuació i que han de regir l'activitat de tots els empleats, directius i membres dels seus òrgans d'administració. El seu grau de difusió és universal a través de la Intranet corporativa. Així mateix, pot ser consultat pels accionistes, clients, proveïdors i altres parts interessades en la pàgina web de CaixaBank, a l'apartat de Responsabilitat Corporativa.

Els valors i principis d'actuació que recull el Codi són els següents: el compliment de les lleis, el respecte, la integritat, la transparència, l'excel·lència, la professionalitat, la confidencialitat i la responsabilitat social.

En relació amb la informació que l'Entitat facilita a clients i accionistes, el Codi Ètic estableix que aquesta informació ha de ser precisa, veraç i comprensible quant a les seves operacions, comissions i procediments per tal de canalitzar reclamacions i resoldre incidències.

Així mateix, indica que es posarà a disposició dels accionistes tota la informació financera i corporativa rellevant, de conformitat amb la normativa vigent.

El Codi Ètic és subscrit per les noves incorporacions a la plantilla de CaixaBank.

L'anàlisi dels possibles incompliments i les propostes d'actuacions correctores i de sancions correspon al Comitè del Canal de Consultes i Denúncies, format per Compliment Normatiu, Secretaria General, Assessoria Jurídica i Recursos Humans.

Complementàriament, i derivat de la normativa vigent, o bé mitjançant acords d'autoregulació impulsats per la Direcció i els òrgans de govern, hi ha altres normes que regulen la conducta dels empleats sobre matèries concretes. Aquestes són:

I. Reglament intern de conducta en l'àmbit del mercat de valors (RIC).

Aprovat pel Consell d'Administració, el seu objectiu és ajustar les actuacions de CaixaBank, dels seus òrgans d'administració, empleats i representants a les normes de conducta que contenen la Llei del mercat de valors i les seves disposicions de desplegament. Així mateix, el RIC conté, d'acord amb la normativa abans esmentada, una política de conflictes d'interès.

El compliment del RIC permet fomentar la transparència en els mercats i preservar, en qualsevol moment, l'interès legítim dels inversors.

El seu grau de difusió és universal, a través del portal de Compliment Normatiu de la Intranet corporativa, i les persones que hi estan subjectes tenen l'obligació de subscriure'l formalment. A més, també està disponible per a la resta de grups d'interès al web corporatiu de CaixaBank.

L'anàlisi dels possibles incompliments i les propostes d'actuacions correctores i de sancions corresponen a un òrgan col·legiat (l'Òrgan de Seguiment del RIC). Així mateix, les consultes que es puguin suscitar en relació amb el que s'ha regulat en el RIC es poden elevar, depenent de la matèria, a la Secretaria de l'Òrgan de Seguiment o a l'Àrea de Compliment Normatiu.

II. Codi de Conducta Telemàtic

Aprovat pel Comitè de Direcció, desenvolupa les conductes i bones pràctiques relacionades amb l'accés a les dades i sistemes d'informació de l'Entitat.

És aplicable a tots els empleats de CaixaBank i el seu grau de difusió és intern, a través del portal de Compliment Normatiu, a la Intranet corporativa.

El Codi de Conducta Telemàtic és subscrit per les noves incorporacions a la plantilla de CaixaBank i les noves versions són comunicades oportunament a través de la Intranet.

L'anàlisi dels possibles incompliments i les propostes d'actuacions correctores i de sancions correspon al Comitè del Canal de consultes i denúncies.

Finalment, cal assenyalar que hi ha un Canal confidencial intern de consultes a través del qual es poden exposar els dubtes que pugui suscitar la interpretació o aplicació del Codi Ètic i del Codi de Conducta Telemàtic. Aquest canal està habilitat per a tots els empleats a través de la Intranet. Les consultes són resoltes per l'Àrea de Compliment Normatiu, en el cas del Codi Ètic, i per l'Àrea de Seguretat Informàtica, en el cas del Codi de Conducta Telemàtic.

Com ja s'ha esmentat, les consultes relacionades amb el RIC es poden adreçar, depenent de la matèria, a l'Òrgan de Seguiment del RIC o a l'Àrea de Compliment Normatiu.

Totes i cadascuna d'aquestes matèries s'inclouen en la Formació Normativa de l'Entitat, i són d'obligada realització per part dels empleats. Per a la seva validació formal, cada treballador ha d'aprovar un test de coneixements en finalitzar el curs.

En concret, els cursos que hi ha avui dia són els següents:

- Curs sobre el Codi Ètic i el Canal confidencial de consultes relatiu al Codi Ètic i al Codi de Conducta Telemàtic i el Canal confidencial de denúncies. El curs, en format *e-learning*, té una durada aproximada d'una hora i mitja.

- Curs sobre Seguretat de la Informació en el qual es proporcionen coneixements sobre les mesures i els criteris de protecció que cal adoptar sobre la informació, i el contingut del qual inclou les pautes d'actuació regulades en el Codi de Conducta Telemàtic. El curs, també en format *e-learning*, té una durada aproximada d'una hora.

- Addicionalment, l'Entitat disposa de dos cursos de formació en format *e-learning* en matèria del RIC (Reglament Intern de Conducta):

o Un d'adreçat a les persones adherides al Reglament i;

o un segon curs adreçat a la totalitat dels empleats, enfocat a la detecció i comunicacions d'operacions sospitoses d'abús de mercat, la política de conflictes d'interès i els deures generals en relació amb la informació privilegiada.

El 2016 s'ha convocat als nous empleats perquè facin aquests cursos.

- Canal de denúncies, que permeti la comunicació al Comitè d'Auditoria d'irregularitats de caràcter financer i comptable, en addició a eventuais incompliments del codi de conducta i activitats irregulars en l'organització. Si és de caràcter confidencial, se n'ha d'informar.

Les comunicacions sobre possibles incompliments del Codi Ètic i del Codi de Conducta, així com les denúncies relacionades amb possibles irregularitats relacionades amb la informació financera i comptable, s'han de remetre a l'àrea de Compliment Normatiu a través del Canal Confidencial de Denúncies, implantat a CaixaBank a través de la intranet i disponible per a tots els empleats.

Aquesta àrea n'és responsable de la gestió, i la resolució de les denúncies és competència del Comitè del Canal de consultes i denúncies abans comentat i que, addicionalment, és l'encarregat d'informar la Comissió d'Auditoria i Control sobre les denúncies relacionades amb la informació financera i comptable, d'acord amb la normativa del SCIIF.

Es tracta d'un canal intern (exclusiu per als empleats) i visible (és accessible a través de diversos enllaços des de la Intranet de l'Entitat). Les comunicacions són personals i confidencials, i se salvaguarda la identitat del denunciant, que només serà revelada a les àrees que duguin a terme la investigació si és imprescindible i únicament amb l'autorització prèvia del denunciant. A més, es garanteix la indemnitat del denunciant, excepte en els casos de denúncia dolosa o de participació en els fets denunciats.

Cal destacar que durant l'any 2016 l'Entitat ha realitzat formació sobre l'existència i l'ús d'aquest canal (vegeu l'apartat anterior).

- Programes de formació i actualització periòdica per al personal involucrat en la preparació i la revisió de la informació financera, així com en l'avaluació del SCIIF, que cobreixin, almenys, normes comptables, auditoria, control intern i gestió de riscos.

CaixaBank i les seves societats filials vetllen per proporcionar un Pla de formació continuat en matèria comptable i financera, adaptat a cadascun dels llocs i les responsabilitats del personal involucrat en la preparació i la revisió de la informació financera.

Durant l'exercici 2016, la formació s'ha centrat, principalment, en les temàtiques següents:

- Comptabilitat
- Auditoria
- Control Intern
- Jurídica/Fiscal
- Gestió de Riscos
- Compliment Normatiu
- Riscos

Aquestes accions formatives s'han adreçat a persones que desenvolupen les seves funcions en la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital, Direcció General Adjunta d'Auditoria, Control and Compliance, Morositat i Recuperacions i Riscos, així com als membres que formen l'Alta Direcció de l'Entitat. S'estima que s'han impartit prop de 3.670 hores en aquest tipus de formació.

Respecte a la formació sobre el SCIIF, cal destacar que en l'últim trimestre de 2016 s'ha relançat el curs de formació en línia sobre aquesta matèria. La convocatòria s'ha adreçat a 51 empleats d'Intervenció i Comptabilitat, Informació Corporativa i Control de Participades, Planificació i Capital i Riscos, entre d'altres, que se sumen als 81 que es convocar l'any 2015, 64 el 2014 i 236 el 2013.

El curs, amb una durada aproximada de dues hores, té com a objectiu donar a conèixer als empleats que intervenen (directament o indirectament) en el procés d'elaboració de la informació financera la rellevància d'establir mecanismes que en garanteixin la fiabilitat, així com el seu deure de vetllar pel compliment de les normes aplicables. Disposa d'un primer bloc dedicat a la Normativa aplicable al SCIIF, i posa l'accent en la Guia de Recomanacions emesa per la CNMV el juny de 2010.

Posteriorment hi ha un segon bloc, que aborda la metodologia implantada en el Grup CaixaBank per acomplir els requeriments normatius vigents en matèria de SCIIF.

Així mateix, la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital està subscripta a diverses publicacions, revistes i webs d'àmbit comptable/financer, tant nacional com internacional, amb uns continguts i comunicats que es revisen periòdicament, assegurant així que en l'elaboració de la informació financera es consideren les novetats en aquesta matèria.

En el marc del Pla Estratègic 2015-2018 de CaixaBank s'inclou com a element estratègic «aconseguir ser líders en qualitat de servei i disposar de l'equip humà més preparat i dinàmic, a més de desenvolupar les capacitats professionals dels empleats de la Xarxa d'Oficines i dels Serveis Centrals».

El 2015 es va posar en marxa l'Escola de Riscos, en col·laboració amb l'Institut d'Estudis Borsaris (IEB), la Universitat Pompeu Fabra (UPF) i la Universitat Oberta de Catalunya (UOC). L'objectiu principal és donar suport a la formació de capacitats professionals crítiques, així com impulsar un model de descentralització en la gestió on cada vegada els empleats disposin de més facultats per a l'aprovació d'operacions d'actiu.

L'Escola de Riscos disposa de quatre nivells de dificultat i la formació s'adapta als diferents perfils dels empleats de CaixaBank, segons les seves funcions i necessitats professionals. Es desenvolupa, bàsicament, amb continguts virtuals a través de la plataforma corporativa Virtaula, complementada amb algunes sessions presencials impartides per formadors interns. La formació està certificada per experts externs de la UPF.

El 2016 s'han certificat 1.356 empleats de diversos nivells i 2.547 més tenen estudis en curs. S'espera que durant els propers anys tota la plantilla de CaixaBank es formi en algun dels quatre nivells que té l'Escola de Riscos.

Una altra de les iniciatives rellevants en matèria de formació és l'acord que CaixaBank va assolir amb la UPF Barcelona School of Management i el CISI (Chartered Institute for Securities & Investment) perquè ambdues institucions certifiessin la formació dels empleats després d'un únic i exigent examen, d'acord amb les normes europees en formació especialitzada per als empleats de banca. L'objectiu d'aquesta iniciativa de formació és que els directors d'oficines

i gestors de Banca Premier, així com els assessors de Banca Privada de CaixaBank, ofereixin el millor servei als clients. D'aquesta manera, CaixaBank es va anticipar a les exigències regulatòries europees vigents i es va convertir en la primera Entitat financera espanyola que certificava la formació dels seus empleats amb un diploma de postgrau universitari en Assessorament Financer i amb un certificat internacional de gran prestigi en el sector financer. El 2016, 593 empleats, entre directors d'oficina, gestors de Banca Premier i personal de Banca Privada, van fer els exàmens per obtenir la doble titulació de Postgrau en Assessorament Financer i la certificació internacional CISI, que se sumen als més de 6.600 professionals de CaixaBank acreditats anteriorment. I 1.100 empleats més l'estan cursant actualment.

El 2016 s'ha arribat a un acord amb la UPF Barcelona School of Management per certificar empleats amb el Curs de Postgrau en Informació i Assessorament Financer. És un curs més curt que l'anterior, però que compleix amb els requisits d'assessorament de MiFID II i que faran els Subdirectors Comercials. A la primera edició, iniciada el 2016, hi han participat 816 empleats.

Pel que fa als programes i carreres de desenvolupament professional, s'han orientat bàsicament, igual que durant el 2015, a la segmentació del negoci, amb la definició dels perfils i funcions competencials que permetin assolir els reptes formulats.

També s'ha dut a terme formació específica als màners en el Centre de Desenvolupament Directiu, amb la continuïtat dels programes de lideratge per als Directors d'Àrea de Negoci, i amb la definició d'activitats de desenvolupament

dirigides als directius de Serveis Centrals i a les diferents divisions de negoci. S'ha continuat també treballant en els programes de detecció i gestió del talent.

En relació amb la formació impartida pels Consellers i membres dels Òrgans de Govern principals de l'entitat, durant l'any 2016 s'han impartit més de 30 sessions, de 2 hores cada una, de formació específica relacionada amb la gestió de riscos, auditoria interna i externa, instruments de capital, mercat de valors i negoci bancari, entre d'altres. Aquestes sessions s'han establert segons el perfil de cada conseller i els requeriments de formació més adequada que el Supervisor hagi estimat per a cadascun, i s'ha prestat una atenció especial als nous nomenaments.

A l'Entitat s'ha impartit formació i s'ha donat cobertura, entre altres continguts, a les normes comptables, auditoria, control intern i gestió de riscos, combinant la formació presencial amb la virtual. En aquest últim àmbit destaca la clara aposta de CaixaBank per la formació transversal a través de la plataforma d'e-learning, «Virtaula», on els empleats comparteixen coneixement.

F.2.Avaluació de riscos de la informació financera

Informe, almenys, de:

F.2.1. Quines són les principals característiques del procés d'identificació de riscos, incloent-hi els d'error o frau, pel que fa a:

- Si el procés existeix i està documentat.

El procés seguit per l'Entitat amb relació a la identificació de riscos és el següent:

1. Identificació de l'abast, que inclou la selecció de la informació financera, epígrafs rellevants i entitats del Grup que la generen, partint de criteris quantitius i qualitius. L'any 2016, aquesta activitat s'ha fet a principis d'any amb dades de tancament de desembre de 2015 i s'ha revisat a principis del segon semestre, amb dades de tancament de juny de 2016.

2. Identificació dels processos materials del Grup que intervenen directament i indirectament en l'elaboració de la informació financera.

3. Actualització del mapa de riscos de fiabilitat de la informació financera i identificació dels riscos que mitiga cada procés.

4. Documentació de les activitats de control existents per mitigar els riscos crítics identificats.

5. Categorització i valoració de riscos i controls. Permet valorar la criticitat de riscos i controls, per identificar, d'aquesta manera, el nivell de cobertura del SCIIF.

6. Avaluació contínua de l'eficàcia del sistema de control intern sobre la informació financera. Emissió d'informes.

Tal com s'indica a la Norma que desenvolupa la Funció de Control Intern sobre la Informació Financera, l'Entitat disposa d'una metodologia per identificar de processos, àrees rellevants i riscos associats a la informació financera, inclosos els d'error o frau.

La norma desenvolupa la metodologia d'identificació de les àrees materials i processos significatius de la informació financera relatives al procés d'identificació de riscos, mitjançant:

- l'establiment de pautes específiques pel que fa a responsabilitats i moment de la seva execució i actualització,
- l'establiment dels criteris que cal seguir i les fonts d'informació que s'hauran de fer servir en el procés d'identificació,
- l'establiment de criteris que cal seguir per identificar les societats filials rellevants per al SCIIF.

La funció del CIIF revisa, amb periodicitat, com a mínim anual, tots els riscos dins l'abast del SCIIF, i les activitats de control dissenyades per mitigar-los. Aquest procés es fa en col·laboració amb les diverses àrees involucrades. No obstant això, si en el transcurs de l'exercici es posen de manifest circumstàncies que afectin l'elaboració de la informació financera, CIIF avalua l'existència de riscos que s'hagin d'afegir a aquells ja identificats.

Els riscos es refereixen a possibles errors amb impacte potencial material, intencionats o no, en el marc dels objectius de la informació financera: existència i ocurrència; integritat; valoració; presentació, desglossament i comparabilitat, i drets i obligacions.

El procés d'identificació de riscos pren en consideració tant les transaccions rutinàries com aquelles menys freqüents i potencialment més complexes, així com l'efecte d'altres tipologies de riscos (operatius, tecnològics, financers, legals, reputacionals, mediambientals, etc.).

En particular hi ha un procés d'anàlisi, dut a terme per part de les diferents àrees que lideren les transaccions i operacions corporatives, operacions no recurrents o especials, en què s'estudien els efectes comptables i financers d'aquestes operacions, i els seus impactes es comuniquen oportunament.

D'altra banda, el perímetre de consolidació és avaluat amb periodicitat mensual per part de la Funció de Consolidació, integrada en la Direcció d'Intervenció i Comptabilitat.

Per a cadascun dels processos vinculats a la generació de la informació financera, s'analitza l'impacte dels esdeveniments de risc en la seva fiabilitat. Els òrgans de govern i la Direcció reben informació periòdica sobre els principals riscos en matèria d'informació financera, i la Comissió d'Auditoria i Control supervisa els processos de generació, elaboració i revisió de la informació financera basant-se en la feina d'Auditoria Interna i en les opinions de l'Auditoria Externa i dels organismes supervisors.

- Si el procés cobreix la totalitat d'objectius de la informació financera (existència i ocurrència; integritat; valoració; presentació, desglossament i comparabilitat, i drets i obligacions), si s'actualitza i amb quina freqüència.

Vegeu l'explicació del primer apartat.

- L'existència d'un procés d'identificació del perímetre de consolidació, tenint en compte, entre altres aspectes, la possible existència d'estructures societàries complexes, entitats instrumentals o de propòsit especial.

Vegeu l'explicació del primer apartat.

- Si el procés té en compte els efectes d'altres tipologies de riscos (operatius, tecnològics, financers, legals, reputacionals, mediambientals, etc.) en la mesura que afectin els estats financers.

Vegeu l'explicació del primer apartat.

- Quin òrgan de govern de l'Entitat supervisa el procés.

Vegeu l'explicació del primer apartat.

F.3 Activitats de control

Informi, assenyalant-ne les principals característiques, si disposa almenys de:

- F.3.1. Procediments de revisió i autorització de la informació financera i la descripció del SCIIF, a publicar en els mercats de valors, indicant-ne els responsables, així com de documentació descriptiva dels fluxos d'activitats i controls (incloent-hi els relatius a risc de frau) dels diferents tipus de transaccions que puguin afectar de manera material els estats financers, incloent-hi el procediment de tancament comptable i la revisió específica dels judicis, estimacions, valoracions i projeccions rellevants.

La generació, l'elaboració i la revisió de la informació financera es duu a terme des de la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital de l'Entitat, que sol·licita a la resta d'àrees de l'Entitat i a les empreses del Grup la col·laboració necessària per obtenir el nivell de detall d'aquesta informació que es considera adequat.

La informació financera constitueix un element essencial en el procés de seguiment i presa de decisions dels màxims òrgans de govern i de Direcció de l'Entitat.

La generació i la revisió de la informació financera es fonamenten en uns mitjans humans i tècnics adequats que permeten a l'Entitat facilitar informació precisa, veraç i comprensible de les seves operacions, de conformitat amb la normativa vigent.

En particular, el perfil professional de les persones que intervenen en el procediment de revisió i autorització de la informació financera és l'adequat, amb amplis coneixements i experiència en matèria de comptabilitat, auditoria i/o gestió de riscos. D'altra banda, els mitjans tècnics i els sistemes d'informació garanteixen, mitjançant l'establiment

de mecanismes de control, la fiabilitat i integritat de la informació financera. En tercer lloc, la informació financera és objecte de supervisió pels diferents nivells jeràrquics de la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital, i de contrast, si escau, amb altres àrees de l'Entitat. Finalment, la informació financera rellevant publicada en el mercat és examinada i, si escau, aprovada, per part dels màxims òrgans de govern (Consell d'Administració i Comissió d'Auditoria i Control) i la Direcció de l'Entitat.

Pel que fa a les activitats i els controls relacionats directament amb transaccions que puguin afectar de manera material els estats financers, l'Entitat té establert un procés continu de revisió de la documentació i formalització de les activitats, dels riscos en què es pot incórrer a l'hora d'elaborar la informació financera i dels controls necessaris per mitigar els riscos crítics, que permet assegurar que la documentació és completa i està actualitzada.

En aquest sentit, en la documentació dels processos crítics i activitats de control sobre la informació financera es detalla la informació següent:

- Descripció dels processos i sub processos associats.
- Descripció dels riscos d'informació financera juntament amb les seves Assercions financeres i la possibilitat de Risc per Fraud. En aquest sentit, cal destacar que els riscos es concreten segons categories de risc i models de risc que formen part del Mapa de Riscos Corporatiu de l'Entitat, gestionat per l'àrea de Control Intern.
- Activitats de control dutes a terme per mitigar el risc, amb les seves característiques:

- o Importància: clau / estàndard
- o Finalitat: preventiu / detectiu / correctiu
- o Automatització: manual / automàtic / semiautomàtic
- o Freqüència: periodicitat de l'execució del control.
- o Evidència: evidència / prova del funcionament correcte del control.
- o Component COSO – Tipus d'activitat del control, segons classificació COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission)
- o Sistema: aplicacions o programes informàtics involucrats en el control.
- o Executor del control: persona responsable de fer el control.
- o Validador del control: persona que supervisa l'execució correcta del control.

Les activitats i els controls es dissenyen per garantir el registre, la valoració, la presentació i el desglossament adequats de les transaccions esdevingudes.

CaixaBank compta amb un procés de certificació interna ascendent de controls clau identificats, que té com a objectiu garantir la fiabilitat de la informació financera coincidint amb la seva publicació en el mercat. Per fer-ho, cadascun dels responsables dels controls clau identificats ha de certificar, per al període establert, l'execució eficaç dels controls. El procés es fa amb una periodicitat mínima trimestral, per bé que es fan certificacions *ad hoc* en els casos en què les activitats de control sobre la informació financera es fan en un període diferent.

El Director Executiu d'Intervenció, Control de Gestió i Capital presenta al Comitè de Direcció i a la Comissió d'Auditoria i Control el resultat obtingut en el procés de certificació. Així mateix, remet aquest resultat al Consell d'Administració, perquè en tingui coneixement.

Durant l'exercici 2016, l'Entitat ha dut a terme, en 4 ocasions, el procés de certificació trimestral, més la certificació d'alguns controls *ad hoc*, en cap dels quals s'han posat de manifest incidències significatives que poguessin afectar de manera material la fiabilitat de la informació financera.

Per la seva part, Auditoria Interna duu a terme funcions de supervisió segons el que es descriu en els apartats F.5.1 i F.5.2.

En l'elaboració dels estats financers s'utilitzen judicis, estimacions i assumpcions efectuats per l'Alta Direcció per quantificar actius, passius, ingressos, despeses i compromisos. Aquestes estimacions es fan en funció de la millor informació disponible en la data d'elaboració dels estats financers, tot emprant mètodes i tècniques generalment acceptats i dades i hipòtesis observables i contrastades.

Els procediments de revisió i aprovació dels judicis i estimacions estan recollits tant a la Política com a la Norma interna SCIF, a l'apartat «Revisió i Aprovació de Judicis i Estimacions», en què es concreta que els responsables d'aprovar aquestes dades són el Consell d'Administració i el Comitè de Direcció.

En aquest exercici s'han abordat, principalment:

- El valor raonable de determinats actius i passius financers.
- El valor raonable dels actius, passius i passius contingents en el context de l'assignació del preu pagat en les combinacions de negoci.
- Les pèrdues per deteriorament de determinats actius financers, i del valor raonable de les garanties que hi estan associades.
- La valoració de les participacions en negocis conjunts i associades.
- La determinació dels resultats de les participacions en societats associades.
- La vida útil i les pèrdues per deteriorament d'altres actius tangibles i actius.
- La valoració dels fons de comerç i dels actius intangibles.
- Les pèrdues per deteriorament dels actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda.
- Hipòtesis actuàries utilitzades en el càlcul dels passius per contractes d'assegurança.
- Hipòtesis actuàries utilitzades en el càlcul de passius i compromisos postocupació.
- La valoració de les provisions necessàries per a la cobertura de contingències laborals, legals i fiscals.
- La despesa de l'impost de societats determinat sobre el tipus impositiu esperat a final d'any, i l'activació dels crèdits fiscals i la seva recuperabilitat.

F.3.2. Polítiques i procediments de control intern sobre els sistemes d'informació (entre altres, sobre seguretat d'accés, control i operació de canvis, continuïtat operativa i segregació de funcions) que suportin els processos rellevants de l'Entitat en relació amb l'elaboració i la publicació de la informació financera.

Els sistemes d'informació que fan de suport dels processos en què es basa la informació financera estan subjectes a polítiques i procediments de control intern per garantir la integritat de l'elaboració i publicació de la informació financera.

En concret, l'Entitat disposa de les següents polítiques en relació amb:

I. Sistema de Gestió de Seguretat de la Informació: CaixaBank disposa d'un Sistema de Gestió de la Seguretat de la Informació (SGSI) basat en les millors pràctiques internacionals. Aquest SGSI ha obtingut i renovat anualment la certificació ISO 27001:2013 de The British Standards Institution (BSI). Aquest sistema defineix, entre altres polítiques, les d'accés als sistemes d'informació i els controls (interns i externs) que permeten garantir l'aplicació correcta de totes i cadascuna de les polítiques definides.

II. Continuïtat operativa i de negoci: l'Entitat disposa d'un complet Pla de Contingència Tecnològica capaç d'afrontar les situacions més difícils per garantir la continuïtat dels serveis informàtics. S'han desenvolupat estratègies que permeten la recuperació de la informació en el menor temps possible. Aquest Pla de Contingència Tecnològica s'ha dissenyat i opera de conformitat amb la Norma ISO 27031:2011. Ernst&Young ha certificat que el cos normatiu del Govern de la Contingència Tecnològica de CaixaBank s'ha dissenyat i desenvolupat partint d'aquesta Norma.

Adicionalment, la BSI ha certificat el compliment del Sistema de Gestió de la Continuïtat de Negoci de CaixaBank de conformitat amb la Norma ISO 22301:2012. Els dos certificats acrediten:

- El compromís de l'alta direcció de CaixaBank amb la Continuïtat de Negoci i la Contingència Tecnològica.
- La realització de les millors pràctiques respecte a la gestió de la Continuïtat de Negoci i la Contingència Tecnològica.
- L'existència d'un procés cíclic basat en la millora contínua.
- Que CaixaBank té implantats, i operatius, Sistemes de Gestió en Continuïtat de Negoci i Contingència Tecnològica, d'acord amb normes internacionals de prestigi reconegut.

I aporten:

- Confiança als nostres clients, inversors, empleats i a la societat en general sobre la capacitat de resposta de l'Entitat davant d'incidents greus que afectin les operacions de negoci.
- Compliment de les recomanacions dels reguladors, Banc d'Espanya, MiFID, Basilea III, en aquestes matèries.
- Beneficis en la imatge i la reputació de l'Entitat.
- Auditories anuals, internes i externes, que comproven que els nostres sistemes de gestió continuen actualitzats.

III. Govern de Tecnologies de la Informació (TI): El model de Govern de TI de CaixaBank garanteix que els seus serveis informàtics estan alineats amb l'estratègia de negoci de l'organització, i donen resposta als requisits regulatoris, operatius o del negoci.

El Govern de TI constitueix una part essencial del govern en el seu conjunt i aglutina l'estructura organitzativa i directiva necessària per assegurar que TI suporta i facilita el desenvolupament dels objectius estratègics definits. El model de Govern ha estat dissenyat i desenvolupat seguint la norma ISO 38500:2008, tal com va certificar Deloitte Advisory, SL el juliol de 2014.

Aquest disseny dels serveis informàtics de CaixaBank dóna resposta a les necessitats del negoci, i garanteix, entre altres temes:

- Segregació de funcions;
- Gestió de canvis;
- Gestió d'incidents;
- Gestió de la qualitat TI;
- Gestió dels riscos: operacionals, fiabilitat de la informació financera, etc;
- Identificació, definició i seguiment d'indicadors (quadre de comandament);
- Existència de Comitès de Govern, Gestió i Seguiment;
- Report periòdic a la Direcció;
- Controls interns severos que inclouen auditories internes i externes amb caràcter anual.

F.3.3. Polítiques i procediments de control intern destinats a supervisar la gestió de les activitats subcontractades a tercers, així com d'aquells aspectes d'avaluació, càlcul o valoració encomanats a experts independents, que puguin afectar de manera material els estats financers.

El Grup CaixaBank té una Política de Costos, Gestió Pressupostària i Compres que regula el Model de Gestió de la despesa en tot el seu cicle (Pressupostació, gestió de la demanda, negociació amb proveïdors, subministrament i facturació). Aquesta política es desenvolupa en una norma interna del Grup en què es regulen, principalment, els processos relatius a:

- L'elaboració, aprovació, gestió i liquidació del pressupost.
- L'execució del pressupost: compres i contractació de serveis
- El pagament de factures a proveïdors.

La majoria dels processos que s'estableixen entre les entitats del Grup i els seus proveïdors estan gestionats i informatitzats mitjançant aplicacions que recullen totes les seves actuacions, i és el Comitè d'Eficiència l'òrgan encarregat d'assegurar que l'execució material del pressupost s'efectua seguint la normativa.

Per garantir la gestió adequada dels costos, el Comitè d'Eficiència de CaixaBank delega en dues comissions:

- Comissió de Despeses i inversió (CDI): revisa i ratifica les propostes de despesa i inversió presentades per les àrees i filials a través de projectes, qüestionant-ne la necessitat i raonabilitat a través d'una anàlisi de rendibilitat o d'eficiència per a l'Entitat.
- Taula de compres: vetlla per la consecució del màxim estalvi en la contractació de béns i serveis, i fomenta la igualtat d'oportunitats entre proveïdors. Tal com s'indica en el Codi Ètic de l'Entitat, la compra de béns o la contractació de serveis s'han de dur a terme amb objectivitat i transparència, eludint situacions que puguin afectar l'objectivitat de les persones que hi participen. Per això, les modalitats de contractació acceptades per la Mesa de Compres són les subhasta i les peticions de pressupost. Serà obligatori haver acarat un mínim de tres ofertes de proveïdors.

El Grup CaixaBank disposa d'un Portal de Proveïdors que permet establir un canal de comunicació senzill i àgil entre proveïdors i empreses del Grup. Mitjançant aquest Portal, les empreses subcontractades poden aportar tant la documentació imprescindible per optar a qualsevol procés de negociació, com la documentació necessària en funció dels serveis una vegada contractats. D'aquesta manera, se segueix garantint el compliment de la normativa interna de Compres alhora que se'n faciliten la gestió i el control.

CaixaBank disposa d'una política d'externalització de Serveis que estableix el marc metodològic i els criteris a considerar en la subcontractació d'activitats per part de l'Entitat. La política determina els rols i les responsabilitats per a cada activitat i exigeix que les externalitzacions es valorin per la seva criticitat, definint diferents nivells de control i supervisió d'acord amb la seva classificació.

L'empresa de serveis professionals Deloitte Consulting, SLU va certificar el compliment del disseny i redacció del govern de l'externalització de conformitat amb la Norma ISO 37500:2014, que acredita:

- El compromís de l'Alta Direcció de CaixaBank amb el govern de l'externalització.
- La realització de les millors pràctiques respecte a la gestió de les iniciatives d'externalització.
- L'existència d'un procés cíclic de millora contínua. La

formalització d'aquesta política suposa:

- Confiança en els nostres clients, inversors, empleats i la resta de *stakeholders*, sobre el procés de decisió i control de les iniciatives d'externalització.
- Compliment de les recomanacions dels reguladors, com ara Banc d'Espanya, MiFID i Basilea III, en aquesta matèria.
- Beneficis en la imatge i la reputació de l'Entitat.

CaixaBank vetlla perquè la futura externalització no suposi una pèrdua de capacitat de supervisió, anàlisi i exigència del servei o activitat objecte de contracte. Quan es produeix una nova iniciativa d'externalització, se segueix el procediment següent:

- Anàlisi d'aplicabilitat del model d'externalització al proveïdor.
- Valoració de l'externalització.
- Contractació del proveïdor.
- Traspàs del servei al proveïdor extern.
- Seguiment i monitorització de l'activitat o el servei prestat.

Totes les activitats subcontractades disposen de mesures de control basades, fonamentalment, en indicadors de rendiment. Cada responsable d'una externalització a l'Entitat sol·licita al proveïdor l'actualització i el report dels seus indicadors, que són internament revisats de manera periòdica.

En l'exercici 2016, les activitats encomanades a tercers relacionades amb valoracions i càlculs d'experts independents han estat relacionades, principalment, amb:

- Determinats serveis d'auditories internes i tecnològiques.
- Determinats serveis de consultories financeres i de business intelligence.
- Determinats serveis de màrqueting i compres diverses.
- Determinats serveis informàtics i tecnològics.
- Determinats serveis financers.
- Determinats serveis d'assessorament financer, fiscal i legal.
- Determinats processos relacionats amb recursos humans i compres diverses.
- Determinats processos relacionats amb els sistemes d'informació.

F.4 Informació i comunicació

Informi, assenyalant-ne les principals característiques, si disposa almenys de:

F.4.1. Una funció específica encarregada de definir, mantenir actualitzades, les polítiques comptables (àrea o departament de polítiques comptables) i resoldre dubtes o conflictes derivats de la seva interpretació, mantenint una comunicació fluida amb els responsables de les operacions en l'organització, així com un manual de polítiques comptables actualitzat i comunicat a les unitats a través de les quals opera l'Entitat.

La responsabilitat de la definició dels criteris comptables de l'Entitat recau en la Direcció d'Intervenció i Comptabilitat – Departament de Polítiques i Regulació Comptables, integrada en la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital.

Aquests criteris es determinen i documenten partint de les característiques del producte o operació, definides per les àrees de Negoci implicades i, de la normativa comptable que els és aplicable, que es concreta en la creació o modificació d'un circuit comptable. Els diferents documents que componen un circuit comptable expliquen el detall de tots els esdeveniments possibles pels quals pot transitar el contracte o l'operació i descriuen les principals característiques de l'operativa administrativa, la normativa fiscal i els criteris i normes comptables aplicats.

L'esmentat departament és l'encarregat de resoldre qualsevol qüestió comptable no recollida en un circuit o que presenti dubtes sobre la seva interpretació. Les altes i modificacions en els circuits comptables es comuniquen immediatament a l'organització i la majoria es poden consultar a la Intranet de l'Entitat.

Els criteris comptables s'actualitzen de forma contínua davant de qualsevol nova tipologia de contracte o operació, o qualsevol canvi normatiu. El procés es caracteritza per l'anàlisi de tots els nous esdeveniments que es comuniquen al Departament, i que poden tenir impactes comptables, tant a escala de l'Entitat individual com en l'elaboració de la informació consolidada. La revisió es produeix de manera conjunta entre les diferents àrees implicades en els nous esdeveniments. Les conclusions de les revisions efectuades es traslladen i s'implementen en els diferents circuits comptables i, en cas necessari, en els diferents documents que integren el conjunt de documentació comptable. La comunicació a les àrees afectades es duu a terme a través dels mecanismes existents, principalment a través de la Intranet i del manual de polítiques comptables.

Durant l'any 2016, igual que en els exercicis precedents, el Departament de Polítiques i Regulació Comptables ha continuat fent, considerant un llindar de materialitat, una revisió de les polítiques comptables.

Adicionalment, el Departament s'ocupa de l'anàlisi i estudi de l'impacte comptable d'operacions singulars i del seguiment i desenvolupament normatiu *ex ante* i *ex post*. En aquest últim capítol, el departament té entre les seves responsabilitats fer la formació i actualització tècnica a les àrees afectades.

F.4.2. Mecanismes de captura i preparació de la informació financera amb formats homogenis, d'aplicació i utilització per totes les unitats de l'Entitat o del Grup, que facin de suport dels estats financers principals i les notes, així com la informació que es detalli sobre el SCIIF.

CaixaBank disposa d'eines informàtiques desenvolupades internament que assegurin la integritat i l'homogeneïtat en els processos de captura i elaboració de la informació financera. Així mateix, totes les aplicacions disposen de mecanismes de contingència tecnològica, de manera que s'assegura la conservació i l'accessibilitat de les dades davant qualsevol circumstància.

Cal destacar que l'Entitat està immersa en un projecte de millora de l'arquitectura de la informació comptable, que té per objecte l'increment en la qualitat, integritat, immediatesa i accés a les dades que proporcionen les aplicacions de negoci. De forma gradual, les diverses aplicacions informàtiques s'estan incloent dins de l'abast del projecte, que actualment ja integra una materialitat de saldos molt significativa.

A l'efecte d'elaborar la informació consolidada, tant CaixaBank com les societats que conformen el perímetre del Grup fan servir, a través d'eines especialitzades, mecanismes de captura, anàlisi i preparació de les dades amb formats homogenis.

Així mateix, el pla de comptes comptables, integrat en l'aplicació de consolidació, s'ha definit per complir els requeriments dels diferents reguladors.

En relació amb els sistemes utilitzats per a la gestió del SCIIF, l'Entitat té implantada l'eina SAP Governance, Risk and Compliance (SAP GRC) a fi de garantir la seva integritat, reflectint de manera uniforme la totalitat de processos i subprocessos i associant-los als riscos i controls existents. L'eina també suporta, entre d'altres,

F.5 Supervisió del funcionament del sistema

Informi, assenyalant-ne les principals característiques, almenys de:

F.5.1. Les activitats de supervisió del SCIIF dutes a terme pel Comitè d'Auditoria, així com si l'Entitat disposa d'una funció d'auditoria interna que tingui com a competència el suport al Comitè en la tasca de supervisió del sistema de control intern, incloent-hi el SCIIF. Així mateix, cal informar de l'abast de l'avaluació del SCIIF duta a terme en l'exercici i del procediment pel qual l'encarregat d'executar l'avaluació comunica els seus resultats, si l'Entitat disposa d'un pla d'acció que detalli les eventuais mesures correctores, i si s'ha considerat el seu impacte en la informació financera.

Sense perjudici de les funcions del Consell d'Administració en matèria de gestió i control de riscos, correspon a la Comissió d'Auditoria i Control supervisar el procés d'elaboració i presentació de la informació financera regulada i l'eficàcia dels sistemes de control interns i de gestió de riscos de l'Entitat, així com discutir amb els auditors de comptes les debilitats significatives del sistema de control intern en el cas que es detectin en el desenvolupament de l'auditoria.

Aquestes funcions i activitats de la Comissió d'Auditoria i Control relacionades amb la supervisió del procés d'elaboració i presentació de la informació financera s'expliquen amb detall en l'epígraf F 1.1.

Respecte de la supervisió del procés d'elaboració i presentació de la informació financera regulada, la Comissió d'Auditoria i Control duu a terme, entre d'altres, les activitats següents:

- Aprovació del Pla Anual d'Auditoria Interna, avaluant que el seu abast sigui suficient per donar una cobertura adequada als principals riscos a què està exposada l'Entitat.
- La revisió i avaluació de les conclusions de les auditories efectuades i el seu impacte en la informació financera, si escau.
- El seguiment continuat de les accions correctores, considerant la prioritització atorgada a cadascuna.

La funció d'auditoria interna, integrada en la Direcció General Adjunta d'Auditoria, es regeix pels principis establerts en l'Estatut d'Auditoria Interna de l'Entitat, aprovat pel Consell d'Administració de CaixaBank. La seva missió és garantir una supervisió eficaç del sistema de control intern mitjançant una avaluació continuada dels riscos i controls de l'organització i donar suport a la Comissió d'Auditoria i Control mitjançant l'elaboració d'informes i el report periòdic dels resultats dels treballs executats. A l'apartat E.6 d'aquest informe es realitza una descripció de la funció d'Auditoria Interna, així com del conjunt de funcions que duu a terme la Direcció General Adjunta d'Auditoria.

Auditoria Interna disposa d'auditors distribuïts en diferents equips de treball especialitzats en la revisió dels principals riscos als quals està exposada l'Entitat. Entre aquests equips hi ha la Direcció d'Auditoria Financera, Participades i Compliment Normatiu on hi ha un grup assignat a la supervisió dels processos de la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital, responsable de l'elaboració de la informació financera i comptable de l'Entitat. El Pla Anual d'Auditoria Interna inclou la revisió, en base plurianual, dels riscos i controls de la informació financera en tots els treballs d'auditoria on aquests riscos són rellevants.

En cada treball, Auditoria Interna:

- Identifica els controls necessaris per mitigar els riscos associats a les activitats pròpies del procés revisat.
- Analitza l'efectivitat dels controls existents a partir del seu disseny.
- Verifica l'aplicació d'aquests controls.
- Comunica les conclusions de la revisió i emet una opinió sobre l'entorn de control.
- Formula recomanacions en les quals es proposen accions correctores.

Auditoria Interna ha desenvolupat un programa de treball específic per a la revisió del SCIIF que se centra en la revisió periòdica dels processos rellevants (transversals i de negoci) definits per l'equip CIIF (Control Intern sobre la Informació Financera), complementat amb la revisió dels controls existents en auditories d'altres processos. Actualment aquest programa de treball es completa amb la revisió contínua de les evidències d'execució efectiva dels controls. Amb tot això, Auditoria emet anualment un informe global en el qual s'inclou una avaluació del funcionament del SCIIF durant l'exercici.

L'avaluació anual del SCIIF a 31/12/2016, s'ha centrat en:

- Revisió de l'aplicació del Marc de Referència definit en el document «Control Intern sobre la informació financera en les entitats cotitzades» promogut per la CNMV com un estàndard de bones pràctiques en la matèria.
- Verificació de l'aplicació de la Política "Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera" i de la metodologia recollida a la mateixa Norma de caràcter intern per garantir que el SCIIF en l'àmbit de Grup és adequat i eficaç.

- La valoració del funcionament del procés de certificació interna ascendent dels controls clau.
- L'avaluació de la documentació descriptiva dels processos, riscos i controls rellevants en l'elaboració de la informació financera.

Adicionalment, en l'exercici 2016, Auditoria Interna ha fet diverses revisions de processos que afecten la generació, elaboració i presentació de la informació financera centrats en els àmbits financerocomptables, instruments financers, legal i de compliment normatiu, sistemes d'informació, i els negocis assegurador i actius adjudicats, entre d'altres.

Els resultats de l'avaluació del SCIIF es comuniquen a la Comissió d'Auditoria i Control, i a l'Alta Direcció. En els informes que contenen l'avaluació efectuada s'inclou un pla d'acció que detalla les mesures correctores, la seva criticitat per mitigar els riscos en la informació financera i el termini de resolució.

F.5.2. Si disposa d'un procediment de discussió mitjançant el qual l'Auditor de Comptes (d'acord amb el que estableixen les NTA), la funció d'Auditoria Interna i altres experts puguin comunicar a l'Alta Direcció i al Comitè d'Auditoria o Administradors de l'Entitat les debilitats significatives de control intern identificades durant els processos de revisió dels comptes anuals o aquells altres que els hagin estat encomanats. Així mateix, cal informar de si disposa d'un pla d'acció que tracti de corregir o mitigar les debilitats observades.

L'Entitat disposa de procediments diaris de discussió amb l'Auditor de Comptes. L'Alta Direcció està permanentment informada de les conclusions que s'assoleixen en els processos de revisió dels comptes anuals. L'auditor assisteix la Comissió d'Auditoria i Control, en la qual informa tant del pla d'auditoria com de les conclusions preliminars assolides abans de la publicació de resultats i de les conclusions finals abans de la formulació dels comptes incloent-hi, si apliqués, les debilitats de control intern. Així mateix, en el marc del treball de revisió de la informació financera semestral, s'informa la Comissió d'Auditoria i Control del treball dut a terme i de les conclusions obtingudes.

D'altra banda, les revisions d'Auditoria Interna, en els seus àmbits d'actuació, conclouen amb l'emissió d'un informe que avalua els riscos rellevants i l'efectivitat del control intern dels processos i les operacions que són objecte d'anàlisi, i que identifica i valora les possibles debilitats i mancances de control, formulant recomanacions per a la seva esmena. Els informes d'Auditoria Interna es remeten a l'Alta Direcció. A més, existeix un *reporting* mensual recurrent a la Comissió d'Auditoria i Control sobre les activitats desenvolupades per l'àrea d'Auditoria Interna, amb informació específica sobre aquelles debilitats significatives que s'han detectat en les revisions efectuades durant el període de *reporting*.

Auditoria Interna fa un seguiment continuat del compliment de totes les recomanacions emeses, amb especial èmfasi a les referides a debilitats de risc alt i crític, que es reporten periòdicament. Aquesta informació de seguiment, així com les incidències rellevants identificades en les revisions d'Auditoria es comuniquen a la Comissió d'Auditoria i Control i a l'Alta Direcció.

F.6 Altra informació rellevant

Sense informació rellevant addicional.

F.7 Informe de l'auditor extern

Informe de:

F.7.1. Si la informació del SCIIF remesa als mercats ha estat sotmesa a revisió per part de l'auditor extern, cas en el qual l'Entitat hauria d'incloure l'informe corresponent com a annex. En cas contrari, hauria d'informar-ne dels motius.

En aplicació de la recomanació inclosa en la Guia d'Actuació sobre l'Informe de l'Auditor referida a la informació relativa al Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera de les entitats cotitzades, publicada per la Comissió Nacional del Mercat de Valors en la seva pàgina web, CaixaBank ha sotmès a revisió per part de l'auditor de comptes anuals el contingut de la informació relativa al Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera. En l'informe resultant es conclou que, com a resultat dels procediments aplicats sobre la informació relativa al SCIIF, no s'han posat de manifest inconsistències o incidències que la puguin afectar.

L'informe s'inclou com a Annex en aquest Informe Anual de Govern Corporatiu.

G GRAU DE SEGUIMENT DE LES RECOMANACIONS DE GOVERN CORPORATIU

Indiqui el grau de seguiment de la Societat respecte a les recomanacions del Codi de bon govern de les Societats cotitzades.

En cas que alguna recomanació no se segueixi o se segueixi parcialment, s'haurà d'incloure una explicació detallada dels motius de manera que els accionistes, els inversors i el mercat en general tinguin prou informació per valorar la manera de procedir de la societat. No són acceptables explicacions de caràcter general.

1. Que els Estatuts de les Societats cotitzades no limitin el nombre màxim de vots que pugui emetre un mateix Accionista, ni continguin altres restriccions que dificultin la presa de control de la Societat mitjançant l'adquisició de les seves accions en el mercat.

Compleix

Expliqui

2. Que quan cotitzin la Societat matriu i una Societat dependent, les dues defineixin públicament amb precisió:

- a) Les respectives àrees d'activitat i eventuais relacions de negoci entre aquestes, així com les de la Societat dependent cotitzada amb les altres empreses del Grup.
b) els mecanismes previstos per resoldre els eventuais conflictes d'interès que es puguin presentar.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

No aplicable

3. Que durant la celebració de la Junta General ordinària, com a complement de la difusió per escrit de l'informe anual de govern corporatiu, el president del Consell d'Administració informe verbalment als Accionistes, amb suficient detall, dels aspectes més rellevants del govern corporatiu de la Societat i, en particular:

- a) Dels canvis esdevinguts des de l'anterior Junta General ordinària.
b) Dels motius concrets pels quals la companyia no segueix alguna de les recomanacions del Codi de Govern Corporatiu i, si n'hi ha, de les regles alternatives que apliqui en aquesta matèria.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

4. Que la Societat defineixi i promogui una política de comunicació i contactes amb Accionistes, inversors institucionals i assessors de vot, que sigui plenament respectuosa amb les normes contra l'abús de mercat i doni un tracte semblant als Accionistes que estan en la mateixa posició.

I que la Societat faci pública aquesta política a través de la seva pàgina web, incloent-hi informació relativa a la manera com aquesta s'ha posat en pràctica i identificant els interlocutors o els responsables de portar-la a terme.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

5. Que el Consell d'Administració no elevi a la Junta General una proposta de delegació de facultats, per emetre accions o valors convertibles a exclusió del dret de subscripció preferent, per un import superior al 20% del capital en el moment de la delegació.

I que quan el Consell d'Administració aprovi qualsevol emissió d'accions o de valors convertibles amb l'exclusió del dret de subscripció preferent, la Societat publiqui immediatament a la pàgina web els informes sobre aquesta exclusió a què fa referència la legislació mercantil.

Complex

Complex parcialment

Expliqui

El Consell d'Administració, en la seva reunió de data 10 de març de 2016, va acordar proposar a la Junta General d'Accionistes del 28 d'abril l'aprovació d'un acord de delegació de facultats a favor del Consell d'Administració per emetre obligacions, bons, participacions preferents i qualssevol altres valors de renda fixa o instruments de naturalesa anàloga convertibles en accions de CaixaBank o que donin dret, directament o indirectament, a la subscripció o adquisició d'accions de la societat, incloent-hi *warrants*. La proposta de delegació incloïa expressament la facultat d'excloure el dret de subscripció preferent dels accionistes. La Junta General d'Accionistes va aprovar aquesta proposta el 28 d'abril de 2016.

Els augments de capital que el Consell d'Administració pugui aprovar a l'empara d'aquesta autorització per atendre la conversió de valors en l'emissió dels quals s'hagi exclòs el dret de subscripció preferent, no queden subjectes a la limitació màxima del 20% del capital social que la Junta General d'Accionistes de 23 d'abril de 2015 va acordar amb caràcter general per als augments de capital que el Consell d'Administració pugui aprovar (és aplicable la limitació legal del 50% del capital en el moment de l'aprovació).

La Directiva 2013/36/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 26 de juny de 2013, relativa a l'accés a l'activitat de les entitats de crèdit i a la supervisió prudencial de les entitats de crèdit i les empreses d'inversió, el Reglament UE 575/2013 sobre requisits prudencials de les entitats de crèdit i serveis d'inversió i la Llei 11/2015, de 18 de juny, de recuperació i resolució d'entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió, preveuen la necessitat que les entitats de crèdit es dotin, en certes proporcions, de diferents instruments en la composició del seu capital regulatori perquè puguin considerar-se adequadament capitalitzades. Així, es tenen en compte diferents categories de capital que hauran de cobrir-se amb instruments específics. Malgrat que la situació de capital de la societat és adequada, es va considerar necessari adoptar un acord que permeti emetre instruments que es podran convertir eventualment en el cas que es donin determinats supòsits. En la mesura en què l'emissió d'aquests instruments comporta la necessitat de tenir un capital autoritzat que, ja en el moment d'emetre's, cobreixi una eventual convertibilitat i amb la finalitat de dotar la companyia de més flexibilitat, es va considerar convenient que els augments de capital social que el Consell aprovi a l'empara de l'acord de delegació objecte d'aquest informe per atendre la conversió de valors en l'emissió dels quals s'hagi exclòs el dret de subscripció preferent, no quedin subjectes a la limitació màxima del 20% del capital aplicable a la resta d'augments de capital que el Consell està facultat per aprovar.

6. Que les Societats cotitzades que elaborin els informes que s'esmenten a continuació, ja sigui de forma preceptiva o voluntària, els publiquin a la seva pàgina web amb antelació suficient a la celebració de la Junta General ordinària, encara que la seva difusió no sigui obligatòria:

- a) Informe sobre la independència de l'auditor.
- b) Informes de funcionament de les comissions d'Auditoria i de Nomenaments i Retribucions.
- c) Informe de la Comissió d'Auditoria sobre operacions vinculades.
- d) Informe sobre la política de responsabilitat social corporativa.

Complex

Complex parcialment

Expliqui

7. Que la Societat transmeti en directe, a través de la pàgina web, la celebració de les Juntes Generals d'Accionistes.

Complex

Expliqui

8. Que la Comissió d'Auditoria vetlli perquè el Consell d'Administració procuri presentar els comptes a la Junta General d'Accionistes sense limitacions ni excepcions en l'Informe d'auditoria i que, en els casos excepcionals en què hi hagi excepcions, tant el President de la Comissió d'Auditoria com els auditors expliquin amb claredat als Accionistes el contingut i l'abast d'aquestes limitacions o excepcions.

Complex

Complex parcialment

Expliqui

9. Que la Societat faci públics a la pàgina web, de manera permanent, els requisits i els procediments que acceptarà per acreditar la titularitat d'accions, el dret d'assistència a la Junta General d'Accionistes i l'exercici o delegació del dret de vot.

I que aquests requisits i procediments afavoreixin l'assistència i l'exercici dels seus drets als Accionistes i s'apliquin de manera no discriminatòria.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

10. Que quan algun accionista legitimat hagi exercit, amb anterioritat a la celebració de la Junta General d'Accionistes, el dret a completar l'ordre del dia o a presentar noves propostes d'acord, la Societat:

- a) Difongui immediatament aquests punts complementaris i noves propostes d'acord.
- b) Faci públic el model de targeta d'assistència o formulari de delegació de vot o vot a distància amb les modificacions necessàries perquè es puguin votar els nous punts de l'ordre del dia i les propostes alternatives d'acord en els mateixos termes que els proposats pel Consell d'Administració.
- c) Sotmeti tots aquests punts o propostes alternatives a votació i els apliqui les mateixes regles de vot que a les formulades pel Consell d'Administració, incloses, en particular, les presumpcions o deduccions sobre el sentit del vot.
- d) Amb posterioritat a la Junta General d'Accionistes, comuniqui el desglossament del vot sobre aquests punts complementaris o propostes alternatives.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

No aplicable

En relació amb l'apartat c), el Consell està conforme que hi hagi presumpcions diferents sobre el sentit del vot per a les propostes d'acord formulades per accionistes pel que fa a les formulades pel Consell (tal com s'estableix en el Reglament de la Junta General d'Accionistes de la Societat) i s'opti per la presumpció de vot a favor dels acords proposats pel Consell d'Administració (perquè els accionistes que s'absentïn abans de la votació han tingut l'oportunitat de deixar constància de la seva absència perquè no es computi el seu vot i també de votar anticipadament en un altre sentit a través dels mecanismes establerts a l'efecte) i per la presumpció de vot en contra dels acords proposats per accionistes (ja que hi ha la probabilitat que les noves propostes versin sobre acords que siguin contradictoris amb les propostes presentades pel Consell d'Administració i no es pot atribuir al mateix accionista sentits oposats per als seus vots i, addicionalment, els accionistes que s'hagin absentat no han tingut l'oportunitat de valorar i votar anticipadament la proposta).

Aquesta pràctica, encara que no reculli el tenor de part de la Recomanació 10, sí que assoleix de millor forma l'objectiu final del Principi 7 del Codi de Bon Govern que fa referència expressa als Principis de Govern Corporatiu de l'OCDE, que remarquen que els procediments que es fan servir a les Juntes d'accionistes han de garantir la transparència del recompte i registre adequat dels vots, sobretot en situacions de lluita de vot, de nous punts de l'ordre del dia i propostes alternatives d'acords, perquè és una mesura de transparència i garantia de coherència en l'exercici del dret de vot.

11. Que, en el cas que la Societat tingui previst pagar primes d'assistència a la Junta General d'Accionistes, estableixi, amb anterioritat, una política general sobre aquestes primes i que aquesta política sigui estable.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

No aplicable

12. Que el Consell d'Administració exerceixi les seves funcions amb unitat de propòsit i independència de criteri, dispensi el mateix tracte a tots els Accionistes que estiguin en la mateixa posició i es guiï per l'interès social, entès com la consecució d'un negoci rendible i sostenible a llarg termini, que promogui la continuïtat i la maximització del valor econòmic de l'empresa.

I que en la cerca de l'interès social, a més del respecte de les lleis i els reglaments i d'un comportament basat en la bona fe, l'ètica i el respecte als usos i les bones pràctiques comunament acceptades, procuri conciliar l'interès social amb, segons correspongui, els legítims interessos dels seus empleats, proveïdors, els clients i els dels restants grups d'interès que puguin quedar afectats, així com l'impacte de les activitats de la companyia a la comunitat en el seu conjunt i en el medi ambient.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

13. Que el Consell d'Administració tingui la dimensió necessària per aconseguir un funcionament eficaç i participatiu, la qual cosa fa aconsellable que tingui entre cinc i quinze membres.

Complex

Expliqui

Al tancament de l'exercici 2016 el Consell d'Administració estava integrat per 18 membres (hi havia 2 vacants). La dimensió del Consell es considera adequada per assegurar-li un funcionament eficaç, participatiu i amb riquesa de punts de vista. Així mateix, la dimensió del Consell es considera l'adequada a causa dels antecedents històrics del Banc, que prové d'una caixa d'estalvis, el Consell d'Administració de la qual estava format per 21 membres.

La mida i composició actuals del Consell també es justifiquen per la necessitat d'incorporar un determinat nombre de Consellers Independents i per acomplir el pacte de socis derivat de la fusió amb Banca Cívica, cosa per la qual es van haver d'incorporar 2 consellers addicionals en representació de les Caixes d'Estalvis (actualment fundacions bancàries) provinents d'aquesta fusió. Finalment, i en compliment dels nous requeriments legals, l'existència de 5 comissions del Consell requereix un nombre de consellers suficient per evitar, si escau, duplicitats en la seva composició i, per tant, malgrat excedir el nombre de consellers recomanat, es considera que això aporta un funcionament eficaç, participatiu i amb riquesa de punts de vista no només en l'àmbit del Consell sinó també en el de les seves comissions.

Sense perjudici d'això, es deixa constància que en el marc de la modificació de l'Acord d'integració entre CaixaBank i Banca Cívica (HR de 17 d'octubre de 2016, pel qual es va informar de la modificació de la Clàusula 5 del Pacte d'accionistes entre la Fundació Bancària "la Caixa" i «les Fundacions» perquè proposin només un membre del Consell d'Administració de CaixaBank), el 27 d'octubre la Fundació Bancària Caja Navarra va presentar la seva renúncia al càrrec de conseller. Així mateix, el 15 de desembre de 2016, la senyora Eva Aurín va presentar la seva renúncia com a membre del Consell d'Administració i es va nomenar el senyor Alejandro García-Bragado Dalmau com a membre del Consell d'Administració, amb el caràcter de conseller dominical, que va acceptar el càrrec amb efecte 1 de gener de 2017. Per tant, actualment, el Consell d'Administració està integrat per 18 membres (i hi ha 1 vacant)

14. Que el Consell d'Administració aprovi una política de selecció de Consellers que:

a) Sigui concreta i verificable.

b) Asseguri que les propostes de nomenament o reelecció es fonamentin en una anàlisi prèvia de les necessitats del Consell d'Administració.

c) Afavoreixi la diversitat de coneixements, experiències i gènere.

Que el resultat de l'anàlisi prèvia de les necessitats del Consell d'Administració es reculli en l'informe justificatiu de la Comissió de Nomenaments que es publiqui en convocar la Junta General d'Accionistes a la qual se sotmeti la ratificació, el nomenament o la reelecció de cada Conseller.

I que la política de selecció de Consellers promogui l'objectiu que l'any 2020 el nombre de Conselleres representi, almenys, el 30% del total de membres del Consell d'Administració.

La Comissió de Nomenament verificarà anualment el compliment de la política de selecció de Consellers i se n'informarà en l'informe anual de govern corporatiu.

Complex

Complex parcialment

Expliqui

15. Que els Consellers dominicals i independents constitueixin una àmplia majoria del Consell d'Administració i que el nombre de Consellers executius sigui el mínim necessari, tenint en compte la complexitat del grup societari i el percentatge de participació dels Consellers executius en el capital de la Societat.

Complex

Complex parcialment

Expliqui

16. Que el percentatge de Consellers dominicals sobre el total de Consellers no executius no sigui superior a la proporció entre el capital de la Societat representat per aquests Consellers i la resta del capital.

Aquest criteri es podrà atenuar:

a) En Societats d'elevada capitalització en les quals siguin escasses les participacions accionaries que tinguin legalment la consideració de significatives.

b) Quan es tracti de societats en què hi hagi una pluralitat d'accionistes representats en el Consell d'Administració i no hi hagi vincles entre si.

Compleix

Expliqui

17. Que el nombre de Consellers independents representi, almenys, la meitat del total de Consellers.

Que, tanmateix, quan la Societat no sigui d'elevada capitalització o quan, fins i tot sent-ho, tingui un accionista o diversos actuant concertadament, que controlin més del 30% del capital social, el nombre de Consellers independents representi, almenys, un terç del total de Consellers.

Compleix

Expliqui

18. Que les Societats facin pública a través de la seva pàgina web, i mantinguin actualitzada, la informació següent sobre els seus Consellers:

a) Perfil professional i biogràfic.

b) Altres consells d'administració als quals pertanyin, tant si es tracta com si no de societats cotitzades, així com sobre les altres activitats retribuïdes que faci sigui quin sigui la seva naturalesa.

c) Indicació de la categoria de Conseller a la qual pertanyin, assenyalant, en el cas de Consellers dominicals, l'accionista al qual representin o amb qui tinguin vincles.

d) Data del seu primer nomenament com a Conseller en la Societat, així com de les posteriors reeleccions.

e) Accions de la companyia, i opcions sobre elles, de les quals siguin titulars.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

19. Que en l'informe anual de govern corporatiu, prèvia verificació per la Comissió de Nomenaments, s'expliquin les raons per les quals s'hagin nomenat Consellers dominicals a instàncies d'Accionistes la participació accionarial dels quals sigui inferior al 3% del capital; i s'exposin les raons per les quals no s'hagin atès, si escau, peticions formals de presència en el Consell procedents d'Accionistes amb una participació accionarial igual o superior a la d'altres a instàncies dels quals s'hagin designat Consellers dominicals.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

No aplicable

20. Que els Consellers dominicals presentin la dimissió quan l'accionista al qual representen transmeti íntegrament la participació accionarial. I que també ho facin, en el nombre que correspongui, quan aquest Accionista rebaixi la seva participació accionarial fins a un nivell que exigeixi la reducció del nombre dels seus Consellers dominicals.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

No aplicable

21. Que el Consell d'Administració no proposi la separació de cap Conseller independent abans del compliment del període estatutari per al qual hagi estat nomenat, excepte quan hi concorri una causa justa, apreciada pel Consell d'Administració amb l'informe previ de la Comissió de Nomenaments. En particular, s'entendrà que hi ha una causa justa quan el Conseller passi a ocupar nous càrrecs o contregui noves obligacions que li impedeixin dedicar el temps necessari a l'acompliment de les funcions pròpies del càrrec de Conseller, incompleixi els deures inherents al càrrec o incorri en algunes de les circumstàncies que li facin perdre la condició d'independent, d'acord amb el que estableix la legislació aplicable.

També es podrà proposar la separació de Consellers independents com a conseqüència d'ofertes públiques d'adquisició, fusions o altres operacions corporatives similars que suposin un canvi en l'estructura de capital de la Societat, quan aquests canvis en l'estructura del Consell d'Administració estiguin propiciats pel criteri de proporcionalitat assenyalat a la recomanació 16.

Compleix

Expliqui

22. Que les Societats estableixin regles que obliguin els Consellers a informar i, si escau, dimitir en els supòsits que puguin perjudicar el crèdit i la reputació de la Societat i, en particular, els obliguin a informar el Consell d'Administració de les causes penals en les quals constin com a imputats, així com de les seves posteriors vicissituds processals.

I que si un Conseller resulta processat o es dicta en contra seva una acta d'obertura de judici oral per algun dels delictes assenyalats a la legislació societària, el Consell d'Administració examini el cas tan aviat com sigui possible i, a la vista de les circumstàncies concretes, decideixi si pertoca o no que el Conseller continuï en el càrrec. I que de tot això el Consell d'Administració en doni compte, de manera raonada, en l'informe anual de govern corporatiu.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

23. Que tots els Consellers expressin clarament la seva oposició quan considerin que alguna proposta de decisió sotmesa al Consell d'Administració pot ser contrària a l'interès social. I que també ho facin, especialment, els independents i altres Consellers als quals no afecti el potencial conflicte d'interessos, quan es tracti de decisions que puguin perjudicar els Accionistes no representats en el Consell d'Administració.

I que quan el Consell d'Administració adopti decisions significatives o reiterades sobre les quals el Conseller hagi formulat serioses reserves, aquest tregui les conclusions que siguin procedents i, si opta per dimitir, expliqui les raons a la carta a què es refereix la recomanació següent.

Aquesta recomanació també afecta el secretari del Consell d'Administració, encara que no tingui la condició de Conseller.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

No aplicable

24. Que quan, tant si és per dimissió o com per un altre motiu, un Conseller cessi en el càrrec abans del terme del seu mandat, n'expliqui les raons en una carta que remetrà a tots els membres del Consell d'Administració. I que, sense perjudici que aquest cessament es comuniqui com a fet rellevant, del motiu del cessament s'informi en l'informe anual de govern corporatiu.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

No aplicable

25. Que la Comissió de Nomenaments s'asseguri que els Consellers no executius tenen suficient disponibilitat de temps per exercir correctament les seves funcions.

I que el Reglament del Consell estableixi el nombre màxim de consells de Societats dels quals poden formar part els Consellers.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

26. Que el Consell d'Administració es reunixi amb la freqüència necessària per exercir amb eficàcia les seves funcions i, almenys, vuit vegades a l'any, seguint el programa de dates i assumptes que estableixi a l'inici de l'exercici, i cada Conseller pot proposar individualment altres punts de l'ordre del dia inicialment no previstos.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

27. Que les inassistències dels Consellers es redueixin als casos indispensables i es quantifiquin en l'informe anual de govern corporatiu. I que, quan s'hagin de produir, s'atorgui representació amb instruccions.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

En el cas d'absències inevitables, la legislació, amb l'objectiu d'evitar que es modifiqui de facto l'equilibri del consell d'administració, permet que es pugui delegar en un altre conseller (els no executius només en altres no executius). És el que estableix el Principi 14 del Codi de Bon Govern i també té en compte l'article 16 del Reglament del Consell que determina que els Consellers han d'assistir personalment a les sessions del Consell. No obstant això, quan no ho puguin fer personalment, procuraran atorgar la seva representació per escrit i amb caràcter especial per a cada sessió a un altre membre del Consell incloent-hi les instruccions oportunes. Els consellers no executius només ho poden fer en un altre conseller no executiu.

El Consell d'Administració valora com a bona pràctica de Govern corporatiu que en els casos d'impossibilitat d'assistència, les representacions quan es donin, en general no es produeixin, amb instruccions específiques. Això no modifica de facto l'equilibri del Consell atès que, per llei, les delegacions dels consellers no executius només es poden fer en no executius i cal recordar que, independentment de la seva tipologia, el conseller sempre ha de defensar l'interès social.

D'altra banda, com a exercici de llibertat de cada conseller, que també pot delegar amb les oportunes instruccions, tal com suggereix el Reglament del Consell, la decisió de delegar sense instruccions representa l'exercici d'autonomia de cada conseller de sospesar el que dóna més valor a la seva representació i finalment decidir-se pel fet que el seu representant s'atingui al resultat del debat en seu del Consell. Això, a més, està en línia amb el que estableix la Llei sobre les facultats del President del Consell, al qual s'atribueix entre d'altres la d'estimular el debat i la participació activa dels Consellers durant les sessions, salvaguardant la seva lliure presa de posició.

Per tant, la llibertat de fer delegacions amb o sense instruccions específiques a l'elecció de cada conseller es considera una bona pràctica i, en concret, l'absència d'instruccions per facilitar la posició del mandatari per atènyer-se al tenor del debat.

28. Que quan els Consellers o el Secretari manifestin preocupació sobre alguna proposta o, en el cas dels Consellers, sobre la marxa de la Societat i aquestes preocupacions no quedin resoltes en el Consell d'Administració, a petició de qui les hagi manifestat, se'n deixi constància a l'acta.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

No aplicable

29. Que la Societat estableixi els cursos adequats perquè els Consellers puguin obtenir l'assessorament necessari per a l'exercici de les seves funcions incloent-hi, si ho exigeixen les circumstàncies, assessorament extern amb càrrec a l'empresa.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

30. Que, independentment dels coneixements que s'exigeixin als consellers per a l'exercici de les seves funcions, les societats també ofereixin als consellers programes d'actualització de coneixements quan les circumstàncies ho demanin.

Compleix

Expliqui

No aplicable

31. Que l'ordre del dia de les sessions indiqui amb claredat els punts sobre els quals el consell d'administració haurà d'adoptar una decisió o acord perquè els consellers puguin estudiar o reclamar, amb caràcter previ, la informació necessària per adoptar-los.

Quan, excepcionalment, per raons d'urgència, el president vulgui sotmetre a l'aprovació del Consell d'Administració decisions o acords que no constin a l'ordre del dia, caldrà el consentiment previ i exprés de la majoria dels Consellers presents, de la qual cosa es deixarà la deguda constància a l'acta.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

D'acord amb el que estableix l'article 25.g) del Reglament del Consell, no s'estableix cap requisit addicional als membres del Consell en consideració a la seva condició de President, Vicepresident o Conseller Delegat per incloure una nova proposta a l'ordre de dia de les reunions. Es considera que el tracte igualitari pel que fa a aquesta prerrogativa és una mesura que fomenta la participació de tots els membres i ret compte de la importància de la participació de tots els membres del consell independentment de qualsevol categoria o condició que exerxeixin en la defensa de l'interès social.

32. Que els Consellers siguin periòdicament informats dels moviments en l'accionariat i de l'opinió que els Accionistes significatius, els inversors i les agències de qualificació tinguin sobre la Societat i el Grup.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

33. Que el president, com a responsable del funcionament eficaç del Consell d'Administració, a més d'exercir les funcions que té legalment i estatutàriament atribuïdes, prepari i sotmeti al Consell d'Administració un programa de dates i assumptes a tractar; organitzi i coordini l'avaluació periòdica del Consell, així com, si escau, la del primer executiu de la Societat; sigui responsable de la direcció del Consell i de l'efectivitat del seu funcionament; s'asseguri que es dedica suficient temps de discussió a les qüestions estratègiques, i acordi i revisi els programes d'actualització de coneixements per a cada Conseller, quan les circumstàncies ho aconsellin.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

34. Que quan hi hagi un Conseller coordinador, els estatuts o el reglament del Consell d'Administració, a més de les facultats que li corresponen legalment, li atribueixi les següents: presidir el Consell d'Administració en absència del president i dels vicepresidents, en el cas que n'hi hagi; fer-se ressò de les preocupacions dels Consellers no executius; mantenir contactes amb inversors i Accionistes per conèixer els seus punts de vista a l'efecte de formar-se una opinió sobre les seves preocupacions, en particular, en relació amb el govern corporatiu de la Societat; i coordinar el Pla de successió del President.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

No aplicable

35. Que el secretari del consell d'administració vetlli especialment perquè, en les seves actuacions i decisions, el consell d'administració tingui presents les recomanacions sobre bon govern contingudes en aquest Codi de bon govern que siguin aplicables a la societat.

Compleix

Expliqui

36. Que el Ple del Consell d'Administració avaluï un cop a l'any i adopti, si escau, un pla d'acció que corregeixi les deficiències detectades respecte a:

- a) La qualitat i l'eficiència del funcionament del Consell d'Administració.
- b) El funcionament i la composició de les seves comissions.
- c) La diversitat en la composició i competències del Consell d'Administració.
- d) L'acompliment del President del Consell d'Administració i del primer executiu de la Societat.
- e) L'acompliment i l'aportació de cada Conseller, posant especial atenció als responsables de les diferents comissions del Consell.

Per a la realització de l'avaluació de les diferents comissions, es partirà de l'informe que aquestes elevin al Consell d'Administració, i per a la d'aquest últim, del que li elevi la Comissió de Nomenaments.

Cada tres anys, el Consell d'Administració serà auxiliat per a la realització de l'avaluació per un consultor extern, la independència del qual serà verificada per la Comissió de Nomenaments.

Les relacions de negoci que el consultor o qualsevol Societat del grup mantinguin amb la Societat o qualsevol Societat del seu grup, hauran de ser desglossades en l'informe anual de govern corporatiu.

El procés i les àrees avaluades seran objecte de descripció en l'informe anual de govern corporatiu.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

El Consell d'Administració en ple un cop a l'any fa la seva autoavaluació, en què es valoren la qualitat i l'eficiència del seu funcionament, la diversitat en la seva composició, les seves competències com a òrgan col·legiat, l'acompliment del President i del Conseller Delegat i el funcionament i la composició de les seves comissions. No obstant això, no es fa una anàlisi individualitzada dels membres del Consell per avaluar en cada cas el seu acompliment i aportació a l'òrgan col·legiat o a la Societat. L'avaluació de l'acompliment de manera individualitzada no es considera com una pràctica que porti valor al coneixement de les possibles deficiències de funcionament del Consell com a òrgan col·legiat, llevat dels casos del President i Conseller Delegat, que tenen unes cometes concretes i individualitzades susceptibles d'avaluació d'acompliment.

Així mateix, el Consell, tenint en compte el que disposa la Recomanació 36, adopta la decisió de comptar amb l'ajuda d'un tercer (validat prèviament per la Comissió de Nomenaments) per dur-ne a terme l'avaluació per a l'exercici 2017.

37. Que quan hi hagi una Comissió Executiva, l'estructura de participació de les diferents categories de Consellers sigui similar a la del mateix Consell d'Administració i el seu Secretari sigui el d'aquest últim.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

No aplicable

38. Que el Consell d'Administració tingui sempre coneixement dels assumptes tractats i de les decisions adoptades per la Comissió Executiva i que tots els membres del Consell d'Administració rebin còpia de les actes de les sessions de la Comissió Executiva.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

No aplicable

39. Que els membres de la Comissió d'Auditoria, i especialment el President, es designin tenint en compte els seus coneixements i experiència en matèria de comptabilitat, auditoria o gestió de riscos, i que la majoria d'aquests membres siguin Consellers independents.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

40. Que amb la supervisió de la Comissió d'Auditoria, es disposi d'una unitat que assumeixi la funció d'auditoria interna que vetlli pel bon funcionament dels sistemes d'informació i control intern i que funcionalment depengui del president no executiu del Consell o del de la Comissió d'Auditoria.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

41. Que el responsable de la unitat que assumeixi la funció d'auditoria interna presenti a la comissió d'auditoria el seu pla anual de treball, informi directament de les incidències que es presentin en el seu desenvolupament i sotmeti un informe d'activitats al final de cada exercici.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

No aplicable

42. Que, a més de les previstes en la Llei, corresponguin a la Comissió d'Auditoria les funcions següents:

1. En relació amb els sistemes d'informació i control intern:

a) Supervisar el procés d'elaboració i la integritat de la informació financera relativa a la Societat i, si escau, al Grup, revisant el compliment dels requisits normatius, l'adequada delimitació del perímetre de consolidació i la correcta aplicació dels criteris comptables.

- b) Vetllar per la independència de la unitat que assumeix la funció d'auditoria interna; proposar la selecció, el nomenament, la reelecció i el cessament del responsable del servei d'auditoria interna; proposar el pressupost d'aquest servei; aprovar l'orientació i els plans de treball, assegurant-se que la seva activitat estigui enfocada principalment cap als riscos rellevants de la Societat; rebre informació periòdica sobre les seves activitats; i verificar que l'Alta Direcció tingui en compte les conclusions i les recomanacions dels informes.
- c) Establir i supervisar un mecanisme que permeti als empleats comunicar, de manera confidencial i, si és possible i es considera apropiat, anònima, les irregularitats de potencial transcendència, especialment financeres i comptables, que adverteixin al si de l'empresa.

2. En relació amb l'auditor extern:

- a) En cas de renúncia de l'auditor extern, examinar les circumstàncies que l'hagin motivat.
- b) Vetllar perquè la retribució de l'auditor extern pel seu treball no comprometi la seva qualitat ni independència.
- c) Supervisar que la Societat comuniqui com a fet rellevant a la CNMV el canvi d'auditor i l'acompanyi d'una declaració sobre l'eventual existència de desacords amb l'auditor sortint i, si n'hi han hagut, del seu contingut.
- d) Assegurar que l'auditor extern mantingui anualment una reunió amb el Ple del Consell d'Administració per informar-lo sobre la feina feta i sobre l'evolució de la situació comptable i de riscos de la Societat.
- e) Assegurar que la Societat i l'auditor extern respecten les normes vigents sobre prestació de serveis diferents dels d'auditoria, els límits a la concentració del negoci de l'auditor i, en general, les altres normes sobre independència dels auditors.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

43. Que la Comissió d'Auditoria pugui convocar qualsevol empleat o directiu de la Societat, i fins i tot disposar que compareguin sense presència de cap altre directiu.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

44. Que s'informi la comissió d'auditoria sobre les operacions de modificacions estructurals i corporatives que la societat tingui pensat fer perquè el consell d'administració les pugui analitzar i fer un informe previ sobre les seves condicions econòmiques i el seu impacte comptable i, en especial, si escau, sobre l'equació de canvi proposta.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

No aplicable

45. Que la política de control i gestió de riscos identifiqui, almenys:

- a) Els diferents tipus de risc, financers i no financers (entre altres, els operatius, tecnològics, legals, socials, mediambientals, polítics i reputacionals) als quals s'enfronta la Societat, incloent-hi, entre els financers o econòmics, els passius contingents i altres riscos fora de balanç.
- b) La fixació del nivell de risc que la Societat consideri acceptable.
- c) Les mesures previstes per mitigar l'impacte dels riscos identificats, en cas que arribin a materialitzar-se.
- d) Els sistemes d'informació i control intern que s'utilitzaran per controlar i gestionar aquests riscos, incloent-hi els passius contingents o riscos fora de balanç.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

46. Que amb la supervisió directa de la Comissió d'Auditoria o, si escau, d'una comissió especialitzada del Consell d'Administració, hi hagi una funció interna de control i gestió de riscos exercida per una unitat o departament intern de la Societat que tingui atribuïdes expressament les funcions següents:

- a) Assegurar el bon funcionament dels sistemes de control i gestió de riscos i, en particular, que s'identifiquen, gestionen, i quantifiquen adequadament tots els riscos importants que afectin la societat.
- b) Participar activament en l'elaboració de l'estratègia de riscos i en les decisions importants sobre la seva gestió.
- c) Vetllar perquè els sistemes de control i gestió de riscos mitiguin els riscos adequadament en el marc de la política definida pel Consell d'Administració.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

47. Que els membres de la Comissió de Nomenaments i de Retribucions –o de la Comissió de Nomenaments i la Comissió de Retribucions, si estan separades– es designin procurant que tinguin els coneixements, les aptituds i l'experiència adequats a les funcions que estiguin cridats a exercir i que la majoria d'aquests membres siguin Consellers independents.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

48. Que les Societats d'elevada capitalització tinguin una Comissió de Nomenaments i amb una Comissió de Remuneracions separades.

Compleix

Expliqui

No aplicable

49. Que la Comissió de Nomenaments consulti el President del Consell d'Administració i el primer executiu de la Societat, especialment quan es tracti de matèries relatives als Consellers executius.

I que qualsevol Conseller pugui sol·licitar a la Comissió de Nomenaments que prengui en consideració, per si els troba idonis al seu judici, potencials candidats per cobrir vacants de Conseller.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

50. Que la Comissió de Retribucions exerceixi les funcions amb independència i que, a més de les funcions que li atribueixi la llei, li corresponguin les següents:

- a) Proposar al Consell d'Administració les condicions bàsiques dels contractes dels alts directius.
- b) Comprovar l'observança de la política retributiva establerta per la Societat.
- c) Revisar periòdicament la política de remuneracions aplicada als Consellers i Alts Directius, inclosos els sistemes retributius amb accions i la seva aplicació, així com garantir que la seva remuneració individual sigui proporcionada a la que es pagui als altres Consellers i Alts Directius de la Societat.
- d) Vetllar perquè els eventuais conflictes d'interessos no perjudiquin la independència de l'assessorament extern prestat a la Comissió.

e) Verificar la informació sobre remuneracions dels consellers i alts directius continguda en els diversos documents corporatius, inclòs l'informe anual sobre remuneracions dels consellers.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

51. Que la Comissió de Retribucions consulti el President i el primer executiu de la Societat, especialment quan es tracti de matèries relatives als Consellers executius i Alts Directius.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

52. Que les regles de composició i funcionament de les comissions de supervisió i control figurin en el Reglament del Consell d'Administració i que siguin consistents amb les aplicables a les comissions legalment obligatòries de conformitat amb les recomanacions anteriors, incloent-hi:

- a) Que estiguin compostes exclusivament per Consellers no executius, amb majoria de Consellers independents.
- b) Que els seus Presidents siguin Consellers independents.
- c) Que el Consell d'Administració designi els membres d'aquestes comissions tenint presents els coneixements, les aptituds i l'experiència dels Consellers i les tasques de cada Comissió, deliberi sobre les seves propostes i informes; i que reti comptes, en el primer ple del Consell d'Administració posterior a les seves reunions, de la seva activitat i que responguin de la feina feta.
- d) Que les comissions puguin reclamar assessorament extern quan ho considerin necessari per a l'exercici de les seves funcions.
- e) Que de les seves reunions se n'estengui acta, que es posarà a disposició de tots els Consellers.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

No aplicable

53. Que la supervisió del compliment de les regles de govern corporatiu, dels codis interns de conducta i de la política de responsabilitat social corporativa s'atribueixi a una comissió o es reparteixi entre diverses comissions del Consell d'Administració que podran ser la Comissió d'Auditoria, la de Nomenaments, la Comissió de Responsabilitat Social Corporativa, en el cas que n'hi hagi, o una comissió especialitzada que el Consell d'Administració, en l'exercici de les seves facultats d'autoorganització, decideixi crear a aquest efecte, a les quals específicament s'atribueixin les funcions mínimes següents:

- a) La supervisió del compliment dels codis interns de conducta i de les regles de govern corporatiu de la Societat.
- b) La supervisió de l'estratègia de comunicació i relació amb accionistes i inversors, incloent-hi els petits i mitjans accionistes.
- c) L'avaluació periòdica de l'adequació del sistema de govern corporatiu de la Societat, a fi que compleixi la missió de promoure l'interès social i tingui en compte, segons correspongui, els legítims interessos dels altres grups d'interès.
- d) La revisió de la política de responsabilitat corporativa de la Societat, vetllant perquè estigui orientada a la creació de valor.
- e) El seguiment de l'estratègia i les pràctiques de responsabilitat social corporativa i l'avaluació del grau de compliment.
- f) La supervisió i avaluació dels processos de relació amb els diferents grups d'interès.
- g) L'avaluació de tot el relatiu als riscos no financers de l'empresa –incloent-hi els operatius, tecnològics, legals, socials, mediambientals, polítics i reputacionals.
- h) La coordinació del procés de report de la informació no financera i sobre diversitat, de conformitat amb la normativa aplicable i els estàndards internacionals de referència.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

54. Que la política de responsabilitat social corporativa inclogui els principis o compromisos que l'empresa assumeixi voluntàriament en la seva relació amb els diferents grups d'interès i identifiqui almenys:

- a) Els objectius de la política de responsabilitat social corporativa i el desenvolupament d'instruments de suport.
- b) L'estratègia corporativa relacionada amb la sostenibilitat, el medi ambient i les qüestions socials.
- c) Les pràctiques concretes en qüestions relacionades amb: accionistes, empleats, clients, proveïdors, qüestions socials, medi ambient, diversitat, responsabilitat fiscal, respecte dels drets humans i prevenció de conductes il·legals.
- d) Els mètodes o sistemes de seguiment dels resultats de l'aplicació de les pràctiques concretes assenyalades en la lletra anterior, els riscos associats i la seva gestió.
- e) Els mecanismes de supervisió del risc no financer, l'ètica i la conducta empresarial.
- f) Els canals de comunicació, participació i diàleg amb els grups d'interès.
- g) Les pràctiques de comunicació responsable que evitin la manipulació informativa i protegeixin la integritat i l'honor.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

55. Que la Societat informi, en un document separat o en l'informe de gestió, sobre els assumptes relacionats amb la responsabilitat social corporativa, utilitzant per a això alguna de les metodologies acceptades internacionalment.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

56. Que la remuneració dels Consellers sigui la necessària per atreure i retenir els Consellers del perfil desitjat i per retribuir la dedicació, qualificació i responsabilitat que el càrrec exigeixi, però no tan elevada com per comprometre la independència de criteri dels Consellers no executius.

Compleix

Expliqui

57. Que se circumscriuin als Consellers executius les remuneracions variables lligades al rendiment de la Societat i a l'acompliment personal, així com la remuneració mitjançant entrega d'accions, opcions o drets sobre accions o instruments referenciats al valor de l'acció i els sistemes d'estalvi a llarg termini com ara plans de pensions, sistemes de jubilació o altres sistemes de previsió social.

Es podrà tenir en compte el lliurament d'accions com a remuneració als Consellers no executius quan es condicioni al fet que les mantinguin fins al seu cessament com a Consellers. Això no és aplicable a les accions que el Conseller necessiti alienar, si escau, per satisfer els costos relacionats amb la seva adquisició.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

58. Que en el cas de remuneracions variables, les polítiques retributives incorporin els límits i les cauteles tècniques necessàries per assegurar que les remuneracions guarden relació amb el rendiment professional dels beneficiaris i no deriven només de l'evolució general dels mercats o del sector d'activitat de la companyia o d'altres circumstàncies similars.

I, en particular, que els components variables de les remuneracions:

- a) Estiguin vinculats a criteris de rendiment que siguin predeterminats i mesurables i que aquests criteris considerin el risc assumit per a l'obtenció d'un resultat.
- b) Promoguin la sostenibilitat de l'empresa i incloguin criteris no financers que siguin adequats per a la creació de valor a llarg termini, com el compliment de les regles i els procediments interns de la Societat i de les seves polítiques per al control i la gestió de riscos.
- c) Es configurin sobre la base d'un equilibri entre el compliment d'objectius a curt, mitjà i llarg termini, que permetin remunerar el rendiment per un acompliment continuat durant un període de temps suficient per apreciar la seva contribució a la creació sostenible de valor, de manera que els elements de mesura d'aquest rendiment no girin únicament al voltant de fets puntuals, ocasionals o extraordinaris.

Compleix Complex parcialment Expliqui No aplicable

59. Que el pagament d'una part rellevant dels components variables de la remuneració es difereixi per un període de temps mínim suficient per comprovar que s'han complert les condicions de rendiment establertes prèviament.

Compleix Complex parcialment Expliqui No aplicable

60. Que les remuneracions relacionades amb els resultats de la Societat tinguin en compte les eventuais excepcions que constin en l'informe de l'auditor extern i minorin aquests resultats.

Compleix Complex parcialment Expliqui No aplicable

61. Que un percentatge rellevant de la remuneració variable dels Consellers executius estigui vinculat al lliurament d'accions o d'instruments financers referenciats al seu valor.

Compleix Complex parcialment Expliqui No aplicable

62. Que una vegada atribuïdes les accions o les opcions o drets sobre accions corresponents als sistemes retributius, els Consellers no puguin transferir la propietat d'un nombre d'accions equivalent a dues vegades la seva remuneració fixa anual, ni puguin exercir les opcions o drets fins a transcorregut un termini de, almenys, tres anys des de la seva atribució.

Això no és aplicable a les accions que el Conseller necessiti alienar, si escau, per satisfer els costos relacionats amb la seva adquisició.

Compleix Complex parcialment Expliqui No aplicable

Les accions que es lliuren com a part de la liquidació del *bonus* anual, i que té lloc amb un ajornament de 3 anys, tenen una retenció de 12 mesos des del lliurament i no han de mantenir cap import mínim una vegada superat aquest període.

En el Consell del 17 de novembre es va aprovar la modificació de la Política de Remuneració del Col·lectiu Identificat per ampliar l'ajornament de 3 a 5 anys, aplicable a partir del 2018. Aquest canvi es fa per complir el que disposa el Guia de l'EBA sobre Polítiques de Remuneració.

Respecte a la prohibició de transmetre la propietat d'un nombre d'accions equivalent a dues vegades la remuneració fixa anual, en el cas de CaixaBank no s'aplica d'aquesta manera. La finalitat establerta en el Principi 25 que la remuneració dels consellers afavoreixi la consecució dels objectius empresarials i de l'interès social s'aconsegueix igualment per l'existència de clàusules *malus clawback* i per la mateixa estructura de remuneració dels consellers executius, la remuneració dels quals en accions (que correspon a la meitat de la remuneració variable) està diferida amb un període de restricció de 12 mesos i a més és variable representativa d'una part limitada de la remuneració total, en absoluta coherència amb els principis prudencials de no incentiu a la presa de riscos i amb l'alineament d'objectius i evolució sostenible de l'entitat.

63. Que els acords contractuals incloguin una clàusula que permeti a la Societat reclamar el reemborsament dels components variables de la remuneració quan el pagament no hagi estat ajustat a les condicions de rendiment o quan s'hagin abonat tenint en compte dades la inexactitud de les quals quedi acreditada amb posterioritat.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

No aplicable

64. Que els pagaments per resolució del contracte no superin un import establert equivalent a dos anys de la retribució total anual i que no s'abonin fins que la Societat hagi pogut comprovar que el Conseller ha complert els criteris de rendiment prèviament establerts.

Compleix

Compleix parcialment

Expliqui

No aplicable

H ALTRES INFORMACIONS D'INTERÈS

1. Si hi ha algun aspecte rellevant en matèria de govern corporatiu a la Societat o a les Entitats del grup que no s'hagi recollit a la resta d'apartats d'aquest informe, però que calgui incloure per recollir una informació més completa i raonada sobre l'estructura i les pràctiques de govern a l'Entitat o el seu grup, detalleu-lo breument.

2. Dins d'aquest apartat, també s'hi pot incloure qualsevol altra informació, aclariment o matís relacionat amb els anteriors apartats de l'informe en la mesura que siguin rellevants i no reiteratius.

En concret, cal indicar si la Societat està sotmesa a una legislació diferent de l'espanyola en matèria de govern corporatiu i, si escau, cal incloure aquella informació que estigui obligada a subministrar i sigui diferent de l'exigida en aquest informe.

3. La Societat també pot indicar si s'ha adherit voluntàriament a altres codis de principis ètics o de bones pràctiques, internacionals, sectorials o d'un altre àmbit. Si escau, s'ha d'identificar el codi en qüestió i la data d'adhesió.

A.2 – Respecte a la situació de la participació de la Fundació Bancària "la Caixa" a CaixaBank, cal informar que, a tancament de l'exercici 2016, la Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona ("la Caixa") ostenta directament 3.493 accions i, a través de Criteriacaixa (societat controlada al 100% per la Fundació Bancària), 2.710.880.567 accions de CaixaBank. Així mateix, cal deixar constància que, de conformitat amb la Disposició Addicional 8a de la Llei 26/2013, de 27 de desembre de 2013, de Caixes d'Estalvis i Fundacions Bancàries, les fundacions bancàries que acudeixin a processos d'ampliació de capital de l'entitat de crèdit participada no podran exercir els drets polítics corresponents a la part del capital adquirit que els permeti mantenir una posició igual o superior al 50% o de control; per això, la Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona ("la Caixa"), de la totalitat d'accions de CaixaBank controlades a tancament de 2016 (2.710.884.060 accions), només pot exercir els drets de vot referents a 2.672.378.848 accions.

Es deixa constància que el 31 de maig de 2016 va quedar tancada l'operació de permuta d'actius amb Criteriacaixa, S.A.U. anunciada el 3 de desembre de 2015, en virtut de la qual CaixaBank, S.A. va transmetre a Criteriacaixa totes les seves accions en Grupo Financiero Inbursa, S.A.B. de CV (representatives del 9,01% de GFI) i de The Bank of East Asia, Limited (representatives del 17,24% del BEA) i al seu torn va rebre de Criteriacaixa accions de CaixaBank, S.A. (representatives del 9,9% del capital social) i un import en efectiu. El 22 de setembre de 2016, CaixaBank va informar de la venda d'accions pròpies mitjançant col·locació privada entre inversors qualificats que pujaven a 585.000.000 d'accions (representatives del 9,9% del capital social de CaixaBank) que s'havien adquirit majoritàriament en virtut de la permuta d'actius tancada el maig passat de 2016.

També cal esmentar que el 26 de maig de 2016 Criteriacaixa va informar que havia plantejat al Banc Central Europeu (d'ara endavant, el BCE) el seu interès en conèixer sota quines condicions es produiria la pèrdua de control de CaixaBank de manera que aquesta pèrdua impliqués la desconsolidació a efectes prudencials de CaixaBank a Criteriacaixa i que el BCE va comunicar les condicions sota les quals consideraria que Criteriacaixa hauria deixat d'ostentar el control de CaixaBank, a efectes prudencials. Una de les condicions rellevants establertes pel BCE és que els drets polítics i econòmics de Criteriacaixa a CaixaBank no sobrepassin el 40% del total de drets polítics i econòmics.

Criteriacaixa va informar, així mateix que els òrgans d'administració tant de la Fundació Bancària "la Caixa" com de Criteriacaixa van acordar deixar constància de la seva voluntat de complir les condicions perquè es produeixi la desconsolidació prudencial de Criteriacaixa respecte al grup CaixaBank abans de finalitzar l'exercici 2017.

Adicionalment, Criteriacaixa va comunicar el 13 de desembre de 2016 la col·locació accelerada entre inversors institucionals de 100.000.000 d'accions de CaixaBank, representatives aproximadament de l'1,7% del capital social de CaixaBank.

En relació amb els moviments en l'estructura accionarial més significatius esdevinguts durant l'exercici 2016, convé aclarir que el formulari electrònic només permet incloure notificacions per encreuament de l'indar. No es poden esmentar comunicacions per modificació en el nombre de drets de vot de l'emissor i menys les notificacions dels vincles estrets dels consellers. Per tant, en l'apartat A.2 s'inclou menció a dues comunicacions com a descens de l'indar del 50%:

Les del 7 de juny de 2016, per les quals Criteriacaixa, S.A.U (Criteriacaixa, d'ara endavant), com a titular directe de la participació a CaixaBank, S.A. (d'ara endavant, CaixaBank) i la Fundació Bancària "la Caixa", com a societat que controla Criteriacaixa, van informar al mercat el descens del l'indar del 50% arran de la transmissió d'accions en virtut de l'execució de l'operació de permuta comunicada al mercat per fet rellevant.

I, les del 20 de desembre de 2016, amb motiu de la modificació en el nombre de drets de vot CaixaBank, i per les quals Criteriacaixa, com a titular directe de la participació i la Fundació Bancària "la Caixa", com a societat que controla Criteriacaixa, informaven que, després de l'adquisició de títols de CaixaBank per part de Criteriacaixa, la participació del Grup "la Caixa" a CaixaBank va descendir del 46,908% fins al 45,322%. En aquests comunicats es va informar que Criteriacaixa havia subscrit 38.505.212 accions de CaixaBank, derivades de l'ampliació de capital i també que, d'acord amb la Disposició Addicional 8a de la Llei 26/2013, de 27 de desembre de 2013, de caixes d'estalvis i fundacions bancàries, les fundacions bancàries que acudeixin a processos d'ampliació de capital de l'entitat de crèdit participada no poden exercir els drets polítics corresponents a la part del capital adquirit que els permeti mantenir una posició igual o superior al 50% o de control. D'acord amb aquesta normativa, la Fundació Bancària "la Caixa" només pot exercir el vot sobre 2.672.375.355 accions representatives del 44,68% del capital de CaixaBank.

Així mateix, i malgrat les limitacions de formulari electrònic, també es deixa constància que el 19 de desembre de 2016, Criteriacaixa, per la seva condició de Persona Vinculada de Conseller (el senyor Salvador Gabarró Serra) va fer un comunicat de vincles estrets per la venda de 100.000.000 d'accions de CaixaBank, S.A. i la subscripció de 38.505.212 accions derivades de l'ampliació de capital de CaixaBank, S.A. comunicada el 14 de desembre de 2016.

A.6.1 - El capital social afectat pel Pacte parasocial comunicat a la Societat és del 80,597%. Aquest percentatge és el que representaven les accions de CaixaBank titularitat de: Caja Navarra (actualment Fundació Bancària Caja Navarra), Cajasol (actualment Fundació Cajasol), Caja Canarias (actualment Fundació Caja Canarias), i Caja de Burgos (actualment Fundació Caja de Burgos, Fundació Bancària), («les Fundacions») i Fundació Bancària "la Caixa", a 1 d'agost de 2012, data de la signatura del Pacte.

Es tracta d'una dada no actualitzada, atès que, entre els signants d'aquest Pacte, actualment tres de les fundacions no són membres del Consell d'Administració de CaixaBank (a saber: Fundació Caja Navarra, Fundació Caja Canarias i Fundació Caja Burgos, Fundació Bancària) i, per tant, no tenen l'obligació legal de fer pública i de forma actualitzada la seva participació a CaixaBank en els mateixos termes que els membres del Consell de societat cotitzada (com les altres dues fundacions signants del Pacte, les participacions actualitzades de les quals estan disponibles als webs de la CNMV i de CaixaBank) i, per tant, el percentatge esmentat anteriorment és l'última dada consolidada disponible per la Societat.

Continuació de «Breu descripció del pacte»:

Així mateix, es va pactar el compromís de la Fundació Bancària "la Caixa" de votar a favor del nomenament de 2 membres del Consell d'Administració de CaixaBank a proposta de «les Fundacions» i, amb la finalitat de donar estabilitat a la seva participació en el capital social de CaixaBank, «les Fundacions» van assumir un compromís de no disposició de la seva participació durant el termini de quatre anys, així com un compromís de dret d'adquisició durant dos anys a favor de les altres Fundacions en primer lloc i subsidiàriament de la Fundació Bancària "la Caixa", en el supòsit que qualsevol de «les Fundacions» volgués transmetre tota o una part de la seva participació, un cop transcorregut el termini de vigència del compromís de no disposició. El 17 d'octubre de 2016 van quedar subscrites les modificacions de l'Acord d'integració entre CaixaBank, S.A. i Banca Cívica, S.A. i el Pacte d'accionistes de CaixaBank, S.A., que van subscriure, el primer, el 26 de març de 2012, la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona ("la Caixa"), CaixaBank, S.A., Banca Cívica, S.A. i les caixes d'estalvis que al seu dia van constituir Banca Cívica, S.A., i, el segon, el van subscriure el dia 1 d'agost de 2012 "la Caixa" i les caixes d'estalvis que van constituir Banca Cívica, S.A. Les modificacions dels acords esmentats comporten, d'una banda, que les caixes que van constituir Banca Cívica, S.A., en lloc de proposar el nomenament de dos consellers a CaixaBank, proposaran un conseller a CaixaBank, S.A. i un conseller a VidaCaixa, S.A., filial de CaixaBank i, de l'altra, que la pròrroga dels acords que, de manera automàtica es va produir al començament d'agost de 2016, per tres anys, tindrà una durada de quatre anys en lloc dels tres esmentats.

A.7 - Continuació d'«Observacions»:

El Protocol inicial va ser signat amb motiu de la sortida a borsa de la Societat (anteriorment denominada CriteriacaixaCorp, SA), va ser substituït per un nou Protocol, signat arran de les operacions de reorganització del grup "la Caixa", conseqüència d'aquestes operacions CaixaBank era el banc per mitjà del qual "la Caixa" exercia la seva activitat financera de manera indirecta.

Posteriorment, arran de la fusió de CaixaBank per absorció de Banca Cívica i com a conseqüència de la transmissió de l'activitat del Mont de Pietat a CaixaBank, el Protocol va ser modificat via Acord de Novació per tal de suprimir la referència a l'excepció del Mont de Pietat a l'exercici indirecte.

El Protocol tenia com a objecte principal desenvolupar els principis bàsics que regien les relacions entre "la Caixa" i CaixaBank, i delimitar les principals àrees d'activitat de CaixaBank, tenint en compte que CaixaBank era l'instrument per a l'exercici indirecte de l'activitat financera de "la Caixa", definint els paràmetres generals que governaven les eventuales relacions de negoci o de serveis que CaixaBank i el seu grup tenien amb "la Caixa" i les altres societats del grup "la Caixa", així com regular el flux d'informació adequat que permetia a "la Caixa" i a CaixaBank l'elaboració dels seus estats financers i el compliment d'obligacions d'informació periòdica i de supervisió davant el Banc d'Espanya, la CNMV i altres organismes reguladors.

Com a conseqüència de l'entrada en vigor de la Llei 26/2013, de 27 de desembre, de caixes d'estalvis i fundacions bancàries, en la mesura que la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona "la Caixa" era titular de més d'un 10% del capital social i dels drets de vot de CaixaBank, havia de transformar-se en una fundació bancària l'activitat principal de la qual havia de consistir en l'atenció i el desenvolupament de l'Obra Social i l'adequada gestió de la seva participació a CaixaBank, extingint-se per tant el règim d'exercici indirecte de l'activitat financera de la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona "la Caixa" a través de CaixaBank. La inscripció de la Fundació Bancària "la Caixa" en el Registre de Fundacions va comportar l'extinció del règim d'exercici indirecte de l'activitat d'aquesta a través de CaixaBank i, per tant, l'extinció del Protocol, motiu pel qual ha calgut modificar el Protocol per tal de prorrogar-ne la vigència en totes aquelles qüestions que no estiguessin relacionades amb l'exercici indirecte de l'activitat financera de la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa", fins a la subscripció d'un nou protocol de relacions que prevegi la nova estructura del Grup "la Caixa".

En virtut de tot el que s'acaba d'exposar, les parts van celebrar un Acord de Novació Modificativa del Protocol el 16 de juny de 2014, que va ser comunicat a la CNMV l'endemà de ser signat.

La Llei 26/2013, de caixes d'estalvis i fundacions bancàries, estableix l'obligació a les fundacions bancàries d'aprovar, en el termini de dos mesos des de la seva constitució, un protocol de gestió de la participació financera. Aquest protocol s'ha de referir, almenys, als criteris estratègics de gestió de la participació, les relacions entre el patronat i els òrgans de govern del banc, especificant els criteris per a les propostes de nomenaments de consellers i els criteris generals per a la realització d'operacions entre la fundació bancària i l'entitat de crèdit participada, així com els mecanismes per evitar possibles conflictes d'interès. La Fundació Bancària "la Caixa" va aprovar el 24 de juliol de 2014 el seu Protocol de gestió de la participació financera en CaixaBank, que va ser comunicat a la CNMV el 9 de desembre de 2014 després d'haver estat aprovat pel Banc d'Espanya. El 18 de febrer de 2016, els membres del Patronat de la Fundació Bancària "la Caixa" van subscriure un nou Protocol de gestió de la participació financera a CaixaBank, S.A., que va suposar l'adaptació del protocol aprovat pel Patronat el 24 de juliol de 2014 al contingut de la Circular 6/2015.

El 19 de desembre de 2016, de conformitat amb el que preveu el Protocol de Gestió de la Participació Financera, la Fundació Bancària "la Caixa", com a matriu del Grup "la Caixa", CriteriaCaixa, com a accionista directe de CaixaBank, i CaixaBank, com a societat cotitzada, van subscriure un nou Protocol Intern de Relacions que va substituir el Protocol Previ i els objectius principals del qual són:

- gestionar les operacions vinculades derivades de dur a terme operacions o prestar serveis
- establir mecanismes per evitar l'aparició de conflictes d'interès
- preveure l'atorgament d'un dret d'adquisició preferent a favor de la Fundació Bancària "la Caixa" en cas que CaixaBank transmeti Monte de Piedad, del qual és titular
- recollir els principis bàsics d'una possible col·laboració entre CaixaBank i la Fundació Bancària "la Caixa" en temes de RSC
- regular el flux d'informació adequat que permeti a la Fundació Bancària "la Caixa" i Criteria i a CaixaBank l'elaboració dels seus estats financers i el compliment d'obligacions d'informació periòdica i de supervisió
- establir els mecanismes necessaris perquè Criteria pugui assumir tots els requeriments derivats de la decisió del BCE de considerar CriteriaCaixa com l'entitat obligada del conglomerat financer

A.8 – En el marc de l'autorització per a l'adquisició d'accions pròpies, atorgada per la Junta General d'Accionistes de CaixaBank, el Consell d'Administració del 29 de juliol de 2010, amb la finalitat d'afavorir la liquiditat de les accions en el mercat i la regularitat de la cotització de les seves accions, va acordar autoritzar l'adquisició d'accions de la Societat fins a assolir un saldo net màxim de 50 milions d'accions, sempre que la inversió neta no arribés als 200 milions d'euros.

Aquesta autorització incloïa també la facultat de disposició, tot plegat en funció de les condicions de mercat que hi hagués en cada moment.

Així mateix, el 8 de març de 2012 el Consell d'Administració va acordar ampliar el límit d'autocartera per a liquiditat establert el 2010 a 75 milions d'accions. Posteriorment, el 22 de maig de 2012 va acordar deixar sense efecte el límit que s'hi havia autoimposat de 75 milions, amb la qual cosa l'operativa d'autocartera quedava subjecta únicament als límits establerts en l'acord de la Junta General de 2012, o qualsevol que la substituïxi en el futur, i en la Llei de Societats de Capital, i s'establí l'obligació que s'informi cada 3 mesos al Consell sobre l'evolució de l'autocartera i el resultat econòmic de l'operativa amb accions pròpies. Sens perjudici que mensualment l'àrea separada encarregada de la gestió d'autocartera reporti a la Comissió d'Auditoria i Control de manera que la Comissió pugui fer un seguiment del compliment de la política d'autocartera fixada pel Consell i, si escau, dels criteris d'actuació impartits pel Consell a l'Àrea dins d'aquesta política.

De la informació traslladada per l'Àrea Separada a la Comissió d'Auditoria i Control, se n'ha d'informar el Consell en els aspectes essencials, a través del Conseller Delegat, o, si s'escau, del Secretari del Consell d'Administració, sens perjudici de la informació que, si s'escau, consideri convenient subministrar al Consell el President de la Comissió d'Auditoria i Control.

El Consell d'Administració en la seva reunió del 30 de gener de 2014 va acordar modificar el Reglament Intern de Conducta i la Norma interna de conducta per a les operacions d'autocartera de CaixaBank per prendre en consideració les recomanacions establertes en els «Criteris de la CNMV per a l'operativa discrecional d'autocartera», del 18 de juliol de 2013. Els dos documents estan disponibles en el web corporatiu de CaixaBank.

El 28 de gener de 2016, el Consell d'Administració va acordar fixar el criteri d'intervenció en autocartera sobre la base d'un nou sistema d'alertes d'acord amb l'habilitació establerta en l'article 14 del Reglament Intern de Conducta per delimitar la discrecionalitat en la gestió de l'autocartera per part de l'àrea separada.

A.10 – No hi ha cap restricció a la transmissibilitat de les accions i/o cap restricció al dret de vot. Sense perjudici d'això, cal tenir en compte que l'article 16 i següents de la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit, estableixen que qui pretengui adquirir una participació significativa (en els termes de l'article 16 de la norma) en el capital o en els drets de vot de l'entitat o bé incrementar, directament o indirectament, la participació en aquesta de manera que, o el percentatge de drets de vot o de capital posseït resulti igual o superior al 20, 30 o 50% o que en virtut de l'adquisició pugui arribar a controlar l'entitat de crèdit, ho ha de notificar prèviament al Banc d'Espanya.

Respecte de restriccions legals o estatutàries a l'exercici del dret de vot, a CaixaBank tampoc no hi ha aquestes restriccions. Tanmateix, tal com s'explica a continuació a la Nota B.5, els Estatuts Socials i el Reglament de la Junta General de CaixaBank estableixen que podran assistir físicament a la Junta General els Accionistes que, a títol individual o en agrupació amb altres Accionistes, acreditin la titularitat de, almenys, mil (1.000) accions i en tinguin inscrita la titularitat en el registre d'anotacions en compte amb cinc dies d'antelació, almenys, a aquell en què s'hagi de celebrar la Junta.

A la Junta General Ordinària celebrada el 19 d'abril de 2012 es van aprovar certes modificacions dels Estatuts Socials. Entre d'altres, la d'especificar que, atès que la Societat permet als seus Accionistes l'exercici dels seus drets de vot i representació per mitjans de comunicació a distància, la necessitat de ser titular d'un nombre mínim de mil accions de la Societat s'aplicarà únicament als Accionistes que decideixin assistir físicament a la Junta General.

Per tant, arran d'aquesta modificació, tots i cadascun dels Accionistes poden participar a la Junta General exercint els seus drets de representació i de vot per mitjans de comunicació a distància, sense que sigui exigible la titularitat d'un nombre mínim d'accions per a l'exercici d'aquests drets per aquests mitjans.

B.1 i B.2 – A CaixaBank no hi ha diferències amb el règim de mínims respecte al quòrum de constitució de la Junta General ni respecte al règim per a l'adopció d'acords socials previstos a la Llei de societats de capital (LSC). No obstant això, cal esmentar que de conformitat amb el que estableix la disposició addicional desena de la Llei 26/2013, de 27 de desembre, de caixes d'estalvis i fundacions bancàries, els acords de repartiment de dividendes en les entitats de crèdit controlades per una fundació bancària de conformitat amb el que preveu l'article 44.3 d'aquesta Llei estaran subjectes al quòrum de constitució reforçat establert en l'article 194 del Text Refós de la Llei de Societats de Capital, aprovat pel Reial Decret Legislatiu 1/2010, de 2 de juliol, i s'hauran d'adoptar per majoria d'almenys dos terços del capital present o representat en la junta. I els estatuts de l'entitat participada podran elevar aquesta majoria. Per tant, en el cas de CaixaBank, per imposició de la Llei de caixes d'estalvis i fundacions bancàries, al supòsit específic de repartiment de dividendes (que no està expressament establert entre els supòsits de l'article 194.1 de la Llei de

societats de capital) també s'aplica el quòrum de constitució reforçat i el corresponent règim de majoria per a l'adopció de l'acord. Arran de les modificacions dels Estatuts aprovades a la Junta General d'Accionistes del 28 d'abril de 2016, i per adaptar el text del Reglament de Junta al nou redactat dels Estatuts, es va acordar a la mateixa Junta General: d'una banda, modificar l'article 12 del Reglament de la Junta relatiu a la constitució de la Junta General d'Accionistes, amb la finalitat d'especificar també en aquest Reglament que el quòrum de constitució reforçat requerit per acordar l'emissió d'obligacions només serà aplicable a les emissions que siguin competència de la Junta General. I, de l'altra, incloure una excepció al termini per assistir o fer-se representar a les Juntes, i per tant, es va acordar la modificació dels articles 8 («Dret d'assistència») i 10 («Dret de representació») del Reglament de la Junta, per especificar expressament en relació amb els terminis de cinc (5) dies, que queden fora de perill els supòsits específics en què alguna llei aplicable a la Societat estableixi un règim que hi resulti incompatible.

B.5 – Els Estatuts Socials i el Reglament de la Junta General de CaixaBank estableixen que podran assistir físicament a la Junta General els Accionistes que, a títol individual o en agrupació amb altres Accionistes, acreditin la titularitat de, almenys, mil (1.000) accions, a títol individual o en agrupació amb altres Accionistes i en tinguin inscrita la titularitat en el registre d'anotacions en compte amb cinc dies d'antelació, almenys, a aquell en què s'hagi de celebrar la Junta.

C.1.2 – La Junta General d'Accionistes del 28 d'abril de 2016 va acordar, dins dels límits establerts en els Estatuts Socials, fixar el nombre de membres del Consell en divuit (18). Al tancament de l'exercici, hi ha dues (2) vacants.

C.1.3 Antonio Massanell Lavilla, per la seva condició d'executiu de la Societat i d'acord amb el que s'estableix en la Llei de societats de capital, de 2 de juliol de 2010, sobre tipus de consellers, està considerat Conseller Executiu. Tanmateix, atès que va ser nomenat en representació de la participació de la Fundació Bancària "la Caixa" a CaixaBank també es considera Conseller Dominical.

C.1.11 - La informació sobre consellers i càrrecs ocupats en consells d'altres societats del Grup es refereix al tancament de l'exercici. S'inclouen en aquest apartat les Societats del Grup i Multigrup, a tancament de l'exercici social.

C.1.12 - La informació sobre consellers i càrrecs ocupats en consells d'altres societats cotitzades es refereix al tancament de l'exercici. Respecte al càrrec ostentat pel Sr. Antonio Massanell Lavilla a Erste Group Bank, A.G., la seva nomenclatura precisa és Membre del Consell de Vigilància. No obstant això, per limitacions del formulari electrònic, està indicat com a Conseller.

C.1.15 – La remuneració dels consellers de l'exercici 2016 que s'informa en aquest apartat té en compte els aspectes següents:

A 31 de desembre de 2016, el Consell d'Administració està compost per 18 membres (i hi ha 2 vacants).

La Junta General celebrada el 28 d'abril de 2016 va acordar fixar el nombre de membres del Consell en divuit (18), i els nomenaments de la Fundació Cajasol (nomenada anteriorment per cooptació el 19 de novembre de 2015) i de la senyora Maria Victoria Fisas Vergés (nomenada anteriorment per cooptació el 25 de febrer de 2016).

El 30 de juny de 2016 van cessar com a membres del Consell d'Administració el senyor Isidre Fainé Casas, que també va presentar la seva renúncia a la condició de President, i la vacant del qual va ocupar el senyor Jordi Gual Solé, que també va ser nomenat President no executiu, el senyor Juan José López Burniol i la senyora Maria Dolors Llobet María, les vacants dels quals van ser ocupades pel senyor José Serna Masiá i la senyora Koro Usarraga Unsain.

En el context dels canvis en la composició del Consell d'Administració esdevinguts el passat 30 de juny de 2016, i després de les respectives comunicacions d'idoneïtat per part del Banc Central Europeu, el senyor Serna Masiá va acceptar el seu nomenament el 8 de juliol de 2016; la senyora Usarraga Unsain, el 4 d'agost de 2016; i el senyor Gual Solé, el 14 de setembre de 2016.

El 27 d'octubre de 2016 la Fundació Bancària Caja Navarra va presentar la seva renúncia al càrrec de conseller, en el marc de la modificació de l'Acord d'integració entre CaixaBank i Banca Cívica i del Pacte d'Accionistes,

Així mateix, el 15 de desembre de 2016 la senyora Eva Aurín va presentar la seva renúncia com a membre del Consell d'Administració i es va nomenar el senyor Alejandro García-Bragado Dalmau com a membre del Consell d'Administració, que va acceptar amb efecte 1 de gener de 2017.

La xifra de remuneració del Consell d'Administració no inclou l'import de les aportacions al sistema d'estalvi durant l'exercici, que puja a 355 mil euros, ni les primes d'assegurances de vida pagades durant l'exercici, que pugen a 85 mil euros.

C.1.16 – L'Alta Direcció de CaixaBank està integrada, a 31 de desembre de 2016, per 12 persones, que ocupen els càrrecs següents en l'Entitat: Directors Generals (5), Directors Generals Adjunts (1), Directors Executius (5) i el Secretari General i del Consell (1). L'import que es recull inclou la retribució fixa, en espècie, i variable total assignada a l'Alta Direcció, tant en efectiu com en accions a rebre linealment durant els propers tres anys.

La remuneració percebuda durant l'exercici 2016 per l'Alta Direcció de CaixaBank per la seva activitat de representació de l'Entitat dominant en els Consells d'Administració de societats cotitzades i d'altres societats en les quals CaixaBank tingui una presència o representació significativa i que siguin societats del seu perímetre, puja a 715 milers d'euros, i figura registrada en els comptes de pèrdues i guanys de les societats esmentades.

Hi ha pactes amb els membres del Comitè de Direcció sobre indemnitzacions en cas de cessament o rescissió anticipada dels contractes.

C.1.19 – Continuació d'«Indiqui els procediments de selecció, nomenament, reelecció, avaluació i remoció dels Consellers. Detalli els òrgans competents, els tràmits a seguir i els criteris que s'han d'emprar en cada un dels procediments»:

El 19 de novembre de 2015, el Consell d'Administració va aprovar la Política de Selecció de Consellers de CaixaBank, SA (la «Política», d'ara endavant), que forma part del sistema de govern corporatiu de la Societat, i que recull els principals aspectes i compromisos de la Societat i el seu Grup en matèria de nomenament i selecció de consellers.

La «Política» té per objecte establir els criteris que el Consell d'Administració de CaixaBank tindrà en compte en els processos de selecció relatius al nomenament o la reelecció dels membres del Consell d'Administració de CaixaBank, tot això de conformitat amb la normativa aplicable i les millors pràctiques de govern corporatiu.

En els processos de selecció dels membres del Consell d'Administració els òrgans responsables hauran de tenir present en tot moment el principi de diversitat de coneixements, gènere i experiències. Addicionalment, en els processos de selecció de Consellers es respectarà el principi de no discriminació i igualtat de tracte, vetllant perquè pel que fa als candidats proposats per al nomenament o la reelecció com a membres del Consell d'Administració, es faciliti la selecció de candidats del sexe menys representat i s'eviti qualsevol classe de discriminació en aquest sentit.

Els acords adoptats en el marc de la «Política», respectaran en tot moment la legislació vigent, el sistema i les normes de govern corporatiu de CaixaBank, així com les recomanacions i els principis de bon govern assumits per aquesta. Els membres del Consell d'Administració hauran de reunir les competències, els coneixements i l'experiència necessaris per a l'exercici del càrrec, tenint en compte les necessitats al si del Consell d'Administració i la composició d'aquest en el seu conjunt. En particular, la composició del Consell d'Administració en el seu conjunt haurà de reunir els coneixements, competències i experiència suficients en el govern d'entitats de crèdit per comprendre adequadament les activitats de la Societat, inclosos el seu principals riscos, així com assegurar la capacitat efectiva del Consell d'Administració per prendre decisions de forma independent i autònoma en interès de la Societat.

En línia amb això, i respectant el que, si escau, s'estableixi en la Política de Govern Corporatiu de la Societat, els candidats hauran de (i) ser persones de reconeguda honorabilitat comercial i professional; (ii) tenir els coneixements i l'experiència adequats per exercir el càrrec; i (iii) estar en disposició d'exercir un bon govern de CaixaBank.

El procediment de selecció dels membres del Consell que s'estableix en la «Política» es complementarà, en els aspectes que hi siguin aplicables, amb el que preveu el Protocol de Procediments de Selecció i Avaluació de la Idoneïtat de Càrrecs (el «Protocol d'Idoneïtat», d'ara endavant) o norma interna equivalent existent en cada moment.

En el Protocol d'Idoneïtat s'estableixen les unitats i els procediments interns de la Societat per dur a terme la selecció i l'avaluació contínua dels membres del seu Consell d'Administració, els directors generals i assimilats, els responsables de les funcions de control intern i altres llocs clau de CaixaBank, tal com es defineixen en la legislació aplicable. D'acord amb el «Protocol d'Idoneïtat», és al Ple del Consell d'Administració a qui correspon avaluar la idoneïtat per a l'exercici del càrrec de conseller, que ho fa partint de la proposta d'informe que elabora la Comissió de Nomenaments.

A més del procediment previst per a l'avaluació prèvia al nomenament com a Conseller, el Protocol d'Idoneïtat també estableix els procediments per a una avaluació continuada del Conseller i per a una avaluació per circumstàncies sobrevingudes que puguin afectar la seva idoneïtat per a l'exercici del càrrec.

Els Consellers han de cessar en el càrrec quan hagi transcorregut el període per al qual van ser nomenats, quan ho decideixi la Junta General en ús de les atribucions que té conferides legalment o estatutàriament i quan hi renunciïn.

Els Consellers hauran de posar el càrrec a disposició del Consell d'Administració en els supòsits enumerats a l'apartat C.1.21 següent i formalitzar, si aquest ho considera convenient, formalitzar la dimissió corresponent.

Si un Conseller cessa en el seu càrrec abans del terme del mandat ha d'explicar-ne les raons en una carta que haurà de remetre a tots els membres del Consell d'Administració.

C.1.30 – A CaixaBank, durant l'exercici 2016, el nombre total de no assistències de consellers es va limitar a 13 absències; s'ha considerat com a no assistència les delegacions sense instruccions específiques. Les inassistències es produeixen en els casos d'impossibilitat d'assistir-hi, i les representacions, quan es donen, no es produeixen, en general, amb instruccions específiques perquè el representant pugui atènyer-se al resultat del debat en el Consell.

Per tant, el percentatge de no assistències sobre el total de vots durant l'exercici 2016 és del 4,63%, tenint en compte que s'han considerat com a no assistència les delegacions sense instruccions específiques.

C.1.31 – Sense perjudici de la resposta donada a l'apartat, es fa constar que en el procés del Sistema Intern de Control de la Informació Financera (SCIIF), els estats financers a 31 de desembre de 2016, que formen part dels comptes anuals, són objecte de certificació pel Director Executiu d'Intervenció, Control de Gestió i Capital de la Societat.

C.1.36 – El 15 de desembre de 2016, la Societat va informar que el Consell d'Administració havia acordat seleccionar PricewaterhouseCoopers Auditores, S.L. com a auditor de comptes de la Societat i del seu grup consolidat per als exercicis 2018, 2019 i 2020. L'acord es va adoptar sobre la base de la recomanació motivada de la Comissió d'Auditoria i Control, una vegada finalitzat el procés de selecció desenvolupat d'acord amb els criteris establerts en el Reglament 537/2014, de 16 d'abril, sobre els requisits específics per a l'auditoria legal d'entitats d'interès públic. El Consell d'Administració proposarà a la propera Junta General Ordinària d'Accionistes aquesta designació.

C.1.45 – Correspon al Ple del Consell aprovar, amb l'informe previ de la Comissió de Retribucions, dins el sistema previst en els Estatuts, la retribució dels Consellers, així com, en el cas dels executius, la retribució addicional per les seves funcions executives i altres condicions que hagin de respectar els seus contractes i el nomenament i eventual cessament dels Alts Directius, així com les clàusules d'indemnització. Per tant, del llistat de beneficiaris de clàusules de blindatge, el Consell d'Administració aprova les clàusules de blindatge dels 2 Consellers Executius i dels 12 membres del Comitè de Direcció, atès que per als altres directius (– beneficiaris) que no es consideren alta direcció l'impacte és irrellevant si es té en compte que en aquests casos el sistema de pensions acaba absorbint aquestes clàusules.

C.2.1 – Per limitacions informàtiques del formulari, s'informa addicionalment que es va designar la Sra. Koro Usarraga Unsain membre de la Comissió d'Auditoria i Control donada la seva condició d'auditora i la seva experiència en aquestes matèries.

C.2.2 - Respecte a la informació sobre la participació de conselleres en la Comissió de Nomenaments, en la Comissió de Retribucions i en la Comissió de Riscos, cal informar que fins al 25 de setembre de 2014 hi havia tres comissions del Consell d'Administració, que són: la Comissió de Nomenaments i Retribucions, la Comissió d'Auditoria i Control i la Comissió Executiva. A partir d'aquesta data i per acomplir el que disposa la Llei 10/2014, d'ordenació, supervisió i solvència de les entitats de crèdit, el Consell d'Administració de CaixaBank va acordar la transformació de la fins llavors Comissió de Nomenaments i Retribucions en Comissió de Nomenaments, la creació de la Comissió de Retribucions, la creació de la Comissió de Riscos i la modificació del Reglament del Consell per tal de recollir en seu de normativa interna el que disposa la nova llei i establir les funcions de les noves comissions del Consell. D'aquesta manera queda fixat en 5 el nombre de comissions del Consell, a saber: Comissió de Nomenaments, Comissió de Retribucions, Comissió de Riscos, Comissió d'Auditoria i Control i Comissió Executiva. Per tant, la informació relativa a la presència de dones en les Comissions del Consell té en compte els canvis esmentats anteriorment i, per això, en relació amb la Comissió de Nomenaments, atès que el seu origen és la Comissió de Nomenaments i Retribucions, la dada de participació de conselleres en aquesta comissió que figura a la taula per a l'exercici 2013 és la dada de participació de conselleres en l'antiga Comissió de Nomenaments i Retribucions que el 2014 es va convertir en l'actual Comissió de Nomenaments.

En el cas de la Comissió de Retribucions i de la Comissió de Riscos, ambdues de nova creació durant l'exercici 2014, les dades de participació de conselleres en aquestes comissions per a l'exercici 2013 és ZERO; no obstant això, atès que aquestes comissions no existien en aquell exercici, a les caselles corresponents a aquell any, hi hauria d'aparèixer el text NO APLICA. Finalment, només per deixar-ne constància, la informació sobre participació de dones en la Comissió d'Auditoria i Control per als exercicis 2015, 2014 i 2013, que té com a dada ZERO, reflecteix de manera fidel la situació real, és a dir, l'absència de dones en aquesta Comissió en els exercicis 2015, 2014 i 2013.

D.2 - El 3 de desembre es va signar un acord de permuta entre CaixaBank i Critería Caixa en virtut del qual CaixaBank s'obligava a transmetre a Critería Caixa el 17,24% del capital social de The Bank of East Asia (BEA) i el 9,01% del capital social de Grupo Financiero Inbursa (GFI) i Critería Caixa, en contrapartida, accions de CaixaBank representatives del 9,9% del seu capital social i efectiu per un import de 642 milions d'euros. Vegeu Nota de l'apartat A.2.

Es deixa constància que el 31 de maig de 2016 va quedar tancada l'operació de permuta d'actius amb Critería Caixa, S.A.U. anunciada el 3 de desembre de 2015. En la Nota 1 de la Memòria dels Comptes Anuals de l'exercici 2016, així com en el Fet Relevant de CaixaBank de 31 de maig de 2016, es pot trobar més informació sobre aquesta operació.

D.3 – No hi ha operacions que siguin diferents del tràfic ordinari ni a les condicions que no siguin de mercat. En la nota 41 dels comptes anuals consolidats apareixen de forma agregada els saldos amb administradors i directius de l'exercici 2016.

D.4 - En la nota 41 dels comptes anuals consolidats apareixen de forma agregada els saldos amb societats associades i multigrup del Grup CaixaBank, així com desglossaments addicionals de l'exercici 2016.

D.5 – No hi ha operacions que siguin diferents del trànsit ordinari ni a condicions que no siguin de mercat. En la nota 41 dels comptes anuals consolidats apareixen de forma agregada els saldos amb administradors i directius de l'exercici 2016.

E.1 – Continuació Resposta:

Marc de Control Intern: Proporciona un grau de seguretat raonable en la consecució dels objectius del Grup i que, en línia amb les directrius dels reguladors i les millors pràctiques del sector, s'estructura partint del model de les 3 línies de defensa.

- La primera línia de defensa, formada per les unitats de negoci i de suport del Grup, responsables d'identificar, mesurar, controlar, mitigar i comunicar els riscos principals que afecten el Grup en l'exercici continu de la seva activitat. L'any 2015 es van reforçar les funcions de control en la primera línia de defensa. Entre d'altres, amb la creació de la Direcció Corporativa de Control de Negoci, com a unitat específica de control de la Direcció General de Negoci.
- La segona línia de defensa està formada per tres Unitats de Control: Compliment Normatiu, integrada en la Subdirecció General de Control&Compliance, creada el desembre de 2015, la Unitat de Control Intern de Riscos, integrada en la Direcció General de Riscos i la Unitat de Control Intern d'Informació i Models Financers, integrada en la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital. La segona línia de defensa actua de forma independent de les unitats de negoci i té la funció d'assegurar que hi ha polítiques i procediments de gestió i control de riscos, monitorar-ne l'aplicació, avaluar l'entorn de control i reportar tots els riscos materials del Grup.
- La 3a línia de defensa, constituïda per Auditoria Interna, avalua l'eficàcia i eficiència de la gestió i control dels riscos.

El desembre de 2016 s'ha constituït el Comitè de Control Intern, presidit per la Subdirecció General de Control&Compliance i integrat per les Unitats de Control de segona i tercera línia de defensa i la Unitat de Control de Negoci. Les Unitats de Control, cada una sota el seu àmbit d'actuació, tenen les funcions següents:

- Assegurar que hi ha polítiques i procediments adequats amb relació a la gestió dels riscos, i que es compleixin de manera efectiva.
- Assegurar un Entorn de Control adequat i efectiu que mitigui els riscos, sota el seu àmbit d'actuació, que n'inclouï la monitoració a través d'Indicadors.
- Detectar l'existència de *gaps* de control, establir plans per solucionar-los i efectuar-ne el seguiment de la implantació
- Assegurar que hi ha el *reporting* adequat al Comitè de Control Intern.
- Fomentar la cultura de control i compliment en el seu àmbit d'actuació.

Vegeu més informació sobre les Unitats de Control en l'apartat E.6.

El Comitè de Control Intern té la missió d'assegurar, raonablement, a la Direcció i als Òrgans de Govern l'existència, el disseny adequat i l'aplicació efectiva de les Polítiques i Procediments de Control dels Riscos en l'organització i avaluar l'Entorn de Control dels Riscos del Grup CaixaBank.

Per a més informació, vegeu la Nota 3 dels Comptes Anuals Consolidats del Grup CaixaBank corresponents a l'exercici 2016.

G.2 – Malgrat que l'Accionista de control no és una societat cotitzada, s'han definit les respectives àrees d'activitat i eventuales relacions de negoci, així com els mecanismes previstos per resoldre els eventuales conflictes d'interès, tal com s'explica a l'apartat D.6.

G.26 - Segons el que s'estableix l'article 7.2 del Reglament de Consell, correspon al President la facultat ordinària de formar l'ordre del dia de les reunions del Consell i de dirigir els seus debats.

Dit això, cada Conseller pot sol·licitar incloure altres punts a l'ordre del dia que no estaven inicialment previstos.

G.29 – De conformitat amb el que estableix l'article 33. 2 dels Estatuts Socials de CaixaBank, el càrrec de Conseller és renunciabile, revocable i reelegible, sense cap tipus de distinció per categoria de Consellers. Tanmateix, a l'article 19.1 del Reglament del Consell d'Administració s'estableix, de conformitat amb la normativa aplicable, que els Consellers independents no romandran com a tals durant un període continuat superior a dotze (12) anys.

L'article 20 del Reglament del Consell d'Administració precisa els supòsits generals i específics per a cada tipus de conseller en què el Conseller ha de posar el seu càrrec a disposició del Consell i formalitzar la seva dimissió, si aquest òrgan ho considera convenient.

G.56 - La dedicació exigida, les limitacions d'altres activitats professionals, les responsabilitats que comporten l'exercici del càrrec i les exigències d'experiència i coneixements han de ser degudament recompensades en l'aspecte remuneratori. No obstant això, la limitació d'altres activitats per als Consellers de les entitats bancàries, les exigències de dedicació i la responsabilitat, si no van acompanyades d'una compensació adequada, es poden convertir en un important obstacle que cal esquivar en el procés de selecció i incorporació de professionals com a membres de Consells d'Administració d'entitats bancàries de gran complexitat. D'altra banda, un nivell de retribució d'acord amb la qualificació, la dedicació i la responsabilitat exigides pel càrrec de Conseller podria comprometre en algun cas la seva independència, pel fet que aquesta representa una part important dels seus ingressos.

Aquest informe anual de govern corporatiu ha estat aprovat pel consell d'Administració de la societat, en la seva sessió de data 23/02/2017.

Indiqui si hi ha hagut Consellers que hi hagin votat en contra o s'hagin abstingut.

Sí

No

CAIXABANK, SA

ANNEX IAGC 2016

C.2.1. Detalli totes les comissions del Consell d'Administració, els seus membres i la proporció de consellers dominicals i independents que les integren: Expliqui les funcions que té atribuïdes aquesta Comissió, descrigui els procediments i les regles d'organització i el funcionament, i resumeixi les actuacions més importants durant l'exercici:*

COMISSIÓ D'AUDITORIA I CONTROL

Breu descripció

La Comissió d'Auditoria i Control, la seva organització i funcions estan regulats bàsicament en els articles 40 dels Estatuts Socials i 13 del Reglament del Consell d'Administració i en la normativa aplicable.

1) Organització i funcionament

La Comissió d'Auditoria i Control estarà composta exclusivament per Consellers no executius en el nombre que determini el Consell d'Administració, entre un mínim de tres (3) i un màxim de set (7) membres. La majoria dels membres de la Comissió d'Auditoria i Control seran independents i un (1) serà designat tenint en compte els seus coneixements i experiència en matèria de comptabilitat, auditoria o ambdues. En el seu conjunt, els membres de la Comissió d'Auditoria i Control hauran de tenir els coneixements tècnics pertinents en relació amb l'activitat de l'entitat.

La Comissió d'Auditoria i Control es reunirà, d'ordinari, trimestralment, per tal de revisar la informació financera preceptiva que s'hagi de remetre a les autoritats borsàries, així com la informació que el Consell d'Administració ha d'aprovar i incloure dins la seva documentació pública anual.

La Comissió d'Auditoria i Control designarà del seu si un President. El President serà un Conseller independent. El President haurà de ser substituït cada quatre (4) anys, i podrà ser reelegit un cop transcorregut el termini d'un (1) any des del cessament. Així mateix designarà un Secretari i podrà designar un Vicesecretari, els quals pot ser que no en siguin membres. En cas de no fer aquestes designacions actuarà com a tal el del Consell.

Els membres de l'equip directiu o del personal de la Societat estaran obligats a assistir a les sessions de la Comissió d'Auditoria i Control i a prestar-li la seva col·laboració i accés a la informació de què disposin quan la Comissió així ho sol·liciti. La Comissió podrà igualment requerir l'assistència a les seves sessions dels auditors de comptes de la Societat.

Es reunirà amb la freqüència que calgui per al compliment de les seves funcions i serà convocada pel President de la Comissió en qüestió, ja sigui a iniciativa pròpia o bé a requeriment del President del Consell d'Administració o de dos (2) membres de la mateixa Comissió. La convocatòria s'enviarà per carta, telegrama, telefax, correu electrònic o qualsevol altre mitjà que permeti tenir constància de la recepció;

(ii) El Secretari s'ocuparà de convocar-la i d'arxivar les actes i la documentació presentada a la Comissió;

(iii) Quedarà vàlidament constituïda quan hi concorrin, presents o representats, la majoria dels seus membres. Els acords s'adoptaran per majoria de membres concurrents, presents o representats, i s'aixecarà acta dels acords adoptats en cada sessió, dels quals es donarà compte al ple del Consell, remetent o lliurant una còpia de l'acta a tots els membres del Consell;

(iv) A través del seu President, la Comissió donarà compte al Consell de la seva activitat i de la tasca realitzada, en les reunions previstes a l'efecte, o en la immediatament posterior quan el President ho consideri necessari.

(v) Elaborarà un informe anual sobre el seu funcionament, en què destacarà les principals incidències sorgides, si n'hi ha, en relació amb les funcions que li són pròpies, que servirà com a base, entre altres, si escau, de l'avaluació del Consell d'Administració. A més, quan la Comissió ho consideri oportú, inclourà en aquest informe propostes de millora.

2) Responsabilitats

Sense perjudici de qualssevol altres funcions que li puguin ser assignades en cada moment pel Consell d'Administració, la Comissió d'Auditoria i Control ha d'exercir les funcions bàsiques següents:

(i) informar la Junta General d'Accionistes sobre les qüestions que es plantegin en matèries que siguin competència de la Comissió i, en particular, sobre el resultat de l'auditoria, explicant com ha contribuït a la integritat de la informació financera i la funció que la Comissió ha exercit en aquest procés;

(ii) elevar al Consell d'Administració, perquè les sotmeti a la Junta General d'Accionistes les propostes de selecció, nomenament, reelecció i substitució de l'auditor de comptes, i responsabilitzar-se del procés de selecció d'acord amb la normativa aplicable a la Societat, així com les condicions de la seva contractació i l'abast del seu mandat professional, i demanar-li regularment informació sobre el pla d'auditoria i la seva execució, a més de preservar la seva independència en l'exercici de les seves funcions;

(iii) supervisar els serveis d'auditoria interna, comprovant-ne l'adequació i integritat, i proposar la selecció, designació i substitució dels seus responsables; proposar el pressupost d'aquests serveis i verificar que l'Alta Direcció té en compte les conclusions i recomanacions dels seus informes. Auditoria interna dependrà funcionalment del President de la Comissió d'Auditoria i Control, sense perjudici que hagi de reportar al President del Consell d'Administració per al compliment adequat per part d'aquest de les seves funcions.

(iv) servir de canal de comunicació entre el Consell d'Administració i els auditors, avaluar els resultats de cada auditoria i les respostes de l'equip de gestió a les seves recomanacions i mitjançar en els casos de discrepàncies entre aquells i aquest en relació amb els principis i criteris aplicables en la preparació dels estats financers, així com examinar les circumstàncies que, si escau, hagin motivat la renúncia de l'auditor;

(v) supervisar el procés d'elaboració i presentació de la informació financera preceptiva i presentar recomanacions o propostes al Consell d'Administració dirigides a salvaguardar-ne la integritat, i supervisar l'eficàcia dels sistemes de control intern i de gestió de riscos de la Societat; així com discutir amb els auditors de comptes les debilitats significatives del sistema de control intern que, si escau, es detectin en el desenvolupament de l'auditoria, i tot això sense perdre la seva independència. A aquests efectes, i si escau, podrà presentar recomanacions o propostes al Consell d'Administració i el termini corresponent per al seu seguiment;

(vi) establir les relacions oportunes amb l'auditor extern per rebre informació sobre les qüestions que puguin suposar una amenaça per a la seva independència, per al seu examen per la Comissió

d'Auditoria i Control, i qualssevol altres relacionades amb el procés de desenvolupament de l'auditoria de comptes i, quan escaigui, l'autorització dels serveis diferents dels prohibits, en els termes establerts en la normativa aplicable en relació amb el règim d'independència, així com les altres comunicacions previstes en la legislació d'auditoria de comptes i en les normes d'auditoria.

En qualsevol cas, la Comissió d'Auditoria i Control haurà de rebre anualment dels auditors externs la declaració de la seva independència davant la Societat o entitats que s'hi vinculin directament o indirectament, així com la informació detallada i individualitzada dels serveis addicionals de qualsevol classe prestats i els corresponents honoraris percebuts d'entitats per l'auditor extern, o per les persones o entitats que s'hi vinculin d'acord amb el que disposa la normativa reguladora de l'activitat d'auditoria de comptes.

Així mateix, la Comissió d'Auditoria i Control emetrà anualment, amb caràcter previ a l'emissió de l'informe d'auditoria de comptes, un informe en què s'expressarà una opinió sobre si la independència de l'auditor de comptes resulta compromesa. Aquest informe haurà de contenir, en qualsevol cas, la valoració motivada de la prestació de tots i cadascun dels serveis addicionals a què fa referència el paràgraf anterior, considerats individualment i en conjunt, diferents de l'auditoria legal i en relació amb el règim d'independència o amb la normativa reguladora de l'activitat d'auditoria;

(vii) supervisar el compliment del contracte d'auditoria, procurant que l'opinió sobre els comptes anuals i els continguts principals de l'informe d'auditoria siguin redactats de manera clara i precisa;

(viii) revisar els comptes de la Societat i informar, amb caràcter previ, el Consell d'Administració sobre la informació financera que la Societat hagi de fer pública periòdicament als mercats i als seus òrgans de supervisió i, en general, vigilar el compliment dels requisits legals en aquesta matèria i l'aplicació correcta dels principis de comptabilitat generalment acceptats, així com informar de les propostes de modificació de principis i criteris comptables suggerits per la Direcció, per tal de garantir la integritat dels sistemes d'informació comptable i financera, inclosos el control financer i l'operatiu, i el compliment al respecte de la legislació aplicable;

(ix) supervisar el compliment de la normativa respecte de les operacions vinculades i informar, amb caràcter previ, el Consell d'Administració sobre aquestes operacions. En particular ha de vetllar perquè es comuniqui al mercat la informació sobre aquestes operacions, en compliment del que estableix la normativa vigent, i informar sobre les transaccions que impliquin o puguin implicar conflictes d'interès i, en general, sobre les matèries establertes en el capítol IX del Reglament del Consell;

(x) supervisar el compliment del Reglament Intern de Conducta en Matèries Relatives al Mercat de Valors i, en general, de les regles de govern corporatiu;

(xi) informar, amb caràcter previ, el Consell d'Administració sobre la creació o adquisició de participacions en entitats de propòsit especial o domiciliades en països o territoris que tinguin la consideració de paradisos fiscals, així com qualssevol altres transaccions o operacions de naturalesa anàloga que, per la seva complexitat, puguin menyscabar la transparència de la Societat o del grup al qual pertany;

(xii) considerar els suggeriments que li facin arribar el President del Consell d'Administració, els membres del Consell, els directius i els accionistes de la Societat, i establir i supervisar un mecanisme que permeti als empleats de la Societat, o del grup al qual pertany, de manera confidencial i, si es considera apropiat, anònima, les irregularitats de transcendència potencial, especialment financeres i comptables, que adverteixin al si de la Societat;

(xiii) rebre informació i, si escau, emetre informe sobre les mesures disciplinàries que es pretenguin imposar a membres de l'alt equip directiu de la Societat;

(xiv) la supervisió del compliment del protocol intern de relacions entre l'Accionista majoritari i la

Societat i les societats dels seus respectius grups, així com la realització de qualssevol altres actuacions establertes en el protocol mateix per al millor compliment de l'esmentada funció de supervisió; i

(xv) qualssevol altres que li siguin atribuïdes en virtut de la Llei, els Estatuts, el Reglament del Consell i altra normativa aplicable a la Societat.

3) Actuacions durant l'exercici

Hi ha matèries recurrents que la Comissió analitza, com ara les referides a la informació financera preceptiva que se sotmet al Consell d'Administració per a la seva aprovació o les operacions que són analitzades per la Comissió com a conseqüència de la regulació establerta en el Protocol Intern de Relacions entre CaixaBank, la Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa" i CriteriaCaixa (d'ara endavant, "el Protocol").

La Comissió ha dedicat una atenció especial a la supervisió del procés d'elaboració i presentació de la informació financera preceptiva i de la resta d'informació de l'exercici 2016 posada a disposició del mercat. La persona responsable de la informació financera ha comparegut en diverses de les sessions celebrades per la Comissió durant l'exercici 2016, la qual cosa ha permès que aquesta conegui, amb prou antelació, el procés d'elaboració i consolidació de la informació financera intermèdia i dels comptes anuals individuals i consolidats i comprovi amb l'ajuda de l'auditor extern la seva adequació a la normativa comptable i als criteris establerts pels reguladors i supervisors competents.

La Comissió ha vetllat perquè el procés de selecció d'auditor de comptes de CaixaBank i del seu grup consolidat per al període 2018-2020, dut a terme durant l'exercici 2016, s'hagi desenvolupat amb transparència, independència i objectivitat, de conformitat amb els criteris establerts en el Reglament 537/2014, de 16 d'abril, sobre els requisits específics per a l'auditoria legal de les entitats d'interès públic. Finalment va emetre una recomanació motivada al Consell d'Administració que contenia dues alternatives, indicava la seva preferència per una d'elles i la justificava degudament.

Així mateix, dins les seves competències ordinàries, la Comissió ha debatut, ha examinat, ha pres acords o emès informes sobre:

- Contractació de l'auditor extern en l'exercici 2017, la seva independència i seguiment dels informes que ell ha emès;
- Aprovació del Pla d'Auditoria Interna de l'exercici 2016, seguiment del seu grau d'execució i de les seves conclusions principals;
- Informes d'auditoria interna emesos en el Grup i seguiment de les seves recomanacions;
- Seguiment de l'evolució de les principals magnituds del compte del resultat i del balanç de CaixaBank, així com del detall de la situació de liquiditat i solvència del Grup.
- Informació sobre les activitats de seguiment en l'àmbit del Mecanisme Únic de Supervisió.
- Supervisió de l'eficàcia dels Sistemes de Control Intern, incloent-hi el control intern sobre la Informació Financera (SCIIF);
- Seguiment de l'activitat de Control & Compliance;
- Supervisió del funcionament dels mecanismes de la Societat que permeten que els seus empleats puguin reportar de manera confidencial les irregularitats de potencial transcendència que adverteixin al si de la Societat (Canal de Denúncies);
- Supervisió del que estableix el Reglament Intern de Conducta en matèries relatives al mercat de valors;
- Informació sobre les transaccions dutes a terme amb CaixaBank pels consellers o les seves persones vinculades i també les efectuades amb CaixaBank pels seus alts càrrecs o les seves persones vinculades.

LA COMISSIÓ DE NOMENAMENTS I LA COMISSIÓ DE RETRIBUCIONS.

Breu descripció

La Comissió de Nomenaments i la Comissió de Retribucions, la seva organització i funcions es regulen bàsicament en els articles 40 dels Estatuts Socials i 14 del Reglament del Consell d'Administració i en la normativa aplicable.

1) Organització i funcionament

La Comissió de Nomenaments i la Comissió de Retribucions estaran formades cadascuna d'elles exclusivament per Consellers que no exerceixin funcions executives, en el nombre que determini el Consell d'Administració, amb un mínim de tres (3) i un màxim de cinc (5). Almenys un terç dels membres ha de ser conseller independent i en cap cas el nombre de consellers independents no pot ser inferior a dos (2). El President el nomenarà la mateixa Comissió entre els consellers independents que en formin part.

Tant la Comissió de Nomenaments com la Comissió de Retribucions podran regular el seu propi funcionament, escolliran el seu President i podran designar també un Secretari, i en cas de falta de designació específica d'aquest per la Comissió, actuarà com a tal el Secretari del Consell o, si no, qualsevol dels Vicesecretaris del Consell.

Tant la Comissió de Nomenaments com la de Retribucions:

- (i) Es reuniran sempre que sigui convenient per al bon exercici de les seves funcions i les convocarà el President de la Comissió, o bé a iniciativa pròpia, o bé a requeriment de dos (2) membres de la Comissió, i ho ha de fer sempre que el Consell o el seu President sol·liciti l'emissió d'un informe o l'adopció d'una proposta;
- (ii) La convocatòria s'enviarà per carta, telegrama, telefax, correu electrònic o qualsevol altre mitjà que permeti tenir constància de la seva recepció;
- (iii) El Secretari de cadascuna de les Comissions s'ocuparà de la seva convocatòria i de l'arxivament de les actes i la documentació presentades a la Comissió.
- (iv) S'aixecarà acta dels acords adoptats en cada sessió, dels quals es donarà compte al Ple del Consell, i les actes estaran a disposició de tots els membres del Consell en la Secretaria d'aquest, però no seran objecte de remissió o lliurament per raons de discrecionalitat, llevat que el President de la Comissió disposi el contrari;
- (v) Les Comissions quedaran vàlidament constituïdes quan hi concorrin, presents o representats, la majoria dels seus membres i els acords s'adoptaran per majoria de membres concurrents, presents o representats.
- (vi) Elaboraran un informe anual sobre el seu funcionament, en què es destacaran les principals incidències sorgides, si n'hi ha, en relació amb les funcions que li són pròpies, que servirà com a base, entre altres, si escau, de l'avaluació del Consell d'Administració. A més, quan la Comissió en qüestió ho consideri oportú, inclourà en aquest informe propostes de millora.

2) Responsabilitats

Sense perjudici d'altres funcions que li pugui assignar el Consell d'Administració, la Comissió de Nomenaments tindrà les responsabilitats bàsiques següents:

- (i) Avaluar i proposar al Consell d'Administració l'avaluació de les competències, coneixements i experiència necessaris dels membres del Consell d'Administració i del personal clau de la Societat.
- (ii) Elevar al Consell d'Administració les propostes de nomenament de consellers independents per a la seva designació per cooptació o perquè siguin sotmeses a la decisió de la Junta General d'Accionistes, així com les propostes per a la reelecció o separació d'aquests consellers per la Junta General d'Accionistes.
- (iii) Informar de les propostes de nomenament de la resta de consellers per a la seva designació per cooptació o perquè siguin sotmeses a la decisió de la Junta General d'Accionistes, així com de les propostes per a la seva reelecció o separació per la Junta General d'Accionistes.
- (iv) Informar de les propostes de nomenament i, si escau, cessament del Secretari i dels Vicesecretaris perquè siguin sotmeses a l'aprovació del Consell d'Administració.
- (v) Avaluar el perfil de les persones més idònies per formar part de les diferents Comissions, d'acord amb els seus coneixements, aptituds i experiència, i elevar al Consell les propostes corresponents.
- (vi) Informar de les propostes de nomenament o separació dels alts directius, podent procedir a fer aquestes propostes directament quan es tracti d'alts directius que per les seves funcions, ja siguin de control o bé de suport al Consell o les seves Comissions, consideri la Comissió que ha de prendre aquesta iniciativa. Proposar, si ho considera convenient, condicions bàsiques en els contractes dels alts directius, alienes als aspectes retributius, i informar-ne quan s'hagin establert.
- (vii) Examinar i organitzar, en col·laboració amb el President del Consell d'Administració, la seva successió, així com la del primer executiu de la Societat i, si escau, formular propostes al Consell d'Administració perquè aquesta successió es produeixi de manera ordenada i planificada.
- (viii) Informar el Consell sobre les qüestions de diversitat de gènere; vetllar perquè els procediments de selecció dels seus membres afavoreixin la diversitat d'experiències, coneixements i facilitin la selecció de conselleres, i establir un objectiu de representació per al sexe menys representat en el Consell d'Administració, així com elaborar les orientacions sobre com s'ha d'assolir aquest objectiu.
- (ix) Avaluar periòdicament, i almenys un cop l'any, l'estructura, la mida, la composició i l'actuació del Consell d'Administració i de les seves Comissions, el seu President, Conseller Delegat i Secretari, fent-li recomanacions sobre possibles canvis. Avaluar la composició del Comitè de Direcció, així com les seves taules de reemplaçament per a la previsió adequada de les transicions.
- (x) Avaluar, amb la periodicitat exigida per la normativa, la idoneïtat dels diversos membres del Consell d'Administració i d'aquest en el seu conjunt, i informar-ne el Consell d'Administració en conseqüència.
- (xi) Revisar periòdicament la política del Consell d'Administració en matèria de selecció i nomenament dels membres de l'Alta Direcció i formular-li recomanacions.
- (xii) Considerar els suggeriments que li faci arribar el President, els membres del Consell, els directius o els accionistes de la Societat.
- (xiii) Supervisar i controlar el bon funcionament del sistema de govern corporatiu de la Societat, i, si escau, fer les propostes que consideri per a la seva millora.
- (xiv) Controlar la independència dels Consellers independents.

(xv) Proposar al Consell l'Informe Anual de Govern Corporatiu.

(xvi) Supervisar l'actuació de la Societat en relació amb els temes de responsabilitat social corporativa i elevar al Consell les propostes que consideri oportunes en aquesta matèria.

(xvii) Avaluar l'equilibri de coneixements, capacitat, diversitat i experiència del Consell d'Administració i elaborar una descripció de les funcions i aptituds necessàries per a un nomenament concret, valorant la dedicació de temps prevista per exercir el lloc.

Sense perjudici d'altres funcions que li pugui assignar el Consell d'Administració, la Comissió de Retribucions tindrà les responsabilitats bàsiques següents:

(i) Preparar les decisions relatives a les remuneracions i, en particular, informar i proposar al Consell d'Administració la política de retribucions, el sistema i la quantia de les retribucions anuals dels Consellers i Alts Directius, així com la retribució individual dels Consellers executius i Alts Directius i les altres condicions dels seus contractes, especialment de tipus econòmic i sense perjudici de les competències de la Comissió de Nomenaments pel que fa a condicions que aquesta hagi proposat i alienes a l'aspecte retributiu.

(ii) Vetllar per l'observança de la política de retribucions de Consellers i Alts Directius, així com informar sobre les condicions bàsiques establertes en els contractes subscrits amb aquests i el seu compliment.

(iii) Informar i preparar la política general de remuneracions de la Societat, i en especial les polítiques que es refereixen a les categories de personal les activitats professionals de les quals incideixin de manera significativa en el perfil de risc de la Societat, i les que tenen per objectiu evitar o gestionar els conflictes d'interès amb els clients de la Societat.

(iv) Analitzar, formular i revisar periòdicament els programes de retribució ponderant-ne l'adequació i els rendiments, i vetllar per la seva observança.

(v) Proposar al Consell l'aprovació dels informes o polítiques de remuneracions que aquest hagi de sotmetre a la Junta General d'Accionistes, així com informar el Consell sobre les propostes que tinguin relació amb la remuneració que, si escau, aquest proposarà a la Junta General.

(vi) Considerar els suggeriments que li faci arribar el President, els membres del Consell, els Directius o els Accionistes de la Societat.

3) Actuacions durant l'exercici

3.1) Respecte de la Comissió de Nomenaments:

Dins les seves competències ordinàries, la Comissió ha debatut, ha examinat, ha pres acords o ha emès informes sobre matèries de la seva competència referides a l'avaluació d'idoneïtat, nomenaments de membres del Consell, Comissions i Consells Assessors, verificació del caràcter dels consellers, diversitat de gènere, Protocol de Procediments de selecció i avaluació de la idoneïtat de càrrecs, Política de selecció de Consellers i dels membres de l'alta direcció i altres llocs clau, Política de Govern Corporatiu, Incidències per canvis normatius, documentació de Govern Corporatiu que cal presentar referent a l'exercici 2016, el que estableix l'article 14 del Reglament del Consell i la Formació dels Consellers.

3.2) Respecte de la Comissió de Retribucions:

Hi ha matèries recurrents que són analitzades per la Comissió, com ara les referides a les retribucions anuals, la política salarial i els sistemes de remuneració i Govern Corporatiu.

Així mateix, dins les seves competències ordinàries, la Comissió ha debatut, ha examinat, ha pres acords o emès informes sobre: les propostes de valoració dels reptes individuals i col·lectius de l'any 2016, l'ITARC 2015, Incidències per canvis normatius, el Pla d'Incentiu a Llarg Termini 2015-2018 i la Política de Remuneració del Consell, entre d'altres.

LA COMISSIÓ DE RISCOS

Breu descripció

La Comissió de Riscos, la seva organització i funcions es regulen bàsicament en els articles 40 dels Estatuts i 13 del Reglament del Consell d'Administració.

1) Organització i funcionament

La Comissió de Riscos estarà composta exclusivament per Consellers no executius i que posseïxin els oportuns coneixements, capacitat i experiència per entendre plenament i controlar l'estratègia de risc i la propensió al risc de l'Entitat, en el nombre que determini el Consell d'Administració, amb un mínim de tres (3) i un màxim de sis (6). Almenys un terç d'aquests membres, i en tot cas el President, han de ser Consellers Independents.

Es reunirà amb la freqüència que calgui per al compliment de les seves funcions i serà convocada pel President de la Comissió, ja sigui a iniciativa pròpia o bé a requeriment del President del Consell d'Administració o de dos (2) membres de la mateixa Comissió. La convocatòria s'ha de cursar per carta, telegrama, telefax, correu electrònic o qualsevol altre mitjà que permeti tenir constància de la recepció.

El Secretari s'ocuparà de convocar-la i d'arxivar les actes i la documentació presentada a la Comissió.

Quedarà vàlidament constituïda quan hi concorrin, presents o representats, la majoria dels seus membres. Els acords s'adoptaran per majoria de membres concurrents, presents o representats, i s'aixecarà acta dels acords adoptats en cada sessió, dels quals es donarà compte al ple del Consell, remetent o lliurant còpia de l'acta a tots els membres del Consell.

A través del seu President, la Comissió donarà compte al Consell de la seva activitat i de la tasca realitzada, a les reunions previstes a l'efecte, o en la immediatament posterior quan el President ho consideri necessari.

Elaborarà un informe anual sobre el seu funcionament en què es destacaran les principals incidències sorgides, si n'hi ha, en relació amb les funcions que li són pròpies, que servirà com a base, entre altres, si escau, de l'avaluació del Consell d'Administració. A més, quan la Comissió ho consideri oportú, inclourà en aquest informe propostes de millora.

Per a l'exercici adequat de les seves funcions, l'Entitat garantirà que la Comissió delegada de Riscos pugui accedir sense dificultats a la informació sobre la situació de risc de l'Entitat i si calgués a l'assessorament extern especialitzat, inclusivament dels auditors externs i organismes reguladors.

La Comissió de Riscos podrà sol·licitar l'assistència a les sessions de les persones que, dins

l'organització, tinguin comeses relacionades amb les seves funcions, i disposar dels assessoraments que calguin per formar criteri sobre les qüestions de la seva competència, la qual cosa es farà a través de la Secretaria del Consell.

2) Responsabilitats

Sens perjudici de qualssevol altres comeses que li puguin ser assignades en cada moment pel Consell d'Administració, la Comissió de Riscos exercirà les funcions bàsiques següents:

(i) Assessorar el Consell d'Administració sobre la propensió global al risc, actual i futura, de la Societat i la seva estratègia en aquest àmbit, informant sobre el marc d'apetit al risc, assistint en la vigilància de l'aplicació d'aquesta estratègia, vetllant perquè les actuacions del Grup siguin consistents amb el nivell de tolerància del risc prèviament decidit i efectuant el seguiment del grau d'adequació dels riscos assumits al perfil establert.

(ii) Proposar al Consell la política de riscos del Grup, que haurà d'identificar, en particular:

(a) Els diferents tipus de risc (operatius, tecnològics, financers, legals i reputacionals, entre altres) als quals s'enfronta la Societat, incloent-hi entre els financers o econòmics els passius contingents i altres fora del balanç.

(b) Els sistemes d'informació i control intern que s'utilitzaran per controlar i gestionar els riscos esmentats.

(c) La fixació del nivell de risc que la Societat consideri acceptable.

(d) Les mesures previstes per mitigar l'impacte dels riscos identificats, en cas que s'arribin a materialitzar.

(iii) Vigilar que la política de preus dels actius i els passius que s'ofereixen als clients tinguin plenament en compte el model empresarial i l'estratègia de risc de la Societat. En cas contrari, la Comissió de Riscos presentarà al Consell d'Administració un pla per esmenar-la.

(iv) Determinar, juntament amb el Consell d'Administració, la naturalesa, la quantitat, el format i la freqüència de la informació sobre riscos que hagi de rebre el Consell d'Administració i fixar la que la Comissió ha de rebre.

(v) Revisar regularment exposicions amb els clients principals, sectors econòmics d'activitat, àrees geogràfiques i tipus de risc.

(vi) Examinar els processos d'informació i control de riscos del Grup, així com els sistemes d'informació i indicadors, que hauran de permetre:

(a) La idoneïtat de l'estructura i funcionalitat de la gestió del risc en tot el Grup.

(b) Conèixer l'exposició del risc en el Grup per valorar si aquesta s'adequa al perfil decidit per la Institució.

(c) Disposar d'informació suficient per al coneixement precís l'exposició al risc per a la presa de decisions.

(d) El funcionament adequat de les polítiques i procediments que mitiguin els riscos operacionals.

(vii) Valorar el risc de compliment normatiu en el seu àmbit d'actuació i decisió, entès com la gestió del risc de sancions legals o normatives, pèrdua financera, material o reputacional que la societat pugui tenir com a resultat de l'incompliment de lleis, normes, estàndards de regulació i codis de conducta, detectant qualsevol risc d'incompliment i fent-ne el seguiment i l'examen de possibles deficiències amb els principis de deontologia.

(viii) Informar sobre els nous productes i serveis o de canvis significatius en els existents, amb

l'objectiu de determinar:

- (a) Els riscos als quals s'enfronta la Societat per emetre'ls i comercialitzar-los en els mercats, així com dels canvis significatius en els ja existents.
- (b) Els sistemes d'informació i control intern per a la gestió i control d'aquests riscos.
- (c) Les mesures correctores per limitar l'impacte dels riscos identificats, en cas que s'arribin a materialitzar.
- (d) Els mitjans i els canals adequats per a la seva comercialització amb l'objectiu de minimitzar els riscos reputacionals i de comercialització defectuosa.
- (ix) Col·laborar amb la Comissió de Retribucions per a l'establiment de polítiques i pràctiques de remuneració racionals. A aquests efectes, la Comissió de Riscos examinarà, sense perjudici de les funcions de la Comissió de Retribucions, si la política d'incentius prevista en els sistemes de remuneració té en consideració el risc, el capital, la liquiditat i la probabilitat i l'oportunitat dels beneficis.
- (x) Assistir el Consell d'Administració, en particular, respecte de (i) l'establiment de canals eficaços d'informació al mateix Consell sobre les polítiques de gestió de riscos de la Societat i tots els riscos importants a què s'enfronta; (ii) vetllar perquè s'assignin recursos adequats per a la gestió de riscos, i intervenir, en particular, en la valoració dels actius, l'ús de qualificacions creditícies externes i els models interns relatius a aquests riscos, i (iii) aprovar i revisar periòdicament les estratègies i polítiques d'assumpció, gestió, supervisió i reducció dels riscos a què la Societat estigui o pugui estar exposada, inclosos els que presenti la conjuntura macroeconòmica en què opera en relació amb la fase de cicle econòmic.
- (xi) Qualsevol altres que se li atribueixin en virtut de la Llei, els Estatuts Socials, aquest Reglament i altra normativa aplicable a la Societat.

3) Actuacions durant l'exercici

Dins les seves competències ordinàries, la Comissió ha debatut, examinat, pres acords o emès informes sobre matèries de la seva competència referides al Mapa d'Apetit al Risc (RAF), al *Recovery Plan*, a la Política de Riscos del Grup, al Quadre de comandament de riscos, a la Revisió per Tipus de Riscos, al Risc de Compliment Normatiu i al Comitè Global de Risc, entre d'altres

COMISSIÓ EXECUTIVA

Breu descripció

La Comissió Executiva, la seva organització i funcions estan regulades bàsicament a l'article 39 dels Estatuts Socials i als articles 11 i 12 del Reglament del Consell d'Administració.

1) Organització i funcionament

Les facultats d'aquesta Comissió seran les que, en cada cas, li delegui el Consell, amb els límits previstos en la Llei, en els Estatuts Socials i en aquest Reglament.

La Comissió Executiva es reunirà totes les vegades que sigui convocada pel seu President o qui l'hagi

de substituir a falta d'aquest, com és en els casos de vacant, absència o impossibilitat, i s'entendrà vàlidament constituïda quan concorrin a les seves reunions, presents o representats, la majoria dels seus membres.

La designació de membres de la Comissió Executiva i la delegació permanent de facultats del Consell en aquesta requeriran el vot favorable d'almenys dos terços dels membres del Consell d'Administració.

La Comissió Executiva haurà d'informar el Consell dels principals assumptes tractats i de les decisions que s'hagin pres en les seves sessions.

Seràn el President i el Secretari de la Comissió Executiva els qui al seu torn ho siguin del Consell d'Administració.

Els acords de la Comissió s'adoptaran per majoria dels membres concurrents presents o representats i seràn vàlids i vinculants sense necessitat de ratificació posterior pel Ple del Consell d'Administració, sense perjudici del que preveu l'article 4.5 del Reglament del Consell.

2) Responsabilitats

La Comissió Executiva té delegades pel Consell totes les competències i facultats legalment i estatutàriament delegables. A efectes interns, té les limitacions que estableix l'article 4.5 del Reglament del Consell.

3) Actuacions durant l'exercici

Hí ha matèries recurrents que es tracten en la Comissió, com ara:

- Informació sobre la situació econòmica general i les dades més rellevants sobre CaixaBank, entre les quals s'inclouen el seguiment del Pla Estratègic 2015-2018, dels resultats comptables, de l'evolució de l'activitat comercial i financera, de la cotització borsària, de les reaccions d'inversors i analistes a les diferents decisions de la Societat, dels acords adoptats sobre temes de personal, nomenaments i altres variacions produïdes en la plantilla i de les operacions de valors efectuades des de l'última reunió de la Comissió.
- Concessió de crèdits i avals.
- Vendes d'immobles.
- Acords relatius a les societats participades, entre altres: aportacions de capital, modificació d'estatuts socials, repartiment de reserves, modificacions en la composició dels òrgans de govern, concessió de poders, compravenda d'accions o participacions, dissolució i extinció de societats i delegacions per a l'assistència a juntes.
- Anàlisi d'operacions corporatives d'inversió o desinversió.

Respecte a la resta de matèries tractades per la Comissió durant l'exercici 2016, convé destacar: el seguiment de l'OPA sobre el BPI, diverses operacions societàries intragrup, la presentació del full de ruta, aprovat pel Banc Central Europeu, per a la desconsolidació a efectes prudencials de Criteriacaixa i CaixaBank, entre d'altres.

E.6 Expliqui els plans de resposta i supervisió per als principals riscos de l'Entitat, inclosos els fiscals.

Els principals riscos de l'Entitat són, com ja s'ha comentat anteriorment, els inclosos en el catàleg de riscos corporatiu.

Per a tots s'han establert clarament les responsabilitats de supervisió i, si escau, resposta dins el Marc d'Apetit al Risc.

El **Consell d'Administració** és l'òrgan responsable de definir i supervisar el perfil de risc del Grup, actualitzar anualment el marc i monitorar el perfil de risc efectiu.

La **Comissió de Riscos** assessora el Consell d'Administració sobre la propensió global de l'Entitat al risc, quant a la situació actual i a la previsible, i sobre les línies estratègiques en aquest àmbit.

El **Comitè Global del Risc** és un òrgan executiu que reporta directament a la Comissió de Riscos. Monitora amb periodicitat mínima mensual el compliment efectiu del marc. Si s'excedeixen els nivells establerts, s'adopten en la gestió les mesures necessàries per reconduir la situació.

Per atendre les necessitats d'informació, gestió i control dels òrgans abans esmentats, s'ha definit el sistema de reporting mínim següent:

- **Presentació mensual** en el **Comitè Global de Risc**, indicant tant la situació del mes/trimestre anterior com la tendència de les mètriques de primer i segon nivell. En el cas que els nivells de risc de primer nivell siguin superiors al llindar de:
 - **Apetit:** s'assigna un “semàfor ambre o alerta primerenca” a l'indicador, i es designa el responsable o comitè directiu encarregats de preparar un pla de resposta (denominats pla d'acció) per tornar a la zona “verda”, amb indicació del calendari.
 - **Tolerància:** s'assigna un «semàfor vermell» amb una explicació del motiu de la ineficàcia del pla d'acció anterior (en cas de ser-hi), així com una proposta d'accions correctives o mitigants per reduir l'exposició, que ha d'aprovar la Comissió de Riscos.
 - Informe d'indicadors de recuperació, enquadrat en el **Pla de Recuperació** (introduït a la resposta al punt E.4).
- **Presentació trimestral** a la **Comissió de Riscos**, sobre la situació, plans d'acció i previsions per a les mètriques de primer nivell.
- **Presentació al Consell d'Administració amb periodicitat semestral**, sobre la situació, plans d'acció i previsions per a cadascuna de les mètriques de primer nivell.

En aquestes sessions, el Consell podria establir la modificació o actualització de les mètriques i dels llindars prèviament assignats.

Així mateix, i en cas que en algun dels riscos se superi el nivell de tolerància definit i això pugui suposar una amenaça per a la viabilitat del Grup, el Consell podria activar alguna de les accions establertes en el Pla de Recuperació.

Com exemple de «Pla de Resposta», addicionalment al Pla de Recuperació explicat anteriorment, podem citar el «Pla de Contingència de Liquiditat», elaborat per la Direcció d'Anàlisi i Seguiment de Balanç i ratificat pel Consell d'Administració. Aquest Pla disposa de:

- Marc de governança detallat on es distingeixen les fases d'activació (definició i seguiment d'alertes, avaluació de l'impacte / escenari / severitat i activació formal del pla de contingència), execució (pla de comunicació, quantificació necessitats de liquiditat i mesures de liquiditat i plans d'acció) i cessament (avaluació d'alertes i límits i cessament);
- Inventari de mesures factibles a cadascun dels escenaris de crisi en què es valoren totes les mesures d'obtenció de liquiditat indicant per a cada escenari si aquesta és possible, el termini d'execució, el venciment de la font de finançament, el cost i la freqüència amb què es pot utilitzar i
- Descripció de plans d'acció en tres àmbits (comunicació, mercats majoristes i mercats detallistes) i en dos moments temporals (curt termini i llarg termini).

Adicionalment, en aquest Pla de Contingència de liquiditat s'expliquen les diferències entre aquest i el Pla de recuperació amb relació a la governança i la intensitat de la crisi.

Pel que fa al risc fiscal, s'emmarca dins de l'Estratègia Fiscal (que recull els seus principis tributaris estratègics) i de la Política de Control i Gestió del Risc Fiscal, ambdues aprovades pels Òrgans de Govern del Grup.

Així mateix, en compliment amb el compromís de CaixaBank en l'àmbit fiscal, el Consell d'Administració de CaixaBank va aprovar, el 2015, l'adhesió de l'entitat al Codi de Bones Pràctiques Tributàries del Fòrum de Grans Empreses i, igual que l'any anterior, durant aquest exercici ha complert amb el seu contingut.

Les Unitats de Control que integren la segona i tercera línia de defensa, d'acord amb el Marc de Control Intern del Grup, són:

- **Control Intern de Riscos**
- **Control Intern d'Informació i Models Financers**
- **Compliment Normatiu**
- **Auditoria Interna**

Control Intern de Riscos

L'objectiu del departament de Control Intern de Riscos és unificar en un únic àmbit organitzatiu, dependent directament de la Direcció General de Riscos, les diverses funcions de segona línia de defensa en funcionament dins d'aquesta Direcció.

La direcció s'organitza en les següents funcions:

1) Control Intern de Risc Operacional i de Crèdit i Control de Mercats.

L'objectiu d'aquestes funcions és monitorar, com a segona línia de supervisió:

- La definició i implementació de processos d'acord amb les polítiques del banc en matèria de riscos, assegurant que la presa de riscos sempre es duu a terme dins del marc que han definit i amb un marc de control adequat.
- La consistència i efectivitat dels controls exercits des de la primera línia de defensa sobre els processos d'assumpció de risc per part de l'entitat.

- El seguiment i control dels riscos assumits, així com reportar-los recurrentment a, entre d'altres, les àrees de presa o gestió dels riscos, l'Alta Direcció i els comitès competents, així com a organismes de supervisió i terceres entitats.

2) Validació interna

La criticitat i importància del procés de gestió del risc i de la determinació del capital exigeix disposar d'entorns de control adequats que garanteixin la fiabilitat de les estimacions. A més, cal que l'entorn de control sigui suficientment especialitzat i que es faci de manera contínua en les entitats. En aquest sentit, la validació interna ha de complir les exigències regulatòries, i ha de representar un suport fonamental a la gestió del risc, en les seves responsabilitats d'emissió d'opinió tècnica i autorització a l'ús de models interns.

La normativa estableix la validació interna com un requisit ineludible previ a la validació supervisora que ha de dur a terme una unitat suficientment independent i especialitzada dins la mateixa entitat, amb funcions clarament establertes.

A CaixaBank, la funció de control de Validació Interna la desenvolupa Validació de Models de Risc, un departament especialitzat i independent la responsabilitat principal del qual és emetre una opinió tècnica sobre l'adequació dels models interns utilitzats a l'efecte de gestió interna o de caràcter regulatori del grup CaixaBank.

D'acord amb la missió, l'àmbit d'actuació de Validació de Models de Risc engloba els riscos de Crèdit, Mercat i Operacional a més del Capital Econòmic, i revisa els aspectes metodològics, de gestió (usos dels models i eines de gestió, polítiques de risc, nivell de cobertura, controls, governança, implantació dels models en els processos de gestió) i la verificació de l'existència d'un entorn tecnològic amb la qualitat de dades suficient per donar suport a les necessitats dels models.

Control Intern d'Informació i Models Financers

L'objectiu del departament de Control Intern d'Informació i Models Financers és la supervisió dels riscos associats a la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital i s'organitza en les funcions següents:

1) Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera (SCIIF)

El SCIIF, com a part del Control Intern de l'Entitat, es defineix com el conjunt de processos que es duen a terme per proporcionar seguretat raonable respecte a la fiabilitat de la informació financera que l'entitat publica en els mercats. Està dissenyada d'acord amb el que estableix la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV) en el seu document «Control intern sobre la informació financera en les entitats cotitzades» (entitats emissores de títols admesos a cotització). Com a segona línia de defensa, supervisa que les pràctiques i els processos desenvolupats a l'Entitat per elaborar la informació financera en garanteixen la fiabilitat i conformitat amb la normativa aplicable. En concret, aquesta funció ha d'avaluar que la informació financera elaborada per les diverses entitats que constitueixen el Grup compleix amb els principis següents:

- a) Les transaccions, els fets i altres esdeveniments recollits per la informació financera efectivament hi són i s'han registrat en el moment adequat (existència i ocurrència).
- b) La informació reflecteix la totalitat de les transaccions, els fets i altres esdeveniments en els quals l'Entitat és part afectada (integritat).

- c) Les transaccions, els fets i altres esdeveniments es registren i valoren de conformitat amb la normativa aplicable (valoració).
- d) Les transaccions, els fets i altres esdeveniments es classifiquen, presenten i revelen en la informació financera d'acord amb la normativa aplicable (presentació, desglossament, i comparabilitat).
- e) La informació financera reflecteix, en la data corresponent, els drets i obligacions a través dels corresponents actius i passius, de conformitat amb la normativa aplicable (drets i obligacions).

A l'Informe Anual de Govern Corporatiu de l'exercici 2016 es presenta el detall d'aquesta funció, així com les activitats que s'han dut a terme en el període.

2) Control Intern de Models de Planificació Financera (CIMPF)

Aquesta funció, creada fa poc, té per objectiu exercir el control intern de segona línia de defensa de les activitats desenvolupades per la Direcció Corporativa de Planificació i Capital, assegurar que hi ha polítiques i procediments adequats que es compleixen de manera efectiva i vetllar perquè hi hagi un Entorn de Control adequat i efectiu que mitigui els riscos associats a aquestes activitats. Així mateix, la funció està orientada a detectar si hi ha *gaps* de control, establir plans de remediació si n'hi ha i efectuar-ne el seguiment d'implantació. La funció s'ha organitzat partint d'un procés de validació fonamentat en dues visions:

- Validació amb visió «producte» de les activitats de la Direcció Corporativa (Pla Operatiu, Pla Estratègic, ICAAP, ILAAP, IRP, *Recovery Plan*, *Stress Test*...).
- Validació «en línia»: el procés de validació es fa en paral·lel a l'elaboració del producte, amb l'objectiu de tenir les conclusions abans de la presentació al Consell d'Administració.

Amb l'objectiu de mitigar els riscos, la funció CIMPF cobreix tant aspectes quantitius com qualitius. Els elements essencials del procés de validació global cobreixen les àrees de revisió següents:

- ✓ Entorn tecnològic i bases de dades utilitzades
- ✓ Metodologies i hipòtesis utilitzades
- ✓ Govern corporatiu
- ✓ Integritat de la documentació
- ✓ Integració en la gestió

Compliment Normatiu

L'objectiu de la funció de Compliment Normatiu és la supervisió del risc de compliment. L'Àrea de Compliment Normatiu supervisa el risc de compliment derivat de possibles deficiències en els procediments implantats, mitjançant l'establiment de controls de segon nivell dins del seu àmbit d'actuació (entre d'altres, a través d'activitats de *monitoring*, la revisió de procediments interns o l'anàlisi de deficiències detectades en informes d'experts externs, informes de les inspeccions dels organismes supervisors, reclamacions de clients, etc.). En cas de detecció de deficiències, l'Àrea de Compliment Normatiu insta les àrees de gestió afectades que desenvolupin propostes d'accions de millora sobre les quals es fa un seguiment periòdic.

Així mateix, l'Àrea de Compliment Normatiu duu a terme activitats d'assessorament sobre les matèries de la seva competència i accions de formació i comunicació per potenciar la cultura del compliment a l'organització. Una altra activitat que desenvolupa és vetllar per les bones pràctiques en

matèria d'integritat i normes de conducta, per a la qual cosa disposa, entre altres mitjans, del Canal confidencial de consultes i denúncies intern per a empleats implantat en l'entitat. Aquest Canal serveix, a més, per resoldre les denúncies relacionades amb les irregularitats de naturalesa financera i comptable que es puguin produir.

Finalment, cal destacar que l'Àrea de Compliment Normatiu és l'interlocutor, en matèries de la seva competència, dels principals organismes supervisors nacionals i internacionals i, si escau, coordina els requeriments que aquests organismes puguin remetre. Sobre totes aquestes activitats, l'Àrea de Compliment Normatiu fa el report periòdic a l'Alta Direcció, la Comissió d'Auditoria i Control i la Comissió de Riscos.

L'Àrea de Compliment Normatiu desenvolupa la seva activitat a través de 4 direccions: la direcció de Riscos Normatius, la direcció de Prevenció de Blanqueig de Capitals i Finançament del Terrorisme, la direcció d'Internacional i Grup i la direcció de Compliment en l'Àrea de Corporate & Institutional Banking - CIB.

Auditoria Interna

Auditoria Interna de CaixaBank desenvolupa una activitat independent i objectiva d'assegurament i consulta, concebuda per agregar valor i millorar les activitats. Contribueix a la consecució dels objectius estratègics del Grup CaixaBank i aporta un enfocament sistemàtic i disciplinat en l'avaluació i millora dels processos de gestió de riscos i controls, i del govern intern.

D'acord amb el model de control de 3 línies de defensa implantat a CaixaBank, Auditoria Interna actua com a tercera línia de defensa i supervisa les actuacions de la primera i segona línies.

Per a més informació, vegeu la Nota 3 dels Comptes Anuals Consolidats del Grup CaixaBank corresponents a l'exercici 2016.

H. Altres informacions d'interès

3. La Societat també pot indicar si s'ha adherit voluntàriament a altres codis de principis ètics o de bones pràctiques, internacionals, sectorials o d'un altre àmbit. Si escau, s'ha d'identificar el codi en qüestió i la data d'adhesió.

CaixaBank participa en nombroses aliances i iniciatives, tant internacionals com nacionals, que tenen com a objectiu l'avenç conjunt en temes de responsabilitat corporativa i l'intercanvi de bones pràctiques en la matèria.

Pacte Mundial de Nacions Unides

L'Entitat dona suport al Pacte Mundial i treballa per a la difusió dels seus deu principis, basats en drets humans, laborals, mediambientals i de lluita contra la corrupció. Adherits des del 2005, CaixaBank ocupa des de l'any 2012 la presidència de la Xarxa Espanyola del Pacte Mundial (per als quatre anys següents), ampliant així el seu compromís en la difusió i la implantació dels principis entre les empreses i institucions espanyoles.

Principis d'Equador

Signants dels Principis d'Equador des de l'any 2007. Representa el compromís de considerar i gestionar els riscos socials i mediambientals en l'avaluació i finançament de projectes d'inversió superiors a 10 milions de dòlars, així com de préstecs corporatius lligats a projectes amb un import global superior a 100 milions de dòlars.

CDPCaixaBank és signant des del 2012 de CDP, organització independent i sense ànim de lucre que treballa per la reducció de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle i per un ús sostenible de l'aigua. D'acord amb aquesta adhesió, i com a mostra del seu compromís amb l'entorn, CaixaBank es compromet a mesurar, fer pública, gestionar i compartir la seva informació ambiental.

Women's Empowerment Principles

L'any 2013, CaixaBank s'adhereix a la iniciativa de l'ONU Dones i el Pacte Mundial de les Nacions Unides: Women's Empowerment Principles. Amb aquesta signatura assumeix el compromís públic d'alinear les seves polítiques per fer avançar la igualtat entre els gèneres.

Global Reporting Initiative

CaixaBank elabora un Informe Corporatiu Integrat en què s'inclouen els indicadors sobre actuació en matèria social, ambiental i de govern corporatiu del GRI.

Principis d'Inversió Responsable de Nacions Unides – UNPRI

VidaCaixa, companyia dedicada a la comercialització d'assegurances de vida i a la gestió de plans de pensions, integrada a CaixaBank, està adherida des de l'octubre de 2009 a aquests principis d'inversió socialment responsable i els ha adoptat com a guia de totes les seves inversions.

El 2016 CaixaBank Asset Management, la gestora de fons d'inversió de CaixaBank, s'ha adherit als UNPRI, amb l'objectiu i el compromís d'adoptar criteris socials, mediambientals i de bon govern en les seves decisions d'inversió.

Directrius de l'OCDE per a empreses internacionals

CaixaBank segueix aquestes guies, que promouen una conducta empresarial sostenible i responsable.

The Conference Board

L'Entitat participa en aquesta associació empresarial d'investigació, que té com a missió compartir amb les organitzacions mundials líders els coneixements pràctics que aquestes necessiten per millorar la seva actuació i servir millor la societat.

Codi de Bones Pràctiques per a la reestructuració viable dels deutes amb garantia hipotecària sobre la residència habitual

El 15 de març de 2012, CaixaBank es va adherir al Codi de Bones Pràctiques per a la reestructuració viable dels deutes amb garantia hipotecària sobre l'habitatge habitual aprovat pel Govern espanyol. Aquesta adhesió respon al fet que el Codi atén un dels seus objectius fundacionals: la seva tradicional lluita contra l'exclusió social i financera.

Pla Nacional d'Educació

Des del 2010 CaixaBank està adherida al Pla Nacional d'Educació Financera promogut pel Banc d'Espanya i la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV), que té com a objectiu millorar el coneixement financer de la població.

Iniciativa RSE-PIME

Col·labora amb l'ICO i la Xarxa Espanyola del Pacte Mundial en la difusió de la responsabilitat corporativa entre les pimes espanyoles.

Carta de la diversitat

La "Carta de la diversitat" és un codi que signen amb caràcter voluntari les empreses i institucions per fomentar el seu compromís amb els principis fonamentals d'igualtat, el comportament respectuós al dret d'inclusió de totes les persones a l'entorn laboral i social, el reconeixement dels beneficis que brinda la diversitat cultural, demogràfica i social en les organitzacions, la implementació de polítiques concretes per afavorir un entorn laboral lliure de prejudicis en matèria d'ocupació, formació i promoció i el foment de programes de no discriminació envers grups desfavorits. CaixaBank s'hi va adherir l'any 2012.

Acords voluntaris per incrementar la presència i participació de les dones en els llocs de direcció de les empreses.

Signant, amb el Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, d'aquesta iniciativa pionera i un dels compromisos més importants i de més rellevància entre el Govern d'Espanya i el sector empresarial per avançar cap a una participació més equilibrada de dones i homes en els llocs d'alta responsabilitat.

Principis dels Bons Verds

CaixaBank és signant des de 2015 d'aquests principis. Es tracta d'unes guies d'aplicació voluntària per als participants en l'emissió de bons (asseguradores, emissors i inversors) que categoritzen els diferents tipus de bons verds.

Programa d'acords voluntaris per a la reducció de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle (GEH)

El 2015, a través d'aquest programa, impulsat per l'Oficina Catalana del Canvi Climàtic, CaixaBank s'ha compromès voluntàriament a fer el seguiment de les seves emissions i a establir mesures que contribueixin a la seva reducció, més enllà del que obliga la normativa.

Grup Espanyol per al Creixement Verd

CaixaBank és una de les empreses fundadores d'aquesta associació empresarial que té l'objectiu de contribuir a l'impuls d'una economia baixa en carboni compatible amb el creixement econòmic i la generació d'ocupació.

RE100

CaixaBank forma part d'aquesta iniciativa global i col·laborativa d'empreses compromeses per una energia 100% renovable i s'ha marcat l'objectiu públic que, l'any 2018, el 100% de l'energia elèctrica contractada provingui de fonts d'energia renovable.

Codi de Bones Pràctiques Tributàries

El Consell d'Administració, en la seva sessió de 12 de març de 2015, va acordar el compliment i adhesió de CaixaBank, S.A. al Codi de Bones Pràctiques Tributàries, elaborat en el marc del Fòrum de Grans Empreses en col·laboració amb l'Agència Tributària. Com ja va passar l'any 2015, durant l'exercici 2016 CaixaBank també va complir amb el seu contingut.

Per a més informació, es pot accedir a l'apartat de «Responsabilitat Corporativa» situat dins la Secció d'«Informació Corporativa» del web corporatiu de CaixaBank, o directament a l'enllaç següent:

http://www.caixabank.com/responsabilidadcorporativa/modelofinanzasresponsables/iniciativasalianzas_es.html

INFORME D'AUDITOR REFERIT A LA "INFORMACIÓ RELATIVA AL SISTEMA DE CONTROL INTERN SOBRE LA INFORMACIÓ FINANCERA (SCIIF)" DE CAIXABANK, S.A. CORRESPONENT A L' EXERCICI 2016

Als Administradors de CaixaBank, S.A.:

D'acord amb la sol·licitud del Consell d'Administració de CaixaBank, S.A. (d'ara endavant, l'Entitat), i amb la nostra carta proposta de data 23 de novembre de 2016, hem aplicat determinats procediments sobre la "Informació relativa al SCIIF" adjunta a l'Apartat "Sistemes Interns de Control y Gestió de Riscos en relació amb el Procés d'Emissió de la Informació Financera (SCIIF)" de l'Informe Anual de Govern Corporatiu de l'Entitat corresponent a l'exercici 2016, en el qual es resumeixen els procediments de control intern de l'Entitat en relació amb la informació financera anual.

El Consell d'Administració és responsable d'adoptar les mesures oportunes per garantir raonablement la implantació, manteniment i supervisió d'un sistema de control intern adequat, com també del desenvolupament de millores de l'esmentat sistema i de la preparació i establiment del contingut de la Informació relativa al SCIIF adjunta.

En aquest sentit, cal tenir en compte que, amb independència de la qualitat del disseny i operativitat del sistema de control intern adoptat per l'Entitat, en relació amb la informació financera anual, aquest només pot permetre una seguretat raonable, però no absoluta, en relació amb els objectius que persegueix, degut a les limitacions inherents a tot sistema de control intern.

En el curs del nostre treball d'auditoria dels comptes anuals, i d'acord amb les Normes Tècniques d'Auditoria, la nostra avaluació del control intern de l'Entitat ha tingut com a únic propòsit el fet de permetre'ns establir l'abast, la naturalesa i el moment de realització dels procediments d'auditoria dels comptes anuals de l'Entitat. En conseqüència, la nostra avaluació del control intern, realitzada a l'efecte d'aquesta auditoria de comptes, no ha tingut l'extensió suficient per permetre'ns emetre una opinió específica sobre l'eficàcia d'aquest control intern sobre la informació financera anual regulada.

A l'efecte de l'emissió d'aquest informe, hem aplicat exclusivament els procediments específics descrits tot seguit i indicats a la *Guia d'Actuació sobre l'Informe de l'auditor referit a la Informació relativa al Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera de les entitats cotitzades*, publicada per la Comissió Nacional del Mercat de Valors en la seva pàgina web, que estableix el treball a realitzar, l'abast mínim del mateix, així com el contingut d'aquest informe. Com que el treball resultant dels esmentats procediments té, en qualsevol cas, un abast reduït i substancialment menor que el d'una auditoria o una revisió sobre el sistema de control intern sobre la informació financera, no expressem una opinió sobre la seva efectivitat, ni sobre el seu disseny i la seva eficàcia operativa, en relació amb la informació financera anual de l'Entitat corresponent a l'exercici 2016 que es descriu a la Informació relativa al SCIIF adjunta. En conseqüència, si haguéssim aplicat procediments addicionals als determinats per la citada Guia, o haguéssim realitzat una auditoria o una revisió sobre el sistema de control intern en relació amb la informació financera anual regulada, es podrien haver posat de manifest altres fets o aspectes sobre els quals els hauríem informat.

Així mateix, com que aquest treball especial no constitueix una auditoria de comptes ni es troba sotmès a la normativa reguladora de l'activitat d'auditoria de comptes vigent a Espanya, no expressem una opinió d'auditoria en els termes que preveu l'esmentada normativa.

Tot seguit s'esmenten els procediments aplicats:

1. Lectura i comprensió de la informació preparada per l'Entitat en relació amb el SCIIF – informació de desglossament inclosa a l'Informe de Gestió – i avaluació de si l'esmentada informació tracta la totalitat de la informació requerida que seguirà el contingut mínim descrit en l'apartat F, relativa a la descripció del SCIIF, del model de l'IAGC segons s'estableix a la Circular nº7/2015 de la CNMV de data 22 de desembre de 2015.
2. Preguntes al personal encarregat de l'elaboració de la informació detallada en el punt 1 anterior, per tal de: (i) obtenir una comprensió del procés seguit en la seva elaboració; (ii) obtenir informació que permeti avaluar si la terminologia utilitzada s'ajusta a les definicions del marc de referència; (iii) obtenir informació sobre si els procediments de control descrits estan implantats i en funcionament a l'Entitat.
3. Revisió de la documentació explicativa suport de la informació detallada en el punt 1 anterior, i que comprendrà, principalment, aquella directament posada a disposició dels responsables de formular la informació descriptiva del SCIIF. En aquest sentit, l'esmentada documentació inclou informes preparats per la funció d'auditoria interna, alta direcció i altres especialistes interns o externs en les seves funcions de suport a la Comissió d'Auditoria i Control.
4. Comparació de la informació detallada en el punt 1 anterior amb el coneixement del SCIIF de l'Entitat, obtingut com a resultat de l'aplicació dels procediments realitzats en el marc dels treballs de l'auditoria de comptes anuals.
5. Lectura d'actes de reunions del Consell d'Administració, Comissió d'Auditoria i Control i altres comissions de l'Entitat, a l'efecte d'avaluar la consistència entre els assumptes que s'hi emprenen en relació amb el SCIIF i la informació detallada en el punt 1 anterior.
6. Obtenció de la carta de manifestacions relativa al treball realitzat adequadament signada pels responsables de la preparació i formulació de la informació detallada en el punt 1 anterior.

Com a resultat dels procediments aplicats sobre la Informació relativa al SCIIF no s'han posat de manifest inconsistències o incidències que puguin afectar a la mateixa.

Aquest informe ha estat preparat exclusivament en el marc dels requeriments establerts per l'article 540 del Text Refós de la Llei de Societats de Capital i per la Circular nº7/2015 de data 22 de desembre de la Comissió Nacional del Mercat de Valors a l'efecte de la descripció del SCIIF als Informes Anuals de Govern Corporatiu.

DELOITTE, S.L.

Francisco Ignacio Ambrós

24 de febrer de 2017